HISTORIA
PRINCIPUM
LANGOBARDORUM

Quae continet antiqua aliquot opuſcula de rebus Langobardorum Beneventanae olim Provinciae quae modo Regnum fere eſt Neapolitanum.

CAMILLUS PEREGRINIUS

ALEX. FIL. CAMPANUS

Recenſuit atque carptim illuſtravit

HAC NOVA EDITIONE

Notis, ineditis adhuc opuſculis, variiſque Diſſertationibus, atque Peregrinii vita auxit

FRANCISCUS MARIA PRATILLUS

TOM. IV.

NEAPOLI, Ex Typographia Johannis de Simone MDCCLIII.

Superiorum facultate.

ILLUSTRISS. AC REVERENDISS. DOMINO

FELICI DE PAU

EPISCOPO TROPEENSI.

FRANCISCUS MARIA PRATILLUS.

Iu anceps haesi, Praesul Illustriss. cui Tomum istum Langobardorum Principum Historiae nuncuparem, ut in Maecenatis optimi sinu conlocatus, & authoritati aptiùs, securiùsque commendatus, publicam lucem obtinere, morsusque invidos criticorum audactèr parvifacere posset. At Te potissimum menti meae jure meritoque occurrentem, cujus hunc in clientelam tutissimam, patrociniumque traderem, me delegisse aequi bonique consulas velim, tenuique hoc munere Chronogra-

 pho-

phorum nempe barbarorum collectaneis graves curas, quibus assiduus usque adeò tam vastae Diaecesis regimini incumbis, tantillùm interpellantem, quaeso te lubenti animo patiaris: neque ullum profectò dispendium Pastoralis solicitudo, ac vigilantia tua, qua populos tibi commissos tam sanctè custodis, erit passura. Siquidem temporis aliquid supererit, quo levamen, ociumque animo tuo praestet solicitudinis quaedam intermissio, ipsaque opuscula isthaec hocce in Tomo contenta porriget, quae Te curis, studio, laboribus allevet aliquando: quum nulla tibi momenta sint, quin vel Ecclesiae tuae, vel subditorum saluti, vel librorum lectioni, aut Historiae monumentis indesinentèr incumbas. Hanc praesertim Langobardicam, tamdiù a te expectatam,& quam Tu instans operi aequè promovere, opem ferre, veteresque codices pervolutare dignatus es, qui poterit desiderio, genioque non indulgere tuo, si tam ardenti exoptaveras voluntate? Si priores meas tribus in aliis Tomis curas tanti feceris (nec quo scirem merito) commendaveris? Quod opera mea incredibili clementia exceptus sis, benignitati potiùs tuae, quam scriptoris erit merito adscribendum. Sed quod literis huma-

ma-

maniſſimis , atque honorificentiſſimis e:s laudibus ubique locorum celebraveris, quibus nihil omninò, quae ad comitatem, humanitatemque tuam palam oſtendendam deficeret, tuaſque elucubrationes mihi communicare non ſis dedignatus, iſthaec profectò confuſionis meae nota erit inpoſterum, amicitiaeque tuae poſt tot annorum curricula perquam illuſtre teſtimonium. Tua igitur intereſſe debet ingenj mei quicumque ſit labor, quoniam ſi amicus eſt alter ego, tuam aequè, ac meam nominis aeſtimationem magnipendere opere pretium erit patrocinio tuo, quo invidia malignantium opprimatur. Nemo eſt, Praeſul Ill., qui omnigenam doctrinam tuam ignoret, tuamque in agendis rebus dexteritatem, quibus amorem pariter, timoremque omnibus peperiſti, non admiretur; nec deeſſe Tibi pernegant virtutes alias, quae aut natura tibi gratis, aut ſtudium bonarum artium, & indefeſſa exercitatio protulere: itaut non apud noſtros ſolummodo Cl. viros, ſed exteros quoque nominis tui fama pervolaverit, eruditionemque tuam morum ſuavitate, comitatem cum gravitate conjunctam, veneratione potius, quam admiratione ſuſpicit, unde delicium propemodo, &

humani generis amor, Titi Aug. Caesaris instar, evaseris. Accedit (quamvis istud meae hujusce nuncupationis argumentum aliud, tibi in patulo me proposuisse displicebit) quod non tam existimationis tuae nomen, quam Generis claritudo, praesidium, & decus opellae huic meae absque dubio conferet. Eccui enim Familiae tuae vetustas, amplitudo, insignia, dignitates occultantur, quae Tuam non modò Patriam, sed Provinciam in dies illustrarunt? In confesso equidem est apud omnes, Te genus duxisse tuum e Barcinonensi Comitatu (ubi adhuc Castellum quoddam Paù seu Pavium adpellatum) hùc in vetustis Provinciae illius pro Regni Neap. sub Regibus Aragoniis expeditionibus bellicis transductum. Johannes sive Jannoctus Pau militiae Dux ille fuit, qui sub Consalvo de Corduba Supremo exercituum Prefecto in Apuliae Provincia cum hostibus sepe dimicans, Bitonti sedem suam, & domicilium fixit, pluris novam Patriam, quam veteris ditionem faciens. Ex illo utique successionis praecelsae ordine in lucem editi Hannibal, Carthaginensis illius Ducis gloriae, virtutisque militaris aemulator, Johannes Hieronymus, & Johannes Paulus, qui propitiam in Neapolitana Sacri

Re-

Regii Conſilii Aula ſententiam obtinuere, qua nobilitati Patriciae Bituntinae Civitatis donati fuerunt A. MDCXII. Hannibal inde Terlitium ad incolendum trajecit, ubi Rebeccam de Aquila, familiae ſuae heredem, duxit uxorem, ibidemque lares ſuos, generiſque nobilitatem adſportavit. Quo ex ſtipite majores Tui, & Januarius praeſertim Genitor tuus, ad Patriae decus, Familiaeque ornamentum exortus eſt: ille inquam Januarius, qui ſuas ob morum, virtutumque praeſtantias, vaſtamque Juriſprudentiae, atque ſeveriorum diſciplinarum agnitionem apud Summos Regni noſtri Moderatores, eorumque Magiſtratus, necnon apud Provinciarum Ordines, & Dynaſtas ſummo ſemper honore habitus fuit, variiſque aeque curis, miniſteriiſque diſtentus. Quid perinde admirandum, ſi illo ex ſemine FELIX hoc Germen eductum fuerit, qui omnia in unum Familiae Paù inſignia collegerit, eduxerit, illuſtraverit? Roma primùm, quae Te digniſſimum Gymnaſiorum ſuorum cultorem, Curiae illius Alumnum, ac Profeſſorem emeritum probavit, & admirata eſt, adhuc tuorum laborum immortales curas agnoſcit, & plaudit. Neque hujus Regni Caput, & Metropolis minoris te aeſti-

aestimandum fore censebat, quum Te scriptis, laboribus, & dexteritate indefessum laborasse vidit ad extinguendas Terlicienses inter ac Juvenacienses perdiu ceptas controversias, quae ex Felici ingenio, ductuque Tuo post diuturnas procellas, variumque fatum, serenitatem tandem, lucem, ac quietem adquisivere (Concathedrali nempe Patria tua Terlicio erecta, insimul cum Juvenaciensi, quae decus illud immeritò contendebat) Archipresbyteratus dignitate illi sublata, novaque scilicet Archidiaconatus subrogata, cui Tu primò evectus pro merito, praemioque praefuisti. Regis nostri Invictissimi (quem Deus Opt. Max. diu servet) clementia vestrae Ecclesiae rationes, ac momenta librans, & pensitans justitiam praevenit, Terlitii Urbem encomiis exornavit dignitatibus auxit, beneficiisque redundavit; Teque ad Tropeensem posthac Infulam exaltans, Cives tuos, Patriam, Provinciam liberalitate cumulavit. De me autem,quem singulari semper humanitate es prosecutus nihil admodum dicam, quum tua ad Infulam elevatio, me quoque aliquomodo recrearit. Hinc novum mihi hujus Tibi nuncupandi operis argumentum, quod nullus mihi adhuc aditus

tus

tus patuisset, quo meam erga Te gratitudinem, & gratulationem exhiberem: nihil omninò verens, ne mea beneficiorum cognitio, & praedicatio vel minùs grata tibi sit, vel arrogans videatur: tanta enim benignitate praeditus es, ut munificentiae tuae laudes cum iis quos demereri susceperis communicare studeas, atque contendas. Sed quia nec mea facultas, nec hujusce epistolae brevitas patitur ulteriùs, aut in tuis recolendis rebus praeclarè gestis, aut in debitis Tibi referendis gratibus, quòd me, sub Tui tutela, recipere haud es dedignatus, immorari, Tuae summopere fisus humanitati, sileo, nec alloquar amplius; Agam tamen gratias D. O. M. quod Te ad sublimem Praesulatus dignitatem sublimaverit, brevi ad majores ascensurum, meque ad familiaritatem tuam cooptaverit, ut beneficentiae tuae dignationibus ditarer opportuniùs. Tibi interea, Antistes meritissime, incolumitatem, Ecclesiae Tuae tranquillitatem, mihi praesidio tuo maledicentiae formidinem explosuram auspicor. Vale.

Dabam Neapoli Kal. Julii MDCCLIII.

ELENCHUS

EORUM,

Quae hoc Tomo continentur.

FRANCISCUS MARIA PRATILLUS

BENEVOLO LECTORI.

HAud ignoro, me aliquos fortaſſe de mendacii, aut negligentiae ſaltem criminibus accuſaturos, quod Tomum IV. hujus Operis tamdiu expectatum uſquemodò diſtulerim, quum infra ſemeſtre temporis ſpatium eorumdem unumquemque promiſiſſem, ſicuti in Tomis aliis jam fideliter adimpleveram: nunc verò ad biennium & ultra iſtius editionem incuriosè prorogaverim. At me damnatum iri non renuo, dummodo humaniſſimus quiſque Lector dolorem, infortuniumque meum benignè compatiens, obtrectationes, & contumelias aliis, mihi verecundiam, & confuſionem comparcat, cunctis patefaciens, me neceſſitate compulſum, hanc ſeu culpam, ſeu doli mali crimen, aut fraudis contra votum quidem commiſiſſe. Eccui namque ignotum, vix Tomo III. e praelis educto, plurimùm me valetudine laboraſſe; itaut accifis viribus, mente defatigatus, pectoris aſthmate, capitis convulſionibus, diuturnâque febre oppreſſus (quae ad extremum me fere itineris lapidem acceſſurum minitabantur) nedum libros tantummodò, verùm etiam calamum attingere valuerim? Quibus profectò malorum complicationibus, quae animo meo triſtitiam, taediumque conſtantèr ingeſſerant, vitaeque inſidiabantur, Dei Opt. Max. primùm ſubſidio, atque aeris beneficio, morbis tandem depreſſis, aut enervatis, manum ad laborem novo hoc ingreſſo anno admovere potui, animumque ad operis mei proſecutionem advertere; ne a benevolis meis Lectoribus, opere tamdiu expectato, curioſitas, patientiaque defatigatae importuniùs forent. Neceſſitati igitur parcendum, ut ajebam, quòd diu abſque dolo, culpâve aliquâ proſecutioni Hiſtoriae Princ. Longob. ſilentium repugnantèr indixerim. Tarditatem tamen hanc meam variis, curioſioribus, noviſque Chronicorum Analectis compenſaſſe indubiè ſpe-

ro,

ro, ut quae plura per saecula nostris in Provinciis gesta sint, pateſiant. Novum postremo hujus Tomi loco, & adhuc ineditum (caelesti ope e tenebris vindicatum, ut suo dicam tempore) CAVENSE CHRONICON in medium producam, animadversionibus aliquot illustratum; quum non ultra adnotationes extendere meas datum fuerit, ne plus nimio editio retardata, ad nauseam usque protraheretur. Aliquot etiam Opuscula, quae Cl. Muratorius post Peregrinium nostrum typis primùm donaverat, diligentiùs recognita, atque aucta, necnon notulis, & castigationibus permultùm ditata reproducere studui, ut in harum rerum tenebris magis veritas (quam dumtaxat omni conatu inquirendam proposui) elucescere queat omnimodo. Non quae mea (fateor ingenuè) sed quae vestra interesse poterant, commodoque Literariae Reip. consulere, meis pro viribus curavi. Quod nisi isthaec expectationi respondeant, nostrarum rerum adverso fato, non animi mei cupiditati, votisque adscribe. Vale.

CAMILLI PEREGRINII

IN CHRONOLOGOS P. CARACCIOLI

Ad Lectorem Admonitio.

Bſoluta jam Serie Abbatum Caſſinenſium(*), lociſque in vetuſto ejuſdem Monaſterii Chronico, quae in temporum deſignatione difficiliora occurrunt, expoſitis, in mentem venit, utilem nunc quoque operam me tibi poſſe locare, ſi ſtrictim, ac velut in tranſcurſu Anonymi Monachi Caſſinenſis Chronicon, olim paulo negligentius procuſum, cognatum quod eſſe praefato Chronico Caſſinenſi latere neminem puto, quantum in praeſens per otium licet, etiam recenſerem. Manus autem operi extemplò cum admoviſſem, nam inſtabat Typographus, nec multi id mihi futurum erat laboris, quippe prolixiores Notulas in Quatuor illos una editos antiquos Chronologos jam pridem a me elucubratas in ſcrinio ſervabam, religione quadam ſum tactus, cenſuique nefas eſſe, quoniam Erchemperti Hiſtoriam mea diligentia ſuae integritati, & ſinceritati reſtitutam Typis iterum commiſeram, Lupo ſimul Protoſpatae, nec non Falconi Beneventano, qui praefatum Chronicorum complent quaternionem, currenti licet calamo, meam pariter opem non praeſtare, quos a librariis male etiam habitos, dolens non uno in loco expoſueram. Vicit itaque poſtrema haec cogitatio, depravataſque lectiones, quas in Chronicis illis caſtigaveram, publici juris facere conſtitui: quamvis ignarus non ſim, alias in iis plures, praeſertim in Lupo, curationis indigas, ſed non abſque ſcriptorum Codicum auxilio tentandas, remanere. Qui meus in Te, tuaque ſtudia amor ſit tibi acceptus, rogo, Vale.

(*) *Quam in ſequenti Tomo dabimus.*

FRANCISCI MARIAE PRATILLI
In Chronologos P. D. Antonii Caraccioli Cl. Reg. Praeloquium.

Uos usque ab Anno MDCXXVI. Chronologos quatuor typis Neapoli ediderat P. Antonius Caracciolus, eos Camillus Peregrinius noster (seclusо Erchemperto, qui integer, verusque ab eodem editus fuit initio suae Langobardorum Historiae) criticis notis, sive castigationibus illustrare fategit (quod multis ipsi mendis, lapsibusque redundassent) illasque postmodum A. MDCXLIII. praelo commisit in fine ejusdem Historiae. Permulto Chronica isthaec temporis spatio a suis animadversionibus divisa, sejunctaque per eruditorum virorum manus evagata sunt: quum Cl. Muratorius eas primo suis Authoribus adjunxit, atque in suo magno Italicorum Scriptorum opere recudi curavit. At neque hoc omni ex parte absque defectu aliquo, culpave Illustris Collectoris contigerat: quum ipsa absque novis animadversionibus, quae fortasse necessariae omnino erant, reproduxerit. Has ipse ad operis mei decorem, Chronologorumque illustrationem adjungere existimavi, ut amicorum genio, atque eruditorum studio indulgerem. Propylaea ejusdem Caraccioli non omnia denuo edere curavi, quippe superius in praecedentibus Tomis quaedam recusa jam fuerant, alia omnimodo tamquam superflua, & inutilia praetermisi (e. gr. de Erchemperti aetate, genere, obitu, de Comitibus Capuae &c.) cujus quidem culpae Lectorem meum testem, patronumque advoco: immo Principum Salerni Catalogum, quem Caracciolus inepte consarcinavit, praeterire quoque in voluntate erat; Sed ne nimium Cl. Virum illum offenderem,

derem, aliisque fortasse injucundus fuerim, eum heic adnexi eo modo quo ab Scriptore, quamvis mutila, nec plurimis sine mendis congesta fuisset series illa, ut suo loco patebit. Caeterum quas ipse meas, vel ad Lupum, aliosque, vel ad Peregrinii castigationes brevî notulas adjeci, easdem magis ad Chronologorum nostrorum lucem, intelligentiamque opportunas existimavi; reliquis ceteroquin praetermissis, quae parum mihi utiles ad Langobardorum Historiam videbantur. Postremo Lectorem admonendum duxi, Peregrinii notas literis signatas esse, Caraccioli variantes lectiones asterisco, meas animadversiones numeris esse distinctas.

P. D. ANTONII CARACCIOLI
Cl. Reg. in Chronologos
P R O P Y L AE A.

Um in his Chronicis, & maxime in Heremperti Epitome, saepe fiat mentio Beneventi, Salerni, & Capuae Principum, necessarium duxi, horum seriem, veluti Propylaea quaedam, praefigere Operi: nimirum, ut Lectores, hac qualicumque luce praediti, liberius in Historiae cognitione possint excurrere.

Series Ducum, & Principum Beneventi, ex Paulo Diac. Heremperto, aliisque nonnullis.

G*Othorum Regibus, qui per centum quadraginta circiter annos Italiam presserant, Bellisarii, & Narsetis virtute devictis, extinctisque, Langobardorum examina è Scandinavia Insula ad Italas regiones, evocante Narsete, anno Christi 568. convolarunt. Igitur Alboinus cum innumera barbararum gentium multitudine Italiam praedabundus ingressus est, magnamque ejus partem armis occupavit, reliqua a Graecis vix retenta. Post tres vero Regni Langobardici annos, successit Alboino Clephon: quo post decimum octavum mensem a servo necato, Langobardi, ut odiosum Regis nomen evitarent, triginta Duces, qui eam Italiae partem, quem armis caeperant, per Dynastias moderarentur, summo omnium consensu creaverunt: tametsi post decem annos, rursus ad Regem sibi eligendum, constituendumque redierint. In iis autem Dynastis, primus Beneventi Dux* I. Zo-

I. *Zoto fuit, qui Dynaſtiam tenuit an.* 20. *Paul. Diac. de Geſt. Langob. lib.* 3. *cap.* 34. *Is vivebat Guntrammo Rege Francorum, & Authari Rege Langobardorum, uti elicitur ex Cap.* 35. *quo Paulus tradit, Autharim nonnullas Provincias Beneventano Ducatui ſubjeciſſe.*

II. *Aroges, ſive ut alii vocant Arechis, ex nutricio Giſulphi Ducis Forolivii, factus eſt Dux Beneventi ab Agilulpho Rege Langobardorum. Paul. Diac. lib.* 4. *Cap.* 19. *Praefuitque an.* 50. *Paul. Diac. lib.* 4. *Cap.* 46. *& Herempertus in Catalogo Ducum Beneventi. Meminit hujus Ducis S. Gregorius lib.* 2. *Regeſti Epiſt.* 32. *vocatque Arogem.*

III. *Ajo Arogis filius an.* 1. *menſ.* 5. *Paul. Diac. lib.* 4. *Cap.* 46.

IV. *Rodoaldus Giſulphi jam dicti filius an.* 5. *Paul. Diac. lib.* 4. *Cap.* 47.

V. *Grimoaldus frater Rodoaldi an.* 25. *Paul. Diac. lib.* 4. *Cap.* 47. *Quod intelligi debet de* 15. *annis Ducatus, &* 10. *Regni ſimul junctis. Nam ex Duce Beneventi factus eſt Rex Langobardorum poſt mortem Ariperti, dum Bertaritus, & Godebertus filii ſtultè inter ſe de Regno dimicarent. Idem ibidem.*

VI. *Romoaldus Grimoaldi Regis filius, a Patre ad Regni acquiſitionem abeunte, relictus eſt Dux Beneventi data ei uxore Theodorada Lupi Foroliujenſis Ducis filia, ex qua tres filios genuit, Grimoaldum, Giſulphum, & Arechim. Idem lib.* 4. *Cap.* 53. *& lib.* 5. *Cap.* 25. *Ducatum Romoaldus tenuit an.* 16. *Idem lib.* 6. *cap.* 2.

VII. *Grimoaldus II. jam dicti Romoaldi primogenitus Ducatum rexit an.* 3. *Uxorem habuit Wigilindam Cuniberti ſororem, Berthariti Regis filiam. Idem lib.* 6. *cap.* 2.

VIII. *Giſulphus Grimoaldo fratri ſucceſſit; præfuitque an.* 17. *Hic ex Winiberta uxore genuit Romoaldum II. Idem ibidem. Campaniam dirè populatus, Joannis VI. P. M. precibus vix placatur. Idem lib.* 6. *cap.* 27. *Platina in Joanne VI. Colennut. Hiſt. Neap. lib.* 2.

IX. *Romoaldus II. Ducatum geſſit an.* 26. *Paul. Diac. lib.* 6. *cap.* 55. *Hic ex priore conjuge Guntberga Luitprandi Re-*

Regis sorore genuit Gisulphum II. eaque mortua duxit Ravigandam Gaidoaldi Brixiae Ducis filiam. Idem lib. 6. cap. 50. Gisulpho autem ob pueritiam inepto regimini, Luitprandus Rex substituit nepotem suum, cui nomen

X. *Gregorius, eique uxorem dedit Giselbergam. Hic Gisulphum puerum educavit, educatoque Conibergam conjugem junxit. Idem lib. 6. cap. 55. Vixit autem in Ducatu Gregorius an. 7. Idem cap. 56. eique, nondum adulto Gisulpho, successit*

XI. *Godescalcus, qui post tres Ducatus annos occiditur a Gisulphi sequacibus, ejusque uxor Anna Constantinopolim, unde venerat, rediit. Idem lib. 6. cap. 57. Itaque*

XII. *Gisulphus II. jam aetate idoneus rectioni, Luitprandi patrui opera Ducatum capessit. Idem lib.6. cap.58. tenuitque per an.* 14. ut tradit Herempertus: qui & sequentium Beneventi Principem seriem sic habet.

XIII. *Luitprandus an.* 8. *men.* 3. *Hunc puto Gisulphi filium.*

XIV. *Arechis an.* 28. *men.* 6.

XV. *Grimoaldus Arechis filius, an.* 18.

XVI. *Grimoaldus alter, cognomento Storesayg, an.* 11. *men.* 1.

XVII. *Sico exul de Civitate Spoletana, an.* 12. *men.* 2.

XVIII. *Sicardus Siconis filius, an.* 6. *men.* 10.

XIX. *Radelchis an.* 11. *Iste Radelchis* (verba sunt Heremperti in Cod. Boluit.) *incepit principari anno Domini* 840. *& tunc Civitas Capuana de novo constructa est, juxta pontem in quo nunc est. Et tertio anno Principatus divisit Principatum Beneventanum a Principatu Salerni cum Sichinolfo filio Siconis Principis, & fratris Sicardi praedicti.*

XX. *Radelgarius filius ejus sedit an.* 3. *men.* 3. *dies* ...

XXI. *Adelchis frater ejus sedit an.* 24. *men.* 6. Hic a quibusdam vocatur Adelgisius.

XXII. *Gaideris filius praedicti Radelgarii an.* 2. *men.* 6. *dies* 19.

XXIII. *Radelchis filius supradicti Adelchis an.* 3. *men.* 8. *dies* 21.

XXIV. *Ajo,*

XXIV. *Ajo, Radelchis frater an. 6.*

XXV. *Ursus Ajonis filius an. 1. Postea dominati sunt in Principatu Beneventi per annos quatuor.*

XXVI. *Sabbaticus*, sive ut alii appellant, Symbaticius, *Stratigo*, *&*

XXVII. *Georgius Patritius, Graeci, qui tunc temporis praeerant in Apulia pro parte Imperat. Constantinopolitani.*

XXVIII. *Guido Marchesius postea tenuit Principatum an. 1. men. 8.*

XXIX. *Radelchis Princeps sedit an. 1.*

Hactenus Heremperti verbis. Reliquos Principes ex Platina, Colennutio, Sigonio, & Ammirato collegi.

XXX. *Athenolphus Beneventi, & Capuae Princeps, an. 15. Cujus successores Capuae similiter Principes extiterunt.*

XXXI. *Athenolphus, & Landolphus filii an. 32.*

XXXII. *Landolphus solus, mortuo patre Athenolpho, an. 4.*

XXXIII. *Pandolphus cognomento Capoferreus circa annos 15.*

XXXIV. *Landolphus II. Pandolphi filius, an. 17.*

XXXV. *Landenolphus an. 9. Hic in Ecclesia S. Marcelli a Capuanis occiditur.*

XXXVI. *Laidolphus Landenolphi frater an. 2. Eique ab Othone III. Imp. dejecto, sufficitur quidam*

XXXVII. *Ademarius: quo ob generis vilitatem a Capuanis pulso*

XXXVIII. *Pandolphus II. a S. Agatha dictus, Landolphi II. filius capessit Dynastiam, tenuitque an. 28. Eoque ab Henrico I. Imp. quod ad Graecos defecisset, in Germaniam relegato, sufficitur*

XXXIX. *Pandolphus III. Theani Comes, qui Princeps fuit an. 3. donec videlicet*

XL. *Pandolphus a S. Agatha e Germania reversus, Dynastiam recuperavit, quam scelerate pressit per annos circiter 12. Tandem a Conrado Imp. dejectus est, eique successit Salerni Princeps*

XLI. *Guai-*

XLI. *Guaimarius. Hic Principatum Beneventanum, & Capuanum tenuit an. 9.*

XLII. *Pandolphus III. jam dictus ab Henrico II. Principatui restitutus. Sed non diu post Pandolphus iste obiit.*

XLIII. *Pandolphus Pandolphi III. filius. Hujus Principis tempore Leo IX. P. M. Beneventum Rodulpho concedit.*

XLIV. *Rodulphus igitur iste inter Beneventi Principes numeretur.* (Quisque a semetipso cognoscet, an Caracciolus, aliique erraverint in exposita hac serie Princ. Beneventi). *Post hunc*

XLV. *Humfridus Apuliae Comes Beneventum occupat, cui successisse videtur.*

XLVI. *Landolphus, Rodulphi jam dicti fortasse filius, aut frater. Hic cum aliis Ducibus, & Dynastis interfuit celeberrimae illi Cassinensis Ecclesiae Consecrationi, quam Alexander II. P. M. magnificentissimè exequutus est an. Sal.* 1071. *uti Acta ipsa Consecrationis, disertè tradunt.*

Primordia Ducum Beneventi.

E*Numeratis jam, quotquot reperire potui, Beneventi Dynastis, expedienda mihi, Lector, hoc loco est, haud sanè levis difficultas de illorum Epoche; quo scilicet anno Dux primus Zoto regere coeperit Beneventi Dynastiam. Video enim varias de hac re Chronologorum, Historicorumque sententias. Herempertus in Catalogo Ducum Beneventi, quem Historiae suae praefixit, apertè tradit, ab ipso anno* 568. *quo Langobardi, teste Paulo Diacono lib.*2. *de Gest. Langob. c.*7. *Italiam cum Alboino Rege ingressi sunt, Zotonis Ducatum initium habuisse. Leo autem Ostiensis lib.*1. *Chron. Cassin.c.*48. *figit Beneventani Ducatus primordia ad an. Christi* 571. *scribit. enim, Ducatum Beneventanum perdurasse annis* 320. *si numerentur anni a primo Duce Zotone usque ad* 891. *Christi annum, quo Urbs Beneventi capta est a Symbaticio Graecorum Patritio. Si itaque ab annis* 891. *detrahantur anni jam dicti* 320. *reliqui*

erunt

erunt anni solidi 571. quo caeperit Zotonis Ducatus. Longè verò ab horum sententiis recedit Wolphangus Lazius lib. 12. de Migrat. Gent. asserens ab Rege Autbario, quem alii vocant Autharim, constitutum fuisse Zotonem Ducem Beneventi: citatque Paul. Diac. lib. 3. c. 16. Sed, ut mox ostendam, illi Paul. Diac. probè perceptus, minimè suffragatur. Sequi tamen voluit Lazium Sigonius, & hunc Lauretus, arbitrantes non ante Autharis Regis ad Samnites, Lucanos, Calabrosque accessum, atque horum provincias ab eo debellatas, & Zotoni Duci subjectas, Beneventanam Dynastiam incepisse. Quocirca Lauretus statuit exordium Zotonis Ducis circa annum 587. secundo videlicet, aut tertio anno a Regni Autharis initio; quem cum Baronio, & Sigonio ait factum fuisse Regem Langobardorum an. 585. Denique Tursellinus in sua Historiarum Epitome opinatur non ab Authari, sed ab Agilulpho Rege creatum esse primum Beneventi Ducem, idque factum an. 591. videlicet anno primo Agilulphi Regis.

Ego verò post diligentem ejus rei considerationem, Ostiensis quidem tueri me posse sententiam confido, alias autem facilè mecum confutabit quisque Historiam Langobardicam vel mediocriter noverit. Quocirca statuamus hic theses aliquot certas, & exploratas, è quibus rei gestae veritas innotescat. In primis compertum, certumque est apud omnes, Zotonem viginti annis rexisse Ducatum. Ita habent Paul. Diac. lib. 3. de Gest. Langob. c. 34. Herempertus in Catalogo Ducum Beneventi, Leo Ostien. Pandulphus Colenn. Sigonius, & alii recentiores. Praeterea certum quoque est, Arechim, sive, ut eum D. Gregorius vocat, Arogem, Zotonis successorem, an. Christi 592. creatum esse Ducem Beneventanorum. Id constat auctoritate S. Greg. Papae, qui Epist. 32. lib. 2. Regist. scribens Joanni Episcopo Ravennati, dolet Arogem se junxisse cum Arnulpho, hosque duos Duces Langobardorum multas tetendisse insidias nostrae Neapoli. Scripta est autem ea Epist. Indict. 10. quae proculdubio designat annum 592. uti rectè Illustris. Baronius ad eum annum observat. Hoc ipsum solidissimè firmatur

ex Paulo Diac. scribente lib. 3. c. ult. Agilulphum designatum esse Langobardorum Regem mense Novembri ejusdem anni, quo Autharis mortuus est; post Pascha verò sequentis anni eundem in Regno solemniter confirmatum. Quae certè verba, veluti digito, indicant annum Christi 591. quo etiam baptizatus est Agilulphus. Nam Autharim, quem constat factum esse Regem an. 585. sex solos annos regnasse, ex eodem Paul. Diac. lib. 3. c. pen. certum est. Porrò cum etiam certum sit, Arechim, sive Arogem factum esse Beneventi Ducem a Rege Agilulpho non multo post quam ille Regnum iniit, videlicet eodem an. 591. vel summum, anno seq. 592. tum quia Paulus Diaconus inter prima gesta Agilulphi Regis, Arogem Ducem creatum narrat, tum etiam quia ex auctoritate S. Gregorii jam dicta, ad illum annum Ducem Arogem Baronius collocat, liquidò ex his consequitur non posse dari, uti sanè dandi sunt, Duci Zotoni annos 20. nisi ab anno 592. retrocedendo deveniamus ad annum 571. quo illum iniisse Beneventi Ducatum Leo Ostiensis tradit. Atque eadem ratiocinii, & argumenti vi necesse est omnes alias jam supra recitatas opiniones, simul corruere. Quomodo enim dabunt Zotoni viginti Ducatus annos illi, qui eum vel ab Authari Rege anno 587. vel ab Agilulpho anno 591. factum esse Ducem arbitrantur, cum a 587. ad Arogem, non nisi quinque anni, & a 591. ad eundem Arogem, sive Arechim, pauci tantummodo menses, aut ad summum, vix unus annus intersit?

Herempertus similiter (si tamen Heremperti est ille Ducum Catalogus, qui pagellis ante initium ejus Historiae scriptus habetur) aberrat a jam statuto numero 20. annorum Zotonis Ducis. Nam ab anno Christi 568. quo ejus Ducatum Herempertus exorditur, usque ad expletum annum 591. quo Arechis ab Agilulpho Rege factus est Dux, sunt anni solidi 23. vel fortasse 24. non autem 20. solummodo: Praeterea videtur prorsus incredibile Langobardos, eo ipso anno 568. quo Italiam ingressi sunt, tantum terrarum acquisivisse, ut non solum Insubriae, Istriae, Venetiaeque Civitates, quas primas citra Alpes invenerunt,

sed

ſed etiam Beneventum, quod in 14. *Italiae regione a Paul. Diac. collocatur, dicto penè citius occupaverint, quaſi tunc Itali omnes fuiſſent.*

. . . . . . imbelles lepores, timidique cunicli.

Quod verò Herempertus in eo Catalogo aſſerit Radelchim, qui Sicardo ſucceſſit, iniiſſe Beneventanum Principatum anno Chriſti 840. *id aliud profecto non eſt, niſi errorem errore cumulare. Conſtat enim ex Annalibus Geſtorum Caroli Magni, & Ludovici Pii, auctore Britanno quodam Anonymo Hiſtor.German.Tom.IV. cui quae magiſter Caroli Magni, & eorum, quae ſcripſit, fere omnium oculatus teſtis extiterit, longè magis quam Heremperto, aut cuivis alii credere debemus; conſtat, inquam ex hoc tam certo, gravique Chronographo, Siconem creatum eſſe Beneventi Principem anno* 818. *Huic verò, ipſo Heremperto teſte, poſt* 12. *annos, & menſes duos, Sicardus filius haeres extitit Principatus, quem* 6. *annis, & menſib.* 10. *moderatus, Radelchim habuit ſucceſſorem. Ini nunc mecum Lector has ratiunculas, & porrò invenies, a Zotone Duce uſque ad Radelchim non* 840. *ſed vix* 837. *annos intercurriſſe. Sed ejuſce Catalogo mendorum in notis arithmeticis, quis unquam finis, ſi ea diligentius quis velit excutere? Quamobrem Catalogum Ducum Beneventi uſque ad Giſulphum II. non ex Heremperto, ſed ex Paul. Diac. qui Herempertum pluſquam centum annis praeceſſit, hic ego poſui: ratus antiquiorem illum ſcriptorem, eumque nuper Lugduni Batavorum ex veterum collatione Codicum, quantum fieri potuit, emendatè procuſum, nobis utcumque certiora ſuggerere. Et quidem, periculo facto, comperi, optimè convenire Pauli Diac. numeros cum numeris tum Leonis Oſtienſis; qui ſtatuit, ut videmus, Zotonem Ducem ad annum Chriſti* 571. *tum etiam Codicis Legum Langobardicarum, in quo legitur Conſtitutio quaedam Grimoaldi, qui ex Duce Beneventi, factus eſt Rex Langobardorum, lata ab eo anno ſexto Regni ejus, currente Indict. undecima. Colligitur quippe illum coepiſſe regnare Indict. prima, hoc eſt anno Chriſti* 663. *& anno praeterito* 662.

reliquisse Ducatum Beneventi Romualdo filio. Si igitur ex annis 662. eximantur anni 91. quot videlicet ponit Paul. Diac. a Zotone Duce, ad Romoaldum, qui Grimoaldo ad Regnum abeunti successit, reliqui erunt 571. totidem nimirum, quot ex Leone Ostiensi colliguntur. Eodem igitur anno 571. statuenda est Epoche Ducum Beneventi. Huic autem sententiae Paul. Diac. quem Lazius pro se laudat, minimè refragatur. Nusquam enim Paul. Diac. asserit, ut Lazius putat, Zotonem non extitisse Ducem, nisi postquam Rex Autharis Beneventum venisset, & eum Ducem constituisset, sed id tantum Paul. Diac. scribit, Autharim, facta excursione cum suo exercitu a Samnio usque ad Rhegium, hoc est ad extremam usque Calabriam, eas provincias, quas debellaverat, & occupaverat, Zotoni tradidisse regendas. Quocirca cum scribit Autharim Beneventum accessisse, non debet, aut potest inde elici, Beneventum ab Authari fuisse primo expugnatum, & Zotoni traditum, sed postquam in eam urbem receptus a Zotone est, reliquam Samnitium regionem, & Lucaniam, atque Calabriam occupasse. Verum Paul. ipse Diac. audiatur, & satis erit. Is lib. 3. c. 33. ait: Circa haec tempora (*profligati videlicet Francorum exercitus a Childerico Rege in Italiam missi*) putatur esse factum, quod de Authari Rege refertur. Fama est enim tunc eundem Regem per Spoletium Beneventum pervenisse, eandemque regionem coepisse, & usque etiam Rhegium, extremam Italiae Civitatem, vicinam Siciliae, perambulasse. *Non dicit coepisse Beneventum, sed Beneventanam Regionem: alioquin si ex eo, qui Beneventum venisse dicitur, colligi debet, eam Civitatem expugnasse, & occupasse, profecto & Spoletium expugnasse, & coepisse intelligere oporteret, quia Spoletium Autharis venit, & per Spoletium Beneventum. Atqui Spoletium diu antea a Langobardis fuerat occupatum, & Ducis sedes factum. Lege Lazium de Migrat. Gent. lib. 12. Zotonem igitur ab Alboino Rege an. 571. creatum Ducem existimo. Is quippe & alios quosdam creasse legitur, videlicet Giselbertum Veronae, Brixiae Walrim, Tridenti*

Co-

Comum, & Forojulii Gisulphum, uti Paul. Diac. & ex eo Lazius tradunt.

Primordia Comitum, & Principum Capuae.

LEo Ostiensis lib. 5. cap. 43. *& ex eo Illustriss. Baronius Tom.* 9. *scribunt advenisse Capuam Joannem Papam eo nomine Octavum, & divisisse Episcopatum Capuae inter dissidentes Landolphum, & Landenolphum, anno Christi* 879. *Atqui, uti superius ex m. s. Cod. Cassinen. scripsimus, ejusmodi dissensio inter Landolphum, & Landenolphum contigit anno primo Pandenolphi Comitis. Adventus igitur Papae Joannis figi debet ad annum secundum jam dicti Pandenolphi: nam multae intercesserunt calamitates, atque aerumnae ex illa inter Episcopos discordia, ut necesse fuerit Leonem Episcopum Theanensem, & Bertharium Abbatem Cassinensem Romam proficisci, qui denuntiatione turbarum, cladiumque maximarum, quibus & ipse Summus Pontifex involvendus esset, eum a consecratione Landenolphi deterrerent. Ergo primus annus Pandenolphi Comitis, fuit Christi* 878. *E quibus si detrahantur quinquaginta octo propemodum anni (hoc est* 57. *& menses decem) qui colliguntur ex suprascripta annorum serie, quibus Capuae Comites Pandenolphi praedecessores dominati sunt, remanebunt anni* 820. *Hoc igitur anno juxta Anonymum hunc scriptorem, qui a Landolpho seriem Comitum ducit, Comitatus Capuae exortus est, quamquam negare non possum aliquot reperiri in Historiis, multo antiquiores Landolpho isto. Leguntur enim apud Paul. Diac. lib.* 4. *cap.* 3. *Transamundus, & lib.* 5. *c.* 9. *Mittola Capuae Comites, qui proculdubio ante annum* 820 *vixerunt.*

Principatus autem Capuae diu postea initium habuit, nempe Atbenolpho, qui Radenolphus a quibusdam appellatur, imperante: de quo superius jam dictum est numero IX.

Sa-

Salerni Principes ex Heremperto, Leone Ost. aliisque recentioribus.

Lotharius Augustus Beneventanam amplissimam ditionem (ea quippe per Samnium, Lucaniam, Calabriam, & magnam Apuliae partem latè protendebatur) ita divisit; ut Aldegisius Beneventi, Siconolphus Salerni essent Principes. Quod an. Christi 851. *factum Historici memorant. Igitur primus Salerni Princeps fuit*

I. *Siconolphus Sicardi Beneventani Principis frater.*

II. *Sico Siconolphi filius.*

III. *Radelchis, Siconolphi filius, Siconis frater.*

IV. *Adelchis, Siconolphi item filius.*

V. *Ademarius Petri filius a Lothario Imp. fit Salerni Princeps.*

VI. *Dauferius Majonis filius, Siconolphi affinis.*

VII. *Guaiferius, Dauferii patruelis: Eoque Monaco facto*

VIII. *Guaimarius filius succedit.*

IX. *Gisulphus Guaimarii filius.*

X. *Guaimarius II. Guaimarii senioris filius.*

XI. *Joannes Gisulphi filius.*

XII. *Guaimarius III. cognomento Balbus, Joannis filius.*

XIII. *Gisulphus II. ultimus è Langobardis.*

XIV. *Robertus Guiscardus Nortmannus, Dux Apuliae.*

XV. *Rogerius Comes Siciliae, Rex Neapolis. Et alii Reges.*

De Lupo Protospata.

Reperi hoc breve Chronicon inter antiquas Schedas Joannis Francisci Rubei, viri quidem non Legum solummodo sed humanarum etiam literarum apprimè periti. Porro cum ea ipsa, quae hoc Chronico continentur, habeat vulgari lingua Diarium illud, in M. S. Cod. Ducis Andriae, quod continuatur a Juliano Passaro, existimo, vel Passarum ipsum, vel alium aliquem è latino in vul-

vulgarem Italicum vertisse sermonem, & quod is, quo usus est, liber nullum praeferret Chronici hujus auctorem, nemini proinde suppofuisse hunc foetum. Nos igitur & primi typis committimus, & latine, uti a Lupo Protospata compositum hoc Chronicon, sive Diarium est, publici juris facimus. Et hic sane libellus utilis erit ad Apuliae potissimum turbas, cladesque noscendas.

*Quisnam autem Auctor iste fuerit, nullo hactenus extante nostratium Scripturarum Nomenclatore, equidem divinare non possum. Coniicio tamen civem fuisse Barensem, & genere Graecum. Prius ex eo colligo, quod in rebus Barensibus crebro versatur, & quod simpliciter, ac quasi antonomasticos ad ann.*886. *&* 890. *Barii Dynastam, Principem vocat. Graecum autem genus prodit, tum quia saepe graecissat, uti eruditus lector observare poterit, tum etiam, quia Graecos impense se ostendit amare, cum ad annum* 1085. *Dei misericordiam potentiamque laudat, quod Robertum Nortmannorum Ducem adversus Imperatorem Graecorum cum ingenti classe traiicere parantem, inopinato profluvio ventris extinxerit. Vox praeterea Protospata idipsum forte innuit, sive stirpis nomen fuerit, sive Officii. Et verisimile est, virum genere Graecum, & in Apulia ortum, Protospatarium (sic enim habet Cod. Andr. non Protospatam) fuisse Strategi sive Catapani Apuliae, hoc est, Palatinorum militum Primipilum. Hoc ipso Chronico legitur Sergius Protospata, & Joannicius Protospata, vel, ut utrobique habet Cod. Andr. Protospatarius. De qua voce, & dignitate multa afferunt ex Codino Meursius, Pontanus, Bullengerus, & qui antea dici debuit, doctissimus Pancirola. Hos, qui plura volet, adeat.*

CAMILLI PEREGRINII

DE LUPO PROTOSPATA.

HIC Auctor genere Apulus, in cujus regionis rebus est fere totus, Materensis civis nonnullis reputa-

tatus eſt, ex illa dicendi forma ſibi uſurpata ad ann. 1093. perſuaſis. *Urbanus Papa venit in Materam*. Neſcio cur hoc eodem argumento non illum fecerint Antiochenum, qui ad ann. 1098. dicat. *Chriſtiani bellando venerunt uſque Antiochiam*. At latiniſſime dictum. *venire*. pro. *ire* tritum eſt: illud minus, quod obſervavit Salmaſius ad Hadrianum Spartiani *redire* pro *ire*, ſicut *reddere* pro *tradere*. Apud præſentes etiam Italos priora illa duo vocabula ſaepe confundi, vel pueri norunt. Alii autem Lupum crediderunt Barenſem; *quod ille ſimpliciter, ac quaſi antonomaſticos ad an.* 886. *&* 890. *Barii Dynaſtam Principem vocat*. Ab his minime diſſentirem: in rebus enim Barenſibus multus eſt Lupus, ſi Barii, non Beneventi Princeps fuiſſet Ajo ille utrobique deſcriptus. Erit igitur, dices, Beneventanus. Erit, quibus ea argumentatio probatur; eritque etiam genere Graecus, *quia ſaepe Graeciſſat, ac Graecos impenſe ſe oſtendit amare*. Mihi autem Apulus eſt; quam gentem diu Graecis, variaque fortuna olim ſubditam, & commixtam, pleraque illorum vocabula quotidiano etiam in ſermone uſurpaſſe, ac ut fieri per factionem ſolet, pleroſque Apulos etiam poſt ſaecula Graecorum amorem animo ſervaſſe, non eſt diffitendum. Verum fuerit ne munere, an gente dictus *Protoſpata*: fueritque ex Graeci Protoſpatarii muneris nomine gentile deductum ſuae genti nomen, comperti nil habeo. Illud novi, in antiquiſſimi operis lapidea columna apud Brunduſium, referente Scipione Ammirato ubi de Logotheta, & Protonotario, inſculptum literis ſequioris aevi haberi hoc Epigramma: *Protoſpata Lupus* ni inverſo ordine legendum ſit: *Lupus Protoſpata*, utpote in orbiculata ſuperficie deſcriptum, in qua non facile dixerit, quid primum, quid ſecundum. Si is fuit hic noſter, certe vel patria, vel incolatu, aliave occaſione Brundiſinus cenſendus eſt. Haec de Auctoris genere: de aetate vide ad an. 1088.

LU-

LUPI PROTOSPATAE

Rerum in Regno Neapolitano gestarum, ab Anno Sal. 860. usque ad 1102. BREVE CHRONICON, Cum Appendice Inc. Auct. usque ad ann. 1519.

Adjectae sunt variae Lectiones ex M. S. Cod. Italico Illustriss. Ducis Andriae (A).

ANno 860. Indictione VIII. comprehensa est Civitas Barum ab Imperatore Constantinopolitano (1).

(B) Anno 861. Indict. VIIII. Mortuus est Michael Imperator, & surrexit Basilius Parascensumenus filius ejus & regnavit ann. 21. ipse solus, & ann. 9. cum filiis suis (3).

C An-

(A) Et castigationes Cam. Peregrinii.

(B) *An 861. Ind. 9. Mortuus est Michael. Imp. & surrexit Basilius Parascensumenus. filius ejus*) Michaelis obitum alii omnes notant ad an 867. At Basilius, quem Michael in filium adoptavit, pridem fuerat ipsius παρακοιμώμενος, *Paracoemomenus*, Latine *Accubitor*, quae vox in Hist. Miscella lib. 17. *Paracoemumenum* detorta, praesenti est loco restituenda; itemque in Luitprandi Legatione, ubi leviori errato legitur. *Paracoenom nus*; & in antiquis quibusdam schedis, quæ habent: *Paracemimenus*. Parum circumspecte nonnulli id verbi vertunt: *Cubicularius*. Meursium vide in Gloss qui Xilandrum sugillat; estque eadem censura dignus Glaber Rodulfus lib. 4. cap. 2. & Codini interpres Gretserus cap. 2. num. 6., qui postmodum in Commentario ejusdem operis, *Paracoemomenum* nulla attentiori observatione, *Accubitorem cubiculi*, esse exponit. Alii nil melius Hist. Curopalatis *Praefectum Regii cubiculi*. Ab hujus munere aliud fuit munus *Paramonarii*; qui latine *Stationarius*, & *Mansionarius*; deque eo alibi in Notis ad antiquum Rituale Campanae Ecclesiae Cathedralis (2): nam alter personae: alter domus custodiæ, & servitio invigilabat.

(1) Is tunc temporis erat Michael III. Porphyrog., ebriosus vocatus, Theophili Imp filius, qui triennis patri successit A DCCCXLII. Hoc eodem anno DCCCLX. (ut habet Pagius, quamvis Ducang. in Famil. Aug. Byz. serius hoc contigisse affirmet) Barda Augustus creatus est, qui germanus Theodorae Aug. Michaelis mater erat.

(2) Opusculum jam inter alia Peregrinii deperditum.

(3) Certo quidem heic errat Lupus: non enim A DCCCLXI. Sed A. DCCCLXVII. a Basilio occisus est.

Anno 866. intravit Ludovicus Imp. Beneventum.

(*) Anno 867. incensa est Matera a Ludovico Imperatore, & idem Imperator intravit Civitatem Oriam.

Anno 868. Indictione prima exierunt Agareni a Baro Civitate per Francos, tertia die intrante mensis Febr. eodemque anno comprehensus est prædictus Ludovicus in Benevento (4).

Anno 875. intraverunt Græci Barum mense Decembr. die Natalis Domini, feria 3. & Gregorius Stratigo, qui & Bajulus dicebatur (C).

Anno 880. exierunt Agareni de Tarento.

(**) Anno 884. Indict. 2. surrexit Alo Princeps mense Octobris (D).

An-

(*) *Zonaras hoc anno figit obitum Michaelis, & initium imperii Basilii. Sed Graecorum calculus dissidet a calculo Latinorum, ut notat Baronius Tomo 7. ad an. Christi 610.*

(**) *Cod. Duc. Andr. Alo creatus est Princeps Barii.*

(C) *An. 875. Intraverunt Graeci Barum, mense Decembris, die Natalis Domini, Feria 3.*) Restituo *an. 876. Intraverunt*, &c. quo anno Christi Natalis incidit in Feriam 3. Erchempertus Num. 38. ista aliquanto fusius, actaque dicit, non multo post quam Imp. Ludovicus Lotharii filius ex hac Cis-Tyberina Italia ultimum discessit, decessitque, qui in anno sane obiit 875. Vide Chronol. Comitum Capuae N. 5. par. 13. & 14.

(D) *An. 884. Ind. 2. surrexit Alo Princeps, mense Octobris*) Si mense Octobris: ergo Indictione 3., quae numerari coepta ab antecedente Septembri. Sed non *Alo*, nec Princeps Barii, ut autumant, cujus Dynastiae nomen sensim, & per tempora inductum Normannorum, sero Auctoribus expresse usurpatum legitur; ex alia nimirum paulo antiquiori nuncupatione *Ducis, & Principis Apuliae, & Italiae* natum, de quo nonnihil infra ad an. 1042. sed uberius alibi: quandoque enim fuit Apuliae caput Barium. Scribe igitur, *surrexit Ajo:* ille inquam, qui Princeps fuit Beneventi post Radelchim II., de quo Erchempertus Num. 48., Ostiensis lib. 1. cap. 45. aliique, recentioribus etsi bene noti, parum tamen bene observati; quibus omni cessante argumento reputatus ille est Barensis. *Alo* autem ex *Ajo* eodem factum est errore, quo in Anonymo Cassin. ad an. 1125. *Sulu.* pro *Suju.* oppidi nomen ad dexteram Liris ripam a medicinalibus aquis clarum: & in Ostiensi lib. 1. cap. 17. & 18. *Calazzano* pro *Cajazzano* lib. 2. cap. 26. *Papinlanus* pro *Papinianus* lib. 2. cap. 72. *Decinlanum* pro *Decinianum*, & lib. 3. cap. 19. *Minlanensis* pro *Minianensis*, quod etiam nomen restitui debet apud eundem Auctorem lib. 2. cap. 63., pro quo Editio Neapolitana habet

(4) De hoc alibi To. III. satis dictum est.

Anno 885. mortuus est Basilius Imper. & coeperunt regere Leo, & Alexander filii ejus ann. 26. soli, cum eo vero ann. 9. (5)

(E) Anno 886. facta fuit proditio in Baro mense Junii, quando Princeps fecit praelium cum Stratigo Trapezi, & Graecis.

Anno 890. obiit Alo Princeps, & surrexit Ursus frater ejus (F).

Anno 891. intraverunt Graeci Beneventum mense Octobris, & Stratigo Sabbatichi in Siponto mense Junii.

(G) Anno 894. exierunt Graeci de Benevento mense Aug. per Francos.

Anno 900. descendit Melisianus Stratigo in Apulia (6).

C 2 An-

bet *Mutelanensis*: Veneta autem vero magis accedens *Minlanensis*: antiqui enim Librarii minusculum *i*. eadem altitudine, qua minusculum *l*. depingentes, ansam errandi minus attentis lectoribus dedere; qui nihilominus hanc in iis differentiam servarunt: nempe parvulum *l*. ab ima parte, ut modo etiam fit, leviter dextrorsum inflectentes.

(E) *An. 886. Facta fuit proditio in Baro mense Junii, quando Princeps fecit praelium cum Stratigo Trapezi, & Graecis.*) De hac proditione, ac Barensium rebellione Erchempertus Num. 76., deque regione a Principe Beneventi Ajone tunc pervasa Cedrenus pag. 489., qui id refert ad an. 2. Imperii Leonis 6. (hic fuit Christi 887.) eundemque Principem primitivo, ac desueto nomine appellat *Ducem*, & depravate Αγγαιων, *Angaeum*. Certe in Lupo annus 886. vacillat: confer etiam Erchempertum dicto loco cum Chronico Comitum Capuae Num. 9. Ceterum adversus Principem Ajonem, missum ab Imperatore Constantinum, dignitate Patritium, idem Cedrenus Erchemperto concordans perhibet; quem ipse, unaque Lupus a munere simul, & dignitate appellat Graeco vocabulo: τὸν Τραπέζην, *Trapezum*, idest *Dapiferum*, sic enim vertunt id verbi in Nicephoro Gregora lib. 7.

(F) *An. 890. Obiit Alo Princeps, & surrexit Ursus frater ejus*) Idem hic est Ajo, de quo supra, Beneventi Princeps; post quem Ursus quidem surrexit, sed ejus filius, non frater. Vide Fragm. Anonymi Beneventani Num. 1. & Chronicon S. Sophiae Par. 2. Num. 12.

(G) *An. 894. Exierunt Graeci de Benevento mense Augusti per Francos.*) Nempe per Ducem Spoletii Guidonem. Quanto autem tempore Graeci Beneventum, in anno a se pervasam 891. mense Octobris, obtinuerint, va-

(5) Calculus Lupi claudicat. Vid. quae Baron. Pagius, aliique de Leonis, et Alexandri Imperio adfirmant.

(6) Al. Melichianus, et Melkianus.

(*) Anno 901. descendit Abraham Rex Saracenorum in Calabria, & ivit Cosentiam Civitatem (**), & percussus est ictu fulguris (7).

(H) Anno 912. complentur ab obitu S.Martini anni 51.

(I) Anno 913.Ind.prima coronatus est Constantius Imp. filius prædicti Leonis, qui regnavit ann. 47. (8)

(***) Anno 916. exierunt Agareni de Gariliano, & sunt anni 350. quo intraverunt Langobardi in Italiam sub Alboun Rege eorum (L).

An-

(*) *Id accidit juxta latinorum calculum an.909. Vid. Jo Diac. in Actis transl. S. Severini Abb. & ex eo Summont. lib. 1. Summontius lib. 1. Hist. Neap. ex Cod. Andr. figit obitum hujus Regis Abrahami ad an.902.*

(**) *Cod. Andr. & cum pervenisset ad Ecclesiam S. Pancratii, fulgure obiit.*

(***) *Reponerem for. 918. Sed pag. sequ. eundem numerum 916. firmat hic Auctor. Vid. ad an. 966.*

variant Anonymus Salern Par. 4. Num. 4. & seqq. Ostiensis lib. 1. cap. 48. & Chron. S. Sophiae Par. 2. Num. 13. & 15. Sed in hoc conveniunt, non minorem eis spatium tribuentes annorum quatuor. Igitur exierunt Graeci in anno 895., de quo in Principum Beneventi Chronologia pluribus.

(H) *An 912. Complentur ab obitu S.Martini anni 51.*) Suppleo Typographi defectum, scriboque *anni* 510. nam Lupus aeque ac Sigebertus Sancti Martini obitum ad Christi annum retulisse videtur 402. Rigordus de Gestis Philippi Augusti a ceteris omnibus absurdissime discrepans, quos vide apud Petavium in de Doctrina, & in Rationario temporum Part. 2. l. 4. c. 12., fluxisse tradit ab Incarnatione Domini usque ad transitum S. Martini annos 415. a cujus morte Franci consueverunt tempora supputare, ut pridem observavit Baronius ad an. 351.

(I) *An 913. Ind. 1. coronatus est Constantius Imp.* &c.) Vere hic dictus est *Constantinus*, non *Constantius*: utriusque tamen nominis ob affinitatem saepe invicem facta est confusio, quod docti viri notarunt: sicuti nomen quoque *Maximini* Imp. transivit in *Maximiani* in Actis S. Barbarae apud antiquum Capuae Breviarium; ibique in Actis etiam legitur S. Rufini, Campanos aliquos Langobardos ejusdem Divi *Rufini* nomen cum nomine commutasse *S. Rufi*.

(L) *An. 916. exierunt Agareni de Gariliano, & sunt anni 350. ex quo intraverunt Langobardi in Italiam.*) Sunt haec invicem separanda. Agarenorum exterminatio de Gariliano ad annum referenda est 915., de quo vide

Se-

(7) Vide quae supra in Chron. Saracenico-Calabro Tomo antecedenti diximus.

(8) Constantinus Porphyr. Aug. creatus est A. 910. Post obitum Leonis Anno sequenti Imp. coronatus est.

(M) Anno 916. explentur 40. anni, ex quo Agareni introierunt in Italiam (10).

Anno 920. introierunt Ungari, ideft Unni in Italiam menfe Februarii (11).

(*) Anno 921. Interiit Urfileo Stratigo, in praelio de Afculo (N) menfe Aprilis, & apprehendit Pandulphum Apuleo (**).

An-

(*) *Cod. Andr. Commiffum eft praelium in Civitate Afculi, inter Pandulphum, qui captus eft, & Urfileonem Strategum, qui interiit.*

(**) *Cod. Andr. pro Landulpho femper habet Neldulphum: fed vitio, ut puto, librarii.*

Seriem Abbatum Caffin. in Joanne 1. (9) Collectio autem annorum ab adventu gentis Langobardicae figenda ad annum eft 916. nempe juxta Lupi computum, quae pari calculo, ad an. 966. & ad ann. 1083 Langobardorum Epocham ad annum Chrifti retulifle volunt 566. Ibi tamen vide, & ad Anon. Caffin. ad an. 1172.

(M) *An. 916. explentur 40. an. ex quo Agareni introierunt in Italiam.*) Otiofe repetitur annus Chrifti 916. nam Auctor antecedentem, praefentemque collationem fub unico notarat contextu. Sed haec fumma annorum 40. neque ex vero, neque ad Lupi eft mentem, qui dixerat, *Agarenos a Baro exiiffe in an.* 868. Saraceni enim Barium advenerunt in anno fere 840. Erchempertum vide Num. 16., Ignotum Caffin. Num. 4., & quae ibi notavi ad oram, ubi legendum. *An annos*, &c. ambigue, & per interrogationem.

(N) *An. 921. Interiit Urfileo Stratigo in praelio de Afculo, menfe Aprilis, & apprehendit Pandulfum Apuleo*) Si in praelio illo interiit Dux Graecus, certe *Landulfus* Princeps (nullus enim tunc in hac Cis-Tyberina Italia vivebat *Pandulfus*) apprehendit, hoc eft cepit, Apuliam; nec ipfe ab ignoto hoc *Apuleone* apprehenfus, hoc eft, captivus factus eft. Sane Princeps Pandulfus, qui a Graecis, tempore Imp. Othonis I. bello victus in illorum venit poteftatem, ac duobus non integris annis in vinculis tentus eft, de quo

Ano-

(9) Siculae claffis jacturam figit Oftienf. ann. 915. eodemque anno Caftrum Gariliani a Saracenis amiffum. In Chron. Arabico ap. Io: Bapt. Caruf. tom. 1. collect. Siculae fol. 97. locus ab Anonymo dicitur Arabice Hala yanahum (forte Garilianum) quamvis Pagius, Annales Bertinianos, atque Protofpatam fecutus, crediderit Caftri amiffionem ann. 916. contigiffe. Vid Carufium fol. ut fup.

(10) Sicil ex quo apud Garilianum, Minturnis, Formiifque conftiterant. Multum enim ante XL. annos Italiae provinciam Saraceni invafere, ut fup. vidimus.

(11) Alii ad A. DCCCCXXII. & XXIII. hanc irruptionem reponunt.

Anno 924. capta est Oria a Sarracenis mense Julii, & interfecerunt cunctas mulieres, reliquos vero deduxerunt in Africam, cunctos venundantes. *Cod. Andr.* & hoc anno Eusebius obiit Clusii.

(*) Anno 926. comprehendit Michael Sclabus Sipontum mense Julio (O).

(P) Anno 927. fuit excidium Tarenti patratum, & perempti sunt omnes viriliter pugnando: reliqui vero deportati sunt in Africam. Id factum est mense Augusti in festivitate Sanctae Mariae.

Anno 929. Indict. 2. Pandulphus, & Guaymarius (**) Principes intraverunt in Apuliam (Q).

An-

(*) *Cod. Andr. Itatachel Slavorum Rex cum suo exercitu obsedit, & coepit Sipontum, mense Julio, die S. Felicitatis, feria 2.*

(**) *Cod. Andr. Principes Langobardorum.*

Anonymus Salern. Part. 7. num. 4. & 6. cum hoc, sive dicar *Landulfo*, sive *Pandulfo* confundendus non est. Est autem de eo capiendus Cedrenus pag. 536. apud quem tamen depravate appellatur Δανδοῦλφος, *Dandulfus*, & imperite Ῥήξ, *Rex*, eademque cum simul perhibeat Curopalates, eodem vitio laborabat. Nec de alio Principe Luitprandus Ticinensis in Legatione; ubi perhibet, *Principem Landulfum septennio potestative Apuliam sibi subjugasse.*

(O) *An. 926. Comprehendit Michael Sclabus Sipontum, mense Julio*) Scriptus Codex Ducis Andriae addit captam Sipontum *die Sanctae Felicitatis, Feria 2.*, quae in Kalendariis notatur 6. Idus Julii; vereque descripto anno dies illa in secundam incidit Feriam: quod noto, ut hinc constet, Lupum non semper in annis Christi ab aliis discrepare. Vide etiam hic ad annum 1053.

(P) *An. 927. Fuit excidium Tarenti patratum*, &c.) Haec Marinus Freccia de Subfeudis lib. 1. cap. de Prov. & Civit. Regni, ut pleraque alia ex hoc Auctore mutuatus, in annum refert 928, cujus Codices qua ipsius, qua Typographi incuria multis cum scatcant mendis, caute ad hanc Lupi censuram sunt adhibendi.

(Q) *An. 929. Ind. 2. Pandulfus, & Guaimarius Principes intraverunt in Apuliam*) Ista paulo fusius in Anonymo Salernitano inedito; apud quem non *Pandulfus*, sed ut dicebam *Landulfus* Guaimario Principi Salernitano novo foedere junctus, Apuliam iterum invasit: sive jam pervasam armis retinere studuit. Qui ab Imp. Leone VI. jam pridem in an. 910. Patritiatus honore decoratus, cum ab Graecis, ut superius dictum est, in anno descivisset 921. iterum ad officium postea rediit; namque in Tabulario Campanae Ecclesiae S. Angeli in Formis data legitur antiqua chartula *in anno 26. Imp. Constantini, Principatus Landulfi anno 35. Atenulfi fratris 25. Atenulfi fi-*

Anno 936. venerunt Ungari Capuam.

Anno 939. obſcuratus eſt Sol, & apparuerunt ſtellae menſe Julii (*) aſtante tres dies, feria 3. ad horas tres, Luna 29.

(**) Anno 940. introierunt Ungari, vel Unni in Italiam menſe Aprilis, & factum eſt praelium in Matera a Graecis cum Langobardis cum Stratigo Imogalapto, & negavit eum Pao in mari (R).

An-

(*) *Cod. Andr. menſe Julio, die 3. fer. 3. hora 3. Luna 29.*

(**) *De hac Ungarorum excurſione Sigonius lib. 6.* & nos alibi.

ſi filii anno . . . menſe Aprilis, Indictione octava. Capuae, quae de anno eſt Chriſti 925., conſimileſque alias plures obſervare eſt per ſubſequentes annos ad annum uſque 30. *Imp. Conſtantini*; 40. *Landulfi*; 30. *Atenulfi ejus fratris*; 7. *Atenulfi filii* (ſcribo 8.) 1. *Landulfi filii ſuperius dicti Landulfi, menſe Febr. Ind.* 13. hoc eſt ad annum Chriſti 940., quo anno iterum ad arma Graeci, ac Langobardi redierunt, ut infra ex Lupo.

(R) *An. 940. Factum eſt praelium in Matera a Graecis cum Langobardis cum Stratigo Imogalapto, & negavit eum Pao in mari*) Fuerit ne Graeci hujus Ducis nomen ex nomine ductum O'μογάλακτος: ſive dicas agnomen; quod valet. *Collactaneus*, non definio. At illud *negavit*, vel ſtat pro *necavit:* promiſcua enim fuere elementa *c*, & *g*, ut in *Sico*, & *Sigo*. *Acerentia*, & *Agerentia* &c. de quo alibi: vel ſtat pro *in aquis necare*, & *ſubmergere*. Leges Alamannorum Tit. 84. §. 3. *ſi quis aliquam clauſuram in aquam fecerit, & ipſa aqua inflaverit, & ibi alicujus pecus negaverit* &c. ſed ibi intranſitive. Pao autem quiſquis ille, ſi modo ſincera ea eſt lectio, Strategum videtur necaſſe. De Langobardis nil certi ſtatuo, copiae ne illae fuerint praefati Principis Landulfi, an Salernitani Principis Giſulfi, qui aetate triennis, vel quatriennis Guaimario II. patri ſucceſſerat in anno 933. ſub tutore Priſco. Sed vide an ad hos referas annos, quae Luitprandos l. 4. c. 4. Sane antiqua Chartula apud noſtri Michaelis Monachi Sanctuarium pag. 634. data legitur *anno 33. Imp. Conſtantini; 43. Principatus Landulfi* (ſcribendum 41.) *9. Atenulfi ejus filii, & 2. Landulfi alterius filii praedicti Landulfi, menſe Magio, Indict.* 14., quae de anno eſt Chriſti 941. Illa igitur aetate noſtrates Principes Langobardi varia uſi fortuna; modo Graecis hoſtes, modo obnoxii fuere: nunquam tamen ditionem univerſam amiſerunt. Idem Luitprandus in Legatione Imperatorem Nicephorum ſibi exprobaſſe ait, quod *Principum Capuae, & Beneventi Patres, & Avi ſuo Imperio tributa perſolverint*. Nec doctiſſimo aſſentior Baronio, qui in Annal. ad an. 942. num. 11. *eo tempore*, inquit, *Conſtantinopolitanos potitos eſſe Calabria, Apulia, atque ea Campaniae parte, quam Volturnus alluit, poſita antea ſub ditione Ducum Langobardorum Beneventi, & Capuae*. Pro me certe ipſum ſtat Privilegium ab eodem Baronio ibidem ex Chronico S. Vincentii ad Fontes Volturni relatum; quo Impp. Romanus, & Conſtantinus *die 2. Aprilis Indi-*

Anno 942. obiit Pandulphus Princeps die 10. mensis Aprilis (S).

(T) Anno 945. Ind. 3. ceciderunt Romanus, & Ubo men-

dictione 15. (hic est annus Christi 942.) *indulsere praefatae Ecclesiae*, *& Monasteriis*, *quae sub ea sunt mansione*, *ut excusarentur ab omni tentatione* (scribo *datione*) *angaria publica*, *& ab ipsis Patritiis*, *& Strategis Graecorum*, &c *insuper ab ipsis Langobardis Patritiis*, *Castaldeis*, *vel ab omni homine Graeco*, *& Langobardo*, *cui creditur servitium publicum*. Patritiorum Langobardorum appellatione nostrates certe veniunt Principes, ea tunc dignitate, dum Graecis parebant, decorati. Quod cum dicam, minime tamen Beneventanos Dynastas, nec Salernitanos omnem tunc retinuisse antiquam ditionem pronuncio, de quibus alibi fuse.

(S) *An. 942. Obiit Pandulfus Princeps die* 10. *mensis Aprilis*) Editus Codex suae insistit lectioni, ego meae, & insuper scribo. *An. 943. obiit Landulfus*, &c. nam de hoc Principe ad annum usque 43. *ejus Principatus*, 3. *Kal. Februarii*, *Indictione* 1. qui fuit Christi jam dictus annus 943. mentionem in Chartulis legi, ulterius vero nullam (12).

(T) *An. 945. Ind. 3. ceciderunt Romanus*, *& Ubo mense Decembri*) Horum alter Graecorum Imp., alter Rex Italiae, quorum obitus ad unum referri non debuit annum. Cecidit Romanus anno 944. mense Decembri, Indictione 3. inchoata. *Ubo*, sive *Ugo*, vel *Uuo*, nam idem, in anno sequenti; licet alii illum defunctum dicant aliquanto post (13) *Ubo* autem, ut dixi, & *Uuo*, & *Ugo* ob literarum *b*, *u*, & *g* affinitatem idem valent. In Catalogo Pontificum Romanorum in M.S. Cod. S. Mariae Monialium Capuae in Euthiciano. *Iste constituit fruges super Altare tantum Favae*, *& Ubae benedicerentur* pro *Fabae*, & *Uvae*. In actis S Sebastiani Martyris apud Campanum Breviarium *Lucina Matrona religiosissima* ex viso monita *levans eum*, *posuit in Pavone suo*. Glossis Isidori, *Pavo*, dicitur *Pabo*, quod esse interpretatur *Vehiculum unius rotae*, pro quo non oportebat substituere *posuit in Pilento suo*. Sicuti nec mutandum ibidem fuit, *adduxit ad domum suam per scalam excelsam*, pro *add. in dom. suam in insula excelsa*, *ubi manebat in Palatio*. Nec *in Hippodromum Palatii*, pro *in Epidromum*, nec tandem *pendens in unco*: pro *pendens in gonpho*: sive *gompho*, *ἐν γόμφῳ* hoc est, *Clavo*, quae sincerae erant antiquorum omnium Codicum lectiones. *Epidromus* sane, sive *Hypodromus*, longe aliud ab *Hippodromo*: disparitatem observavit Sirmondus ad Sidonium, & ex eo La Cerda in Adverf. Sacrif. De ejusmodi consimili Porticu, quae locus facta est tormentorum, Synesius epist. 57. & Suidas ubi de Menandro Protectore. In Palatio autem, scilicet in Romanae urbis decima regione, hoc appellata vocabulo. Insulas fuisse duomillia sexcentum quadraginta quatuor, P. Victor auctor est. Sed haec obiter.

(12) In Necrologio Mon. S Benedicti Capuae hoc itidem adfirmatur: *IV. Id. Aprilis*, *obiit Pandolphus Princeps Indict. I.*

(13) Certe Hugo A. 945. a Berengario II. pulsus in Provinciam abiit, in qua sequenti anno Monasticum habitum induit, & paulo post defunctus est. Quare Hugo A. saltem 946. aut 947. obire debuit.

mense Decembri, & perierunt Ungari a Rege Othone.

Anno 946. factum est homicidium Bari mense Decembris, inter Cives.

Anno 947. Introierunt Ungari in Italiam, & perrexerunt usque Hydruntum. Et Platopidi (*) sedit in Civitate Cupersani, & fuit eo anno bonus introitus (**) per omnem terram.

Anno 950. obsederunt Graeci Asculum, & obtinuerunt.

Anno 951. (***) Malachianus fecit praelium in Calabria cum Sarracenis, & cecidit.

Anno 955. descendit Marianus Patritius in Apuliam.

Anno 956. Incensi sunt (****) Murancius Cleri, & Excelsula in Baro (V).

Anno 960. Indict. 3. obiit Constantinus Imp. qui regnavit ann. 47. & surrexit Romanus filius ejus, & fuit praelium (14) inter (†) Adralistum, & Ismael.

Anno 961. capta est Insula Cretes a Graecis (15), sub Romano mense Martii, & (†*) Titabomen capta est a Sarracenis, & obscuratus est Sol.

Anno 963. obiit Romanus Imperator, & elevatus est Nichiphorus, qui regnavit ann. 7. & Otho Rex intravit Ro-

D

(*) *Cod. Andr. Platopondius*

(**) *Cod. Andr. boum interitus.*

(***) *For. Melesianus, idem qui supra ad ann.* 900.

(****) *Cod. Andr. Marraccius de Cremero, & Fesulus combusti sunt Barii.*

(†) *Cod. Andr. Adrascum.*

(†*) *Cod. Andr. Zatrobomen.* fort. *Tauromenium*. Prat.

(V) *An. 956. Incensi sunt Murancius Cleri, & Excelsula in Baro*) Melior videtur lectio in Cod. Ducis Andriae. *Marraccius de Cremero, & Fesulus*, &c Freccia id figit ad an. 966., sed ex Typographi vitio; atque cum Indictione componit 14, quae in annum incidit 956. combustos dicens Barii Maraneium, & Thesulum magnos Duces.

(14) Constantinus Porphyr. vix ab Olimpo Monte, Monachos invisurus Byzantium ex Asia regressus est A. 949. quum aut morbo, ut alii, aut veneno extinctus est. Vid. Baron. & Pagius ad A. 960.

(15) Ante annos 138. ab Hispanis Saracenis occupata.

Romam, & obſcuratus eſt Sol (16).

Anno 965. introivit (*) Manuyci Patritius in Siciliam, & ibi mortuus eſt (X).

(Y) Anno 966. Introivit Nichiphorus (**) Magiſter in Civitatem Bari, & ſunt anni 400. ex quo (***) introierunt Langobardi in Italiam.

(Z) Anno 967. deſcendit Otho Rex, & ſenex, pater Otho-

(*) *Cod. Andr. Manuel.*

(**) *Cod. Andr. non addit, Magiſter.*

(***) *Id intellige a capta in Italiam expeditione: nam alioqui Hiſtorici ferè omnes conſentiunt, Langobardos cum Alboino ingreſſos eſſe Italiam an. 598. die 2. April. fer. 2. poſt Paſcha, Indict. 1.*

Ita etiam intelligo hunc Scriptorem infra ad an. 1083. Sed dicere etiam poſſumus (quod fortaſſis propius erit Protoſpatae menti) Graecos, ut acutè Hervvartus obſervat, Chriſti Epocham biennio citius figere. Denique facile fuit, hunc ſcriptorem falli, ob Dionyſii corruptum a librario Cyclum: quod ſphalma etiamnum extat apud Bedam Tomo 3. Ibi enim Cyclus Dionyſii habet Paſcham Kal. Aprilis non anno 568., ut Paulus Diac. refert lib. 2. cap. 7. ſed ann. 566. Vide, Lector., quanti referat emendatos libros habere.

(X) *An. 965. Introivit Manuyci Patritius in Siciliam, & ibi mortuus eſt*) Cod. Andr. habet *Manuel.* a quo ſtat etiam Cedrenus pag. 539.

(Y) *An. 966. Introivit Nichiphorus Magiſter in civitatem Bari, & ſunt anni 400. ex quo introierunt Langobardi in Italiam.*) *Nicephorus* iſte in vita B. Nili e Graeco in latinum verſa ab Caryophilo *Magiſter* (honoris, & muneris id nomen) dictus etiam reperitur; *qui regebat utramque Provinciam, Italiam, & Calabriam noſtram* (ſic ibi) cumque *Chelandia* (navigia ſunt) fabricari feciſſet, incenſa ſunt a Roſſanenſibus, qui B. Nili interceſſione vindictam effugerunt. Lupus autem tum hoc loco, tum ſupra ad an. 916. tum tandem infra ad an. 1083. conſtanti, eademque perverſa ſententia Epocham Langobardorum ad annum ſtatuiſſe videtur Chriſti 566. nam conſtat ex Paulo Diac. lib 2 cap. 6. ſive 7. Alboinum illorum Regem e Pannonia cum omni ſuo Populo egreſſum, Italicum iter arripuiſſe menſe Aprili, *per Indictionem primam, alio die poſt ſanctum Paſcha; cujus feſtivitas eo anno, juxta calculi rationem, ipſis Kal. Aprilibus fuit; cum jam a Domini Incarnatione anni quingenti ſexaginta octo eſſent evoluti.* Haec Paulus, tempora perite conſignans. Verumtamen alia quadam interpretatione Lupi verba eſſe excipienda, ejuſque textum in annorum numeris depravatum haberi, dicam ad an. 1083.

(Z) *An. 967. Deſcendit Otho Rex, & ſenex, pater Othonis Regis, qui pugnavit cum Buleaſſimo Sarracenorum Rege, & interfecit eum*) Codex Andr. addit.: *& in eo praelio perierunt 40. millia hominum.* Utraque autem ſimul jun-

(16) Non A. 963. ſed 962. intravit Romam Otho, in qua a Johanne PP. XII. Imperiali diademate coronatus eſt.

Othonis Regis, qui (*) pugnavit cum Bulcaſſimo Sarracenorum Rege, & interfecit eum.

Anno 969. introivit Otho Rex in Apuliam menſe Martii, & obſedit Civitatem Bari irrito conatu, & in alio anno intravit in Calabriam menſe Octobris; & Sol obſcuratus eſt menſe Decembris.

Anno 970. occidit Simiſchi Nichiforum Imp. & elevatus eſt ille (18).

Anno 972. pugnavit *Aſto filius Tranſamundi Marchiſii* cum (**) 40. mil. Sarracenorum. *Caytus* (id. *Caliphus*) eorum Bucobolus vocabatur, & vicit Aſto cum 60. ſuis proſequens Agarenos uſque Tarentum.

Anno 973. Ind. 1. (***) obiit Paſſarus Protoſpata.

 An-

(*) *Cod. Andr. Pugnavit cum Bulcaſſimo Sarracenorum Rege, & interfecit eum, & in eo praelio perierunt XI. millia hominum.*

(**) *Cod. Andr. 14 millia Sarracenorum Dux eorum dicebatur Buccobolus: & Otho in ſubſidium miſit ſex millia ſuos: proſequens Agarenos Tarentum uſque.*

(***) *Cod. Andr. Anno 975. obiit Paſſarus Protoſpatarius. Iſmael interfectus eſt, & Zacharias Bituntum coepit.*

juncta editus Lupi Codex iterat ad an. 981. de quo etiam dixi in Hiſtoria Principum Langobardorum; ſed ibi, ne textum ad meae ſententiae praeſidium, quam tunc firmare conabar, viderer caſtigare, indefinitum manere volui, ad quem annum haec ſint abſolute referenda: modo cum conſtet, tum ex ibidem, tum ex dictis in Serie Abb. Caſſinenſium, ubi de Aligerno, Othonem II. a Lupo appellatum *ſenem* ad diſcrimen Othonis III., qui *puer* dictus eſt, vere in anno 981. cum Saracenis in Calabria proſpere conflixiſſe: cumque in omnibus antiquis monumentis nulla de altero, anteriorique illo conflictu ſit mentio, nec de adventu quidem ipſius Imperatoris in hanc Cis-Tyberinam Italiam ante annum 968. delenda haec prorſus eſſe, tamquam loco non ſuo poſita, conſtanter pronuncio (17).

(17) A. 968. hanc Othonis cum Graecis, Saraceniſque pugnam contigiſſe fatendum eſt ex multis Scriptorum adteſtationibus: quum revera ex iſta Graecorum trucidatione occiſio Nicephori Phocae Imp. evenerit, & Joannis Zemiſcis inauguratio A. inſequenti 969. Alium Othonis II. cum iiſdem Graeco Saracenicis conflictum, quo vix Otho incolumis evaſit ad A. 982. reponendus eſt, ut ex Chronol. Saxone & Alberico Monacho, aliiſque patet, quod alibi dictum eſt.

(18) A Johanne Zimiſca ob ſuae uxoris Theophanae perfidiam occiſus eſt A. 969. Nicephorus Imp. *Zimiſca* Armeno idiomate dicitur, quod ſtatura puſillus erat.

Anno 975. Iſmael interfectus eſt, & Zacharias Botuntum coepit.

Anno 976. obſederunt Saraceni Gravinam irrito conatu, & obiit Simiſchi Imp. qui & Joannes, & coeperunt regnare Baſilius, & Conſtantini germani (19).

Anno 977. incenderunt Agareni Civitatem Oriae, & cunctum vulgus in Siciliam deduxerunt.

Anno 978. mortuus eſt Joannes Epiſcopus, & ſurrexit Pao Archiepiſcopus.

Anno 979. Occidit Porphyrius Protoſpata Andream Epiſcopum Oretanum menſe Auguſti.

(*) Anno 981. fecit praelium Otho Rex cum Sarracenis in Calabria in Civitate Cotruna, & mortui ſunt ibi 40. mil. Poenorum cum Rege eorum, nomine Bulcaſſimus (20).

Anno 982. tradita eſt Civitas Barii in manus Chalochyri Patritii (**), qui & Delſina, a duobus fratribus Sergio, & Theophilacto menſe Junii 11. die; & Otho Rex obiit Romae (21).

Anno 983. apprehendit (***) praedictus Delfina Patritius Civitatem Aſculum menſe Decembris.

Anno 985. Deſcendit Romanus Patritius cum filio ſuo in Apuliam.

(A) Anno 986. comprehenderunt Sarraceni (****) Sanctam Chi-

(*) *Cod. Andr. anno 981. Sipontini, & Aſculani praeliati ſunt in Valle Sentilli.*

(**) *Cod. Andr. qui & Prima.*

(***) *Cod. Andr. praedictus prima.*

(****) *Cod. Andr. Sanctam Civitatem Hyeracem.*

(A) *An. 985. Comprenderunt Saraceni Sanctam Chiriachi civitatem*) Conſtantinus Porphyrog. de Them. lib. 2. Them. 10. oppidulum nomine dicit *Sanctae Cyriacae*. ſcribendum igitur in Lupo *Sanctae Cyriacae civitatem*.

(19) Hanc etiam Pagius ſententiam proſequitur in anno ſcil. 976. Zimiſcam obiiſſe: quamvis alii in antecedenti anno ejus obitum figant.

(20) Haec ad A. 968. ſub Othone I. conſignanda ſunt. Hoc A. 981. Otho II. a Saracenis victus eſt, & vix fuga ſe a praelio eripere potuit.

(21) Sequenti potius Anno 983.

Chiriachi Civitatem (*) & dissipaverunt Calabriam totam.

(B) Anno 987. occisus est (**) Sergius Protospata a Barensibus mense Februarii, & mortuus est (***) Adraliscus a Nicolao Crioti mense Augusti 15. die, & obscuratus est Sol.

Anno 988. Indict. prima depopulaverunt Sarraceni Vicos Barenses, & viros, ac mulieres in Siciliam captivos duxerunt.

Anno 989. descendit Joannes Patricius, qui & Ammiropolus, & occidit Leonem Cannatum, & Nicolaum Criotis, & Porphyrium.

Anno 990. occisus est Bubalus (****), & Petrus Exubitus mense Martii.

Anno 991. fecit bellum (†) Asto Comes cum Sarracenis in Tarento, & ibi cecidit ille cum multis Barensibus.

Anno 992. magna fames per totam Italiam, & annonae caritas.

Anno 993. defunctus est Pao Archiepiscopus, & Chrysostomus elevatus est.

(C) Anno 994. obsessa est Matera a Sarracenis tribus mensibus, & quarto capta ab eis (†*).

(D) Anno 997. occisus est Marchio Theodorus Excubitus in Civitate Oriae a Smaragdo, & Petro germanis.

An-

(*) *For. illam quae adhuc S. Chiriaco vocitatur.*

(**) *Cod. Andr. Sergius Protospatarius.*

(***) *Cod. Andr. Adralistus a Nicolao de Crito.*

(****) *Cod. Andr. & Petrus Porphirus.*

(†) *Cod. Andr. Otho Comes.*

(†*) *Cod Andr. in qua mulier quaedam fame coacta proprium comedit filium.*

(B) *An. 987. Occisus est Sergius Protospata a Barensibus mense Februarii*, &c.) Freccia addit. *Indictione 5. die 15. Februarii.*

(C) *Ann. 994 Obsessa est Matera a Saracenis*, &c.) Freccia hoc ad an. refert 996.

(D) *An. 997. Occisus est Marchio Theodorus Excubitus* &c.) Latine *Excubitor*, sed populari tunc sermone *Escubito*: unde in latinam formam. *Excubitus*: sed non latine. Nec aliter leges ad annos 990. & 1017. ubi de-

pra-

(E) Anno 998. venit (*) Bufitus Coytus cum praedicto Smaragdo Barum mense Octobris, & praedictus Smaragdus Eques intravit Barum per vim a porta Occidentali, & exiit iterum: tunc Bufitus cognita fraude discessit.

(F) Anno 999. descendit (**) Trachamotus Catapanus, qui & Gregorius, & obsedit Civitatem Gravinam, & comprehendit Theophilactum.

Anno Domini 1000. Indict. 13. captus est praedictus Smaragdus a Trachamoto mense Julii xi. die, & obiit Rex Otho Romae (22).

(G) Anno 1001. obsedit Saphi Caytus Barum 2. Maii usque ad Sanctum Lucam mense Octobris: tunc liberata est per Petrum (***) Ducem Veneticorum (****).

Anno 1003. Indict. prima Sarraceni obsederunt Montem

(*) *Cod. Andr. Busichius Caycus.*
(**) *Cod. Andr. Tratamorus.*
(***) *Scil. Urseolum.*
(****) *Cod. Andr. a bona memoria dictum.*

pravate: *Excubitur*, muneris nomen in Aula Graeci Imperatoris, de quo frequens mentio in Historia Miscella, & apud alios, id valet, quod *corporis custos*, & *vigil.*: in quo munere plures simul erant, unde *Comes Excubitorum*. Et apud Constant. Porph. De Them. l. 1. Th. 12. *Praefectus Regii agminis, quod Excubitorum dicitur.*

(E) *An. 998. Venit Busitus.* &c. *Et praedictus Smaragdus Eques intravit Barum per vim a Porta Occidentali, & exiit iterum.* &c) Freccia sic. *Indictione* 11. (scribe. 12.) *Smaragdus vi per Portam Orientalem ingressus est Barum, & cognitis insidiis, recessit.*

(F) *An. 999. Descendit Trachamotus Catapanus.* &c.) Codex Andr. *Tratamorus*. Freccia. *Drachamotus*.

(G) *An. 1002. Obsedit Saphi Caytus Barum 2. Maii usque ad S.Lucam mense Octobris: tunc liberata est per Petrum Ducem Veneticorum*) Freccia. *& auxilio Petri, dicti Bonae memoriae liberata est*. sic etiam Codex Andr. Est autem *Caytus*. sive. *Gaytus*. militaris muneris nomen apud Saracenos. Idem Lupus ad an. 972. *Caytus eorum Bucobulus vocabatur*. & apud Ugonem Falcandum saepe; estque hoc *Saphi* nomen hic restituendum ad an. 1009. ubi modo legitur. *Cayti Sati*. Ceterum. *Kaisus*. in Hist. Nonnosi apud Photium proprio nomine sic dictus vir fuit Princeps Saracenorum.

(22) Otho III. non Romae Anno M. sed A. MII. in Vico Paterno adpellato, in Beneventano districtu, diem suum clausit. Lupus fort. cum obitu Othonis II. ejus Patris Romae, confundit filii obitum, ut sup.

tem Scaviosum mense Martii: & nihil profecerunt.

Anno 1005. rediit Durachium in manus Imperatoris per Theodorum.

(H) Anno 1006. descendit (*) Xyphea Catapanus mense Julii.

Anno 1007. defunctus est praedictus Catapanus in Civitate Bari.

(I) Anno 1008. descendit (**) Curcua Patritius mense Maii.

Anno 1009. cecidit maxima nix, ex qua siccaverunt arbores olivae, & pisces, & volatilia mortua sunt, & mense Maii incepta est rebellio, & mense Augusti apprehenderunt Sarraceni Civitatem Cosentiam rupto foedere nomine Cayti Sati.

(K) Anno 1010. obiit Curcua, & descendit Basilius Catapanus cum Macedonibus mense Martii, & Syllistus incendit multos homines in Civitate Trani.

Cod. Andr. eodem anno 1010. *Langobardia rebellavit a Caesare opera Melo Ducis: isque accurrens praeliatus est Botunti contra Barenses, ubi ipsi obierunt, & Ismael praeliatus est cum Graecis in Monte Pelusio, ubi peremptus est Dux.*

Cod. And. Basilius Catapanus Barium obsidione cinxit a die xj. Aprilis usque ad xj. Junii, & caepit eam cum quibusdam conditionibus.

An-

(*) *Cod. Andr. in Apuliam.*

(**) *Cod. Andr. Cursira.*

(H) *An. 1006. Descendit Xyphea Catapanus mense Julii*) Freccia habet. *Siphea Catapanus capta Apulia; Bari obiit.* Sed de ejus obitu Lupus anno sequenti. Codex Andr. *Descendit in Apuliam Xyphea.* &c.

(I) *An. 1008. Descendit Curcua Patritius Mense Maii*) Non de hoc Curcua Cedrenus pag. 558. multo minus pag. 509. 512. 516. & 519. ubi de tertio quodam, & utroque antiquiori Joanne Curcua, de quo etiam Constantinus Porph. de Adm. Imp. cap. 45. Forte hic noster ex illorum gente erat.

(K) *An. 1010.* ex Cod Andr. *Basilius Catapanus Barium obsidione cinxit a die* 11. *Aprilis usque ad* 11. *Junii, & cepit eam cum quibusdam conditionibus.* Freccia haec ad annum notat 1013. his verbis. *Die* 11. *Aprilis obsessa Bari a Basilio Catapano, & habita ea pacifice, facta est Sedes magnorum virorum Graecorum.*

Anno 1014. venit Henricus Imp. Romam (23) mense Februarii, & Cassanus incensa est mense Augusti.

Anno 1015. apparuit Cometa mense Februarii, & Samuel Rex obiit, & filius regnavit.

Anno 1016. occisus est filius praedicti Samuelis (*) ab ejus consobrino filio Aroni, & regnavit ipse; & Civitas Salernum obsessa est a Sarracenis per mare, & per terram: & nihil profecerunt.

(L) Anno 1017. obiit Butunti (**) Mesardoniti Catapanus, & mense Novembris interfectus est Leo frater Argiri, & descendit Turnichi Catapanus mense Maii, & fecit praelium cum Melo, & Normannis. Leo Patianus Exubitus iterum mense Julii 22. die praelium fecit praedictus Turnichius Catapanus, & vicit Melum, & Normannos, & mortuus est Patianus ibi.

(M) Anno 1018. Indict. prima descendit Basilius Catapanus, qui & Bugianus, & Abalautius Patricius mense Decembris, & Ligorius (***) Tepoteriti fecit praelium Trani, & occisus est ibi Joannatius Protospata, & Romoald captus est, & in Constantinopolim deportatus est.

Anno 1019. fecit praelium supradictus Bugianus mense Octobris cum Francis, & Melus fugit cum aliquibus Francis ad Enricum Imp. (****)

An-

(*) *Cod. Andr. a Fierada ejus consobrino filio Arronii.*

(**) *Cod. Andr. Basilius Catapanus.*

(***) *Cod. Andr. de Zepotericon.*

(****) *Cod Andr. & hoc praelium factum est ad Civitatem Cannensem.*

(L) *An 1017. Obiit Butunti.* &c. *Leo Patianus Exubitus*, &c.) Lege. *Excubitus*. ut sup. ad an. 997. qui Guillelmo Apulo lib. 1. proprio nomine dicitur. *Pacianus*.

(M) *An. 1018. Indict. 1. Descendit Basilius Catapanus, qui & Bugianus.* &c) *Bugianus* hic, & infra est Lupo, qui Ostiensi lib. 2. cap. 37. 38. 50. 51. & 56. *Bolanus*. & in manu exarato exemplari tum. *Bobanus*; tum *Bojanus*. Guillelmo Apulo. lib. 1. *Bagianus*.

(23) Romam venit ad reponendum in sua Sede Benedictum PP. VIII. ob Gregorii Scisma. Ibi a Pontifice coronatus est: cum quo postea profecti sunt in Campaniam, ut Capuam a Saracenis liberarent.

Anno 1020. descenderunt Sarraceni cum Rayca, & obsederunt Bisinianum, & illud apprehenderunt. Et hoc anno mortuus est ipse Amira, & Melus Dux Apuliae.

Anno 1021. captus est (*) Dattus, & intravit in Civitatem Barum equitatus in asina 15. Junii.

Anno 1022. venit Enricus Imp. Beneventum mense Martii, & obsedit Trojam in Capitinata.

Anno 1023. Venit Rayca (**) cum Saffari Criti Barum mense Junii, & obsedit eam uno die: & amoti exinde comprehenderunt (***) Palagianum (*nunc Palesciano*) oppidum, & fabricatum est Castellum in Motula.

(N) Anno 1024. factum est signum magnum in Episcopio Acherontino sub praesule secundo Stephano Materiensi in 5. die Paschae: Crucifixus enim magnus argenteus concussus est tribus vicibus capite, brachiis, & pedibus, cunctis hoc aspicientibus, & cecidit nix magna. Et transfretavit Bugianus in (****) Curbathia, & comprehendit ipsam Principissam uxorem (†) Cosmici, & direxit illam Constantinopolim, & mortuus est hoc anno Enricus Imp. & surrexit Conus nepos ejus. (24)

Cod. Andr. 1027. *Despotus Nicus in Italiam descendit cum ingentibus copiis Russorum, Wandalorum, Turcarum, Bulgarorum, Brunchorum, Polonorum, Macedonum, aliarumque nationum, ad Siciliam capiendam. Captum est autem Rhegium, & ob Civium peccata, destructum est a Bulcano Catapano. Et Basilius Imp. obiit anno secundo. Itaque Graeci recesserunt die S. Martini. Jam vero Basi-*

 lius

(*) *Cod. Andr. Rayca.*
(**) *Cod. Andr. cum Caphare de Crito.*
(***) *Cod. Andr. Corilianum.*
(****) *Cod. Andr. Corbachia.*
(†) *Cod. Andr. Cisigni.*

(N) *An.* 1024. *Factum est signum,* &c. *in* 5. *die Paschae.* &c.) Freccia: *in die Sancto Paschae.*

(24) Henricus vere A. 1024. mortuus est, qui statim Sanctus proclamatus est; eique juxta suum consilium successor datus Conradus II. Salicus vocitatus. Basilius A. 1025 defunctus, non A. 1027.

lius vivens renuntiavit Imperio, sibi substituens Romanum, cui uxorem dedit Zoam filiam suam. (O).

(P) Anno 1028. descendit Oresti Chetoniti mense Aprilis, & tunc obiit Barensis Episcopus Joannes, & factus Bisancius Archiepiscopus.

(Q) Anno 1029. venit Eustachius cum filiis Basilico, & Mandatora, & elegit Catapanum Christophorum; & Orestes praedictus ascendit in Constantinopolim cum Bugiano, & mortuus est Constantinus Imperator in vigilia S. Martini, & se vivente imposuit in Sede sua Romanum, & dedit ei uxorem Zoem filiam suam (25). Tandem Rayca & Saffari obsederunt castellum Obbianum, qui Obbianenses, extraneos tradentes pacificaverunt cum ipsis, & mense Julii venit Potho Catapanus, fecitque pugnam cum Rayca in Baro.

Anno 1031. mense Junii comprehenderunt Sarraceni Cassianum (*Cod. Andr. in terra Hydruntina*) & tertio die

(*) *Cod. Andr. & hoc anno obiit Guaimarius Salerni Princeps*.

(O) *An.* 1027. ex Cod. Andr. *Despotus Nicus* &c. *& Basilius Imp. obiit anno secundo*, & infra. *Jam vero Basilius vivens renuntiavit Imperio, sibi substituens Romanum, cui uxorem dedit Zoam filiam suam*. Igitur utrobique scribendum. *Constantinus*. non. *Basilius*. quod clarum vel ex ipsomet Lupo ad an. 1029. quo sane anno, sive extremo anno antecedenti Constantinus iste obiit, suffecto sibi Romano, &c.

(P) *An.* 1028. *Descendit Oresti*. &c. *Et factus est Bisancius Archiepiscopus.* Infra ad an. 1035. *Byzantius*, & ad an. 1071. vir alter cognominis *Bysantius*.

(Q) *An.* 1029. *Venit Eustachius*. &c. Ex Cod. Andr. *Et hoc anno obiit Guaimarius Salerni Princeps*. At hujus Guaimarii obitus in annum incidit 1031. quod ex Salernitanorum PP. constat Chronologia. Igitur vel luxatus censendus est Lupi textus in Codice illo; vel ejusmodi notula ad oram autographi, sive alterius antiqui exemplaris primum depicta, quae ad annum 1031. erat referenda, in textum demum illata, ac loco est descripta non suo. Sic quoque pari errore, & anticipatione etiam pari altera notula obitum ex eodem Codice demonstrans Imp. Constantini, toto biennio, ut praedixi, veram praeit temporis rationem.

(25) Heic quoque claudicat Chronologus noster. Constantinus Imp. obiit A. 1028.

die mensis Julii fecit praelium (*) Potho cum Sarracenis, & ceciderunt Graeci.

Anno 1032. descendit Ichiacon, & Chetoniti, & secum adduxit ipsos Anocolichium.

(R) Anno 1033. indict. prima die prima mensis Maii descendit Constantinus Protospata, qui & Opo vocabatur, Catapanus Italiae (26).

Anno 1034. die xj. Aprilis obiit Romanus Imp. & surrexit Michael Imp. (27).

Cod. Andr. Anno 1035. *die Epiphaniae obiit Constantinopoli Byzantius Episcopus Barensis. Qui sane fuit orphanorum pater, & primariae Ecclesiae Barensis fundator, custosque Civitatis, ejusque egregius propugnator adversus Graecos. Electusque est Episcopus Romulantes Protospatarius: sed is Aprili mense ab Imperatore Constantinopolim evocatus, exul obijt, & in ejus locum electus est Nicolaus.*

(S) Anno 1038. Descendit Michael Patricius, & Dux, qui & Sfrondili vocabatur, & transfretavit cum Maniachi Patricio in Siciliam.

 Anno

(*) *Cod. And. Protocapanus*. Fort. *Proto Catapanus*.

(R) *An. 1033. Ind. 1. die 1. mensis Maii descendit Constantinus Protospata, qui & Opo vocabatur, Catapanus Italiae.*) Hic dictus videtur. *Leo Opus* Cedreno pag. 604. & 610. De nominis *Italiae* usurpatione, qua Opo appellatur *Italiae Catapanus* vide infra ad an. 1042. & 1083.

(S) *An. 1038. Descendit Michael Patritius, & Dux, qui & Sphrondyli vocabatur, & transfretavit cum Maniachi Patritio in Siciliam*) Ostiensi lib. 2. cap. 67. praesens *Maniachi* est. *Maniacus*. Sed Gaufredo Malat. lib. 1. cap. 7. *Moniacus*. Cedreno pag. 623. *Γεώργιος ὁ Μανιάκης*. *Georgius Moniaces*. At Michael ille priori loco demonstratus, tu vide an dicendus. *Sphondylus*. *Σφόνδυλος*. quod latine sonat *Verticillus*. cognomen viro, forte, natum a pedum pernicitate, & quod mentis quadam velut vertigine actus, diutius uno

(26) Scil. Langobardiae minoris, quae a Graecis Italia vocabatur; neque aliud quam Apuliae, & Calabriae partem ab ipsis tunc temporis possessam designabant, ut infra melius a Peregrinio habebis.

(27) Romanus Argyrus Imp. veneno a Zoe conjuge extinctus est, & Michaelem Paphlagonium thoro, ac throno substituit.

(*) Anno 1039. mense Februarii descendit Nichiphorus Catapanus, qui & Dulchianus dicebatur (T).

(V) Anno 1040. praedictus Dulchianus excussit Contractos de Apulia, & praedicti Contracti occiderunt Chirifactora Crithiri Imperatorem (**) subtus Mutulam & Romanum Materiensem mense Maii, eoque mense obsedit Argyrus filius Meli Barum civitatem, & percussit Musandrum, & ligavit eum vinculo, & introivit cum eo Barum, & Contracti dispersi sunt.

Anno

(*) *Cod. Andr. Anno 1039. Obiit Asculi Nicephorus Catapanus die xi. Januarii, & die 5. Martii occisus est Michael a Chato, qui & Chirofatus vocabatur, sub Castro Mottulae. Ipseque & alii omnes septima die venerunt Barum una cum Argyro filio Meli, isteque Argyrus captivum fecit Musandrum, virum inter eos primarium, & in carcerem trusit. E contra Romanus Materanus obsedit Argyrum intra Barum; & Musandrum vinxit manibus, & Barium eum eo intravit.*

(**) i. *Ducem exercitus.*

uno haud consisteret in loco. Hac certe de causa vir ille Campanus civis, e Pago *Le Curte* Vincentius Ventrilia in Hist. Pauli Jovij lib. 26. clarus ob servatam suis latrociniis a fame Neapolim ab Odecto Fuxio Lautreco obsessam in an. 1528. *Verticilius* dictus est: nominis occasionem latius tradente Leonardo Sanctorio Casertano in Hist. sui temporis inedita. *De eodem autem Michaele Cedrenus pag. 597., et seqq.* Prat.

(T) *An. 1039. Mense Februarii descendit Nicephorus Catapanus, qui & Dulchianus dicebatur*) Melior lectio Codicis Andr. quae Nicephorum a Dulchiano distinguit, illius obitum ad jam dictum notans annum, & diem 11. Januarii: & ad an. 1041. *descensum*; sive adventum *Michaelis Protospatarii è Sicilia in Lombardiam, & inde in Apuliam, qui etiam Dulchianus vocabatur*. Hic absolute dicitur. *Ducalianus* Ostiensi lib. 2. cap 67. Μιχαὴλ πρωτοσπαθάριος ὁ Δοχειανός. *Michael Protospatharius Doceanus* Cedreno pag. 623. *Michael Dochianus* Guillelmo Apulo lib. 1. Quem e Sicilia in Lombardiam transfretasse, sic accipe, ut de Lombardia id dictum capias eadem acceptione, qua ipse etiam Lupus in Cod. Andr. ad an. 1010. dixerat, *Lombardiam*, hoc est *Apuliam*, *rebellasse a Caesare*, *opera Meli Duris*. Et apud Ostiensem lib. 2. cap. 2. *Marianus* quidam *Imperialis Anthipatus Patritius, & Stratigo Calabriae, atque Langobardiae sigillum fecit Aligerno Abbati Cassinensi* &c. de cujus nominis usurpatione alibi pluribus; quam non advertens Lupi librarius, deque Lombardia SubAlpina illum locutum reputans, glossulam hanc addidit, *& inde in Apuliam*; quod nempe vidisse Dulciano deinde in Apulia rem fuisse: quæ vacat.

(V) *An. 1040. Praedictus Dulchianus excussit Contractos de Apulia*; &c.) Hæc in annum referenda videntur 1041; quo e Sicilia Dulchianum advenisse, jam dictum est. At *Contractos* Antonius Caracciolus Clericus Regularis tum generis claritate, tum eruditione praesignis, dictos putat depravate

vate

(*) Anno 1041. (X) descendit Dulchianus a Sicilia, ivitque Asculum, & mense Martij Ardumus Lambardus convocavit Normannos in Apulia in Civitate Melsiae, & praedictus Dulchianus fecit praelium cum Normannis, & ceciderunt Graeci; & mense Maij iterum praeliati sunt Normanni fer. IIII. cum Graecis, & fugit Dulchianus in Barum.

Anno

(*) *Cod. Andr.* 1041. *Michael Protospatarius descendit e Sicilia in Lombardiam* (sc. Langobardiam minorem, i. Calabriam, ut supra notavi, Prat.) *& inde in Apuliam. Is etiam Dulchianus vocabatur, & mense Novembri exiit Asculo, & intravit Barum: isque jussit suspendi cives quatuor Barenses primarios viros, super murum Butuntinae portae* (Y). *Et die 17. Martii una cum Arduino Lombardo congregavit exercitum in Civitate Melphiae & fer. 3. prope fluvium Beneventi factum est ab eis praelium cum Normannis: & perierunt multi Graeci, Russi, & Ossacani. Dulchianus autem cum reliquiis sui exercitus fugit ad Montem Pelusium. Postea mensis Martii die 4. collectis omnibus Graecis apud Aufidum, amnem sub Monte majori commissum est atrox praelium, in quo etiam Graeci profligati sunt: plurimique Natalitae, Ossaeani, Russi, Calabri, Lombardi, & Apuli occisi sunt. Ibique obiit Angelus Sacerdos, & Stephanus Archiepiscopus Tarentinus. Traduntqae ii, qui*

vate pro. *Contragos*; Theophanemque, sive Historiam dicas Miscellam Auctorem pro se laudat lib. 19. in qua sane de Bulgaria magna, & Contragis supra Meotides Paludes habitantibus. At qua occasione ad nos longissime ab eis dissitos, quove itinere ultimis his temporibus pervenerit gens, alias quoque huc progressa, quae nobiscum mansit sub aetate Beneventani Ducis Romualdi, de quo in *Dissertationibus de Finibus Ducatus Beneventani ad Orientem, & ad Septemtrionem*, nil Caracciolus. An auxiliares Graecorum fuerant, sicut *Ossacani*, & *Russi*; de quibus Lupus ad an. 1041. ex Cod. Andr.?

(X) *An.* 1041. *Descendit Dulchianus a Sicilia, ivitque Asculum; & mense Martii Ardumus Lambardus convocavit Normannos.* &c..) Ostiensis lib. 2. c. 67. *Arduinus quidam Lombardus, de famulis scilicet Sancti Ambrosii*, &c. hoc est, ut tunc etiam dicebant, *de familia Archiepiscopi Mediolanensis*. Anastasius Bibl. in Silverio. *Eodem tempore tanta fames fuit per universum mundum, ut Dacius Episcopus civitatis Mediolanensis relatione sua hoc evidenter narraverit; quod in partibus Liguriae mulieres filios suos comedissent penuria famis, quas retulit ex Ecclesiae suae fuisse familia*. Vide Sigonium de Reg. Ital. lib. 7. ubi de Othone I. Arduinus autem ille Lombardus, ac Insuber, sive *Ligur* (nam in *Liguria* Mediolanum aliquando, ut dicam ad Anonymum Cassinensem anno 1135) Guillelmo Apulo lib. 1 *Harduynus*: Gaufredo autem Malaterrae lib. 1. cap. 8. dicitur *Arduynus Italus*.

(Y) *An.* 1041. ex Cod. And. *Michael Protospatarius*, &c. *isque jussit suspendi cives quatuor Barenses*.) Falso Freccia *cives omnes*.

(Z) Anno 1042. venit . . . . mense Augusto, fecitque bellum cum Normannis 3. die mensis Septembris, & comprehensus est ille ibi, & in Melfiam deportatus est. Et mense Decembris obiit Michael Imper. & elevatus est Caesar Nepos ejus nomine Michael (28) Imp. & mense Febr. factus est Argyrus Barensis, Princeps, & Dux Italiae (*Langobardiae minoris, ut supra dictum*. Prat.) Et mense Aprilis descendit Maniachus Magister Tarentum, & mense Junii Monopolim; abiitque ad Civitatem Materam, & fecit ibi grande homicidium; & mense Septembris Gulielmus electus est Comes Materae; & hoc anno depositus est praedictus Caesar Michael a Regno, & excaecatus est, Zoës, & Teodorae sororum jussione, & Con-

qui praelio adfuere, obiisse ea die ad 4. millia Nortmannorum, & 8. millia Graecorum, qui adeo consumpti fuere, ut vix domestici aliquot servitores Michaelis jam dicti vivi remanserint: iique semivivi ob metum crudelium Nortmannorum. Accersivit igitur e Sicilia subsidiarios milites, Calabrosque cum Macedonio, & Paulo. Quibus collectis cum aliis in Catuna Montis Pelusii, ecce descendit in Apuliam Catapanus filius Budiani: & Michael jussu Imperatoris in Siciliam, unde venerat, reversus est.

(Z) *An.* 1042. *Venit ...... mense Augusto, fecitque bellum cum Normannis* &c. *& mense Februarii factus est Argyrus Barensis Princeps, & Dux Italiae,* &c.) Graecum Patritium, qui in praelio captus est, appellat *Bojannem.* Cedrenus pag. 623. & 624. Sed Guillelmus Apulus lib. 1. & Ostiensis lib. 2. cap. 67. *Exaugustum*: cognomine ex occasione, forte, illi imposito. At a Lupo cum vides, Barensem Argirum hoc loco appellatum *Principem, & Ducem Italiae*; & infra ad an. 1051. absolute *Ducem*, semina hinc agnoscere poteris Barensis Principatus; de quo plene alibi; ibique simul exponam, *Italiae* nomine apud eundem Auctorem, aliosque plures ipsius aequales, haud omnem duplici mari, & Alpibus clausam demonstrari Italiam; sed *Apuliam*, cujus Barium tunc fuit caput; & quandoque *Italiam* duntaxat *Cis-Tyberinam*: qua nimirum acceptione *Rogerius*, & uterque *Guillelmus*, *Rex Siciliae, & Italiae*, ignota aliis, diuque frustra hujusmodi nuncupationis ratione quaesita, multotiens dictus reperitur. Certe *Italiae* vocabulo in Vita B. Nili verbis relatis ad an. 966. *Apulia*, Graecis tunc possessa, denotatur: & Lupo metipsi ad an. 1033. & 1051. quem confer cum Ostiensi l. 3. c. 10. initio. Et me vide infra ad Falconem Benev.

(28) Michael Calaphatus oculis ac throno privatus est A. 1042. a Zoe, quae Constantino Monomaco nupsit. Hic Michael Paphlagon, & Michael Calaphatus a Lupo, vel potius ejus Amanuensi confunditur, ut inferius agnosces,

Conſtantinus Monomachus factus eſt Imperator, & 3. die menſe Julii capta eſt Juvenaties (*adhuc Giovenazzo*) ab Argyro Duce, & menſe Auguſti ivit praedictus Argyrus ad obſidionem Trani, ſeditque ſuper eam menſe uno.

Anno 1043. reverſa eſt Civitas Barum in manus Imp. & menſe Septembris deſcendit Pardus Patricius cum multo auro, quem Maniaches fecit occidi, ſeque Imp. ab omnibus appellari, & menſe Octobris venit Barum, minimeque illum recipit. Menſe vero Februarii deſcendit Theodorus Canus Magiſter, & Catapanus, & Maniaches praedictus perrexit Dyrrachium.

Anno 1044. Guillelmus filius Tancredi deſcendit cum Guarimari Principe in Calabriam, feceruntque ipſum Squillaci Caſtellum.

(A) Anno 1046. perrexit Argyrus Patricius Conſtantinopolim, & Palatinus Catapanus, qui & Euſtaſius, revocavit omnes exiliatos ad Barum, perrexitque Tarentum, & 8. die in Trano menſe Maii, commiſit praelium cum Normannis, & ceciderunt Graeci; & hoc anno venit Conus (29) Rex Alemannorum Romam, eo, quod erant ibi tres Pontifices, Sylveſter in Eccleſia S. Petri: in Laterano, Gregorius; & Benedictus in Tuſculano, quibus ejectis confirmatus eſt ibi Papa nomine Clemens a praedicto Imperatore; deinde dictus Imp. venit Beneventum. Beneventani vero ad ejus injuriam abſciderunt ſtrenutas equi ejus. Hoc etiam anno obiit Guidelmus, & frater ejus Drogo factus eſt Comes.

Anno 1047. apprehenſum eſt oppidum Scyra a Guarangis menſe Octobris, & menſe Decembris depopula-

ve-

(A) *An. 1046. Perrexit Argyrus*, &c. *Et hoc anno venit Conus Rex Alemannorum Romam* &c.) Oſtienſi lib. 2. c. 57. *Conus* eſt pater hujus Regis; qui c. 78. & 79. haec refert in ăn. 1047.

(29) Hoc anno Romam venit Henricus III. Imp qui cum conjuge ſua a Clemente II. Pontifice coronatus eſt. Vide Pagium, & Baron. ad A. 1044. n. 57. & A. 1046. & Natal. Alex. Saec. XI. c. 1. Lupus heic multa confundit.

verunt Litium, & menſe Junii dictus Papa Benedictus per poculum, veneno occidit Papam Clementem (*).

Anno 1050. Indict. 3. obiit Zoe Imp. ſoror Theodorae, quae fuerunt filiae Conſtantini Imp. Zoe enim habuit viros tres, primum Romanum, ſecundum Michaelem, tertium Conſtantinum Monomachum; regnavit cum his tribus viris ann. 22. Poſt mortem vero praedictae Zoes regnavit ipſe Conſtantinus Imperator cum Theodora ſua cognata jam novem annis.

Anno 1051. Deſcendit Argyrus Magiſter Veſti, & Dux Italiae filius Meli menſe Martii, & abiit Barum, & non receperunt illum Adraliſtus, ac Romoaldus cum Petro ejus germano; ſed non poſt multum temporis Barenſes receperunt eum ſine voluntate Adraliſti, & aliorum. Sed Adraliſtus fugit. Romoaldus vero, & Petrus fratres ab Argyro ſunt comprehenſi, & catenis vincti Conſtantinopolim deportati ſunt. Hoc anno Drogo occiſus eſt in Monte Ilari a ſuo compatre, & frater ejus Umfredus factus eſt Comes.

(B) Anno 1053. in fer. 6. menſe Junii, Normanni fecerunt bellum cum Alemannis, quos Papa Leo adduxerat, & vicerunt, & fuit hoc anno magna fames in Italia.

Anno 1054. obiit Sico Protoſpata Materienſis.

Anno 1055. obiit Conſtantinus Imperator, qui & Monomachus.

(C) Anno 1056. caepit regnare Regina praedicta Theodora Auguſta ſoror Zoes Imperatricis. Et Umfreda obiit, & Robertus frater ejus factus eſt Dux, & obiit Petrus Archiepiſcopus Conſentiae.

Anno

(*) *Et iterum Pontificiam Sedem invaſit*. Prat.

(B) *An. 1053. in Feria 6. menſe Junii Normanni fecerant bellum cum Alemannis.*) Die ſcilicet 18. praefati menſis, ut tradit Hermannus Contractus in Chron. quae vere hoc anno in ſextam incidit Feriam. Lupus igitur non ſemel communem Chriſti Aeram tenuit. Sed vide an. 1082. & 1083.

(C) *An. 1056. Coepit regnare Regina*, &c. *Et Umfreda obiit; & Robertus frater ejus factus eſt Dux.* &c.) Supra ad an. 1051. *Umfredus*, infra ad an. 1079.

Anno 1057. mortua eſt Theodora Auguſta, & Michael Bringa (al. *Stratioticus*) factus eſt Imperator.

Anno 1058. Tromby Patricius fecit occidere Scribonem in Civitate Cotroni.

(D) Anno 1059. Mortuus eſt Bringa Imp. & Iſachius Oconnus factus eſt Imperator (30).

Anno 1060. elevatus eſt Imperator Conſtantinus Ducas.

Anno 1061. Robertus Dux cepit Civitatem Acheruntiam.

(E) Anno 1062. factus eſt Papa Alexander Lucanus, & Robertus intravit Dux in Civitatem Oriae, & iterum apprehendit Brunduſium, & ipſum Miriarcham.

Anno 1063. comprehenſa eſt Civitas Tarenti a Normannis.

Anno

1079. *Filius Umfredae*: nempe cum vulgo hujus viri nomen efferretur *Umfreda*; latine dicebatur *Umfredus*; quae varietas etiam in Chartulis antiquis inſpicitur; in quibus inſuper tum ipſe, tum Drogo ejus frater, & anteceſſor *Ducis* titulo, & ſimul *Comitis* inſignitus legitur. Hoc autem noto, ne falſo dici putes, Robertum factum *Ducem* poſt Umfredi mortem, quem Oſtienſis lib. 3. cap. 16. *Ducem* cepiſſe appellari perhibet poſt captam Rhegium urbem; nam uterque bene; Oſtienſis enim ſolemnem inaugurationem denotavit, de qua etiam Gaufredus Malaterra lib. 1. cap. 36. & Guillelmus Apulus lib. 2. Lupus vero, & Cartulae vulgi conſuetudinem, qua primi Normannorum ductores promiſcue *Comites*, *Duceſque* dici conſueverunt. Eademque varietate idem Lupus ad an. 1064. Robertum *Comitem*, non *Ducem* nuncupavit: fuere enim *Comites* Drogo, aliique ex gentis inſtitutione, de qua Oſtienſis lib. 2. cap. 67. *Duces* autem ex uſurpatione, & ad exemplum Apulienſium, qui ſuos Praefectos dixere quoque *Duces*, unde in hoc Lupi Chronico ad an. 1042. *Argyrus Dux Italiae*.

(D) *An. 1059. Mortuus eſt Bringa Imp. & Iſachius Oconnus factus eſt Imperator*. Scribendum *Iſacius Comnenus*. De annis autem Imperatorum nil dico, quia non ſemper ex librariorum culpa, quorum menda mens eſt caſtigare, varius ab aliis videtur Lupus.

(E) *An. 1062. factus eſt Papa Alexander Lucanus &c.* Alexander hujus nominis ſecundus, patria Mediolanenſis, urbis Lucae fuerat Epiſcopus, unde latine exit *Lucenſis*; nam *Lucanus* è *Lucania* fit regione. Sed hic Graeciſmus eſt, ut etiam apud Agathiam lib. 1. ad finem bis *Λουκανοί*; Etſi Cluverius in Ant. Ital. lib. 2. cap. 3. vult utrobique legendum *Λουκαῖοι*, quod tamen, ſe fatente, ubi de Minturnis, Romano ore ſonat *Lucani*.

(30) Stratioticus depoſitus A. 1057. & electus eſt Iſacius Comnenus.

Anno 1064. comprehenſa eſt Matera a Roberto Comite menſe Aprilis.

Anno 1065. Robertus Dux intravit Siciliam, & interfecit Agarenorum multitudinem, & tulit obſidionem ex Civitate Panhormo.

Anno 1066. Loffredus Comes filius Petronii voluit ire in Romaniam cum multa gente, ſed obſtetit illi quidam ductor Graecorum nomine Mabrica, & Princeps Richardus intravit Terram Campaniae, obſeditque Ciparanum, & comprehendit eum, & devaſtando uſque Romam pervenit.

Anno 1067. menſe Maii mortuus eſt Conſtantinus Ducas Imp. & Michael filius ejus (*Parapinacius dictus*) ſuſcepit Imperium; & apparuit ſtella cometa, & Comes Normanniae Robertus fecit bellum cum Arnaldo Rege Anglorum, & vicit Robertus, qui & factus eſt Rex ſuper gentem Anglorum.

Anno 1068. 16. Februarii Robertus Dux obſedit Civitatem Montiſpiloſi, ubi nihil proficiens cum paucis abiit Obbianum, & recepit eam, & traditione cujuſdam Gottofredi intravit ipſe Dux in dictam Civitatem Montiſpiloſi.

(F) Anno 1069. menſe Septembris praedictus Dux obſedit Barum, & Romanus Diogenes, qui cum praedicto Michaele privigno ſuo tenebat Imperium, fraude praedicti Michaelis privigni ſui apud quandam Civitatem Armeniae comprehenſus, & caecatus eſt.

Anno 1070. menſe Januarii magnum homicidium actum

(F) *An. 1069. menſe Septembris praedictus Dux* (Robertus) *obſedit Barum, & Romanus Diogenes &c. comprehenſus, & excaecatus eſt*: Freccia obſeſſam Barium dicit in an. 1068. Gaufredus Malaterra lib. 2. cap. 40. in ann. 1067. quo ſane anno id oportet contigiſſe, ſi vera ſint, quae de Barenſis obſidionis intervallo tradidit Guillelmus Apulus inferius producendus. Romanum autem Diogenem non hoc, neque ſequenti anno comprehenſum volunt; ſed in an. 1071. de quo nil ſtatuo, ex cauſa paulo ante expoſita. (*Ita quidem Zonaras, & Mich. Pſellus, aliique*. Prat.)

actum est Brundusii; nam Normanni volentes eam comprehendere, tenti sunt ex eis quadraginta cum aliis eorum ministris quadraginta tribus, & capita omnium praedictorum ad Imperatorem portata sunt.

(G) Anno 1071. Robertus Dux intravit Brundusiopolim, dimissa ante Barum obsidione, nam ipse Dux fecit fieri pontem in mari, quantus concluderet portum praedictum Urbis Bari. Hoc etiam anno dolo cujusdam Argirichi filii Joannazzi occisus est Bysantius cognomento Guinderlichus in Baro, & 15. die Aprilis cepit Robertus Dux Civitatem Bari, & mense Julii Dux praedictus transmeavit Adriatici maris pelagum, perrexitque Siciliam cum 58. navibus.

Anno 1072. mense Junii die 10. intravit Robertus Dux Panhormum in Sicilia.

Anno 1073. intraverunt primo Normanni in Trano in octava Epiphaniae cum Petrono Comite, sed Robertus Dux, ejecto Petrono, introivit in eam ipse Civitatem in Purificatione Sanctae Mariae.

Anno 1076. comprehensus est quidam nepos Africani Regis a Rogerio fratre Ducis, qui praeerat Siciliae cum 150. navibus in Civitate Mazaria, & dedit praedictus Dux filiam suam nurum ad Imperatorem Constantinopolitanum (31).

(G) ***Ann. 1071. Robertus Dux &c. & 15. die Aprilis cepit Robertus Dux civitatem Bari &c.*** Gaufredus Malaterra lib. 2. cap. 43. Barium a Duce Roberto captam dicit in an. 1070. qui obsessam dixerat in an. 1067. Et sane integro triennio (quadriennio circiter Ostiensis lib. 3. cap. 16.) ad eam subigendam insudatum tradit etiam Guillelmus Apulus lib. 3. Lupi quidem sive lectio, sive sententia ex hoc quoque capite vacillat; quod in anno 1071. quando dedicata est Cassinensis major Ecclesia, Dux Robertus, ut Ostiensis auctor est lib. 3. cap. 30. Panormum oppugnabat: Barii autem deditionem Panormitanam expugnationem praecessisse, idem Ostiensis jam dicto lib. 3. cap. 16. Gaufredus Malat. lib. 2. cap. 45. & Guillelmus Apulus lib. 3. exponunt; atque Gaufredus expresse captam Panormum dicit in an. 1071. Lupus tamen, sibi constans, in an. 1072.

(31) Helena filia Roberti Guiscardi nupta Constantino Ducae. Vide Zonaram.

(H) Anno 1077. obſeſſa eſt Civitas Salerni a Roberto Duce Normanno, & comprehenſa eſt ab eo.

(I) Anno 1078. Indict. 1. obſeſſa eſt Neapolis a Richardo Principe, & minime comprehenſa: & Robertus Dux obſedit Beneventum, ſed ejus obſidio diſſipata eſt a Rodulpho Pipino Comite; & hoc anno obiit praedictus Richardus Princeps.

Anno 1079. intravit Petronus in Tranum, & Barum rebellavit, ejecto exinde praeſide Ducis, & Bajalardus filius Umfredæ comprehendit Aſculum. Et ejectus

(H) *An. 1077. obſeſſa eſt civitas Salerni a Roberto Duce Normanno, & comprehenſa eſt ab eo.* Variant Auctores de anno captae a Roberto Salernitanae urbis, quorum ſententiae in Chronologia Principum ejuſdem urbis ex profeſſo erunt mihi examinandae. Dicam nunc, ſive Lupum hallucinatum, ſive ipſius librarium; namque alteruter nimis etiam ſero captam ponit, ut jam declaravi, Panormum.

(I) *An. 1078. Ind. 1. obſeſſa eſt Neapolis a Richardo Principe, & minime comprehenſa. Et Robertus Dux obſedit Beneventum; ſed ejus obſidio diſſipata eſt a Rodulpho Pipino Comite. Et hoc anno obiit praedictus Richardus Princeps.* Minime Princeps Capuae Richardus eodem anno, quo Neapolim obſedit, vita functus eſt; ſed Neapolim aggreſſus initio menſis Maji, anno 1077. obiit quinta feria Coenae Domini, anno 1078. hoc eſt Nonis Aprilis; de quibus alibi fuſe. (*Breve quoddam Chronicon Catanenſe MS. ponit obitum Richardi* 1080. *Anonym. Caſſin. ad* 1077. *Ap. Collect. Siculum Jo: Bapt. Caruſium tom.* 1. *fol.* 506. *At neuter verum expoſuit, ut recte Peregrin. advertit*. Prat.) Pro me certe ſtant tum alia monumenta, tum Anonymus Caſſinenſis, conſueta nimirum cautione capiendus, quam expoſui in Serie Abbatum Caſſinenſium in Theobaldo. Nec annus firmatae Beneventanae obſidionis cum anno confundendus eſt disjectae; quos diſtinguit Petrus Diac. in Auctario ad Oſtienſem lib. 3. cap. 44. perhibens inſuper Principem Capuae Jordanum, qui Richardo patri ſucceſſerat in menſe Aprilis, caſtra a Duce Roberto in Beneventum metata diſſipaſſe; conſpirantibus cum illo univerſis Comitibus Apuliae: Lupum tamen mendacii non arguo, quod Rodulfum Pipinum, aliis *Rainulfum*, hujus diſſolutae obſidionis faciat auctorem; nam cum Jordano Rainulfum ejus patruum in Robertum hoc tempore conjuraſſe, Guillelmus Apulus lib. 3. tradit. Sed Petrus Diac. Jordano rem omnem adſcribit, quia ille dignitate major: Lupus Rainulfo, quia hic aetate, & conſilio. Chronicon autem S. Sophiae part. 3. num. 14. nullo pacto conciliari Petro valet, in quo habetur, Robertum e Beneventana obſidione expulſum *6. Id. Apr. Ind.* 1. hoc eſt triduo poſt obitum Principis Richardi; qua die Paſcha dicto anno 1078. eſt celebratum. Romualdus Sal. neutri, nec Lupo in omnibus concordat.

ctus est Imperator praedictus Michael a Regno, & Botoniates (32) quidam factus est Imperator, qui & abstulit praedicti Michaelis uxorem, & abusus est ea, & fuit hoc anno mortalitas hominum in Matera.

Anno 1080. inventum est corpus B. Canionis in Acherontia ab Arnaldo Archiepiscopo, & idem Archiepiscopus construere cepit novum Episcopium, idest Ecclesiam Sanctae Dei Matris Mariae. Hoc anno Barum Civitas reversa est in potestatem Roberti Ducis, & idem Dux obsedit Civitatem Tarentum, & mense Aprilis comprehendit eam, & iterum obsedit Castellanetam, & cepit eam. Et hoc anno Imperator Michael descendit in Apuliam, quaerendo auxilium a Roberto Duce contra Botaniatem, & mense Julii 27. die mortuus est Robertus Comes eximius, & ejecti sunt Normanni a Matera secundo, & coepit regnare Loffredus Comes filius ejus, pro eo in Matera, in vigilia Sanctae Mariae mense Augusti.

Anno 1081. Robertus Dux intravit (Fort. *Tricaricum*) Tricharim mense Octobris, & eodem mense Archirizi perrexit ad Michaelem Regem Sclavorum, deditque ejus filio ejus filiam in uxorem, & Robertus Dux cum praedicto Michaele Imp. perrexit Hydruntum; missisque antea navibus in Insula (id. *Corcyrae Corfù*) Corife, quae apprehenderunt eam, ubi & ipse paululum una cum Imp. transfretavit, posueruntque mense Julii ante Dyrrachium obsidionem per mare, & per terram, quam stolus Veneticorum veniens dissipavit, aperuitque Dyrracenis mare. Hoc anno Botaniates factus est monachus, & Alexius (*Comnenus*) factus est Imp. & Alemannorum Rex Enricus venit Romam, ut ejiceret exinde Papam Gregorium.

Anno

(32) Scil. Nicephorus II. Botoniates vocitatus e Phocae Imp. stirpe, ut aliqui Scriptores putant.

(K) Anno 1082. hoc anno complentur ab initio mundi 6281. ab Urbe condita 824. Alexius Imperator collecto grandi exercitu iniit bellum cum Roberto Duce haud longe a Dyrrachio, & terga versus fugit, cecideruntque in ea pugna plusquam 6000. ex suis, fuerunt autem in ejus exercitu 70. mil. hominum, & dominante isto Alexio Imp. Episcopus Rubensis nomine Guislibertus donavit Priori Montispilosi Ecclesiam Sancti Sabini, quæ est in Civitate Rubi, qui prior tenebatur omni anno ad quatuor libras cerae in die Sabbati Sancti, & mittere unum hominem equestrem ad suas expensas, quando Episcopus Rubensis ibat ad Barum, seu ad Canusium, & mense Januarii Robertus Dux coepit Civitatem Dyrrachium traditione quorumdam Veneticorum: & hoc tempore praedictus Rex Henricus obsedit Romam, ut vi introiret, & faceret ibidem Papam Ravennensem Archiepiscopum, sed minime potuit; & Dux rediens ab Epidauro (*) sub lecto sibi Boamundo filio suo perrexit Romam, ferens auxilium Papae Gregorio, cum Rex jam in partibus moraretur Lombardiae, ad debellandam Mathildae Provinciam, quae cum Papa tenebat Gregorio. Hoc anno Bajalardus perrexit ad Constantinopolitanum Imperatorem Alexium causa auxilii; & eo anno die 16. Maii dedicatum est in Matera novum Templum in honore Sancti Eustasii ab Arnaldo Archiepiscopo sub Domino Stephano Abbate auctore ipsius Templi.

Anno

(*) Fort. *suffecto*.

(K) *An. 1082. hoc anno complentur ab initio Mundi 6281. ab urbe condita 824. &c.* In consignandis annis mundi Lupus secutus est Eusebium Caesariensem, Christi Natalem ad annum mundi referentem 5199. qui cum adnotato Christi anno 1082. jam dictam summam conficit annorum 6281. Anni vero urbis conditae diminuti admodum sunt in Lupo ob librarii incuriam, qui antiquas numerales notas in prisco exemplari repraesentatas hac forma *MDCCCXXXIIII.* ac prae antiquitate, forte exoletas, interpretatus est *DCCCXXIIII.* recentioribusque notis reddidit 824. Sane Lupus in hac, quam dico, summa annorum 1834. Christi Natalem ad annum urbis statuisse videtur 752. cujus sententiae plerique etiam inter antiquos fuere Auctores.

(L) Anno 1083. hoc anno complentur 517. anni, ex quo intraverunt Langobardi in Italiam, & cyclus Solaris 28. & cyclus Lunaris 17. & cyclus novennalis primus, & Epacta Luna... & hoc tempore Romani a Papae Gregorii societate discedentes Legatos ad praedictum direxerunt Regem, quo eum Romae mitterent: sed Dux hoc anticipans direxit plusquam triginta millia solidorum Romam, quatenus sibi eos, Papaeque reconciliaret, quod & factum est. Attamen Rex Romam adveniens, coepit totam regionem Trans-Tyberim, in qua Apostolorum Principis eminet Templum: & mense Junii relicto ibidem praesidio suo, ac filio in castello, quod ipse illic statim construxit, ad debellandum Gregorium Papam, qui in Laterano, ac in Celio monte se continebat, cum quadraginta obsidibus Roma secessit in partes Tusciae; & Dux in mense Maii posuit ante Cannas, Civitatem Apuliae obsidionem, & mense Julii comprehendit eam.

Anno 1080. Robertus Dux, collecta multitudine Normannorum, Langobardorum, aliarumque gentium, per-

(L) *An. 1083. hoc anno complentur 517. anni, ex quo intraverunt Langobardi in Italiam. Et cyclus solaris 28. &c. Et cyclus novennalis primus, & epacta Luna.... &c.* Annum Christi 1083. certis, & sine errore characteribus consignat. Legendum tamen *Cyclus decemnovennalis primus, & Epacta Luna* 11. Quo anno completos cum dicat ab ingressu Langobardorum in Italiam annos 517. constantissime illorum Epocham ad annum statuit Christi 566. sicut etiam fecit ad an. 916. & 966. quae statuenda fuerat ad an. 568. At Lupus appellatione *Italiae*, ut dixi ad an. 1042. *Apuliam* solet demonstrare; quam sane Beneventani Langobardi sub Duce Romualdo, ut Paulus Diac. perhibet lib. 6. cap. 1. primum invasere, caeso apud Siciliam a suis Imperatore Constantio in anno 668. qui Lupo fuit annus 666. juxta eandem nimirum supputationem, qua praedictus annus 568. illi fuit 566. Hac igitur mente Lupus cum in anno 1083. exactos scripsisset ab Langobardorum adventu in Italiam annos 417. in anno 966. annos 300. in anno 916. annos 250. novitius librarius, cui communis tantum praefatae gentis in Italiam accessus, communisque, ac protrita vocabuli *Italiae* acceptio, nec alia erat nota, censorem agens, centenarium addidit, annosque 417. reddidit 517. annos 300. fecit 400. annos vero 250. ad 350. produxit; ac juxta suum captum illo etiam priori in loco ad annum 916. *Alboini Regis* pro *Romualdi Ducis* substituit nomen.

perrexit Romam, ut Papam Gregorium (*sc. VII.*) dura obsidione retentum liberaret, quod & factum est: nam Romam adveniens & urbis maximam partem cepit, & Papam exinde viriliter abstrahens, secum devexit Salernum.

Anno 1085. praedictus Dux grandi apparatu navium, hominumque innumerabili exercitu Brundusiopolim veniens, deposita ibidem navali machinatione ingressus est Adriaticum pelagus, perrexitque in Insulam nomine Cassiopim, ubi stolus Veneticorum, & filius Ducis Venetiae cum plurimis navibus erat infestus Duci Roberto: sed bello in mari inter eos confecto, victoria ad Normannos concessit. Caesa sunt in ea pugna plusquam quinque millia hominum, praeterea naves quinque captae; & duae cum hominibus submersae sunt, ita ut qui gladium potuere evadere bellatoris, pelagi eos vorago glutiret.

Hoc anno mense Maii praedictus Papa Gregorius dum Salerni moraretur, diem clausit extremum, quo moriente tanta fertur grandinum, tonitruumque extitisse procella, ut omnes illic positi hujusmodi turbinibus putarent interire. Mense Julii dum jam dictus Dux Robertus Guiscardus moraretur in loco, qui dicitur, *Veneti victi*, a devictis Venetis, exercitusque ejus ob quandam Civitatem capiendam in Cephalonia moraretur Insula, ipse autem in praedicto loco cum parte exercitus resideret, praeparans se, qualiter cum grandi apparatu navium, & militum innumera multitudine ad Regiam tenderet navigio civitatem, jussu misericordiosissimi, & omnipotentis Dei, qui dissipat, ac reprobat cogitationes, vel consilia Principum, non ex suo procedentia, profluvio ventris extinctus est.

Anno 1086. Rogerius filius praedicti Roberti Ducis factus est Dux.

Anno 1087. mense Maii corpus Beatissimi Nicolai Mirensis Archiepiscopi a quibusdam Barensibus a praedicta

dicta Mirea ablatum, in Barum devectum, caput Civitatum Apuliae. Hoc anno Abbas Desiderius Sancti Benedicti Montis Cassini, consensu quorumdam Nobilium Romanorum, factus est Papa Romanus, vivente adhuc Clemente Antipapa, qui fuerat Ravennae Episcopus (33).

(M) Anno 1088. mense Septembris factus est grandis terremotus per totam Apuliam, ita ut in quibusdam locis turres, ac domos ruisse feratur; tunc enim cepta est guerra inter Rogerium Ducem, & Boamundum fratrem ejus. Hoc anno comprehensa est Syracusa, Siciliae quondam caput, a Rogerio Comite, in qua fertur homines comesos, & infantes, ob diuturnitatem obsidionis.

(N) Anno 1089. facta est Synodus omnium Apulien-

 sium,

(M) *An.* 1088. *mense Septembris factus est grandis terremotus per totam Apuliam, ita ut in quibusdam locis turres, & domus ruisse feratur &c.* En aetas Auctoris, quam pinguior in his annis detegit etiam ejus stylus. Ceterum Lupus praesenti anno captas quoque Syracusas tradit a Comite Siciliae Rogerio: sed Gaufredus Malat. lib. 4. cap. 2. id rejicit in annum 1085. qui lib. 3. cap. 41. annum quoque obitus Ducis Roberti anticipavit, defunctum illum perhibens in anno 1084. nec dum a Rogerio receptis Syracusis.

(N) *An.* 1089. *facta est Synodus omnium Apuliensium, Calabrorum, ac Brutiorum Episcoporum in civitate Melfiae &c. In qua statutum est, ut Sancta Trevia retineretur ab omnibus subjectis &c.* Baronius Concilium Melfitanum ad annum figit 1090. Romualdi Salernitani Chronicon laudans; cujus sunt verba: *Anno Dominicae Incarnat.* 1090. *Indictione* 13. *mense Septembris, Urbanus Papa Synodum celebravit in civitate Melfiae; in qua Rogerius Dux ligius ejus homo effectus &c.* De mense acti Concilii concordat Joannes Archidiaconus Barensis apud eundem Baronium ad an. 1091. num. 14. *Electo*, inquit, *Elia in Archiepiscopum Barii, voluntate, atque consensu Ducis Rogerii, filii Ducis Roberti, Melfiam Papam Urbanum adivimus, qui ibidem Synodum celebrabat mense Septembri; quem rogavimus, ut usque Barum descenderet, praedictumque consecraret Eliam in Archiepiscopatus honorem, Domino Boamundo eundem Papam nobiscum deprecante, qui eo tempore Boamundo jam suo tenebat sub dominio &c.* At Eliam in Archiepiscopum ordinatum constat ab Urbano *in anno* 2. *sui Pontificatus, Christi* 1089. *Indict.* 13. *die* 9. *Octobris:* Baronio metipso Bullam consecrationis referen-te

(33) Desiderius renuens electus est A. 1086. At precibus Capuani Concilii Patrum cessit tandem, ac Pontificatum accepit, Romamque pergens, ibi sequenti A. 1087. coronatus est, assumto nomine Victoris PP. III.

sium, Calabrorum, ac Brutiorum Episcoporum in Civitate Melfiae, ubi affuit etiam Dux Rogerius cum universis Comitibus Apuliae, ac Calabriae, & aliarum Provinciarum, in qua statutum est, ut Sancta Trevia (al. *Tregua*, *et Treuga*) retineretur ab omnibus subiectis. Hoc anno obiit Ursus Barensis Archiepiscopus, & Papa Urbanus nomine, venit in Civitatem Barum, & consecravit illic confessionem Sancti Nicolai, & Heliam Archiepiscopum, vivente adhuc praedicto Antipapa Clemente, & consecravit Brundusinam Ecclesiam praedictus Papa Urbanus.

Anno 1090. mense Augusti Acherontia admirandum in modum cremata est a se ipsa, & mortuus est Jordanus Princeps.

(O) Anno 1091. jurata est a Normannis Trevia Dei. *Cod. Andr. Et finiunt ab O. C. anni 6291 Epacta* 19.

Anno

te ad annum modo dictum num. 5. & seqq. Lupus igitur rei gestae aequalis Melfitanam Synodum rite in annum refert 1089. imperite Romualdus ad an. 1090. qui integro fere seculo posterior fuit. Verum ex librarii id accidisse culpa, non dubito, qui unitatis notam detraxit, annosque a Romualdo descriptos *MLXXXIX.* reddidit *MLXXXX* sicuti ex adjecta liquet Indictione 13. cepta numerari a mense Septembri, quo Synodus Melfitana est celebrata. Trojanum autem Concilium a Petro Diac. memoratum lib. 4. cap. 7. (ni hoc sit illudipsum, quod idem Romualdus ibidem actum notat in anno 1093.) dicendum hinc est, ab Urbano coactum in anno antecedenti; alterutroque in anno eundem Pontificem ad Comitem Siciliae Rogerium accessisse, de quo Gaufredus Malaterra lib. 4. cap. 13. nil vero Baronius. At quod Lupus habet de *Trevia*, sive pace, & induciis in Melfitana Synodo statutis, nescio an id capiam de inita tunc concordia, ac foedere inter Apuliae Ducem Rogerium, ejusque fratrem Boamundum, inter quos idem Auctor, adstipulatorem habens Romualdum, exortum, ceptumque dixerat bellum in anno 1088. Gaufredus sane lib. 4. cap. 10. conciliatos fratres ait post biennii dissensionem, non tamen post annum 1086. Joannes Archidiaconus verbis supra relatis illos concordes fuisse innuit tempore Melfitanae Synodi, tradens Boamundum sub suo dominio tunc Barium habuisse, quam ipse ex novi foederis lege obtinuit, ut idem perhibet Gaufredus loco jam dicto.

(O) *An. 1091. jurata est a Normannis Trevia Dei*. Ex Cod. Andr. *Et finiunt ab O. C. anni 6291. Epacta* 19. Postquam Dux Rogerius cum fratre concordaverat Boamundo, nulla inter Nortmannos nova emerserant adhuc bella. Trevia igitur ista iterato inita an vacet, exque notula ad

libri

Anno 1092. cum obsideretur Ories Civitas a Boamundo auxilio quorumdam, Orietani obsidionem dissipaverunt, & ipso Boamundo fugam petente, cunctum ejus apparatum, & signa ceperunt.

Anno 1093. Indict. prima obiit Eugenia Abbatissa Sancti Benedicti Monasterii Materiensis mense Octobris, & eodem mense Urbanus Papa (*) venit in Materam, & applicuit ad coenobium Sancti Eustachii cum grandi plebe hominum.

Anno 1095. mense Aprilis in nocte diei 4. subito visi sunt igniculi cadere de coelo, quasi stellae per totam Apuliam, qui repleverunt universam superficiem terrae, & ex tunc ceperunt Galliae populi, imo totius Italiae, pergere ad sepulchrum Domini cum armis, ferentes in humero dextro Crucis signum.

(P) Anno 1096. Rogerius Comes Siciliae cum 20. mil. Sarracenorum, & cum innumera multitudine aliarum gen-

(*) *Ex his verbis, Agnellus Pacca, vir eruditus, arguit Auctorem hujus Chronici fuisse Civem Materanum, sed ego nihilominus arbitror potius Bariensem. Ut ut fuerit, Apulus certe fuisse videtur. Caracc.* Paccae opinio aliunde etiam confirmari potest; quadere sua non caret probabilitate. *Prat.*

libri oram depicta in textum immigraverit, velim, Lector, expendas; qui facile advertere etiam potes, annum Christi 1091. cum anno Orbis Conditi concurrere 6290. quo anno Epacta fuit 9. nam salutis annus 1082. ut Lupum supputasse vidimus, fuit mundi 6281.

(P) *An. 1096. Rogerius Comes Siciliae eum 20. mil. Saracenorum, & cum innumera multitudine aliarum gentium; & universi Comites Apuliae obsiderunt Amalphim, & eum ibi perseverarent, subito inspiratione Dei, Boamundus eum aliis Comitibus &c. reliquerunt obsidionem, & transfretantes perrexerunt in Regiam urbem &c.* Petrus Diac. lib. 4. cap. 11. Boamundum tunc fuisse dicit *una eum patruo suo Comite Rogerio in expeditione in partes Campaniae*; cui vir magnus Baronius inhaeret, deque Capua tunc in deditionem accepta ab utroque Rogerio, & a Principe Richardo II. illum capit. Neutri ego assentior; nam pro Lupo stat Petrus Tudebodus in Hist. de Hierosolymitano itinere lib. 1. itemque Gaufredus Malaterra lib. 4. cap. 24. qui *Malphi*, & *Malfam*, pro *Amalfiam* dicunt; nam utroque modo efferebatur id nomen; remque minutius Gaufredus enarrat, deque anno etiam subscribit Lupo: illum adi. Capuae autem obsidio, & deditio minime in an. 1096. sed post fuit, de qua statim. Torquatus Tassius, ut Parergon

gentium, & universi Comites Apuliae obsederunt Amalphim, & cum ibi perseverarent, subito inspiratione Dei Boamundus cum aliis Comitibus, & plusquam 500. Equitibus, facientibus sibi signum Crucis super panno in humero

rergon hoc addam, summus absque controversia Vates, mihique haereditario quodam jure impense cultus (34), poetica usus licentia, Tancredum Boamundi nepotem octingentos e *Campania*, nempe quae felix, & beata antiquis dicta est, ad sacrum Hierosolymitanum bellum equites duxisse, perhibet; quos illi solos, nec alios plures aliunde quaesitos adscribit:

Gli ottocento a cavallo, a cui fa scorta,
Lasciar le piagge di Campagna amene,
Pompa maggior de la natura, e i colli,
Che vagheggia il Tirren, fertili, e molli.

nam nec Tancredo, nec Boamundo ulla unquam in haec loca potestas fuit, praefatique temporis in instanti Capuam Princeps genere Langobardus, Neapolim vero Dux suus obtinebat, solamque Aversam, novam urbem, in anno Christi trigesimo supra millesimum conditam, & sique alia minora oppida Nortmanni, alterius tamen generis, possidebant.

Peregrinius noster in notis ad Anon. Casin. A. 1097. *haec addit*: Ceterum his quae ad Lupum de poetica Torquati Tassii observabam fictione, dicentis, Tancredum Boemundi nepotem octingentos e Campania, nec aliunde alios ad Hierosolymitanum hoc bellum equites duxisse notula subjungenda erat in schedula mihi descripta, quae Typographo omissa haud commode tunc valuit, festinante praelo, suo loco reponi. Eam nunc opportune visum hic dare, quae talis est. Sane si Fulconi in Hist. Gest. Viae Hieros. est fides, Itali omnes Cis-Alpes, nempe,

. . . . . Ligures, Itali, Tusci, pariterque Sabini,
Umbri, Lucani, Calabri, simul atque Sabelli,
Aurunci, Volsci, vel qui memorantur Etrusci,
Quaeque etiam gentes sparguntur in Appula rura
Queis conferre manus visum est in praelia dura
Sub jugo Tancredi, & Boemundi corripuere,
Et contra fidei refugas patria arma tulere,

idest sub utriusque signis sponte militarunt. Wilelmus etiam Tyr. lib. 2. cap. 13. ubi de eodem Boemundo: *adhaeserunt eis*, inquit, *ex ejus castris se adjunxere* tam de Italia, quam de aliis Provinciis viri nobiles, & potentes plurimi. Quamvis Robertus Monachus in Hist. Hier. lib. 2. plures quidem confluisse ad Boemundum, ac perinde ad Tancredum, se non alios dicit, quam optimates Apuliae, Calabriae, ac Siciliae, hos scil. cum clientibus suis, ut loquitur Ordericus Vitalis in Hist. Eccl. lib. 9.

At revera Campanos quidem optimates aliquos hocce in bello militasse non ignoramus, ut alibi in Monum. Viror. Ill. urbis Capuae lib. 4. dicendum erit, si Deus O. M. vires, vitamque praestiterit. *Prat.*

(34) Camillum Peregrinium seniorem innuit, qui pro Torquati defensione pugnavit, male ab Hetrusca Florentinorum Academia insimulati.

mero dextro reliquerunt obsidionem, & transfretantes perrexerunt in Regiam Urbem, quatenus cum Alexii Imp. auxilio bellando cum paganis, pergerent Hierusalem ad Sanctum Sepulchrum nostri Redemptoris.

Anno 1097. Boamundus cum Comite Sancti Egidii, & cum Comite Normanniae, & aliis Comitibus Occidentis cum innumera multitudine mense Aprilis a Regia Urbe se moventes transfretaverunt, & ceperunt omnem terram, quam Turchi Impp. abstulerant, & facto bello cum Turchis, victoriam Christus suis concessit Christianis: fertur enim fuisse Paganos 150. mil. Hoc actum est circa Niceam Civitatem.

(Q) Anno 1098. mense Octobris apparuit stella Cometes,

(Q) *An. 1098. mense Octobris apparuit Stella Cometes. Et Christiani bellando venerunt usque Antiochiam, & obsederunt eam, & mense Aprilis comprehendentes &c. Et hoc anno comprehensa est Capua a Rogerio Comite, mense Martii.* De anno captae Antiochiae consentit Guillelmus Tyrius lib. 5. & recentiores omnes: non sic de mense, id referentes ad diem 3. Junii, quae in anno jam dicto incidit in Feriam quintam, ut bene notat Anonymus Cassinensis, non quartam, ut habet Ordoricus Vitalis lib. 9. Idem tamen Anonymus perperam ad annum id figit 1096. Petri Diaconi scilicet errorem secutus lib 4. cap. 16. Igitur in Lupo mensis *Aprilis* suppositus est pro *Junii:* sicuti ad eandem normam hoc pariter loco dicitur, Capuam captam a Comite Rogerio mense *Martii*, qui Aprilem praeit, pro *Maii*, qui antecedit Junium. Nam Comes ille, ut Gaufredus Malaterra auctor est lib. 4. cap. 26. cum Pharum transisset prima hebdomada Aprilis, festumque Pentecostes celebrasset cis Beneventum, juxta fluenta Sabati, quod ante diem 10. Maii celebrari nunquam contingit, Capuam dein pervenit; quam simul cum Duce Apuliae Rogerio, & cum Principe Richardo II. acriter obsidens, *post quadraginta obsidionis dies*, ut inquit Romualdus Salern. & Anonymus Cassin. *aestivo tempore*, ut Petrus Diac. lib. 4. cap. 10. cui suffragatur Edinerus in Vita S. Anselmi lib. 2. apud Surium 10. Kal. Maii, deditione facta obtinuit, reddiditque Richardo, qui post Jordani patris obitum, ac ineunte anno 1091. ab ea fuerat pulsus. Capua itaque recuperata est, ut citius, extremo mense Majo, atque ingruente aestate, numerandi cum videantur quadraginta dies obsidionis non ab accessu Comitis, sed ab die, qua Princeps Richardus II. qui Aversam proximam urbem retinuerat, Capuam solus circumvallaverat; nam alioquin receptam eam fuisse, dicendum est, mense Junii: quod equidem non recusaverim, si in Lupo mensis *Martii* restitui debeat *Junii* non *Maii*. Verum enim vero mensem *Martium* pro *Majo* sepe alias suppositum, manifestum est; idque ex ea, forte, occasione natum, quod nomina propria

metes, & Christiani bellando venerunt usque Antiochiam, & obsederunt eam, & mense Aprilis comprehendentes interfecerunt ibi plusquam 60. mil. hominum, iterumque commissa pugna Christiani vicerunt, & ceperunt multa spolia Turcorum. Et hoc anno comprehensa est Capua a Rogerio Comite mense Martii.

Anno

pria cum sub Nortmannorum aetate capitalibus tantummodo literis depictis compendiarentur, *Martius* mensis sic descriptus, pro *Majo* a recentioribus librariis sepenumero est acceptus. Sicut in Kalendario antiqui etiam Breviarii Campani, in quo Festum S. Potentianae Virginis perperam notatur ad diem 19. Martii, quod colitur 19. Maii. Et in percelebri quoque Diplomate praefati Comitis Rogerii apud Surium die 5. Octobris, in quo habetur, structas in eum, dum in Capuae manebat obsidione, insidias *Kal. Martii*; ubi legendum esse *Kal. Maii*, jam olim docti censuerunt viri: etsi nec talis castigatio omnem removet scrupulum, si vera exposuit nobis Gausredus, Rogerium dicens, Pentecosten celebrasse prope fluenta Sabati, dein autem Capuam pervenisse. At hoc ipso in Diplomate aliud insidere mendum, legendumque in eo opinor, Rogerium reversum *vigesimanona Junii mensis Squillacium* (non *Julii:* nisi mavis *nona Julii*) *perhabita Capuae civitate, & per quindenam continuam fuisse ibidem infirmatum*; Privilegiumque fecisse *die 2. Augusti, anno ab Incarnatione Domini* 1098. *Indictione* 6. (male nonnulli edunt *Indictione* 7.) *confirmante Joanne Squillacensis sedis Episcopo, residente juxta fores Ecclesiae*. Nec cum viro docto sentiendum est, Privilegium datum quidem in anno 1098. minime tamen Capuam obsessam, receptamque, ut Lupus perhibet, eodem anno; sed anno antecedenti: sicut habet Gausredus Malaterra, qui ejusce obsidionis tempore *affirmat, ibi impraegnatam in anno MXCVII. Comitissam Adelasiam de Comite Rogerio:* haud, inquam, annus dati Diplomatis ab anno Campanae obsidionis, aegrotantisque Comitis Rogerii distinguendus videtur; nec Comes ultroneam suam donationem post susceptum beneficium in annum sequentem distulisse, nulla interim exposita ejusmodi dilationis occasione, quae sane nulla: quinimmo convenientissime dixerimus, non revoluto, nec anniversario anno Rogerium rediisse Squillacium; sed cum primum e Capua illuc appulit, ac per valetudinem valuit, praefatum Privilegium indulsisse. At Gausredus, dicens, Capuam obsessam in anno MXCVII. anno scilicet ante datum Diploma, in superius relatis verbis exponit. Ita quidem, si ea notula Gausredi, nec Glossula reputanda sit ociosi alicujus adnotatoris, quae ut facile est observare, e libri ora in textum traducta, continentem ejusce Auctoris narrationem importune perturbat, ac dividit. En Malaterrae integer, qui huc facit, locus e lib. 4. cap. 26. & quidem ad ipsius Caesaraugustanae editionis exemplum religiose expressus. *Ipse autem Comes*, inquit, *omni diluculo ante lucem surgens, utrumque exercitum, pontem transeundo* (quem nempe super Volturnum construxerat, ut suo exercitui, & Ducis Rogerii, Principisque Richardi communis, facilisque pateret via, qui trans flumen

ad

(R) Anno 1099. mense Octobris Papa Urbanus congregavit universam Synodum in Civitate Bari, in qua fuerunt 185. Episcopi (35), & mense Junii in festivitate S. Petri Apostoli comprehensa est Hierusalem Civitas a Chri-

ad Septemtrionem Capuam obsidebant) *invisens, utrum attenti essent ad excubias, visum ibat. Petro ipsi rubore persundebantur, quod juvenes ipsi, & ad quos peculiarius negotium attinebat, segniores forent: Comite provectioris aetatis, & corporis plagarum, laborumque asperitatis viro vigilantiore existente. Nam & ab omni exercitu ejus vigilantia admirationi erat, omnesque in ejus exemplo vigilantiores reddebantur.*

Anno Dominicae Incarnationis MXCVII. ibi se impraegnavit Comitissa Adelasia de Comite Rogerio.

Cap. 27. Cum ista aguntur, Papa Urbanus colloquium Ducis, & Comitis desiderans, a Roma progrediens, Capuam, ubi obsessionem tenebant, venit. Sic ibi. Sed esto, talia ipse adnotarit Gaufredus: simulque detur, nec de Comite Rogerio praefati Comitis Rogerii filio, tunc a matre concepto, quod aliquando consentientibus mihi acris ingenii viris sum opinatus, quemque Gaufredus ejusmodi dignitate auctum certe non vidit, ibi esse sermonem; sed de patre Rogerio: an satis certi erimus, numeros annorum Christi sincere, nec depravatos, diminutosque vel a librariis, vel a typographo nobis fuisse repraesentatos, a quibus consimilia alibi commissa menda frequentissime dolemus? Sane Gaufredus, qui in praefatione libri 2. & lib. 4. cap. 18. temporum, annorumque ordinem servaturum se professus est, cum exposuisset eodem lib. 4. cap. 25. quae in anno gesta fuerant MXCVII. mense Maii, dein cap. 26. & seq. quibus obsidionem, deditionemque Capuae narrat, retulisse videtur, quae successive, nec ante acciderunt. At Comitem Rogerium in prima hebdomada Aprilis Pharum transisse, continentique itinere Capuam pervenisse, tradit. Subsequenti igitur anno Christi MXCVIII. id evenisse oportet. Sit autem & hoc nullius roboris argumentum: an ipsimet Gaufredo, a cujus dicto lis haec omnis pendet, fides erit deneganda; qui anno Incarnationis millesimo nonagesimo septimo, mense Majo Comitem Rogerium, non Capuae in Castris praesentem facit, sed filiam suam è Sicilia Alamanno Regi Ungarorum (*Colomannum* dicit Antonius Albizius in Stemm. Principum Christ. cujus unicam, neque hanc facit uxorem) matrimonio conjungendam maritimo itinere transmisisse sub ducatu Henrici Episcopi Lescastrensis (certe *Leocatensis*) aperto manifestat sermone? minime itaque hic Auctor alio anno Capuam obsessam a Comite Rogerio, quam eodem, quo Lupus, statuit: itemque non alio, quam dati ab eodem Comite Diplomatis, de quo dictum est; quibus ineditum antiquum Cavense consentit Chronicon, & Anonymus quoque Cassin. sed caute interpretandus, ut ibi dicam.

(R) *An. 1099. mense Octobris Papa Urbanus congregavit universam Synodum in civitate Bari; in qua fuerunt* 185. *Episcopi; & mense Junii in festivi-*

(35) Non A. 1099. sed antecedenti Concilium Barense celebratum, ut recte Pagius, & Natal. Alexander advertunt, quos consule.

a Christianis ; & omnes , quos ibi invenerunt , occiderunt . Fertur autem occisa ibi esse 200. mil. hominum , & tunc levaverunt sibi Christiani Regem Gotthofridum, qui fuerat (*) Svevorum Dux , & mense Julii praedictus Papa Urbanus obiit , & electus est Paschalis Papa . (*bujus nominis II.*)

Anno

(*) *Cod. Andr. Dux Helvetiorum.*

stivitate S. Petri Apostoli comprehensa est Hierusalem civitas a Christianis &c. Distinguenda sunt ista, Synodusque Barensis ad annum antecedentem est referenda, quam actam eodem anno, quo Capua a Comite Rogerio, ejusque asseclis est expugnata, ex Edinero in Vita S. Anselmi lib. 2. aperitur, nullo tamen anno palam ibi exposito , sed jam dicto tantummodo mense celebrati Concilii. *Deinde*, inquit, *soluta obsidione* (Capuae scilicet) *multa prece Anselmus Papam* (Urbanum, qui, ut verbis dicam Gaufredi , *colloquium Ducis*, *& Comitis desiderans*, *a Roma progrediens* , *apud Capuam* , *ubi sessionem tenebant*, *venit*) *ad hoc flectere conatus est*, *quatenus ab onere Pontificali eum absolveret*, *& quieti liberum vacare concederet* . *Verum eum quantum ad effectum ad nihilum laborasset* ,*fretus benedictione ejus*, *Sclaviam reversus est* (Pagum nempe in Dioecesi Calatina , vulgo *Li Schiavi* , in Campanae Ecclesiae, sive dicas Campani tunc Principatus Provincia eidem Auctori antea descriptum, quo Anselmus aestivi caloris inclementiam vitans, diverterat; indeque a Duce Rogerio accersitus, ad Castra super Capuam ab eo firmata accesserat, soluta autem obsidione, iterum illuc se receperat) *opperiens tempus Concilii*, *quod idem Papa apud Barum*; *Kalendis Octobris erat celebraturus*. Haec Edinerus. Et vero quinam potuit Urbanus Concilium in civitate Barii congregare in anno 1099. mense Octobris , cum die obierit , Lupo metipso fatente , mense Julii eodem anno , quod sane verum: celebrata nimirum Romana Synodo , quam dicunt Tertiam Urbani , in 3. hebdomada post Pascha, de qua Bertoldus Constantiensis jam dicto anno his verbis ? *Romae* , inquit, *Dominus Papa generalem Synodum centum quinquaginta Episcoporum* , *Abbatum* , *& clericorum innumerabilium tertia hebdomada post Pascha collegit &c.* Quae Sinodus distinguenda haud videtur ab illa, quam Secundam appellant , actamque volunt post Barensem, in tertia simul hebdomada post Pascha, verba pro se laudantes praefati Edineri loco antedicto, quae sunt. *Finito*, inquit, *Concilio Barensi*, *Romam cum Apostolico profecti sumus*. *Transactis autem aliquantis diebus*, *venit Romam Willelmus ille*, *cujus in exitu Angliae memoriam fecimus* . *Inter alia hoc effecit apud Apostolicum* , *ut inducias Regi Angliae daret usque ad festum S. Michaelis Archangeli*. *Quod Anselmus agnoscens* , *illico Lugdunum redire volebat* ; *sed prohibitus a Papa est propter Concilium*, *quod se tertia hebdomada Paschae Romae habiturum statuerat*: Haud , inquam , Romanum, quod post Barense celebratum ab Urbano est Concilium, in duo est dissecandum ; nam ejusmodi duplicitatem simplex , unusque annus , qui intercessit inter Capuae obsidionem , quam proxime Barensis Synodus est subsecuta, & Urbani obitum, non admittit; dierumque uniformitas, quibus

Anno 1100. Mortuus eſt Gottofridus praedictus ab Urſo, egrediens a ſaltu, quem antea ipſe fortiter ferierat.

Anno 1101. comprehenſa eſt Caeſarea a Chriſtianis, & ad ſolum uſque perducta, & menſe Septembris mortuus eſt Golfridus Comes, & (*) Alexander filius ejus intravit Materam, & . . . . inceperunt habitari a Montenſibus. Hoc anno obiit Arnaldus Archiepiſcopus Acherontinus, & Rogerius Comes Siciliae menſe Julii.

Anno 1102. Indict. 10. menſe Novembris obiit Stephanus Abbas Materienſis, & Simeon Abbas ſucceſſit ei, & menſe Maii electus eſt Petrus Acherontinus Archiepiſcopus (36).

Finis Lupi Protoſpatae.

(*) *Cod. And. Alexius.*

bus tum Romana Synodus a Bertoldo deſcripta, tum quae ab Edinero, eſt celebrata, de earum unitate dubitare me non ſinit (37). Guillelmum Malmesburienſem ſane de priori illo Concilio loquutum dum putant, in quo idem Auctor perhibet, *Papam cum omnibus ſententiam excommunicationis vibraſſe in Laicos inveſtitores Eccleſiarum, & inveſtitos a laicis; & in taliter inveſtitos conſecrantes, & in illos, qui pro Eccleſiaſticis honoribus, laicorum homines fiunt*, hoc ipſo argumento antedictam a me utriuſque Synodi unitatem confirmant; inter Canones enim praedicti Concilii 3. Rom. apud Binium T. 7. p. 1. celebrati an. 1099. *Pr. Kal Maij*, in Sabato ſcilicet Prid. Dominicam 3. poſt Paſcha dicti anni, cui Urbani poſtremum fuiſſe ſtatuunt, cum de 2. nulla extare acta, adfirment omnes, ſubſequens legitur Canon, ſententiae haud diſſimilis ab Malmesburienſis enunciato. *Nullus Abbas* (verba ſunt Canonis) *nullus Eccleſiarum Praepoſitus, quae juris ſunt Eccleſiaſtici, a Laicis accipere ſine Epiſcopi conceſſione praeſumat.* Unam itaque Romanam Synodum poſt Barenſem, ac poſt annum 1098. Urbanus celebravit, in annum 1099. Quo anno, ut ad Lupum redeam, nullo errore expugnatam ipſe aſſerit Hieroſolymam; ſed diem prave conſignat, cum id inciderit in Idus Junii, ut Tyrius habet lib.8. cap.5. & 18. aliique nulla diſcrepantia.

(36) Hoc quoque aliud eſſe poteſt argumentum, Lupi patriam fuiſſe Materam, quum ſuae patriae tot paſſim exhibeat circumſtantias.

(37) Malè etiam Baron. & Labbaeus hanc Romanam Synodum Anni 1099. in duas dividunt. At de hoc plenè Pagius hoc anno, aliique. Urbanus PP. hoc profecto A. peracta Synodo, defunctus eſt, eique ſucceſſit Paſchalis II.

APPENDIX

Incerti Auctoris, e Rubei Cod. papyraceo.

Anno 1212. succedit Federicus secundus Imperator, ab Honorio Papa confirmatur, obiit anno 1253.

Anno 1253. succedit Conradus, regnat anno uno, veneno necatur a Manfredo.

Anno 1253. Manfredus succedit, regnat annis 13. a Carolo interfectus fuit, qui regnat annis 17.

Anno 1267. Carolus Ludovici frater a Clemente Quarto fit Rex, ut solvat 40. mil. aureorum pro feudo.

Anno 1281. intitulatur hic Carolus Rex Hierusalem propter Mariam Antiochiae Regis filiam.

Anno 1284. succedit, & in Regnum Ungariae pro uxore regnat annis 26. obiit anno 1309.

Anno 1309. succedit Rubertus, regnat annis 33. in S. Clara sepultus.

Anno 1333. Andreas Ungariae Regis frater regnat annis 3. laqueo perimitur, sepultus est in Episcopatu Neapolitano in Capp. S. Loisii, relicta Joanna uxore (38).

Anno 1347. Joanna praedicta alio consobrino nupta, cum quo vixit annis 26. adoptat Ludovicum Andegavensem, dat Avinionem Ecclesiae, & Ecclesiae relaxat censum.

Anno 1365. Clemens Quartus 4. Kalendas Julii anno primo Pontificatus sui concessit perpetuo hoc Regnum Domino Carolo Comiti Andegavensi filio Domini Ludovici VIII. Regis Francorum fratris Sancti Ludovici.

Anno 1380. Carolus Regio genere natus ex primo Ca-

(38) Heic fort. Amanuensis error, sicuti, infra A. 1365. & alibi, quos errores a se quisque corrigere poterit.

Carolo, ſuccedit, & Reginam necat.

Anno 1382. ſuccedit in Regno Ungariae, & dolo necatur 1383.

Anno 1384. Ladislaus ſuccedit, regnat annis 29. veneno perit anno 1414. moritur in Caſtronovo, ſed ſepelitur in S. Joanne ad Carbonetum.

Anno 1414. Joanna Secunda ſuccedit, regnat annis 21. repudiat virum Jacobum de Marcha. Regnum dividitur; alii, & plures ſequuntur Alphonſum, alii Ludovicum Andegavenſem.

Anno 1433. 15. Decembris filia Regis Catholici venit Neapolim ad videndum Reginam praedictam.

Anno 1434. 26. Novembris die Dominico, obiit Ludovicus Tertius unicus filius D. Reginæ, Dux Calabriae, & Andegaviae.

Anno 1435. 2. Februarii hora 3. noctis obiit Regina Joanna Secunda, ſepulta in Annuntiata; relicto.... & gubernatoribus Regni. Publice Titulus Juſtitiae erat hoc modo: ſub Reginae gubernatur Reſpublica Regni Siciliae, ſeu ordinatorum praeclarae memoriae per Sereniſſimam Reginam Ungariae, Hieruſalem, & Siciliae Reginam anno primo. Per dictam mortem ſuccedunt Renatus Andegavenſis, & Alphonſus adoptivi.

Anno 1435. venit Alphonſus 5. Auguſti, & a Joanne capitur.

Anno 1438. 19. Maii venit Renatus Neapolim, & regnat annis 7. cum infinitis malis.

Anno 1438. 3. Auguſti Renatus vadit ad campum verſus Aprutium propagando Regno; ultimo Septembris liberatus venit ad obſidendum Neapolim; die 17. Novembris ejuſdem anni prope Sanctum Angelum in Arena interfectus Infans Caſtiliae frater Alphonſi ictu bombardae, ſepultus in Monaſterio de Carmelo, propter quod diſceſſit ab obſidione 29. ejuſdem menſis, & fuit captus.

Anno 1442. 2. Junii intravit Alphonſus per puteum

prope S. Sophiam in domo Citelli, expulſo Renato, qui fugit in arcem novam, & inde per mare cepit regnare a die mortis Reginae.

Anno 1452. venit Imp. Federicus Neapolim cum magnis triumphis.

Anno 1456. 5. Decembris hora 11. magnus terremotus, qui adequavit aliquas terras ſolo, & maxime damnificavit Neapolim, & deſtruxit Eccleſiam S. Joannis Majoris, & alias domos.

Anno 1459. 16. Julii peſtis per ſex menſes: moritur Alphonſus Primus in arce Ovi, demum multos poſt annos deducitur ad Sanctum Dominicum cum pompa.

(S) Anno 1459. equitavit Rex Ferdinandus Primus per Civitatem regnat annis 26.

Anno 1459. 25. Octobris. Armata Ducis Joannis filii Renati cum xix. triremibus apparuit in maritima Neap. in Dohana ſalis, & receſſit inglorius.

Anno 1465. venit Neapolim Hippolyta Sfortia uxor Alphonſi Secundi.

Anno 1470. Elionora Ferdinandi filia nupſit Herculi Eſtenſi.

Anno 1476. Beatrix Aragonia Ferdinandi filia Regi Ungariae nupſit: 18. Septembris exit ad Virum.

Anno 1477. prima Septembris Joanna tertia ſoror Catholici Regis uxor Ferdinandi Primi venit ad Virum.

Anno

(S) AD APPENDICEM LUPI, quae juſtius Appendix ad Chronicon Anonymi Caſſinenſis dicenda eſt, namque iſtud in anno ſubſiſtit 1212. a quo ipſa exorditur, paucula haec in patriae meae gratiam obſervo, plurimis aliis omiſſis, quae aeque ac iſta, non librariorum incuriae, ſed Auctoris impetitiae videntur, imputanda, mihique pro ſuſcepti operis munere minime inpraeſentiarum ſunt caſtiganda.

An. 1459. Equitavit Rex Ferdinandus Primus per civitatem. Regnat. an. 26. At cetera antiqua omnia monumenta Alfonſum Ferdinandi Primi patrem vita functum notant anno 1458. *Quo mortuo* inquit Jovianns Pontanus de bello Neapol. lib. 1. *Reguli, civitateſque miſſis Oratoribus, Capuae conventu habito (nam peſtilentia Neapolim infeſtabatur) in Ferdinandi verba, de more juravere.*

Anno 1480. Hydruntum capitur a Turcis 27. Julii.

Anno .... 23. Januarii Ferdinandus Secundus equitavit ut Rex, & duxit Joannam quartam Infantam, ejus amitam, & filiam Ferdinandi Primi ex Joanna tertia uxore.

Anno 1484. 22. Augusti moritur Papa Xystus. Eo anno 25. Augusti venit Neapolim D. Franciscus de Aragonia filius Regis Ferdinandi.

Anno 1490. Regnum Granatae capitur.

Anno 1494. 25. Januarii obiit Ferdinandus Primus, & sepultus est in Tribuna Sancti Dominici, ubi & cadaver Alphonsi erat. Isto anno fuit repertus Tarenti liber Sancti Cataldi, consistens in tribus laminis plumbeis, videlicet, duabus extremis semiscriptis, & media scripta ex utroque latere, qui praesentatus fuit Domino Regi, loquens de dicti Regis repentina morte, & sic fuit, repente mortuus. Eo die Alphonsus Secundus ex prima uxore, equitavit Rex, & eo anno legitur coronatus per Legatos in Episcopatu cum magno triumpho.

Anno 1495. Alphonsus sentiens adventum Gallorum, diffidens auxilio Magnatum, qui eum oderant, sponte reliquit filio Regnum, ipse in Siciliam secedit ...... ubi moritur in Messana: 23. Januarii discessit Neapoli.

Anno 1495. Carolus Octavus cum 80. mill. armatis capta vi Cajeta, eaque devastata, & data in sanguinem militibus, Regnum obtinuit, expulit Ferdinandum in Isclam, intravit Neapolim 22. Februarii in Castro Capuano, sanavit plures Neapolitanos morbo schrophularum. Eo anno, quia Cives Neapolitani sufferre non poterant injurias Gallorum, 7. Julii redeuntem cum classe Regem Ferdinandum Secundum receperunt per portam Mercati, Gallis undique trucidatis; & ipse Carolus versus Galliam se salvavit, alias de eo, & exercitu suo actum fuisset.

(T) Anno 1496. 7. Octobris moritur strenuissimus Ferdinandus Secundus, & sepultus est in S. Dominico; eo anno, & die equitavit Rex Federicus in Civitate Capuae, quia Neapoli erat pestis. Regnat annis quatuor cum

(T) *An. 1496. 7. Octobris moritur strenuissimus Ferdinandus Secundus &c. Eo anno, & die equitavit Rex Federicus in civitate Capuae, quia Neapoli erat pestis &c.* Qui potuit eadem die Capuam Fridericus advolare, Barones Regni, ut oportebat, secum habens, quem ad eandem urbem ea sane die literas dedisse de suscepto a se Regno post mortem Nepotis, Campana monumenta, ipsaeque ejus, quae extant in ejusdem urbis Archivio literae, testantur. Certe ex actis Regiae Cancellariae coronatum illum solemni ritu Capuae constat *in Ecclesia Cathedrali per manus Apostolici Legati Caesaris Cardinalis Borgiae 4. Idus Augusti, anno 1497. Indict. 15. praesentibus Archiepiscopo Consentino, Pontificis tunc Alexandri VI. a secretis, & quampluribus Praelatis, Archiepiscopis, & Episcopis, atque nonnullis Oratoribus: videlicet Oratore Regis Romanorum, Regis Hispaniae, Venetiarum, & Ducis Mediolani; Prospero Columna Duce Trajecti, Fabritio Columna Duce Tagliacozzi, Alfonso de Aragona de Piccolomineis Duce Amalfiae, Ferdinando Francisco Guevara Marchione Piscariae, Trojano Caracciolo Duce Melfiae, Alberico Carrafa Duce Ariani, Andrea de Altavilla Duce Termularum, Francisco de Ursinis Duce Gravinae, Petracono Caracciolo Comite Pulicini, Joanne Thoma Carrafa Comite Matalonis, Trojano de Cabanillis Comite Montellae, Bellisario de Aequaviva Comite Neritoni, Marco Antonio Caracciolo Comite Neocastri, Joanne Carrafa Comite Policastri, Vito Pisanello Regio Secretario, Antonio Grisono Regio Camerario, Roberto Bonifacio Milite, & aliis Donnicellis, Baronibus, & Militibus &c.* Sylvester Guarinus Aversanus in Diario sui temporis non dum edito, Italice descripto, de eadem Frederici Coronatione sic habet: *Giovedì a' 10. di Agosto 1497. La Maestà del Signore Re Federico se incoronato allo Vescovato di Capua alle 17 ore con gran triunfe; & lo Legato, che lo iè a coronare, era figlio a Papa Alesandro, ch' era Cardinale de Valentia, dove foro assai Baruni, & gentilhuomini bene in ordine; ma non ci fu nullo Barone di casa Sanseverino. E dopo la Maestà sua cavalcao per Capua, e lo Signore Ferranno d' Aragona gettava una sorta di moneta, che valeva mezzo carlino, quale moneta haveva da una banda un libro dentro una fiamma di foco, e lo motto diceva:* Recedant vetera; *dall' altra ci era una corona, e lo motto diceva:* A Domino datum est istud. *Domenica a' dì 13. sua Maestà fece uno bello convito alli Barune, & allo Cardinale di Valentia, & fecero gran festa, & triunfe. Et Lunedì sua Maestà se ne andao in Napoli insieme con lo Cardinale. Allo convito si trovao lo Prencipe di Bisignano di casa Sanseverino.* Haec ille (39).

(39) Id tamen verum est, quod Notarius Caesar Malfitanus de Neapoli in Protocollo de anno 1496. sic adnotavit pag. 39. Die 7. Octobr. 1496. mortuus fuit Rex Ferdinandus II. & in eodem die equitavit Serenissimus Rex Federicus, qui Rex fuit benedictus eodem die per Reverendiss. Alexandrum Carafam Archiepiscopum Neap. *Prat.*

cum Sereniſſima Iſabella Baucia uxore, ex qua genitis tribus filiis maſculis, & duabus femellis, expulſus, ad Ludovicum Regem vadit, caſu ejus domo igne combuſta prius, poſtea moritur.

Anno 1502. 4. Auguſti convenientibus contra Federicum Ludovico Franciae Rege, Duce Mediolani, Catholico Ferdinando, & uxore, miſſo Domino de Obegni per Franciam cum magno exercitu Neapolim, & Conſalvo Ferdinando cum alio in Calabriam Regnum obtinent. Facta eſt diviſio Regni, facta deditione Neapolis. Capua praedata eſt per Gallos nolentibus Civibus ſe dedere (40).

Anno 1503. quia Regnum non capit duos, commiſſis pluribus ſtragibus, die Veneris Aprilis, in Cirignola victi Galli, iterum menſe Decembri in Garigliano. Denique cum victorioſo exercitu intravit Neapolim Prorex magnus Capitaneus 16. Maii die Martis hora xx. & demum una die quaſi per duas horas cepit arcem Novam. Aliae ſe dederunt.

Anno 1503. menſe Decembris habita eſt notitia mortis Reginae Iſabellae, ſuperſtite Joanna filia, & Ferdinandus duxit aliam uxorem.

Anno 1506. prima Novembris die Dominico venerunt in Regno Rex Catholicus, & Regina Germana de Foix uxor ejus cum quatuordecim triremibus, & aliis lignis: intravit Civitatem rupta porta, ſub pallio aureo, arcubuſque triumphalibus, per totam Civitatem oſtendens laetitiam, dedit ei omnes gabellas, quas rehabuit, pro 30. mil. aureorum. Eodem anno 4. Junii diſceſſerunt Rex, & Regina cum Illuſt. Magno Capitaneo, relicto Joanne de Aragonia Comite Ripecurſiae in Regno.

Anno 1507. 16. Maii captus eſt piſcis Neapoli centum cantariorum, de quo factum eſt oleum.

Anno 1508. 14. Septembris rediit Neapolim Beatrix

(40) Haec in A. 1501. contigere, ut alibi plenius dicendum.

trix Sereniſſima Regina Ungariae. Moritur, & in Sancto Petro Martyre ſepelitur, cum per prius veniſſet de Ungaria.

Anno 1511. 2. Novembris Vicerex Regni deſcendit Bononiam cum exercitu pro tuitione Eccleſiae contra Gallos.

Anno 1513. 21. Februarii moritur Julius Papa Secundus hora 6. Eodem anno 21. Martii creatur Papa Joannes de Medicis, qui creatus Pontifex de natione Florentina, vocatur Leo X.

Anno 1514. menſe Novembris Tyberis inundavit, & eodem anno 2. Decembris Iſabella Eſtenſis filia Eleonorae Aragoniae, uxor Marchionis Mantuae, equeſter venit Neapolim ad videndum Reginam, & diſceſſit Neapoli 15. ejuſdem.

Anno 1516. 23. Januarii obiit Rex Catholicus, & eo die ſucceſſit Joanna, & Carolus Maximus ejus filius. (*qui fuit Imp. V. nomine*)

Anno 1517. 7. Januarii die Mercurii prima hora noctis obiit Joanna tertia, ſoror Catholici Regis.

Anno 1518. 28. Auguſti, obiit Joanna quarta, filia Joannae tertiae praedictae, die Sabbati.

Anno 1519. 12. Januarii moritur Maximilianus Imperator.

Eodem anno 7. Julii habita eſt notitia per litteras, qualiter eſt electus Carolus Rex Romanorum, & Imperator.

Finis Appendicis ad Protoſpatam Incerti Auctoris.

ANONYMI CASSINENSIS CHRONICON.

P. ANTONII CARACCIOLI

De Anonymo Cassinensi.

Res, suae, & superioris aetatis, easque praecipue, quae ad Cassinensem ditionem sibi visae sunt pertinere, accurate literis mandavit hic Monachus. In Cod. m. s. e quo, dum in religiosissimo Cassinensi Coenobio essem, excepi, non est Auctoris nomen. Haud raro id antiquis Scriptoribus, & maxime Monachis, in more fuit, ut in editione librorum, modestiae ergo, nomen celarent suum. Atqui hunc scriptorem fuisse Monachum Cassinensem produnt aperte verba ejus ad ann. 1139. *Idem Rex Rogerius ad hoc* (Cassinense) *Coenobium venit* 3. *Kal. Aprilis: cui per chartulam Roccha de Bantra traditur pro Pontecurvo, quem dicebat injuste a nobis detineri. Et ad ann.* 1201. *Abbatem Cassinensem*, suum *vocat* Abbatem. *Extendit autem hoc Chronicon usque ad annum* 1195. *quo, ut opinor, ipse vivebat. Gratiae profecto huic habendae sunt, quod multa narret, quae nemo alius scripsit. Plura ego non habeo, quae de Chronographo anonymo, & hactenus inedito, dicam. Porro hominum, gestorumque hoc Chronico descriptorum clariorem notitiam dat Nomenclator, quem in Propilaeis praefiximus Operi.*

CAMILLI PEREGRINII

DE ANONYMO CASSINENSI

PRAELOQUIUM.

UNi Anonymo, Caſſinenſi Monacho, univerſum hoc adſcribitur Chronicon, quod ab anno Chriſti milleſimo nulla ſatis congrua, quam cognoverim, occaſione deductum, ad annum pervenit 1212. Auctoriſque ſui nullo nomine prodito, eſt non in uno ejuſdem Monaſterii manuexarato Codice, ſed nec integrum, nec ad eandem prorſus normam, deſcriptum. Namque ejus pars, quae ad annum pertingit 1152. in Codice habetur ſignato num.47. librariique ſane errore ab anno 1034. ad finem uſque foediſſimam, ac fere perpetuam unius anni anticipationem fovet. Subſequentem vero partem ab anno 1154. ad annum 1195. Codex exhibet ſignatus num. 199. qui ſimul anteriora illa continet ab anno milleſimo, non tamen eadem prava annorum conſignatione perturbata: quippe qui recentius, nec inepte, fuerit ut plurimum caſtigatus, ſicut frequentes in eo raſurae, lociſque quibus oportuit, nova ſuperinducta ſcriptura demonſtrant. Poſtrema tandem pars ſcripto Codici adſuta eſt Chronicorum Leonis Oſtienſis, & Petri Diaconi, quae non ab anno 1195. ad quem ſubſiſtit modo dictus Codex 199. ſed ab anno exorditur 1153. ita ut Auctarium, ſive continuatio haud putanda illa ſit Chronici deſcripti in Codice 199. ſed Chronici in Codice 47. qualis plane eſſe videtur, eundem cum ſervet Prochroniſmum ad annum uſque 1188. quo vitio, ut dixi, prior pars illa in praefato Codice 47. ſimul laborat : ex occaſione nimirum, mihi iterum in Serie Abbatum Caſſinenſium, in Theobaldo exponenda;quod *anni Dominicae Incarnationis, & Indictiones, & caetera* (minio depicta) *quae debuerant*

ni-

nigrae scripturae (scilicet singulis per singulos annos narratiunculis) *praeponi, fuerunt postposita* ad jam dictum usque annum 1188. ad quem librarius haec monuit his ipsis verbis; dicens insuper, subsequenti a suo quaeque loco fuisse descripta. *Dehinc vero*, inquit, *praeponuntur anni Domini, & caetera*, nam anni etsi nullis eventibus clari, suo nihilominus ordine notati ibidem fuerant. Aspectus igitur, & ordo praefati Chronici in antiquis exemplaribus, omissa illorum minutiori, sed ad rem nihilo utiliori descriptione, est plane, quem dixi. Ex iis vero ejus editio, quae adhuc unica habetur, subscripto ordine cum processerit; nempe pars ejus, quae ad annum pervenit 1152. cum fuerit deprompta ex Cod. 47. subsequens autem pars ad annum usque 1195. ex Cod. 199. reliqua tandem ex tertio superius dicto Codice manarit, factum hinc est, ut prior pars illa, ad sui Archetypi instar, male consignatos annos nil melius repraesentarit; cetera autem pars, quae ad exemplum Codicum notae melioris expressa est, haud talem contraxerit deformitatem. Sed utinam priscus librarius, qui ex deperdito nunc Autographo novum ante alios omnes exscripsit exemplum; sive aliud (nam exemplum in Codice 47 exaratum ex alterutro effluxisse videtur, quod ulterius producendum quoque fuerat, sicuti adsutae ibi, consuetisque lineis interstinctae, scribendoque accommodatae membranae, quae nunc vacuae, indicant: nec sane Codex 199. & ipse olim mendosus, Prototypum dicendus) utinam, inquam, notulas ut reor, ad antiquissimi exemplaris oram postea descriptas recens librarius in exaratum a se Antigraphum inducens, eas ad respondentes Christi annos attentiori cura retulisset! Quam inconvenientiam non censor ille, qui annos in Cod. 199. paucis exceptis, rite direxit, nec alius postmodum advertit; unde multa in annis disparata, absurdissime simul congesta praesenti in Chronico nunc habentur, quae minime credam, a primaevo ejus Auctore, viro non prorsus inerudito, adeo inepte fuisse confarcinata.

Sane in Lupo quoque, ne aliena, remotioraque a nobisdem exempla, non ſemel hunc ipſum commiſſum errorem, ſuis locis probatum eſt; quod etiam de adnotata ibidem collectione annorum ab obitu S. Martini ad annum Chriſti 912. ſentiendum judico; quae haud ab eodem Auctore, genere Apulo, ſed ex Francorum more a viro Franco ad oram priſci exemplaris fuerit, procedentibus annis, exarata; exque Codice illo in alios dein manarit. Verum quid te diutius moror? Noſtri ne Caſſinenſis Anonymi, quae nunc habentur in membranis exemplaria, alia aliis viciſſim cum ſint pinguiora, non id clare probant? ipſa nimirum a ſuis librariis, ſive ab iis, qui denuo hoc opuſculum deſcribendum curarunt, pro arbitrio fuiſſe qua aucta, qua decurtata? Chronicon ſane metipſum ad annum uſque 1137. ex Oſtienſis, & Petri Diaconi Chronicis deſloratum, nec ab unico continuatum Caſſinenſi Monacho, obſervatu difficile non eſt: quod perinde eſt, ac varie a variis fuiſſe acceptum; nam quiſquis illud ad annum produxit 1195. Caſſinenſem Abbatem Roffridum, tunc viventem, abſolute *Abbatem* appellat: ſecus autem, qui annos ſupplevit ad 1208. qui *Domnum* illum, & *noſtrum Abbatem* dicit. At reliquos quatuor annos neutrum, ſed tertium quendam Monachum habuiſſe exiſtimo adnotatorem; qui primi Continuatoris morem ſequutus, nec praememoratum Roffridum, nec ejus ſucceſſorem Petrum honeſtiori alio, quam ſimplici *Abbatis* titulo condecorat. Hanc porro Auctorum multiplicitatem ex aliis etiam probare poſſem adminiculis, ſed id tanti non eſt; eruntque haec ad rem praeſentem ſatis.

ANO-

ANONYMI
MONACHI CASSINENSIS,
Rerum in Regno Neapolitano gestarum, breve Chronicon,

Ab anno Christi M. usque ad MCCXII.

E duobus Codd. mm. ss. 47. & 199. qui sunt in Cassinensi Coenobio diligenter exceptum.

Additae sunt Appendiculae aliquot ex Codd. mm. ss. ejusdem Bibliothecae Cassinensis. Quae Cod. Cassinens. 199. *plura habet, ea* ✝ *notavimus.*

ANno 1000. Otho Imperator puer Beneventum venit. ✝ Quidam Nortmanni Hierosolymis venientes, Salernum a Sarracenis liberarunt (1).

(A) 1001. Obiit Otho tertius Imperator Sutri, & Henricus filius patrui sui fit Rex.

✝ Bea-

(A) *An.* 1001. *Obiit Otho tertius Imperator Sutri* &c. Ostiensis lib. 2. cap. 24. obiisse dicit Othonem *apud Paternam, non longe a civitate Castellana*, sed annum non admodum clare prodit; cui de loco consentiunt plerique alii antiqui, de anno nihilominus subscribentes huic Anonymo. Alii tamen ab iis discrepant, quos sequitur, ac tuetur Baronius, defunctum illum perhibentes anno sequenti. Sed Auctorum non semper nunc observo discrepantias, qui exules, exoletasque studiosius aucupor lectiones, & fugitivas. Hoc non prae-

(1) Plura hic Anonymus, aut ejus amanuensis anachronismi, vel prochronismi crimina continet. Neque initium sine labe. Otho III. (qui ad distinctionem Patris, & Avi *puer* heic adpellatur) A 1000. in Germania morabatur. In Italiam perrexit sequenti A. 1001. quo Beneventi moratus est. Inde digressus A. 1002. in Paterni Castro infirmatus occubuit, dum in Germania regredi paraverat, non autem Sutrio. Nec Salernum A. 1000. Sed 1002. liberatum, ipso quo Aug. obiit anno.

(B) † Beatus Dominicus migravit ad Christum.

1002. Hoc anno venerunt Sarraceni super Capuam (2).

(C) 1004. Terremotus ingens per XV. & eo amplius dies hunc montem exagitavit, ita ut in nonnullis locis Ecclesiam scinderet.

1007. Obiit Landulphus Princeps Capuanus.

1010.

praeteream, in Codice 199. deficere ιδ. *Sutri*: in quo etiam deficiunt nonnulla deinceps alia, quae Codex habet 47, locis infra descriptis, eaque hoc loco congerere, opportunum duxi. In Codice igitur 199. haec desiderantur. Ad an. 1010. *Obiit Joannes* &c. ad an. 1022. *obiit Athenulphus Abbas*: ad an. 1066. *Campaniam* ad an. 1089. *B. Martini*. ad an. 1093. *EcclesiaS. Andreae* &c. ad an. 1107. *Castrum Terami* &c. ad an. 1125. *Castellum Suiu* &c. ad an. 1129. *ivit* ad an. 1136 *paene totam quatuor*: ad an. 1145. *apud* ad an. 1146. *alii a Turcis occisi sunt*. ad an. 1150. *obiit Sybilla Regina* ad an. 1151. *multi*, &c. ad an. 1152. *Sol passus est Eclypsim*, & infra, *Rex Hierosolymitanus cepit civitatem Ascalonam*. *Rex Rogerius*, &c. Item deficiunt ista alia, quae tertius Codex habet. Ad an. 1158. *Cassinensis* ad ann. 1161. *Rex Siciliae* &c. ad ann. 1176. *Andriae*, & ad ann. 1183. *Ecclesiae*. Haec curiosius notare non piguit, ut haberes, quæ quibus differant utraque scripta hujus Anonymi exemplaria, nam editus Codex affixo indicavit signo salutis † quae non sunt in Cod. 47. utque ex his noscas, quam varie, ut praedixi, praesens a librariis Chronicon fuerit acceptum.

(B) *An.* 1001. Ex Cod. 199. *Beatus Dominicus migravit ad Christum*. Ipse falleris, non me fallis, Anonyme: ni tuus librarius, quod magis credam, sit falsi (saltem oscitantiae) accusandus. Ostiensis sane lib. 2. cap. 60. ex quo tu ista, praefatum B. Dominicum, Monachum Cassinensem, ad Dominum migrasse perhibet in anno 1031. idemque inedita Acta ejusdem Divi, ac Petrus Diac. adstruit lib. 3. cap. 39 bis. Manifestum adeo errorem nullus certe, nisi librarius, commisit; qui ut infra alias saepe, notulam ad antiquissimi exemplaris oram exaratam, novum in codicem intulit, & in locum non suum: quoniam scilicet illam inter binas columnas, ut loquuntur, defixam, qua forma praefatus Codex erat, ni fallor, descriptus: cum nesciret ad annum referendam 1031. ad respondentem ex adverso latere annum retulit 1001. qui in opposita columna erat notatus. Codex quidem Ostiensi, & Petro Diacono adsutus, ex amplissimis compactus membranis etiam per columnas exaratus habetur.

(C) *An.* 1004. *Terremotus ingens* &c. Ostiensis lib. 2 cap. 25. id refert in annum octavum Abbatis Joannis, qui hic fuit Christi 1004. Vide Seriem Abbatum Cassin.

(2) Potius dicere debuerat: *Hoc anno venerunt Saraceni super Barium*, ut sup. in Lupo Prot. animadvertit. Capua multo post a Saracenis occupata, scil. A. 1007. ut alibi opportunius.

1010. Obiit Joannes Abbas Beneventi.

1011. Sol defecit, & fames valida fuit.

1014. Henricus Rex venit Romam, & coronatus eſt a Papa Benedicto (D). Et Pandulphus Princeps . . . (3).

1016. Luna verſa eſt in ſanguinem.

1017. ✝ Nortmanni, Melo duce, ceperunt expugnare Apuliam,

1021. Dattus captus eſt a Graecis in turri Gariliani.

1022. Henricus Imperator venit Italiam, & ſuper Trojam. Theobaldum ordinavit Abbatem. Pandulphum fecit Principem, qui fuit Comes Theanenſis. Pandulphum Principem vinctum ſecum abſportavit. Obiit Athenulphus Abbas.

(4) 1025. Obiit Domnus Henricus Imperator (E), & Pandulphus Princeps ſolutus vinculis, anno uno obſedit Capuam cum Graecis, & tandem recepit eam.

1027.

(D) *An.1014. Henricus Rex &c. Et Pandulphus Princeps* . . . . In exemplaribus nulla eſt lacuna, quae hanc plenam habent ſententiam. *θ. Pandulphus Princeps* hoc eſt. *Obiit*. Symbolica igitur quae erat obitus Pandulfi nota, cum viſa fuiſſet, & textum perſuaſit mancum: de quo miror; nam Typographus ejusdem notulae uſurpatam ſignificationem, quae ab Lipſio, De recta Pronunc. L. L. cap.14. aliiſque affatim expoſita eſt, bene callens ad an.1077. obitum Richardi; ad ann.1104. obitum Oderiſii; ad ann.1117. obitum Paſchalis; ad ann.1122. obitum Gerardi, & alibi pluries per *obiit* expreſſit, qui per *θ* in ſcriptis exemplaribus conſtanter fuerant demonſtrati. Sane in Chronico Ciccanenſi non dum edito, quod ex loco, ubi primum repertum, vocant Foſſae novae, in quo alia multa totidem ſyllabis atque in hoc enarrantur, haec ipſa de Henrici Regis coronatione, & Principis Pandulfi obitu abſque ullo defectu hoc anno habentur.

(E) *Ann.1025. Obiit Domnus Henricus Imperator; & Pandulphus Princeps ſolutis vinculis, anno uno obſedit Capuam cum Graecis, & tandem recepit eam*. Scripta exemplaria *vi recepit*, quibus favet Oſtienſis lib.2. cap.57. ſed per ſeſquiannum obſeſſam tradit: uter verius, dicam in Principum Capuae Chronologia.

(3) Alio in exemplari legitur: 1015. *Idem Papa Romae Concilium celebravit*.

(4) A. 1024. obiit Henricus Imp. Pandulfus Capuam recepit poſt longam obſidionem A.1025. Anonymus utrumque eodem anno confundit.

(F) 1027. Idem Pandulphus Princeps ingressus est Neapolim, & obtinuit eam anno uno, & mensibus quinque.

1029. Luna quintadecima obscurata est.

1033. Solis pars maxima obscurata est in ipsa festivitate S. Petri (G).

1034. Obiit Theobaldus Abbas (H).

1035. Basilius fit Abbas.

1036. Sexto Kal. Febr. Mons Vesuvius eructavit incendium, ita ut usque ad mare discurreret (I).

1037.

(F) *An.1027. Idem Pandulphus Princeps ingressus est Neapolim, & obtinuit eam anno uno, & mensibus quinque*. Ostiensis loco antedicto. *Tenuitque Neapolim Capuanus Princeps per annos ferme tres*. Igitur in Anonymo scriptum prius fuerat *obtinuit eam an. I. & mens.V.* altera autem unitatis nota in vetustissimo codice exoleta, recentiores librarii scripsere *anno uno* &c. Vide quae superiori Tomo in Chron Duc.Neap. diximus. *Prat.*

(G) *An.1033. Solis pars maxima obscurata est in ipsa festivitate S. Petri. Ex certa Astronomicarum Tabularum observatione*, inquit Baronius ad ann. 1033. num. 9. *constat hanc Solis Eclipsim contigisse hoc anno 3. Kal. Julii, ipsa die Apostolorum Petri, & Pauli:* ut eam Glaber Rodulfus consignavit lib. 4. cap. 9. Dein Helgaldum reprehendit, ac Sigebertum, illam referentes ad an 1032. Et Astronomorum quidem calculos pro Glabro ibi, ac pro nostro Anonymo hic stare, negandum non est. At Glaber, nec sibi de anno praedictae Eclypsis admodum constare, hinc intelligi potest; quod ipse antedicto loco tradat, iterum quoque *post annos IV.* (scribe *VI.* hoc est in an. 1039. *factam Eclipsim Solis undecima die Kalendarum Septembrium feria 4. hora 6. atque Luna, ut semper fit, vicesima octava: eodemque nihilominus anno Conradum apud Saxoniam Romanorum obiisse Imperatorem*. Nam lib. 5. cap. 1. Conradi obitum refert ad annum *Millesimum quadragesimum primum Incarnationis Dominicae, quo extitit Terminus Paschalis duodecimo Kalendarum Aprilium, & ipse dies undecimo*, idque adnotare se dicit, *quoniam nec communis unquam fit temperior*, festus scilicet dies Paschae. Nec ignoro, Baronium censuisse, vitio librariorum ibi scriptum *anno MXLI.* pro *undequadragesimo:* verumtamen Tabulae Ecclesiasticae docent, Pascha XI. Kal. Aprilis celebratum in ipso, quem Glabri Codex designat, anno 1041. non 1039. nec de male consignata die Paschatis librarios argues, quos ipse Glaber tuetur, dicens, hoc solemne nunquam tempestivius die fieri antedicta, quod verum.

(H) *An.1034. Obiit Theobaldus Abbas*. Hinc annorum ordo praeposterus est in Codice 47. atque adeo in Codice edito. Thebaldum obiisse anno sequenti, perhibet Ostiensis lib. 2. cap 62. exque certissimo annorum calculo probatum est in Serie Abbatum Cassin.

(I) *An.1036. Sexto Kal. Febr. Mons Vesuvius eructavit incendium &c.* Non de hac Vesuvii eruptione Ostiensis lib. 2. cap. 82. cum dicit. *Quo mortuo* (Pandulfo scilicet Campano Principe hujus nominis quarto, quem obiisse quar-

to,

(K) 1037. Conradus Imperator ingressus est Capuam Vigilia Pentecostes, & in Pentecoste coronatus est. Athenulphus Episcopus reconciliatur. Pandulphus Princeps exiliatur. Guaimarius fit Princeps: & Richerius Abbas.

1038.

no 1050. X. Kal. sive IX. Kal. Martii, alio dicam loco) *Mons Vesuvius in flammas erupit* &c. nam pergit *sequenti anno praedictus Pontifex* (Leo IX. hoc est secundo anno sui Pontificatus, nam de primo dixerat paulo ante cap. 80.) *iterum ad hoc Monasterium venit in Vigiliis S. Petri; & die sequenti, & altero Apostolorum Petri, & Pauli missas celebravit. Cumque die illo* (tertio nimirum a vigiliis praefatis, ipsoque die Commemorationis S. Pauli, trigesimo Junii) *Sabbatum esset* (in anno 1050) *ad Fratrum mandatum ingressus, duodecim Monachis pedes lavit &c.* De eadem sane eruptione ineditum Chronicon Cavense totidem verbis, sed ad ann. MXXXI. pro MXXXVII. qui in nostro etiam Anonymo est restituendus, ut constat ex dictis. Porro hanc Vesuvii conflagrationem, quae in cunctis Ostiensis Codicibus loco legitur superius indicato, nec non Solitarii visionem ibidem descriptam, haud Pandulfo IV. sed Pandulfo cognomine Caputferreo competere, in Hist. PP. Langobardorum & in Serie Abb. Cassin. in Aligerno abunde est probatum. Cujus quidem eruptionis in anno factae 1050. unico praefati Auctoris, si tamen ejus, cessante nunc testimonio, expungant illam a Vesuvianorum incendiorum catalogo, quicumque novissimas ejusce montis flammas literis consignarunt, ac Petro Damiano fidem injuste negatam, commodent necesse est, perhibenti ipsam contigisse sub Othonis II. in Cis Tyberinam Italiam adventum, hoc est in ann. 981. qui *cum Opusculum dictator exararet*, ab praesente sibi Desiderio tunc Cassinensi Abbate, sincerae vir fidei ab aeque sincero enarratore, & Anachoretae visionem, & montis incendia juxta seriem a se expositam, se accepisse, testatur. Ego sane jam pridem in Italica Dissertatione * *De nativis Campaniae incendiis*, quam flagrante Vesuvio in anno 1631. extemporaneam habui, domique servo, cum pleraque nec post ab aliis super ea re observata exposuissem, Petro Damiani standum currenti licet calamo, pronunciavi.

(K) *An. 1037. Conradus Imperator ingressus est Capuam Vigilia Pentecostes, & in Pentecoste coronatus est. Athenulphus Episcopus reconciliatur* &c. Ostiensis lib. 2. c. 64. de adveniente Conrado Capuam hoc anno (anno inquam 1038. qui depravato Anonymo est 1037.) *Imperator*, inquit, *Capuam in ipsis Vigiliis Sanctae Pentecostes intravit. Altera die civitatem egressus, apud Capuam veterem tentoria figit*. Igitur urbe egressus est, postquam sacris interfuisset mane celebratis, inter quorum solemnia fuit coronatus. Cur autem non Romae coronatus est Conradus? Dices; quia non tunc primum vel in Regem, vel in Imperatorem est ille sublimatus; quem Regem salutatum perhibent anno 1026., Imperatorem anno sequenti; sed solemnitas quaedam ejus fuit tum Regiae, tum Imperialis coronationis, agi, ac repeti solita in celebrioribus anni diebus, quam Anonymus hic noster, itemque Cavensis ineditus Chronologus compendioso adnotarunt sermone, Ostiensis vero omnino praeteriit, utpote ex frequenti, ut dixi, consuetudine

* Quam modo flammis absumtam etiam deflemus. *Pratil.*

1038. Obiit Conradus Imperator; Heinricus filius ejus imperat (5).

(L) 1041. Lûna XIII. obſcurata eſt per quinque horas V. Idus Febr. cum nulla nubes appareret in coelo.

1044. Richerius Abbas ejecit Normannos de terra Sancti Benedicti.

1046. Heinricus Imperator venit Capuam, & reddidit eam Pandulpho Principi juniori.

1049.

dine rem ſatis notam. Sigebertus ſane coronatum eundem hunc Conradum perhibet anno antecedenti, die pariter Pentecoſtes ad Miſſam apud Mediolanum. Lotharius quoque Imperator in anno 1137. menſe Septembri, cum in civitate eſſet S. Germani ad pedes Caſſini Montis, miſſumque delegaſſet ad Monachos in ſuperiori Monaſterio decentes, qui eis nunciaret, ſe poſtridie Montem aſcenſurum, *ipſe coronam Patritiatus accepturus, in Civitate remanſit: quippe tunc Exaltationis Sanctae Crucis agebatur celebritas*, quae ſunt verba Petri Diaconi in Auct. ad Oſtien. lib. 4. cap. 120. Venetae, & Pariſienſis editionis atque ſcripti etiam exemplaris. Robertus de Monte in antiquo Codice apud Iuretum ad Iuonis epiſt. 70. de Monaſterio ſcribens S. Joannis Laudunenſis. *Tantae vero dignitatis*, inquit, *erat eadem Abbatia, ut quandocumque Rex Francorum in diebus ſolemnibus Lauduni coronandus eſſet, in ipſa praecipue* (malim *praecipuam*) *coronam auream portaret*. Sugerius quoque in Ludovico Craſſo frequenter iteratas Regiarum coronationum celebritates prodit, tradens, *Remenſem Eccleſiam contendiſſe primae Regiae coronae provincias* (*primitias* legit idem Iuretus ad Ivonis pariter epiſt. 189. ſed abſque neceſſitate, qui aliis etiam in locis immerito eundem Auctorem vexat, etſi non injuſte multoriens illum caſtiget) *ad ſe pertinere, & ſpectare*; nam de coronationibus, quae ex more repetebantur non curabant Remenſes. Ex hoc itaque ritu coronatus eſt Capuae Conradus. Sed quod noſter addit de reconciliato tunc Epiſcopo Atenolfo, id accipe de Campano Archiepiſcopo eo nomine appellato, quem Princeps Pandulfus IV. ut perhibet Oſtienſis lib. 2. cap. 64. olim *carceri mancipaverat praefatus autem Imperator ſedi ſuae reſtituit*; ſive ut Hiſtoriae Neapolitanae Latinus Auctor, ubi de Capuae Archiepiſcopis pag. 865. expoſuit, *Archiepiſcopum fecit, & elegit*, pro ſe Cavenſe ineditum laudans Chronicon, in quo tamen nil tale.

(L) *An. 1041. Luna XIII. obſcurata eſt per quinque horas V. Idus Febr. cum nulla nubes appareret in Coelo* ſcripti Codd. *V. Idus Januarii*. Sed Annus certe ex more anticipatus in Codice 47. reſtituendus eſt 1042. ut habet Codex 199. Præſens autem Lunæ deliquium haud ex luminarium oppoſitione factum videtur; ſiquidem fruſtra, ac falſo obſcurata ea diceretur, *cum nulla nubes appareret in Coelo, eſſetque decima tertia*. Aſtronomi ſane docent, me vero Plinius lib. 2. cap. 13. *Lunae defectum non fieri, niſi plena, ſemperque citra quam proxime fuerit*.

(5) Conradus Imp. obiit Ultrajecti A. 1039.

(M) 1049. Hoc anno Leo Papa ordinatus est.

(N) 1051. Guaimarius Princeps interficitur, & Bonifacius Marchio.

1052. Leo Papa cum Normannis in Apulia dimicavit (6).

1053. Leo Papa obiit (7).

1054. Victor Papa fit. Richerius Abbas defungitur, & Petrus Abbas ordinatur.

1056. Federicus fit Abbas, qui & postmodum Stephanus Papa.

1057. Hoc anno defuncto Stephano Papa, & hujus Monasterii Abbate, Domnus Desiderius omnium Fratrum unanimitate Abbas est ordinatus (8).

1058. Nicolaus Papa ordinatur.

1060. Obiit Nicolaus Papa.

(O) 1061. Alexander Papa ordinatur. Richardus intravit Ca-

(M) *An. 1049. Hoc anno Leo Papa ordinatus est.* Alii etiam antiqui, ipseque Ostiensis lib. 2. c. 80. & seqq. quo auctore usus est hic noster, electum Leonem tradunt descripto anno 1049. Anonymus tamen novam hac vice tenens supputationem, in Codice 199. annum electi Leonis designat 1050. qui in Codice 47. est 1049. more ibi consueto.

(N) *An. 1051. Guaimarius Princeps interficitur, & Bonifacius Marchio.* Alter Salerni Princeps, alter Mantuae Marchio. Utriusque autem caedes in Cod. 199. ad an. notatur 1052., quo Hermannus Contractus rei gestae coaevus Bonifacium peremptum prodit. Sed Guaimarium tunc quoque nece sublatum, Chronicon exponit Cavense, quod etiam ex Ostiensi intelligi potest, perhibente l. 2. c. 84. *eodem anno illum occisum, quo inter Leonem IX. & Henricum II. facta est commutatio de Benevento, & Episcopio Bambergensi*; quae ex praefato Hermanno in exeuntem an. 1052. est referenda. Sed de his alibi.

(O) *An. 1061. Alexander Papa ordinatur. Richardus intravit Capuam, & factus est Princeps XII. Kal. Junii.* Nicolaus in anno decessit 1061. extremo ut volunt, Junio; cui subrogatus est Alexander post tres circiter menses, quod tradit Ostiensis lib. 3. cap. 21. Noster igitur more non suo, sed sui librarii, annum anticipans, obitum cum notasset Nicolai ad annum 1060. electionem Alexandri minime in sequentem debuit referre. Qui anno etiam ci-

(6) Haec verius in A. 1053.

(7) Obitus Leonis Papae fuit A. 1055. cui successit Victor II.

(8) *Defuncto* potius Victore, non *Stephano*. Stephanus vero IX. Victori successit, qui obiit A. 1055. Florentiae; illique successor datus Nicolaus II.

Capuam, & factus est Princeps XII. Kal. Junii.

1062. Luna quintadecima Eclypsim passa est V. Idus Novembris.

1065. Hoc anno Domnus Desiderius Abbas coepit aedificare Ecclesiam Sancti Benedicti in hoc Monte Cassinensi.

(P) 1066. Stella Cometes apparuit. Gotfridus Dux cum exer-

citius Richardum ex Aversae Comite Principem Capuae factum prodit; namque ille in anno 1058. ut ex antiquis Tabulis, & ex Romualdo Salernitano manifestum est, Capuam, sed limitata quadam potestate, obtinuit: plenissime autem in anno 1062., quod Anonymus hoc loco notat, fusiusque Ostiensis lib. 3. cap. 16. perhibens simul, Richardum a Nicolao II. apud Melfiam, Apuliae urbem, Concilium celebrante in anno 1059. Capuae Principatum obtinuisse: *Iisdem quoque diebus*, inquit, *& Richardo Principatum Capuanum, & Roberto Ducatum Apuliae, & Calabriae, atque Siciliae confirmavit cum sacramento, fidelitate Romanae Ecclesiae ab eis primo recepta &c. Confirmavit*, inquit, quod noto, ne rem secus ac gesta traditur, quis capiat, hujus scilicet verbi usus frequenti tunc usurpatione; qua dicebant *firmari, & confirmari*, quod firmiter, vel in perpetuum possidendum concedebatur: idem enim est *perpetuum*, quod *firmum*; quocirca ipsa concessionum Praecepta passim *firmitatis apices* olim appellata, ipseque subsignandi actus, uti nunc etiam vulgo, per *firmare, & confirmare* exponebatur: nempe quod scriptione firmarentur, perpetuoque mansura fierent ore promissa. Ostiensis lib. 1. c. 28. *Princeps Radelchis, & Siconolfus Pactum divisionis Principatus inter se firmantes* &c. Capitulare demonstrans a me in Historia Principum Langobardorum evulgatum. Falco Beneventanus ad an. 1121. *Pontifex Callixtus consilio invento, Salernum ivit quinto die intrante mensis Septembris, ut pacis firmamentum cum Duce Guillelmo, & Rogerio Comite confirmaret*. Et ut innumera alia exempla missa faciam, in Epistola etiam Episcoporum ad Regem Ludovicum inter Capitula Caroli Calui num. 23. §. 8. *Capitula, quae habemus cum vestris fratribus, accepistis, & in Chirographo apud Marsnam manu propria confirmastis. Contra quod si forte aliquis egit, non propterea vos immunes eritis si illud, quod teste Domino pepigistis, & confirmastis, observare, quod absit, non studueritis*. Sed hoc ex Sacrae scripturae manavit phrasi; in qua *confirmare sermonem, verba, petitiones*, & hujusmodi alia multa in eandem sententiam est observare. Unicum Regii Prophetae non omittam locum Psalmo 116., quo Gentiles, & Judaeos invitat Psaltes ad collaudandum Dominum *quoniam*, inquit, *confirmata est super nos misericordia ejus, & veritas Domini manet in aeternum*. Namq; appellatione *confirmatae misericordiae* Christus Jesus demonstratur promissus Patribus, ut exponit Apostolus ad Roman. 15. *Dico*, inquit, *Christum Jesum ministrum fuisse circumcisionis propter veritatem Dei, ad confirmandas promissiones Patrum*. &c.

(P) *An. 1066. Stella Cometes apparuit. Gotfridus Dux cum exercitu venit Campaniam usq; Aquinum. Richardus Princeps Terram Marsorum intravit.* Praeposteto ordine Anonymus ista; nec scio, an ex librarii culpa. Ostiensis

exercitu venit Campaniam usque Aquinum. Richardus Princeps terram Marsorum intravit.

(Q) 1071. Ecclesia nova Sancti Benedicti dedicata est ab Alexandro Papa die Kalendarum Octobrium cum quinque altaribus sanctis.

1072. Alexander Papa defungitur, & Ildeprandus Archidiaconus in Papam Gregorium ordinatur mense Aprili (9).

1074. Nocte Natalis Domini captus est prædictus Papa super sanctum altare a quibusdam Romanis, sed vi; & constantia omnium Romanorum eodem die receptus est (10).

1075.

sis sane lib. 3. cap. 25. qui eadem fusius, nullo tamen anno exposito, Gotfridum Tusciae Marchionem, aliis Godefridum (fuit hic Dux quoque Lotharingiae) adversus Richardum, Romanam Campaniam, Romaeque vicina loca invadentem processisse tradit, sed tandem cum eo concordatum *ad Pontem S. Angeli, qui dicitur Tòdici*. Plura ubi vide. Lupus Protospata Richardum intrasse Terram Campaniae, obsedisse, ac comprehendisse Ciparanum; & devastando usque Romam pervenisse in anno 1066. est auctor; quo etiam anno insignem apparuisse Cometem per totam hebdomadam Paschae, alii quoq; antiqui tradunt. Dein itaque in anno 1067. Gotfridus Richardo obviam venit, qui annus Anonymo nostro ex consueta anticipatione est 1066. Ceterum quod Ostiensis de Gotfridi Marchionis munere ibi perhibet, nimirum consuevisse illum quoties ex Transalpinis regionibus *Rex Italiam deberet intrare, cum sua militia Regem praeire*, ex parte etiam tangit Nicephotus Gregoras lib. 7.; sed Marchionis dignitatem exterus, ac Graecus scriptor non bene callens reticuit: *Marchiones*, inquit, *qui non clari sunt apud Latinos, cum dignitatis gradum tenent, quem apud Romanos* (Graecos sic appellat) *is qui vexillum Imperatoris gestat*. Et infra: *Marchioni perpetuum munus attributum, ut novo Imperatori vexillum praeferat*. Marchiones quidem haud magno in honore primitus fuere, utpote nec inter potestates, nec dignitates connumerati, quales soli Reges, Duces, vel Principes, atq; Comites: sed tandem & ipsi in dignitate.

(Q) *An. 1071. Ecclesia nova S. Benedicti dedicata est ab Alexandro Papa, die Kalendarum Octobrium cum quinque Altaribus sanctis*. In Codice 47. annus notatur 1070. qui in Codice 199. est 1071. itemq; in Ostiensi lib. 3. c. 30. a quo perhibetur, Kalendas Octobris eo anno incidisse in Sabbatum, quod verum. Manifestum errorem in re celebri facile advertit, castigavitq; qui hujus Chronici

(9) Annum heic postponit Anon. In anno namque 1073. Alexandro successit Papa Gregorius.

(10) Haec quoque more solito male commissa. Anno namque 1076. acciderunt.

(R) 1075. Venit hoc anno Robertus Dux ſuper Salernum pridie nonas Maii, & obſedit eam terra, marique, & coepit eam die Idus Decembris.

(S) 1076. Hoc anno Richardus Princeps cepit obſidere Neapolim principio menſis Maii.

1077. (*) Richardus Princeps obiit Capuae quinta feria Coenae Domini, & Neapolis obſidione ſoluta eſt; & Jordanus ſit Princeps.

1080. Heinricus Rex valida manu venit Romam, ſed obſiſtentibus Romanis cum Papa Gregorio, ſine effectu regreſſus eſt. Robertus Dux Romaniam debellaturus ingreditur.

1082. Heinricus Rex iterum Romam veniens, Porticum S. Petri vi captam ex parte deſtruxit, & Archiepiſcopum Ravennenſem invaſorem Eccleſiæ Romanæ conſtituit.

(T) 1083. Idem Rex a quibuſdam Romanis intromiſſus, poſt duos menſes a Roberto Duce fugatus eſt. Idem Dux Papam Gregorium de Vrbe erutum, Salernum perduxit (11).

1084. Fames & mortalitas maxima fuit. Gregorius Papa

(*) *Breve quoddam Chronicon Catanenſe manu exſcriptum ponit obitum Richardi Principis ad ann.* 1080. *Protoſpata autem ad ann.* 1077.

nici editionem curavit Caracciolus. Scribendum tamen erat. *Cum quinque altaribus ſuis*, non *ſanctis*, ad fidem ſcilicet utriuſque manu exarati Codicis.

(R) *An.* 1075. *Venit hoc anno Robertus Dux ſuper Salernum*. &c. Annus ad Anonymi mentem reſtituendus 1076., quem Codex 199. deſignat, eundemq. adſtruit Romualdus Salern. ſequentem verò Lupus, qui audiendus non eſt, ut ibi dixi. Sed de his plenius alio loco.

(S) *An.* 1076. *Hoc anno Richardus Princeps caepit obſidere Neapolim principio menſis Maij*. Non hoc anno, ſed ſequenti obſeſſam a Campano Principe Neapolim, notant Codex 199, Romualdus Salern. & Chronicon Cavenſe. At Codex 47. & ex eo editus, ſuum ſervant errorem. Vide quae de his, deque obitu Richardi dixi ad Lupum, ne actum hic agam.

(T) *An.* 1083. *Idem Rex a quibuſdam Romanis intromiſſus &c.* Scripti Codd. *Idem Rex Romam a quibuſdam Romanis &c.*

(11) A. potius 1084.

Papa apud Salernum moritur (12) : & Robertus Dux.

1085. XIII. Kalendas Martii noctis initio stella clarissima in circulum primae Lunae ingressa est. Desiderius Abbas Romae in Papam Victorem eligitur die Pentecostes.

1086. Desiderius Abbas Papa ordinatur VII. Idus Maii, qui postea in hoc Monasterio, ordinato Abbate Oderisio, post tertium diem moritur. Pisani apud Africam certantes, Saracenos vicerunt.

(V) 1087. Otho Ostiensis Episcopus in Papam Urbanum eligitur IV. Idus Martii (13).

(X) 1089. Ecclesia S. Martini dedicata est a Joanne Tusculanensi Episcopo die Octavarum ejusdem B. Martini. Obiit Jordanus Princeps.

1090.

(V) *An.* 1087. *Otho Ostiensis Episcopus in Papam Urbanum eligitur IV. Idus Martii. Quarta feria primae hebdomnadae Quadragesimae, octavo scilicet Idus Martii congregati sunt apud Tarracinam, Campaniae civitatem* Ecclesiae Ordines pro eligendo Romano Pontifice Victoris tertii successore; electusque tunc est Urbanus 2. *subsequenti die Dominico*; 4. *Id. Martii*, ut tradit Petrus Diac. in Auctar. ad Ostiensem lib. 4. cap. 2. quem Anonymus hic noster ab anno 1075. & in subsequentibus habet Auctorem. Quadrant ista omnia in annum 1088. quod noto, ut commissum semel in hoc Chronico Prochronismum, constantissime fuisse observatum pateat.

(X) *An.* 1089. *Ecclesia S. Martini dedicata est &c. Obiit Jordanus Princeps.* In Serie Abbatum Cassinensium, ubi de Oderisio, dicendum erit, Ecclesiam S. Martini dedicatam anno 1090. *Perque idem tempus*, inquit Petrus Diac. lib. 4. cap. 10. *Jordanus Princeps cum universam fere Campaniam a jure Sedis Apostolicae subductam, in deditionem accepisset, apud Pipernum vita decessit &c.* Obiit itaque Jordanus jam dicto anno, quod Lupus quoque perhibet, atque, ut Campana Emortualia notant, 13. *Kal. Decembris*: Cassinense, die sequenti: Campani autem ineunte novo anno 1091. adversus Richardum II. ejus filium rebellarunt, sed Anonymus noster utrumque annum ex librarii errore antevertit. Romualdus Salernitanus defunctum dicit Jordanum *Indictione* 14. scilicet inchoata, *anno Principatus* 13. nempe a morte Richardi patris eodemque non exacto; apud quem annus Christi unitate excedit, restituique debet *MXC*, qui in calamo exaratis exemplaribus est *MXCI*. Auctor Chronici Cavensis, simulque alter Chronici Ceccanensis Auctor, dum calamo parcunt, in unum eundemque annum, & Jordani mortem, & Campanorum defectionem retulere: ille in annum 1091. hic antecedentem.

(12) Mors Gregorii PP. VII. ad A. 1085. est consignanda.

(13) Anno 1088. fuit electus Urbanus II.

(Y) 1090. Castrum Frattae a Normannis furatur, & a nostris duodecimo die, magna Dei virtute, receptum est. Capuani rebellaverunt.

(Z) 1093. Ecclesia S. Andreae Apostoli dedicata est a Raynaldo Episcopo Cajetano III. Kal. Febr.

(A) 1094. Stellae de coelo innumerabiles quasi pluere mense Aprili prope diem versus Occidentalem plagam coeli, ubique terrarum.

1095. Innumera Francorum, & Ultramontanorum multitudo mare transivit (14).

(B) 1096. Stella Cometes apparuit. Hoc anno urbs Antio-

(Y) *An.* 1090. *Castrum Frattae a Normannis furatur &c.* Scripti Codd. unaque Descriptio consecrationum Ecclesiarum Cassinensium habent *furatum*.

(Z) *An.* 1093. *Ecclesia S. Andreae Apostoli* &c. Vide Seriem Abb. Cassin. in Oderisio.

(A) *An.* 1094. *Stellae de coelo innumerabiles quasi pluere mense Aprili &c.* Typographi sane defectum facile supplebis ex scriptis Codd. *quasi pluere visae sunt, mense Aprili &c.* At annus Christi notandus 1095. tum ex Lupo, Sigeberto, aliisque, qui annus restituendus etiam est in Fragmento Historiae Francorum a Roberto ad mortem Philippi Regis; tum ex Petro Diacono lib. 4. c. 11. *Anno autem*, inquit, *Dominicae Incarnationis millesimo nonagesimo quinto, Prid. Non. Aprilis, quarta Feria post octavas Paschae* (eo anno litera Dominicalis fuit G. Pascha vero vigesima quinta die Martii) *a quarta ferme vigilia noctis usque in crepusculum stellae innumerabiles de coelo versus occidentalem plagam ubique terrarum cadere visae sunt.*

(B) *An.* 1096. *Stella Cometes apparuit. Hoc anno urbs Antiochena a Christianis capta est tertio Non. Junii, quinta Feria.* Non repetam, quae ad Lupum dixi de anno captae Antiochiae. Hoc addam minime ab Sigeberto, nonnullisque aliis, ut ab Lupo, nostroque fit Anonymo, nec non ab Petro Diacono lib. 4. c. 16. ejusce urbis expugnationem in eundem annum referri, quo visus est Cometes mense Octobri, sed in annum sequentem, Christi nimirum 1098. Addam insuper, praesentem in Codice 47. & in hoc typis evulgato annum 1096. esse 1097. in Codice 199. ad Auctoris scilicet, ut solet, mentem; qui Antiochiam anno expugnatam 1098. retulit ad antecedentem, Petrum Diac. sequutus, anno eo loci deducentem ab Christi Nativitate, censentemque eos ab aliis ductos ab Incarnatione: prave enim ejus Codices editi, ineditiq; pro anno 1097. annum nunc repraesentant 1096., in eundem videlicet, & concessionem referentes Comitissae Adelgrimae; de qua ibi, & Cometes apparitionem, victoriamq; de Antiochia a Christianis susceptam.

(14) Concilium Claromontanum sive vere hoc anno celebratum est. At exercituum expeditio sequenti anno est consignanda. Quae sequuntur, solito Anonymi prochronismo claudicant, ut supra dictum est.

tiochena a Christianis capta est III. Non. Junii quinta feria.

(C) 1097. Civitas Hierusalem capta est a Christianis Idibus Julii. Dux Rogerius cum Comite Rogerio Capuam per quadraginta dies obsidentes receperunt, & Richardo Jordani filio restituerunt. Eo anno via ignea per totam noctem in coelo apparuit V. Kalend. Octobris.

(D) 1098. Luna duodecima in ortu suo defectum passa, paulatim redintegrata est Nonis Junii, & Urbanus Papa moritur. Paschalis fit Papa.

(E) 1099. Guibertus Haeresiarca invasor Romanae Ecclesiae moritur.

1104.

(C) *An.* 1097. *Civitas Hierusalem capta est a Christianis Idibus Julii. Dux Rogerius cum Comite Rogerio Capuam per quadraginta dies obsidentes receperunt, & Richardo Jordani filio restituerunt. Eo anno via ignea per totam noctem in coelo apparuit V. Kal. Octobris.* De more annum anticipat Codex 47. & ex eo editus. Non sic Codex 199. in quo ista sub anno sunt 1098. Et sane, quod ad Capuae spectat expugnationem, omnino bene, ut pluribus ad Lupum est demonstratum. Idque non ut cetera alia ex Petro est mutuatus Anonymus, qui lib 4. cap. 10. rem, non annum consignavit; & cap. 16. Hierusalem captam; ac igneam in coelo viam noctu visam dixit *sequenti tempore* ab anno devictae Anticchiae, hoc est ab anno Nativitatis 1097. qui fuit Incarnationis 1098., nempe hujus verbi *Incarnationis* pro *Nativitatis*, usurpatam in contextu custodiens acceptionem; quam nihilominus non perpetuo servavit, saepe etiam tum in antecedentibus, tum in subsequentibus iis concordans quos putabat annos supputasse ab Epocha Christi concepti, ut non uno constat exprimento, deforme fovens, si cum aliis conferatur, inconstantiam. Hierosolymam sane Christiani anno ceperunt 1099. ac die, quam Anonymus designat, Chronologis universis consentientibus.

(D) *An.* 1098. *Luna duodecima in ortu suo defectum passa* &c. *Et Urbanus Papa moritur. Paschalis fit Papa.* Ista in Codice 47. more consueto, sub hoc sunt anno, quae in Codice 199. sub anno sunt 1099. quo Urbanum II. vita functum, eodemque electum Paschalem, certe non ante, constans est antiquorum omnium sententia. Petrus Diaconus igitur, qui lib. 4. c. 18. una conspirantibus ejus omnibus exemplaribus, haec retulit in annum *Dominicae Incarnationis* 1098. annos, ut iterum supra auspicatus est ab Christi Nativitate, non autem ab Annunciatione; quam pariter servavit supputationem, annum consignans obitus Antipapae Guiberti, de quo statim.

(E) *An.* 1099. *Guibertus Haeresiarcha invasor Romanae Sedis moritur.* Bene anno sequenti ab ordinatione Paschalis: sed Christi 1100. ut habet Codex 199. non 1099. ut Codex 47. & ex eo editus. Quibus nil suffragatur Pe-

 trus

1104. Domnus Odorisius Abbas acquisivit Oppidum Pontiscurvi, & Castellum Vitecosi. Obiit Odorisius Abbas.

(F) 1105. Stella Cometes apparuit, & Heinricus Rex de-

trus Diac. lib. 4. c. 20. sive 21. quin nec, ut volunt, Guiberti mortem anno millesimo centesimo posteriorem facit verbis illis, quae in editione Veneta, ac Parisiensi diminute, in Neapolitana diminute simul, ac depravate, longeque aliter atque in manu descripto sunt Codice. *Porro*, inquit Petrus in exemplari Cassinensi, *cum a Papae Gregorii septimi decimus sextus, & Victoris tertii decimus quartus, & secundi Urbani transitu, ac subrogatione Paschalis secundi secundus jam annus esset elapsus, & ab Incarnatione Dominica centesimus, & nonagesimus nonus volveretur, Guibertus Haeresiarcha invasor Romanae Ecclesiae vita privatus est*. Nam Petrus hoc loco, ut saepe etiam in superioribus, annos Dominicae Incarnationis non ab anno Christi concepti, qua Epocha alios Auctores mortem Guiberti in annum referentes 1100. malo ordine usos putavit; sed ab anno supputavit Christi nati: nempe eorumdem sic castigans, quem existimabat errorem. Quam plane sententiam adscribendam illi esse, haud dubito (nec aliter ejus consistere poterunt dicta) qui tradat lib. 3. cap. 71. Papam Victorem III. defunctum *anno Domini* 1087. (scilicet ab Incarnatione, qui fuit a Nativitate 1080.) verbis autem paulo ante relatis affirmet, revolutos ab ejusdem Victoris ad Guiberti decessum (hoc est ad annum, ut praedixi, Nativitatis 1099. Incarnationis 1100.) annos *quatuordecim*: in eadem nimirum hac summa ipso anno 1087. simul collecto. Sicuti eodem prorsus calculandi modo ab obitu Papae Gregorii VII. id est ab anno 1085. ad obitum Guiberti annos supputavit *sexdecim*; itemque ab obitu Urbani II. a se descripto, ut superius exposui, ad annum Nativitatis 1098. Incarnationis 1099. colligit ad Guibertum decedentem *annos duos*, quem obiisse anno, sive dicas Nativitatis 1099. sive Incarnationis 1100. adeo claro pronunciavit sermone, ut virum demirer magnum asserentem, Petrum retulisse Guiberti mortem ad an. 1101. A qua nec stat, ni fallor, sententia, ut putant, Dodechinus in vita Comitissae Mathildis, tradens praefatum Antipapam, qui

.... per viginti tres annos denique Christi
Ecclesiam nisu toto turbarat iniquus,

defunctum,

Post annos binos, Urbanus erat quod ab isto
Saeclo portatus, coelique choro sociatus:

Nam viginti tres annos motarum a Guiberto rerum non ab anno numerat, ut bene observavit idem vir clarissimus Baronius, quo ille sedit Pseudopapa, quod contingit ab anno 1080. sed ex quo, ut reor, excommunicatus, atque ab Archiepiscopali dignitate in Romana Synodo depositus fuit, anno 1078. Catholicamque in Ecclesiam, & in Gregorium VII. ejusque successores indesinenter exarsit.

(F) *An. 1105. Stella Cometes apparuit. Et Henricus Rex defungitur &c. Obijt Richardus secundus Princeps. Robertus fit Princeps*. De anno obitus Henrici, deque Richardi in Serie Abbatum Cassin. est nonnihil dictum. Robertum autem Richardi fratrem, ac successorem administrationem quidem Prin-

defungitur (15). Heinricus filius ejus imperat. Obiit Richardus Secundus Princeps. Robertus fit Princeps.

1106. Luna quartadecima obscurata est. Obiit Otho Abbas. Bruno Signinus Episcopus Abbatiam suscipit.

1107. Castrum Terami a Comitibus Aquinensibus invasum est, sed a nostris quintodecimo die receptum est.

1109. Stella Cometes apparuit.

(G) 1110. Heinricus praedictus Rex cum magno exercitu

Principatus post ejus mortem, sed minime Principis nomen illico assumpsisse, ex antiquo Diplomate discimus, in Archivo Monasterii S.Laurentii Aversanae urbis adservato; quod datum asseritur. *Anno Dominicae Incarnationis* 1106. *mense Aprili*, *per Indictionem* 14. ejusque initio sic legitur. *Ego Robertus filius bonae memoriae Jordani Principis*, *Procurator scilicet Principatus Capuae cum subscriptis Baronibus*, *& caeteris aliis per interventum Goffridi de Mediania concedo* &c. In Principem vero illum consecratum anno 1107. mense fere Aprili (certe non ante Martium, nec post Majum) plures docent antiquae Chartulae, alibi commodius producendae. At Richardo II. etiam vivente, Robertus Principatum videtur concupitus; nam *anno* 1104. *surrexit contra Principem germanum suum*: quae sunt verba in Chronico Ceccanensi anno praedicto. Nec melioribus est ille artibus, Richardo defuncto, Capuam adeptus; quippe (sic in Chronico Cavensi *Anno MCV.* (scripto *MCVI.*) *Richardus Princeps*, *filius Jordani obiit*. *Robertus filius Jordani invasit Capuam*, *& ex parte eam succendit*, *nocte* 4. *Idus Januarii*. Nimirum Richardo eodem mense, ut Romualdus Salernitanus auctor est, vita functo. Campanos itaque inopino incendio perculsos (quo pariter stratagemate usus olim Richardus Primus, atque Henricus Imp. ille Teanum, hic Romam subegit, ut apud Ostiensem observo lib.3.cap.16.& 52.) facilius in Roberti potestatem devenisse, non insolens fugerit conjectura.

(G) *An.* 1110. *Henricus praedictus Rex cum magno exercitu Romam veniens Paschalem Papam cum multis aliis capit*; *ad ultimum coronatus abscedit* &c. Scripti Codd. *ad ult. fine facta coron. absc.* Sed Codex 47. more suo haec anno citius; Codex vero 199. ad an. 1111. ad quem etiam eadem referunt summâ concordiâ antiqui Auctores omnes, & quod mireris, Petrus ipse Diaconus lib. 4. cap. 35. qui suo illo jam dicto calculo per integrum annum solebat praeire. *Anno*, inquit, *Dominicae Incarnationis* 1110. *Indictione* 3. (incidit haec sane Indictio in annum, quem a Nativitate dicimus 1110.) *mense Junio*, *sexto ejusdem*, *Stella Cometes apparuit*, proximo autem cap. 36. tradit Henricum advenisse Romam 3. *Idus Februarii* (scilicet sequenti anno 1111.) *Sabbato videlicet ante Quadragesimam*. Quo charactere manifestissime annum a Christi Nativitate designat 1111. Hanc viri inconstantiam superius dolebam, quae infra iterum nos vexabit.

(15) Henricus non hoc anno defungitur, sed ab Henrico ejus filio carceri mancipatus est.

citu Romam veniens Paſchalem Papam cum multis aliis capit; ad ultimum coronatus abſcedit. Bruno Epiſcopus Abbatiam dimittit: Girardus fit Abbas: obiit Rogerius Dux, & Boamundus frater ejus (16).

(H) 1114. Gerardus Abbas Oppidum (*) Suivum acquiſivit. Piſani Maioricam, & Minoricam, & inſulas debellantes ceperunt.

1116. Terremotus magni fuerunt; ita quod multa edificia per diverſa loca corruerunt, multi mortui ſunt, lampades Eccleſiarum moveri viſae ſunt. Luna quartadecima obſcurata eſt.

1117.

(*) For. *Supinum*: Sed male Caracciolus. Suivum omnino legi debet, Caſtrum non longe a Caſino. *Pratil.*

(H) *Ann.* 1114. *Gerardus Abbas oppidum Suivum acquiſivit* &c. Ne cum viro docto legendum crede *Supinum*, ſed *Suium*, ut ſcriptus uterque Anonymi Codex, itemque Petrus Diac. habet lib. 4. c. 54. oppidulum nimirum, quod eſt ad Lirim flumen, vulgo *Suio*; ubi calentes aquae, de quibus capiendus Plinius lib. 2. cap. 103. *Sed & fontium*, inquit, *plurimorum natura mira eſt fervore: idque etiam in jugis Alpium, ipſoque in mari inter Italiam, & Aenariam, ut in Bajano ſinu, & in Liri fluvio, multiſque aliis*. Neſcio an ex his aquis idem *Liris ſulfureus* dictus ſit Silio Italico lib. 8. apud quem lib. 12.

. . . . . *fumantem texere giganta Fregellae*.

urbs ſcilicet & illa olim ad Lirim, ſed ſupra Suium (ipſique Silio ſupra Aquinum, ne miſcuiſſe eum credas loca) ad Septentrionem mill. paſſ. plus minus 18. fumantem enim Gigantem ab urbe Fregellis comprimi, ac tegi, id valet juxta conſuetam antiquis affabulationem, quod locum ſuapte natura ſubterraneos, perenneſque alere ignes; ex quibus quidem ignitis locis tum ſulfureos odores, tum fervidas emanare aquas, experimento non uno conſtat. Sed redeo ad Petrum Diaconum, in cujus Caſſinenſi exemplari, & in editione Neapolitana acquiſitum legitur Suium a Gerardo, *cum jam ab Incarnat. Domini annus milleſimus centeſimus ac quintuſdecimus elaberetur, undecimo Kal. Martii*, ad quem ſimul annum id deſcriptum habetur in Cod. 199. At ille *elabentem* appellans annum, qui ad undecimum Kal. Martii pervenerat diem, ab eodem menſe annos Chriſti ſe ducere, atque ab ejus Incarnatione ſtrictiſſime accepta, aperit quam manifeſtiſſime, quam pariter ſervat ſupputationem cap. 55. celebratam perhibens a Papa Paſchali II. Trojanam Synodum *ſequenti anno* poſt receptum ab Abb. Gerardo antedictum oppidum Suium: nempe anno 1116. cum tamen acta illa fuerit, Petro metipſo conſentiente, anno 1115. ut dicam ad Falconem.

(16) Boamundus obiit A. 1111. in Apulia, cui ſucceſſit Tancredus ejus nepos.

1117. Obiit Paschalis Papa: Joannes Cancellarius eligitur in Papam Gelasium; tunc & Rex Romam accurrens, Burdinum invasorem submittit (17).

(I) 1118. Obiit Gelasius Papa apud Cluniacum, & Guido Viennensis Episcopus a Cardinalibus in eodem loco in Papam Calixtum eligitur.

(K) 1119. Idem Papa Romam veniens honorifice exceptus est. Obiit Robertus Princeps, & Richardus filius ejus ungitur, quo paulo post mortuo, Jordanus patruus ejus fit Princeps. Terremotus magni per plures dies in terra S. Benedicti, & circumquaqe fuerunt, ita ut aedificia multa ruerent.

(L) 1120. Calixtus Papa Burdinum apud Sutrium captum, apud Cavas custodiae mancipavit.

1121. Idem Papa eundem Burdinum de Cava extractum in Janula custodiendum tradidit.

1122.

(I) *An.* 1118. *Obiit Gelasius Papa* &c. *Guido Viennensis Episcopus* &c. Scribe, ut in utroque manu exarato exemplari. *Viennensis Archiepiscopus*.

(K) *An.* 1119. *Idem Papa* (Callixtus) *Romam veniens honorifice exceptus est. Obiit Robertus Princeps, & Richardus filius ejus ungitur. Quo paulo post mortuo, Jordanus patruus ejus fit Princeps. Terraemotus magni* &c. Romam advenit Callixtus, nemine ex antiquis discrepante, anno 1120. nec aliter in Codice 199. in quo aeque ac apud Petrum Diac. lib 4. cap. 65. fine, Roberti etiam Campani Principis mors, Richardi filii ejus subrogatio, ac cetera superius descripta sub eodem habentur anno nunc dicto. Falco & ipse utrique consentit, qui nil de terraemotu.

(L) *An.* 1120. *Calixtus Papa Burdinum apud Sutrium captum, apud Cavas custodiae mancipavit*. Jam nil dicam de anno capti Burdini, nam piget de commisso a librario in hoc Chronico prochronismo toties te admonere. Quod noto, hoc est; a nemine diligentius, quam ab nostro Anonymo loca descripta, in quibus Burdinus in vinculis detentus, ac servatus est. Apud Cavas custodiae mancipatum illum nunc perhibet: inferius dicet translatum in Janulam (Arcis id nomen, quae in declivi Cassini montis Sancto Germano imminet) ac tandem in Fumonem. Petrus Diac. lib. 4. cap. 68. nil de Cavensi custodia, nec Sugerius in Ludovico Rege; sed uterque tantum de Janula; quin de arce Fumonis ad Cavense Monasterium ductum Burdinum notat, non e contra.

(17) Ad sequentem Ann. isthaec adnumeranda: sicuti & Gelasii obitus in A. 1119.

(M) 1122. Obiit Gerardus Abbas, & Odorisius fit Abbas. Stellae innumerae, quasi pluere visae sunt pridie Non. Aprilis hora matutina.

1123. Castrum Pica ab Odorisio Abbate acquiritur, & a Calixto Papa, & Jordano Principe Sancto Benedicto confirmatur. Obiit Calixtus Papa, & Lambertus Ostiensis Episcopus in Papam eligitur Honorium (18).

1124. Richardus de Caleno terram S. Benedicti hostiliter ingressus Castella ejus incendit. Predictus Papa Burdinum de Janula tractum in Fumonem relegavit. Heinricus Rex obiit: Lotharius fit Rex.

(N) 1125. Odorisio a Papa excommunicato, homines S. Germani Monasterium istud fraudulenter invadunt, ipsoque depulso, Nicolaus ingreditur. Rocca de Janula de-

(M) *An. 1122. Obiit Gerardus Abbas, & Oderisius fit Abbas, Stellae innumerae quasi pluere visae sunt Prid. Non. Aprilis, hora matutina*. Haec in Codice 199. ad annum sunt 1123. Et Gerardi sane obitum, Oderisiique subrogationem haud alio anno contigisse (vel ad Petri Diaconi mentem) in Serie Abbatum Cassinensium exponam. Qui tamen Petrus lib. 4. cap 81. editionis Venetae, & Parisiensis, atque in Codice manu descripto, stellas cadere visas dicens, tempore Abbatis Oderisii in anno 1122. annos Christi ab Epocha sibi pluries observata non duxit, sed consueta inconstantia annum antevertit, nulla coactus necessitate. Quem pariter Prochronismum commisit cap. 84. juxta praefatarum editionum descriptionem, atque Codicem Cassinensem; tradens Castrum, sive Oppidum *Pica* ab Abb. Oderisio receptum *in anno Dominicae Incarnationis millesimo centesimo vicesimo tertio;* eidemque Abbati deinde confirmatum a Capuae Principe Jordano, literis commonito Papae Callixti, sub ipsis ferme diebus obitus ejusdem Papae, qui e vivis discessit mense Decembri, anno 1124. Principis autem de eadem hac re Praeceptum in Registro sane a Petro metipso exarato pag. 317. a tergo, datum legitur *anno 1125. mense Februario, Indict. 3. anno sui Principatus quinto*. Quae omnia Anonymus in Codice 199. congrue ad annum notavit 1124. sed nil de praecepto Principis.

(N) *An. 1125. Odorisio a Papa excommunicato* &c. *Castellum Suiu a filio Richardi de Aquila occupatur*. De his Petrus Diac. lib. 4. cap. 88. & seqq. sed annum nullum manifeste exponit. In Cod. 199. & in Serie Abbatum a me descripta hic annus est 1126. *Suiu* autem (Castellum scilicet, de quo dixi ad an. 1114.) non *Sulu* scribendum monui ad Lupum an. 884. quod Petri Diac. etiam dictis relato nunc loco firmatur.

(18) Anno verius 1124. Aeque sequentia, ut moris, non A. 1124. sed 1125. consignanda.

deſtruitur. Caſtellum Suiu a filio Ricardo de Aquila occupatur.

(O) 1126. Caſtellum novum a Landenulpho de Spinio occupatur, Caſtrum novum recuperatur. Odoriſius Abbatiam foris jurat. Caſtrum Terellae aedificatur. Nicolaus expellitur. Seniorettus fit Abbas. Dux Guilielmus, & Jordanus Princeps obierunt. Robertus fit Princeps.

1127. Papa in Apuliam contra Comitem Rogerium, qui Ducatum occupaverat, cum expeditione properat. Ad ultimum, facta concordia, Ducatum ejus confirmavit (19).

(P) 1128. Rogerius Dux capit Trojam, & fere totam Apuliam, & Capuanus Princeps illi hominium fecit.

1129.

(O) *An.* 1126. *Caſtellum novum a Landenulpho de Spinio occupatur. Caſtrum novum recuperatur; Odoriſius Abbatiam foris jurat. Caſtrum Terellae aedificatur. Nicolaus expellitur. Seniorettus fit Abbas. Dux Guilielmus, & Jordanus Princeps obierunt. Robertus fit Princeps.* Uterq; ſcriptus Codex poſt Caſtrum novum occupatum a Landenulfo, qui eſt *Adenulfus* Petro Diac. lib. 4. cap. 91. addit: *Caſtrum Pica redditur:* eodem teſtante Petro ibidem. Sed Codex 47. annum praeveniens, haec ad 1126. alter rite ad an. 1127. refert. In Serie quidem Abb. Caſſ. probandum erit, Oderiſium II. depulſum an. 1126. quem ſequenti anno Abbatiam foras juraſſe, vel, ut Petrus Diac. habet lib. 4. cap. 92. in manu Romani Apoſtolici illam refutaſſe, rerum deinde geſtarum ſeries dictat. Eo etiam loco exponam, Abbatem Nicolaum dicto anno dejectum 1127. Nec Ducem Apuliae Guilielmum alio defunctum anno, Capuaeque Principem Robertum II. patri Jordano ſucceſſiſſe, ex Falcone, ut antiquas nunc non recitem Chartulas, eſt manifeſtum. Omittendum tamen haud judico, a Petro Diac. lib. 4. cap. 96. in editione Neapolitana, & in exemplari Caſſinenſi, annos praefato Duci adſcribi *fere XVI.* (Chronicon Salernitanum a me editum tribuit annos 17. puta inchoatos) quos priores ejus editiones depravate praeferunt *XII.* ſiquidem Guilelmus poſt patrem Rogerium defunctum 8. Kal. Martii, anno 1111. obiit 17. Kal. Auguſti, anno 1128.

(P) *An.* 1128. *Rogerius Dux cepit Trojam, & fere totam Apuliam. Et Capuanus Princeps illi hominium fecit.* Nil de his Petrus Diaconus, quae noſter ex aliis eſt mutuatus, & in Codice 199. ad annum adnotata habes 1129. De capta autem Troja ab Apuliae tunc Duce, eodemque Siciliae Comite Rogerio Alexander Teleſ. lib. 1. cap. 18. 19. & 24. quo poſtremo loco de *hominio* etiam ei facto a Capuae Principe Roberto II. his verbis. *Tunc*

tem.

(19) Ad ſequentem annum, ut ſup. & infra Anon. agit, haec ſunt reponenda.

1129. Obiit Honorius Papa, & eo die sunt electi Gregorius S. Angeli in Papam Innocentium, & Petrus Cardinalis S. Mariae trans Tiberim in Anacletum: & Innocentius ultra montes perrexit. Anacletus in Apuliam ivit, qui Ducem Rogerium Regem constituit (20).

(Q) 1130. Rex Rogerius expugnat, & capit Amalphim.

1131.

temporis, inquit, *& Robertus Capuanorum Princeps solo nominis sui terrore constrictus, suo subditur dominio*. Ne tamen credas, Principem sponte, nullaque coactum necessitate Rogerio se subdidisse, in quem ille jura dominii sibi ex Apuliae olim Duce Rogerio, Roberti Guiscardi filio, nata reposcebat: nam Princeps Richardus II. in anno 1098. *causa auxilii*, ut Gaufredi Malaterrae dicam verbis lib. 4. cap. 26. *quod ab ipso sperabat* (nempe ad Capuam recuperandam) *homo Ducis factus fuerat* &c. At Telesinus definitum repetitae hujus deditionis annum, etsi non exponit, a nostro nihilominus haud abit; uterque enim Auctor perhibet, Rogerium statim post desponsam sibi a Campano Principe subjectionem, Ducis, Comitisque nomen, & dignitatem sprevisse, seque in Regem coronari, atque inungi curasse, in anno 1130. auctoritate accedente Pseudopapae Anacleti II. qui eodem anno 16. Kal. Martii Romanam Sedem invaserat, Beneventique constitutus 5. Kal. Octobris Diploma subscripsit de Regio titulo, Rogerio impertiendo: *Anacletus* (inquit noster in Codice edito, & in Cod. 47. ad ann. 1129. sed in Cod. 199. sunt in an. 1130.) *in Apuliam ivit, qui Ducem Rogerium Regem constituit*: scilicet deinde apud Panormum coronandum; in quam etiam sententiam Petrus Diac. lib. 4. cap. 97. capiendus est, cum dicit, ab Anacleto tributam Rogerio coronam, simulque factum tunc ei Privilegium. Audi Falconem ad an. 1130. *Eodem anno*, inquit, *praedictus Anacletus venit Beneventum: deinde Abellinum civitatem ivit* (medius hic est locus inter Beneventum, & Salernum, e qua Dux digressus advenienti ad se Anacleto obviam est factus) *& cum praedicto Duce Rogerio stabilivit, ut eum Regem coronaret Siciliae. Et his statutis, Anacletus ille Beneventum revertitur* (tunc itaque exaratum fuit praememoratum Diploma) *& Dux ipse Salernum, deinde Siciliam remeavit. Anno igitur ipso praedictus Anacletus Cardinalem suum Comitem nomine, ad Ducem illum direxit, quem die Nativitatis Domini in civitate Palermitana in Regem coronavit* &c. Alexander etiam Teles. lib. 2. cap. 3. Rogerium dicto jam die apud Panormum solemnissima pompa Regem salutatum affirmat; ex quorum Auctorum consensu redarguas oportet, qui haec bis acta tradidere: primum in anno 1129. iterum in ann. 1130. sane Rogerius Ducis adhuc titulo utebatur, cum *Privilegium fecit S. Benedicto per manum Guarnerii Mazariensis Decani in anno Domini millesimo centesimo tricesimo*, de quo Petrus Diac. lib 4. cap. 96.

(Q) *An 1130. Rex Rogerius expugnat, & capit Amalphim.* In Codice 199. haec ad annum sunt 1131. quae non alio tempore gesta, ex Falcone intelligimus: perhibente, Regem Rogerium illico post coronationem exerci-

tu

(20) Ad A. 1130.

1131. Rogerius Rex expugnavit Barium, & cum Principe, & Comite pugnans apud Nuceriam superatur maxima strage utrorumque. Rex Lotharius Italiam ingressus est (1).

(R) 1132. Lotharius Rex venit Romam, & accipiens coronam ab Innocentio, reversus est. Sol fere totus obscu-

tu congregato Amalfim obsedisse, obtinuisseque. Verum Falco ad annum id notat 1130. cum debuisset ad ineuntem annum 1131. quod factum scias, quoniam ipse annos a mense Martio auspicatur. Expugnata igitur fuit Amalfis per mensem, vel Januarium, vel Febrarium: XIII. Kal. Martii 1130. expugnata fuit urbs Amalfiae, ut in Chron. Amalfit. m. s. legitur anno praedicto: qua subacta, inquit Alexander Telef. lib 2. cap. 11. *Rogerius victor Salernum revertitur*. Illuc Anacletus, Benevento discedens (manserat enim Beneventi, Conciliumque in Natali celebraverat) illum adivit, si Falconis recte mentem capio loco relato. *Quibus omnibus*, inquit, *ita peractis, praedictus Anacletus die Kalendarum Martiarum Salernum ivit*; *deinde consilio accepto, Romam redeundi disposuit*.

(R) *An.* 1132. *Lotharius Rex venit Romam* &c. *Sol fere totus obscuratus a sexta hora usque ad nonam IV. Nonas Augusti. Rogerius Rex ingressus est Apuliam, & Comites Conversanensem, & Andrianensem exhaeredavit*. Eodem anno, quo Lotharius Romam veniens coronatus est in Imperatorem a Pontifice Innocentio II. Solis defectum 4. Non. Augusti feria 6. hora 6. factum quoque ponit Robertus de Monte in Append. ad Sigebertum, sed ad Christi annum rejicit 1133. ad quem pariter annum haec in Chronico notantur Ceccanensi, & in nostri Anonymi Codice 199. ibique Solem obscuratum perhibetur ab hora *septima*; itemque a Rege Rogerio *exhaeredatos Comites Conversanensem, & Andrensem* (*Andrensem* etiam hunc dicit Alexander Telef. lib. 2. pluribus locis, nomineque *Gofridum*, qui Falconi est *Giffredus*) in Codice vero 47. *Comites Conversanenses*, numero multitudinis, ut apud Romualdum Salernit. *Rex Rogerius*, inquit, *iterum in Apuliam redit* (scilicet anno sequenti postquam ad flumen Sarnum a Campano Principe Roberto, & a Rainulfo Comite bello victus in anno 1132 Siciliam se receperat) *Conversanenses obsedit, eorum Civitates, & Castella viriliter expugnavit, & quosdam ex eis captos in Siciliam misit*. Ex genere itaque Conversanensium Comitum praeter Tancredum ejusce Civitatis tunc Dynastam prodiisse hinc intelligimus Alexandrum Comitem Materae, & Goffridum Comitem Andrensem, sive dicas Andriae; in quos omnes Rogerium eodem hoc anno, quo Imp. Lotharius Romam advenerat, feliciter pugnasse, vinctosque eos Siciliam misisse, Goffredum, & Tancredum, Alexander Telef. lib. 2. cap. 33. & seq. atque Falco ad an. 1133. pluribus

 tra-

(1) Lotharius Romae ab Innocentio PP. A. 1133. coronatus est; & rebelles declaravit, qui Anacletum Antipapam prosequerentur. Epist. encyc. Lothar. ap. Dacher Tom. II. Inde Germaniam regressus est.

ſcuratus a ſexta hora uſque ad Nonam IV. Nonas Augusti. Rogerius Rex ingreſſus eſt Apuliam, & Comites Converſanenſem, & Andrianenſem exhaeredavit.

(S) 1133. Robertus Princeps abiit Piſas, & Rex Rogerius venit ſuper Principatum, & Comitem Raynonem. Principatum cepit, Comiti dimiſit terram, & reddidit ei Comitiſſam.

(T) 1134. Princeps a Piſis ſtipatus navali exercitu venit

tradunt. Tancredo autem a Rege in anno 1132. Civitates, & oppida dolo erepta, illumque ad tranſmarinas partes deſtinatum (Hieroſolymam ad terminum ſtatutum properaturum habet Teleſinus lib. 2. cap. 21.) unaque praedictum Goffredum ad maximam afflictionem redactum, idem perhibet Falco, quae alter modo laudatus Auctor non diſſimulat; ſed omnem rei geſtae invidiam in Comites, multorum criminum reos, convertit, quos in Regem iterum poſtmodum rebellaſſe, ultimamque rerum ſuarum cladem, Anonymo huic noſtro praeſenti anno deſcripta, juſte pertuliſſe, utpote perjurii reos, exponit.

(S) *An.* 1133. ***Robertus Princeps abiit Piſas*** &c. Princeps Capuae Robertus Piſas petierat anno 1133. primum ſolus, ſecundum cum Pontifice Innocentio, menſe Septembri. De his Falco ad annum praedictum. In anno dein 1134. illuc tertium profectus, a Rogerio interim Principatu eſt exutus, a quo Terra omnis Raynoni, ſive dicas Raynulſo, ut aliis, & noſtro etiam infra ad an. 1138. dictus reperitur, pridem erepta, atque uxor Mathildis eſt ei reddita, eodem referente Auctore, & rei geſtae annum qui praeterit, Alexandro Teleſino lib. 2. cap. 54. & ſeqq. In noſtro itaque Anonymo haec ad annum figi debent 1134., fide etiam accedente Codicis 199.

(T) *Ann.* 1134. *Princeps a Piſis ſtipatus navali exercitu, venit Neapolim. Averſani reddiderunt ſe ei; contra quem Rogerius Rex veniens, fugavit eum, & Averſam in cinerem redegit. Raynoni, & Tugoni Comitatum abſtulit. Rayno Comes Neapolim fugit.* In Codice 199. haec ſunt ad an. 1135.; & in Chronico pariter Ceccanenſi, atque in Falcone. Hujus ſunt verba. *Hoc anno*, inquit, *Princeps ipſe ſeptimo die ſtante menſis Aprilis cum viginti navigiis Neapolim venit, & comprehendit Averſam*, & cetera fuſius Alexandro etiam Teleſino relata lib. 3. cap. 1. & ſeqq. Ambo autem manu exarati Anonymi Codd. non *Tugoni*, ſed *Ugoni*, Comitatum ereptum notant; quem Teleſinus lib. 2. cap. 64. Comitem appellat *Bojanenſem*; hoc eſt, *Boviani*; illumque haud in an. 1135., quo Averſa incenſa eſt, Regi *terras ſuas univerſas dimiſiſſe, quas Biſernus fluvius Orientem verſus praeterfluit; nec non Caſtellum maris, ſitum ſcilicet, quo fluvius Volturnus curſus ſui finem deſignat*: ſed eodem tempore, quo Rayno, ſive Raynulſus eſt ei reconciliatus; nempe in anno 1134. Hic autem Rayno cum ab Rege iterum defeciſſet, nec hilum in illum proficere poſſet, Neapolim ſe recepit dicto anno 1135. teſte Falcone, quod verbis ſuperius relatis notabat noſter Anon.

venit Neapolim. Aversani reddiderunt se ei, contra quem Rogerius Rex veniens fugavit eum, & Aversam in cinerem redegit. Raynoni, & Tugoni Comitatum abstulit, Rayno Comes, Neapolim fugit.

(V) 1135. Rex Rogerius Alfuso filio Capuanum Principa-

(V) *An.* 1135. *Rex Rogerius Alfuso filio Capuanum Principatum tradidit. Imper. Lotharius Liguriam ingreditur* &c. Iste *Alfusus*, sic etiam dictus Petro Diac. lib. 4. cap. 97., est *Amfusus* in Codice 199. tum hoc loco, tum ad an. 1144.: nec aliter in antiquis Chartulis, & apud Alexandrum Telesf. cui tamen dicitur. *Anfusus*, ab nomine appellatus, ut Hieronymus Surita conjectatur, Alfonsi Regis Hispaniarum, ejus Avi materni, quod nomen Vuolfangus Lazius de Migr. Gent. lib. 10. detortum putavit, ex *Ildifonso*; atque hoc ex *Hildibuntzo*: vocabulo Gothico, *a favore* scilicet, & *amore foederis*. Sane apud Diac. lib. 6. cap. ult. *Ausufus* dictus est vir quidam ex sorore nepos Luitprandi Regis Langobardorum; & apud editum a me Ignotum Cassin. Num. 8. legitur de *Alfonse* Saracenorum Lybicorum Duce; sed haec obiter. At Rex Rogerius Anfusum filium tertio loco genitum, & adhuc puerum Capuae constituit Principem, cum haberet (verba sunt Alexandri Telesf. lib. 3. cap 27.) *alios duos liberos adolescentiores, ad suscipiendum militiae cingulum utrosque adultos; quorum unum, qui erat primogenitus omnium fratrum, Rogerium nomine jam Ducali honore, alium autem* (Tancredum appellatum) *Principatu Barensi provexerat* &c. Campanus itaque Principatus post Barensem a Rege acquisitus, juniori obtigit filio Amfuso, cui Ducatus paulo post Neapolitanus est etiam a patre contributus, ut alibi fusius. Quod autem ad consignatum ejusce rei gestae annum spectat, in Codice 199. notatur, institutum Principem Amfusum, Imperatoremque Lotharium in Liguriam advenisse uno, eodemque anno 1136. sed de Lotharii adventu postea videbimus. Amfusum vero Principis dignitate a patre decoratum statim post Urbem Neapolim ab eodem Rege terra, marique, sed frustra, oppugnatam, (id in anno contigit 1135. mense Septembri, auctore Falcone, qui tamen nil de Amfuso) atque antequam idem Rogerius *mare ingressus, Siciliam, cum immensa expeditione Veris tempore ad expugnandam rursus Neapolim reversurus, repetisset*, credendum oculato est testi Alexandro Telesf. lib. praedicto cap. 27. & seqq. Nostri itaque Anonymi textus hac parte luxatus censendus certò est, novique Campani Principis inauguratio ad jam dictum annum 1135. figenda Kalendis Octobris, vel circa; quod etiam ex observata in antiquis Chartulis serie annorum ejus Principatus clarissime aperitur. Sed Lotharii in Liguriam, atque in Italiam adventus rectissime quidem in Codice 199. ad annum notatur 1136. quippe *mense Novembri, Indictione* 15. vergente, scilicet praefato anno, positus ille apud Roncalias (planus, ac patens est campus non longe a Placentia super Padum Othoni Frisingensi in Friderico lib. 2. cap. 12. & Gunthero lib. 2.) legem condidit *de Feudo non alienando*, descriptam lib. 2. Feudorum Tit. 52. nec non sub alio tamen titulo, lib. 3. LL. Langob. Tit. ult. Falco etiam diserte pro hac stat sententia, ex cujus narratio-

cipatum tradidit. Imperator Lotharius Liguriam ingreditur: terremotus magni in hoc loco sunt (2).

1136.

ratione ista, quae huc faciunt, excerpo. *Anno*, inquit, 1136. *Dominicae Incarnat. & septimo Papae Innocentii, praefatus Imperator* (Lotharius) *Apostolico Innocentio mandavit, ut eum praestolaretur, quia Domino favente, sicut promiserat, in festivitate S. Jacobi venire despondebat* (scribo *dispone-bat*). Et mox infra. *Princeps Robertus audiens Civitatem Neapolim famis periculo urgeri, cum quinque navigiis ad eandem civitatem venit, & Imperatoris adventum firmiter propalavit, & cursu celeri Pisas revertitur. Continuo ad Imperatorem festinans, invenit eum montes descendisse, & super Civitatem Cremonam castra sua posuisse* &c. Lotharius itaque in anno 1136. in Sub Alpinam pervenit Italiam, sive in Galliam dicas Transpadanam (est namque trans Padum Cremona) quam noster in utroque scripto Codice hoc loco, & ad annum 1147., more aliis tum suae, tum aliquando antiquioris aetatis frequenter usurpato, nomine appellavit *Liguriam*, etsi haec olim ultra Padum non porrigebatur. Quo circa Petrus Diac. lib. 4. cap. 97. praesenti cum viveret, ac scriberet tempore, ulteriusque Chronicon suum cum non produxisset, cur in annum id retulerit 1135., nisi illum nunc pariter credam sic castigandum, communem duxisse errorem, quem in supputandis annis Christi ceteros omnes fovere, sibi persuaserat, haud habeo, quid aliud dicam. Nam possem equidem, ut alias feci, hanc quoque culpam in librarii caput convertere, fecissemque; ni visum, non semper, nec tuto nunc ad hujusmodi asylum commodum confugiendi locum esse. At *Liguriae* vocabulo campestrem Subalpinam, ut dixi, hic denotari Italiam, & trans Padum, ambigendum non est; quam hujus nominis acceptionem non advertens vir doctus, substituendum credidit *Liburiam*: putans Anonymum loquutum de Campaniae uberrima regione, hoc vocabulo, sed post Plinii Secundi aetatem, nuncupata: Clanio scilicet amne, Cumis, Puteolis, Neapoli, Acerrisque urbibus aliquando definita; (*Vid. To. III. de Liburia Dissertationem, in qua de hac re plura collegi. Prat.*) quae nihilominus saepenumero in priscis monumentis, & praesertim in Registro Monialium S. Blasii vrbis Aversae, atque in Historia Miscella lib. 16. dicta etiam reperitur *Liguria*, *Cumanos* (sic ibi) *Puteolanos*, *& alios plurimos in Liguria degentes* &c. ex consueto nimirum, mutuo, ac facili transitu, & conversione literae *b* in *u*: & *u* ante *u* in *gu*; ita ut unum, idemque hoc *Liburiae* nomen promiscue *Livuria*, & *Liguria* olim scriptum, fueritque pronunciatum. Liguriam vero sub-Alpinam trans Padum processisse, ex Rigordo intelligimus in Phil. Rege, cum inquit: *Eodem anno* 1213. *factum est bellum in Liguria, in territorio Cremonensi* &c. quod etiam adstruit Otho Frising. lib. 7. cap. 14. de Imperatore loquens Henrico. *Verum*, inquit, *Novariam, Liguriae civitatem, dum per Longobardiam pergeret, ceperat*. Sed & Notitia Imperii Occidentalis Cap. de Comite Sacr. Larg. nec non Paulus Diac. de Gest. Langob. lib. 2. cap. 11. sive 15., ut Anastasium mittam Bibliothecarium loco in Castigat. ad Lupum relato, qui Mediolanum, & ipsam trans Padum inter Cremonam, & Novariam sitam, Liguribus, & Liguriae

(1) Scil. in Liguria, seu Langobardia.

(X) 1136. Obiit Seniorettus Abbas, Raynaldus Tuscus fit Abbas. Imperator Barium usque pervenit, cui pe-

riae adsignant. Hinc Guntherus suum de Imp. Friderico Historicum Poema *Ligurinum vocavit, quia Aenobarbo*, ut Vossius notat de Historicis Latinis lib.2.cap.53., *negotium in primis fuerit cum urbe Ligurina, hoc est Mediolano, cujus incolas Ligures semper appellat*. Quin idem Guntherus lib.2. Ligurum Metropolim eam constituit, simulque Bernardus Abb. Bonaevallis in vita S.Bernardi Clarevallensis lib.2 cap 4. Cassiodorus insuper Variar.lib. 12.epist. 14. Comum ex hac eadem descriptione *quasi murum quemdam* esse dixit *planae Liguriae; quae*, inquit, *post tergum campestria culta transmittit, amoenis vectatoribus apta, & victualibus copiis indulgenter accommoda: a fronte sexaginta millibus dulcissimi aequoris amoenitate perfruitur*. Haec ille. Nec angustiores ejusce Liguriae constituit fines Cassiodoro aequalis Ennodius in Vita B. Epiphanii, de cujus etiam ubertate, quae populata a Burgundionum Rege fuerat Gundobado (de hac etiam clade idem Cassiodorus Var. lib. 12.epist.28.) Italiae Regem Theodoricum ad ipsum Epiphanium sic loquentem facit. *Illa mater*, inquit, *humanae messis Liguria, cui numerosa agricolarum solebat constare progenies, orbata, atque sterilis jejunum cespitem nostris monstrat obtutibus*. Transalpina etiam Gallia post priscos, & exoletos Ligures suos recentiorem quoq; habuit Liguriam, quam praefato Cassiodoro lib. 8. epist. 12. memorari observo. Sed eam a Gregorio Turonensi lib. 1. Mirac.cap. 92. epitheto *amoenissimi loci* appellatam cum video, Regemque Alaricum vehementer studuisse, ne ejus prospectus Regias aedes lateret, suspicione tangor, an omnis aspectu jucunda, & laeta, ubertateque clara planities ex jucundissima, uberrimaque Campaniae Liguria, sive Liburia, communi velut nomine *Liguria* fuerit nuncupata: haud secus, ac praefatus Gregorius lib. 2. Mirac. c. 35. & de Glor. Confess. c. 84., aliiq; mediae aetatis Auctores, *Falerna vina* dixere, etiam quae alibi, quam in Falerno Campaniae agro nata, illorum tamen generositatatem aequiparabant? Sicut Paulinus etiam Nolanus epist.10. ad Severum appellavit *Viam Appiam* (ut complurium recentiorum paria de hujus nominis usurpatione praeteream nunc exempla) quae ad Appiae instar firmissimo silice inter Neapolim, & Nolam strata fuerat via; cum haud ille ignorasset, ut argumento est ejus locus in Carm ad Cytherium, viam dictam proprie Appiam Roma Capuam ab Appio in Censura sua munitam, unde est denominata (*). Qua pariter figura idem bis relatus Cassiodorus Var. lib. 12. epist. 22. regionem *supra sinum maris Jonii constitutam, olivis refertam, segetibus ornatam, vite copiosam non immerito Ravennae Campaniam* vocatam *eamque* (nec alias nunc afferam Campanias consimili occasione, atque ab exemplo nostrae nomen olim mutuatas) *suas habere Bajas*. Scaliger sane ad Auson. lib. 2. cap. 16. *Alpes pro Pyreneis*, eidem Poetae, ac Gellio dictas observans, id nisi ex utrorumque montium pari magnitudine, ac munere, quo illi Italiam a Gallia, hi Galliam ab Hispania discriminant, haud ii usurparunt Auctores. Sed ad nostrum jam institutum, a quo sumus digressi.

(X) *An. 1136. Obiit Seniorettus Abbas. Raynaldus Tuscus fit Abbas. Imperator Barium usque pervenit* &c.) Cuncta haec in Codice edito, & in Cassinen-

(*) *Plura ego in Appiae Viae Descript. lib. III.*

pene ſe tota Apulia tradidit (3). Innocentius Papa cum Duce Bojoariae per totam Tuſciam iter agens omnibus ei ſe, praeter Romam, uſque Beneventum tradentibus, apud Barium Imperatori jungitur. Papa, & Imperator, tradito Ducatu Comiti Raynulpho, revertuntur. Raynaldus

ſinenſi 47. ſub anno deſcripta 1136.; rectius in Codice 199 ad annum notari 1137, ex paulo ante dictis, & ex exponenda in Serie Abbatum Caſſin. Chronologia ſatis conſtabit: pro qua ſententia ſtat quoque Auctorum fere omnium unanimis conſenſus. Fit autem hinc manifeſtum, ab impoſturae, ac falſitatis excuſari non poſſe culpa, quae Sigonio probata, ſuaeque Hiſtoriæ Regni Italiæ inſerta lib. 11. a Baronio damnata jure eſt diſputatio Cardinalium cum Petro Diacono coram Lothario Imp. habita ad Aquas Penſiles (locus eſt in Apulia, vulgo tunc *Lago Peſole*, in Epiſcopatu Venuſino) anno 1138., menſe Julii, ad calcem Chronici ejusdem Petri attexta, iiſque commixta, quæ eo loci abejuſmodi diſputatione prorſus aliena, idem Auctor ſincera fide deſcripſerat: Lotharium ſcilicet dicens, una cum Papa Innocentio ex Apulia recedentem, perque Caſſinenſe Monaſterium menſe Septembri, anno 1137., iter habentem, Romam recto itinere perveniſſe, non alias Cis-Tyberinam hanc Italiam reviſurum, qui apud Cluſam Liguriæ (ſic inquit) diem haud multo poſt obiit. Sed eſt & alia in Actis ejuſce diſputationis temporum diſſonantia; cum ſcilicet cap. 113. perhibetur, Lotharium in ſervitio Innocentii uſque ad praefatae diſceptationis dies *per annum*, & *dimidium* in papilionibus commoratum (cap. 116. dicitur *per annum*, & *menſes duos*) nempe poſtquam ille Italicum ſuſceperat iter; quod ſane temporis intervallum trium fuiſſet annorum, ſi Italiam adveniſſet in anno 1135., ut Petrus ſtatuit loco ad annum ſuperiorem relato. Ceterum ambo ſcripti Anonymi Codices praeterquam quod in annis, ut ſolent, in aliis hic quoque invicem variant; quae in Serie Abbatum Caſſin. ſunt mihi enarranda, ubi de Rainaldo Tuſco, & ſupra an. 1001. Lectionem autem Codicis 47. editus cum expreſſiſſet, compendiatum tamen vocem *Colim.* omiſit (in Codice 199. deſcripta ea etiam eſt, ſed in hanc formam. *Colemt*) qua genus Abb. Rainaldi Colimentani, ſucceſſoris Abb. Guiberti, ibi exponebatur; tantique fuit me in Diſſertatione quadam Italice deſcripta hoc advertiſse, ut viri quidem diſerti, ſed ab criticae ſtudiis longe alieni, opinionem de Rainaldo hoc Colimentano diu ſibi, ſed & aliis pridem perſuaſam, praeſenti tandem anno abjecerint, ac mutarint. Sed in utroque Anonymi Codice praeter haec eſt obſervandum, haud videri ex ipſius placito obitum Lotharii Imperatoris in eundem non referri annum, ad quem ibidem ſublimatio notatur ſucceſſoris ejus Conradi: qui ceterorum Auctorum inſiſtens dictis, utraque ſane iſta ſub uno anno 1138. continenti, ni fallor, deſcripſerat textu; ſed librarii per ſummam oſcitantiam ea diſpertierunt, praefatum annum electioni præficientes Regis Conradi, qui erat Lotharii morti praeponendus.

(3) Lotharius in Italiam advenit initio Veris A. 1136.

naldus hujus loci electus (*) deponitur. Guibaldus ordinatur, qui post quadraginta quatuor dies recedit. Raynaldus fit Abbas. Obiit Lotharius Imperator (4).

(Y) 1137. Conradus fit Imperator (5). Obiit Petrus Leonis, qui & Anacletus; sed post duos menses, fratres ejus cum suis elegerunt quendam Gregorium (**) Haeresiarcham, qui post tres menses a Papa Innocentio deponitur. Rex Rogerius venit super Raynulphum Ducem Apuliae; & exhaeredavit Alexandrum de Claromonte. Aliphas redegit in cinerem, sicque in Siciliam reversus est.

(Z) 1138. Innocentius Papa facta Synodo, Anacleti partem damnavit. Obiit Raynulphus Dux (6). Mons Vesuvius per quadraginta dies eructavit incendium. Rogerius Rex venit Apuliam, & cepit eam praeter Barium, & Trojam: deinde venit (7) Minlanum, contra quem Papa cum exercitu veniens juxta Gallucium in fugam versus comprehenditur, & quarto die pace facta confirmat illi totam terram a fluvio Carnello, & infra: filiisque Principatum, & Ducatum. Castellum Sancti Angeli igne cre-

(*) *Scil. Abbas.* (**) *Schismaticum.*

(Y) *An. 1137. Conradus fit Imperator. Obiit Petrus Leonis, qui & Anacletus*, &c.) Scripti Codices, sed singuli suum in annis servantes tenorem, haec paulo plenius: *Obiit Petrus filius Leonis, qui & Anacletus: sed fere post duos menses fratres ejus cum suis elegerunt pro eo quendam Gregorium*, &c

(Z) *Ann. 1138. Innocentius Papa facta Synodo, Anacleti partem damnavit. Obiit Raynulphus Dux. Vesuvius per quadraginta dies eructavit incendium*, &c.) Et ista in Codice 199. recto ordine ad annum sunt 1139.; in quo habetur Vesuvium per quadraginta *ferme* dies flammas eructasse. Falco id perhibet accidisse anno nunc dicto 4. *Kal. Junii*, ignemque visum *per octo dies*; cinerem vero *per dies triginta*: rem scilicet minutiori narratione consignans, quippe qui eadem vixerit aetate. Est etiam in praefato Codice 199. descriptum nomen *Miniani*; non *Minlani*, de quo dixi ad Lupum: nec ibidem *S. Petro in Via*: sed *S. Petro in Fine* ut item infra ad ann. 1194. oppidum videlicet in Cassinensis ditionis confinio, quod ab Teanensi, ac Venafrano hanc dirimit Comitatu.

(4) Lotharius obiit initio mensis Decembr. an. 1137. prope Tridentum. Vid. Pagium & Calvisium Baron. obitum transfert ad sequ. A. 1138.

(5) Conradus III. fit Imp An. 1138.

(6) Haec ad A. spectant 1139.

(7) Scil. Minianum adhuc *Mignano*.

crematur, & Mortula, cum S. Salvatore, & S. Victore, & S. Petro in Fia.

1139. Idem Rex ad hoc Monasterium venit III. Kalend. Aprilis, cui per chartulam Rocca de Bantra traditur pro Ponte Curvo, quem dicebat, injustè a nobis detineri. Castrum, quod Pesmontis dicitur, cum Cardito, & Camino nobis tollitur.

1140. Terremotus factus est valde magnus.

(A) 1141. Hoc anno Rex iterum ad Monasterium venit IV. Non. Novembr. cum fratres facto signo ad Vesperam orationibus instarent, subito fulgur unum fratrem senem ante crucem sinistri chori stantem perculit, & occidit; & locum hunc multis in locis dissipavit.

(B) 1142. Luna quartadecima obscurata est a prima hora noctis usque ad quartam. Pridie Non. Novembris Ecclesia S. Mariae, & S. Alberti dedicatur. Obiit Innocentius Papa. Coelestinus fit Papa (8). Rex iterum ad hunc locum venit. Terra Marsorum se ei tradidit. Thesaurum hujus loci omnem cum tabulis ante altare tollit, praeter Crucem majorem cum Cyborio, & tribus tabulis altaris.

(C) 1143. Coelestinus Papa moritur, & Girardus Cardina-

(A) *An. 1141. Hoc anno Rex iterum ad Monasterium venit IV. Non. Novembr. cum fratres facto signo ad Vesperam* &c.) In Codice 199. annus praenotatur 1142. Regemque ad Cassinense Monasterium advenisse III. *Non. Novembris*, ac *tacto signo ad Vesperam* (vulgo dicimus, *toccato il segno*) Fratrem unum fulmine peremptum, & reliqua.

(B) *An. 1142. Luna quartadecima obscurata est* &c.) Refert haec ad annum 1143. Codex 199. hoc ordine: *Luna quartadecima tota obscurata est a prima hora noctis usque ad quartam III. Non. Februarii. Ecclesia S. Mariae, & Sancti Alberti dedicatur*, &c.

(C) *An. 1143. Coelestinus Papa moritur*, &c.) Coelestini Pontificis obitus in annum incidit 1144., & mensem Martium. Quo quidem anno, sicut hoc etiam loco Anonymus tradit, Amfusum Capuae Principem diem obiisse, eique a patre, ac Rege Rogerio suffectum, tum in eodem Principatu, tum in Ducatu Neapolis alterum filium, nomine Guilielmum, ex

(8) A.1143.

dinalis Sanctae Crucis in Papam Lucium eligitur (9). Rex iterum ad hunc locum veniens cum Papa loquitur; & discordans, Papa recedit; Rex partem Campaniae cum Terracina cepit. Berrulas obsedit: deinde quodam pacto facto, quae ceperat, reddidit, & Siciliam abiit. Obiit Alfusus Princeps; & frater ejus Guilielmus fit Princeps. Mare dulce factum est a Cajeta usque Neapolim (10). Jordanus filius Petri Leonis cum Senatoribus, & parte totius populi minoris contra Papam rebellat.

1144. Obiit Lucius Papa (11), & Eugenius ordinatur

ex antiquis manifestum est chartulis. Ugo itaque Falcandus certè est memoria lapsus, Guilielmum hunc ex Tarenti Principe in Regni collegam, & successorem a patre dicens postea adscitum, quem rectius Romualdus Salern. (non tamen sine alio novo errore, de quo infra) ex Capuae Principe in Regem evectum notat: dudum enim ante Amfusi mortem in fata etiam concesserat Tancredus Tarentinus, qui Barensis quoque dictus est Princeps; Duxque Apuliae Rogerius in an. 1148. post Amfusum e vivis & ipse abierat, solusque patri remanserat praesens Guilielmus. Primaevi sanè Reges Siciliae liberis secundo loco genitis, Campanum Principatum tradere consueverunt. Sic ipse nunc dictus Rex Rogerius Capuae Principem constituit Guilielmum, ex filiis tunc viventibus secundo loco natum (cur secundo filio Tancredo Barensem Principatum antea tradidisset, ad an. exposui 1135.) Sic Guilielmus iste, cum esset Rex, primum Roberto filio, eoque mortuo iterum Henrico, quarto loco natum, Campani Principatus honorem attribuit, primogenito scilicet Rogerio, qui in Regnum successurus erat, prima vice Apuliae Ducatu concesso; altera autem vice, quoniam ambo jam dicti majores natu ejus filii diem obierant, Guilielmo contradito, inter viventes aetatis sane provectioris. Quem ex rationabili causa usurpatum tunc fuisse putamus morem; nam Ducalis ea dignitas ab eadem hac Nortmanica fuerat gente instituta, ejusque ditio Campano Principatu, utpote quae sub se reliquam omnem tunc complectabatur Italiam Cis-Tyberinam, longe erat major; a quo honore ad Regiam ipse Regni primus institutor Rogerius ascenderat sublimitatem. Sed de his alias. Obitus igitur Pontificis Caelestini, atque Principis Amfusi, ceteraque in Anonymi Codice 47. & in edito sub anno descripta 1143., anno contigerunt sequenti, ad quem in Codice notantur 199. Hi vero ambo scripti Codices plura habent, quam editus, a quo etiam variant in hanc formam. *Rex iterum ad hunc locum veniens, Ceperanum abiit; ubi cum Papa loquitur; & discordantes, Papa recedit*, &c.

(9) A potius 1144. sicuti & alia, quae sequuntur.

(10) Anon. nostri illusio.

(11) Obiit Lucius II. ictu lapidis. Pagi in Brev. Rom. Pont.

tur (12), qui tertio die suae electionis nocte cum omnibus Cardinalibus, & Episcopis Roma egressus fugit, & apud Farvensem Abbatiam Pontifex consecratur; & apud Bitervum Pascha celebrans, ibique per octo menses remoratus, demum cum Romanis paciscens, Romam reversus est. Stella Cometes apparuit.

(D) 1145. Eugenius Papa per Transtyberim exiens, Bitervum devenit, & pacem cum Romanis reformans, muros Tiburtinae Civitatis destrui praecepit, & apud Civitatem Lucensem abiit. Rex Rogerius cepit Tripolim.

1146.

(D) *An. 1145. Eugenius Papa per TransTyberim exiens, Bitervum devenit, & pacem cum Romanis reformans, muros Tiburtinae Civitatis destrui praecepit*, &c.) Lege, ut in utroque Cassinensi exemplari. *pactum cum Romanis reformans*. Sic etiam infra ad an. 1148. sive 1149.; *Eugenius Papa pactum cum Romanis reformans*, &c. Ad quem locum suppositum quoque legitur in Codice edito. *pacem cum Romanis*. Est autem *pactum*, quod quandoque *Placitum* dictum observo, tum induciae, & pax ad definitum tempus, tum quaelibet animorum post quamcumque discrepantiam concordia sub certa lege. In Glossis ad Regulam S. Benedicti cap. 2. in manu descripto Codice Monasterii S. Mariae Monialium Urbis Capuae: *Testamentum, Placitum, vel Pactum*. Glossae Basilicorum, *πάκτον, σύμφωνον, πάκτον, συνθήκη, πάκτε, εἰρήνης*. Hoc est, *Pactum, Consonans. Pactum, Foedus, Pactio, Pace*. In eandemque plane significationem olim hoc vocabulum vulgo usurpari consuevisse, aperit Joannes Boccacius in Fabella inscripta: *Tofano di Arezzo*, inquiens. *E così a modo del villan matto, dopo danno fe patto*. Hinc apud Constantinum Porphyr. de Admin, Imp. cap 9. *πακτιῶται*, idest *foederati*, sive *tributarii*, nam *pacta* res sunt etiam ipsae ex inito pacto promissae. In Historia Miscella lib. 19. Muhavias Arabum Princeps *dirigit Legatos ad Principem Constantinum, postulans pacem; & pollicetur annualia se Imperatori pacta laturum*. Et infra. *Convenit inter utrumque in scriptis fieri pacis cum juramento sermonem super consonantiam annui pacti*. Non oportebat igitur locum turbare Anonymi. Sicuti nec ab Historia Erchemperti extremo fine, amputanda erant verba, quae a me sunt restituta. *Cum autem*, inquit, *uterque se junxerit ad pactum, vel ad bellandum, quod deinceps egerint, praesenti Opusculo inseram*: in quibus *pactum* juxta priorem expositam est acceptationem. Sed de hoc, deque aliis pluribus Latinobarbaris vocabulis, quae in Historiae Langobardorum Principum libro primo occurrunt, commodius dicam in Glossario peculiari (*).

(*) *Hoc etiam inter alia Peregrinii, opera deperditum deflemus*.

(12) Eugenius III. extra Cardinalium ordinem electus est A. 1145. In Farfensi Coenobio consecratus. Baron. h. a. num. 23.

(E) 1146. Idem Papa Burgundiam ingressus, a Ludovico Rege Francorum apud Divionem honorifice susceptus est, cum quo Pascha apud Parisios celebravit, ejusque tutelae Regno Francorum dimisso, idem Rex cum magno exercitu Hierosolymam perrexit; quo etiam anno Conradus Rex Secundus Alamanniae cum ingenti exercitu per Ungariam, Hierosolymam profecturus, Constantinopolim devenit, ibique Ludovico Regi sociatus, & ab Imperatore Emanuele Cognato suo honorificè suscepti per Ieonium desertum ingressi sunt, & quamplures de exercitu fame perierunt, alii a Turcis occisi sunt (13).

Sol obscuratus est IV. Kal. Novembris; Eugenius Papa Antisiodorum veniens, Monasterium S. Mauri sub obedientia Coenobii Cassinensis manere confirmavit, Abbate prius ab obedientia Episcopi Andegavensis soluto. Indeque Treverim veniens ab Archiepiscopis, & Proceribus Alamanniae honorifice susceptus est. Rex Rogerius cepit Africam.

(F) 1147. Idem Papa Rhemis Concilium celebrans, quen-

(E) *An.* 1146. *Idem Papa Burgundiam ingressus* &c. Annus ex Codice 199. restituendus 1147. & infra ex utroque Cassinensi exemplari legendum: *Iconium*: non *Ieonium*; & *Principibus Alamanniae*: non *Proceribus*.

(F) *An.* 1147. *Idem Papa Rhemis Concilium celebrans, quendam Haeresiarcham Hispaniae, qui se Christum esse dicebat, perpetua custodia damnavit*, &c. De impudentissimae, vanissimaeque hujus haeresis Auctore in Concilio damnato Rhemensi pluribus Robertus de Monte ad an. 1148. cui proprio vocabulo dicitur *Eon*. Vuillelmus etiam Neubrigensis de Rebus Anglicis lib. 1. cap. 19. cui est *Eudo*: Gallice: *Eun*, & Otho Frising. in Friderico lib. 1. cap. 54. & 55. istique nuncupatur: *Eus*; quo pariter nomine ambo Cassinenses Codices illum indigetant, sic habentes: *Idem Papa Rhemis Concilium celebrans, Eum Haeresiarcham Hispaniae, qui*, &c. Verba sunt praefati Roberti, nam aliorum nil opus dare. *A Papa Eugenio Remis* 11. *Kal. Aprilis Concilium celebratur; in quo Haereticus quidam de Brittannia adductus, damnatur; qui se Prophetam, vel magnum quemlibet, & nomini suo alludens*

N 2

(13) Haec ad ann. 1147. spectant, solito prochronismo, uti & fere semper, ut sup.

quendam Haeresiarcham Hispaniae, qui se Christum esse dicebat, perpetua custodia damnavit, sicque per Liguriam regressus est Bitervum. Conradus Rex Alamanniae cum Ludovico Rege Hierosolymam ingressus, & per aliquot dies ibi remoratus, congregato exercitu Damascum obsedit; sed fraude incolarum deceptus, per Constantinopolim, & Venetiam in Alemanniam rediit. Ludovicus verò Rex Antiochiam reversus est. Abiit Rogerius Rex. Guilielmus frater ejus fit Dux.

1148. Eugenius Papa Tusculanum ingressus, fultus auxilio Rogerii Regis, Romanos sibi rebelles expugnat (14). Ludovicus Rex a partibus Hierosolymitanis reversus, & a Rege Rogerio apud Potentiam cum honore susceptus, IV. Nonas Octobris ad hoc Monasterium venit, susceptusque honorifice, post diem recedens tertium,

ludens (*Eon enim dicebatur*) *Eum, qui venturus est judicare vivos, & mortuos, & seculum per ignem, se esse dicebat* &c. quae ibi vide; & crassam deride viri procacissimi, ineptissimique nebulonis insipientiam: *ita plane* (dicam cum Neubrigensi) *ut Eun, & Eum nesciret distinguere*. Ceterum ex Roberto jam nosti Concilium hoc Rhemense actum esse in ann. 1148.; in quem etiam annum illud rejicit Codex 199. Eodemque ex exemplari scribendum inferius est, *Obiit Dux Rogerius, Guilielmus frater ejus fit Dux*: minime vero, ut habet editus. *Abiit Rogerius Rex* &c. namque ibi sermo habetur de Rogerio filio Regis Rogerii, quem pater, se vivo, Apuliae constituerat Ducem: quo mortuo alterum filium, Guilielmum nomine, Capuae tunc Principem, in Ducem subrogavit; sed non hoc anno 1148., sicut in nostro Anonymo perperam librarii repraesentarunt, indiscretè simul componentes, quae erant distinguenda, unoque sub anno minime fuerant notanda: verum in anno 1149. *Indictione* 12. quod antiquae adstruunt Chartulae, & Romualdus exponit Salernitanus. Hunc vero Ducem Guilielmum in anno postmodum 1151. mense Maii ab patre in Regem fuisse evectum, idem Anonymus in Codice 199. custoditaque in praenarratis chartulis dictat annorum ratio; a quibus nonnihil discrepat jam dictus Romualdus, cum tradat, Guilielmum a Rugerio, Regni collegam factum ex Capuae Principe, quod sane falsum: *Biennio*, inquit, *antequam moreretur* (Rex Rogerius) *Vuillelmum filium suum, Capuanorum Principem, in Regem Siciliae fecit inungi, & secum jussit pariter conregnare*. At acciderint haec biennio ante Regis obitum, nec ne, nil modo dicam: vide infra.

(14) Rebelles: scil. Schismaticos Arnaldistas. Vid. Baron. ad Ann. 1141. num. 2.

tium, & apud Tusculanum cum Apostolico colloquens, Franciam rediit. Eugenius Papa pacem cum Romanis reformans, Romam reversus est (15).

1149. Eugenius Papa Urbe egressus, Campaniae moratus est. Aqua turbida pluit pridie Idus Martii. Luna obscurata est Idibus Martii. Sanguis pluit in festivitate S. Joannis Baptistae (*).

1150. Obiit Sybilla Regina. Rex Rogerius constituit Guilielmum Ducem filium suum Apuliae Regem.

(G) 1151. Obiit Conradus Rex. Federicus fit Rex (16). Naassamonites gens Mauritaniae Regem suum ejusdem Provinciae laqueo suspenderunt; deinde iter agentes nobilissimam Urbem Buceam, & multas alias Civitates tum vi, tum dolo ceperunt, Rege ejus fugato. Eugenius Papa cum Romanis paciscens, Romam reversus est V. Idus Octobris. Terremotus multi, & magni fuere. Naassamonites Regem Buceae in Constantina Urbe captum, suspendunt.

1152. Sol passus est Eclypsim. Obiit Eugenius Papa: & Conradus Episcopus Sabinensis consecratur in Papam Anastasium (17) Rex Hierosolymitanus cepit Civitatem Ascalonam. Rex Rogerius cepit Civitatem, quae quondam Ippone Regium dicebatur. Abbas Monasterii San-

(*) *Alibi pluries admonitum, Chronographos illius aevi fabellas, illusionesque nimis oscitanter descripsisse.*

(C) *An. 1151. Obiit Conradus Rex. Federicus fit Rex. Naassamonites gens* &c. *Eugenius Papa cum Romanis paciscens, Romam reversus est V. Idus Octobris* &c. Non quinto Id. Octobris, sed *Decembris* habet Codex 199.: nec ad annum haec notat 1151. sed 1152. cui praeter ceteros alios tum antiquos, tum neothericos Auctores adstipulatur Robertus de Monte. Sed ille *Massemutos* appellat, quos noster hoc loco per errorem, de quo infra, *Naassamonites*: sed rectius ad annum 1160. *Masenutos*, & ad ann. 1181. *Maxamutos*. Insuper est Roberto *Rex Bulgiae*, qui nostro dicitur. *Rex Buceae*: id est urbis in mari Africano, vulgo nunc *Bugia*; e qua Rex Massemutos timens, Constantinam in mediterraneis (*Cirtam* putat Ortelius in Thesauro) se recepit; quae interpretatus aliter est vir doctus.

(15) A. 1149.

(16) Federicus I. Barbarossa Imp. Conradi nepos electus An. 1152.

(17) Obiit Eugenius, & electus Anastasius IV. A. 1153.

Sancti Mauri ad hoc Monasterium .·. .·. .·.

Hactenus ex Cod. 47. Sequentia cum habeat Codex 199.

(H) 1154. ✝ Obiit Rex Rogerius mense Februarii die ultimo. Obiit Anastasius Papa, & Adrianus Papa eligitur.

(I) 1155. Exercitus Regis Siciliae cum Asclentino Cancella-

(H) *An.* 1154. *Obiit Rex Rogerius mense Februarii, die ultimo. Obiit Anastasius Papa, & Adrianus Papa eligitur*) Liberi erimus tandem ab hac molestissima temporum observatione, in quam adeo frequenter adegit nos depravatus Codex Cassinensis 47. illo nunc deficiente in anno 1152., qui restitui debet 1153., quippe nulla posthac de annis ab Anonymo descriptis habenda erit nobis cura; quos in Codice 199., unde praesentis Chronici subsequens pars ad annum usque 1195., est desumpta, & in tertio illo superius mihi indicato Codice, ex quo postrema pars est accepta, recto ordine, sive ut circumspectiori verbo dicam, ad mentem Auctoris procedere, non habeo, cur non credam. Et Regis Rogerii ante omnia annum, & diem obitus rite hic consignari, antiquae Chartulae, & Auctores consentiunt omnes: quin nec secus ejus Tumulus capiendus est, ut dicam ad an. 1172. nec ipse negat Romualdus Salernitanus, qui in aliam ab hac sententia a summo laudatur viro Baronio. Guilielmum enim verbis paulo ante relatis coronatum prodidit in Regem biennio ante Rogerii patris mortem: nempe rotundo ibi usus annorum numero; sed dein Rogerii designans obitum, non sic, inquiens, *Defuncto Rogerio, Vuillelmus filius, qui cum patre duobus annis, & mensibus decem regnaverat, illi in Regni administrationem successit*. Guilielmus itaque Rex coronatus in anno 1151. mense Maii, utique in exitu mensis Februarii anno 1154., annos duos, & menses sui Regni decem numerabat. Porro eodem anno 1154. mense Decembris defunctum quoque Papam Anastasium, electumque *in Papam* (sic in Codice 199.) Adrianum, est Scriptorum omnium constans assertio.

(I) *An.* 1155. *Exercitus Regis Siciliae cum Asclentino Cancellario Campaniam ingreditur, & combussit Ceperanum, & Babucum, & loca vicina. Deinde rediens, moenia Aquini, & Pontecurvi, & aliorum oppidorum dirui fecit* &c.) Sunt haec gesta, atque ab Asclentino *de Ecclesia Cassinensi* (sic scripti Codices) ejus Monachi abscedere jussi, novo Regis Guilielmi furore exardescente in Papam Adrianum; quoniam, ut inquit Romualdus Salernitanus, non Regem illum, sed dominum Siciliae in literis ei datis appellaverat Adrianus. Quae repellere, vindicareque damna, quinimmo toto Guilielmum Regno proturbare conveniens sibi Pontifex ducens, tum alios minores, tum praecellentiores, praepotentesque ea tempestate in hac Italia Dynastas in illum commovit: Comitem videlicet Loretelli Robertum, aliis dictum de Pasenilla; qui debitum, ut autumabat, sibi Regnum cepit invadere, & Richardum cognomento de Aquila (*de Ling* dicit Robertus de Monte) Comitem Fundanum: in Petri Diaconi Chronico antiquioris editionis lib. 4. cap. 106. appellatum. *Aquilanum*, qua vocabuli ambiguitate deceptus

cellario Campaniam ingreditur, & combussit Ceperanum, & Babucum, & loca vicina: deinde rediens, moenia Aquini, & Pontecurvi, & aliorum Oppidorum dirui

ceptus Sigonius lib. 11. de Reg. Ital. *Aquilanorum* nuncupatione perperam illum designavit. Cumque eodem tempore Robertus II. Capuae olim Princeps, & Andreas Comes Rupiscaninae (oppidi hoc nomen in Episcopatu Allifano) frater Comitis, & Ducis olim Apuliae Raynulfi spe fultius Friderici Imp. qui Romam eopse anno ad suscipiendam Imperii coronam advenerat, ex longo decem, & octo annorum exilio ad avitas recuperandas ditiones animo intenderent, opportunoque etiam Papae Adriani favore roborati, atque (verbis dicam nostri Anonymi) *audita morte Regis Guilielmi* (lectio haec est è manu exaratis exemplaribus, quam firmant Robertus de Monte, Ugo Falcandus, & Gutherus in Ligurino lib. 5.: non autem, ut habet editus Codex: *audita morte Regis Rogerii*) *Comes Andreas cepit civitatem Alifiae. Robertus de Surrento cepit omnem Principatum Capuae usque Neapolim, & Salernum*. Fuit autem hic *Robertus de Surrento* idem ille Princeps hujus nominis secundus, qui in anno 1127. teste Falcone, ab Campano Archiepiscopo *juxta praedecessorum suorum Privilegium, praesente Romano Pontifice Honorio, in Principatus honorem inunctus*, varios expertus deinde rerum casus, eidem Falconi, & Alexandro Telesino fusè descriptos, bis a Rege Rogerio Principatu exutus: (*) primùm scilicet in anno 1134., iterum in an. 1137. ad Imp. Conradum Lotharii successorem profugus se trans Alpes receperat; quod Sigonius loco jam relato, nescio tamen ex quibus antiquis edoctus monumentis, adnotavit. Ibique, defuncto Conrado, ad hos usque annos manserat, ut Guilielmi Tyrii auctoritas persuadet lib. 18. cap. 2. *Exules quoque* inquit, *quos tam ipse* (Guilielmus) *quam pater ejus de Regno ejiciens, bonis fecerat extorres paternis, viros inclytos, & armis potentes, Dominum videlicet Robertum de Surrento Principem Campanum, Comitem quoque Andream de Rupecanina, & alios multos exhortationibus suis* (Adrianus Papa) *provocaverat, ut in Regnum redirent, & ad jure haereditario sibi debitas accederent possessiones* &c. Idem etiam innuit, quamvis nostri Roberti nomen omninò reticet, Guntherus lib. 1. post descriptam Friderici Imp. electionem, sic canens:

„ *Nec minus Appuliae Calabris, qui ex finibus alti*
„ *Sanguinis hic aderant proceres, quos ille locorum*
„ *Invasor patriis migrare Rogerius oris*
„ *Jusserat, & tota profugos regione fugarat,*
„ *Multaque flebiliter crudelia facta Tyranni*
„ *Dequesti, patria sese tellure fugatos,*
„ *Proscriptosque bonis* — Subdit autem.
„ *Accipit haec laetus Princeps, gaudetque rogari,*
„ *Signaque trans Alpes post prima biennia ferre*
„ *Regia, communi Procerum juramine sancit*, &c.

Et lib. 4. enarrans receptas ab praefatis exulibus priscas suas ditiones „ In-

(*) *Surrentini hunc Robertum Civem suum ostentare conantur ad Scrisalium familiam; sed perperam, ut alibi aptius aniles hasce fabellas ad cachinnos excitandos in theatro exponam.*

rui fecit, & omnes Monachos de Ecclesia foras expelli, exceptis duodecim. Imperator Theutonicus Romam venit, & clam coronatus recessit. Robertus Comes Loro-

„ *Interea patriis Andreas finibus exul,*
„ *Atque alii Proceres, Siculus quos ille Tyrannus*
„ *Appuliae totis dudum proscripserat oris,*
„ *Seu postliminio Romani jure reversi*
„ *Principis, injecta fines, ereptaque dudum*
„ *Jura, manu, firmasque urbes, & castra tenebant,*
„ *Omnibus attonitis.* Et iterum lib. 5.
„ *Hic Comes Andreas Capuae, proscriptaque turba*
„ *Nuper ab exilio nostro sub Rege reversa*, &c.

Qui tamen postremus Guntheri locus Capuam quidem a suo anteriori domino receptam, etsi subobscure aperit; sed ejus simul detegit indiligentiam; qui nullum agnovisse videtur Principem Robertum: congeminatoque errore Comitem Capuae facit Andream de Rupecanina, Roberti consanguineum: reclamante scilicet nostro Anonymo, jam dicto Tyrio, Romualdo Salernitano, & Ugone Falcando, qui non *Robertum de Surrento*, ut alii, sed *Robertum Surrentinum* illum dicit. quo indicio ductus, (alia nunc omitto pro mea hac opinione argumenta) ipsius Falcandi dictionem cultiorem alicubi modo haberi, quam ipse efformarit, passamque in multis judico novitatem. Hic itaque Robertus in anno vigesimo octavo, ex quo primum Capuae Princeps fuerat salutatus, nempè in *anno Christi* 1155. *mense Decembrio*, *Indictione quarta* (ex antiquis Chartulis haec est temporis designatio, quas omnium primus palam dedit amicus vir Michael Monachus in suo Sanctuario) avitum Principatum tertia vice detinebat; quem in antecedente Septembri recuperarat: quamvis plerique recentiores, quorum antesignanus, ac princeps extitit Thomas Fazellus in Decade posteriore Rerum Sicularum lib. 7. cap. 4. hunc Robertum nuncupatum *de Surrento* alterum, ac diversum ab Roberto illo II., statuerunt, patriaque putarunt Surrentinum; sed hunc commenti virum, coacti simul sunt asserere, Regi Guilelmo uno, eodemque prorsus tempore cum duplici Roberto pro Campano retinendo Principatu rem fuisse; quodicto nil absurdius, nec ab antiquiorum narratione dissonantius. Verumtamen qua occasione Campanus Princeps Robertus hanc novam acceperit denominationem, comperti nil ego cum habeam, minus quidem perite viri ceterum docti egisse se videntur in re manifesta, quandoquidem sub aetate Nortmannorum, quorum tempore haec acciderunt, haud cognomina ex urbibus, nisi aliquando possessis, desumi consueverunt; ex quo sane more in antiqua Chartula a superius dicto Michaele Monacho relata, Philippus quidam praesentis Principis Roberti II. *avunculus*, idemque cognomine appellatus legitur *De Surrento*: quippe qui filius fuerat Sergii Principis Surrenti, ejusdemque Sergii filia Philippi soror, conjugio copulata Principi Capuae Jordano II., secundum hunc genuit Robertum, quod ex vetusto Diplomate descripto in Latina Historia Neapolitana pag. 515. attente idem amicus doctus vir observavit. Noster igitur Robertus vitam ducens exulem, ex ignota nunc occa-

rotelli Regnum cepit invadere. Comes Richardus de Aquila cepit Suessam, & Theanum. Audita morte Regis Rogerii Comes Andreas cepit Comitatum Alifiae. Robertus de Surrento cepit omnem Principatum Capuae usque Neapolim, & Salernum. Adrianus Papa adiit Beneventum. Robertus Comes Lorotelli cepit totam Marinam, & Castrum Bari diruit.

(L) 1156. Wilelmus Rex Siciliae venit Brundusium, & ce-

casione maternae patriae cognomen videtur usurpasse; qui cum filius fuisset Jordani II., nepos Jordani I., ac pronepos Richardi I. Campanorum Principum Nortmannorum, *jure sibi haereditario debitam*, ut Tyrius loquitur, Campani Principatus possessionem reposcebat: quod etiam affirmat Falcandus. *Robertus*, inquit, *Surrentinus a Capuanis suscipitur, & haereditario ad se jure pertinentem occupat Capuae Principatum*. Quae jura minime ex materno, sed ex paterno genere ei competere potuisse, est satis, superque manifestum; nec in his diutius te, Lector, nunc moror.

(L) *An. 1156. Wilielmus Rex Siciliae venit Brundusium* &c.) Qua celeritate universum fere Apuliae Ducatum, Capuaeque Principatum Guilielmus eadem protinus recuperavit: sibi repente conciliato Papa Adriano, *cum quo*, ut noster perhibet, *paciscens, secure permisit exire Regnum Comitem Lorotelli, & Comitem Andream* (sic legendum hoc loco, & ad an. 1157., & 1158. bis, ex fide scriptorum Codd. non. *Comitem Andriae*) *& alios socios eorum, prece ipsius Papae*. Tyrius negat illis hoc permissum ex Adriani rogatu (Anonymo concordat Romualdus: Falcandus utrumque tacet) quinimmo tradit, *exclusos omnes alios a foedere, qui Domini Papae jussionibus tantis se laboribus immerserunt, & periculis*. Blondus nuperus auctor prae ista, quae tractamus, tempora, in Hist. Dec. 2. lib. 2. perfidiae nostrates accusat Barones, quoniam inscio Pontifice, Regi concordaverant; quam plane narrationem ex Adriani Actis, sicut pluraque alia ibi a se descripta, est mutuatus; sed Baronius non hoc adversus Tyrium praesidio Papam protegendum duxit, nam virum non fugit scientissimum, Barones illos sola fuga, atque exilio vitam salvasse; quorum omnium unus Campanus Princeps Robertus sub ipsa fuga captus *apud Garilianum* (sic noster habet in manu exaratis exemplaribus; male editus Codex, *apud Cajetam*) *in carcerem est ad Siciliam deportatus, ubi caecatus est, & non post multum temporis obiit*. Tyrius de eodem. *Dum Garilianum*, inquit, *navigio transire parat, a suis vectoribus, cum suos jamjam transituros expectaret, captus est*, &c. Idem Romualdus Salern. *Jam Garilianum fluvium pertransiens, Richardus de Aquila Comes Fundanus, qui homo ejusdem Principis erat* (conjuraverat & ipse in Regem) *positus insidiis ipsum cepit*. Falcandus insuper: *Per terram Comitis Richardi de Aquila secure transiens, in transitu fluminis ab eodem capi jussus, Regique traditus est. Eo facto Richardus gratiam ejus promeruit*. Sic uno consensu laudati Auctores. Sed indicta aliis omnibus notat

& cepit illud menſe Maii, die vigeſimo octavo, & deſtruxit Barum, deinde venit Beneventum ad Papam Adrianum, cum quo paciſcens, ſecurè permiſit exire Regnum Comitem Lorotelli, & Comitem Andriae, & alios ſocios eorum prece ipſius Papae. Quo audito Robertus de Surrento fugit, ſed captus apud Cajetam, in carcerem eſt ad Siciliam deportatus, ubi coecatus, & non poſt multum temporis obiit. Adrianus Papa coronavit Beneventi ſupradictum Regem Wilelmum, & confirmavit ei Regnum, & regalia B. Petri de Regno. Abbas Raynaldus recuperavit gratiam Domini Regis Wilelmi apud Salernum.

1157. Menſe Novembris Comes Andriae cepit Terram Fundanam, & Aquinum, & terram S. Benedicti; deinde cepit Cominum.

1158.

notat Chronicon Ciccanenſe ad an. 1156. his verbis. *Captus eſt cum ſuo filio, & filia in Trajectu*. Et ad an. 1157. *Menſe Novembris venit Comes Andreas cum Romanis, Graecis, & aliis multis: acquiſivit totam terram Fundanam, & cremavit Trajectum pro vindicta Principis* &c. Eo enim loci ſcaphis trajici Garilianus multo ante haec tempora conſuevit; unde novo ibi oppido, quod non admodum ab ejusdem fluminis refugit ripa, exque vicinis Minturnarum crevit ruinis, factum eſt nomen. *Trajecta*; qua forma in Capitulari enunciatur Principis Sicardi de anno 836. Num. 13. Et Roberti quidem ſecundi hic fuit vitae finis, poſtquam tertia tandem vice Principatum Capuae detinuiſſet a menſe Septembri anni 1155. ad Junium anni ſequentis, menſibus fere novem; annumque numerare cum cepiſſet, ut Chartulae antiquae non unae ſunt documento, *vigeſimum nonum* ab ſuſcepto poſt patrem Jordanum II. Principatu, hoc eſt ab Januario anni 1127. Quocirca ex Campanorum Principum albo expungendus qui nunquam in vivis fuit, nulliſque priſcis Auctoribus eſt cognitus tertius, exteruſque Princeps Roberrus, ex patria ſive urbe, ſive gente falsò recentioribus reputatus *De Surrento*. Cuius denominationis certa nos haud lateret nunc ratio, ni ſimul ſub alto Scriptorum omnium ſilentio, de quo miror, Surrentinae urbis omnino per Nortmannorum tempora lateret, qui fuerint caſus (*).

(*) *An Fort. vel ob Surrenti aliquo temporis ſpacio, domicilium poſt Capuani Principatus amiſſionem; vel ab aliqua Surrentini Ducatus apri poſſeſſione: ex Sergiorum adfinitate, ut ſuperius Peregrinius innuit Sed alibi plenius.*

(M) 1158. Comes Andriae VI. die mense Januario cepit Sanctum Germanum, & Raynaldus Cassinensis Abbas, & Alfanus Capuanus Archiepiscopus, & quamplures alii Cassinum conscenderunt. Terram autem Sancti Benedicti reddidit se praefato Comiti Andriae, qui sequenti die ascendit Cassinum, & acriter pugnavit; sed nihil profecit, postmodum exivit de Regno. Imperator Constantinopolitanus fecit pacem cum Rege Siciliae usque ad triginta annos. Theutonicus Imperator in Lombardiam veniens, Mediolanum, & Cremam obsedit, quam tandem igne combussit.

1159. Obiit Adrianus Papa apud Anagne. Rolandus Cancellarius in Papam Alexandrum (*scil. III.*) eligitur. Et Octavianus a Monticello a paucis eligitur in Papam Victorem, qui perrexit ad Imperatorem Theutonicum in Lombardiam; & Papa Alexander mansit in Campania.

(N) 1160. Comes Robertus de Loritello; & Comes An-

(M) *An. 1158. Comes Andriae VI. die mense Januario cepit Sanctum Germanum* &c.) Jam paulò ante monui scribendum. *Comes Andreas*, estque idem nomen restituendum in Roberto de Monte ad an. 1156. Item inferius ex Cassinensibus exemplaribus lege. *Terra autem Sancti Benedicti reddidit se praefato Comiti Andreae* &c. non. *Terram*. ut in edito.

(N) *An. 1160. Comes Robertus de Loritello* &c. Totum hunc locum, ad scriptorum Codicum formam, sic reforma. *Comes Robertus de Loritellis, & Comes Andreas intraverunt in Regnum. Masemuti ceperunt Africam. Matthaeus Bonellus interfecit Majonem Ammiratum apud Panormum.* Quos autem noster ad an. 1151., sive 1152., bis dixerat. *Naassamonites* pro *Mnasaemonites*, rectius nunc appellat. *Masemutos*. nam horum sermo (quod testatur Livius Sanutus lib. 8. Geographiae Terrae Africae pag. *99.* a ter.) nonnulla cum retineat vocabula Araba, plerique fuere, qui eos ex Arabia Felici in Mauritaniam, quam incolunt, Tingitanam (Regnum hodie fere est Marochi, ad montem Atlantem) digressos putarunt, & origine *Sabaeos*, vel ut alii appellant apud Robertum de Monte ad an. 1152. *Moabitas*. At *Naassamonitae* vel nulli unquam populi, vel iidem plane, ac *Mnasaemanes*, aliàs *Maesaemanes*, Ptolomaeo descripti Geogr. lib. 6. cap. 7. in Tab. 6. Africae, qui Arabiae incolas illos facit. Sed in quodam Diplomate Petri Regis Aragonum apud Baronium ad an. 1097. num. 92. *moneta Masemutorum*, quae auri unciam valebat, dicta cum sit. *Nassamutina*, est hinc intelligere, nomen ejus gentis variè olim fuisse detortum, quod alii etiam aliter pronunciant: *Musinudae*, *Masmudae*, & *Mamudae*. Ceterum

Andreas intraverunt in Regnum : Masenuti ceperunt Africam. Matthaeus Borrellus interfecit Majorem Ammiratum apud Panormum.

1161. Incarcerati de Sicilia per vim liberati sunt. Buteria rebellata est ; sed Rex eam capiens destruxit. Mense Augusti Luna duodecima obscurata est.

1162. Alexander Papa per mare ivit in Franciam, & a Rege Franciae (18), & Anglorum honorifice receptus est. Federicus Imperator destruxit Mediolanum, & subjugavit Lombardiam. Rex Siciliae veniens in Apuliam (19) destruxit Tabernam ; deinde rediit in Siciliam; prius tamen praecepit custodiri diligenter Monasterium Cassinense.

(O) 1163. Mense Julii fer. 4. Sol obscuratus est. Rocca Gulielmi recepta est ab Aulicis Regis.

(P) 1164. Mense Aprilis, quartadecima die intrante, Victor schismaticus obiit apud Lucam ; & Guido Cremensis in Papam Pascasium ordinatur (*).

1165.

terum in anno superius descripto captam ab iis accipe non eam Africam latissimam ad Meridiem regionem

„ . . . . *Italiam contra*, *Tyberinaque longe* „ *Ostia:*

sed urbem in ejus litore, nomine *Mahdia* incolis, ut perhibet Fazellus in Hist. Siculae Dec. post lib. 7. c. 4. & alibi, Tuneto orientaliorem; de qua iterum noster ad an. 1086. sive 1087., Romualdus Salernit. Ugo Falcandus non semel, Robertus de Monte ad an. 1180. Petrus Diac. in Auct. ad Ostien. lib. 3. cap. 69. nescioque an eadem acceptione S. Gregorius Magn. lib. 2. Ind. 10. epist. 30.

(O) *An.* 1163. *Mense Julii* &c. *Rocca Gulielmi recepta est ab Aulicis Regis*. Scripti Codd. *a Balivis Regis*, scilicet, *a ministris Regis*, quod etiam sonat id verbi apud Petrum Diac. lib. 4. cap. 103. *A Regis Balivis*, inquit, *securitate accepta*. Qui autem proprie fuerint *Balivi*, alias *Bajuli*, & *Baillivi*, eorumque Magistratus *Balìa*, & quam multiplex etiam ejus nominis usurpatio, hujus non est loci aperire.

(P) *An.* 1164. *Mense Aprilis quartadecima die intrante*, *Victor schismaticus obiit apud Lucam* &c. In Cod. 199. sed depravate, *quartadecima die in Trano* &c.

(18) Ivit in Franciam A. 1161. quatuor illi naves praebens Vilielmus Rex. Procellis tamen vexatus in Italia hyemare coactus est. Vere tamen Gallias progressus.

(19) In Calabriam potius, ubi Tabernae oppidum situm.

(*) Legendum omnino *Paschalem*.

1165. Alexander Papa per mare de Francia rediens, Urbem intravit, qui a maxima parte Senatus, & a populo Romano honorifice receptus est (20).

(Q) 1166. Rex Guilielmus obiit decimaquinta die, mense Maii, & Guilielmus filius ejus coronatus est mense Julii. Raynaldus Abbas obiit mense Octobris. Theodorus electus est in Abbatem.

(R) 1167. Dum Imperator Fredericus oppugnat Anconam, Raynaldus ejus Cancellarius expugnavit Romanos, ex quibus mille quingenti occisi sunt, vulnerati vero, & capti mille septingenti; quod audiens Imperator, captâ Anconâ, venit Romam, & combussit porticum S. Petri. Alexander Papa exiens Urbe, Beneventum venit. Mense Septembris obiit Theodinus Abbas, & fuit maxima mortalitas (21).

(S) 1168. Guidus Abbas Venusinus ordinatus est in Abbatem Cassinensem. Comes Gilbertus, & Berteraimus filius ejus expulsi de Regno, Hierosolymam perrexerunt. Abbas vero Aegidius depositus est a Papa Alexandro, & reliquit procurationem Petro Cassinensi Decano.

1169. Robertus Comes de Loretello cum Rege Guilielmo concordatus est. Multa moenia diruta sunt a terre-

(Q) *An.* 1166. *Rex Guilielmus obiit* &c. *Theodorus electus est in Abbatem* Scribe. *Theodinus*, ut bene editus habet Codex ad an. sequentem, & utrobique ambo Scripti Codd. Ita quoque infr. sequenti A. habetur *Theodinus*. Prat.

(R) *An.* 1167. *Dum Imperator Fredericus* &c. *Et combussit Porticum S. Petri. Alexander Papa exiens Urbe, Beneventum venit. Mense Septembris obiit Theodinus Abbas* &c. Uterque scriptus Codex Cassin. *& combussit Porticus S. Petri*, exque iis subsequentia sic distingue. *Alexander Papa exiens urbe, Beneventum venit Mense Septembri. Obiit Theodinus Abbas* &c. Roma clam discesserat Alex. mense Aug. ut ejus habent Acta apud Baron. hoc A. perque Terracinam, & Cajetam transiens, non ante Septembr. Beneventum pervenit.

An. 1168. *Guido Abbas Venusinus ordinatus est in Abbatem Cassinensem* &c. *Aegidius* dicitur, non *Guido* in M. SS. exemplaribus constanti scriptura hic, & infra, quam ibi editus etiam retinet Codex.

(20) PP. Alexander Cajetam primum; inde Beneventum venit; quamvis alii Panormum adserant pervenisse, Regis Wilelmi navigiis, & tandem Romam introgressum fuisse, in fine A. 1165.

(21) Pestilentia scil. ob quam Federicus Aug. discedere cogitur.

remotu in diversis partibus.

1170. Alexander Papa rediens a Benevento recepit Tusculanum ad proprietatem Romanae Ecclesiae.

(T) 1171. Dominicus Abbas de Sabucino electus est in Cassinensem Abbatem.

(V) 1172. Dominicus Abbas in Epiphania confirmatus

(T) *An.* 1171. *Dominicus Abbas de Sabucino* &c. Scripti Codd. *de Cabucina.*

(V) *An.* 1172. *Dominicus Abbas in Epiphania confirmatus est in Abbatem* &c. *Rex Guilielmus cum Principe Henrico fratre suo venit in Apuliam; sed Princeps infirmatus rediit in Siciliam, & ibi mortuus est* &c. Paulò pinguius haec de Regis Guilielmi secundi in Apuliam adventu, deque morte ejus fratris Henrici Romualdus Salernitanus, quem dicit a patre Guilielmo primò institutum Principem Capuae post obitum alterius filii nomine Roberti (fuerat hic quoque Campanus Princeps ab anno 1158, nec dum novi quo anno decessit) annumque vitae decimum tertium agentem praescripto anno 1172. fato functum assentitur. Diem ejus obitus sic praefert Emortuale Cassinense. *XVI. Kal. Julii obiit Henricus Capuanus Princeps*, cujus extat etiamnum Tumulus in Ecclesia Montis Regalis, Joanni Aloysio Lelli, & Georgio Gualtherio, in antiquis Tabulis Siciliae relatus; ibique etsi defunctus ille perhibetur in anno Christi 1170, iis versibus

„ *Mille decem decies, decies septem datus annus*

„ *Te tollit, postquam carnem pius induit Agnus*,

id Romualdo, nostroque haud adversatur Anonymo, qui communem Christi secuti sunt aeram. Quandoquidem praefati Tumuli Siculus plane Auctor minime eandem, sed aliam Siciliensibus usu receptam usurpasse videtur epocham, in Tumulo etiam Regis Rogerii observatam; in quo duo pariter anni praevertuntur, defunctusque traditur Rogerius in anno 1152. quem plures nostrates antiquae chartulae viventem faciunt in anno 1153. obiisseque complurium, etiam Auctorum testimonio constat, in anno 1154. ut dictum est supra: Eundem quoque calculum ab Lupo observatum in designanda epocha adventus Langobardorum in Italiam, fuisseque integro biennio ab eo anticipatam, non hoc repetam loco. Quod quidem Prochronismum ad Graecorum sententiam, qui Natalem Christi, ut notavit Joannes Georgius Heruvartus in nova sua Chronologia, biennio citius figunt, docto ne credas viro accommodatum. Nam Graeci, eodem Heruvarto monitore cap. 208. 234. 237. 260. & alibi, suo illo ratiocinio ducti, *annos Christi biennio plus numerant, quam nos vulgo solemus*; & sane Lupus Langobardorum adventum, quem nostri ad annum figunt 568. minime retulit ad annum 570. sed 566. Redeo itaque ad Principem Henricum, Ugoni etiam Falcando memoratum, ubi de Regis obitu Guilielmi I. *Qui*, inquit, *Guilielmum majorem filium post se Regni successorem constituit: Henricum verò Principatu Capuae, quem dudum ei concesserat, voluit esse contentum*. Sic quidem cavit Rex ille, Romualdo insuper id ipsum affirmante his verbis. *Testamentum fecit, in quo Guilielmum filium suum majorem, totius Regni haeredem instituit, Henrico alteri filio Principatum* Ca-

tus est in Abbatem a Papa Alexandro apud Tusculanum. Luna decimaquarta obscurata est, & terremotus fuerunt. Rex Guilielmus cum Principe Henrico fratre suo venit in Apuliam, sed Princeps infirmatus rediit in Siciliam, & ibi mortuus est. Dominus Rex venit Capuam, & inde pergens Salernum, reversus est in Siciliam.

(X) 1174. Mense Aprilis Dominicus Abbas obiit: Petrus Decanus electus est in Abbatem mense Augusti. Stolium Regis ivit Alexandriam. Fredericus Imperator venit Lombardiam.

1176. Christianus Cancellarius Imperatoris, veniens super Cellis, obsedit eam. Comes Rogerius Andriae, & Comes Tancredus cum aliis Comitibus contra eum perrexerunt illuc.

1177. Alexander Papa ivit Venetias, & ibi fecit pacem cum Imperatore mense Julii in festo B. Jacobi Apostoli.

1178. Joannes Abbas Stumensis, qui vocabatur Papa Calixtus in decollatione B. Joannis Baptistae Tuscula-

Capuae, quem concesserat, confirmavit. Quocirca ex certissimis documentis cum constet, fuisse hunc Henricum Capuae Principem, investigent quaeso eruditiores, cur ejus nomen datis tunc Chartulis, atque Notitiae Judicati editae a me lib. 1. Hist. PP. Langob. pag. 256. quae de anno est 1171. quando ipse vivebat Princeps, praefixum de more haud fuerit, Nam quod sub tutore, Rege scilicet, ac fratre ejus Guilielmo II. utpote aetate minor, ipse vixerit Henricus, erit, forte, haec rei gestae ratio perquam vero similis; at Regem, quem summae bonitatis concelebrat fama, minus in fratrem benevolum, quin & injustum prodit, vel ex patris Guilielmi Primi, & Rogerii Avi exemplo; qui filiorum suorum Amfusi, Guilielmi, & Roberti Capuae Principum nomina chartulis post sua superscribi permisere, voluereque. Sed de his alias.

(X) *An. 1174. Mense Aprilis Dominicus Abbas obiit. Petrus Decanus electus est in Abbatem mense Augusti. Stolium Regis ivit Alexandriam* &c. Interpungenda ista, ut in Codice 199. *electus est in Abbatem. Mense Augusti Stolium* &c. Tertius scriptus Codex praeter consuetam in singulis annis usque ad an 1188 anticipationem, hoc loco annum praefert MCLXXII. & statim annum MCLXXIII. deinde iterum annum MCLXXII. utique mendose; quos ad oram nescio quis, sed juxta ibi servatum recensuit Prochronismum.

lanum ad pedes Domini Alexandri Papae III. venit, quem postea Rectorem Beneventi constituit.

(Y) 1179. Alexander Papa celebravit Concilium in Ecclesia Lateranensi mense Martii, ubi fuerunt Episcopi numero triginta & unus, exceptis Cardinalibus, qui fuerunt viginti duo, & exceptis Abbatibus, qui præ nimia multitudine numerari non potuerunt, ubi Sancta Synodus promulgavit capitula viginti septem.

1180. Hoc anno homines Sancti Germani perrexerunt ad Dominum Regem apud Messanam, ut concederent illis privilegium contra Monasterium; sed nihil profecerunt. Lando intrusus, qui est Papa Innocentius dictus, apud Palumbarum cum sociis captus, ad Cavas (*) est in exilium deportatus.

(Z) 1181. Alexander Papa obiit apud Civitatem Castelli; & Ubaldus Ostiensis Episcopus ordinatur in Papam Lucium apud Velletrum. Dominus noster Rex fecit treguam apud Panormum cum Rege Maxamutorum usque ad decem annos, mense Augusti.

(A) 1182. Tribus diebus infra octavam Epiphaniae tam maxima venti procella desaevit per totam Italiam, quod homines plures, & bestias interfecit, arbores exaruit, & herbas ad radices destruxit. A quinque annis, & infra fames fuit tam valida per totam Italiam, quod diversis in partibus vulgo *salma*, & *soma* tritici pro auri uncia non poterat inveniri; & omnium frugum terrae sterilitas maxima fuit, & plures homines prae nimia fame her-

(*) *Ad Monast. scil. Cavense apud Salernum.*

(Y) *An.* 1179. *Alexander Papa celebravit Concilium* &c. *ubi fuerunt Episcopi numero triginta, & unus &c.* Scripti Codd. *Episcopi numero* ccci. &c. quibus adstipulatur Guilielmus Tyrius lib. 21. cap. 26.

(Z) *An.* 1181. *Alexander Papa obiit* &c. *Dominus noster Rex fecit treguam* &c. Vixit igitur hic Anonymus per tempora ejusdem Regis, & post. Ceterum qua occasione Rex Guilielmus II. cum Masemutorum, & Marochi Rege inducias fecerit, quod hoc loco notat Anonymus, vide Robertum de Monte ad an. 1180.

(A) *An.* 1182. *Tribus diebus infra octavam Epiphaniae* &c. *ad radices destruxit* &c. Scribe *extraxit*; & paulo post *psauma tritici*, ut in exemplaribus,

herbas comedentes agrestes deperierunt.

(B) 1183. Rex Guilielmus Siciliae secundus, venit ad Montem Cassinum septimo Kalen. Februarii, & alio die versus Capuam remeavit. Lucius Papa III. apud Velletrum promovit Guilielmum Abbatem S. Mariae Regalis de Panormo in Archiepiscopum Montis regalis. Christianus Moguntinae Ecclesiae Archiepiscopus obiit apud Tusculanum. Homines Malsenses (*) destruxerunt Rapollam.

(C) 1184. Nono Kalen. Junii Terremotus adeo magnus, & terribilis fuit per totam Calabriam in (**) Valle de Grati, & vallem de Sinu. Ecclesiae omnes, & omnia aedificia murorum corruerunt, & Rufus Cusentinus Archiepiscopus, & multi alii sub murorum praecipitio suffocati sunt. Cassinensis Ecclesia commutationem fecit cum Roberto Caputasino de Selectano cum Castro Fella. Lucius Papa dimisso Comite Bertoldo ad defensionem

(*) *Lege omnino* Melfienses: *Male igitur emendat infra Peregrin. Rapolla namque proxima est Melfiae, non Amalfiae*. Prat.

(**) *Locus corruptus*. Carac.

(B) *Ann.* 1183. *Rex Guilielmus Siciliae secundus venit ad Montem Cassinum septimo Kalen. Februarii; & alio die* &c. Mutilus est hic locus in Codice edito, quem uterque scriptus integrum praefert sic. *Ven. ad Mon. Cass. sept. Kal. Febr. ubi eo die pernoctans, & sequenti die ibidem permanens, post Solis occasum descendit. Alio die a S. Germano rediens, per Mortulam . . . . . . per Suessam, versus Capuam remeavit* &c. & infra *homines Amalfenses* non *Malfenses*.

(C) *An.* 1184. *Nono Kalen. Junii Terremotus* &c. Putabat vir doctus corrupta verba illa *in Valle de Grati*; sed non sunt: sic enim dicta olim, atque etiam num dicitur Vallis, regioque percelebris in Calabria citeriori supra Consentiam ad Septemtrionem, Tarentinum adusque sinum porrecta, quam praeterfluit flumen Orathis, vulgo *Grati*, unde illi nomen, Regiisque frequentissime Tabulariis, nec non Richardo de S. Germano ad an. 1234. memorata. Corrupta certe sunt verba illa. *Vallem de Sinu*; quorum loco nescio an restituendum *Valle de Salina*, sive *Salinarum*, a Gaufredo Malat. lib. 1. cap. 21. descriptam prope urbem Rhegium: in Calabria scilicet Ulteriori: ita ut utramque pene Calabriam Terraemotu hoc concussam fuisse intelligamus. Nec sine mendo in Codice edito *Castro Fella*, & *Comite Bertoldo*, quae in manu scriptis sunt *Castro Sella*, & *Comite Bertolfo*.

nem Campaniae, per Vallem Orbeti Veronam acceſſit ad colloquium cum Imperatore (22).

1185. Pax firma inter Imperatorem Fredericum, & Regem Guilielmum facta eſt. Rex Guilielmus Siciliae copioſum exercitum in Romaniam tranſmiſit, qui Civitatem Durachiae; & Civitatem Saloniquium ceperunt (23). Praefatus Rex Conſtantiam amitam ſuam tranſmiſit in conjugem ad Illuſtrem Regem Henricum filium Frederici Imperatoris. Novum genus hominum, qui Vendicoſi dicebantur, in quadam parte Regni ſurrexit, quos praedictus Rex ſuſpendi fecit, & diverſis poenis affligi. Supradicto ſtolio Regis, fraude, & vi Graecorum, poſtmodum fortuna eſt adverſata. Lucius Papa apud Veronam obiit VII. Kalend. Decemb. & Archiepiſcopus Mediolanenſis in Papam Urbanum eſt ſubſtitutus. Baldovinus Rex Hieroſolymitanus obiit, & Baldovinus filius ſororis ejus eſt factus Rex. Andronicus Conſtantinopolitanus obiit, & Iſacius factus eſt Imperator (24).

(D) 1186. Dominus Petrus Sacerdos, & Abbas Caſſinenſis obiit VIII. Idus Julii.

(E) 1187. Saladinus menſe Maii Chriſtianos devicit; iterum in Junio in alio conflictu victoriam obtinuit. In Septembri 4. Idus Hieruſalem cepit. Exiens Papa Urbanus de Verona, & Ferrariam veniens, obiit (25).

Ma-

(D) *An. 1186. Dominus Petrus Sacerdos* &c. Mancus locus, ſupplendus ex exemplaribus ſic. *Dom. Petrus de Inſula Sacerdos, & Abbas Caſſinenſis in ſancta confeſſione obiit* &c.

(E) *An. 1187. Saladinus menſe Maii* &c. *& veniens in civitatem Piſanam obiit V. Kal. Januarii* &c. Deeſt denarii nota, nam ſcripti Codd. defunctum notant Papam Gregorium *Kal. Januarii*, eique ſubſtitutum Paulum Epiſcopum *Praeneſtinum*, non *Clandeſtinum*.

(22) Ibique Concilium celebravit, Imperatoris etiam interventu. Labbe To. X. Sigon. aliique.

(23) Pro hac expeditione fuit ſupplicatum ſervitium a Baronibus Regni, prout in Archivio Neap., & apud Borrellum in Vindic. Neap. Nobil.

(24) Multa horum pertinent ad An. 1186.

(25) Ob Hieruſalem a Chriſtianis deperditae dolorem.

Magister Albertus Beneventanus Presbyter Cardinalis Sancti Laurentii in Lucina, & Sanctae Romanae Ecclesiae Cancellarius, in Papam Gregorium Octavum est substitutus; & veniens in Civitatem Pisanam obiit V. Kalend. Januarii (26). Paulus natione Romanus, & Episcopus (*) Clandestinus in Papam Clementem est substitutus.

(F) 1188. Papa Clemens a Romanis magnifice est receptus. Roffredus de Insula VII. Idus Julii in Cassinensem Abbatem honorifice receptus est.

1189. Guilielmus Rex Siciliae sine liberis, & testamento moritur. Panormi oritur inter Christianos, & Sarracenos dissensio. Sarraceni multa suorum strage facta, exeunt, & inhabitant montana. Roffredus Cassinensis Abbas, futurorum providens, cum vicinis Comitibus, & Baronibus confoederatur.

(G) 1190. Tancredus Comes Licii, qui apud Trojam cum quibusdam aliis juraverat fidelitatem Constantiae uxori Henrici Regis Theutonicorum, & filiae quondam Regis Rogerii, Panormum vocatus a Magnatibus Curiae, de assensu, & favore Curiae Romanae coronatur in Regem mense Januarii. Rogerius Andriae, & Richardus Caleni Comites, melius suae fidei memores cum quibusdam aliis Tancredo resistunt; sed differente suprascripto

P 2 Re-

(*) *Al. Praenestinus.*

(F) *An.* 1188. *Papa Clemens a Romanis*. &c. In tertio scripto Codice nulla ad hunc annum notantur gesta; sed ea tantummodo Librarii legitur admonitio, superius mihi bis descripta, qua suam ipse fassus incuriam, reliquos annos recto ordine digesturum se spondet.

(G) *An.* 1190. *Tancredus Comes Licii* &c. Pluries hoc loco in edito Codice adversus manu descriptos peccatum; in quibus *Rogerius*, *Andreas* (non *Andriae*) *&* *Richardus Caleni Comites* &c. & infra. *Cui etiam munitiones blanditiis Riccardi Acerrarum Comitis cognati sui inductae se reddunt. Idem Comes Romanorum*, *&* *Campaniae*, *&* *Regni collecto magno exercitu* &c. postmodum *muniunt civitatem Ariani*, iterum *fide rupta capit*; *&* *redit cum exercitu contra Capuam*, *&* *Aversam*.

(26) Vix dies LVII. Petri Cathedram rexit.

Rege Henrico in Italiam venire, Tancredus Apuliam fere totam, & terram Laboris sibi subjicit, cui etiam munitiones, blanditiis Acerrarum Comitis cognati sui, inductae se reddunt. Item Comes Acerrarum, de Campania, & Regno, collecto magno exercitu pro expugnandis Capuanis, & Aversanis, terram S. Benedicti aggreditur. Rex Henricus Henricum Testam cum exercitu mittit in Regnum, qui per Amiterninas, & Theatinas oras, intrans, plurima loca incendio, praedaque consumpsit; qui junctus cum praedicto Comite Rogerio, in Apuliam vadunt, locaque quamplurima depopulantur. Cornitum capiunt, & incolas compellunt exulare; contra quos exercitus Tancredi muniunt Civitatem Ariani, & loca vicina, metuentes bello campestri pugnare. Theutonici vero aliquandiu eos obsidentes, cum aestatis fervore, tum penuria depressi, obsidionem solvunt, & de Regno exeunt. Comes Acerrarum invalescit: & supra dictum Comitem Rogerium ad concionem vocatum, fide rupta capit. Redit cum exercitu Capuam, & Aversam (27). Capua se reddit improvido consilio, sicut semper usa,

cum

(27) Anon. noster injuste Campanos offendit. Quomodo enim ii militia, armis, aliisque ad urbis defensionem necessariis carentes, obsistere potuissent, Theutonicis etiam e Regno discessis? Neque verum, Henricum, cui ipsi favebant quam maxime, illuc *appropinquasse*, quum non paucos post menses Augustus cum uxore Constantia Regnum ingressus fuerit. Comiti etiam Acerrano concivi suo Capua deditur, quod ab eo beneficia potius, quam hostilitates referre sperabat, patronum, non inimicum expertura. Jam pene tota Campaniae regio Tancredo se subdiderat, eccui igitur Capua auxilio confidere poterat, aut a quo subsidium expectare, quum Provinciam hostes possedissent, Henrici exercitus absuisset? Haec non improvido consilio peracta, sed rationabili causa, ut ipsemet Henricus deinde confessus est, quum Capuam fuerit ingressus, Campanosque fideles suos adpellarit: quo titulo ab eo usque tempore decorata Fidelissimae etiamnum dignitatem ostentet suam. At qua ratione Cassin. Anonymus hanc Capuae notam impegisset, ignoro. Fortasse quod Campani Aquinates eorum potentiam, nimiasque divitias infringere studuerint, & Capuae cives, Monachos illos ex eorum Urbe profectos quum regredi nequivissent, ipsos apud Principes, ac Provinciae Magnates accusare, & quoquo modo adversari contenderent. Neque adhuc in Cassinenses animi motus compositi: nam permultas ex hac Urbe opes retrahunt, alio translatas,

cum jam Rex Henricus, cui favebat, appropinquaret. Fredericus Imperator Romanorum, ſupradicti Regis Henrici Pater, qui cum ingenti exercitu Hieroſolymam iverat pugnaturus contra Saladinum, qui terram illam occupaverat, in flumine moritur. Henricus ejus filius Italiam ingreditur.

(H) 1191. Obiit Papa Clemens menſe Martii. Jaquintus Diaconus Cardinalis in Papam Coeleſtinum conſecratur; a quo ſupradictus Rex Henricus apud Sanctum Petrum in Principem Romanorum coronatur menſe Aprili. Tuſculanum Romanis conceditur deſtruendum. Henricus Imperator una cum ſupradicta Conſtantia Imperatrice per Campaniam deſcendens in Regnum, Roccam Arcis violento capit inſultu. Quod factum ſuos in audaciam, & noſtros ſic inducit in diffidentiam, ut jam nec loca munitiſſima de reſiſtendo cogitentur: unde Sorella, Atinum, & Caſtrum-Celli non tam bello, quam ſtupore devictae, ſe reddunt. Abbate Roffredo apud Montem Caſſinum ad mortem pene infirmato, habito tractatu inter Legatos Imperatoris, & Conventum Caſſinenſem, qui multum Imperatori favebat, vocati ſunt homines S. Germani, & ibi de mandato Decani, & Conventus juraverunt. Imperator, & Impera-

(H) *An.* 1191. *Obiit Papa Clemens*. &c. Sub uno etiam faſce emendatiora ex ſcriptis Codd. hic dabo, quæ editus tum manca, tum depravata profert. Scribendum itaque. *Quod factum ſuos in audaciam, & noſtros ſic induxit in diffidentiam, ut jam loca, etiam munitiſſima, de reſiſtendo non cogitarent. Unde Sorella, Atinum*, &c. deinde, *& ibi de mandato Decani & Conventus juraverunt Imperatori. Imperatrix primum recta via poſt Imperatorem per Soram, & Atinum, Caſſinum venit*, &c. infra vero: *obſidionem deſerit. Per Capuam redit Caſſinum*, &c.

latas, ut non huic Urbi, e qua illis agri, aliaeque opes tributae, ſed aliis elargiantur locis. At deflenda iſthæc potius, quam enarranda! Alibi fortaſſe melius expendenda.

Nullibi quidem auditum, aut Principi obſequium praeſtaſſe, aut Reip. commodum Urbes illas, quae pro fide ſervanda excidio ſe damnant, ac perditioni. Cui bono Civitates ſolo aequatae, ejuſque incolae ferro aut igni traditi? Fidelitas animo inſidere debet, quae opportunitatem ſe oſtendendi expectet, atque haec Principi obſequia, & Reip. commoda; non autem Urbium excidia.

peratrix primum recta via, post Imperatorem per Soram, & Atinum, Cassinum venerunt. Conventus eis jurat, Abbas minime, sed obsides dat. Post aliquot dies veniunt in Terram Laboris, nullo resistente, praeter Civitatem Neapolitanam, in qua receptaverat se cum suo exercitu, supradictus Comes Richardus. Imperatrix Salerni recipitur, & moratur. Imperator Neapolim obsidet, a mense Maii usque ad mensem Augusti, & tum infirmatus obsidionem deserit. Per Campaniam redit Cassinum: pro Imperatrice mittit, sed Salernitani, fide rupta, detinentes, ad Regem transmittunt. Imperator infirmus, majori parte suorum, aëris intemperie, mortua, captis obsidibus de Sancto Germano, & secum ducto supradicto Abbate, redit in Theutoniam mense Septembris. Comes Richardus cum exercitu, & Neapolitanis, egrediens, Capuam capit Civium (*) proditione, ubi multi de Theutonicis gladio pereunt. Conradus Muscain-cervello, in Castro Capuano aliquandiu resistit; tandem compositus cum Comite, cum suis exiit illaesus, Capuae nobilibus, qui cum eo erant, carceri deputatis. Stultus Paganus Castellanum Atini Theutonicum egredientem gladio deiicit, & Atinum pro parte Regis occupat. Comes Richardus recuperata Terra Laboris, in Venafro Comitem Rogerium Molisi obsidet, quo se redempto ad S. Germanum venit, eumque quorumdam Civium Regi faventium scelerata factione, obtinet. Atenulphus Cassinensis Decanus, relictus ab Abbate procurator, in Cassino se recipit, & cum Monachis obsessus a Comite, viriliter resistit. Comes, in Damanium Regis, capta Terra S. Benedicti, redit in Terram Laboris, mense Novembri. Legati Curiae Romanae Cassinense Monasterium, Decanum, & Monachos interdicunt; nec hoc tamen separat eos ab Imperii charitate (**).

1192.

(*) *Iterum heic convitiatur Anonymus, qui Campanorum fidelitati magnopere invidebat. Scriptores alios consulat Lector, ut maledicta dignoscat.*

(**) *En Anonymi scopulus, & Capuae proditio!*

(I) 1192. Decanus cum Diopulto Caſtellano Rocchae Arcis, menſe Januario, collecto exercitu de Campania, & Romanorum, deſcendentes per montem, invadunt Sanctum Germanum. Balivi Regis, Monachi, & laici, Regis fautores in fugam ſe vertunt. Ceteri non tam dominio reſiſtere valentes, quam contra violentiam praedonum ſe tuentes, magna intrantium ſtrage facta, eos repellunt, donec viſo Decano, in manibus ejus, ſe reddunt. Juramento impunitatis a Magnatibus exercitus recepto, qui tamen obſides capiunt, & auferunt victualia. Idem Caſtellanus Soram capit; deinde ſimul cum Decano capiunt Plumbariolam, & Pinnatarium, ubi multa ſtrage facta inhabitant, & conſumunt omnia. Rex Tancredus veniens in Apuliam vadit uſque Piſcariam; & totam inde Regni terram ſibi ſubiicit, praeter Comitem Caleni, cum quibuſdam Baronibus: deinde per Terram Laboris redit in Siciliam, relicto Capitanio Richardo Comite Caleni, qui jam ſe reddiderat. Rogerius de Foreſta Caſtellanus Atini Caſtrum Sancti Eliae capit. S. Germanum collecto exercitu ab una parte obſidet, & uſque ad muros violento inſultu expugnat: labores conſumit, & exportat; Caream, & alias Villas igni commendat; ſed ut praedictus Comes Caleni cum magno exercitu in obſidione Civitatis, apud Sanctum Angelum diu moratur. Qui ex condicto pariter venientes, violentos facit inſultus; ſed Decanus ſicut in monachatu monaſticum, ſic in bello militarem gerens animum, abſente Diopulto, per ſe Urbem tuetur, ſuos animat, portas reſerat, & vigi-

(I) *An.* 1192. *Decanus cum Diopulto.* &c. Et has curſim non magni momenti demonſtro ex exemplaribus ſinceras lectiones. *Ceteri non tam dominio reſiſtere volentes, quam.* &c. aliquanto poſt *capiunt Palumbarum, & Pinnatarium.* mox *praeter Comitem Celani.* inferius *violento inſultu oppugnant*, poſtea *violentos faciunt inſultus; ſed Decanus, ſicut in Monachatu monachicum, ſic in bello.* &c. ad haec *& Abbatis ſui relictum. Inde Caſtellanus ſaevit*: deinceps *milites Abbati concedit, cum quibus rediens.* &c. demum *coſcina frumenti pluſquam uncia auri, & pſauma vini ſimiliter, & caſiſa olei taren. V.*

vigili cura discurrens ad omnes insultus se obiicit, ita ut, si possibile sit, uno momento portis omnibus adsistere cernatur, mense Junii; Comes autem contra constantiam, ac animositatem Decani se videns non proficere, ab insultu cessat, & de viribus diffidens spem in corruptela reponit, & quem bello non potuit expugnare, blanditiis, & muneribus attentat. Sed & Castellanus Atini captum a militibus Regis Fratrem Decani, variis tormentis affligit, cujus liberatio Decano offertur, aurum promittitur, cujuslibet in Regno dignitatis optio datur; sed fidelis animus, nec avaritiae cedit, nec ambitioni; quinimo tormenta dissimulans jurat, se toleraturum magis ante oculos suspensionem Fratris, quam fidem Imperii, & Abbatis sui relicturum. Ille in Castellanum saevit, montana castra Sancti Benedicti capit, & depraedatur. Imperator Bertoldum Comitem cum exercitu mittit in Italiam, & cum eo remittit supradictum Abbatem, sed Bertoldus in Tuscia demorans, milites Abbati concedit, cum quibusdam rediens Ceperani adloquitur supradictam Imperatricem jam a Rege remissam, ducentibus eam Cardinalibus, ad hoc missis a Papa, qui putabat Romae cum ea de concordia tractare. Sed eadem Augusta Urbis declinat ingressum, & per Tiburim in partes Spoleti recipitur. Applicat Abbas cum militibus, qui die quadam cum Decano euntes Atinum, Cancellos diruunt, magnam partem Atini depraedantur, & comburunt, cepissentque Castrum, si consilio Decani stetissent. Sed Theutonicus furor eodem, quo venit, impetu recessit. Iterum eadem via Cominum intrant, Gallinarium capiunt, & inhabitant: post dies aliquot milites, qui conduxerant Abbatem, recedunt, paucis remanentibus; Abbatia ex parte favet Abbati. Castrum Sancti Angeli solita perfidia induratum, hostiliter resistit, latrunculos conducit, qui per sylvas, & loca opportuna insidentes, praedam eis referant. Castellanus Atini iterum invalescit, montana castra S. Benedicti capit, & tam ipsa, quam Ca-

Castrum Sancti Eliae gladio, praedia igne dissipat, & affligit. Inter has angustias adeo fames invaluit, ut saepe apud Sanctum Germanum venderetur coscina frumenti plusquam una uncia auri, & sauma vini similiter, & capisa olei taren. quinque. Diopultus auxilio Abbatis collecto exercitu, Aquinum, ubi milites Regis erant, obsidet, & militibus exeuntibus obtinet, inde sic invalescit, quod omnia vicinia usque Suessam depraedatur, & affligit. Praedictus Bertoldus, Amiternum, & Valua mense Novembri recipiens, subito descendit in Comitatum Molisii, & Venafrum primo insultu capiens, usque ad consumptionem inhabitat. Obtinet castra vicina, in quorum quibusdam milites Regis capit. Rex Angliae Hierosolyma rediens, in Theutonia captus, Imperatori datur. Post modicum, liberatum, & secum retentum, Imperator, recepta ab eo fidelitate, coronat, & Regnum ejus auget.

(K) 1193. Bertoldus, relictis in Comitatu Molisii Conrado Musca-in-cervello, redit, & ducit in uxorem sororem Comitis Berardi, relictam Comitis Roberti de Caserta. Diopultus in praedam discurrens versus Campaniam, gradientem contra se Comitem Caleni capit, & transductum in Rocca Arcis captivum servat, & praeda tali gloriosus usquequaque per Terram Laboris licenter jam discurrit, & depraedatur. Suprascriptus Abbas, exercitu collecto, recuperat Castellum novum, & alia vi-

Q cina

(K) *An.* 1193. *Bertoldus, relictis in Comitatu Molisii Conrado Musca-incervello, redit* &c. Scripti Codd. *Bertoldus relic. in Comit. Mol. Conrado Musca, & Diotulto, redit.* &c. Facit hos quoque duplices Bertoldi administros Richardus de S Germano ad an 1193. a quo tamen secundus ordine non *Musca*, sed dicitur. *Muscaincervello*. In Anonymo autem dein legendum, *egredientem contra se Comitem Caleni*, non, *gradientem*, & infra. *Pacto facto de reddendo se* &c. & iterum, *venit ad Montem Fusculum*, non *Montem Fuscum*: postremo, *deinde obsidet Aversam, & ipsi se reddunt*, non, *obsidet Torsam*, quae lectiones omnes sunt e manuscriptis Codicibus.

cina Castra, pacto de reddendo se statuto tempore, nisi erit eis a Rege succursum. Castrum Sancti Angeli foris devastat; Bertoldus redit in Comitatum Molisii: Rex Tancredus in Apuliam veniens, recepit filiam Imperatoris Constantinopolitani in uxorem Rogerio filio suo, dudum in Regem coronato. Exinde, collecto exercitu venit ad Montemfuscum, contra quem Bertoldus castra movens, tentoria figit apud Paludam, ubi die belli condicto pugnare volentem Regem, quidam de suis retrahunt. Inter moras autem exercitus Imperialis, penuria coactus, redit in Comitatum Molisii. Rex vero transiens vi capit Roccham Sanctae Aghates, & Castrum Sabiniani, ubi plures de Theutonicis captos, extremo supplicio damnat. Bertoldus Castrum Montis Rodonis obsidet, quia fidem ruperat; sed die quadam suas machinas exterius instruens, de machina interiori emisso lapide percussus moritur. Conradus supradictus, parte quadam exercitus dilapsa, Dux eligitur ab aliis. Obsidionem non deserit, donec Castrum vi capit, proditores in circuitu suspendit; consumptisque rebus Castrum ipsum incendio primum, deinde ruina usque ad solum evertit. Rex Tancredus, prosperis successibus animatus, venit in Terram Laboris, obsidet Casertam, donec Comes Guilelmus reddit se; deinde obsidet Torsam, & ipsi se reddunt, obsidibus datis. Conradus transit in Vallem Forconi, exercitum recreat, captis terris, quae reddiderant se Regi. Rex venit Theanum, sperans ad se revocare supradictum Abbatem; sed vir consilii futurorum providus, & justitiae conscius, nec muneribus Regis, nec terroribus Sedis Apostolicae potuit inflecti. Rex aegritudine correptus rediit Siciliam, quo recedente, Conradus Cominum intrat, & devastat, & deducto Comite Calcni, recipit Diopultus Roccham Montisdraconis. Conradus vero in Apuliam transiens, loca immunita cepit, munita depraedatur, & devastat.

1194.

(L) 1194. Suprascriptus Rogerius filius Tancredi obiit, post quem & ipse coronato Vvilelmo filio suo decessit. Imperator exercitu collecto, mense Junio, Italiam ingreditur, Pisis, & Januae parat exercitum navalem, & eo misso ipse in Regnum descendit, omnibus se reddentibus praeter Atinum, & Roccham Vvilelmi. Capuani, & Aversani nec se reddunt, nec obsidentur. Neapolitani ex pacto jam Pisis habito, se reddunt. Imperator transiens, Salernum vi caepit, & in ultionem suae injuriae habitatores partim gladio, partim carcere, nonnullos exilio damnat, rebus publicatis, & in praedam exercitus addictis. Deinde transit in Apuliam, & nullo resistente, per Calabriam venit Messanam. Vvilelmus novus Regulus dimisso palatio matri, recipit se in Castrum munitum, quod dicitur Calatibilotta. Quo viso populus Panormitanus Imperatorem vocat: at ille praemissis nuntiis, & foedere facto cum Regina, de dando sibi Comitatu Licii, & filio Principatu Tarenti, properat, & magnifice Panormum ingrediens, in Palatium recipitur, nec multo post idem Regulus fortunam cum corona deponens, ad pedes ejus venit.

(M) 1195. Imperator solemni Curia in Palatio habita, ostensis litteris, quas conspiratione quorundam Magnatum Regni factas dicebat adversus eum, eundem Vvilelmum quondam Regem, modo Principem factum, & plures Comites, ac Regni Magnates in vincula conjecit.

(L) *An. 1194. Suprascriptus Rogerius*, &c. Duo praeter fidem Codicum Cassinensium male hic cusa: sed levia, alterum est, *& in praebendam exercitus addictis*, non, *in praedam*: alterum, *Calatabillota*, non *Calatibilotta*.

(M) *An. 1195. Imperator solemni Curia*, &c. In Codice 199., qui hoc loco deficit, textus iste ab edito admodum variat. Ibi sic habet, *quorundam Magnatum Regni factae dicebantur*, item, *filium parit in Marchia Anconitana, quem in auspicium cumulandae probitatis incultatis duorum nominibus, Fridericum Rogerium: seu*, &c. tertio, *Qui rediens obtinet Atinum* quarto, *reddit sibi Atinum*, quinto. *Imperator in Apuliam redit; & conjunctus cum Imperatrice Curiam solemnem ibi habuit*, &c.

Conſtantia Imperatrix filium parit in Marca Anconitana, quem in auſpicium cumulandae improbitatis, inculcatis Avorum nominibus Fredericum Rogerium, ſeu Rogerium Fredericum vocat. Roffridus Caſſinenſis Abbas non ſegnis, Panormum vadit, ibique donum Atini, & Malveti ab Imperatore ſuſcipit, qui rediens obſidet Atinum. Rogerius ſupraſcriptus videns ſe non poſſe reſiſtere, reddit ipſi Atinum, recipiens Caſtrum S. Petri in Fine. Imperator in Apulia redit, & conjunctus cum Imperatrice Curiam ſolemnem habuit, qua finita, ipſe in Theutoniam rediit, Imperatrix in Siciliam vadit.

Hoc Chronicon videtur continuatum fuiſſe ab alio Scriptore in alio Cod. num. 199. *in quo etiam ſcriptum eſt antiquis litteris Langobard. Chronicon Caſſinenſe Leonis Marſicani; continuatur autem hoc modo. Caracc.*

1196. Dictus Imperator, de Alemania rediens, ivit Panormum, ubi ſicut Deo placuit, diem clauſit extremum. Tunc exiens de Regno damnatae memoriae Marcuvaldus Conſiliarius ejus, & aliquantulum commorans in Marchia Anconitana, mortua Panormi jam dicta Imperatrice, rediens ille ad Regnum cum multo exercitu perditorum, & veniens cepit Sanctum Germanum, & totam terram Sancti Benedicti diſſipavit ſimul, & ex magna parte combuſſit, tradens ſpolia habitantium in ea, exercitui ſuo. Nonnulla quoque altaria, iniquorum manibus, Reliquiarum abſtractione, violata ſunt. Obſedit autem & Monaſterium Caſſinenſe, ubi ſe concluſerant duo Cardinales, qui venerant ex parte Domini Innocentii III. cum multis militibus de Campania in auxilium Terrae. Sed Domnus Abbas praedictus ferre non valens multitudinem virorum, & mulierum, qui ſe ibidem receperant, data illi pecunia numerata, fecit eum de Terra exire, commendato ab illo dicto Diopulto, Caſtello novo, Caſtello Fractarum, & Pontecurvo.

1197. Vadit ille Marcuvaldus Panormum, & illic recipiens quaſi in cuſtodiam dictum filium Imperatoris,

cum

cum tribulasset multos ibi, & ipse miserabiliter expiravit.

1198. Dictus Diopoltus, cui haeserat omnis ille exercitus perditorum, cum apud Venafrum jurasset satis solemniter treguam, & pacem Domino Abbati, & hominibus Sancti Germani, per fraudem de nocte veniens cepit Sanctum Germanum, & multos de habitatoribus captivos tenens, omnia diripuit, quae inventa sunt, inferens quaecumque mala potuit, sicut erat moris ejus, omnibus Castellis Monasterii, & habitatoribus eorum. Exivit autem de Civitate, sed vix ibi poterat aliquis sine timore, & tremore habitare.

1201. Gualterius Comes Brennensis mittitur in Regnum a Domino Papa Innocentio, & fretus auxilio Abbatis nostri, dictum Diopultum apud Capuam cum multo exercitu contra eum venientem, fugavit. Diripuit omnia, & cunctum ejus exercitum dissipavit, capiens nonnullos eorum, & alios in fugam convertens IV. Idus Junii. Civitas Venafrana tota combusta est in vigilia Sancti Joannis Baptistae. Cum auxilio dicti Comitis Gualterii Domnus Abbas Castellum Pontecurvum, Castellum novum, & Fractas recuperavit: datis Richardo de Aquila, qui tenebat illa per dictum Diopultum, Ecclesia Sancti Magni in vita ejus, & Molendino de Reposorio apud Sanctum Germanum, & tenimentis dicti Petri de Manso.

1202. Fames valida per Regnum exorta est, unde nonnulli hac inopia coarctati, mortui sunt.

1203. Dictus Diopultus in Castello Summae, tentus est, qui tandem evasit suis promissionibus deceptoriis. Comes Richardus de Aquila cepit Suessam.

(N) 1204. Dictus Comes Gualterius cepit Tarracinam de Salerno, & licet aliquantis diebus ibi a Diopul-

(N) *An.* 1204. *Dictus Comes Gualterius cepit Terracinam, de Salerno*, &c. Ab antiqua Tarracina, quae in Latio, alia haec *Terracina de Salerno*, non-

pulto fuerit adeo coarctatus, ut carnes equorum cum suis compulsus sit edere, auxilio tamen Comitum, et Baronum, cum quibus juraverat homagium, liberatus est; et ipsum Diopultum cum suis omnibus de tota Civitate Salerni ignominiose fugavit, obseditque Terram Majorem per multos dies, et eos, qui se ibi concluserunt, ad omnem inopiam coarctavit.

(O) 1205. Mense Januario dictus Comes Gualterius apud Sarnum (*), cum suis decumbens, minus caute, fortuna sibi novercante, fugatis suis omnibus, et de eis plurimis interfectis, captus est per Diopultum, et Generalem ejus, et conjectus in vincula, dicitur ibi diem clausisse extremum (46). Triumphans de hoste Diopultus, et se ipsum humilians, obtinuit, ut Dominus Papa, missis Nuntiis fecerit supradictum Diopultum, et suos ab excommunicatione absolvi, credens eum Ecclesiae profuturum; Qui postmodum Romam perrexit, et a Domino Papa Innocentio, et a Romanis bene receptus est: postea reversus est Salernum.

1206. Hoc anno mense Novembris Comes Diopultus cum

(*) *Quod obsidione, cingebat.*

novum oppidum in Picentinis, memoratum etiam Richardo de S. Germ. hoc anno, & an. 1226. Idcirco interpunctio illa in edito Codice omnino molesta, in quo etiam male cusum infra, *Terram Majorem*, pro *Turrim Majorem*, de quo dixi in Italica Dissertatione. *De Portis*.

(O) *An. 1205. Mense Ianuario dictus Comes Gualterius apud Sarnum cum suis decumbens*, &c. Non, *mense Ianuario*, sed, *mense I.* ut habet scriptus Codex: hoc est. *Iunio*. Chronicon Ceccanense usurpato tunc more carmina solutae commiscens orationi, expresse hunc Mensem notat.

„ *Quintus & annus Domini cum mille ducentis,*
„ *Et fuit undena Iunii lux in prima mensis,*
„ *Hinc octava datur Indictio, quae renovatus,*
„ *Cum Comes est Braninae Sarni devictus ad amnem.*
„ *Stultitia, casu, nec Marte, dolo superatur*, &c.

(46) Colenucc. habet Gualterium vulneratum fuisse; & a Diopulto injuriis affectum e suis vulneribus fasciolas evellisse; quam ob causam exsanguem obiisse quarta sui infortunii die.

cum pluribus Regni ivit Panormum, et traditum eſt ei Panormum cum Rege: poſt modicum vero temporis Cancellarius Gualterius, junctis Theutonicis, habuit Regem Fredericum.

1207. Hoc anno menſe Madii Comes pugnavit cum Neapolitanis, et ex eis magnam ſtragem fecit.

(P) 1208. Menſe Januario, in vigilia Epiphaniæ Dominus Roffredus Caſſinenſis Abbas Civitatem Soræ, quam homo perditiſſimus, et perfidiſſimus Conradus de Marley Teutonicus cum Rocca de Sorella . . . fuerat ab Henrico Imperatore VI. relictus Caſtellanus, Peſclum Solidum, Roccam Arcis, et Broccum tenebat, conducta praedonum, et ſibi ſimilium manu, Campaniam, et adjacentia loca, et maxime Terram Sancti Benedicti depraedabatur; in crepuſculo diluculi cum gente ingreſſus eſt. Eo die per Civitatis transfugas, qui ſe receperant in . . . Avellum, quammultae Civitatis domus igne deflagravere. Illi autem de loco natura munitiſſimo a gente Abbatis expulſi eodem die, in Sorellae Roccham ſe receperunt. Alia igitur die Caſtellum Brocci expugnatum eſt, et Arx Sorellae de Planello arctius eſt obſeſſa. Menſe Februarii Arx dicta noctu expugnatur a noſtris, uno tantum de noſtris ab hoſtibus audaciter reſiſtentibus, ceſo. Caprus Conradus, Sorellae, cum univerſis qui fuerant illic inventi, tenetur in vincu-

(P) *An 1208. menſe Ianuario, in Vigilia Epiphaniae*, &c. *conſtitutis ad hoc Capite*, *& Magnis Iuſtitiariis Apuliae*, *& Terrae Laboris Comite Petro Celano*, *& Richardo Fundano*, &c. Compendiatam in exemplari vocem *Mag.* quae explicanda fuerat, *Magiſtris*, expoſita a Typographo imperite eſt: *Magnis*; quoniam ſeptem, quae ſuprema dicuntur Regni officia, paſſim *Magni* titulum nunc obtinent; ut *Magnus Iuſtitiarius*, &c. At olim *Magiſtri* appellabantur quicumque aliis praeerant, quod planum; unde dictus etiam *Magiſter latronum* apud Caeſarium Heiſterbacenſem lib 7. Mirac. cap. 59. Sane ambo praefati Comites cum adminiſtrarent Regni tutelam, ſub hoc ipſo titulo *Magiſtri Iuſtitiarii*, alter eorum, Petrus Celanenſis, deſignatus legitur apud Richardum de Sancto Germano. Ex quo pariter Auctore lacunam haud magnam in eodem Anonymo ad finem praeſentis anni commode poteris explere.

culis, Roccham Arcis, et Pescum Solidum reddere pro sua, suorumque qui tenebantur vincti, liberatione, promittens. Prima igitur quinta feria Quadragesimae, Hugo pro liberatione dicti Conradi, et suorum, Stephano Camerario Domini Papae Innocentii, et Richardo ejusdem germanos Roccham Arcis assignat, recepta per eos a Domino Papa multa quantitate pecuniae, et firmata personarum, et rerum securitate. Mense Junii Dominus Papa Urbem exiens ad Sanctum Germanum contendit, convocatisque illuc Civitatibus, Comitibus, et Magnatibus Regni, de Domini Regis Frederici succursu, et Regni pace tractavit, constitutis ad hoc Capite, et Magnis Justitiariis Apuliæ, et Terrae Laboris, Comite Petro Celano, et Comite Richardo Fundano. Deinde Montem Cassinum Dominus Papa conscendit, ibique diebus multis propter clementiam aeris immoratus, a Praedecessoribus suis indulta Monasterio privilegia renovavit, et quaedam de novo concedens, alienata de pertinentibus ad Hospitale, Vestiariam, vel Infirmariam, sive Cellariam revocari posse, clementer indulsit. Descendens igitur a monte, rogatu Domini Petri Decani Cassinensis, in Altare Sancti Nicolai de Sancti Petri Monasterio sacras Reliquias ipse recondidit in festo Beati Jacobi VIII. Kalend. Augusti; sed quia propter ferventis aestatis inclementiam taedebat eum, constipante se turba celebrare divina, mandato suo celebravit Dominus Albanensis, et Dominus Sabinensis, facto sermone, devote venientibus in Anniversario quadraginta dies de criminalibus instituit relaxari. Occisum a suis Philippum Alemanniae Regem interim nunciatur. Deinde Soram Dominus Papa contendit, et per Atinum cum Cardinalibus transiens, a Domino Abbate Ecclesiae Sanctae Mariae honorifice recipitur. Mense Octobris Richardus Fundanus Comes Capuam, et Castellum obsidet.

. . . .

1209.

1209. Menſe Septembri Otho IV. Dux Saxoniae Imperii diademate inſignitur in Eccleſia S. Petri in Urbe Roma a Domino Papa Innocentio III. & tunc orta eſt ſeditio inter Romanos, & Theutonicos, Romanis quibuſdam, & Theutonicorum pluribus interemptis. Diopultus Comes, Dux efficitur Spoletanus. Terremotus magni per loca. In Valvis, & Rete Provinciae Samnii munitiones diruuntur, & plura aedificia, & caſtella. Fredericus Rex Siciliae duxit in uxorem ſororem Regis Aragonenſis. Diopultus dictum Imperatorem Othonem introduxit in Regnum, cum Petro Comite Celani, & dedit ei Salernum, propter quod factus eſt ab eo Dux Spoleti. Hoc anno menſe Madio Roſſridus Abbas hujus loci mortuus eſt; & Petrus, cui praenomen erat Comes, promotus eſt in Abbatem in Natale Sancti Joannis Baptiſtae.

1210. Dictus Imperator contra juramentum, quod fecerat Domino Papae Innocentio; Regnum intravit, & (*) Capuam; propter quod Dominus Papa ipſum Imperatorem excommunicavit, ſc. Othonem IV.

1211. Menſe Januario obiit Petrus Caſſinenſis Abbas. Dominus Papa ſententiam, quam tulerat in Othonem Imperatorem, confirmat, excommunicans Canonicos Capuanos (**), quoniam auſi ſunt celebrare Imperatore praeſente, cui Neapolitana Civitas ſe donavit, eique in Apuliam deſcendenti Civitates, & Villae omnes ſponte jurarunt.

(P) 1212. Praedictus Imperator in Alemanniam rediit, eo quod . . . .

. . . .

Caetera deſiderantur.

(P) An. 1212. *Praedictus Imp. in Alemanniam rediit eo quod* . . . Sententiam Librarii defectu mancam, qui plura deſcripturus, pauſam hic fecit, ex jam dicto Sangermanenſi Chronologo ſic ſupplebis: *eo quod quidam Alemanniae Principes ſibi rebellaverant*. Iſtaque ad hunc Anonymum ſatis.

(*) Et *poſtea* Cod. Borr. (**) De hoc alibi dicendum.

In eodem supraſcripto Cod. 199. Bibliothecae Caſſinenſis ſunt pagellae aliquot ad finem libri, in quibus Appendiculas haſce ſcriptas reperi, quas ſubjicio.

ANno Domini 1349. tertia Indiſt. die nono Septembris, fuit magnus terremotus in toto Regno Siciliae, qualis non fuit ab initio mundi, niſi in morte Chriſti, & ſpecialiter in Epiſcopatu Caſſinenſi, in tantum, quod totum monaſterium funditus corruit, & remanſit in eo nulla domus erecta, & omnia Caſtra Monaſterii fuerunt diruta praeter Caſtrum Sancti Victoris, & Fractarum. Id fuit hora Miſſae. Itaque multi homines, & mulieres, & Sacerdotes, & Religioſi ſuper altaria, & in Eccleſiis mortui ſunt, praeter eos, qui in propriis domibus, Caſtris, & Civitatibus obierunt. Civitas ergo Sancti Germani media corruit, praecipue illa pars, quae erat in plano, ſeu paludibus, & in ea innumera multitudo hominum, ac mulierum mortua eſt.

1362. Indict. XV. Menſe Martii ſtella Cometes apparuit in Oriente, & viſa fuit per multos dies. Eodem anno, ſequenti menſe Madii obiit Ludovicus inclytus Rex Siciliae, & ſequenti menſe Junii obiit Ludovicus de Duratio in Caſtro Ovi Neapoli, & immediate poſt mortem dicti Domini Ludovici de Duratio, maxima mortalitas hominum ſequuta eſt in Civitate Neapoli, & per totum Orbem, ita ut in multis locis Caſtra, & Villae vacuae, & deſolatae remanſerint. Eodem anno menſe Auguſto, a principio fere ipſius menſis innumerabilis multitudo bruchorum ab Oriente venientes totam terram occupaverunt, & tanta fuit multitudo ipſorum, quod porci, & gallinae, & murilegi eos comedebant, & duraverunt in partibus noſtris per totum menſem praedi-

dictum, licet in partibus Apuliae fuerint per totam aestatem praeteritam, imo per tres sequentes annos duraverunt, non tamen generaliter, sed per loca, comedentes omnes herbas virides, & folia arborum.

Anno Dominicae Incarnationis 1388. Indictione XI. Januario mense, die octava. Serotina hora una, & semis visae fuerunt a parte Occidentis stellae ire per Coelum sonitu horrifico versus Neapolim, & Cajetam, quae quidem stellae claritate erant praefulgidae, & tanti splendoris, ut quando earum discursus fiebat, esse videbatur quasi medius dies, quantitate erant indiscretae: nam aliquae ipsarum tantae quantitatis cernebantur, ac si essent magnae trabes igneae, in numero fuerunt....

Caetera desiderantur, huic explendae lacunae ducentorum annorum.

Ad hanc lacunam explendam, parvum quoddam Anonymi Neapolitani Chronicon adjungere cogitavi, quod in schedis V. Cl. Patris Caroli Borrelli Cler. Reg. Min. hacce in Urbe in Biblioth. S. Josephi, & apud haeredes etiam Caroli Marocci Calatini M. S. adservatur: in eoque perquam breviter, quae notabiliora Neapoli, aut hoc in Regno contigere ab An. MCCCCXXXIV. ad An. MDVI. enarrantur. Tu interim, Lector, mei studii diligentiam agnoscas oro, atque obtestor. Vale. *Pratillus.*

CHRONICON ANONYMI NEAPOLITANI ADHUC INEDITUM.

ANno 1434. die 26. Novembris 13. Indict. de die Dominico. Obitus Regis Ludovici.

An. 1435. die 5. Augusti 13. Ind. Captio Regis Aragonum.

An. 1438. die 3. Augusti. Adventus Ducis Renati ad hanc Civitatem, & accessit ad Castra Aprutium versus. Castrametatio Neap. per Regem Alphonsum die ultimo Septembr. 2.Ind. Interitus Infantis Castiliae die 17. Octob. ejusdem Ind.

Discessio Regis ad ejusmodi castrametationem: Adventus Ducis Renati ad hanc Civitatem die 19. Maji ejusdem An. 1. Ind.

An. 1442. Debellatio Civit. Neapolitanae die 2. mens. Junii 5. Ind. De mane die sabbati intravit Rex Alphonsus debellando Civitatem Neap.

An. 1452. die 1. mens. April. 15. Ind. Adventus Imp. Federici III. ad hanc Civitatem.

An. 1456. Apparuit cometa. Die 5. Decembr. hora 11. noctis fuit terremotus magnus.

An. 1458. die 26.mens. Junii 6.Ind. Obitus nostri Domini Regis Alphonsi. Et coronatio Regis Ferdinandi.

An. 1459. die 25. mens. Octobris 8. Ind. Armata Ducis Johannis venit.

Debellatio Regis Ferdinandi in territorio Civitatis Sarni.

An. 1460. Victoria Domini Regis contra hostem in Ursaria.

An. 1465. Adventus Ducissae Calabriae die 14. mens. Septembris Ind. 14.

An. 1467. Exitus Domnae Dianorae ab hac Civitate Neap. ad ejus maritum.

An. 1476. die 7. Septembr. X. Ind. Exitus Serenissimae Reginae Beatricis de Aragonia ad Regem Hungariae

riae

riae maritum ſuum . Coronatio dictae Reginae die 15. ejuſdem menſ. anno praedicto . Exivit ab hac Civitate die 18. ejuſdem menſ.

An. 1477. die primo menſ. Septembris XI. Ind. Adventus Dominae Reginae Joannae, dictae Terciae, de Aragonia.

An. 1480. die 27. menſ. Julii . Adventus Baſciani in Terra Idronti. Et inde captio.

An. 1484. die 12. Aug. 2. Ind. die Jovis hora prima noctis. Obitus Sixti Papae IV. Adventus Dom. Franciſci de Aragonia ad hanc Civitatem Neap. die 25. Aug. 2. Ind.

An. 1494. die 25. Januarii 12. Ind. Obitus Regis Ferdinandi I. cui ſucceſſit Rex Alphonſus II. Succeſſio Regis Alphonſi II. uſque ad An. 1495. die 23. Jan. 13. Ind. Succeſſit Regno Sereniſſimus Dom. Ferdinandus II. per renunciationem Regis Alphonſi ſui Patris.

An. 1495. die 22. Febr. XIII. Ind. Adventus Chriſtianiſſimi Regis Caroli VIII. in hoc Regnum , qui expulit Regem Ferdinandum II.

Recuperatio Regni facta per Regem Ferdinandum praedictum An. 1495. die 7. Julii XIII. Ind.

An. 1496. die 7. Octobr. XV. Ind. Obitus ſupradicti Regis Ferdinandi II. cui ſucceſſit Rex Federicus ejus Patruus coronatus ſolepniter in Civitate Capuae.

An. 1501. 24. Jul. IV. Ind. Strages civium facta eſt Capuae per Gallos hora 13. Et die 4. Aug. Expulſio dicti Regis Federici a Chriſtianiſſimo Ludovico Rege Francorum, Duce Mediolani, & aliis, qui dictum Regem Federicum expulerunt ab hoc Regno.

An. 1503. die 16. Maji VI. Ind. Illuſtriſſimus Dom. Conſalvus Ferrandus Locumtenens Captolicorum Dominorum Ferdinandi, & Heliſabetae Dei gratia Regis, & Reginae Hiſpaniae intravit hanc Civitatem Neap. tanquam Vicerex, devicto exercitu Gallico apud Cerignolam, & in Garigliano, per Portam Capuanam.

An.

An. 1506. Adventus Sereniſſimi, & Captolici Ferdinandi de Aragonia Regis Aragonum, Siciliae citra & ultra Farum, Hieruſalem &c. una cum Sereniſſima Regina Germana de Fois ejuſdem Captolici Regis Conſorte, nepti ex ſorore, Chriſtianiſſimi Ludovici Franciae Regis ad hanc Civitatem cum vigintiquatuor triremibus, & biremibus, & multa quantitate navium; & intraverunt per Molem magnam dictae Civitatis, diruta porta die primo Novembris X. Ind. de die Dominico, quo die celebratur Feſtum Omnium Sanctorum in meridie, quibus Deus Omnipotens auxilium praeſtet vivendi, & pacifice, feliciterque regnandi. Amen.

Diſceſſio dictorum Regum ab hac Civit. eodem Anno & Ind. die vero quarta menſis Junii veneri conſecrata, ejuſdem hora XIV. ſupradicti Rex, & Regina ab hac Civit. eodem itinere, quo venerant, vacuo derelicto portu diſceſſere, & verſus Hiſpaniam ventis dedere vela, quorum nomine Illuſtriſſimus Dominus Joannes de Aragonia Comes Ripacurſiae Civitati jam dictae praefuit.

Heic Anonymus Chronico ſuo finem imponit.

P. D.

P. D. ANTONII CARACCIOLI

DE FALCONE BENEVENTANO.

Falco, trium superiorum, loco quidem postremus, diligenti tamen gestorum, locorumque enarratione, profecto primus habendus est. Is Notarius, eo tempore, insignis, & Sacri Palatii Scriba fuit: atque ab Innocentio II. P. M. ob fidei constantiam, qua Pontificias partes in maximis illis turbis tutatus fuerat, Judex suae patriae renuntiatus est. Hoc vero Chronico, quod ab anno 1102. *ad* 1140. *producit, res sui temporis, easque praecicipue, quae Beneventi contigerunt, adeo fuse, & accurate describit, ut tibi, Lector, non legere, sed praesens esse videaris. Et nisi te stylus, barbarie horridus, arceat, caetera abs te laudatum iri Falconem, nullus dubito. Baronio sane, & Gordono is placuisse videtur: quippe qui & calamo exceptum habuerint, & non semel ille in Annalibus, iste in Operis Chronologici posteriore Tomo citaverint. Hoc igitur & tu, studiose Lector, nunc primum aspiciente lucem, per me fruere, & vale.*

JULIUS DE SYNDICIS BENEVENT.

Lectori.

Pervenit in manus nostras, Lector dulcissime, libellus quidam, cujus auctor Notarius Falco, Scriba Sacri Palatii appellabatur: in quo Historiae multae totius Regni Neapolitani scriptae sunt: praecipue tamen Beneventanorum gesta inter se, uti civilia bella, ac etiam contra exteros Normandos, ut est videre ibidem. At quia corrosioni, & literarum obscuritati, successione longi temporis videbatur proximus, ut apparet ex defectu sui principii, & sui finis, utrinque enim paginae duae evulsae,

& de-

& deperditae sunt, propterea ne tantum opus, & auctoris labor in nullam memoriam deveniant, exemplandi onus suscepi: commutando tamen characteres Longobardorum in latinos nostros. Noli igitur mirari, si principium habet sine principio, & finem sine fine. Vale.

CAMILLI PEREGRINII

DE FALCONE BENEVENTANO.

PRAELOQUIUM.

INcultus, & semi quamvis barbarus, qui nunc recensendus mihi superest antiquus Chronologus Falco, nostratium nihilominus Historicorum mediae aetatis ob fidelem, nec prorsus ineptam diligentiam facile Princeps, munere, ut ipse de se tradit ad an. 1133. & 1137. Notarius, & Scriba sacri Beneventani Palatii, tandemque sua in eadem patria urbe Judex, Chronicon, quod nunc principio, & fine mutilum habetur, exorsus ab anno mihi quandoque est visus 1077. in quo Beneventanorum Principum Langobardorum deficiente in Landulfo VI. successione, regi ea civitas coepit a Romano Pontifice per Praefectos, vulgo tunc dictos *Rectores*: *post cujus Principis obitum* (inquit Anonymus S. Sophiae part. 3. num. 15.) *recta est civitas per Romanam Ecclesiam*; namque in ejus demum devenerat potestatem ex causa exposita ab Ostiensi lib. 2. cap. 83. mihique ad Anonymum Cassin. ad an. 1051. cursim delibata. At cur ita putarem, in causa erat ipsius Falconis acephalus textus, qui ante omnia sermone abrupto praefert, Beneventanos fere centum viros, tum nobiles, tum honesto loco natos, quos *bonos homines* ipse Auctor appellat, Romam adiisse, ac Papam, sed frustra esse deprecatos, ut *Pastorem* ele-

electum corroborare, hoc est suo assensu robur ei, & potestatem dare *dignaretur*; quibus verbis de electo aliquo Archiepiscopo a Beneventano Populo, ac juxta Sacros Canones a Summo Pontifice confirmando, sermo ibi fieri videbatur; quod praefato anno 1077. contigisse conjectabar; quoniam in eodem Chronico proxime post dicta, ad annum scilicet 1107. notatur obitus Beneventani Archiepiscopi Rosfridi, cui imputantur anni 31. menses 2. dies 20. indeque constare poterat, electionem a Romano Pontifice improbatam praecedere oportuisse praefati Roffridi sublimationem; qua ratione Falco suam describere Historiam ab exordio novi Archiepiscopi, simulque novi Pontificii regiminis convenientissime suscepisset; quam nunc haberemus ingenti hiatu ad annum usque 1103. fatiscentem. Rem tamen aliter se haberi, postmodum judicavi; nimirum cum advertissem, Petrum Episcopum Portuensem, qui Beneventi tunc praesens, ut idem Auctor perhibet, Beneventanos in seditionem ob passam a Papa repulsam versos, eorumque arma vix effugerat, ad remotiora illa tempora minime referri posse; quibus Portuensem Episcopatum haud ipse obtinebat, qui ad eam dignitatem longe post evectus fuit a Paschali II. sed Joannes. Opinionem itaque abjeci, saniorique consilio sum persuasus, Beneventanos Pastorem quidem, sed seculari, non autem Ecclesiastica potestate praeditum a Papa confirmandum petiisse, quem usitatiori vocabulo appellabant Rectorem; idque a Falcone metipso ibi simul exponi, non dubitavi: quandoquidem Portuensis ille Episcopus non multos post dies in gratiam rediens cum Beneventanis, ex eorundem petitione (verba sunt Falconis) *oravit Dominum Papam, ut Rectorem mitteret, qui Rossemannum Monachum Rectorem iterato constituit*: nimirum restituit, ut reor, quem Beneventani suscipere recusarant, unde processerat seditio; sicque lis ea omnis, ac jurgium conquievit. Verum enimvero de his cum ita statuam, haud tamen negaverim,

Rectorem a Beneventanis electum dignitate Episcopum extitisse: namque ejus fautores demonstrabat Falco, dicens, civile bellum *incboatum, eo quod pars Episcopi in Campanili* (Ecclesiae Cathedralis) *ascendens, Palatium Dacomarii* (in inferiori urbis loco situm ad occidentem hybernum, vulgo nunc dictum *la Commare*) *in quo Episcopus ille* (Portuensis) *morabatur, fortiter expugnabat.* Rector itaque ille a Beneventanis expetitus, dignitate Episcopus fuit, idemque nomine appellatus *Riso*, ut idem exponit Auctor: *Qui*, inquit, *ex parte Risonis videbantur, arma, & belli apparatus super Campanili imposuerunt*. Quo circa Rector a Papa iterato institutus cum fuerit monachus; observareque etiam in Falcone possimus, ejusdem urbis sepius demandatam fuisse curam viris Cardinalibus, atque in anno 1120. Rossemannum Diaconum praefati Rossemanni filium ordinatum Rectorem a Callixto II. nulla jam de Episcopo Risone tunc electo a Beneventano Populo reliqua nobis esse poterit dubitatio. Haud igitur Falco, ut olim opinabar, Beneventanam Historiam, conjunctarum etiam rerum casus complectentem, ab excessu Beneventani Principis Landulfi VI. atque ab anno 1077. sed ex recentioribus est eam initiis auspicatus. Illa autem, nisi mea me iterum destituit conjectura, ea ipsa arbitror, quae Pontificatus Paschalis II. primordia etiam fuere, praesentemque Falconis textum uno, aut altero anno vix antecedunt; electus namque fuit Paschalis, Urbani II. successor, mense Augusti, anno 1099. qui *in anno* 1102. *Indictione X.* ut perhibet Romualdus Salernit. in Chronico, *simul cum* Apuliae *Duce Rogerio obsedit Beneventum maximo cum exercitu: nec destitit, donec eo, qui in eadem civitate principabatur, expulso, cepit ipsam civitatem*. Hos itaque suorum Beneventanorum casus adeo memorandos videri ne poterit Falco praetermisisse, qui eorundem Historiam per annos proxime subsecutos describendam susceperat? quique aliam opportuniorem scriptitandi occasio-

casionem nec seligere quidem valuisse? Quod nullo verisimili argumento inficiari cum possimus, consequens quoque est, ut credamus, una cum iis ab eo expositum, quis ille, Romualdo innominatus, fuerit Princeps, atque quo pacto, & anno, Beneventanum obtinuerit Principatum. At Falconis frustrata haec vota haud prorsus irrita remanebunt; cujus defectus ex praefati auctoris narratione, exque Petri Diaconi dictis suppleri utcumque poterit; qui in Auctario ad Ostiens. lib. 4. cap. 19. meminit cujusdam oblationis, quam circa annum 1098. fecerat B. Benedicto, ac Monasterio Cassinensi *Anso Rector Beneventani Principatus ad fidelitatem Romanae Ecclesiae, & nobiles viri fratres sui Dauferius, & Atenulfus, Joannes, & Berardus, Petrus, & Alfanus, & Luitprandus, filii Donni Dacomarii Beneventani Praesidis*. Hic autem Rector Anso in ipso Diplomate ejusce donationis, seu Praecepto, cujus Antigraphum extat in Registro ejusdem Petri pag. 283. non *Rector*, sed nuncupatur *Princeps*: quo etiam nomine est eidem Auctori ibidem dictus pag. 32. a ter. ubi recitatis literis, quas Urbanus II. Benevento rediens Romam, dedit *Carissimo filio A. Beneventanorum Domino* (sic ibi) *apud Ceperanum* 3. *Non. Novembris*, eidem praecipiens, ut Monachorum Cassinensium jura super possessione Ecclesiae S. Sophiae ejusdem urbis saepius examinata recognosceret, hanc notulam subjecit. *Sequenti anno*, inquit, *Papa defunctus est*. (scilicet in an. 1099.) *Anzo post biennium perdidit Principatum* (in an. 1101. quod Romualdus actum dicit anno sequenti) *& negotium istud ea propter mansit infectum*. Ista itaque gesta haud dubie initio sui Chronici fusius Falco exposuerat; quorum ordinem poterit nunc quisque pro arbitrio, ut verisimilius judicabit, conjectari. Verumtamen de meo hoc unum proferam, videri hunc Ansonem, sive Anzonem, ex Rectore, ut eum nuncupat Petrus Diac. in laudato Auctario, nomen Principis, atque dominium Beneventi, qua dissimulante, qua

S 2 an-

annuente Papa Urbano II. usurpasse; qui illum non *Principem*, sed *Beneventanorum Dominum* in praefata epistola appellavit; idque a successore ejus Paschali nullo pacto fuisse toleratum: ex diuturniori enim ejusmodi Rectoratus Magistratu, quem Ansonis quoque pater Dacomarius, vir sane magni nominis, pridem obtinuerat, proclive ei fuerat receptam longissimo annorum curriculo in ea urbe, subinde civibus acceptissimam, concupiscere, & demum adipisci dignitatem. At Falconis Historiam pari propemodum fallacia, qua rebar eam ductam ab anno 1077. & ab exordio Arcniepiscopatus Roffridi, productam ad Guatmundi Beneventani etiam Archiepiscopi initia, & ad annum 1142. in ejusdemque gratiam ab Auctore suo elucubratam, sum quandoque opinatus, quae quidem nullo congruo fine in anno nunc subsistit 1140. Meaque mihi arridebat conjectura, quod ex Baronii observatione ad an. 1113. Falconem crederem, *in eadem Beneventana Ecclesia Clericatus munere functum*; qui eopse in opere ad annum 1124. Ecclesiasticum alloqui videbatur virum, atque in dignitate etiam constitutum, eum honorifico vocabulo Paternitatis compellans, inquit enim. *De miraculis autem, quae ob praedicti patris nostri Barbati merita, honoremque Jesus Christus humani generis amator, nobis omnibus aspicientibus ostendere dignatus est, licet sermone inculto, Paternitati vestrae explicabo*. Et ad an. 1118. *De guerra*, inquit, *Jordanis Comitis supra memorati, si vestrae placuerit charitati, & Comitis Rainulphi, aliquid succincte narrabo*, parique ratione ad an. 1137. sic habet. *Aliud quoque non tegendum silentio fraternitati vestrae explicabo*. Atqui iis sane titulis, eaque dicendi forma haud decorum aliquem certum virum, sed quemlibet Lectorem modeste, & humaniter compellasse, censendus est: quippe ad an. 1114. id quamclarissime innuit, cum inquit. *Sed si Lectoris charitati asperum non videbitur, quod post illatam excommunicationem actum Beneventi sit, non praete-*

te-

tereundum exarabo. Et hanc itaque malesanam, sicut antecedentem, abjeci opinionem, de quo quid nunc statuam, nil prorsus habeo. Ipse autem Falco cur reputatus a Baronio fuerit clericali militiae mancipatus, non equidem assequor; quem constat, ex laicali munere Notarii, & Scribae sacri Beneventani Palatii, ut initio dixi, in Judicem Beneventanum adscitum: namque desitis Principibus, Curia Beneventana adhuc dici perseveravit *Sacrum Palatium*, ut ante annos trecentum Princeps Arichis instituerat; ac pleraque Palatina officia vel re, vel saltem nomine tenus remanserant, ut Comes Palatii: de quo idem luculentus testis est Falco ad an. 1114. & 1137. Cum autem ille se civitatis Judicem in anno 1133. ex consilio Rectoris, & Cardinalis Girardi, Rolpotonis Comestabuli, aliorumque sapientum civium factum, electumque prodit, perque Apostolicum Innocentii II. Privilegium deinde confirmatum dicit, haud Praetorem definiendis litibus constitutum: sed in Decurionum, sive dicas Senatorum album credas relatum, qui per ea tempora plerisque in locis *Judices* appellabantur, unde etiamnum nobile Capuae Forum servat antiquum ab ejusmodi Judicibus acceptum nomen. Et Beneventanorum quidem plurimorum Judicum frequens apud Falconem cum sit mentio, quos saepe cum sapientibus viris conjungit, saepe etiam ipsos absolute vocat sapientes: eorum tamen munus quamvis fortasse circa judicia quoque versabatur, ut Cajetae olim observatum constat, caeteras nihilominus publicas contemplabat functiones; Pontificemque Callixtum II. in an. 1120. Beneventani solemni pompa in suam urbem excipientes, *pedes ejus, & habenas equi cives quatuor a Ponte Leproso usque ad Portam S. Laurentii* (qua ab eo latere urbs aditur) *ducebant: deinde quatuor alii usque ad Episcopium: ab Episcopio autem quatuor Judices Joannes, Persicus* .... (deficit Judicis nomen, qui tertio descriptus fuerat loco) *& Landulphus usque ad sacrum Beneventanum Pa-*

la-

latium detulerunt. Et in annno pariter 1137. *Judices Beneventanae civitatis cum aliis civibus Regem* Rogerium *adeuntes, ad Anacleti fidelitatem, & ipsius Regis amorem, civitatem submittunt Beneventanam*. Ad ejusmodi igitur Judicum ordinem, dicendum est, Falconem ex Notario fuisse evectum: pari ferme ratione ac vir nomine Salernus ex medico Judex Salernitanae urbis legitur apud Hugonem Falcandum institutus, qui nihilominus medendi exercitia non deseruit. Et sane qui regendis civitatibus sua tunc ferebant suffragia, & praecipuum ordinem, ut olim Decuriones in Coloniis, Romae vero Senatores, constituebant, Judicum nomine passim appellabantur; nam Rex Guilielmus II. una cum matre sua Margarita literas dans *Andreae Stratigoto, & Judicibus, & universo Populo Messanensi*, quas recitat idem Falcandus, universam urbem Messanam compellasse videtur; eodem pacto, ac si antiquiori ritu dixisset. *Ordini, & Populo Messanensi*. Eandemque formulam non alia mente pridem usurpavit Pontifex Joannes VIII. cum Epistolam scriberet: *Omnibus eximiis Judicibus, & universo Populo Neapolitano*, quae inter ejus Decretales notatur num. 67. & simul in epist. 205. Landulfum assereret, *omnium Dei Sacerdotum, & Judicum, seu totius Capuanae plebis voto, parique consensu* fuisse electum ejusdem urbis Episcopum (stat *seu* hoc loco conjunctive pro *&* acceptione non infrequenti, ut opportuniori occasione exponam) Quorum quidem Judicium ordinem ex solis viris Patritiis constitisse, idem indicat Pontifex epist. 206. de eodem electo Episcopo ad Guaiferium Salerni Principem scribens, ac *Nobilium* appellans *Catervam*, quos in antecedenti *Judices* nuncupaverat. Hi tamen peculiari consuetudine tum Neapoli, tum Cajetae, tum quoque Pisis: sed dispari nonnihil observatione, non hoc loco apte exponenda, dicti fuere *Consules*, unde nostro Falconi ad ann. 1134. *Alzopardus, & Canis Consules Pisanorum*: deque Neapolitanis Consulibus aliis relata, sed non huic fini, nec mo-

modo succurrit quam bene exposita, obvia sunt exempla, quae nunc repetere, non est opus. Haud tamen omittam, bis dici Anastasio Bibl. in Hadriano *Judice Cleri*, & *Judices Militiae*, qui eidem ibi nominantur *Primates Ecclesiae*, & in Stephano II. *Optimates Militiae*: utrumque nimirum Romani universi Populi ordinem, hoc est Ecclesiasticum, & Laicalem, Cleri, & Militiae vocabulis denotans. Quos quidem Optimates ab praefato Hadriano obviam missos credam Carolo Magno Romam adventanti, cum *direxit in ejus occursum*, ut idem loquitur, *universos Judices ad fere triginta millia ab Romana urbe*; cujus itineris spatium ad numerum Judicum retulisse videtur parum lectioni attentus Platina, legendumque judicasse *tria millia*: qui nec sic devitans immodicum coetum Judicum, vocatos censuit hoc nomine eos, *qui nequaquam sordidis artibus impliciti essent*, sed acceptione nunquam omnino observata. Deque his ipsis Judicibus, sive Optimatibus Militiae, idest Laicalis Populi Romani, capio Petrum Diac. in Auctar. ad Ostiens. lib. 4. cap. 37. qui eos ab dignitatibus, muneribusque appellat, *Bajulos Cereostatarios* (sic ibi legendum, non *Cereostarios*) *Stauroferos*, *Aquiliferos*, *Leoniferos*, *Lupiferos*, *Candidatos*, *Defensores*, & *Stratores*. Ex quibus intelligere erit, Judices non semper ad judicia referendos esse, nostrumque simul-Falconem haud Ecclesiasticorum Judicum consortio fuisse aggregatum, qui non *Cleri*, sed *civitatis* se Judicem affirmat institutum. Sed in his diutius jam non moror.

FALCONIS CHRONICON.

. . . . Anno 1102.

. . . .

apud urbem Romanam eum ab honore privabat, quin etiam animos Beneventanorum saepissime incitabat, ne praeter

ter licentiam Domini Papae Archiepiſcopatui (1) conſentirent. Tandem Concives hujuſcemodi deliramenta aſpicientes, nec mora, fere centum nobilium, & bonorum hominum Romam miſerunt, Dominum Papam precantes, ut Paſtorem Electum corroborare dignaretur. Illi autem abeuntes, coram omnibus, videlicet in Sacroſancta Synodo, quam conſtituerat, eum indeſinenter poſtulavere, quod minime obtinere valuerunt. Videntes autem hoc, qui miſſi fuerant, indeque reverſi corda aliorum movebant dicentes, Patres, Avos, Proavos noſtros tantam injuriam paſſos nunquam fuiſſe. Sed quid plura? Qui ex parte Riſonis videbantur, arma, & belli apparatus ſuper campanili impoſuerunt; audierant enim, quod Petrus ipſe Portuenſis Epiſcopus conjurationem feciſſet, ut theſauros Eccleſiae, & ejus bona virtute vellet diripere. Tunc Epiſcopus ipſe in coelerio arma imponi aſpiciens, triſtis factus, ſuos vocari praecepit fideles, quatenus conſulerent, quid ſuper hoc tanto, talique negotio fieri debuiſſet. Interim bellum inchoatum eſt, eo quod pars Epiſcopi in campanili aſcendens Palatium Dacomarii, in quo Epiſcopus ille morabatur, fortiter expugnabat; & Epiſcopi auxiliarii de Turre Dacomarii pugnantes invicem crudeliter praeliati ſunt; duo quidem juvenes in ipſo conflictu animas reddidere. Poſtremo nocte adveniente, videns ſe Epiſcopus ipſe circumventum, medio noctis ſilentio Monaſterium S. Sophiae cum quibuſdam aſcendit, ibique tempore non multo commoratus eſt. Praeterea Cives metu coacti timentes, ne Epiſcopus ille eos apud Dominum Papam (2) affligeret, eum coegerunt, quoaduſque eis fidem ſacramento praeberet, quod facturum promiſit, oravitque Dominum Papam, ut Rectorem mitteret, qui Roſſemanum Monachum Rectorem iterato conſtituit.

An-

(1) Archiepiſcopo potius legendum exiſtimarem. *Borrell.*

(2) Erat quidem tunc Papa Paſchalis II.

Anno 1103. XII. Indictionis.

Anno 1104. XIII. Indictionis.

Anno 1105. XIV. Indictionis, mense Januario, & Februario nix magna fuit, & fluminum inundatio, & stella Cometes ad occasum apparuit: triduo enim post venit Papa Beneventum.

Sequenti anno obiit Henricus Theutonicorum Rex.

Anno 1107. mense Septembri I. Indict. obiit praefatus Roffridus Beneventanus Archiepiscopus, qui sedit triginta annis & uno, mensibus duobus, diebus viginti.

In hoc anno, ipso mense Septembris obiit Abbas Madelmus, & hoc mense Septembris electus est Bernardus Abbas in festivitate S. Angeli.

Anno 1108. II. Indictionis sterilitas vini, mortalitasque animalium: & Papa Pascalis venit Beneventum, qui mense Novembris ordinavit Landulphum Archiepiscopum.

(A) Anno 1109. III. Indictionis obiit *Formatus*. Pascha accidit VII. Kalendas Majas, & secundo die intrante mensis Novembris combustus est thesaurus S. Mariae.

(B) Anno 1110. IV. Indictionis Henricus Rex venit Ro-

(A) *An. 1109. III. Indictionis obiit Formatus. Pascha accidit VII. Kalendas Majas.*) Annorum, Indictionumque hi non cohaerent numeri; eademque disconvenientia praesens Chronicon laborat ab omnium primo, quo praenotatum habetur anno, ad an. 1112. Castigandas autem esse Indictiones, quae rectum calculum unitate excedunt, tum ex iis, quae infra dicam, tum ex die Paschatis hic descripto, palam constat. Namque in anno 1109. vere Pascha celebrari contingit VII. Kal. Maji, quod tempora subducentes non latebit.

(B) *An. 1110. IV. Indictionis. Henricus Rex venit Romam, qui fraude, & dolo Papam Paschalem cepit, & Cardinales mense Februario. Eodem mense Dux Rogerius obiit, & Boamundus germanus suus*) Ex recta antecedentium, & subsequentium annorum in praesenti Chronico descripta serie hic plane est annus 1110. At ei non Indictio quarta, sed tertia: nec quos Falco appingit, competunt eventus, sed anno 1111. In antiquo Vaticano-Codice apud Baronium, captus notatur Paschalis ab Henrico *Mense Februario, pridie Idus, anno Dominicae Incarnationis 1111. Indictione 4. die Dominico*; cui antiqua monumenta prorsus omnia, & Auctores consentiunt: si bique

Romam, qui fraude, & dolo Papam Paschalem cepit, & Cardinales, mense Februario. Eodem mense Dux Rogerius obiit, & Boamundus germanus suus.

Anno IIII. V. Indictionis.

(C) Ann. 1112. VI. Indictionis mense Martio Papa Paschalis faciens Romae Synodum fregit pactum, quod fecerat cum Henrico Rege. Hoc anno inceptum est aedificari Oratorium Sancti Bartholomaei Apostoli . . . . . . His

bique invicem bene congruunt temporum hi Characteres. Rogerii etiam Ducis, & Boemundi obitum nec in antecedentem referunt annum Petrus Diac. in Auctar. ad Ostiens. lib. 4. cap. 40. Romualdus Salernitanus, Anonymus Cassinensis a me recensitus, & qui recentissime mihi innotuit, perque me post has Castigationes lucem primum aspiciet Ignotus, & antiquus civis Barensis, Chronici Lupi Protosp. fere paraphrastes; qui praeterea Rogerium mense quidem Februarii, ut hic dicitur; sed Boemundum mense Martii defunctos notat, eique adstipulantur Emortualia Monasterii Cassinensis edita a Caracciolo. Minime itaque receptam aliis annorum supputationem servasse, censendus est Falco; qui sane haud annos ab Januario, sed a Martio auspicari deprehenditur; namque singulis fere praepositis annis, mensem statim subjicere solet Martium; & quae per Januarium, & Februarium, perque initia etiam Martii acciderunt, in eundem constanti tenore conjecit annum, in quem retulerat ea, quae per menses contigerant anteriores. Sic nimirum ad annum observat 1112. ubi de Paschali Beneventum adveniente mense Decembri, ibique Synodum celebrante in Februario: nec non ad an. 1117. ubi de eodem Pontifice aliam Synodum ibidem habente mense Aprili, diem vero obeunte 11. Kal. Februarii. Et ad an. 1129. ubi de Pontifice Honorio eadem in urbe consecrante Franconem in Abbatem S. Sophiae mense Augusti, ac decedente in Februario. Et praeterea ad A. 1121. 1127. 1130. 1132. 1135., & alibi annos tum ultra Decembrem producit, tum ut dixi, ad Martium usque extendit etiam inchoatum; qui tamen ad A. 1116. & 1138. diem quartamdecimam, & decimamquintam praedicti mensis & ad A. 1118 diem secundam novo anno imputat; ita ut annos non ab die, qua *Verbum caro factum est*, vigesimaquinta nimirum Martii; nec a die Nativitatis, vel Circumcisionis se deducere prodat; quos nihilominus ab communi Epocha ducit Nativitatis, ac juxta communem calculum congruas eis assignat Indictiones, quo sane pacto tertiam, non quartam Indictionem, ut editus Codex depravate repraesentat, rite adscripsit anno 1110. eamque pari passu ad Martium produxit anni sequentis; nec de cetero est sincerior alia lectio ibi expetenda.

(C) *Ann. 1112. VI. Indictionis Mense Martio, &c.*) Rescribe *V. Indictionis*, quod exigit temporum ratio superius exposita: & insuper Card. Baronius testatur ad an. 1140. sic haberi in hujus Chronici antiquo exemplari. *Falco Beneventanus*, inquit, *Chronicon suum in hunc usque annum perduxit, coe-*

His & aliis ita decurſis cernentes Beneventani ſe variis praedarum doloribus affligi, conſilio habito, Landulphum Archiepiſcopum, & Joannem Judicem ad praefatum Apoſtolicum delegaverunt, quatenus Cives illos tanta oppreſſos calamitate ad portum ſalutis erigere dignaretur; precipue cum plerique Beneventanorum Civitatem intrinſecis conſpirationibus ſaepe turbaviſſent; ſcilicet quod alii Landulfum Burrellum, alii Anſonem Civitatis Rectorem ſine Domini Papae voluntate conſtituere ſatagebant. Apoſtolicus autem haec audiens, nec mora, ſecundo die intrante menſis Decembris advenit Beneventum, qui menſe Februario Synodum conſtituit. Synodo autem facta, cum in Sacro Beneventano Palatio aſſiſteret, praedictamque conſpirationem factam pro parte illius Landulphi Burrelli deprehendens, concives vocari juſſit, a quibus, quid agendum eſſet ſuper hoc tanto, & tali negotio, ſubtiliter ſciſcitatus eſt, quo-

coeptum ab anno Redemptoris 1112. *quinta Indictione*. At de ejus exordio ſic quidem ibi pronuntiat: ad annum tamen 1113. ductum ipſum ait ab anno hoc ipſo, perque annos dumtaxat 27. ad annum uſque 1140. productum; ita ut antecedentium, quae ſuo operi inutilia, & per ſe tum mutila, tum nimis jejuna eſſe cognoverat, nihili feciſſe videatur. Ceterum in Falcone e verbis illis: *Hoc anno inceptum eſt aedificium, vel aedificari*, &c. expungendum eſt to, *aedificium*, quod orationi non quadrat, redundatque; gloſſula cum ſit compendiati verbi *aedific.* Apoſtolicus autem, hoc eſt Romanus Pontifex tunc Paſchalis II. Beneventum, ut Falco perhibet, cum adveniſſet initio menſis Decembris hujus anni 1112. Synodum deinde ibidem celebravit in Februario, ſcilicet communis ſequentis anni 1113. hiſque conſonat Petrus Diac. in Auct. ad Oſtienſ. lib. 4. cap. 48. qui praeſentem adventum Paſchalis in has partes numero facit ſecundum, priorem ſtatuens in anno 1108. menſe Octobri, ut tradit lib. eod. cap. 33. adſertoremque noſtrum habet Falconem, dicentem tunc illum menſe Novembri ordinaſſe Landulfum Archiepiſcopum Beneventi. Quo circa hoc anno ab eodem Pontif. Beneventum pergente, conſecratam credam in urbe nuncupata S. Agatha Gothorum, Eccleſiam S. Mennae, quam conſtruxit *R. Comes*, hoc eſt Robertus filius Rainulfi, Petro Diac. memoratus praefato lib. 4. cap. 25. licet in lapide, operis ſane antiqui, nec impoſturae judicium praeferente, ibi poſito, legerim eam actam *anno ab Incarn. Dom. MCIX. II. Non. Septembr. Indict. quarta per manus Dom. Paſchalis ſecundi PP.* quae praeterea temporum conſignatio haud ſibi conſtat: nec Paſchalem eo anno, & menſe ad nos acceſſiſſe, eſt qui prodat.

modo, ut diximus, conjuratio illa ad traditionem Civitatis, & detrimentum fore videbatur: & quod quidam civium pro ipsius Landulphi auxilio turres Portae Summae noctu cepissent; indeque munitionum ipsarum custodem ejicientes una tantum nocte eas virtute tenuerunt. Tandem, Deo opitulante, & Beneventanorum complurium fidelium solatio, quorum mens erat sanior; turres ipsae vendicatae sunt, & B. Petro restitutae. At cives ipsi tale Domino Papae dedere responsum, ut, quos suspectos haberet, vocaret, & ab eis pleniter justitiam sumeret. Quid plura? Curia ordinata, vocantur malorum fautores, vocantur suspecti; tandem legitime sententia extensa, quosdam captos vidimus, quosdam ejectos, & domos quorumdam fisco deditas, quorumdam destructas. Istis taliter actis.

(D) Anno videlicet 113. supra millesimum, & XIV. anno Pontificatus supradicti Domini Papae mense Martio VI. Indictionis Dominus ipse Apostolicus Civitatem Beneventanam variis praedarum persecutionibus ex omni parte oppressam aspiciens, & civium bona a Normandis undique vicinantibus quotidie distrahi, & confundi co-

(D) *Anno videlicet 113. supra millesimum*, &c. *Landulphum de Graeca, militem praestantem; & solertem, Comestabilem Beneventanorum instituit.*) Baronius hoc loco, & ad ann. 1114. ex hoc Auctore appellat: *Landulphum de Graecia*, quod gentis nomen natum suspicor ab dominio oppido olim *Graecia* nuncupati, in terra Beneventana, ut legitur in Regiae Siclae Tabulario; idque varie pronunciatum reor, qui a Falcone videam ad an. 1121. memorari *Gerardum de Graecis*; & an. 1137. *Thadaeum de la Graeca*, nobiles utique viros Beneventanos. Porro Landulfus honorem Comestabiliae a Papa Paschali, nescio an dicam adhuc in hoc anno 1113. apud Beneventum commorante, accepisse videtur mense Martii; qui anno sequenti (cum ipso dicam Falcone) *posita Comestabilia domum secessit eodem mense, quo ordinatus est: unius solummodo anni spatio in honore perseverans*. Et vero haud hoc anno Paschalis Beneventi manens literas dedit 15. Kal. Aprilis ad Patriarcham Antiochiae, a Guilielmo Tyr. relatas lib. 11. cap. 27. sed in an. 1117. ut dicam post; qui alias etiam recitat datas ab eodem Pontifice eadem die ad Regem Hierosolymitanorum, non Beneventi, sed apud Lateranum commorante, manifesta contradictione, aliis non observata.

cognoſcens, conſilio habito, Landulphum *de Graeca* militem praeſtantem, & ſolertem Comeſtabulum Beneventanorum inſtituit, quatenus, Deo adjuvante, & ipſius prudentia Civitas a praedarum ſolita confuſione, quae ſaepiſſima imminebat, & a conſpirationum ſeditione contra Dominum Papam crebro erecta, ſecura in progenie, & progenies conſiſteret: cognoverat enim eum prudentem, & animoſum, ſagaciſque ingenii virum, cujus auxilio, & ſolertia nedum Beneventanorum populus ſibi ad regendum commiſſus, verum etiam pleraque Langobardorum habitatio a Normandorum ſervitute affligentium eripi, & liberari confidebat; Erat quippe Landulphus ipſe bellicoſi ſpiritus, & minorum injurias non patiens, inimicis omnibus quotidie minabatur. Nam ſi quis inimicorum illi injuriam, vel praedam inferret, mori prius velle deſiderabat, quam impunitus aliquo modo inimicus recederet. Quid plura? Landulphus ipſe Comeſtabulus, ex omni parte, virtute, & ſcientia redimitus colla nulli minantium flectere dignabatur. Cumque ſicut praedictum eſt, Landulphus ille, Comeſtabiliae honorem a ſupradicto Domino Papa Paſchali acciperet, videns Caſtellum, quod quidam Robertus, qui *Sclavus* cognominabatur in monte Sableta (3) conſtruxerat, vir omnis malitiae, & nequitiae ſtudio repletus, anxiando cum eo loquutus eſt, ut caſtellum illud deſtrueretur. Ob Beneventanorum enim guerram, & inimicitiam Civitatis, Caſtellum illud Robertus ipſe conſtruxerat mirabile, valdeque laborioſum. Ex cujus Caſtri reſidentibus multa cives opprobria, damnorumque copiam perpeſſi fuerant, ita quidem, quod quidam concivium pro ipſius Caſtelli aedificio praedia, & poſſeſſiones, quas circa eundem montem habuerunt, perdidere. Caſtello itaque mirabiliter conſtructo, illic reſidentes cum ipſius Roberti ſervientibus quandoque Beneventanos capiebant; quando-

(3) Sableta mons non longe a Benevento Boream verſus.

doque, quod crudelius eſt, peregrinis vitam cum eorum bonis auferebant. Praedictus igitur Apoſtolicus haec Romae audiens Robertum illum excommunicavit, donec Caſtellum illud Civitati contrarium deleviſſet, quod facere ipſe Robertus contempſit. Quid plura? Landulphus ipſe de Graeca Comeſtabulus ordinatus cum praedicto Roberto pactum incipiens, ipſe quod cum praedicto Papa fecere noluerat, Caſtellum illud deſtruxit; & funditus delevit, duobus videlicet equis optimis, & ducentis ſolidis datis. Deinde Landulphus ipſe Comeſtabulus pactum cum Comite Jordano, ſacramento affirmans, quotidie virtutibus, & laudis praeconio attollebatur.

Robertus itaque Princeps, & Robertus, & Jordanus Comites Caſtellum illud ſic deſtructum, & Landulphum illum Comeſtabulum de die in diem virtute, & divitiis repleri aſpicientes, invidiae zelo ex odio Longobardorum perculſi, putantes ſe illius prudentia exhaeredari, cum omnibus Normandis ex omni parte vicinantibus conjuravere, affirmantes ſe guerram Beneventi facturos, & praedam, donec Landulphus ipſe Beneventanorum Comeſtabulus videretur. Sacramento ipſo taliter confirmato innumeris cum militibus, & peditibus ſuper Beneventum venerunt, duodecimo die intrante menſis Auguſti, & in monte, qui Guardia dicitur, die una tantum, ac nocte caſtrametati ſunt, credentes & illum ejicere, & Civitatem omnino depopulari; ſed die ipſo, quo applicuerunt, bellum inchoantes & ſuperati ſunt, & quidam eorum capti. Nocte autem inſecuta, timore celeſti, & Beneventanorum terribiliter commoti; more latronum per devia fugientes, exiſtimabant ſe nocte ipſa a Beneventanis capi, & turpiter teneri. Ita quidem ut ſicut ex ore eorum complurium narrantium auditum eſt, ſi Comeſtabulus ipſe cum Beneventanorum, & militum caterva Eccleſiam S. Angeli ad Crucem tranſcenderet, vel vocis alicujus ſonitus audiretur, & hoſtes, & hoſtium apparatus ſtipendia Beneventanorum in manibus procul dubio traderetur. Il-

Illius autem Normandis ſic abeuntibus, Landulphus ipſe de Graeca Comeſtabulus, inimicorum non ferens impugnationes, vicem reddens pro acceptis, haud mora, militum fere centum, & octuaginta numero armatorum collecto, & civium circiter quatuor millia multitudine congregata, Caſtellum, quod Terrarubea (*) dicitur, adivit, quod igne, ferroque terratenus proſtravit: ipſiuſque Caſtri incendio Robertus quidam, de Sicilia dictus, combuſtus obiit; ſicque innumerabilem animalium, & aliarum rerum ſubſtantiam Beneventum magno cum gaudio perduxere. Non poſt multum vero temporis iterum collecta Equitum, & Concivium cohorte, Landulphus ipſe Caſtellum Apicem inſilivit, cujus Caſtri & molendina deſtruxit, & praedam animalium ſecum gaudens aſportavit.

His omnibus ita perfectis, guerra Normandorum quorum mentionem fecimus, durius incepta eſt; in qua Landulphus innumeram auri, & argenti copiam, & equorum diſtribuit. Interea dum Comeſtabulus ipſe cum militum caterva prope pontem Serretellae pro inimicorum inſidiis cuſtodiſſet, en adſunt equites Roberti Comitis fere quinquaginta, qui & pro dolo Civitatis inter fruteta morabantur. Quid dicam? inſidiis ex utraque parte propalatis, conflictus inter eos habitus eſt. Tandem Dei miſericordia ſuperveniente, pars inimicorum terga vertens, in fugam converſa eſt, adeo quod de eorum equitibus duodecim captivos Comeſtabulus ipſe cum armis omnibus eorum duxit. Praeterea ſicut diximus, guerra ex utraque parte fortiter inchoata, ſaepiſſime hinc, & inde depraedatum eſt (E). Contigit autem die

(E) *Contigit autem die quadam Rao &c. ad frangendam, ut ita dicam, arcaturiam ivit*) Palorum ſepem in publicum, privatumve commodum ſtructam ad arcendam, conſtringendamve perennis fluminis aquam, Falco populari tunc vocabulo, pleriſque etiamnum in locis uſurpato, appellat. *Arcaturiam*.

(*) An. fort. *Terracuſium?*

die quadam, Rao, qui erat Dominus Castelli Ceppalunis, cum Landulpho Burrello, & aliis fere centum quinquaginta militibus, & peditum multitudine ad frangendam, ut ita dicam, arcaturiam ivit. Cumque Comestabulus sic frangentes eos flumen Sabbati vidisset, tantam non ferens audaciam, in medium campi ad Ecclesiam Sanctorum Septem Fratrum, stipatus militum collegio exiit; ubi ad invicem decertatum est; sed peccatis supervenientibus pars Comestabuli ab insidiis inimicorum decepta, per planitiem illam persecuta corruit; ita quod duodecim milites Civitatis nobiles cum omni armorum apparatu, retenti sunt.

Istis omnibus, & aliis sic decursis, inimici omnes, qui pro guerra conjuraverant, videntes Comestabulum ipsum colla eis non flectentem, eis potius minari, & Beneventanos eum, & ejus praecepta jugiter sectari, caeperunt Civitatem plus solito distringere, praecipientes, ut omnes, quas possent, vineae circum astantes inciderentur. Quod & factum est: insuper pauperes, aliosque viros, quos invenirent, caperent: sententia quorum divulgata, plerique hominum capti sunt.

(F) Anno 1114. mense Martio VII. Indictionis, dum vineae sic incidebantur, & capiebantur homines, Beneventanorum quidam, invidiae gladio compulsi, miserunt ad praedictum Papam, Landulphum Archiepiscopum, & Rachisium Sancti Modesti Abbatem, ut ei necessitatem ex omni parte, quam patiebantur, intimarent. Ipsi autem abeuntes, quam viderant afflictionem Domino Papae patefecerunt, eum lacrymando precantes, ut gregi com-

(F) *An. 1114. Mense Martio &c. Pag. 187. Necessitate autem Romano Papae ostensa, eis praecepit, &c.)* Baronius legit. *Necessitate n. Dominus Papa eis praecepit*, &c. ex Auctoris plane idiomatismo, optimoque ejusdem exemplari, quo est usus; a cujus tamen fide videtur alicubi discessisse, aliquantoque concinnius, & ad Latinam magis normam dictionem composuisse. Singula nunc non prosequar ejusmodi loca, sed ea tantum, quae peculiarem exigent observationem, eritque mihi satis, indicium fecisse.

commisso sicut pastor bonus subvenire dignaretur. Necessitate autem Domino Papae ostensa, eis praecepit, ut pacem Civitati, prout melius potuissent, facerent, & pauperibus subvenirent, ne Petrus Apostolus Civitatem acquisitam occasione perderet; quicquid autem de pacis consilio invenissent, ipsi remitterent. Archiepiscopus vero Romā reversus, aliter quam acceperat, faciens, misit Landulpho Comestabulo dicens, ut consulens necessitati, pauperum Comestabiliam deponeret, quoadusque Dominus Papa Beneventum veniret. Postea vero aut pretio, servitiisque, seu civium precibus Papam ipsum precarentur, eumque honori pristino redderent: dummodo Normandi pacem facere nolint, sacramento, ut dictum est, eorum interveniente. Landulfus autem Comestabulus hoc audiens, in sacro Beneventano Palatio coram B. Petri fidelibus respondens ait, se nunquam Comestabiliam dimissurum, nisi manu ad manum captus esset, & per vim retentus. Insuper videre vellet, quam Normandi pacem Beneventanis facere voluissent, & Domino Papae pacem ipsam descriptam delegaret, quicquid autem de pace praeciperet, vel de Comestabilia ponenda ipse Dominus Papa coram omnibus faceret se executurum. Qualiter autem in sacro Beneventano Palatio Comestabulus ipse affuerit, retexam: Cum sicut praelatum est, Archiepiscopus Romā reversus fuisset, cum quo & Petrus Portuensis Episcopus, & Romualdus Diaconus, Sanctae Romanae Sedis Cardinales ab ipso Papa missi pro pace invenienda fuissent, absque mora, in ipso eorum adventu, eisque nondum hospitatis, populus ferina mente commotus palatii Dacomarii, in quo Comestabulus habitabat, ascendens vociferabatur, dicens, quod pacem desideratam, nisi cito feceritis, omnino gladiis acceptis per plateas moriremur: Insuper minas, & opprobria Comestabulo inferebant, dicentes; eos pro unius hominis Comestabilia guerram passuros non esse, & sic turpiter vitam finire. Alia quidem die, sur-

ſurgens pars Archiepiſcopi, arma, & belli apparatus ſuper campanili impoſuit, quatenus Landulphum armis, & lapidibus debellatum ejicerent. Seditionem itaque populi Portuenſis Epiſcopus deprehendens cum eodem Comeſtabulo, & fidelibus B. Petri curiam Principis advenit: ibique in conſpectu omnium taliter allocutus eſt: afflictionem, & famis penuriam, quam diu pro fidelitate B. Petri paſſi eſtis, & patimini, Dominus noſter Papa, & a quibuſdam audivit, & ab Archiepiſcopo deprehendit; unde ſciatis eum toto mentis affectu contriſtari, & ſuper audita mirabiliter dolere. Iccirco nos, & Archiepiſcopum veſtrum delegavit, quatenus, Deo adjuvante, pacem conſequi valeatis. Propterea fidelitatem veſtram monemus orando, ne ſuperbiâ, aut furore moveamini, dum nos cum aliis ſapientibus viris, pacis conſilium vobis neceſſarium invenire poſſimus; tam enim grave, & laborioſum negotium, nemo praecipiti animo agere poterit. Ideo nemo armis ſuperveniat, quatenus, ſi Deo placuerit, pacem omni furore depoſito invenire mereamur. Haec, & alia hujuſmodi eo loquente, vox populi ad ſidera tollitur dicentis: orationes iſtas, quas funditis, nos ullo modo audire non poſſumus, niſi pacem citiſſime nobis dederitis. Tunc alio die adveniente, populus dilationes, & inducias quas ponebant, non ferens, domum Perſici Judicis aggreditur, quam ex toto deſtruxiſſet, ſed quorumdam amicorum auxilio evaſit. Portuenſis igitur Epiſcopus ſeditionem populi placare non valens, aurorâ alterius diei ſurgente receſſit, Comeſtabulo praecipiens, ut palatium Principis aſcenderet, & ſic populi ſaevientis rumorem evaderet: qui juſſui ejus favens, taliter ſacrum Palatium habitavit. Sed redeamus ad cauſam.

Archiepiſcopus autem dicta Comeſtabuli audiens, pacis firmamentum ordinatim deſcribens, ſicut poſtulaverat, ei mandavit. Audita namque ſerie ſcripturae pacem continentis, ait Comeſtabulus: en pacis firmamentum

opti-

optimum eſt; nunc Domino noſtro mittatur, & ſicut imperaverit, aſſequamur (*). Interea Archiepiſcopus ipſe, & vir quidam nomine Fulco, in Epiſcopio ſaepe complures civium convocans; dicebat: nos Domino Papae veſtram patefecimus neceſſitatem, a quo & accepimus, ut finem cum Normandis faceremus; iccirco ſuperfluum videtur pacem deſcriptam ad eum remitti. Civium verò quidam aliarum inimicitiarum odio repleti, animos aliorum incitantes palam exclamabant, ſe pro illius Comeſtabilia guerram paſſuros non eſſe. Conſilio habito conjuraverunt intra Epiſcopium, quod Landulphum illum de Greca Comeſtabulum eſſe non conſentient, exin & dum Dominus Papa cum conſilio Normandorum illum honori non reddidiſſet. Sacramento taliter eo invento, Archiepiſcopus praedicto Comeſtabulo Epiſcopum Abellinenſem, & quoſdam Presbyterorum miſit, ut honorem dimitteret, ſicut dictum eſt, qui & ſimiliter reſpondit: Deinde alia die Sabbati XIV. die intrante menſis Martii Comeſtabulus cum ſuorum caterva armatus in medium plateae exivit dicens; quod videre vellem eos qui me de Palatio, & honore ejicere minantur. Laudabilius quidem eſt ſic animam reddere, quam ita turpiter, aut auri pondere promiſſo obſtrictum, honorem acceptum dimittere. Audito igitur Archiepiſcopus belli apparatu, & campanâ Palatii triſtiter ſonante, ſuos juſſit vocari fautores, ut cum Normandis, quam poſuerant pacem firmarent; ſi autem Comeſtabulus ipſe reſiſtere vellet, paratos eos haberet. Interim pars Archiepiſcopi domum cujuſdam fidelis Comeſtabuli aggreditur, quia eis non conſentiebat; quod Comeſtabulus audiens, ut domum aggreſſam defenderet, properavit, ſicque eo viſo bellum inceptum eſt civile, intantum quod alii per campanilia, alii per tecta domorum, atque alii per plateas pugnarent. Poſtremo pars Archiepiſcopi, fortunâ converſa, victoriam capiens, Comeſtabulum illum cum

 ſuis

(*) Potius legendum *exequamur*, ut in Cod. Vat.

ſuis uſque ad palatium Principis ſecuta eſt , quoſdam autem ex utraque parte vidimus vulneratos. Comeſtabulus itaque ſe in Palatio recipiens parumper ibi moratus eſt , donec Archiepiſcopus ei fidem dare deberet in perſona videlicet ſua , & ſuorum ſequentium. Cives interea protelationem hanc non ferentes , & quod ſitibundo pectore pacem quaerebant optatam , ei lapidibus minabantur , ut ſi citò de Palatio non deſcenderet , eum vi caperent , & membratim illum perimiſſent. Ipſe autem Landulphus ſe circumventum aſpiciens , ſe Archiepiſcopo, & civibus reddidit: inſuper jurejurando firmavit , quod Comeſtabiliam , & Rectoraticum , aut aliquam Baliam publicam non acciperet, niſi bona voluntate Archiepiſcopi , & Roffredi Archipresbyteri (G) & Arechiſii Archidiaconi, & Roffridi Foligaderiſii, et Roffridi a Porta Aurea , & Gervaſii, & Vitalis filii Joannis Galli , & quod malum meritum Archiepiſcopo, & omnibus Beneventanis non redderet , & ſi aliquis reddere vellet , diſturbaret ſine

(G) *Roffridi Foligaderiſii ; & Roffridi a Porta Aurea*) Scribo. *Roffridi Fili Gaideriſii* , qui ad an. 1130. abſolute dicitur . *Roffridus de Gaideriſio:* ſic enim ibi legendum eſt; non autem *de Garderiſio*, quippe apud Langobardos proprium virile nomen fuit *Gaideris*, quod Latino magis ore enunciabant *Gaideriſus*, & *Gaideriſius*. Atque ex hoc Falconis loco intelligere eſt, quo pacto parentum nomina in filiorum , & in univerſae tandem ſtirpis cognomina frequentiſſime olim tranſirent: nimirum quoniam ex genitorum nominibus gnati ſic, vel ſic communi quadam conſuetudine denominabantur, ut ab aliis conſimili appellatione in gente, vel in vicinia nuncupatis facilius diſcernerentur; quae ſemel indita cognomenta firmius eis cum inhaererent, gentilitia demum devenere, haud tamen contracta illa vocula *fils* ſemper expreſſa, de quo exempla obvia ſunt ſatis. Plurima autem talia gentilitia ex parentum nominibus exorta cognomina facillime ab omnibus nunc cum internoſcantur; ſunt tamen nonnulla, quae niſi antiquitatis peritioribus, nec iis omnia quidem, patent; nam propria illa vocabula ab communiori uſu cum jam receſſerint, vulgus haud ex ipſis, ſed vel ex alia, vel ex ignota origine gentilitia proceſſiſſe putat. Sed redeo ad Falconem; apud quem eſt hoc loco Roffridus , & ad an. 1119. Alferius cognomine dictus *A Porta Aurea*, quod genti inditum eadem plane occaſione conjicio, qua apud Salernum nobilis quaedam ſtirps a Portae Rotenſis cuſtodia denominata fuit *De Porta*: promiſcue enim Portae urbium olim a ſuis cuſtodibus, ut alibi expoſui, nomina deſumebant; eiſque ſua aliquando impertiebantur.

ſine fraude, & malo ingenio. Quo facto, & a militibus, qui eum ſequuti ſunt, hujuſmodi fides accepta eſt, & ſic unuſquiſque ad propria remeavit, & Landulphus ille de Greca domum, poſitâ Comeſtabiliâ, ſeceſſit, videlicet eodem menſe martio, quo ordinatus eſt, deſcendit, unius ſolummodo anni ſpatio in honore perſeverans. Alia autem die ſurgente Dominica, poſtquam haec peracta ſunt, Comes adveniens Robertus, cum militum, & peditum multitudine in capite Pontis majoris ſacramento ipſe, & Rao Dominus Ceppalonis, & Ugo de Caſtellopotonis, pacem promiſſam cunctis vitae eorum diebus, confirmaverunt. Idipſum etiam Jordanus Comes, & Robertus Sclavus, & Girardus de la Marra juraverunt. Cumque ſicut ſupra relatum eſt Archiepiſcopus in perſona Comeſtabuli, & aliorum videlicet militum, peditumque, velut ipſe poſtulaverat, ſecuritatis verba dediſſet, domum honore poſito adiit; ipſo namque Archiepiſcopo, & Beneventanis videbatur, quod pacem diu deſideratam lucrarentur. Deinde Comeſtabulus ſecuritate accepta domi reſidens exiſtimabat nihil aliud proculdubio agere, quam erga ſuam animam ſecuriter impendere; erat enim, ut fati ſumus, graviter vulneratus. Amici igitur ejus, & B.Petri fideles, quorum mens ſuper illius contumelias, injuriaſque fideliter contriſtabatur die noctuque, licet non in propatulo eum ſolabantur; hortantes, ne animus ejus circa accepta triſtis foret, cum haec quae viderant, quaeque facta ſuper eo fuerant, pro Beati Petri fidelitate perpeſſus fuiſſet. Archiepiſcopus autem, ejuſque fautores haec audientes, ſuſpicione quadam repleti, ſperantes Landulphum conſilium pro Comeſtabilia reintegranda accipere, ei ſaepe, ſaepiuſque miſerunt, ut Civitatem exiret, & amicorum conſortia deſereret, dum Dominus Papa eum, qualiter praemiſſum eſt, honori ſolito reddidiſſet. Tunc Comeſtabulus verba ferentibus, aliiſque concivibus palam exclamabat, quod ſuper hujuſmodi verbis miramur omni-

omnino, cum ab omni Beneventanorum caetu coactus Comestabiliam dimiserim, & promissam ab Archiepiscopo securitatem circa nos versari quoquomodo non viderim. Tandem Comestabulus populi saevientis videns pertinaciam, magis, magisque inflammari, consilio habito die Dominica in Ramis palmarum, aurorâ scilicet surgente, Montemfuscum paucis cum militibus expetivit. Deinde Archipraesulis conjuratio nondum perfidiae inchoatae fidem tribuens, Joannem, & Persicum Judices, aliosque Nobilium, & bonorum hominum sacramento perstrinxit, quo Comestabulus ipse juraverat, aliosque civium, timore omni remoto, putant eos inimicitiarum merita eis retribuere allegavit. Cumque istiusmodi facti, ultra quam credi potest, nefandi, praedicti Apostolici aures fama tetigisset, tactus dolore intrinsecus super dilecti filii sui Comestabuli expulsione, lacrymis, sicut audivimus, manantibus, spiritu infremuit, qui confestim Archipraesulem Landulphum ab omni, quod acceperat a Sede Romana, officio coram omnibus deposuit, similiterque omnes suos sequaces anathematis vinculo, donec satisfecerint, alligavit. Sed si Lectoris charitati asperum non videbitur, quid post illatam excommunicationem actum Beneventi sit, non praetereundum, exarabo. Deum enim testor, nihil aliud posuisse, praeter quod viderim, & quod audiverim, scripsisse.

Tali igitur anathematis sententia in B. Petri adversarios longe, lateque divulgata, delegavit praefatus Apostolicus Beneventum Anastasium . . . (H) & Albanensem Episcopum Cardinales Romanae Sedis idoneos, cupiens, quid Beneventanus populus in animo haberet cognoscere. Cardinali-

(H) *Delegavit praefatus Apostolicus Beneventum Anastasium . . . . & Albanensem Episcopum Cardinales, Romanae Sedis idoneos, &c.*) Duplices Cardinales a Papa Beneventum missos praefert his verbis editus Falconis Codex; qui infra hac eadem pagina unum tantum Anastasium Cardinalem apud Beneventanos loquentem, Beneventoque Romam recedentem facit: & sane unus, & idem Anastasius Cardinalis simul & Albanensis tunc erat Episcopus,

libus autem ipsis hospitatis, triduo post caetus omnis Beneventanorum in sacro Beneventano Palatio convenit, ibique omnia qualiter Beneventi acciderant negotia, & guerrae origo surrexerat coram Cardinalibus illis radicitus recitatum est. Quibus auditis Anastasius in verba prorumpens inquit. Ad videnda, Domini & fratres, Romae quae audierat Dominus Papa noster negotia, & investiganda nos praecepto (*) sciatis esse delegatos. Unde prout melius, Deo annuente, poterimus circa pacis, & utilitatis vestrae proficuum nos die, noctuque consilium, & auxilium praebebimus. Istis, & his similibus taliter prolatis, unusquisque ad propria remeavit. Diebus autem non multis elapsis, vir ille, cujus mentionem fecimus, nomine Fulco, ex hujus saeculi ergastulo anathematis vinculo irretitus, heu miser, migravit. His taliter actis, Cardinalis ipse Romam tetendit; cumque Cardinalis ipse Anastasius Romam peteret; Dominus Papa Pascalis, Archiepiscopis, Episcopis, & Abbatibus congregatis, mense octobri post primum ejus regressum adveniente, Ceperani Concilium constituit, ad cujus sacri Conventus frequentiam Guillelmus Dux, & Robertus Princeps, mille fere Equitum numero congregato, perrexere. Landulphus vero de Graeca Comestabulus literis Domini Papae specialibus ad idem sacrum Concilium accersitus honorifice commeavit. Qui a Domino Papa officiosissime susceptus est: hic namque fraudem devitans, Normandorum navigio quodam securiter transfretavit. Jordanus autem Comes, timens multorum suorum pondere delictorum oneratus, ad tale, tan-

pus, quam lectionem, ac caetera in eandem sententiam concorditer descripta Baronius ex suo exhibet exemplari; & praeterea verba illa: *cupiens quod Beneventanus populus in animo haberet cognoscere*, citat in hanc formam *cupiens quod Benev. popul. deberet se recognoscere*, & infra *nos pro certo sciatis*: non *praecepto*.

(*) Legendum omnino: *pro certo*, ut in exemplaribus P. Caroli Borrelli Cl. Reg. Min. & in Biblioth. SS. Apost. Neapoli.

tantumque Concilium pergere, Legatos suos direxit. Archiepiscopus vero Landulphus suffraganeis suis convocatis, innumeraque auri, & argenti copiâ congregatâ, cum Comite Roberto ad conventum illum tetendit. Talibus igitur, & tantis Patribus, Proceribusque congregatis in medio conventus ipsius, die videlicet sabbati Ducatum Apuliae (I), Calabriae, & Siciliae Duci praefato Apostolicus concessit. Concilio itaque mirabiliter ordinato, Apostolicus ipse coram omnibus super Landulpho Archipresule lacrymabiliter, & quod Comestabulum suum expulisset Landulphum, & quod literis suis vocatus ad eum ire contempsisset, condolens conquerebatur. Ipse verò Archipresul nolens, immo timens conventum illum sine loci, & officii restitutione ingredi, apud Insulam Ce-

(I) *Ducatum Apuliae, Calabriae, Siciliae Duci praefato Apostolicus concessit*) Non *Ducatum Apuliae*, sed *Ducatum Italiae* legebat Baronii optimus Codex. Pontifex itaque, dices, universam Italiam Duci concessit Guilielmo in Concilio Ceperanensi? Id quidem apertum quia videbatur mendacium, Librarium persuasit, ut ex puncto Italiae nomine, alterum Apuliae induceret; vel ob id maxime, quod fortasse observasset, Petrum Diac. in Auctar. ad Ostiens. lib. 4. cap. 49. pro illa sua stare lectione. *In eodem Concilio*, inquit Petrus, *idem Apostolicus investivit Gulielmum Ducem de Ducatu Apuliae, & Calabriae*. At nescius erat ex Graecorum tunc idiotismo, nostratibus etiam Italis ob mutuam cum iis consuetudinem usurpato, communi Italiae vocabulo a Falcone Apuliam solummodo demonstrari, quam Langobardis, perindeque Italicis Dynastis ipsi subtraxerant. Nec noverat ob id recentem Calabriam, sitam ad mare Inferum, tunc comprehensam sub eo vocabulo non fuisse, quoniam ea Graecis amissa nunquam fuerat, nec Italis unquam post Justini Junioris tempora possessa. Hoc autem si ex superius laudatis ad Lupum auctoribus, & ex Lupo metipso non cognoverat, potuisset plane ex non uno Falconis loco quam manifestissime intelligere; cui frequenter non cuncta duplici mari, & Alpibus circumsepta Italia, sed una tantum Apulia eo nomine est. Dabo ejus in hanc sententiam non ambigua verba de Lothario Imper. demoliente Castellum a Rege Rogerio constructum apud Barim, ejusque defensores vi captos non uno mortis genere perimente. *De tali*, inquit, *tantaque victoria tota Italia, & Calabria, Siciliaque intonuit*. Quae vocabuli usurpatio adeo obtinuit, ut universa etiam cis Tyberim Italica regio nonnunquam absolute dicta fuerit *Italia*: ut in antiqua chartula de anno 1091. in Archivio Monasterii Cavensis, quae de quadam donatione est facta eidem Monasterio a Guaimario de Jesuno Langobardorum Principum Salerni prognato, cum ipse ibi, & filius ejus sacra religionis vota Deo nuncuparent. *Et si*, inquit praeclarus

Ceperani proximam hoſpitatus eſt. At ubi Apoſtolicum conquerentem ipſe comperiit, quoſdam Romanorum, & Praefectum etiam vocari juſſit, ut videlicet, utcumque potuiſſent, miſericordiam a Domino Papa pro eo impetrarent: quin etiam dicebat Archiepiſcopus, ſe Domino Papae ex omnibus illatis querimoniis ſatisfacturum, dummodo ei locum Concilii, & officium reſtitueret. Hoc Apoſtolicus audito, conſilio habito, & locum, & officium ei reintegravit; cumque taliter reſtitutus fuiſſet, abſque mora, Conventum illum, die videlicet Lunae cum Comite Roberto adivit. Quid plura? eum reintegratum per diaconum quendam ad faciendam juſtitiam in preſentiarum Apoſtolicus vocari praecepit. Qui continuo ſurgens voce lacrymabili coram omnibus reſpondens iniquit: Primitus gratias ago Deo, & B. Petro, & tibi Domino noſtro Papae Paſchali de reſtitutione loci, & officii: nunc autem Domine Pater veſtram imploro Paternitatem, ut miſericordiam ſuper me, quem Sancti-

rus vir ille, *ante noſtram conſecrationem mibi, & ipſi filio meo mors evenerit, in quocumque loco ab urbe Roma in iſtis partibus per totam pertinentiam Italiae, ſtatim*, &c. (*) Atque hinc eſt, quod Graeco Auctori Nicephoro Gregorae conſtanti more Carolus Andegavenſis, dicitur *Rex Italiae*, qui, ut olim vulgo loquebantur, fuit *Rex Apuliae*. At haec bis jam conſtabilita, nec difficili, dubiove aſſenſu doctis probata amicis viris, quibus cum ea dudum communicavi, ſupervacaneum certe eſt longiori ſermone communire. Obiter tamen addam, noſtrae huic Italiae idem propemodum accidiſſe, cum abſolute Italia eſt dicta, quod ſeptem univerſae Italiae Provinciis pridem contigiſſe, norunt eruditiores; quae abſolutum Italiae nomen ſibi vendicarunt, quoniam eae ſolae magiſtratui parebant, Vicario Italiae nuncupato, caeterae cum eſſent Vicario Urbis ſubjectae. Sed nec praeteream, nulla fallacia a Falcone eſſe proditum, confirmaſſe tunc apud Ceperanum Pontificem Paſchalem Duci Guilielmo praeter Apuliam, & Calabriam, Siciliam quoque, Petro Diac. omiſſam, quam tunc ejus patruus obtinebat Comes Rogerius; nam Guilielmus, ut noſter perhibet ad an. 1122. *nondum medietatem ſuam Palermitanae civitatis, & Meſſanae, & totius Calabriae eidem Comiti conceſſerat.*

(*) Item & aliam dabo in A. 1113. in Tabulario Monialium S. Johannis Capuae, in qua legitur: *omniumque aliarum* (terrarum) *quae in tota Italie regione mei juris eſſe dignoſcuntur.*

tas vestra apud Beneventanam Sedem plantavit, habeatis. Apostolicus autem hoc audiens: Unde vis, inquit, ut misericordiam super vobis habeamus? & Archipraesul: Domine, quia audivi, vos erga me indignatos esse, quoque cum me literis vestris accersiri jussistis, curiam vestram non adveni. Et Apostolicus; Quare, inquit, ut ipse asseris, vocatus curiam non advenisti? Ad haec Archiepiscopus: Domine, inquit, Pater, timore coactus vestrae indignationis, & quorundam minantium, non adveni vocatus, & quod Legatos meos Episcopos quidem non accepisti, & alium quendam, quem prius direxeram, adversarii nostri verberibus afflixere. Ad haec Apostolicus: Legatos tuos, quos dicis Episcopos, iccirco non exaudivi, quia justitiae faciendae verba non dixerant, immo mercedis causa pro vobis venerant. Legatum autem alium, quem verberatum profiteris, nec vidi, neque ejus fama ullo modo ad nos pervenit. Cumque Archiepiscopus ipse ex omni parte detentum se veris aspexisset responsionibus, aliam adinuenit excusationem, dicens: Domine Pater terminum competentem, mihi veniendi non tribuisti, unde venire nec potui; nec, ut dixi, metu compulsus ausus fui; & Apostolicus: Sed quia literas nostras contempsisti, asseris te nunc non pro contemptu, metu autem ad nos non venisse. Competentem enim terminum veniendi proculdubio largitus fui, ab Idibus scilicet Aprilis, & sex mensium spatio interposito. Unde literas vocationis in medio legi praecepit: Verum tamen isti nostri deliberent, & quam dicis excusationem canonicam fuisse, discernant. Et praecepit quibusdam Cardinalibus quidem, & Archiepiscopis Romanae Sedis Judicibus, ut in partem semoti super hujusmodi excusationem Archipraesulis sententiam extenderent. At ipsi in partem euntes, sententiam illam diu ventilantes, taliter in conspectu omnium regressi Judices ipsi protulerunt: Domine Archiepiscope Beneventane, quoniam non pro contemptu, sed metu asseris vo-

ca-

catum ad Curiam, te non venisse, dicimus & judicamus hanc Canonicam non esse excusationem; judicio etenim talium, tantorumque Patrum extenso, capitula Sanctorum Patrum praedicatorum (K) coram omnibus exhiberi, & legi Apostolicus praecepit; confirmata scilicet in Conventibus, & super contemptoribus ordinata. His ita perfectis, super tanto, & tali negotio a Cardinalibus, & Episcopis diu ventilatum est. Sed quid plura? Diaconus eum iteratò ad justitiam vocavit faciendam, qui continuo surgens: Unde inquit, & de quo accusor? Et Apostolicus: Quia suscepisti Regalia B. Petri extra nostram voluntatem, & claves tenuisti portarum, & palatium invasisti, & Landulphum expulisti, & galeam sumpsisti, & clypeum, & Fulconem illum ad sacramentum impulisti. Hoc ipse Archiepiscopus audito respondit. Vere Regalia B. Petri non alia de causa accepi, nisi vestra pro fidelitate. Nam cum Beneventi aderas, Civitatem mihi commendasti. Portarum vero claves non ego susceperam, hunc sane, qui eas retinent, fidelem omnino confitemur. Clypeum profecto non accepi, galeam quidem tuli capitis pro munitione, ne aliquo lapide opprimerer. Normandos, ut dixistis, non introduxi. Longobardos vero sexdecim pro auxilio populi Civitatem ingredi feci, Sacramentum Fulconis jussu meo factum fuisse, & populi jusjurandum denego. His omnibus Apostolicus auditis, Cardinalibus iterum, & praefatis Judicibus praecepit, ut super omnibus istis, & super contemptu sententiam exprimerent. Cumque Archiepiscopus ipse hujusmodi praeceptum, ut ita dicam terribile audisset, Guillelmum Ducem supra memoratum, & Ro-

(K) *Capitula Sanctorum Patrum Praedicatorum omnibus exhiberi, & legi Apostolicus praecepit*) Aptius sane Baronii exemplar. *Capit. Sanct. Patrum praedecessorum*, apud quem reliqua etiam narratio de Beneventano Archiepiscopo Landulfo in Concilio illo deposito, qua ad Falconis mentem, qua in decentiorem conversa sermonem pluribus, sed leviusculis locis, castigatior habetur.

& Robertum Principem, & Petrum filium Leonis, nec non & Episcopos exorabat dicens: Domini proceres, & Episcopi Confratres, Dominum nostrum Papam Paschalem, precor, orate, ne me in conspectu omnium taliter confundat, & dedecoratum dimittat; si vero ejus clementiae placuerit exilium petam, vel mare transfretabo (L). Tunc Proceres ipsi euntes pedibus Domini Papae advoluti, sicut Archiepiscopus rogaverat, deprecati sunt quod minime obtinere valuerunt. At ipsi Judices ex praecepto euntes, licet dolendo, & protelando reversi tale super Landulpho dedere judicium. Judicibus enim ipsis, ut dixi, moram facientibus super sententia, praecepit Apostolicus adjurando, ut per fidem, quam B. Petro, & ei deberent, quod canonicum esset dicendum, dicerent. At Episcopus Portuensis primus omnium licet

(L) *Exilium petam, vel mare transfretabo.*) Conjunctive legit Baronius *& mare transfretabo*: rei quidem congrua sententia. At nec disjunctiva hoc erat loco particula illa *vel*: sicuti nec apud Erchempertum (domestica do exempla, in re non difficili, ut parcam verbis) in Descript. Regum Italiae Num. 5. & in Historia Langob. Num. 1. Nec apud quot quot in antiquis Codicibus descripta habentur Sanctorum virorum gesta, quae passim hanc praeferunt epigraphen. *Vita, vel obitus*, quod Italice sonat *Vita, & morte*. Nec tandem apud Concilium Taurinense Canone 5. iis verbis. *Si quis ab ejus* (Felicis) *communione se voluerit sequestrare, in nostrae Sanctae pacis consortium suscipiatur, juxta literas venerabilis memoriae Ambrosii, vel Romanae Ecclesiae Sacerdotis dudum latas*. Super quae inutilis fuit labor Hieronymi Aleandri junioris in Differt. 2. cap. 3. de Region Suburb. dicentis, *particulam vel eo loci declarandi vim obtinere*; *perinde ac si dictum fuisset* (hanc ille putat plenam verborum Concilii sententiam) *juxta literas Ambrosii, vel ut verius dicamus, Romanae Ecclesiae Sacerdotis*, namque planus erit sensus, si juxta alias usurpatam ejus significationem conjunctionis vice posita credatur. Sed & disjunctiva illa pariter particula *seu*, conjunctiva est, tum alibi, tum in Epitome Constitutionum Caroli Mag. Titul. de Metropolit. cap. 4. *Ut Episcopi*, sic ibi, *de incestuosis hominibus emendandi licentiam habeant*; *seu & de viduis infra sua Parochia potestatem habeant corrigendi*. Ad quem locum frustra etiam est Vitus Amerpachius, putans *seu*, *potuisse omitti*, *aut positum esse pro imo*, stat enim ibi pro *item*. Sed haec per transcursum. Ceterum non longe post superius producta Falconis verba, mutilus est ejus textus, sic ex Baronii exemplari instaurandas: *At ipsi Judices ex praecepto euntes, licet dolendo, & protelando reversi sunt, ne tale super Landulfum Archiepiscopum darent judicium. Judicibus tamen ipsis, ut dixi*, &c.

cet aegre, & tantae ſententiae dolore turbatus ait. Quoniam regalia B. Petri ſuſcepiſti, & claves portarum tenuiſti, & palatium invaſiſti, & Landulphum expuliſti, & Curiam venire vocatus contempſiſti, judicamus ſuper vos depoſitionis ſententiam, quia contra B. Petrum & Dominum noſtrum Papam feciſti. Idipſum Capuanus Archiepiſcopus, & Gregorius Cardinalis affirmavere. Volentibus autem aliis Judicibus eandem confirmare ſententiam, Landulphus ipſe e medio Conventus illius timore coactus; & ſententiae talis gladio percuſſus ſurrexit. O qualem, ſi intereſſes Lector, fletum videres, & Landulphi illius pallidum aſpiceres vultum: cum ex ore tantorum Judicum, qui decoratus Beneventana Sede, & prae aliis glorioſus ubique fuerat, deponebatur. Quid dicam? ſubſellio ejus levato, metuendum illud Concilium, ut mente captus, dereliquit.

(M) Hoc anno Eccleſia B.Mariae de Epiſcopio ampliata

(M) *Hoc anno Eccleſia B. Mariae de Epiſcopio ampliata eſt per conſilium Landulphi de Graeca. Hoc anno Landulphus Beneventanus Archiepiſcopus captus eſt, & Landulphus de Graeca, qui expulſus fuit a civitate Beneventana, reverſus eſt, accepta Comeſtabilia. His omnibus, & aliis ita peractis*, &c.) In antiquo exemplari fortaſſe ſcriptum fuerat *Eccleſia B. M. de Epiſcopio*, quod librario interpretari viſum *B. Mariae*, at exponendum erat *B. Maximi*; ut idem Falco ad an. 1123. argumento eſt, dicens; *eodem anno Landulphum de Graeca ſupra nominatum XII. Kal. Decembris obiiſſe, & ad Eccleſiam ſuam S. Maximi ſepultum eſſe*: ni potius ſit ibi *B. Mariae* nomen reſtituendum. Diu autem anceps fui, praeſens ne integra adnotatio ſit Falconi tribuenda; an ab extraneo aliquo adnotatore ad ejus Codicis fuerit oram adpicta, ac demum ab imperito, novitioque librario in textum inducta; quippe quae antecedenti, ſubſequentique haud apte admodum cohaerent ſermoni: nec in Falcone apparet, Landulfum Archiepiſcopum ante, vel poſt ſuam depoſitionem captum, ut hic aſſeritur, & in vincula conjectum fuiſſe; quem Petrus Diac. in Auct ſaepius dicto lib. 4 cap. 49. palam proclamat, Papae ſententiam audire declinantem ex Ceperanenſi Concilio ad Caſſinenſe Coenobium confugiſſe; & inſuper non obſcure indicat, ad ſuam uſque reſtitutionem ibidem manſiſſe; cum affirmet, rogatu ejuſdem Congregationis Pontificis ordinem, & Papae gratiam non diu poſt rurſus habuiſſe; ſcilicet quando idem Paſchalis Roma Beneventum in an. 1117. proficiſcens, ad praedictum in itinere divertit Monaſterium. Sed tandem viſum eſt, Petrum Diac. praeclari adeo Antiſti-

ta eſt per conſilium Landulphi de Graeca. Hoc anno Landulphus Beneventanus Archiepiſcopus captus eſt, & Landulphus de Graeca, qui expulſus fuit de Civitate Beneventana, reverſus eſt, accepta Comeſtabilia.

(N) His omnibus, & aliis ita peractis, Apoſtolicus ipſe IX.

tiſtitis carcerem, ſive liberam cuſtodiam verecunde reticuiſſe, ac diſſimulaſſe; qui de cetero hac ipſa in narratione ſuis eſt etiam Monachis blanditus, aſſerens illum in gradum ſuum reſtitutum rogatu Congregationis Caſſinenſis: cum tamen Falco tradat, antequam Paſchalis Beneventanum iter arripuiſſet, ac ſubinde priuſquam Caſſinum conceſſiſſet, hoc eſt *in anno* 1116. *undecimo die intrante Menſis Auguſti redintegratum in Archiepiſcopatum*, quod Baronius geſtum ſubdubitat in Concilio Lateranenſi, celebrato jam dicto anno, menſe Martii: quamvis ad annum dein 1117. Petri conſentiat dicto. Falconis itaque praemiſſa adnotatio omnino ſpuria non eſt: omnino, inquam; etenim ut verum fatear, ſubolet ea mihi neſcio quid conciſae orationis, quae ex alia prolixiori in minorem verborum circuitum praeter Auctoris morem videtur redacta, & ſane laxiorem ni eam formaſſet Falco, haud continuo illam uſurpaſſet dicendi formam, ac ſubjeciſſet. *His omnibus*, & *aliis ita peractis*, quae uberrimam praeceſſiſſe narrationem, qui non intelligat, erit nemo.

(N) *His omnibus*, & *aliis ita peractis*, *Apoſtolicus ipſe IX. Kal. Septembris Trojam tetendit*; *ibique Concilium ſtatuit*, & *firmavit*.) *His*, inquit, *omnibus*, & *aliis ita* (nimirum, *ut expoſui*) *peractis* (ſcilicet tum *in Concilio Ceperanenſi*, celebrato, ut ipſemet Falco adnotarat, menſe Octobri, an. 1114. tum *per menſes proxime poſt Concilium ſubſequutos*) *Apoſtolicus ipſe IX. Kal. Septembris* (anno videlicet 1115. quem non dum ſermone attigerat) *Trojam tetendit*, &c. Eſt itaque his praefigendus jam dictus annus 1115. in quem etiam Baronius ex hoc Auctore praeſentem conjicit Synodum Trojanam. At Paſchalis, ut Petrus Diac. perhibet in laudato non ſemel Auctario lib. 4. cap. 55. *Menſe Majo Romam egrediens*, *venit ad Monaſterium Caſſinenſe*, *ejuſque Abbatem*, tunc Girardum, *ſecum ducens*, *Synodum celebraturus*, *Trojam perrexit*, *indeque regrediens*, *Eccleſiam S. Vincentii juxta ortum Volturni fluminis ſolemniter dedicavit*. Sic ille. Et Falco inſuper poſt praedicta ſubdit. *Confirmato autem Concilio*, & *pie finito*, *Papa Beneventum tertio die intrante menſis Septembris reverſus eſt*. *Deinde Romam reverſus eſt ſeptimo Kal. Octobris*; *qui tunc Monaſterium S. Vincentii* (hoc jam a Petro etiam intellexeramus) *dedicavit*. Igitur Paſchalis a menſe Martio in anno 1115. Roma abſens moratus in his eſt locis per quatuor fere menſes, cum Synodum habuit Trojanam; recitata namque Petri verba de alia Synodo in praefata urbe congregata, quam de expoſita a Falcone, haud ſunt intelligenda; quod amborum Auctorum de celebrata tunc a Paſchali dedicatione Eccleſiae S. Vincentii concors aſſertio manifeſte probat. Et praeterea, ut in Caſtigationibus ad Anonymum Caſſin. ad an. 1114. obſervabam, Petrus dicens, Papam Paſchalem ſequenti anno poſtquam Caſſinenſes Monachi Caſtellum Suium recuperarunt, quod cap.

54.

IX. Kalendas Septembris Trojam tetendit, ibique Concilium statuit, & firmavit, ad cujus sacri Conventus praesentiam fere omnes Apuliae Proceres, Archiepiscopi, & Episcopi convenerunt. Conventu itaque sancte ordinato, inter cetera, quae ibi composita sunt (O), Treuga Dei statuta est, adeo quod Comes Jordanus, & Comes

54. accidisse perhibet in an. 1115. (sic enim ejus scriptus Codex, & editio praefert Neapolitana) statuens, inquam, Papam Roma discessisse sequenti anno, hoc est Christi 1116. Trojanum Concilium celebraturum, communem Epocham Christi nati observatam a Falcone anno certe praeit; quo fit, ut Falcone de tempore praefati Concilii non adversetur. Qui insuper spontanea confessione coactum illud detegit in an. 1115. dum cap. 60. & 61. ait Paschalem sociato sibi Abbate Cassinensi Romam reversum (ex Synodo nimirum jam dicta) disposuisse *mediante Quadragesima* alteram ibi Synodum celebrare; ac deinde *loco cessisse* ob turbas a Romanis motas, occasione Praefecti, se invito, instituti; tandemque in an. 1117. urbem egressum (ad eam enim prius ipse iterum se contulerat, ut fatendum est, idque Falco non tacet) Beneventum recessisse, ut Romam advenientem Regem devitaret Henricum. Paschalis, inquam, praefati Regis occursum si in dicto anno 1117. declinavit, in quem ceteri etiam omnes id conjiciunt Auctores, & praesertim Falco, qui illum mense Aprili Beneventi constitisse affirmat, utique postquam Concilium in Quadragesima antecedentis anni 1116. Romae habuerat, eam deseruerat, repetiveratque urbem, ac subinde in anteacto an. 1115. Trojae, ut praedictum est, praesens fuerat. Quae autem tunc bis Beneventum pertransiens ibi egerit Paschalis, in Falcone desiderantur.

(O) *Treuga Dei statuta est, adeo quod Comes Jordanus, & Comes de Lauritello, & alii Barones Apuliae sacramento in praesentiarum firmaverunt treugam Dei*, &c. Sic etiam infra ad an. 1123. *Treugam Dei tenendam posuerunt*, hoc est, inducias, sive pacem pepigerunt. Guilielmus Neubr. lib. 5. cap. 3. *Induciis, quas Treugas vocant*. Tyrius lib. 1. cap. 13. *Pax, quae verbo vulgari Treuga dicitur*. Ea plane sic dicta, scriptaque est aliis etiam Auctoribus; & insuper *Treuva* nostro Auctori bis ad an. 1120. ubi per Typographi forte errorem modo habet: *Treuna*. Ad Lupum dixi promiscua fuisse G. & V. sicut in Ugo, & Uvo &c. Igitur Treuga, & Treuva idem; sed V. ante V. transibat quandoque in G., unde *Tregua* Italice nunc effertur. At in Ivone Carnot. epist. 90. & in Lupo Protosp. ad an. 1089. & 1091. forma magis Latina appellatus *Trevia*: quem Auctorem cum castigarem, subdubitavi, de qua Trevia ille erat capiendus; tunc enim ad memoranda Nortmannorum Procerum bella mentem cum haberem, non adverti sermonem ibi fieri de conciliatis iis Dynastis ob privata odia, caussave alias civilibus armis mutuo conflictantibus: quo morbo immane quantum *Praelati omnes*: hoc est quicumque praesidendi aliis munus, & dignitatem obtinebant, per Langobardorum tempora, sicut ineditus testatur Anonymus Salernit., ubi de Principe Beneventi Sicone; sed & per

mes de Lauritello, & alii Barones Apuliae ſacramento in praeſentiarum firmaverunt treugam Dei ex tunc, & ſpatio annorum trium fore tenendam, & cuſtodiendam, ſicque confirmato Concilio, & pie finito Papa Beneventum tertio die intrante menſis ſeptembris reverſus eſt. Deinde Apoſtolicus ipſe civitatis negotia, quae imminebant dijudicans, Romam reverſus eſt ſeptimo Kal. octobris. Qui tunc Monaſterium Sancti Vincentii dedicavit.

(P) Anno 1116. ab Incarnatione Domini noſtri Jeſu Chriſti, & XVII. anno Pontificatus Domini Paſchalis II. Summi Pontificis, & univerſalis Papae menſe Martio IX. Indictionis, Dominus noſter praedictus Apoſtolicus Romae Synodum ſtatuit. Et hoc anno Praefectus Urbis Romae menſe quidem martio obiit, poſt cujus mortem civile bellum terribiliter ortum eſt, eo quod Romani audierant, quod Petrus filius Leonis, Apoſtolici conſilio filium ſuum Praefectum ordinare vellet. Unde Romanorum populus Praefecti defuncti filium ad Praefecturae honorem erexerunt. Quo ordinato ad praedictum Papam Paſchalem miſerunt, ſuppliciter poſtulantes, quatenus eorum ordinationi aſſenſum ipſe praeberet, & corroboraret. Apoſtolicus autem nullo modo eis aſſenſum tribuit. Romani itaque haec agnoſcentes conjuratione

per Nortmannorum aetatem, ut ex praefato Lupo, & Falcone conſtat, laborarunt! Quibus nil modeſtius ſe geſſerunt inferioris homines conditionis: Alexandrum Teleſinum, ut alios praeteream, vide lib 1. cap. 21.

(P) *An.* 1116. *ab Incarnatione Dom. noſtri Jeſu Chriſti*, *& XVII. anno Pontificatus Domini Paſchalis II.* &c. *Et hoc anno Praefectus urbis Romae menſe quidem martio obiit*, &c.) Credam ne Falconem mendacem, an ejus textum luxatum; an potius haec ab ipſo rite ad an tradi 1116 relata aliis ad annum antecedentem; quae acta fuiſſe *anno pacis quinto*, initae nimirum inter Papam Paſchalem, & Regem Henricum menſe Aprilis an 1111. Petrus perhibet Biblioth. apud Baronium, & in an. 16. Pontificatus ejuſdem Papae, qui etiam Falconi reputatur Chriſti jam dictus 1115. (*)

(*) Vere haec ad A. 1116. reponi debent contra ſententiam Natal. Alexand. ut alibi dictum.

tione facta, mirabilia domorum aedificia, & turres complures radicitus prostraverunt; eorum quidem qui cum Petro Leonis ad id faciendum conjurabant. Unde factum est, ut Ptolemeus Praefecti avunculus, & alii Barones Apostolici castra invaderent, & tenerent. Contigit autem die quadam, quod Praefectus ipse militum fere quinquaginta collegio stipatus ad explorandum milites, quos Apostolicus miserat, extra Urbem perrexisset. Comestabulus autem Apostolicus hoc deprehendens, ex improviso eos aggreditur, prostravit, & Praefectum comprehendit. Ptolemeus igitur memorati nepotis captionem audiens absque mora, militibus sumptis, Papae praefatum Comestabulum invadens, nepotem, qui captivus ferebatur, absolvit, & secum gaudens ad propria perduxit. Dum haec, & alia Romae agerentur, praefatus Apostolicus Urbem exivit, qui apud Castrum quoddam Setium nomine, commoratus est. Viderat si quidem seditionem illam magis, ac magis inflammari, & Petrum Leonis de die in diem acriter expugnari. Diebus autem non multis elapsis, Apostolicus ipse seditionem illam placari, & minui aspiciens, consilio accepto, militibus collectis, Romam ingressus est, deinde Palatium Lateranense ingreditur, ibique Missarum solemnia decantavit. Cum autem ipse Urbem ingressus fuisset, Romanorum coetus, qui ei rebellis extiterat, fere ad ejus imperium, & voluntatem conversus est; sicque Apostolicus ipse tranquillitate inventa Romam securus habitavit. His taliter actis, praedictus Apostolicus Landulphum, quem deposuerat, undecimo die intrante mensis Augusti redintegravit ad Archiepiscopatum.

(Q) Anno 1117. Dominicae Incarnationis, & XVIII.

(Q) ***An. 1117. &c. Mense Aprili ipse Papa Synodum Beneventi celebravit, &c.)*** Sane haud Trojae, sed Beneventi manens Paschalis literas dedit hoc anno, tum ad Episcopos, Regemque Angliae Henricum, 9. Kal. Aprilis, quas refert ex Malmesburiensi Baronius: tum ad Patriarcham Antiochiae 15. Kal. ejusdem Mensis; nam scriptae hae fuere, ut res, de qua in

Pontificatus Domini Paschalis, mense Aprili ipse Papa Synodum Beneventi celebravit.

Hoc anno Riso Barensis Archiepiscopus ab Argyro cive Barensi trucidatus est in via Canusina.

Hoc anno Paschalis Papa obiit XI. Kalendas Februarii, & Gelasius Papa eligitur.

An-

in iis agitur, manifestat, post alias pridem ad Regem Hierosolymitanorum directas 5. Kal. Julii: aliasque ad praefatum Patriarcham ab eodem Pontifice datas 7. Idus Augusti, quas omnes Guilielmus Tyrius lib. 11. cap. 27. recitat, & ad annum refert 1115., sed plane posteriores illae ad Patriarcham (cur non etiam anteriores, sic nimirum locorum distantia, actaeque rei dictante difficultate?) transacto praefato anno transmissae fuere; quae ut praedixi, datae leguntur apud Beneventum 15. Kal. Aprilis, ac subinde in an. 1117. Paschalis enim haud antea in eam urbem rediit post an. 1115. Sibique, non mihi, idem Tyrius pugnat, alias his socias Papae epistolas praeferens, eadem die non Beneventi, sed apud Lateranum ad praedictum Patriarcham datas. At de Beneventana superius descripta Synodo, quae in literis etiam memoratur Gelasii II. ad Galliae Archiepiscopos, Episcopos &c. relatis a Baronio ex praefato Malmesburiensi: non de antecedenti Trojana capiendus est Petrus Bibl. in vita Paschalis iis verbis: *Dominus Papa*, inquit, *celebrato Concilio, quod in partibus Apuliae congregaverat, rediens cum Nortmannorum exercitu in Campaniam* (quae scilicet *Latium* olim fuit appellata) *Pillum*, *Pullanumque* (Petrus Diac. lib. 4. cap. 61. *Pylium* vocat, peractaque haec dicit *diebus Pentecostes*: sed ipse Bibliothecarius: *Autumnus*, ait, *instabat*, & calor, & aestus senem Pontificem dissoluebat: mallem itaque, *Aestas instabat*. Et *Pullanum* certe est *Palianum*) *in maritimis oppidum S. Silvestri in sui deditionem convertit*. Nec turbet te, quod dicat, *in Apuliae partibus* Concilium illud congregatum, in quibus haud censetur Beneventum; nam tunc, & aliquanto etiam post, passim unius Apuliae absoluto nomine cunctam Italiam cis Tyberim exteri occidentales nuncuparunt, exque illorum usurpatione etiam incolae; quandoquidem Nortmanni ob res primùm in Apulia praeclare, & feliciter gestas longinquorum ora ad se solos, & ad unam Apuliam converterant. Ceterum Barensis Archiepiscopi Risonis necem, Falconi leviter hic libatam, Ignotus ejusdem urbis civis fusius in suo Chronico superius laudato praesenti anno patratam exponit. In quem etiam annum noster obitum referens Papae Paschalis, id juxta servatam a se annorum facit rationem: nam obiit ille, ut perhibet praefatus Bibliothecarius, 15. Kal. Februarii, collocatusque est 11. Kal. (hunc humationis ejus in diem mortis idem noster immutavit) hoc est desinente anno Falconiano 1117. & inchoante communi 1118. (*) Ex hac autem, quam praesens Falconis te-

(*) De Obitu Paschalis, atque successoris Gelasii II. electione vid. Petr. Diac. Chron. Cass. lib. 4. c. 64. & Pag. ad h. ann.

Anno 1118. ab Incarnatione Domini nostri Jesu Christi, & anno primo Pontificatus Domini Gelasii II. Summi Pontificis, & universalis Papae, mense Martio, XI. Indictionis: Factum est, cum praefatus Pontifex Gelasius ad Pontificale solium fere totius Populi Romani unanimi voto, & concordia eligeretur, Archiepiscopis, Episcopis, & Abbatibus circa Romanam sedem morantibus, Missos Apuliae quoque partibus delegavit, ut ad ejus Consecrationis diem convenirent. Erat quippe, ut retulimus, cum electus fuit, Diaconus, & Cancellarius; qui quidem non nisi in canonico jeiunii tempore constituto consecrari poterat. Legatione itaque accepta Episcopus Trojanae, Archiepiscopus Sipontinae civitatis, & alii complures ad ipsius consecrationis solemnitatem properarunt. Sed priusquam memoratus electus Gelasius consecrationis acciperet dignitatem, Rex praefatus Henricus, instructis insidiis, noctis silentio Romam ingreditur mensis Martii secunda die ingrediente. Apostolicus itaque Regis ipsius ingressum sic latenter deprehendens, reminiscens, qualiter Rex ipse Dominum Papam Paschalem ejus praedecessorem, & Cardinales fraude, & dolo cepisset, absque mora, Cardinalibus convocatis, fluvium Tyberis ingressus est; deinde prosperis ventis mare sulcantes, pervenerunt Calenum (R). Rex autem Apostolici

 egres-

textus ad descriptum annum strictissimam praefert narrationem, deciderunt, quae ipse infra ad an. 1119. se pridem adnotasse ait de excidio Montis Militis, & Montis Aperti. Sane ea nisi ex hoc, non ex alio excidisse videntur loco.

(R) *Anno 1118. Deinde prosperis ventis mare sulcantes pervenerunt Calenum.*) Ergo ne Roma Calenum marino pervenit itinere Gelasius? Equidem Plinius lib. 3. cap. 5. mediterraneam eam urbem facit; sed quid Plinius Auctores prorsus omnes a mari eam longius removent, quam non sic, sed primitivo vocabulo (derivativum est enim Calenum) appellant *Cales*; ita ut de Caleno municipio, cive, agro, vino, praelo, aqua &c. multa apud veteres cum habeatur mentio, vix praeter Plinium, alium reperies qui absolutum praeferat Caleni nomen. In quo foede sunt lapsi omnes fere recentiores, vel Cales a Caleno pessime distinguendo, vel utramque urbem unam recte quidem faciendo, sed perverse Calenum nunc esse *Carinulam* (& ipsam mediterraneam) reputando quae sane est *Calui*. At errorem ex Au-

egressum cognoscens, ei apud Calenum delegavit, quatenus Urbem reverteretur, quoniam ad ejus consecrationem libentissime interesse, & corroborare desiderarent. Pontifex autem Gelasius nequitiam ejus, & perfidiae telum longe, lateque cognoscens: miramur, inquit, super talis, tantique viri legationibus, cum ad nos venturum se die Resurrectionis nuper transmiserit. Nunc vero nocturno tempore, & ante condictum tempus comperimus eum adventasse. Ego vero Deo annuente, Consecrationis accipiam firmitatem. Dehinc me, ubicumque voluerit, paratum ad propositum negotiationis inveniet. Quo audito, qui missi fuerant, ad Regem reversi sunt festinanter, atque omnia, quae a praedicto Pontifice audierat, Regi renunciaverunt. Deinde electus ille Gelasius die constituto a Cardinalibus, qui cum eo exierant, canonicè, & ordinatè consecratus est apud Calenum mense Martio superius memorato. Rex autem Pontificis ipsius responsum audiens, pestifero invento consilio, Archiepiscopum quendam Hispanum in Pontificem, & ut ita dicam, inva-

Auctoribus videntur hausisse, qui per aetatem vixerunt Nortmannorum, Carinulamque omnium primi appellare Latino eloquio coeperunt Calenum; quam novam urbem Langobardi ante annos octingentos duobus fere milliariis ad Semptentrionem secedentes ab antiqua, nec scio quo casu consumpta *Foro Claudio*, appellata quae prius fuerat *Forum Poplium*, ut est apud Ptolomaeum Geogr. lib. 3. Tab. 6. Europae, sive *Forum Popilium*, ut apud Dionysium Halicarn. lib. 1. sed apud Plinium lib. 14. cap. 6. *Colonia Syllana*, nunc inanis locus, dictus *Civita rotta*, munitiori in secessu construxerunt, ac denominarunt *Calinium*, sed de his fusius alibi (*). Interim vero nunquam ad mare cum fuerit Calenum, nec ambiguum sit, Papam Gelasium tunc ad patriam urbem Cajetam se recepisse, haud difficili conjectura in Falcone nomen Cajetae esse restituendum apparet; in qua aliquantisper ille commoratus, in Sacerdotem primùm, & mox in Papam consecratus est *infra Kalendas Martii*, ut perhibet Pandulfus Pisanus in ejus vita: ut vero Petrus habet Diac. lib. 4. cap. 64. *in Quadragesima*; at noster magis signate *in Canonico jejunii tempore*, hoc est in quatuor temporum Veris: Diaconus enim ille adhuc erat cum in Papam fuit electus; quo anno 1118. dies Cinerum incidit in diem nonum, non infra Martii octavas.

(*) Et ipse quoque in Appiae Viae descript. lib. II.

vasorem Ecclesiae constituit, & consecravit (*). O nefas, & terribile periculum! Rex ille, qui Romanae Sedis & totius Catholicae Ecclesiae defensor, & adjutor fieri deberet, novam haeresim, & dira mortis genera per universum Orbem induxit. Romanorum igitur complures, quorum mens erga Ecclesiae Romanae fidelitatem fixa manebant, visa hujusmodi haeresi, & cognitâ, ajebat: Heu miseri, cum nos ex longo nostrorum Patrum vetusto ritu sine alicujus Regis adventu, & licentia, Pastorem eligebamus, consecrabamus, quem volebamus, nunc autem sine Regis permissu jam amplius alium neque eligere, neque consecrare ausi erimus? (S). Deinde praefatus, & alii Romanorum Nobiles, Gelasio canonicè ordinato, apud Calenum, legaverunt dicentes: Vestrae notescat Paternitati Pater, & Domine, nos, & nostros amicos consecrationi illius excommunicati Viri in Pontificem scelestum constituti, nullatenus consilii, & auxilii manus dedisse.

(S) *Deinde praefatus, & alii Romanorum Nobiles*, &c.) Locus palam mutilus, sed & corruptus in voce *Calenum*, ut praedixi. Quae autem hic desint, haud facile divinaverim: non abnuerim tamen epistolae Auctores extitisse eosdem Romanos Proceres, qui Gelasium, ut praedictus Pandulfus Pisanus perhibet e manibus eripuerant Cencii Frangepanis: eam vero per nuncium missam Papa Capuae manens accepit, ubi proximum Pascha solemni pompa celebravit, eodem Pandulfo, & Petro Diac. perhibente lib. 4. cap. 64. qui etiam ibidem Synodum (**) habens, damnavit Regem Henricum, & Idolum ejus, Antipapam scilicet Burdinum ut ait Abbas, Uspergensis. Et fortasse eodem tempore *Landulphus de Graeca, olim Beneventanus Comestabulus*, ut noster subjicit antedictis, *literas suas apud memoratum Gelasium notificando, Rectorem Stephanum Beneventanum, ex quo ipse depositus fuerat, justitiam egentibus, non fecisse nunciavit*. At quo pacto contigerit ut Landulphus denuo ejiceretur, postquam in an. 1114. iterum praefatam acceperat Comestabiliam in Falcone non legitur; intelligereque tantum datur, id patratum in an. 1117. nam in an. 1120. mense Augusti a Pontifice Callixto Beneventum revocatus fuit, *cum per triennium Montem Fuscum habitasset*.

(*) Sc. Mauritium Burdinum Archiep. Brachar. cui Gregorii VIII. nomen impositum.

(**) De hac Capuana Synodo, aliisque ibi celebratis peculiari alio opere, Deo dante, pertractandum erit.

disse: Et sciatis, quoniam, Deo opitulante, Regis illius, viri iniquissimi machinationes, & consilia in proximo delebuntur, & vos, Deo propitio, erroris, & malignitatis destructor ad sedem propriam, & locum cum laetitia, & honore revertemini. His taliter actis, praedictus Landulphus de Graeca olim Beneventanus Comestabulus, literas suas apud memoratum Gelasium notificando, Rectorem Stephanum Beneventanum, ex quo ipse depositus fuerat, justitiam egentibus non fecisse, insuper etiam domos suas, & possessiones a Beneventanis dirutas nuntiavit.

Hoc anno praedictus Papa Gelasius Gallias ivit secundo die mensis Septembris intrante, & Pisas applicuit: cumque sicut relatum est, Pontifex Gelasius apud civitatem Pisanam ivisset, & Archiepiscopum Civitatis consecrasset, inito consilio, navem ingressus est; deinde divina gubernante clementia, ventis secundis, ultramontanas partes transfretavit. Continuo Archiepiscopi omnes, & Episcopi proceresque alii gaudio eum ineffabili, & honore immenso susceperunt (T). Taliter igitur Gelasius acceptus, cum praedicto Anglorum Rege confabulatus est. Dehinc Apostolicus ipse stabilivit, ut in sequenti mense Martio Synodum cum Patribus Franciae, Theutonicisque celebraret, ibique de Sacerdotii, & Regni discidio, longe, lateque habito, Spiritu sancto mediante, lo-

(T) *Taliter igitur Gelasius acceptus, cum praedicto Anglorum Rege confabulatus est*) Anglorum Rex, qui tunc erat Henricus haud Falconi antehac fuerat memoratus: quin illum Gelasius in Gallias profectus alloqui minime valuit, qui post Synodum apud Viennam Allobrogum collectam ineunte anno 1119. ne Gallorum quidem Regem, nisi per nuntios, literasque quivit compellare, minores tantum Principes coram alloquutus. Certe res qui descripsere praefati Henrici, illum praeterquam cum Callixto apud Gisortium, & cum Innocentio apud Carnotum, & Rothomagum, colloquium cum alio Romano Pontifice habuisse, non adnotarunt. Mancus itaque, & praeterea depravatus est hoc loco Falco: nam de confabulatione inter Regem, & Papam per internuntios habita, si eum capias, ineptissimi sermonis ipsum facis reum; qui nec silere debuisset consimili ratione Gelasium tunc etiam Gallorum Regem convenisse.

loquerentur. Quantas autem divitias, & munera argenti, & auri partibus in illis Apostolicus ille lucratus est, si sigillatim describere vellem, prius me tempus desereret, quam copia recitandi. Sed antequam terminus statutus Synodum celebrandi advenisset, apud Monasterium S. Petri, quod vocatur Clunia, ubi diligenter morabatur, aegritudinis mole detentus est (V). Confestim se infirmitatis validae dissolutione teneri persentiens, Palestrinum acciri jussit Episcopum, & imponere illi tanti honoris culmen Romanae Sedis satagebat. Praevidebat enim se, ut fragilitatis est, corpore dissolui. Audiens itaque Episcopus ipse hujusmodi verba Pontificem proferentem; Absit, inquit, omnino absit, ut tanti honoris, ponderisque cacumen indignus ego, & infelix suscipiam: praecipue cum auxilio Dei, & saecularium virtute divitiarum, & Romana Sedes temporibus nostris, sub persecutionis flagello dedita, defendi oporteat, & muniri. Si vero meis acquiescere velitis consiliis, Viennensem Archiepiscopum, virum utique religiosum, prudentisque animi, & saecularibus ornatum virtutibus, ad tale, tantumque patrocinium eligamus. Dei namque consilio, & B. Petri meritis, & viri hujus solatio Romanam Sedem sub tantae persecutionis periculo diutissime oppressam, credimus ad serenitatem, triumphumque sublevari. Quid multa? et Gelasio Pontifici infirmanti, et ceteris Cardinalibus, aliisque omnibus Episcopi sermo complacuit; nec mora, Archiepiscopum illum accersiri jubent, ut dicta factis compleant, et perseverent. Quia vero vocatus viribus totis renuit, seseque tanti officii culmine indignum clamitabat, tamen caelesti clementia ordinante, ad Pontificalem Infulam Gelasio, aegro ante, et vo-

(V) *Confestim se infirmitatis validae dissolutione teneri persentiens*, &c.) Universus hic sermo usque ad praesentis anni finem in pluscculis variat apud Baronium: locos confer, eamque sequere, quam sinceriorem reputabis lectionem.

et volente promoverunt. Die vero altera adveniente Gelaſius Pontifex, IV. videlicet Kalendas Februarii, apud praedictum Monaſterium feliciter ex hujus mundi ergaſtulo migravit ad Dominum.

Protinus, conſilio invento, Cardinales, qui illic aderant Petro Portuenſi Epiſcopo, quem Pontifex Gelaſius Romae Vicarium dimiſerat, et ipſius Gelaſii obitum, et qualiter Archiepiſcopum illum in Pontificem Calliſtum elegerant, ſtudioſe delegaverunt. Portuenſis autem Epiſcopus literis acceptis ſuper ipſius Apoſtolici morte lachrymis manantibus valde contriſtatus eſt. Illicò Cardinales cum eo manentes, pluresque Romanorum fidelium convocans, Capitolium aſcendit, ibique litteras miſſas oſtendit, et legi praecepit. Quibus lectis, una voce, et concordia Dominum laudavere omnipotentem, quod eis virum prudentem, et ornatum moribus in Pontificem largitus eſt. De obitu verò Apoſtolici Gelaſii valde turbati ſunt. His ita geſtis, conſilii ſtudio invento, praefatus Epiſcopus Landulpho Beneventano Antiſtiti, et Ugoni Cardinali Beneventum regenti, Clero, et populo Beneventano Gelaſii mortem, et Calliſti electionem ordinatim mittere curavit. Continuò Landulphus Antiſtes, cives, presbyteroſque omnes, et Epiſcopi clericos ad ſacrum fecit vocari Palatium, ut eis ordinem rei annunciaret, quibus accitis literas illas legi juſſit, et exponi; nec mora, praedicti Calliſti electionem unanimiter laudantes commendaverunt. Deinde Te Deum laudamus canendo proruperunt; ſicque Archiepiſcopus ipſe, et Ugo Cardinalis, clericorumque turba copioſa, et civium multitudo a praedicto ſacro Palatio ad Epiſcopium canendo deſcenderunt. Poſtea vero eminentiori loco Antiſtes ille aſcendens, Cives exhortatus eſt, ut fidelitatis manum erga Romanam Sedem perpetuò conſervarent. Quo facto ad propria remearunt.

An.

(X) Anno 1119. & anno Primo Pontificatus Domini Callisti II. Summi Pontificis, & universalis Papae, mense Martio, XII. Indictionis, eodem mense Martio, praedictus Beneventanus Archiepiscopus videns civitatem variis praedarum afflictionibus ex omni parte confundi, & devastari, suaeque Parochiae Ecclesias a raptoribus vexari quotidie, Synodum decimo die intrante mensis ejusdem Martii celebravit. Ad cujus sacri Conventus praesentiam Tusculanus affuit Episcopus, & Ugo supranominatus Cardinalis, & Cardinalis alius, & Beneventanae Sedis Suffraganei circiter viginti, & Monasteriorum Abbates sex affuere. Inter cetera vero, quae in ipso Conventu statuta sunt, omnes male facientes Beneventi, & disturbantes mercatores ad civitatem venientes, & redeuntes, sub anathematis vinculo alligavit. Conventu itaque piè, & ordinatè finito, unusquisque ad propria repedavit.

De guerra autem Jordanis Comitis supra memora-

(X) *An.* 1119. *& anno primo Pontificatus Domini Callisti II.* &c. *Mense Martio praedictus Beneventanus Arebiepiscopus videns civitatem variis praedarum afflictionibus ex omni parte confundi, & devastari, suaeque Parochiae Ecclesias a raptoribus vexari quotidie, Synodum decima die intrante ejusdem Martii celebravit*, &c.) Excommunicationis sententiam in hac Beneventana Provinciali Synodo, cui praeter alios adfuit Hugo Cardinalis, Beneventi Rector a Gelasio in Gallias proficiscente institutus, torsit Landulfus Archiepiscopus in Beneventanorum res, & negotia disturbantes. Sed ejusdem urbis ad tutelam eximiè se tunc praefatum Hugonem gessisse indicat Landulfus Pisanus: *Hugoni*, inquit, *Cardinali Apostolorum Beneventanae urbis custodia, pro ut postea vidimus, non sine Sancti Spiritus oraculo* est a Gelasio *commendata; nam paulo post deficiente Papa, nisi ipse resisteret, & mille modis ipsis sagaciter obviasset, Nortmanni illam hodie, & non Papa teneret*: deque his successibus Falconem ne verbum quidem fecisse cum appareat, illum vel aliena injuria; vel propria incuria, sive malis industria mancum putem, necesse est: qui praedictos Hugonem, & Landulfum amicitiam cum Jordano Ariani, & aliorum locorum Comite, genere Nortmanno, coluisse adversùs Rainulfum Abellini, & Calatiae, pluriumque pariter oppidorum Comitem, genteque etiam Nortmannum, & asseclas ejus, ad hunc & ad sequentem annum quamsobriissime adnotavit. Hugonis itaque industriae adscribendum est, cunctos illos Proceres in Beneventi damna tunc una non conspirasse.

ti (si vestrae placuerit charitati) & Comitis Rainulphi aliquid succinctè narrabo. Cumque jam, ut dictum est, Montismilitis Castrum, & Montisaperti, destructum fuisset, praefatus Robertus de Montefusco, Castellum aliud, quod Tufum vocatur, saepissime aggressus est, qui verò, ut Dominum Castri, & habitatores terroribus variis commoverunt, bellorum machinationibus assiduis acriter expugnavit. Deinde mortis inaudito nuntio, consilio invento, rusticorum sata, & vineas, sylvasque igni, ferroque depopulatus est. Sata quidem rusticorum noviter aspersa, quod nunquam a saeculo auditum est, rastris, & aratris iteratò evolvi, & devastari praecepit. Dominus autem Castri Rao nomine, nec bellorum turbinibus, neque tali mortifera confusione turbatus, Castrum illud viriliter, & animosè tenuit Jordanis Comitis ad fidelitatem. Praeterea Jordanis Comitis patruus jam nominatus Robertus, quotidie adversus eum seditionum conventicula, & minarum jacula, ut erat viperei cordis, operabatur: saepissime namque cum Comite Rainulpho, & Roberto de Montefusco de ipsius Jordanis Comitis infestationibus, & damnorum periculis confabulabatur. Tandem cordis sui silentia, quae jugiter meditabatur, aperiens, castellum, quod Templanum vocatur, a Comite Jordano expetiit, ut sic fidelis, & amicus ejus diebus omnibus ipse permaneret. Agebat autem, quod cuidam filio suo naturali, quem diligebat, castrum illud sacramento Comes ille firmaret. Comes autem haec audiens, mentis afflictione, ultra quam credi potest, perculsus, valde super his mirabatur. Continuò suos omnes vocari fecit Barones, & super hoc tanto, & tali negotio studiosè ab illis consilium perquisivit. Illi vero Comitis necessitates, quae supererant, & Roberti illius mentis perfidiam cognoscentes, & alter erga Comitis fidelitatem converti non posse aspicientes, ut petitionibus ejus usquequaque faveret, consilium tribuerunt. Ventilato itaque & firmato Concilio in praesentia

ſentia Landulphi Archiepiſcopi, & Ugonis Cardinalis, aliorumque Beneventanorum, & Procerum, qui ad tale, tantumque ſpectaculum convenerant, petitiones cunctas illius adimplevit (Y). Deinde ſacramento mediante, Comitis Jordani, fidelis, & canonicus effectus eſt. His taliter actis, centum milites pro ejus ſervitio obtinuit. Continuò vicem reddens pro acceptis, ſegetes omnes militum Montisfuſci depopulatus eſt. Contigit autem tum die quadam Landulphus de Graeca Montisfuſci Comeſtabulus, ſuper Caſtrum jam dictum, nomine Tufum, militum catervâ ſtipatus tenderet, Comes Jordanus occultè invigilans eos aggreditur; proſternit, & duodecim milites illorum comprehendit, armis omnibus eorum acceptis, inter quos miles nomine Eternus, & Brianus captivi perducti ſunt. Audiens autem Rainulphus Comes fidelium ſuorum ſtragem immenſam, & a Comite Jordano ita ſuperari non patiens, militum fere quadringentorum copiam, & peditum multitudinem congregavit. Quibus congregatis multotiens minabatur, ſe terram Comitis Jordani ingreſſurum, & caſtrum aliquod ejus igni, ferroque conſumare. Tandem militum, peditumque manu illâ aſſumptâ Jordani Comitis Terram ingreſſus eſt: nam ſicut ipſe ſaepius dixerat, non auſus eſt caſtellum illius aggredi, neque belli ſonitum praeparare; ſed ut nominis ſui gloria levaretur, & Comitem Jordanum terreret, confinia caſtelli, quod Peſclum nominatur, intravit; ſicque nullo concurſu ſuorum

(Y) *Deinde ſacramento mediante, Comitis Jordani fidelis, & canonicus effectus eſt.*) Nimirum cum in Feudum accepiſſet a Jordano Caſtellum Templanum, factus eſt ejus *canonicus*: hoc eſt *tributarius*: nam penſio paſſim olim dicta reperitur *Canon*: quoniam ſcilicet juxta Canonem, & certam regulam penderetur; unde Caſſiodoro lib. 2. epiſt. 25. *ſolidi canonici*; & lib. 12. ep. 13. aliiſque in locis ſunt *Canonicarii*, qui tales Canones exigebant, deque iis etiam vide Cujacium in expoſitione Novell. Juſtiniani 128. Porrò in Falcone paulo poſt lego *duodecim milites illorum comprehendit, armis omnibus eorum acceptis; inter quos miles nomine Eternus, & Arianum captivi ſunt perducti*; non *Eternus, & Brianus*.

rum parato ad propria reverſus eſt. Comes autem Jordanus, ut providi, & ſapientis erat ingenii, Rainulphi Comitis agnoſcens proterviam, & hujuſmodi audaciam non ex prudentum theſauris procedere, trecentorum militum catervâ ſtipatus circa ejus confinia diſtrictè morabatur. Agebat quidem Comitem illum non ſic ſtultè ſectari, ſed munitiones ſuas, ſi oporteret, viriliter contueri.

(Z) Hoc anno XV. die intrante menſis Maji, Beneventanus Archiepiſcopus Landulphus ſupra memoratus conſilio ſalutis juvento, corpora Sanctorum Martiani, Dori, Potiti, Proſperi, Felicis, Cervoli, atque Stephani, quae priſco ex tempore non honeſtae tumbae, qua jacuerant, coram omnibus propalavit. Corporibus namque illis taliter foras eductis, ex oſſibus eorum duo in conſpectu omnium civium Antiſtes praefatus poni magna cum reverentia, ut crederent, praecepit. Famâ igitur per Civitatem ventilatâ, concurſus magnus factus eſt virorum, ac mulierum, & curſu praecipiti, oblationibus oſſa illa lachrymando oſculabantur; quae vero oſſa Sanctorum indignus ego oſculatus ſum. Biduo autem poſtquam corpora illa Sanctorum foras educta ſunt, praedictus Antiſtes Presbyteros omnes civitatis ad Epiſcopium vocari praecepit, quatenus de tantorum Sanctorum laudibus agendis colloquerentur. Continuò, conſilio aſſumpto, dedit in mandatis, ut primùm Presbyteri Por-

(Z) *Hoc anno XV. die intrante menſis Maji Beneventanus Archiepiſcopus Landulphus*, &c.) Reſtituo *XII. die intrante*; nam Landulfus eductis e vetuſta tumba Sanctorum Lipſanis, ut ea in decentiori reponeret ſepulchro, poſt tranſactum biduum, die videlicet 14. Maji, palam univerſo Beneventano populo per inſecutos dies octo, nempe ad 21. uſque diem, ipſa expoſuit; & demum proxima luce, *in craſtinum*, inquit Falco, *die videlicet decimo ſtante Menſis Maji*, hoc eſt decem ejus Menſis diebus ſuperſtitibus, ipſoque die 22. in praeparato loculo collocavit. Beneventanos autem regionatim ad eorundem SS. honorem vigilias per ſingulos praedictos octo dies celebrandas conveniſſe, ſimulque in Falcone nomina deeſſe duarum regionum, alibi eſt a me obſervatum.

Portae Summae ad Episcopium jubilando, cereis, & lampadibus descenderent; & coram Sanctorum ossibus laudes Deo, & eis decantarent. Secundò quidem Presbyteri Portae Aureae; Tertiò autem Portae Ruffinae; Quartò Forenses; Quintò civitatis novae; Postremò verò civitatis totius Presbyteri, & viri, quatenus unâ in honore Dei, & Sanctorum illorum aggregati, Omnipotentis Dei misericordiam invocarent, ut eorum intercessionibus, delictorum veniam consequerentur. Presbyteri autem Pastoris jussa audientes, sicut imperaverat, executi sunt, & laudibus innumeris ordinatim ad Sanctorum corpora descendebant. Virorum autem, & mulierum, & pauperum turbam canentium, quae praecedebat, & sequebatur, cereis in altum positis, & accensis, Lector, si cerneres, de tanto gaudio ultra humanum modum exultares, & ex cordis profundo lachrymas rivo irriguo produceres: processionem enim insolitam cerneres, & quod a multis annorum spaciis inauditum est, Beneventana civitas ob Sanctorum honorem, amoremque modò operata est. Regem quidem testor caelorum, quod si lingua triplicatos ederet sonos, & vox incessabili plectro promeretur, tanti gaudii pondus, & tantarum laudum densitatem nullo modo exarare valerem. Quis unquam civium tempore isto viventium, sic prorsus civitatem laetari, poterit recordari? Credo vero sub B. Apostoli Bartholomaei Patroni civitatis adventum, ita prorsus gaudio magno civitatem impletam fuisse. Nam, ut Beneventanorum memoria per duas generationes allevaretur, Abbates omnes Ecclesiarum studio magno lignorum machinationes mirabili constructas artificio composuerunt. Civitatis autem novae Presbyteri, ut studiosiores prae omnibus viderentur, lignorum machinam quandam circumquaque cereis, lampadibusque immensis obductam, ad Sanctorum corpora perduxere. Infra eam verò juvenes cum tympanis, cum cytharis tinnientibus vidimus exsultantes. Campanas namque, & tintinnabu-

la

la multa intra ſtruem illam videbamus. Sacerdotes denique in albis veſtiti, cum vexillis, & multo cereorum comitatu coram Sanctorum oſſibus decantabant. Noviſſimè autem Arichiſius Archidiaconus talem, tantamque per ſingulas civitatis partes, partiumque angulos laetitiam inſolitam fieri aſpiciens, conſilio accepto, mirabilem quandam lignorum ſtructuram pro Eccleſiae Sancti Laurentii honore, quam regebat, & totius civitatis, praecepit componi; illic artifices multos, Lector, ſi adeſſes, conſpiceres, ibi ſtolii manus operantes videres, ſub quorum verò induſtria ad naviculae inſtar facta eſt. Quâ demum peractâ, ſuper illam magni ponderis campanam, & multa alia metallorum genera vociferantia, & cereos multos accenſos imponi praecepit. Hominem etiam lyrizantem, & tubas ſtridentes ad aſtra, ibi aſſociavit; & circa illam cornua crepitantia, tympana mirabiliter percuſſa, cytharae, variique generis modulationes tripudiabant. O qualem, Lector, aſpiceres exultationem, quale gaudium per totius civitatis partes cerneres, ſi intereſſes, quod revera putares, crederesque potius aliam vitam, aliamque ſpeciem cordis, oculi, & corporis imitari. Talibus igitur, & tantis modulationibus patratis, ut Archidiaconi gloria attolleretur, boves ad illam ſtructuram injunxit, & junctis bobus uſque ad S. Andreae Eccleſiam perduxere. Deinde pro denſitate aedificiorum, quae ſuper plateas inerat, uſque ad Epiſcopium boves illam trahere nequiverunt. Continuò ad manus virorum multorum machina ipſa ſic ponderata ad Sanctorum corpora perducta eſt; & eâ perductâ, Archidiaconus ipſe cum Clericorum comitatu in albis veſtito coram oſſibus Sanctorum vigilias cantaverunt, quibus finitis unuſquiſque ad propria reverſi ſumus. In craſtinum autem praedictus Antiſtes, die videlicet decimo ſtante menſis Maji, cum Epiſcopo Frequentino, & de Monte Marano, & Arianenſi corpora Sanctorum collocavit; inter quos corpus aſſociavit

vit

vit Beati Joannis XXI. Beneventani Archiepiſcopi, qui triginta, & tres annos, ſicut titulus teſtabatur, in Epiſcopatu advixit. Item corpus Stephani Levitae, & corpus alterius Sancti, cujus nomen ignorabatur. Corpus quidem ipſius Joannis Epiſcopi, & Stephani Levitae, & alterius Sancti ante praedictorum inventionem Sanctorum Martiani, & ejus ſociorum, inventum eſt juxta Altare, in quo ipſi requieſcebant. Ad quorum verò venerabilem dedicationem Archipraeſul ipſe quartam partem peccatorum omnibus, qui ad Sanctorum viſitationem convenerant, condonavit; donavit id quoque omnibus aliis, qui uſque ad octavum diem Apoſtolorum Petri, & Pauli venturum, ad dedicationem hanc convenerint; item ſub excommunicationis vinculis poſuit contra omnes malè facientes illis, qui ad tantorum Sanctorum conveniſſent dedicationem.

Hoc anno Landulphus Beneventanus Archiepiſcopus obiit IV. die intrante menſis Auguſti, & Roffridus electus eſt, qui erat tunc Archipresbyter.

Hoc anno VII. die ſtante menſis Februarii, Alferius Judex a Porta Aurea obiit.

(A) Anno 1120. Dom. Incarnat., & ſecundo anno Ponti-

(A) *An.* 1120. *Dominicae Incarnationis*, &c. *Deinde Cardinalem Ugonem Beneventum Regentem*, *&* *Stephanum Rectorem*, *Roffridumque Electum accerſiri praecepit*, &c) Paulo diligentiorem nunc te optaſſem, Falco; nam Cardinalem Hugonem *Regentem*, Stephanum vero *Rectorem* cum appellas, diſcreta quidem ea fuiſſe officia innuis, alterumque altero praeſtantius, quae viri imparis conditionis obtinerent; ut etiam facis ad an. 1127. ubi Gualterio Archiepiſcopo Tarentino Beneventum moderante, & Guilielmo tunc cum eo ſimul Rectore: ſed talium nuncupationum diſcrimen tu te confinxiſti, nec palam ipſorum munerum aperis diſparitatem; qui promiſcuè non ſemel Rectores vocas tum eos, quos ſuprema illa poteſtate, tum quos minori praeditos fuiſſe, veriſimile eſt; quin ad an. 1129. praefato Guilielmo Rectori ſubſtitutum ais Rectorem Girardum Cardinalem, haud planè eandem, ni fallor, ſed celſiorem jam dictam dignitatem obtinentem, in qua poſitus qui erat, adminiſtrum habere ſolebat Rectorem inferiorem; ut ex Falcone metipſo diſcere eſt ad an. 1137. *Prius vero*, inquit, *quam Apoſtolicus* Innocentius *de civitate diſcederet*, *Octavianum Subdiaconum*, *virum prudentem*, *&* *ſapientis animi*, *Rectorem Beneventi ordina-*

tificatus Domini Callisti II. Summi Pontificis, & universalis Papae mense Martio XIII. Indictionis. Hoc anno mense Majo, tertio die ante festivitatem Sancti Eustachii (*) magna fluminis Caloris venit inundatio, quam nemo viventium tempore ipso potuerit recordari. Per idem tempus Comes Rainulphus, cujus mentionem fecimus congregatâ militum, peditumque catervâ innume-

navit; qui simul cum Domino Girardo Cardinali *statum civitatis, & pacis firmamentum studiose regebat*: Vel etiam Comestabulum, & ipsum dignitate se minorem: Idem noster ad an. 1132. fautores ait Papae Innocentii statuisse Girardum Cardinalem Presbyterum Rectorem Beneventanorum, & alio die *tradidisse Comestabiliae honorem, & potestatem Rolpotoni de Sancto Eustasio; qui taliter ordinatus, coepit simul cum Cardinale illo Curiae statum regere, & justitiae vigorem unicuique dispartiri*. Comestabilia enim, sicuti ille minor Rectoratus, proxima supremo Rectori potestas censebatur, omnisque alia erat iis inferior; indeque Landulfus de Graeca a seditiosis Beneventanis adactus est; ut *jurejurando firmaret* (verba sunt Falconis ad an. 1114.) *quod Comestabiliam, & Rectoraticum, aut aliquam Baliam publicam non acciperet*, quarum licet altera militari, altera civili munere esset praedita, in Falcone tamen non leges, tunc apud Beneventum eas simul, sed modo istam, modo illam observatam: nimirum quoniam si pro temporis ratione arma erant tractanda, vir praeficiebatur gerendo bello aptus; qui sub militaris magistratus titulo utramque obtinebat potestatem: unde est, quod praefatus Comestabulus Rolpoto Curiae statum rexisse, & justitiae vigorem unicuique dispertiisse dicatur; & ad an. 1133. quod *cum B. Petri fidelibus Curiam animosè gubernarit*. Sin autem nulla armorum aderat occasio, non Comestabulus, sed Rector instituebatur; qui etiam pro opportunitate milites educebat ad bellum, ut de Guilielmo Rectore legitur ad an. 1127. Quae promiscua cum essent munera, ut dictum est, nunc intelligimus, non incongrue Landulfum de Graeca, olim Beneventanum Comestabulum, literas suas apud Papam Gelasium direxisse, *notificando Rectorem Stephanum Beneventanum, ex quo ipse depositus fuerat, justitiam egentibus non fecisse*. Comestabuli itaque, & Rectores illi minores, sive uno, sive altero vocabulo praefigurarentur, aeque forensibus, & bellicis praeerant concertationibus: pari ratione ac ipsis supremis Rectoribus utraque committi consuebat cura. Honorius Papa, inquit Falco ad an. 1127. *Gualterio Tarentino praecepit Archiepiscopo, ut Beneventum veniens, civitatis negotia studiose curaret, & ejus consilio civitatem tueretur*. Et ad annum 1137. ait, Pontificem Innocentium sic Beneventanum populum inter alia verba allocutum: *Cardinalem Girardum vobiscum morari permittimus, qui erga vestras utilitates assidue invigilabit, & pacem inter vos continebit*, quae tamen publico Ordine urbis consulto, sive ut tunc loquebantur, consultis *Judicibus*, ipsi Rectores curabant: *Amici*, inquit Falco ad an. 1131. *ipsius Crescentii* Cardinalis, *& praefati Judices ad eum animose conveniunt, & eum hortantur, ut Curiae statum simul cum eis obtineat*.

(*) Al. *Eustasii*.

mera, unà cum Roberto de Montefuſco, ſuper praedictum caſtellum, quod Tuſum vocatum eſt, commeavit: continuò montem quendam munitum valde conſcendunt; in quo Caſtelli munitiones mirabiliter conſtruentes, vallo & aggere illud circumeunt, lignorum machinis circumquaque componunt, & eo taliter munito, Tuſum illud ſaepiſſime, acriterque expugnabant. Rao autem Caſtri Dominus viriliter obviabat. Comes igitur Jordanus audiens Rainulphum Comitem ſuper Tuſum illud, caſtelli munitiones conſtruxiſſe, & oris omnibus belli apparatus feciſſe, abſque mora, collectâ equitum, peditumque manu copiosâ, ad caſtellum, quod Montisfalconis dicitur, haud longe a Rainulphi Comitis tentoriis, tetendit. Deinde Cardinalem Ugonem Beneventum Regentem, & Stephanum Rectorem, Roffridumque Electum accerſiri praecepit; & eis advocatis, ad Comitem Rainulphum illos deſtinavit, addens in mandatis, quod libenter a Comite Rainulpho juſtitiam ſumeret, & ipſe ei juſtitiam conferret. Comes haec audiens pollicitus eſt & accipere juſtitiam, & libenter ſectari. Quid plura? Tuſum illud dimittunt, & ad pontem S. Valentini magna Procerum caterva glomerante congregantur. Confeſtim coram omnibus, data fide, & accepta, treunam a VII. die ſtante menſis Maji, & uſque ad Kalendas Septembris firmiter confirmaverunt, in qua etiam treuna Civitatem Beneventanam ſtatuere.

Hoc anno quinto die ſtante menſis Maji Capuani conſtituerunt Principem Richardum filium Roberti Principis Dominum eorum, eò quod Princeps ipſe genitor ejus infirmabatur, & eo conſtituto, Capuanus Archiepiſcopus, convocatis Epiſcopis, aliiſque viris prudentibus, & Roffrido Beneventano Electo, die Aſcenſionis Domini, V. die ipſius Maji ſtante, Principem illum conſecravit. Octavo autem die poſt ejuſdem filii ſui conſecrationem, Princeps ipſe genitor ſuus ex hoc ſaeculo

decessit: Filius autem Principis illius, postquam consecratus est, decem dies advixit, quo defuncto, Jordanum praedicti Roberti Principis fratrem constituerunt in Principatus honorem.

Hoc anno supramemoratus Papa Callistus ab Ultramontanis partibus reversus est, & nono die intrante mensis Junii Romam ingreditur. Unde factum est, ut Petrus Portuensis Episcopus, tunc Vicarius cum aliis Cardinalibus Romae manentibus, aliisque clericorum turmis, & viris utriusque sexus obviam Pontifici illi properavit. Gaudium igitur populi Romani, & laetitiam, si Lector aspiceres, diceres admirans prae gaudio, tanto sub honore, & triumpho Pontificem quempiam Urbem ingressum non fuisse. Audiens itaque Ugo Cardinalis, qui tunc Beneventanam civitatem regebat, Apostolici adventum, Romam festinus tetendit, & cum illo cives complures adierunt. Eodem anno, nono die intrante mensis Julii, Rao nomine Dominus Ceppaloni mortuus est.

Hoc anno Bernardus Abbas Monasterii Sanctae Sophiae III. Kalendas Augusti migravit ad Dominum. Post obitum vero ipsius Abbatis quaedam Monachorum pars ultimo die stante mensis Julii Monachum quendam Ademarium nomine, Abbatis Madelmi nepotem, in Abbatem elegerunt, ad cujus electionem Joannes Venerabilis Decanus, Joannes Grammaticus, vir percuncta laudabilis, Rao Sacerdos, & Monachus, aliique Monachorum sapientes non consenserunt. Unde factum est, quod discordia ineffabilis inter eos habita est. Hoc anno Dominus noster Papa Callistus, accepto consilio, Beneventum advenit, & octavo die intrante mensis Augusti civitatem ingressus est. Audiens itaque Beneventanus populus ipsius adventum longe, lateque optatum, extra civitatem duorum milliarium spatio, gaudio magno repletus egrediebatur. Tandem Apostolicus ipse a Clericis, & Monachorum turba, & a Presbyteris, civibus omnibus, gloria, & gaudio magno suscipitur. Praeterea A-

mal-

malphitani omnes plateas cunctas vestibus sericis , palliisque , & ornamentis pretiosis in adventu illius ornaverunt; infra ornamenta verò, thuribula aurea, & argentea cum odoribus & cinnamomo posuerunt . Pedes vero Apostolici, & habenas equi cives quatuor a Ponte leproso, usque ad Portam S. Laurentii ducebant: deinde quatuor alii usque ad Episcopium , ab Episcopio autem quatuor Judices Joannes , Persicus , ... & Landulphus usque ad sacrum Beneventanum Palatium detulerunt. In comitatu Apostolici, Lector, si adesses, & tympana percussa , cymbala tinnientia , & lyras sonantes aspiceres , revera affirmares Apostolicum alium tali sub triumpho, & gaudio ingressum non fuisse civitatem . Diebus autem non multis decursis , complures civium , qui amici Landulphi quondam Comestabuli extiterant, Apostolicum precatur , quatenus ei copiam habitandi tribueret in civitate . Comestabulus verò per triennium Montemfuscum habitaverat . Apostolicus igitur fidelium suorum precibus favens , sicut postulaverant, licentiam impendit . Continuò obviam exeuntes cum Jordano Comite, qui pro eo venerat, Landulphum illum civitatem introduxere . Audiens autem Callistus Pontifex discordiam illam, quae inter Fratres Monasterii Sanctae Sophiae, pro electione facta supradicti Ademarii regnabat , Monasterium advenit , & congregatis Fratribus, satis, abundeque super electione tali locutus est. Tandem cognità rei veritate , & quia electio illa canonica, & regularis non esset, a Petro Portuensi Episcopo, ceterisque Cardinalibus, qui illuc convenerant, irrita , & fracta judicata est . Confestim id a Pontifice Callisto confirmatur . Quid multa? licentiam fra ribus dedit , ut, quem vellent, Abbatem eligerent. Quo facto ad Palatium Apostolicus reversus est. In crastinum autem quartodecimo die intrante mensis Augusti, tota Fratrum collectio locum Capituli solitum ingreditur, ibique Spiritu Sancto mediante, de facienda electione ple-

niter tractavit. Interea praedictus Joannes venerabilis Decanus personam fratris ad tantum ferendum pondus idoneam elegit, & Fratribus in unum congregatis eam patefecit. Denique unumquemque interrogavit, si persona complaceret. At ipsi una voce, una concordia dignam fore, clamavere. Fratres vero ipsi numero fere quinquaginta convenerant, & clamantibus illis personam illam Joannis quidem Grammatici, virum prudentem, ornatum moribus comprehenderunt, & eum invitum, & renuentem, jubilando cathedram supersedere fecerunt. Ipse autem indignum & infelicem se coram nobis omnibus clamitabat. Deinde facta est actio venerabilis sacra, & monachus virgam in manu ejus Pastoralem posuit, & eum ad locum Abbatis in Capitulo statuerunt. Continuò Decanus primùm, postea fratres omnes pedibus ejus, ut moris est, advolvuntur, & unicuique pacis osculum ipse donavit. Electo autem eo, nuncium Callisto Pontifici dirigit congregatio, significans Joannem Grammaticum electum fuisse. Audiens igitur Apostolicus, quod regulariter electio illa fieret, complacuit, & confirmavit. Diebus autem non multis excursis, praedictus Pontifex Callistus Monasterium Sanctae Sophiae advenit, & inter Missarum solemnia XIV. Kalend. Septembris praefatum Joannem Grammaticum, quem congregatio Monasterii elegerat in Abbatem, consecravit. Die vero ipsius consecrationis Dedicatio Altaris B. Mercurii celebratur in Sancta Sophia. Diebus autem non multis elapsis, prius ad praedicti Roffridi electionem Pontifex Callistus inducias posuit, ut ad constitutum tempus jejunii mensis quidem Septembris consecraretur. Cumque ad id ventum est, magno cum honore, & diligentia eum in Sacro Beneventano Palatio Presbyterum statuit. In crastinum autem die Dominico coram Episcopis decem numero, Sedis Beneventanae suffraganeis, illum ad Pontificalem infulam sublimavit: inter quos venerabilis Joannes Monasterii Sanctae Sophiae

phiae Abbas affuit; die vero consecrationis ipsius festivitas Sancti Januarii celebratur, quae erat XIX. die mensis Sept.

Hoc anno biduo post consecrationem praedicti Archiepiscopi Roffridi, Callistus Pontifex consilio accepto, deposuit Stephanum, qui tunc Rector fuerat, & ordinavit Rectorem Rossemannum Diaconum filium Rossemanni Monachi.

(B) Anno 1121. Dom. Incarn. & III. anno Pontificatus Domini Callisti II. Summi Pontificis; & universalis Papae, mense Martio IV. Indictionis. Hoc anno Domina Labinia Abbatissa Monasterii S. Mariae a Porta Summa, infirmitate validâ detenta est. Videns itaque se ad mortis transitum tendere, consilio accepto, cunctas ancillas Dei sorores suas vocari praecepit, quibus vocatis, ita eas alloquitur: Credo vestram non latere prudentiam, Sorores charissimae, quantum erga Monasterium istud, & vestram charitatem laborum perpessa sum. Unde, Deo favente, & vestris orationibus succedentibus, status Monasterii hujus enituit, & ad perfectionis culmen attinxit. Nunc autem, sicut conspicitis, validae infirmitatis periculo teneor, & certa sum ab hoc corpore citò dissolvi: familiaritatem igitur vestram suppliciter postulo, quatenus petitionibus meis faveatis, praesertim cum, Deo teste, nihil praeter Monasterii proficuum a vobis petiero. Praevidi enim corde post meum discessum discordiam electionis oriundam, & Monasterii causas ad detrimentum pervenire. Unde si vestrae placuerit charitati, vivente me, dissidium hoc auferatur, & personam, quam dixero, Abbatissam statuamus. Quid plura? Bethleem filiam Girardi Comitis de Graecis patefecit. Auditâ itaque personâ eis complacuit,

(B) *Ann. 1121. Dominicae Incarnationis, &c. Mense Martio IV. Indictionis*) Denarii numeri notam omisit Typographus; nam hoc anno Indictio censebantur *XIV.*

cuit, & ſtudium electionis laudaverunt. His actis, praedicta Domina Labinia Abbatiſſa migravit ad Dominum. Continuò Roffridum Beneventanum Archiepiſcopum, & Rachiſium S. Modeſti Abbatem accerſiri jubent, ut factum illud firmarent, & ſtatuerent; qui vero petionibus earum faventes factum illud firmaverunt. Diebus autem non multis elapſis, Archiepiſcopus ipſe Monaſterium advenit, & Abbatiſſam illam ſecundum ordinem regulae nobis, & multis aliis viris conſecravit aſpicientibus; ad cujus ſacrationem Joannes venerabilis Abbas Monaſterii S. Sophiae, & praedictus Rachiſius Abbas Sancti Modeſti convenerunt quarto die intrante Menſis Aprilis.

Hoc anno XVIII. Kalend. Junii Robertus de Monteſuſco a Rogerio filio Trogiſii, & fratribus ſuis apud Beneventum gladiis, heu miſer, laceratus eſt; quem ſi, Lector, aſpiceres capite horribiliter caeſo, membriſque ejus diviſis, & per partes diffuſis, miſeratione motus lachrymarum fontem ſuper eo produceres, & de tali, tantoque homicidio mirareris. Praedictus autem Joannes Monaſterii S. Sophiae Abbas venerabilis cum quibuſdam fratribus ad cadaver illud properavit, & eo viſo mirabiliter horruit, mirabiliuſque lachrymatus eſt. Nec mora, illum taliter cruentatum ad Monaſterium perduci praecepit, quem juxta ritum Chriſtianorum occiſorum ſepelierunt (C). Confeſtim Comes Jordanus Montemſuſcum properavit, & pactis intervenientibus, ſuae caſtellum illud obtinuit poteſtati.

Eo-

(C) *Quem juxta ritum Chriſtianorum occiſorum ſepelierunt*) Hunc paulo clarius deſcripſit ritum Aymoinus Floriac. in vita S. Abbonis cap. 20. de ejus agens nece. *Dubitatum*, inquit, *aliquandiu eſt, quo nam in loco poni deberet. Tunc in commune placuit, ut quando innocenter, ac pro veritate, quae Chriſtus eſt, interemptus erat, in Eccleſia poneretur*. & infra. *Matutino ſane tempore Feriae quartae cum ipſis, quibus indutus erat veſtimentis, uti mos eſt ſepeliri interemptos, inlotus etiam, lapideo tumulatus Sarcophago. Inlotus*, inquit; nam defunctorum hominum cadavera communiter olim lavabantur, antequam humarentur, atque veſtibus quan-

Eodem anno ſupradictus Pontifex Calliſtus, exercitu congregato, ſuper civitatem nomine Sutrim tetendit. Gregorius autem ille, quem praedictus Rex in Pontificem ſtatuerat, civitatem ipſam obtinebat. Quid longius moror? viribus ſumptis, civitatem illam comprehenderunt, & Gregorium illum, turpiſſimè, ultra quam credi poteſt, injuriis afflictum ligaverunt. Deinde illum ſuper Camelo (*) imponentes, Romam taliter captivum, & veſtibus propriis exutum perduxere IX. Kalend. Majas. Pontifex igitur Calliſtus Deo, & Petro Apoſtolo gratias agens, gaudio magno repletus, Urbem triumphans ingreſſus eſt: deinde conſilio invento, ad Monaſterium S. Trinitatis, quod Cavae dicitur, illum delegavit (**).

(D) His ita peractis praedictus Pontifex Calliſtus, conſilio

quantum licebat decentioribus induebantur; non ſic occiſorum ſine cauſa: nimirum quoniam ſanguis eorum, ſi dilutus non fuiſſet, Divinam vindictam in percuſſores indeſinenter clamare credebatur; juxta id quod legitur Geneſis cap. 4. *Vox Sanguinis fratris tui clamat ad me de terra*. Rex autem Chilpericus ſuorum temporum alter Nero, ut eſt apud Gregorium Turon. Hiſtor. lib. 6. cap. ult. cum fuiſſet interemptus, *ablutus, veſtimentiſque melioribus indutus, in Baſilica S. Vincentii, quae Pariſiis eſt, ſepelitur*.

(D) *His ita peractis, praedictus Pontifex Calliſtus conſilio invento Salernum ivit, quinta die intrante Menſis Septembris, ut pacis firmamentum cum Duce Guilielmo, & Rogerio Comite confirmaret*) Acta haec dicit Falco poſtquam Callixtus Antipapam Mauritium ex Sutrina civitate vi extractum, *ad Monaſterium S. Trinitatis, quod Cavae dicitur, illum delegavit*: illuc, inquam, tunc primum, ut ad Anonymum Caſſin eſt notatum. Et quidem etiam Baronius in Callixti poteſtatem Mauritium hoc anno 1121. veniſſe aſſentitur, quod non antea contigiſſe, ad praefatum Anonymum expoſuimus. At idem Dux Guilielmus, ut perhibet Romualdus Salernitanus, quem praefatus ſequitur Baronius, in Beneventano Palatio in anno antecedenti, ante captum Antipapam, ligius homo Papae Callixti factus, Ducatum ab eo per vexillum recepit; eodemque menſe illum Trojam venientem officioſiſſimè coluit. A quo haud diſſona tradit Petrus Diac. lib. 4. cap. 68. dicens, Callixtum Benevento Trojam deſcendiſſe, ac more anteceſſorum ſuorum a Duce Guilielmo fidelitate.

(*) Scriptores fere omnes *Aſinum* appellant, non *Camelum*.

(**) Al. *relegavit*, & rectiùs.

filio invento, Salernum ivit, quinto die intrante mensis septembris, ut pacis firmamentum cum Duce Guillelmo, & Rogerio Comite confirmaret.

Hoc anno IV. Kalend. Septembris Archiepiscopus Salernitanus nomine Alfanus defunctus est. Quo defuncto, Callistus supramemoratus Pontifex Romualdum Diaconum Cardinalem Archiepiscopum Salerni consecravit mense Septembris mediante.

Hoc anno Robertus Sclavus obiit decimo die stante mensis decembris, & Rachisius Abbas Sancti Modesti; ad cujus obitum Joannes venerabilis Abbas Monasterii S. Sophiae cum quibusdam Fratribus properavit. Continuò cadaver ejus ex more paratum ad Monasterium sepeliendum perduxit: deinde peractis exequiis in tumba quadam marmorea positum est.

Aliud quoque, si placuerit, explicabo; septimo namque die Kalendarum martiarum Agnes Abbatissa Monasterii S. Petri Apostoli, quod situm est intra civitatem Beneventanam, in sacro Beneventano Palatio ascendit, & super Bethleem Abbatissam Monasterii Sanctae Mariae, quod est constructum ad Portam Summam, conquesta est, videlicet, quod contra voluntatem suam Abbatissa effecta esset de praedicto Monasterio Sanctae Mariae, affirmans quidem Monasterium illud suae ditioni positum (*), & Monasterio Beati Petri subditum esse (E). Apostolicus autem hoc audiens, praedictam Bethleem vocari prae-

tate receptâ, Romam esse reversum, ac Mauritium deinde cepisse. Nec ego temere fidem his auctoribus denegaverim; verum id non apud Beneventum, quod non siluisset Falco, pluscula Callixti ibi gesta prolixius elocutus; sed primùm apud Trojam, quam causam illuc procedendi habuisse videtur Papa; & demum iterum apud Salernum in an. 1121. interventu etiam Siciliae Comitis Rogerii, peractum reor.

(E) *Apostolicus autem hoc audiens*, &c.) Septima die Kalendarum Martiarum, desinente anno Falconiano 1121. inchoato autem anno communi 1122. coram Callixto Beneventi tunc degente, Falco perhibens procla-

(*) Al. suppositum.

praecepit, ut justitiam ex hoc consequeretur. Continuò adveniens querimonias audivit, & per Advocatos suos respondit, se dictis illius fidem dare non debere, nisi rationibus scriptis, quae dixerat, probaret. Tunc Apostolicus, quia valde infirmabatur, & curiam in conspectu suo servare non poterat, Dionisio Tusculano Episcopo, & Chrysogono Cancellario, Roberto Pariensi, & aliis Cardinalibus praecepit, ut super hoc negotio Judices existerent, & discordiam utriusque Monasterii, rationibus cognitis, sedarent; quod & factum est. His ita decursis praefata Agnes Abbatissa per Advocatum suum ostendit privilegium quoddam, per quod Leoprand (*) olim Dux civitatis Beneventanae concessit, & tradidit praedictam Ecclesiam Sanctae Mariae cum omnibus suis pertinentiis sub jure, & dominio praedicti Monasterii S. Petri Apostoli. Ostendit item privilegia, quibus Pandulphus Princeps, & ejus successores confirmaverant eandem Ecclesiam S. Mariae sub potestate jam dicti Monasterii B. Petri. Iterum protulit alia privilegia, & munimina ipsius Monasterio pertinentia. Ad haec jam dicta Bethleem Abbatissa Monasterii S. Mariae per Advocatum suum produxit in medium chartas, & instrumenta, eidem Monasterio pertinentia, in quibus continebatur, a quinqua-

clamasse Agnetem Abbatissam Monasterii S. Petri Apostoli super Bethleem Abbatissam S. Mariae, hoc quidem dicto, non alio apertiori sermone prodidit, Papam Salerno digressum se contulisse Beneventum. Cui tunc, ut puto, Sugerius Abbas S. Dionysii quod ipse de se ait in Vita Ludovici Grossi, *in Apuliam* (sic dicit Italiam hanc omnem cis Tyberim) *apud civitatem Beneventum* (non *Botontum*, ut depravatus ejus Codex; nec. *Bitontum*, ut legit Baronius, qui haec refert in antecedentem Callixti ad nos adventum, quando verè ille in Apuliam, ac Trojam processit) *missus a Dn. Rege Ludovico pro quibusdam Regni negotiis occurrit*. Id autem in anno 1122. cum Beneventi Callixtus iterum adesset, accidisse, ex Sugerio metipso fatendum est; qui tradit, Mauritium Antipapam pridem devictum fuisse, annoque sequenti ab eodem Pontifice celebratum Concilium Lateranense, quod in anno actum constat 1123. ut paulò post dicam. Quos autem raptores Italiae, & Apuliae tunc a Callixto perdomitos, idem ibi innuat Auctor, haud novi. Ceterum secundus iste Callixti adventus Beneventum latuit Baronium, quem non latuit Falco.

(*) Sc. Luitprandus.

ginta annis jam praeteritis, & usque ad praesens Abbatissam continuatim in Monasterio S. Mariae praefuisse; ex quibus prior fuerat Labinia nomine; secunda Sikelgaida; & aliae, quarum nomina in earum instrumentis legebantur. Nos autem memoriae ducimus ex moderno tempore Abbatissam Labiniam eidem Monasterio secundam praefuisse. Similiter in ipsis muniminibus legebatur, Praepositas ipsi Monasterio per se causas, & negotia, & praefuisse, & egisse. Ostensis itaque ab utraque parte privilegiis, & munitionibus illis, & lectis, praedicti Cardinales Judices dati in partem euntes, super auditis querimoniis sententiam protulerunt. Ventilatâ igitur sententia ex communi consulto Domino Papae Callisto eam intimavere, ut ipse, quam invenerant sententiam confirmaret. Callistus autem Pontifex absque mora, dicta eorum & confirmavit, & fidem attribuit; & sententia talis fuit, videlicet, ut praedictum Monasterium S. Mariae a modò, & perpetuò propriam habeat Abbatissam, a Romano quidem Pontifice consecrandam, ita ut Sororum congregatio apud idem Monasterium S. Mariae degentium potestatem habeat eligendi Abbatissam, qualem voluerit, salvo tamen censu, quem pars ipsius Monasterii persolvat annualiter ad praedictum Monasterium S. Petri, quatuor oblatas scilicet, & duos cereos in Nativitate Domini, in Resurrectione totidem, in Assumptione B. Mariae totidem. Super etiam sententiam ipsam Apostolicus ipse scribi praecepit, & a cunctis praefatis Cardinalibus constitutis super hoc Judicibus, testari mandavit. In quo vero libello judicii ipse Pontifex manu propria se subscripsit. Confirmatâ itaque, & sic roboratâ tali sententiâ, praedictae Bethleem venerabili Abbatissae illam delegavit talibus, & tantis ornatam Cardinalium testimoniis, quatenus amodò, & perpetuis temporibus pars Monasterii ipsius quieta permaneat, & sine aliqua, a parte B. Petri, perturbatione, molestiave consistat. Praeterea privilegio signato,

con-

confirmavit idem monaſterium S. Mariae cum omnibus poſſeſſionibus ei pertinentibus, quatenus omni tempore inviolatum permaneat, & ſine cujuslibet contrarietate vigorem obtineat.

Anno 1122. Dom. Incarn. & IV. anno Pontificatus praedicti Domini Calliſti II. Summi Pontificis, & univerſalis Papae menſe martio XV. Indictionis. Hoc anno Dux Guillelmus filius Rogerii Ducis ad Rogerium Comitem filium Rogerii Comitis Siculorum deſcendit, conquerens de Jordano Comite Arianenſi, ut ei auxilii manum, & virtutis militum, & divitiarum ei largiretur, quatenus ejus auxilio de Jordano Comite ultionem perciperet. Cumque Dux ipſe ad Comitem illum applicuiſſet, precibus multis, lachrymiſque taliter exorſus eſt. Ad veſtram, Comes egregie, deſcendi potentiam, tum pro conſanguinitatis vigore, tum pro divitiarum tuarum magnitudine, de Jordano Comite querimoniam facturus, & ſuppliciter poſtulans, ut veſtro vallatus auxilio ſuper illo ulciſcar. Nam cum die quadam ego Civitatem Nuſcum intrarem, en Comes ille Jordanus militum ſuorum catervâ ſtipatus ante Portam ipſius Civitatis advenit, & contumelias multas, & convicia mihi inferens minatus eſt, quia mantellum tuum ego curtabo (F). Deinde civitatem ipſam Nuſcum circumquaque perluſtrans, omnino depraedatus eſt. Ego vero quia praevalere in eum non poteram, invitus ſuſtinui, & diem rogavi ultionis. Et

(F) *An.* 1122. *Contumelias multas, & convicia mihi inferens, minatus eſt: quia mantellum tuum ego curtabo*) In Sacris literis lib. 2. Reg. 10. Hanon contumeliae etiam cauſa *praeſcidit veſtes ſervorum David medias* (Septuaginta legunt. *Mantella.* quam lectionem noſter imitatus videtur) *uſque nates*. Sed & Regis Rogerii Cancellarius Guarinus apud Petrum Diac. lib. 4. cap. 100. paribus minis opprobria etiam paria in Caſſinenſes Monachos ſe illaturum vociferabatur; dicebatque, *ſe inciſurum illis, & labrum, & nares, & veſtes illorum medias uſque ad nates*. quâ contumelia olim frequenter ſolita irrogari, qui afficiebantur, cum abirent, quia utraque pudenda manibus tegere conabantur, dicterio occaſionem dedere, in eos uſurpari conſueto, quos aliqua cum ignominia ad ſua rediiſſe, vel redituros notamus:

his actis, Comes ille horis omnibus, multis, variisque afflictionibus nos dehonestabat. Quid multa? Medietatem suam Palermitanae Civitatis, & Messanae, & totius Calabriae Dux ille eidem Comiti concessit, ut ei super his omnibus auxilium largiretur. Continuo sexcentos milites, & quingentas uncias auri ei largitus est. Nec mora: Dux ille adveniens terram Comitis Jordani aggrediens die S. Joannis Baptistae castrum Rosetum, & alia multa ei abstulit. Inde procedens in festivitate Sanctorum Joannis, & Pauli castellum Montis Jovis insiliens, igne, ferroque illud consummavit: & quinquaginta milites ibi comprehendens, arma eorum, & spolia secum gaudens deportavit. Et inde procedens castellum Apicis, ubi Comes ille morabatur, obsedit. Ad Ducis namque auxilium Crescentius Cardinalis, tunc Rector Beneventanus cum Beneventanorum coetu festinavit. Quid multis? Comitem illum, & castrum Apicis suae obtinuit potestati. Comes itaque Jordanus, Ducis pedibus, sicut ipsi vidimus qui aderamus, prostratus, misericordiam ei postulavit. Dux autem precibus multis coactus praecipue Comitis Rainulphi, qui aderat, liberum eum, & ubi vellet abire permisit: qui verò Comes Montemfuscum properavit: & his actis civitatem Ariani, & totius sui Comitatus confinia, ejus submisit potestati. Cumque Comes ille Jordanus Montemfuscum ascendisset, dies quindecim ibi moratus est. Continuò Landulphus de Graeca ejus adversarius conspiratione firmatâ eum de Montefusco ejecit, qui taliter ejectus, castrum Morconis adivit, ibique per annum habitavit; quibus ita patratis Dux ipse Montem Corvinum, Salerni proximum, obsedit. Fulco itaque Dominus castri illius, quia resistere non poterat, castellum illud Ducis submisit potestati. Eodem tempore Richardus filius Guarini de Formari a villanis suis est trucidatus. Audiens autem Dux praenominatus taliter Richardum illum trucidatum esse, congregato exercitu, Montem Vicum festinavit, & inauditam de homi-

mi-

micidis illis accepit ultionem, & castellum illud igne, ferroque consumavit; & duos Presbyteros, qui ad mortem illius consenserant, laqueo suspendit. His, aliisque negotiis ita decursis, Dux ille milites, quos a Comite Rogerio acceperat, ei remisit; cumque sicut praediximus, Jordanus Comes exhaeredatus fuisset, consilio Ugonis Infantis, & Raonis de Boscone, & Raonis de Fraineta invento, castellum Paludis comprehendit. Audiens autem Dux praenominatus castellum illud captum fuisse, exercitu aggregato castrum illud obsedit mensibus tribus. Tandem Dux ille videns, quia sic citò capi non poterat, Principem Jordanum Capuanorum rogavit, ut ei auxilium praeberet, & pro auxilio offerendo castellum Apicis, & Acernum ei largitur. Continuò Princeps ipse, congregato exercitu, super Apicis Castrum advenit, & ex hac parte in planitie castrametatus est. Praeterea Dux ipse Beneventanis mandavit, ut neque sibi, neque Comiti Jordano auxilium praestarent, & daret eis, & concederet totas fidantias, & pensiones, quae a castello Fenuculo, & usque ad castellum Montisfusculi exibant de haereditatibus Beneventanorum; quod Beneventanis complacuit, & sic pactis firmatis juratum est ab utraque parte. Cumque Comes ille Jordanus taliter se coactum aspiciens, in manus praedicti Principis se, & castellum Paludis summisit: & ipse cum suis praedictis consociis inde exeuntes ad propria reversi sunt, Comes vero Jordanus castrum Morconis ingressus est; & sic pace firmata, Princeps ipse Capuam revertens, temporibus multis castrum Apicis, & Acernum obtinuit. Deinde Dux ille super castrum Morcone milites, & peditum catervas opposuit, cogitans & Comitem, & Castellum illud suae obtinere ditioni, quod facere minime potuit. Deinde Dux praefatus Salernum adivit, & de multis, variisque sudoribus, quos perpessus fuerat, requiem adeptus est: sicque usque ad diem obitus sui Terra sui Ducatus a bellorum turbinibus siluit, & quievit. Et ipso anno, duo-

duodecimo die intrante mensis Augusti copia piscium in Caloris flumine apparuit, ita quod mulieres, & viri manibus tantum, sine retibus capiebant (*).

(G) Anno 1123. Dom. Incarn. & V. anno Pontificatus Domini Callisti II. Summi Pontificis, & universalis Papæ mense Martio I. Indictionis, supradictus Callistus Pontifex consilio salutis accepto, ultramontanos omnes fere Episcopos, et Archiepiscopos, et Abbates, et totius, ut ita dicam, Italiae Ecclesiarum Pastores accersiri praecepit, quatenus, sancta Synodali consabulatione firmata, pactum cum Imperatore Henrico positum, perpetuo confirmaret (**). Ad cujus sacri Conventus praesentiam Roffridus Beneventanus Antistes honestè properavit. Ordinato itaque Concilio tali, et tanto, Apostolicus ipse sacramenti privilegium, quod praedictus Imperator constituerat, pacis, in conspectu omnium, qui convenerant adduci, et legi praecepit. Continuò ab omnibus confirmatum est, et commendatum. Inter cetera vero, quae ibi statuta sunt, treugam Dei tenendam posuerunt. Item vinculis anathematis alligavit Apostolicus ipse, si quis Beneventanam civitatem ex B. Petri potestate auferre tentaret; et multa alia, quae huic opusculo affigere longum visum nobis est: excogitans quidcm

(G) *An. 1123. Dominicae Incarnat.* &c. *Mense Martio I. Indictionis supradictus Callixtus Pontifex consilio salutis accepto, Ultramontanos omnes fere Episcopos*, &c. *accersiri praecepit*, &c.) In praesentem etiam annum hanc Lateranensem Synodum coniicit Robertus de Monte, & Chronicon Ciccanense; a qua sententia stat quoque Rigordus in Ludovico, ur expositum est supra. Sed Baronius eam statuit ad antecedentem.

(*) Hoc etiam anno 1751., eodemque Augusto mense immensa piscium copia in Vulturno fluvio repente apparuit, immo pisces magni ponderis, quorum nusquam aliter in flumine illo visi sunt. Ii tamen aut mortui, aut semianimes multi, alii que viventes. Qua ex causa hoc contigerit alii alia. Non isthaec explicandi tempus.

(**) Concilium Lateranense CCC. & amplius Episcoporum hoc A. verè celebratum fuisse, licet Baron. antecedenti anno ipsum statuat, adfirmant Cronologi etiam ap. Leibnitium.

dem me faſtidia addere, ſi libello tali univerſa componerem. Aliàs vero ſcripta omnia, et notata invenietis. Audivimus autem, et quod revera eſt comperimus, tale, tantumque pacis firmamentum infra Romanam Urbem temporibus praedicti Apoſtolici adveniſſe, quod nemo civium, vel alienigena arma, ſicut conſueverat, ferre auſus eſt, et Concilio celebrato, Beneventum venit praedictus Apoſtolicus Calliſtus, et quaedam negotia Beneventanorum tractavit.

Eodem anno Landulphus de Græca ſupranominatus, XII. Kal. Decembris obiit, et ad Eccleſiam ſuam S. Maximi ſepultus eſt. Cumque praedictus Pontifex Calliſtus Beneventum veniſſet, vocari fecit praefatum Roffridum Archiepiſcopum, ut audiret quorumdam civium accuſationes, quae ei inferebantur. Accuſatus enim fuerat, quod ſimoniacè Archiepiſcopatus honorem accepiſſet. Tunc Praeſul ipſe, vocatis quibuſdam ſuffraganeis ſuis, et presbyteris civitatis ſacrum aſcendit Palatium, et accuſatoribus auditis, inducias poſtulavit, et acceptis induciis reſpondit: Paratus ſum, Pater Sanctiſſime, juxta canonica inſtituta ab his purgari accuſationibus, et veſtram ſequi juſſionem (H). Tandem juravit ipſe primùm, cum duobus Epiſcopis, et tribus Presbyteris, ſimoniacè non fuiſſe ingreſſum.

Anno 1124. Dom. Incarn. et VI. anno Pontificatus Domini Calliſti Papae. Hoc anno praefatus Roffridus Beneventanus Antiſtes. conſilio accepto, corpus Sanctiſſimi Patris noſtri Barbati Beneventani Praeſulis ex Altaris tumba, quâ per multa annorum curricula quieverat, abſtraxit: Altare vero illud non honeſtè, prout decebat, habebatur; praecipue quia ſtructura novi Epiſcopii ad locum ipſius Altaris producebatur: idcirco inde amoveri juxta fabricae ſententiam oportebat. Archiepiſcopus itaque

(H) *Tandem juravit ipſe primum*, &c.) Canonica ea dicebatur purgatio, de qua Jureto ad Juonem, aliiſque obſervata, non repeto.

que praenominatus Episcopos duos suffraganeos vocari praecepit, quatenus eorum consilio, et auxilio talis, tantusque copiosus thesaurus inveniretur. Continuò quibusdam civibus advocatis, et clero, medio noctis silentio, Archipraesul Roffridus Ecclesiam ingrediens ad Altare superius nominatim adivit, et coram omnbius, Sanctorum reliquiae, quorum nomina nesciuntur, inventae sunt; quibus eductis in (*) altum fodi praecipitur, ut diu desideratum pignus praefati corporis videretur. Nec mora, lapis quidam pretiosius invenitur, ex omni parte acriter, miroque laboris opere conclusus, quem vectes ferrei sustentabant: et eo invento, laetitia eos invasit immensa, qui ad tollendum lapidem viribus omnibus conabantur: sed quia fortiter ob duritiem operis tenebatur lapis ille, assensu omnium frustatim confringitur. Quo sublevato, divina gratia favente, Beatissimi Barbati corpus inventum est. Praefatus itaque Archiepiscopus, primus omnium locum ingreditur, et ossa, cineremque advoluens, gaudio magno, laudibusque sonantibus ad medium propalavit. O quale gaudium, Lector, aspiceres, et alacritatem, cum longe margaritas optatas temporibus nostris invenimus. Ossa autem collecta ad Altare S. Sebastiani clericis cantantibus hymnos, producuntur. Mane autem facto, tota civitas catervatim prorupit, et Deum omnium conditorem laudabant, qui eis tale, tantumque B. corpus Barbati largiri dignatus est. De ossibus namque ipsius vidimus quaedam, et osculati sumus. Quibus ita peractis, praecepit Archiepiscopus; ut primùm Presbyteri Portae Summae, et clerici simul cum laicis ad Episcopium descenderent, et coram sacratissimo Barbati corpore vigilias celebrarent. Confestim exjussu Archipraesulis Sacerdotes conveniunt, et cereis, lampadibusque accensis, simulque magno laicorum comitatu utriusque sexus, et aetatis, jubilando descendimus;

(*) Al. *in imum*, & fortasse melius. *Cod. Car.*

mus; ſicque unaquaeque civitatis Porta diebus ſingulis uſque ad octavum diem peregit. Die itaque octavo adveniente pridie Kalend. Junii ſub Altari lapideo corpus B. Barbati praefatus Archiepiſcopus duobus ſecum Epiſcopis adhibitis, locavit: et eo taliter locato, Altare in honore B. Barbati dedicavit; ad cujus dedicationis ſolemnitatem turba multa civitatis convenit, quatenus delictis eorum Deus Omnipotens indulgeret. Archiepiſcopus itaque jam fatus loco eminentiori aſcendens, ut videri, et audiri ab omnibus poſſet, peccatorum partem, divinâ favente clementiâ, condonavit. Donavit item aliis omnibus, qui uſque ad octavum diem feſtivitatis Sanctorum Apoſtolorum Petri, et Pauli ad dedicationem illam devote concurrunt (*). De miraculis autem, quae ob praedicti Patris noſtri Barbati merita honoremque Jeſus Chriſtus humani generis amator, nobis omnibus aſpicientibus, oſtendere dignatus eſt, licet ſermone inculto, Paternitati veſtrae explicabo. Cum enim, ſicut ſupra ſcriptum eſt, B. corpus venerabile in conſpectu omnium ad Altare S. Sebaſtiani per dies octo teneretur, vir quidam, Joannes Sutor vocabulo, Epiſcopium ingreditur, et ante Sanctiſſimi Barbati corpus terratenus lachrymis rigantibus proſternitur, qui continuò a Clero, populoque aſtante, qua de cauſa defleret, interrogatur, & ille cuncta, quae acciderant, a veſtigio patefecit. Dum ego noctis ſilentio in ſtratu quieſcerem, meo corpori ſomno debito ſoporatus, en adeſt ante oculos vir quidam canitie venerandus, veſtimentis indutus dealbatis, qui verò paulatim accedens ſtratui meo appropinquavit: Et quare, inquit, cum caeteris ad vigilias canendas coram oſſibus praeterito die non adveniſti meis? Et ego, Pater, quoniam dolore gravi, uti conſtat, brachium meum cum dextera tenebatur; ſex etenim menſium ſpatio miſer ego tali languore pertur-

(*) *Gratias multas de Eccl. theſauris*. Ita Cod. Car. & Baron.

bor, addidique: Dicito mihi, quo nomine Pater vocaris? et ille, Barbatus, ait, Beneventanae quondam civitatis Episcopus. Subjunxit item: brachium, et manum ipsam citò mihi ostendas. Tandem ego, quia dolore torquebar, non citissimè manum extendi; extensam tamen tetigit eam, et ita cursu rapido dolor ille dilabitur, ac si nunquam manum cum brachio dolor ipse tenuisset. Protinus mane facto surrexi, et sanitatem citò exortam mirabar. Adveni itaque gratias, et laudes Creatori omnium Deo, et Barbato Sanctissimo Praesuli, cujus meritis evasi, redditurus. His ita actis, atque narratis, tintinnabula omnia Episcopii pulsari jubentur, ut civitatis populus ad audiendum, videndumque tale, tantumque miraculum convenirent. Prorupit continuo tota fere civitas, et medicorum omnium medicum gloriosiorem benedicendo laudavimus: manum illius cum brachio curatam scriptor ego palpavi: vicini namque illius testabantur, quod tempore longo eum infirmari cognovissent. Quo viso ad propria, laetitiâ referti, reversi sumus. Aliud quoque miraculum, quod Redemptor generis humani Christus Jesus diebus ipsis operatus est, ad praefati Patris nostri Barbati gloriam enarrabo. Rusticus quidam de castello Montisfusci habitator, tantique Viri famam sanctitatis audiens, Beneventum venit, qui per longa annorum curricula nervis cruris, pedisque arefactis claudicaverat; tenebatur quidem jugiter dolore terribili, et quasi pede ad clunes ligato, miser ille omnibus horis cruciabatur. Continuò ante Basilicam Sancti Barbati prosternitur, Redemptorem omnium Deum efflagitans, quatenus ei pristinam restitueret sanitatem: et eo taliter orante, soporis gravitate arripitur, et ceu semivivus noctis unius spatio ibi moratus est. Noctis igitur ipsius silentio, en adest vir quidam aetate senili productus, canitie venerandâ locupletatus, qui sicut ex ejus lingua audivimus, eum taliter expergefactus est: Surge, ait, festinus, et pro-

propera Altare nomini meo consecratum exquirens, ibique favente Salvatoris clementia, sanitatis gaudia longe, lateque optatae consequeris. Et ille: Quis es, inquit, qui mihi tanti thesauri pondus promittis? Barbatus, ait, Beneventanae civitatis Episcopus. Confestim claudus ille audaciam sumens loquendi: non possum, ait, infelix ego sic pergere; videsne qualiter pede siccato cruciatus hic ego permaneo? tuae namque sanctitatis famam persentiens cursu rapido asello supersedens adveni, ut tuis intercessionibus salutis optatae laetitiam adipiscar. Nec mora; Pater ille Barbatus manum extendens, pedem aridum, et tibiam tangit, inquiens; Festina celeriter, et sanitate acceptà ante altare te prosternito. His auditis surrexit sanus, qui fuerat claudus, et altà voce Deum laudat, per quem sibi dona salutis talia donantur, per quem sibi gaudia dantur. Et mane facto Ecclesiam ingreditur, Deo, et Patri Barbato gratiarum actiones redditurus. Narrat itaque, qui claudus fuerat è vestigio cuncta, quae sibi acciderant, populo advenienti, et qualiter longo ex tempore claudicaverat nervis contractis. Fatebatur etiam praefatum Episcopum Barbatum sibi apparuisse, et ejus interventu sanitatem accepisse desideratam. Fragor interea tanti miraculi civitatis partes, partiumque angulos invadit, et catervatim ad videndum hominem cives properaverunt. Quo viso factorem omnium laudantes ad propria remeavimus. Diebus autem non multis elapsis, mulier quaedam manus aridas, nervosque obductos ferens ad beneficia Praesulis Barbati accurrit, quae coram altaris praesentià accubuit, et lachrymis manantibus Salvatoris misericordiam invocabat. Lachrymas autem ejus Omnipotens Dominus ex alto aspiciens, et confessoris sui Barbati gloriam ostendere volens, qualis, quantique apud eum triumphi consistit, coram omnibus, qui convenerant, manus sic arefactas cepit mulier illa ad caelum erigere; deinde voce clarâ prorupit

ſanitatis auxilium in manibus , et nervis circumflexis ſenſiſſe, digitos revera curvatos aperuit , et compages digitorum omnium, gratiâ divinâ favente, ſolutae ſunt. Ad haec populus fere totus feſtinat , et coelorum Regem , Patremque noſtrum Barbatum benedicendo magnificavimus.

Hoc anno tanta fuit fertilitas vini, quod nobis, et multis aliis videntibus, centum ſaumae pro triginta denariis vendebantur. Eodem anno ſupramemoratus Papa Calliſtus , duodecimo die ſtante menſis Decembris, migravit ad Dominum ; poſt cujus obitum Cardinales omnes Oſtienſem Epiſcopum nomine Lambertum, in Pontificem Honorium elegerunt ; qui verò Calliſtus annis quinque , et menſibus novem Pontificatus Cathedram gubernavit . Continuò Honorius ipſe Pontifex ordinatus , Petrum Presbyterum Cardinalem Rectorem apud Beneventum delegavit.

Anno 1125. Dom. Incarn. , et I. anno Domini Honorii menſe Martio III. Indictionis : hoc anno undecima nocte menſis Octobris adveniente, novum, terribileque Beneventi advenit prodigium : et ut audivimus etiam per civitates alias, et oppida civitati Beneventanae contigua . Nocte ſiquidem illa , nobis omnibus ſopori debito incumbentibus, terraemotus ſubitò factus eſt inauditus, ita quod univerſi nos exterriti mortem expectabamus . Continuò civitatis populus expergefactus lachrymis, ſingultibusque exaeſtuans, ad Epiſcopium feſtinavit, alii quidem civium ad Monaſterium Sanctae Sophiae, Deum precaturi Salvatorem omnium, feſtinavimus . Terraemotus verò ſic terribiliter accidit, quod turres, palatia, & univerſa civitatis aedificia concuſſa tremebant; terra quoque, & ſaxa a tanti tremoris formidine in duas partes ſciſſa ſunt : muri quoque civitatis ruentes, domos quorumdam terratenus proſtraverunt . Regem vero teſtamur aeternum , terram ſub pedi-

pedibus cerneres (*) labefactari. Quid dicam? terraemotu tanto stupefacti, & prae timore insolito arescentes ad ima descendere cogitabamus: sicque usque ad solis ortum, locis Sanctorum gemitibus, lachrymisque adhaerentes, fletibus multis precabamur Dominum, corporum, & animarum salubrem medicum, ut pietatis viscera nobis indignis largiretur. Tertiò, ut ferebant, & quartò terraemotum illum accidisse nocte illâ affirmabant. Die verò insecutâ circa meridiem, en adest iteratò terraemotus concutiens, quod, si Lector adesses, oculatâ fide universa civitatis aedificia tremere, & palpitare videres. Praefatus igitur Pontifex Honorius, qui tunc apud Sacrum Palatium Beneventanum morabatur, tanti terraemotus concussionem nocte illa persentiens, cameram egreditur, & S. Joannis Basilicam properavit. Continuo terratenus prosternitur, & coram altari Salvatoris Dei misericordiam lachrymis irrigantibus invocavit. Mira res, & omnibus inaudita viventibus, quae nusquam temporibus istis, & a quibus recordari potuerit, sic evidenter accidisset! Nocte siquidem semel terraemotus concussionem advenisse complures memoriae ducimus, & firmamus. Nunc vero die, noctuque saepissimè ad quindecim usque dies terraemotus tempestas perduravit: ex cujus terraemotus formidine cives stupefacti ad Episcopium, & ad Ecclesiam S. Leonis Papae cum Litaniis, & magno lachrymarum singultu viri, & mulieres, parvuli quoque clamantes ad Dominum, festinarunt. Quin etiam praefatus Pontifex Honorius, Cardinalibus vocatis, nudis pedibus magnas super hoc ad Deum lachrymas, precesque effudit.

Anno 1126. Dom. Incarn. mense Martio IV. Indictionis, hoc anno Imperator Henricus obiit (**).

Anno 1127. Dom. Incarn. Hoc anno Dux praenomi-

(*) *Al noviffes.*
(**) Henricus mortuus est A.1125.ut pene omnium est sententia.

minatus Guillelmus, VII. Kalendas Augusti mortuus est. Continuò uxor ejus crines suos, quos pulchros, & suaves nutrierat, coram omnibus, qui aderant totondit, & lachrymis manantibus, vocibusque ad astra levatis, super Ducis defuncti pectus projecit. Nec mora, totius civitatis Salernitanae partes obitus Ducis famâ perculsi (I); & sic

(I) *An.* 1127. *Et sic catervatim, cursu praecipiti Populus omnis ad Palatium properavit, cupiens Ducis illius defuncti cadaver aspicere*, &c.) Eodem ritu a cuncto Clero, & Populo civitatis Trojae, per turmas scilicet dispertito, Ducem Raynulfum sepulturae traditum narrat idem noster ad an. 1138. Nec diverso admodum modo Hugo Falcandus ait complosatum primi Regis Guilielmi obitum. *Per totum*, inquit, *triduum mulieres, nobilesque matronae, maxime Saracenae, quibus ex mortte Regis dolor fictus obvenerat, saccis opertae, passis crinibus, & die, noctuque turmatim incedentes, ancillarum praeeunte multitudine, totam civitatem ululatu complebant, ad pulsata tympana cantu flebili respondentes*. Sic etiam de Boni Neapolis Ducis morte, ut legitur in ejus Tumulo, Neapolitani *turmatim* condoluerunt. Nec tantum in luctu ejusmodi mos servabatur, sed etiam in publica laetitia. Idem Falco ad an. 1139. *Audiens*, inquit, *Populus Romanus Domini Papae Innocentii adventum, catervatim obviam exivit, & illum gaudio magno, & honore suscepit*. Quin non alio ordine ad sacras tunc procedebant, conveniebantque praecipuas solemnitates, easque celebrabant. Anastasium Biblioth. sic capio in Leone III. dicentem, quod Romae, qua die idem Pontifex a Romanis clericis linguâ, & oculis fuit privatus, indictis majoribus Litaniis, *omnes tam viri, quam faeminae devota mente catervatim in Ecclesia B. Christi Martyris Laurentii, quae Lucinae nuncupatur, ubi & Collecta praedicta inerat, occurrerant*. Nec nisi catervatim etiam recedebant: idque est S. Paulino Nolano in Natali 7. *solvere coetus a Templo*. Catervas autem tales regionatim collectas disco ex Gisleberto in vita S. Romani lib. 2. cap. 15. apud Biblioth. Floriac. ubi de pueri cujusdam matre, surdi, & claudi, quae viderat per somnium, se ad Sanctorum Ecclesias illum detulisse, sanitatemque ei expostulasse. *Quibus ita visis*, inquit, *superveniente diei splendore, audivit referri a commanentibus, quod ad S. Romanum ire, ac peculiare deberent orationum celebrare sacrificium. Quem laborem totâ cum illis suscipiens industriâ, eorum juncta agmini, unicum detulit pignus ad limina praefati protectoris*: Sed adverte, peculiare illud fuisse sacrificium, & laboriosum; nam solebant singularum regionum incolae in singules coetus adunati, una cum Ecclesiasticis viris suae regionis, quibus praecipua cura erat processionem ducere, habereque tum ad sui nominis, tum ad suarum Ecclesiarum decus quamornatissimam, statis diebus, si Festum in plures dies producebatur, ad sacras vigilias celebrandas procedere: sacra cantica canentes, cereosque, & lampades accensas, & vexilla simul gestantes, & pegmata majoris, minorisve molis vario artificio elaborata, in Templo ejus Divi, cujus festum agebatur, aliquandiu ad devoti cultus argumentum as-

& ſic catervatim curſu praecipiti populus omnis ad Palatium properavit, cupiens Ducis illius defuncti cadaver aſpicere, & eo viſo humilitatis ejus, & pietatis reminiſcentes, crinibus, geniſque evulſis, patrem eorum, & Dominum mirabiliter invocabant. Confeſtim Archiepiſcopus civitatis, clero accito ad deferendum corpus adivit, & eo in feretro glorioſè impoſito, quatuor ejus, quos dilexerat, equos (*) ante feretrum uſque ad Epiſcopium Sancti Matthaei duxerunt, ſimiliter quatuor aurea vexilla coram eo impoſuerunt. Lector itaque ſi adeſſes, utriuſque ſexus populum deflentem aſpiceres, & miratus affirmares Ducem aliquem, vel Imperatorem tali ſub moeſtitia nunquam ſepultum fuiſſe. Exequiis

aſſervanda. Cujus ſacri ritus luculentum praefert exemplum noſter Falco ad an. 1119. exiguumque nunc etiam a Campanis noſtris ſervatur veſtigium in Feſto Inventionis S. Stephani Protomart., qui machinulas a Sacerdotibus definitarum Eccleſiarum ad Cathedralem Eccleſiam delatas, appellant. *Faios*: detorto vocabulo ab antiquo Langobardico, *Farae*, quod apud Leges Langobard. lib. 3. tit. 12. & Paulum Diac. lib 2. cap. 7. ſive 9. ſonat idem ac *generationes*, vel *proſapiae*. Nam ipſi utique ſinguli *Faii* inſignia quaedam eſſe videbantur ſingularum regionum, quae urbani populi convenientis ad eam ſynaxim ſtirpes complectebantur. Iſtamque nominis originem ſequi penitus placet: vero quamvis etiam ſimile videri poſſet, dictos eſſe *Phajos*, quaſi *Phalas*: priſcis ſic appellatas *Turres*, teſte Servio ad Aeneid. lib. 9. & Iſidoro Ethim. lib 18. cap. 7. quibus ii formâ maxime accedunt. At ab *Faiis*, hoc eſt ab ejuſce nominis arborum, ſive aliarum arborum virentibus ramis, quns celebri etiam in ſolemnitate Translationis S. Matthaei Apoſt. regionatim Salernitanus Populus, ac Dioeceſani oppidatim ad Cathedralem Eccleſiam convenientes laetitiae, & honoris causâ anriquitus importabant, ſicut ex ejuſdem Eccleſiae vetuſto libro Rituali ejuſmodi imagunculis bellè depicto cognovi, minime noſtros ſtructiles dictos credam *Fajos*. Multoque minus, quod tanquam. *Phari*. annexis ardentibus candelis, lucernisve in noctu, dum procedebatur, praelucerent; nam accenſae quidem faculae in ejuſmodi proceſſionibus, ut eſt dictum, praeferebantur, tuncque ad vigilias faciendas, celebrandaſque procedi, priſco ſanè verbo dicebatur: ſed minime nocturnum illud conſtat tunc fuiſſe ſacrum: Giſlebertus inquit verbis ſupra relatis; *ſuperveniente diei ſplendore*, *audivit* mulier *referri a commanentibus*, *quod ad S. Romanum ire deberent* &c.

(*) Mos equos in funere magni alicujus Ducis ac Principis perducendi cum vexillis, adhuc perſeverat, in noſtris praecipue Provinciis. *Prat.*

quiis igitur ex more celebratis, in tumba pretiosè parata Ducem illum ſepelierunt. Cumque Ducis illius mortem fama per totius Apuliae partes ventilaret, Comes praenominatus Jordanus, quia a Duce illo exhaeredatus fuerat, auxilio militum arrepto, Montemfuſcum aſcendit, die videlicet ſepulturae praefati Ducis, & quia ibi complures amicos habuerat, Comes ille Montemfuſcum obtinuit. Deinde totius ſui Comitatus comprehendit civitates, & oppida, & ſic in integrum lucratur, quod perdiderat. Diebus praeterea quindecim evolutis, Robertus filius Richardi Comitem praefatum precatur, ut in ejus ſubveniret auxilio, quatenus civitatem Florentinum capere potuiſſet. Comes itaque Jordanus, ut erat ardentis animi, abſque mora militibus ſumptis, feſtinavit. Continuò tubis ſonantibus, civitas illa ex omni parte aggreditur, & Comes ille ad portam quamdam inſiliens ingredi ſatagebat; Cuſtodes autem turris, tantam aſpicientes audaciam caeperunt lapidibus, gladiiſque obſiſtere. Tandem divino judicio ſuperveniente, Comes ille ſub lapidum denſitate oppreſſus vitam, & totius ſui Comitatus amplitudinem, quam acquiſierat, morte infelici amiſit. Cumque Rogerius Comes Siculorum, mortem Ducis Guillelmi agnovit, navigiis ſeptem paratis (in armis ſiquidem, & omnibus neceſſariis, Salernum advenit) & diebus ibi decem commoratus eſt, nolens revera de navi deſcendere, ſed nocte, dieque in navigio perſiſtens, cives vocari fecit Salernitanos, & Archiepiſcopum eorum Romualdum, & eis juxta litus omnibus convenientibus, taliter Comes ille Rogerius exorſus eſt. Domini, & fratres, ſicut veſtra novit ſagacitas, Robertus Guiſcardus Dux olim bonae memoriae Patruus meus, civitatem hanc, quam modò veſtra tenet prudentia, in vigore animi, & prudentiâ multa expugnans, acquiſivit; deinde poſt ejus diſceſſum Rogerius Dux ejus filius, conſobrinus noſter, pacificè tenuit cum veſtra proſperitate: inde Dux Guillelmus

mus haeres ejus, & filius usque in praesentiarum viriliter dominatus est. Nunc verò judicio Dei adveniente Dux ipse Guillelmus sine filio mortuus est. Ego itaque, qui ex ejus progenie productus sum, si vestrae placuerit nobilitati, vestram imploro civilitatem, quatenus consilium habeatis, & me praeter quemlibet alium diligentes, dominium nostrum, & amoris vinculum consequamini. Nam, Domino auxiliante, & vitâ comite, ad melioris status vigorem pervenietis, & divitias, quas sub tempore pristino habuistis. Quid multa? Cives illi, consilio communicato, Civitatem Salerni ejus sub fidelitate commiserunt. Sacramentis civium omnium diligenter firmatis pollicentes suam nusquam deserere dilectionem. Juravit statim Comes ille Rogerius, quod sine judicio, & sine culpa eos non capiat, neque capi permittat, neque extra (*) dies duos in expeditione illos perducat, & castellum Turris majoris de illorum potestate non auferat, & si quis abstulerit ejus auxilio sub eorum potestate restituat. Et his actis civitatem ingreditur, & ibi honestè commoratur. Audiens autem Beneventanus populus Comitem illum Salernitanam habuisse civitatem, quosdam civitatis sapientes ei miserunt, dilectionis vinculum, & obsequia pollicendo. At Comes ille gratis, & retributionis munera remisit Beneventanis, vitâ comite, redditurum. His, & aliis ita decursis, universum Ducatum Amalphitanorum circumquaque Comes ille suae subjugavit potestati; & inde procedens Trojanam civitatem, & Melphitanam, & totius ferè Apuliae partes obtinuit. Landulphum quoque de Montemarano, & Landulphum de Sancto Barbato, & Raonem de Fraineta, & Ugonem Infantem, cum omnibus eorum pertinentiis ad suam redegit ditionem. Quibus peractis victor, & exultans Siciliam repedavit. Continuò consilio habito, ad Ducatus arripiendum honorem ani-

(*) *Al. ultra.*

animum impulit elatum, & praecepit omnibus in terra sua manentibus, ut Ducem Rogerium eum vocitarent, quod & factum est. Misit praeterea Domino Papae Honorio munera multa auri, & argenti, pollicitando insuper etiam civitatem Trojanam, & Montemfuscum, ut Ducatus ei vexillum, & nomen largiretur, quod nunquam tempore illo praedictus Papa Honorius ei concedere dignatus est. Unde discordia multa, & sanguinis effusio orta est. Qualiter autem sibi praedictus Pontifex Honorius, & quando Ducatum concessit, in subsequentibus, vitâ comite, describam. Audiens autem praedictus Rogerius Siculorum Comes, praefatum Pontificem Honorium petitionibus suis circumflecti non posse, praefato Raoni de Fraineta, & Ugoni Infanti, omnibusque circa Beneventanam civitatem fautoribus suis praecepit, quatenus quot possent captivos perducerent Beneventanorum, & afflictionibus multis civitatem infestarent. Qui verè magis quam fuerat eis injunctum, executi sunt; praecipuè Rao de Fraineta, qui valde civitatem ex antiquo oderat. Guillelmus igitur, qui tunc Beneventanorum praeerat Rector, ferociam, & infestationem praefati persentiens Raonis de Fraineta, consilio habito, die quidem festivitatis S. Martini totius Civitatis partes submovit, ut armis acceptis super Raonem illum festinaret, qui libentissimè perrexerunt, ut ultionem acciperent de acceptis. At praedictus Rao quinquaginta fere milites, & pedites multos secum occultaverat. Unde ex improviso insiliens, multos Beneventanorum in fugam conversos comprehendit, & eos turpiter in flumine Sabbati, & extra invenit. Sicque ad castrum Ceppaluni secum perduxit captivos; & eis taliter alligatis bona illorum argenti, & auri pro redemptione accepit (K). His taliter omnibus superius narratis

(K) *His taliter omnibus superius narratis evolutis, praedictus Pontifex Honorius nihil utilitatis, & virtutis erga civitatem Beneventanam agere de-*

ratis evolutis, praedictus Pontifex Honorius nihil utilitatis, & virtutis erga civitatem Beneventanam agere deprehendens, consilio salutis accepto, III. Kalend. Januarias Capuanam Civitatem adivit. Continuò praedictus Robertus Princeps officiosissimè illum excipiens

Dd 2 ad

prehendens, consilio salutis accepto, III. Kalend. Januarias Capuanam civitatem adivit. Continuo praedictus Robertus Princeps officiosissime illum excipiens, ad Palatium Episcopii Capuani gaudio magno eum castrametari praecepit &c.) Nec de discrimine, in quo Beneventana civitas tunc erat, nec de adventu Papae Honorii ad eam, aliisque ejus gestis in hoc an. 1127. quae tamen oratio a praefato Pontifice in conventu Capuae habita, inferius descripta, utcumque exponit; nec de Principe Roberto, est in antecedentibus quicquam dictum. Deficere nunc itaque ea in Falcone, nemo erit, qui non fateatur. Sed ipse, ex industria fortasse, quamvis fane rudi, Honorium cum faciat ea, quae perpessus fuerat, in concione enarrantem, reliqua de Principe Roberto ex Petro Diac. lib. 4 cap. 96. & ex Anonymo Cassin. a me castigato sunt petenda: scilicet eodem anno 1127. quo è vivis decesserat Dux Apuliae Guilielmus, in fata etiam concessisse Capuae Principem Jordanum II. (hujus obitus in antiquis Emortualibus notatur 14. Kal. Januarii) eique in Principatu successisse praefatum Robertum ejus filium, hujus nominis II.; quod utique Falco pluribus exposuerat; sicuti ejusdem etiam descripsit inaugurationem; enarrans quo pacto *Archiepiscopus Capuanus* (erat tunc Otho) *juxta praedecessorum suorum Privilegium*, ac juxta antiquum Principum Langobardorum ritum, *praesente tanto, ac tali Pontifice Honorio cum turba virorum Religiosorum, quae convenerat, & Episcoporum conventu* (*Episcopos*, non *Archiepiscopos* cum Abbatibus ad eam solemnitatem a Papa accersitos in Falcone legendum est; ni mavis utrosque; nam sublimationi Principis Richardi III. actae in an. 1120. eidemque Auctori descriptae, affuit etiam Roffridus electus Archiepiscopus Beneventi) *praedictum Robertum in Principatus honorem inunxit* (oleo scilicet sancto perfudit) *& confirmavit:* mense nimirum Januarii, ineunte communi anno 1128, qui Falconi usque ad sequentem Martium est 1127. Porrò quia Campanus Archiepiscopus praefato Privilegio non antea donatus censendus est, quàm Principatus Capuae dignitas ab Othone I. Imperiali auctoritate fuisset confirmata, presidente tunc in ea urbe Pandulfo, cognomine Caputferreo, de quo pauca libavi lib. 1. plura dicturus lib. 2. Hist. Longobard. ea planè praerogativa nec ab alio, quam a Papa Joanne XIII. qui Campanam Ecclesiam per eadem tempora, & in an. 967. in Archiepiscopatum erexit, videtur auctus. Hanc autem nostrae Ecclesiae Metropoliticam dignitatem aetate minorem facere cum nequeant, qui eam suae Ecclesiae pari decore aliquantò recentiùs praeditae anteferri dolent; mira res est, ad quot in dies nova se vertant argumenta, sed & diminuta etiam (non credam fraude) tanquam è sinu, proferant prisca monumenta, & Auctores; quorum fallaciam nunc non detegam, nam ipsi sunt sibi invicem sui Indices erroris.

ad Palatium Episcopii Capuani gaudio magno eum castrametari praecepit. Nec mora: Praefatus Pontifex Honorius illuc Archiepiscopos, & Abbates accersiri praecepit, quatenus ad Principis unctionem convenirent, qui euntes die statuto exultatione ingenti, ad Capuanam Ecclesiam convenere. Archiepiscopus itaque Capuanus juxta Praedecessorum suorum privilegium, (*) praesente tanto, ac tali Pontifice Honorio cum turba virorum Religiosorum, quae convenerat, & Episcoporum conventu, praedictum Robertum in Principatus honorem inunxit, & confirmavit. O quantus exultationis, & gaudii affuit affectus! Coelorum Regem testamur viventem, neminem Principum vetustorum tali jubilatione, & jucunditate nobilitatum fuisse. Audivimus profectò sicut ex eorum, qui interfuere, comperimus testimonio (**), quinque millia virorum ad tanti Principis unctionem convenisse. Pontifex autem Honorius tantam Episcoporum, & proborum virorum multitudinem aspiciens, Principe illo

ris. At nobis cur hanc invident nostrae senectutis praerogativam (***), quae recens est, prae antiquissima illa abusque Ecclesiae Christianae primordiis enata Campanae Sedis dignitate? Sanè qui initio praesentis saeculi de Regionibus Suburbicariis peracutè, summaque cum eruditione disputarunt, ultrò Campanam Ecclesiam, non aliam, in omni Campania per ea tempora Archiepiscopali munere exornatam consenserunt, ac velut rem exploratissimam constanter asserere, de caetero discordes, non dubitarunt. Orationem autem a Papa Honorio in Campano conventu habitam, & a Falcone descriptam, in multis leges apud Baronium meliorem.

(*) Capuae semper Archiepiscopi Principes suos sacro oleo inunxere, etiam quum Beneventi quoque Principatui dominabantur, de quo alibi fusius agendum; & Peregrinius noster aliqua delibavit. *Prat.*

(**) Al. *quindecim millia*, *&* *quinquies quinque mill.* in C. Car.

(***) De Capuanae Ecclesiae Metropoliae Primatu Dissertationem dabo, in qua Beneventanorum argumenta diluentur, nostraeque Ecclesiae vindicias clarissimè in veritatis propugnaculum ostendam; ne hâc in re tot post bella, litesque, iterum ad arma convertamur. Pompejo interim Sarnellio Vigiliensi Episcopo, necnon doctissimo Praesuli Dominico Georgio Beneventanae Metropoliae Patronis faciam satis, facillimeque meos amicissimos Beneventanos sibimetipsis persuasisse meas ob rationes, indubiè promitto. *Prat.*

illo sacrato, eminentiori ascendens loco, taliter exorsus est: Domini, & charissimi fratres, sicut vestra cognovit charitas, diu est, quo Romanam Sedem relinquens, apud civitatem Beneventanam, quae specialis Romanae attinet Sedi, pacificus venerim, & omnibus abjectis tempestatibus, circa convicaneos nostros hospitatus sum. Biduo autem post nostri adventus praesentiam Rogerius Comes, B. Petri adversarius, circa civitatem Beneventanam milites fere quadringentos ob civitatis ruinam, & nostri dedecus inauditum induxit, qui verè horis omnibus civium bona depraedati sunt, & eorum possessiones assiduè incisioni posuerunt. Nos autem universas illorum sustinentes afflictiones, ut ab illorum desisterent pertinacia, excogitavimus: insuper etiam praedictus Comes Rogerius cum Ugone Infante, & Raone de Ceppaluni pro civitatis detrimento gravissimè confaederatus est, existimans nos timori ejus succumbere, & nefandis ejus petitionibus operam dare. Ugo itaque & Rao conjuratione tali alligatâ, quotidie confinia civitatis igne, ferroque consumere caeperunt. Nos autem omnia, quae ingerebantur, aspicientes, solam Dei Omnipotentis misericordiam praestolantes, coelestis Regis auxilium, & Beati Petri invocabamus. Deinde ne Civitas prorsus turbaretur Beneventana, talibus commota afflictionibus, militum amicorum depoposci juvamen; sicque prout potuimus, obsistere cepimus eorum pertinaciae. Cumque pro quibusdam imminentibus negotiis civitatem Trojanam adissemus, praefatus Rao de Ceppaluni Beneventanos cives, qui ob vindicandas, quas passi fuerant, contumelias, die festivitatis B. Martini circa ejusdem Raonis confinia exierant; irâ divinâ, & furore caelitus adveniente, ducentos fere captivos tenuit, & in ima carceris, denudatis corporibus, alligavit. Deinde quosdam captivorum civium Ugoni Infanti, viro nefandae memoriae, & tyranno horribili, ut cruciatibus, & suppliciis afficerentur, donavit. Qui Ugo dentibus eorum radicitus

tus evulsis, & membratim dilaceratis, pretio eorum accepto, distraxit. Eos verò, quos Rao ipse detinuit, periculo famis, & frigoris jugiter affligere non desistit. Quid multa? universa, quae excogitari possunt, convicia Beneventanis captioni positis inferuntur. Praeterea die, noctuque minantur, ut Comitem illum Rogerium anathemati deditum super civitatem inducant Beneventanam, & de B. Petri virtute eductam, suae obtineant ditioni, & potestati. Insuper vobis omnibus, qui civitatum dominia, & castrorum vigores tenetis, terroribus multis, variisque tempestatibus minitatur, quatenus unicuique vestrum munitiones, & in quibus confiditis arces auferat, & secundum ejus velle vitam vestram disponat, & prout vult, & quomodo vult; de civibus peregrinos faciat, & de viris locupletatis pauperes statuat, et egenos. Nos itaque mentis suae iniquitatem et excogitationes quibusdam signorum conjecturis, per eos, qui hactenus perpessi sunt, cognoscentes, longè, lateque vitavimus, et pollicitationes suas, tanquam virus mortiferum fugientes, nullo modo paruimus, neque, ut ita dicam, auribus percipere dignati sumus. Auri quippe, et divitiarum o quantas pollicitus est cumulationes, dumtaxat, si ei Ducatus honorem largiri vellemus, divitiarum sanè illarum multimodas evitans promissiones, tum pro Romanae Sedis honestate, quam conservare certavi, tum pro vestri exilii, quod horis omnibus terrore expavi, Deum omnium factorem saeculorum, qui renes scrutatur, et corda, dejeci; et dedignatus sum. Pro vestra credatis confusione, et expulsione divitias tantas promiserat; excogitans ad ejus libitum me usquequaque devoluere, et consensum vestrae largiri exulationi. Ego verò dilectionis vestrae vinculum amplexatus, mori prius vobiscum elegerim, quam ejus pollicitationibus nefandis adhaerere. Vitam igitur, mortisque asperitatem, carissimi confratres, et filii, in vestra tenetis electione, et voluntate, dum-

dummodò pugnare velitis, et vigorem honeſtatis tueri adinvicem exaeſtuatis: prudentiam veſtram certiſſimam expertus ſum, nihilque reſtat, niſi ut omni deſidiâ abjectâ, et cordis torpore depoſito, Romanae Sedis dignitatem, quae pro vobis omnibus aſſiduè intervenit, defendatis; et vobis ipſis, quem tenetis vigorem, et filiis veſtris conſervare conemini. Subvenite itaque Viri fortiſſimi, et bellatores perſpicui, et dum tempus proſperitatis ſuccedit, viribus cunctis juſtitiae, quam amplectimur, ſeveritatem ad ardua ſublevemus. Deus enim, qui juſtitiae via eſt, & lux veritatis, & B. Petri Apoſtoli interventio nos quotidie liberabit, & auxilium a ſancto ejus Solio pietate aſſueta largietur. Haec & multa his ſimilia Pontifice Honorio lachrymis irrigantibus praedicandae, vox militum, populique omnis, qui convenerat, efficitur, & unâ concordiâ clamavere ſe, ſuaque omnia pro B. Petri fidelitate, & ſuâ tradituros: Noviſſime Robertus noviter Princeps ſtatutus coram omnibus taliter pollicetur. En Pater venerabilis, & perſonam, quam aſpicis, & totius Principatus mei, quem tradidiſti, virtutem tuae committo ditioni, & ad tuum imperium omnia ſubjacebunt. Idipſum Rainulphus Comes, & multi alii Proceres, & Epiſcopi, qui convenerant, pollicentur. O quales, Lector, promiſſiones, ſi adeſſes, aſpiceres, & quae ex eorum promiſſis oriebantur lachrymationes, quas ſi univerſas enarrare voluiſſem, faſtidium auditoribus orirentur. Audiens autem Apoſtolicus Honorius multitudinem illam ad ejus exorationes conſentaneam dediſſe concordiam, Salvatori omnium Deo, & Beatis Apoſtolis Petro, & Paulo gratias egit, qui in ſe ſperantibus ſubvenit, & quotidianum praebet auxilium. Continuò ex auctoritate Divina, & Beatae Mariae Virginis, & Sanctorum Apoſtolorum meritis talem eis impedit retributionem, eorum videlicet, qui delictorum ſuorum poenitentiam ſumpſerint, ſi in expeditione illâ morerentur, peccata univerſa remiſit; illorum autem,

qui

qui ibi mortui non fuerint, & confessi sunt, medietatem donavit. Audiens itaque praefatus Princeps, & Comes Rainulphus tanti beneficii gratiam ab Honorio Pontifice prolatam, alacritate ingenti locupletati, cum universis, qui convenerant ad eorum propria recesserunt. Nec mora: totius sui Principatus orbem, & Comitatus, praeconibus tonantibus, feriunt, ut unusquisque ad Pontificis paretur solatium. Populus autem universus eorum imperio consensit. Accesserunt interea praedictus Princeps, & ei salutis consilium inventum intimavere, prius videlicet Ugonem Infantem a Comite illo conveniri oporteret, quoniam quidem datis inter se, & acceptis securitatibus alligati videbantur. Apostolicus autem dictis illorum & assensum praebuit, & eorum fidem commendavit. Confestim quosdam suorum Procerum Comes ille accipiens ad Ugonem conveniendum, ut justitiam ei sequatur, delegavit; addens in mandatis, ut obsides, & fidejussores acciperet, quatenus securitate omni adhibitâ, Curiam Comitis ad justitiam faciendam veniret. Quid multa? neque obsides voluit, nec Curiam Comitis adivit. Comes igitur protinus omnia Pontifici Honorio patefecit, deinde praefatus Princeps, & Comes, sicut polliciti sunt, militum copiosam manum, & peditum innumeram multitudinem arripiens super Castellum ipsius Ugonis Infantis, nomine Lapillosa commeavit. Audiens Guillelmus tunc Rector Beneventanus castellum illud sic obsessum fuisse, civitatis totius partes voce praeconis intonuit, quatenus armis eductis ad expeditionem illam properarent. Populus itaque paratus ad necessaria expeditionis citissimè festinavit. Triduo autem post praefatus Rector sumptis secum fere duobus millibus hominum super Castellum illud tetendit. Cumque sic acriter castrum illud obsessum fuisset, sylva, quae ob ipsius castri tuitionem longo ex tempore surrexerat, celeritèr incisa, & in ignem est conversa. Deinde Beneventanus populus unanimiter aggregatus castri illius aggreditur

ditur munitionem, & eo aggreſſo, viriliter expugnatum eſt, capi quidem, & comburi potuiſſet, dummodo Comitis Rainulphi auxilium ſubveniret; ſed quia Comes ille, prout poterat, auxiliari noluit, Beneventanus populus ad ſua caſtra fatigatus revertitur. Alterâ autem die adveniente Beneventanus aſpiciens populus Comitis auxilium, & Principis non ita viriliter adeſſe, prout polliciti ſunt Apoſtolico, pavore, taedioque correpti ſuper talibus dilationibus mirabantur. Mane autem facto praedictus Princeps tentorium ſuum, & apparatum ejus amoveri praecepit. Deinde Comes Rainulphus pro tempore nivali, & periculoſo iſtante, manere excuſabat in tanta expeditione, ſicque unà cum Principe diſceſſit. Rector igitur, illorum deprehendens excuſationes, ut populus omnis ad civitatem reverteretur, praecepit. Nec mora, juſſa ſumentes, curſu rapido repedaverunt; obſidio autem illa IV. Kalend. Februarii facta eſt. Praefatus itaque Pontifex, qui apud Montemſarculum (*) morabatur, caſtrum illud ſic dimiſſum fuiſſe deprehendens, & pollicitationes Principis, & Comitis non circa eum proſperè commorari, dolore inaudito turbatus ultra quam credi poteſt condoluit infremendo. Continuò iter arripiens, Romanos fines adivit. Princeps itaque, & Comes doloſas ſuas machinationes circa Pontificem excuſabant Honorium. Apoſtolicus autem univerſa, quae facta fuerant, et audita, cordis ſecreto conſervans, torvo, ut ita dicam, lumine eos aſpectans, ſicut mente conceperat, feſtinavit. Quibus ita peractis Gualterio Tarentino praecepit Archiepiſcopo; ut Beneventum veniens, civitatis negotia ſtudioſè curaret, & ejus conſilio civitatem tueretur. Inſuper etiam Rectori praefato mandavit, ut ſolidos de regalibus acceptos Archiepiſcopo illi committeret, de quibus milites ci-

(*) Nunc etiam vulgariter *Monteſarchio*: & alii corrupte *Mons Herculis*, & *Mons Aureus*.

civitatis armarentur, et auxilium ſecundum vires praeberetur. Rector itaque ſolidos illos militibus largiri diſtulit, dum uſque literis propriis mandatum accepiſſet, et imperio accepto equitibus ſolidos illos elargitus eſt.

Anno 1128. Dom. Incarn. et IV. anno Pontificatus Domini Honorii Papae menſe Martio VI. Indict. Hoc anno Papa Honorius venit Beneventum cum ducentis militibus Romanorum, et invenit Robertum Principem Capuanum, et Comitem Rainulphum cum exercitu magno, et civium Beneventanorum multitudine ſuper caſtellum Turris Palatii, et illud valde expugnantes, et obſidentes, quod caſtellum erat Ugonis Infantis. Ugo enim ipſe contra praedictum Principem, et Comitem Rainulphum inſtabat, et caſtro illo ſic obſeſſo, et mirabiliter expugnato, Dominus, qui illud obſervabat, quia illud defendere non valebat, in poteſtate Principis, et Comitis tradidit. Quibus ita peractis, praedictus Apoſtolicus Honorius audiens Comitem Rogerium Siculorum contra ejus voluntatem quotidie inſiſtere, et Apuliae partes detinere, Robertum Principem nomine, et Comitem ſubmovit, ut exercitu congregato ſuper Comitem illum Rogerium feſtinent. Quid multa? ſimul cum Principe, et Comite illo Apuliam deſcendit praedictus Apoſtolicus, et Grimoaldum Barenſem, & Tancredum vocari praecepit, ut omnes unanimiter adversùs Comitem Siculorum inſiſtant, quod & factum eſt. Comes itaque Rogerius, ſentiens Apoſtolicum cum exercitu valido militum, & peditum, & Baronibus illis adversùs ſe venientem, in montana ſeceſſit, devitans Apoſtolici virtutem, ne aliquo modo aliquid ei ſiniſtrum contingeret, & ſic per quadraginta dies Apoſtolicus ille ardenti ſole menſis Julii fatigatus; Comitem illum obſedit. Interea praedictus Princeps, quia delicati corporis erat, & laborem ſuſtinere non poterat, cepit a fidelitate Apoſtolici declinare, excogitans qualiter caſtra ejus dimitteret, et ad propria repedaret, et

ten-

tentoria ſua amoveri fecit, et iter arripere conabatur. Apoſtolicus itaque Principis fraudem, et aliorum Baronum deprehendens, pactis intervenientibus, Ducatum praedicto Comiti Rogerio per Cancellarium Americum, et Cencium Frajapanem ſe daturum promiſit, et ut Comes ille circa Beneventum veniret, ibique Ducatus honorem ei firmaret. Et his actis, Beneventum Apoſtolicus ille revertitur, et Comes ille exercitu ſuo aggregato Beneventum venit, et in monte Sancti Felicis (*) caſtrametatus eſt. Inde pactis inter ſe compoſitis, et promiſſionibus adimplendis, praedictus Apoſtolicus in octavo die Aſſumptionis Sanctae Mariae Ducatus honorem Comiti illi in conſpectu fere viginti millium hominum largitus eſt, ad Pontem ſcilicet Majorem juxta fluminis ripam poſt ſolis occaſum; multis enim negotiis intervenientibus dies ille totus diſputando inter ſe conſumptus eſt. Et quia Comes ille civitatem Beneventi introire dubitabat, ideo praedictus Apoſtolicus foris, ut dictum eſt, ad praedictum Pontem exivit, & Ducatus ei tribuit honorem; & Ducatu accepto Dux ille ſacramento juravit non eſſe in facto, vel conſenſu, ut B. Petrus, & Dominus Papa Honorius, ejuſque ſucceſſores catholici civitatem Beneventanam perdant, & Principatum Capuanum non capiat, vel permittat ad capiendum. Et his omnibus actis Salernum revertitur, & Siciliam repedavit. Diebus autem non multis elapſis praedictus Pontifex Honorius, conſilio accepto Romam reverſus eſt. Sed priuſquam Urbem Romam ingrederetur, pars quaedam Beneventanorum ſecundo die ſtante menſis Septembris, Guillelmum tunc Beneventanum Rectorem in ſacro Palatio Beneventano gladiis eductis, occidit. Videlicet miſer ille Rector furorem partis illius fugere tentans poſt Altare S. Joannis de Capella Palatii fugit, & ibi ſe occultans infra pedes Joannis Presbyteri, qui ibi

(*) Adhuc uſque ad praeſens ita vocitatus.

Miſſam tunc celebrabat, ſe abſcondit; ſed evadere non potuit. Ibi verò cultris percuſſus eſt, & foris eductus de Palatio illo projicitur, & pedibus ejus funem ligaverunt, ſicque per civitatis plateam uſque ad Carnariam (L) Sancti Laurentii, heu miſer, lapidibus obrutus productus eſt. Et eo defuncto, populus civitatis furore arreptus, domum Potonis Spitametae, & Joannis, & Guiſlitii Judicum, & Tranſonis, & Laurentii, et Lodoici medici deſtruxerunt. Ipſi verò, et Dauferius Judex, populi caventes ſuperbiam ad Montemfuſcum fugiunt. Continuò communitate intra ſe ordinatâ, populus fere totus juravit, ut ex tunc, et ſeptem annis completis, et quadraginta diebus non eſſet habitator civitatis praedictus Poto Spitameta cum aliis ſupradictis, qui civitatem exierunt.

Eodem anno Joannes Abbas S. Sophiae octavo die ſtante menſis novembris mortuus eſt, & Franco, qui tunc erat Manſionarius electus eſt. Audiens autem praedictus Pontifex mortem Rectoris illius ſic contigiſſe, dolore turbatus valde, civitati Beneventanae minatur ultio-

(L) *Sicque per civitatis plateam uſque ad Carnariam S. Laurentii, heu miſer, lapidibus obrutus, productus eſt.*] *Per plateam Beneventi*, inquit, non *per plateas*; quae tunc quoque e Sacro Beneventano Palatio, in ſumma urbis re, & nomine regione ſito, ducebat recto, nec minore itinere, quam omnis ejuſdem urbis oſtenderetur, nuncque extendatur longitudo, ad Portam S. Laurentii, in regione poſitam inferiori. Apud quam exterius de more erat *Carnaria*, fuitque etiam ad Salernitanae urbis Portam Novam, & ad Capuae Portam pariter Novam, ſive Caſtelli olim, nunc dictam Portam Neapolis: hoc eſt locus ſub dio, muris ſeptus, ad quem ſuſpendii morte, unde ei fortaſſe nomen: nam latinè eſt *Carnarium* cella, ubi caro ſalſa ſuſpenditur; alterovè ſupplicii genere perempti, ſed & viliſſima capita ſemihumanda comportabantur, Italicè tunc dictus: *Carnaro*, & *Carnajo*, quem Florentina Academia in ſuo Dictionario, in verbo, *Carname*, valere ait, *ſepoltura comune di Spedali, o di ſimili luoghi* (*).

(*) Si itaque dicas ad Eccleſiam S. Laurentii, ſitam etiam num extra praefatam Beneventanae urbis Portam cognominem, ubi vetuſtiſſimorum etiam operum rudera apparent, & ad ejus noſocomion, quod inibi fuerat, ſpectaſſe id genus ſepulturae, atque *carnariam*, non repugnabo.

tionem pro tali facinore insectari. Continuò consilio accepto miserunt ad praedictum Pontificem Legatos, qui dicerent mortem Rectoris per stultos, & viros iniquos advenisse, rogantes, ut Rectorem idoneum mitteret, & pacem donaret Beneventanis. Pontifex autem consilio accepto Dominum Girardum Cardinalem Rectorem nobis mandavit.

Anno 1129. Dom. Incarn. Hoc anno praedictus Papa Honorius Beneventum venit, & mense augusto praedictum Franconem Abbatem monasterii S. Sophiae consecravit, & precatur Beneventanos, qui communitatem fecerant, ut praedictum Potonem Spitametam cum jam dictis civibus, quos de civitate ejecerant, revocarent Beneventum, quod obtinere non potuit. Unde Apostolicus valdè iratus de Benevento exivit, & ad Vicum quendam, qui dicitur Leocabante, secessit, & rogavit praedictum Ducem Rogerium, qui ibi morabatur, ut in mense majo venturo cum exercitu veniret, & de civibus Beneventanis ultionem acciperet, quod Dux ille sacramento juravit taliter facturum. Inde Apostolicus ille ad castrum Ceppaluni adivit, & civitatem praedari fecit, & sic valde iratus Romam repedavit. Et hoc anno corpora Sanctorum Januarii, Festi, & Desiderii Roffridus tunc Archipraesul foras produxit de Altari, in quo antiquo tempore jacuerant, & revera non honestè, sicut decebat loco illo manebant. Unde in Basilicam, quam Gualterius Tarentinus Archiepiscopus, pro Sanctorum illorum dilectione construi fecerat, magno cum honore, & laetitia, praedictorum Sanctorum ossa collocata sunt, nobis videntibus, & illorum ossibus osculantibus.

Eodem anno Dominus Papa Honorius medio mense februario viam universae carnis ingressus est ad Dominum: Et Dominus Innocentius electus est, post quem Innocentium die ipso ad horam tertiam Petrus Portuensis Episcopus Petrum filium Petri Leonis elegit pro Anacleto,

cleto. Deinde Innocentii illius electionem damnantes, Anacleti Pontificis electionem confirmabant: cumque Leo Frangepanem, qui partem Innocentii sequebatur, electionem Anacleti audivisset, cepit Romanos cives fideles suos, & amicos exhortari, ut ejus faverent auxilio. Inde Leo germanus praefati Anacleti aerario aperto, totum fere populum Romanum rogavit, ut juxta vires fratris, electionem tueretur, quod & factum est. Sicque ab utraque parte graviter civile bellum saevissimum inceptum est.

Anno Dom. Incarn. 1130. mense martii VIII. Ind. Cum praedictus Anacletus electus fuisset, Beneventanis mandavit, qualiter ipse electus fuisset, et ut Beneventani sibi facerent fidelitatem. Praefatus igitur Innocentius consecratus Pontifex videns Populi Romani divisiones, et civilia bella quotidie oriri, consilio habito, ultra montes perrexit ad Regem Francorum, et ad alios Romanae Sedis fideles, qui honestè, et diligenti cura ab eis susceptus est. Continuò apud Rhemensem civitatem Synodum celebravit; ad cujus Conventus praesentiam Archiepiscopi, et Episcopi fere centum (sicut accepimus) et quinquaginta, convenere. Ibi Anacletum illum, et ejus fautores vinculis excommunicationis alligavit.

Eodem anno praedictus Roffridus Beneventanus Archiepiscopus mortuus est, et Landulphus filius Roffridi de Garderisio electus est in Archiepiscopum.

Eodem anno praedictus Anacletus venit Beneventum; deinde Abellinum civitatem ivit, et cum praedicto Duce Rogerio stabilivit, ut eum Regem coronaret Siciliae.. Et his statutis, Anacletus ille Beneventum revertitur, et Dux ipse Salernum, deinde Siciliam remeavit. Anno igitur ipso praedictus (M) Anacletus Cardina-

(M) *Anno igitur ipso praedictus Anacletus Cardinalem suum, Comitem nomine, ad Ducem illum direxit, quem die Nativitatis Domini in civitate Pa-*

dinalem suum, Comitem nomine, ad Ducem illum direxit, quem die Nativitatis Domini in civitate Palermitana in Regem coronavit. Princeps verò Robertus Capuanus coronam in capite ejus posuit, cui non dignam retributionem impendit. Et eodem anno ipse Anacletus consecravit Romae praedictum Landulphum Archiepiscopum. Et his omnibus actis, idem Rex Rogerius, exercitu congregato, comprehendit Amalphiam; cum-

Palermitana in Regem coronavit, Princeps verò Robertus Capuanus coronam in capite ejus posuit, &c.] De Rogerio in Regem coronando convenerat primùm inter ipsum, & Anacletum apud Abellinum hoc anno, aliquanto ante 5. Kal. Octobris: & deinde praedicto die Anacletus, jam Abellino Beneventum reversus, Diploma conscripsit de Regio titulo, ac Regno eidem impertiendo, quod prostat apud Baronium.; & tandem in Dominicae Nativitatis proxime subsecuta celebritate ea coronatio peracta est apud Panormum ordine, quem exposuit superioribus verbis Falco, sed susius Alexander Telef. lib. 2. cap. 1. & seqq. Sed haud latet me esse, qui affirment, non semel, sed bis, nec tunc primum, sed anno antecedenti, Idibus Maji, Rogerium, proprio arbitrio persuasum, Regiâ se coronâ, etiam apud Panormum, redimitum fuisse per manus quatuor Archiepiscoporum; Beneventani videlicet, Campani, Salernitani, & Panormitani, adstantibus compluribus aliis Episcopis, Abbatibus, ac viris religiosis, praeter Dynastas, nobilesque milites admodum frequentes. Qui ejusce narrationis auctorem se habere contextantur ineditum Chronicon Maraldi, nec dicunt quantae antiquitatis, Monachi Carthusiani; quibus facile assentiri non possum, tacentibus omnibus antiquis, & praecipuè Alexandro Telesino, qui Rogerii benevolus, & familiaris coronationem ejus summo sumptu, hominumque omnis conditionis frequentiâ in Dominicis Natalitiis, ac perinde in exitu anni 1130. Antipapae Anacleti auctoritate actam, & a Falcone descriptam, literis cum consignet; haud antecedentem, vel in ipsius Rogerii gratiam, siluisset, nec pompa, nec Antistitum, Procerumque minori conventu, quin nullo tunc in Romana Ecclesia schismate vigente; sed Honorio sedente, Rogerii eo temporis momento amicissimo, celebratam: uni Fazello superiori seculo descriptam Decade 2. lib. 7. sed vah quam inconvenientia simul componenti! Sane quisquis ille fuerit Maraldus, is quidem unius tantum meminit coronationis, sicut facit Fazellus; & praeterea non incongruè coronam Rogerio a praefatis Archiepiscopis impositam, est commentatus; quippe Regem, qui Siciliam, cujus Metropolis Panormus, cunctamque Cis Tyberinam Italiam, Beneventano olim, Salernitano, & Campano Principatu fere comprehensam obtinebat, ab Archiepiscopis earundem urbium condecebat coronari; quibus suos Principes inungere, ex antiquo more, & Privilegio competebat; atque eâ ratione veluti quadruplici corona unico actu redimiri, ad instar scilicet quatuor Dynastiarum eodem ab Rege sub uni-

cumque praedictus Anacletus, ut supra cum Duce Rogerio apud civitatem locutus esset Abellinum, Beneventum revertitur, et consilio accepto vocari fecit praedictum Joannem, et Dauferium, et Benedictum Judices, et Lodoicum medicum, et Potonem Spitametam, et accipiens ab eis ducentos solidos reduxit illos in civitatem, et omnes illorum possessiones concessit eis: deinde cum illis, et aliis suis fautoribus tractavit, quomodo communitatem frangeret, quae infra civitatem conjuraverat a tempore mortis praenominati Guillelmi Rectoris. Saepissime etenim relatum fuerat, quod ob ejus infestationem, et civitatis detrimentum communitas illa fuisset ordinata, maxime a tempore praedicti Papae Honorii, quatenus idem Papa eis, qui Rectorem illum interfecerant, nocere non posset. Item sibi narratum fuerat, quomodo idem Pontifex Honorius Beneventum venisset post mortem praedicti Rectoris, et cum civibus satis, satisque fuisset locutus, ut Judices illos, qui ab illius mor-

unico Regno possessarum; nam id antiquitus exemplo, ut autumabant; petito ex Sacris literis usurparunt: atque ut Hincmarus Episcopus Remorum in coronatione Caroli Calvi de Regno Lotharii Metis acta in an. 869. quae extat unà cum ejusdem Regis Capitulis, est ad Populum praefatus, *Reges quando Regna obtinuerunt; singulorum Regnorum sibi diademata imposuerunt*. Et praeterea non ab uno Episcopo, sed a pluribus simul coronam Regi imponi solitam, quod in priori illa Rogerii coronatione observatum fuit, Maraldus tradidit, ex altera ejusdem coronationis Caroli Calvi descriptione, adjectâ ad finem praefatorum Capitulorum clarè patet. Sed ad veram, & a nostro Falcone descriptam Regis Rogerii coronationem, ut me convertam; *Princeps Robertus Capuanus*, ait ille, *coronam in capite ejus posuit*; quod scilicet suae dignitati, qua ceteros omnes Barones, ipsumque Sergium Mag. Militum Neapolitanum, ut est apud Telesinum lib. 2. cap. 1. Rogerio tunc obnoxios supereminebat, ac subjectioni, qua eidem obstrictus erat, concedens fuit: nam Roberti Patruus, & decessor, Princeps Richardus II. ut perhibet Gaufredus Malat. lib. 4. cap. 26. *homo* Rogerii quondam *Apuliae Ducis factus fuerat*, cujus Ducatus jam ad praesentem Rogerium pervenerant jura; simillimoque exemplo legitur apud Rigordum coronatus Remis Philippus Rex Francorum a Rhemensium Archiepiscopo Romanae Sedis Legato, *astante Henrico Rege Angliae, & ex una parte super caput ejus ex debita subjectione coronam portante*.

morte Rectoris exultaverant, in civitatem permitterent introire, et ad domos eorum, quamvis destructas, remeare, quod obtinere non potuit. Unde, ut praediximus, idem Pontifex Honorius valde iratus de Beneventana civitate exivit, et cum Duce Rogerio de civitatis tractavit desolatione. His, et aliis multis praedicto Anacleto de Communitate illa sic ordinatâ relatis, continuò consilio praedictorum Judicum, et aliorum ejus fautorum communicato, Anacletus ipse Robertum Capuanum Principem, qui tunc sibi favebat, vocari praecepit, ut virtute militum copiosâ stipatus ad eum festinaret, qui nunciis acceptis, sicut manducaverat, acceleravit. Confestim fractionem communitatis faciendam cum eo disponens, precatur eum, ut super hoc viriliter auxilietur. Quid multis? die constituto in octavis quidem Epiphaniae, et praefato Principe cum suis insistente, vocatur Rolpoto de Sancto Eustasio, qui praecipuus super illa videbatur communitate ferventior, et Beneventus (*) de Joanne de Rocca (N), et Roffridus de Anselmo, et Dauferius Barbae majoris, aliique ejusdem Rolpotonis sequaces, qui acciti in palatio Dacomarii, ubi tunc Anacletus ipse, consilio celebrato, morabatur, conveniunt, ut, quid Anacletus peteret, audirent. Ex adverso denique Crescentius tunc Rector fere quadringentos suos vocaverat fautotes armatos, ut eos vocatos sine audientia caperet. Continuò Anacleti fautores sic armati, et Principis vigorem habentes, insurgunt, armisque eductis Rolpotonem

illum,

(N) *Et Beneventus de Joanne de Rocca*) Recte quidem, non *Benevenutus*. Sicuti vir alter apud Falcandum ab nomine urbis Salerni: *Salernus* est appellatus, ita & hic a Benevento. *Beneventus*. Horum itaque filii si a genitorum nominibus fors tulisset, ut gentilitia traxissent cognomina, facile nunc non nemo gentes sic denominatas genus duxisse ex Principibus earumdem urbium autumaret: scilicet quoniam pari ratione plures familias a possessis locis, & oppidis appellatas constat: At patrii etiam loci nuncupatio in stirpis nomen saepius transivit, quod notum.

(*) Al. Benevenutus.

illum, et cunctos, qui cum illo venerant, turpiter comprehendentes in palatio illo Dacomarii vinctos tenuerunt, deinde per plateas eorum amicos inventos comprehenderunt. Joannem verò quendam, ut ita dicam, Jocularium, ultra quam credi poteſt, lapidibus, gladiiſque diverſis trucidant, et vulneribus multis afflictus de eorum manibus ſemiviuus evaſit, qui plures poſtea advixit annos. Cumque praefatus Rolpoto cum ſequacibus ſuis taliter captus fuiſſet, ſtatuit praedictus Anacletus, ut Perſicum, et Roffridum Judices caperet, qui actibus illorum conſenſerant, et quorum conſilio longo ſic tempore communitas illa regnaverat. Praedictus autem Perſicus, et Roffridus Judices hujuſmodi conſilia per amicos ſentientes, civitatem ſilentio exeuntes manus Anacleti, et inimicorum evaſerunt; ſicque per dimidium fere annum exulaverunt. Audiens itaque praedictus Anacletus ſic Perſicum, et Roffridum diffugientes, mirabiliter contriſtatus eſt, et mirabatur, quomodo ejus conſilium eſſet patefactum. Excogitaverat enim, ut ſi Judices illi capti fuiſſent, in Siciliam illos captivos, Beneventum nunquam reverſuros, tranſmitteret. Et his actis a compluribus praedicti Rolpotonis amicis Anacletus ille rogatur, ut Rolpotonem illum a vinculis ſolvat, qui orationibus eorum favens, a vinculis eum abſolvit, qui ſacramento firmavit jam amplius Communitatem illam, vel aliam nunquam tenendam. Alios verò ejus ſequaces ſacramentis ligatos de civitate projecit, ut ſine ipſius Anacleti voluntate, vel ſui Rectoris non ingrediantur Civitatem. Quibus omnibus ita peractis, praedictus Anacletus die Kal. martiarum Salernum ivit, deinde conſilio accepto Romam redeundi diſpoſuit. Cumque de captione praedicti Anacleti Rolpoto ille evaderet, cepit mirabiliter, mirabiliuſque multas, variaſque in pectore moliri machinationes, qualiter contra Anacletum, et ejus fautores, qui ſe turpiter comprehenderant, & quorum inſtitutione hortum ſuum vendiderat ſexaginta Romanatos,
quos

quos praedicto dederat Anacleto ; ajebat quidem Rolptoto ille ,morti se prius velle succumbere , quam captivitatem suam, & amicorum suorum impunitam dimitere . Coepit itaque nova quotidie experiri consilia, & contra suos adversarios torvo semper vultu, & animo excogitare .

Anno 1131. Dom. Incarnat. mense Martio : Diebus non multis evolutis praedictus Beneventus cum sequacibus suis, VIII. die intrante mensis Maji, armis acceptis , Beneventum ingrediuntur , & domum ipsius Dauferii Basaforte ascendunt, ibique audaci animo permanserunt. Miserunt itaque amicis suis, ut ipsis in plateam propalatis unanimiter subveniant, & de adversariis suis accipiant ultionem, quorum consilio de civitate expulsi fuerant: nec mora, praedictus Beneventus, & ejus sequaces caeperunt viriliter gladiis, lapidibusque debellare. Audiens igitur praedictus Crescentius Rector, sic eos audacter civitatem fuisse ingressos, turbatus animo, & valde admirans campanam Palatii pulsari praecipit, quatenus omnes sui fautores cursu rapido ad eos ejiciendos festinent. Quid plura ? armis eductis ad domum Dauferii Basaforte descendunt, & viriliter defendere conantur, ne sic civitas ab eorum invasione turbetur. Beneventus autem , & socii ejus amicorum suorum auxilium non adesse aspiciens, domum illam Dauferii ascendunt , & per domos alias diffugientes, & plateas , de civitate exeunt , & de manibus persequentium incolumes evaserunt , & eis sic fugientibus domum praedicti Dauferii , & aliorum , qui eis consenserant, prostraverunt . Ab illo autem die discordia multa , & inaudita inter concives orta est . Persicus interea , & Roffridus Judices , timore inimicorum coacti civitatem Beneventanam ingredi non audebant; tandem cognoscentes, praedictum Anacletum Capuanam Civitatem applicuisse, ut Romam reverteretur, habito consilio, civitatem ipsam Capuanam audacter ingrediuntur. Inde Robertum Prin-

Ff 2 cipem

cipem tunc Anacleti fidelem ſuppliciter precantur , ut ejus interceſſione amorem Anacleti invenire mereantur, & licentiam ad poſſeſſiones ſuas remeandi . Robertus, itaque Princeps abſque mora, Anacletum adiit, & eum prae dilectione eorum invenienda pulſavit . Quid multis? petitionibus Principis Anacletus favens, literis datis, licentiam redeundi, & ſecurè habitandi in civitate eis largitur; ii vero redeuntes ad Portam Sancti Laurentii pervenerunt, diſponentes ad propria, fronte libera, ſicut ab Anacleto acceperant, reverti. Sed turba inimicorum copioſa, ſimul cum praedicto Creſcentio inſurgens, crudeliter, ne introirent, minatur. Ipſi vero proterviam eorum, & minarum copiam ſentientes, ſalutis conſilium arripiunt , & ad praedictum ſunt reverſi Anacletum, qui adhuc Capuae morabatur . Continuò pedibus ejus proſtrati , omnia , quae dicta , quaeque facta ſuper ſe fuerant , è veſtigio retulerunt . Anacletus igitur ſuper hoc iratus , cepit contra Beneventanos mirabiliter minari. Tandem ex conſulto Principis eos ad civitatem remiſit, dans eis Cardinalem ſuum, ut eo viſo, & audito fidem darent , eoſque pacificè ad propria eorum reverti permitterent . Venerunt itaque cum praedicto Cardinali , quo audito , omnique depoſito furore cum civibus cives ipſi permanſerunt. Interea praefatus Rolpoto amicorum ſuorum fretus auxilio die, noctuque nova ſemper conſilia, & conventicula ſuper praefato Creſcentio, & ejus conſpiratoribus palam quandoque, privatim aliquando, adinveniebat. Tractabat quidem Rolpoto de Creſcentio , & ejus conſentaneis ultionis poenam accipere , reminiſcens doloris , & captivitatis, ſimulque horti ſui venditionis , & qualiter ſexaginta romanatos per eos perdidiſſet. Praedictus autem Creſcentius Rolpotonis illius , & ejus amicorum murmur , & minarum terrores deprehendens de Palatio Curiae deſcendit , & apud Monaſterium S. Sophiae permanſit : relatum ſiquidem ei fuerat , quod ſicut praedictus Guillelmus

mus Rector, ita & ipse in Palatio trucidari disponebatur, qui quidem ferociam talem, & mortis asperitatem devitans, quasi securus infra ipsius Monasterii claustra manebat. Amici igitur ipsius Crescentii, & praefati Judices ad eum animosè conveniunt, &(*) Curiae statum simul cum eis obtineat. Ipse vero Crescentius hortationibus eorum, & monitis nullo voluit modo favere. Nam per amicos revera suos saepe ei referebatur, quod si Palatium reverteretur, membratim eum dividerent mortе inopinatá; unde, ut praediximus, Crescentius ipse minas illorum, & terrores devitans, infra idem Monasterium usque ad festivitatem Sancti Angeli, quae III. Kalend. Octobr. colitur, moratus est. Cernens praeterea praedictus Crescentius Rector Rolpotonem illum, & ejus auxiliarios die, noctuque minarum terrores, & convicia super se exercere, & evidenter super eum velle insurgere, cepit cum fautoribus suis studiosè tractare, qualiter tanti veneni mortiferi flammas posset extinguere.. Praedictus interea Rolpoto horis omnibus minabatur, quod si Crescentius ipse sexaginta romanatos, quos Anacletus ei abstulerat, ei non reddidisset, remotâ omni caligine, de corpore ejus inauditam sumeret ultionem. Advocans igitur praedictus Crescentius suos omnes fautores, cepit cum eis agere, quid super hoc esset faciendum. Pars quippe ejus amicorum diligenter, & dolo remoto, Crescentium illum hortatur, & monet, ut illos sexaginta romanatos de Curiae regalibus praedicto redderet Rolpotoni, quatenus vel sic a tanta ruina, & timoris tempestate securè possent permanere. Ad haec Crescentius ipse coram eis ajebat, se romanatos ipsos ei reddere dubitare, praecipuè cum Anacletus ille in scriniis suis pecuniam illam detulisset. Unde timens asserebat, quod si pecuniam illam sine Anacleti consilio redderet, proculdubio ejus incurreret furorem. Dum haec,

(*) Al. *ut*.

haec, & alia Beneventi geruntur, Crescentius ipse legatum suum ad Anacletum direxit, notificans omnia, quae ei acciderant, & qualiter pro pecunia Rolpotoni ablatâ, ipse cum amicis suis mortem quotidie expectaret. (O) Insuper, quod pro ipsius Rolpotonis timore de palatio descendisset, & infra Sanctae Sophiae Coenobium permansisset: nunc vero & de pecuniae illius redditione, & de caeteris, quae ad vos misimus, quid sit agendum, nobis remittatis. Praedictus itaque Anacletus hujusmodi sinistrum accipiens legatum, dolore cordis turbatus, vocari fecit quosdam suorum amicorum, & cum eis, quid facto opus esset, tractavit. Quaedam vero pars ejus amicorum, ut redderetur pecunia, pro qua Rector ejus, & civitas turbata trepidabat, confirmavit. Sed Anacletus, ut erat viperei cordis, dejecit consilium, & Crescentio delegavit, pecuniam illam non reddere. Vitâ enim comite, ipse Beneventum veniret, & tempestatis hujus turbinem ad portum perduceret salutis. Reversus igitur ab Anacleto Legatus literas haec omnia continentes praefato dedit Crescentio, qui magis, magisque confisus literarum continentias adimplevit. Audiens autem praefatus Rolpoto Anacletum sic praecipientem, & Crescentium reddere dubitantem, cepit ferventiùs inflammari, & cum Roberto Principe Capuanorum, & Rainulpho Comite meditari, qualiter de Crescentio Rectore, et ejus amicis, qui causâ perditionis

nis

(O) *Legatum suum ad Anacletum direxit, notificans omnia, quae ei acciderant; & qualiter pro pecunia Rolpotoni ablata ipse cum amicis suis mortem quotidie expectaret*, &c. *nunc verò, & de pecuniae illius redditione, & de caeteris, quae ad vos misimus, quid sit agendum, nobis remittatis*.) Dissonam qui videas eodem in contextu sermonis formam usurpari, ne deesse hic quicquam suspiceris; sicuti nec ad ann 1127. ubi omnino par legitur eloquutio: non enim infrequens fuit ea variatio apud Auctores mediae aetatis. Vide Historiam Miscell. lib. 15. ubi de Justino Imp. & Anastasium Bibl. in Silverio bis, & in Vigilio: omitto Anonymum Salernit. ineditum, & fort. alios.

nis ejus fuerant, ulciſcatur, quod poſtea rei probavit eventus. His, et aliis conflictationibus inter ſe habitis; et pro multis antiquis inimicitiarum generibus, quae ad memoriam ducebantur, concordia illa ad fructum tranquillitatis perduci non potuit. Praefatus igitur Princeps, et Comes Rainulphus Rolpotonis illius dulcia audientes colloquia, et aureas, argenteaſque pollicitationes, ſacramentis communibus juraverunt, cum res, et tempus expoſtularet, ſibi adinvicem ſubvenirent. Sed ne tempus tarditatis me apprehendat deſcribendi, ad ea quae neceſſaria imminent, et opportuna videntur, ſuccincte feſtinemus. In ſubſequenti igitur tractatu, vitâ comite, deſcribemus, qualiter praedictus Creſcentius cum praedictis Judicibus, aliiſque eorum amicis, et alii fere quadringenti tali inventâ occaſione de civitate fuerunt exulati. Plura etenim veritate munita, et quae ipſe viderim omni remotâ dubietate, ſi ſingillatim deſcribere vellem, et tempus deficeret, et ego, licet incultus, ſub tanti laboris ſudore defeſſus ſuccumberem. Nihil etenim lectoribus, et audientibus proderit mendacia proferre, et vanitate repleta, cum tot, ut praedixi, vera habeantur, quae Domino favente, ad poſteritatis memoriam ducere curamus.

(P) Anno igitur 1132. Dom. Incarnat. menſe Martio IX. Indict., Luna ſplendorem ortus ſui derelinquens in ſanguinis colorem converſa eſt, quam nos aſpicientes, prodigium fore credidimus. Hoc anno praedictus Anacletus venit Salernum. Et praefatus Rex Rogerius videns Tancredum de Converſano, virum utique prudentem, et animoſum, rebellem

(P) *Menſe Martio VIII. Indictionis*) Scribe *X. Indictione*. Et an. 1135 *Indictione XIII.* non *XII.* Nec de recta dubites annorum conſignatione, quibus ceterae omnes bene competunt a Falcone aſſignatae Indictiones; & praeterea apprimè eis conſentiunt temporum characteres pluribus hujus Chronici locis deſcripti, ſcilicet ad an. 1109. 1114. 1120. 1132. & 1137.

lem ſibi, et reſiſtentem, conſilio habito, exercitum congregavit, et ſuper caſtrum Brindiſii ejuſdem Tancredi feſtinavit, et illud terrâ, marique obſedit, ſicque mirabiliter expugnatum ſuae illud obtinuit poteſtati, et his actis ſuper civitatem Barenſem exercitu convocato feſtinavit. Nec mora; civitatem illam diverſis cepit expugnare machinationibus: per quindecim verò dies civitas illa obſeſſa, et expugnata eſt (Q). Tandem civium Barenſium traditione manifeſtâ (*), civitas ipſa ad Regis poteſtatem tradita eſt, et civitate ipſa ſic comprehenſa, Grimoaldus (**) Princeps, vir valde mirabilis, et bellicoſi ſpiritus a quibuſdam concivibus captus eſt, et ad Regis poteſtatem perductus, quem Rex ipſe confeſtim captivum cum uxore ſua, et filiis ad Siciliam mandavit, ſicque totam Apuliam ſuae ſubegit poteſtati. His ita peractis minabatur Rex ipſe Principem Robertum, et Rainulphum Comitem exhaeredare. Eodem anno Rex praefatus deprehendens Comitem ipſum Rainulphum convicia multa, et afflictiones Mathildi uxori ſuae inferre ejuſdem Regis ſorori, quam, ultra quam credi poteſt, diligebat, conſilio habito, ipſam ſuam ſororem vocari mandavit, quam honeſtè accipiens eam dulcibus colloquiis conſolatur, et eam in Siciliam mandavit. Hoc anno

(Q) *Tandem civium Barenſium traditione manifeſtâ Civitas ipſa, ad Regis poteſtatem tradita eſt.*) Non igitur vi capta a Rogerio fuit Baris; ſed ejus cives proditionem fecerunt, nempe poſt tres fere hebdomadas obſidionis, ut ait Alexander Teleſ. lib. 2. cap. 21. qui non in aliam ſententiam eſt capiendus. Idque Falconis plane denotat ſermo, uſurpari ſolitus iis, qui in forenſibus concertationibus judicio victi manus dabant, ac manifeſtare ſe de re injuſtè poſſeſſa, hoc eſt eam legitimis dominis renuntiare, publico ſcripto profitebantur. Sic etiam Aymoinus lib. 5. cap. 5. de Barcinone ab Imp. Ludovico Pio recepta. *Tradita*, inquit, *& patefacta civitate* (quod idem valet, ac *manifeſtata*) *primo quidem die cuſtodes illùc Rex deſtinavit.*

(*) Al. *manifeſtata*.

(**) Ex ſtirpe quidem Principum Beneventi ante expulſionem Radelchiſii in aliquo illius Principatus loco translatus, ut vitam, ſtirpemque adſervaret ſuam.

anno Rex ipse praedictum Principem, et Comitem Rainulphum cum ducentis militibus ad auxilium praedicti Anacleti Romam delegavit, et eis euntibus, sicut praedixi, uxorem jam dicti Comitis, et filium, et civitatem Abellinum ei abstulit; cum autem Princeps, et Comes Roma reverterentur, turbati animo, et dolore immenso percussi mirabantur, qualiter Rex ipse ejus uxorem abstulisset, praecipuè tamen Comes Rainulphus, cujus uxor charissima, et filius sic ablati fuissent, palam quandoque, aliquando privatim lachrymis conquerebatur manantibus, injuste conjugem, et filium perdidisse. Inde per se ipsos, et amicos eorum praedictum Anacletum rogaverunt, ut a Rege Rogerio impetraret reddi filium, et uxorem. Anacletus igitur Regem per nuncios precatur, ut uxorem Comiti redderet, et filium, quod obtinere non potuit. Unde Comes ille dolore accensus, ultionis tempora rogabat. Quid multa? cum praedicto Principe, et Magistro militum Neapolitanorum, et aliis amicis alligatus, cum duobus millibus equitum, et pedestrium multitudine propalatus exivit. Exivit quidem laetanti animo, et intrepidus, et morti primum succumbere desiderabat, quam exhaeredatus ab illo aliena peteret, et incognitas partes adiret. Famam vero Barensis civitatis, et Grimoaldi Principis, et Tancredi, quos olim dilexerat, ante oculos ferens, et qualiter eos afflixerat malis, mori gladio orabat, et ense deficere, quam tali, tantâque Regis potestate colla ligare. Nec mora; Princeps ille, et Comes, ut fati sumus, cum duobus millibus equitum, et peditum armatorum magnitudine innumera pugnaturus, et defensurus a Regis proposito in planitiem Montis sardi castrametati sunt. Coelorum quidem suppliciter precantur, ut coelelesti accincti auxilio minas Regis, et timorem evadere possint. Quotidie Comes ille suos lachrymando orat, et monet, quatenus solius Dei fiduciam habentes; timorem abijciant, et terrorem deponant; gloriosius quidem

dem toto mundo narrabitur, nos in justitia confidentes, & propria tueri & mori primùm in ore gladii, quam pati alienas manus nobis viventibus nostra invadere, & de civibus delicatis peregrinos efficere. Vox itaque omnium una efficitur, & ad illorum petitiones vertuntur; sicque die, noctuque invigilantes coelestem victoriam invocabant. Cumque, ut supra diximus, Rex Rogerius civitatem Barensem suae subjugasset potestati, & Tancredum de Conversano a totius Apuliae finibus expulisset, exèrcitu viriliter, acriusque congregato, circa Beneventanos fines advenit. Continuo in planitiem Pontis Sancti (*) Valentini civitati proximam, Rex ipse XIII. die mensis Julii intrante castrametatus est. Deinde consilio accepto Legatos Roberto Principi Capuano, & Comiti Rainulpho mandavit, ut justitiam sibi ex multis, variisque querimoniis consequatur. Princeps autem nunciis auditis in conspectu omnium suorum taliter respondit. Sciat revera Rex vester, quem dicitis, quoniam nullo modo ei justitiam faciemus, donec Comiti Rainulpho uxorem, & filium restaurabit; super etiam Civitatem Abellinum, & Castrum (*), quod sibi abstulit, in ejus potestate largietur. Et legatis illis revertentibus Princeps ille universos suos milites tria millia fere numero, & quadraginta millia peditum armatorum, quos rogaverat congregari, mandavit, quatenus ad tale, tantumque negotium viribus totis parati invigilarent, & taliter oratio incepta discretâ, & diligenti curâ alloquitur. Certissimum Domini, & fratres agno-

(R) *Super etiam civitatem Abellinum, & castrum, quod sibi abstulit, in ejus potestate largietur.*) Castrum, cujus nomen, vel Auctor, vel Librarius omisit, Alexandro Telef. lib. 2. cap. 22. dicitur *Merculianum, quod adhuc Mercogliano vocitatur*.

(*) Pontis *Valentini* potius, quod a Valente Imp. vel aedificatus, vel instauratus fuerit, super quem olim Appia decurrebat, ut alibi dictum. Indè pons excisus, & vulgo *Ponterotto* adpellatus fuit. Nunc restauratus veterem denominationem retinet suam *Pontis Valentini*.

agnovimus, vos pro libertate vestra augenda, domos, uxores, filiosque vestros, & universa bona dimisisse, & armis solummodo vestris acceptis, solam Dei Salvatoris misericordiam invocantes, in medium convenisse. Audistis etenim, & nos veritate perfectâ accepimus, qualiter erga civitatem Barensem gesserit, & quomodo talem, tantumque Grimoaldum Principem ab honoris gloria turpiter afflictum exulaverit catenatum. Tancredum verò de Conversano, & ejus probitatem quid memorem? vos ipsi audistis, qualiter ei civitates omnes, & oppida dolo invento eripuit, & in transmarinas partes eum destinavit. Giffredum quoque Comitem ad qualem afflictionem civitatum suarum perduxerit, credimus vestram non latere probitatem: omnes namque potentes viros, & illorum divitias gutture aperto desiderat, & ne ei resistant, terratenùs sternit, & in pulverem gloriam illorum sine aliqua manu pietatis inducit. Heu nefas, & morte dignissimum! sic omnium nostrum gloriam sitibundo pectore velle consumere, & gladio evaginato sine misericordiae fonte nos omnes ad mortis periculum destinare. Succurrite itaque, viri fortissimi, & vobis, inquam, ipsis subvenite, ut dum tempus auxilii, & consilii nobis superest a tanti viri faucibus, & potestate effraenatâ liberari valeamus. Sola namque Salutaris (*) Dei fiducia in omni nostra manet dispositione, & in vestris armis, quae accepistis, omniumque bonorum amissione vestrorum, consolatio vestra inflammetur. Consolandum quippe est, ut spes in victoria habeatur. Nos pro augendâ libertate sanguinem volumus fundere, & in alienas manus nullo modo pervenire. Timorem itaque mortis abiiciamus hujusmodi, & justitiam defendentes unanimiter moriamur, ut toto orbe terrarum fama nostrae virtutis inveniatur. Rex coelorum Dominus, fratres, justitiam nostram inspiciat, & qui Machabaeorum orationes

(*) Al. *Salvatoris*.

tiones clamantium exaudivit, nostras dignetur accipere afflictiones. Quid enim prodest, dilectissimi, turpiter in mundo isto manere, & afflictionibus subjacere, cum post multas miserias, & pericula, quae nobis succedunt, mors ex improviso horribilis accidit, & calamitatibus nostris, divitiisque finem, terminumque imponit? Gloriosius igitur erit pro justitia, quam speramus deficere, quàm gentis nostrae mala videre, & periculosè exulati diem claudere extremum. Notum praeterea vestrae significamus fraternitati, ut pro securitate nobis adinvicem datâ obsides filiorum nostrorum, & consanguineorum ponamus, ponendum quippe est, & laetanti animo faciendum, ut unusquisque nostrum securus, & timore deposito alter alteri fidem attribuat, & vigoris alacritatem. Haec, & his similia Principe illo orante, unusquisque militum, & peditum, divinâ instigante clementiâ, petitionibus Principis consentaneam dedere concordiam, & sic singillatim filios suos unusquisque Baronum in Principis potestate obsidis loco largitus est. Legati itaque Regis a Principe reversi, è vestigio cuncta eis injuncta narraverunt. Quibus auditis Rex, consilio iteratò accepto, nuncios alios eidem Principi legavit, ita continentes: Miramur valde super his, quae Princeps nobis destinavit; praecipuè cum ejus suasionibus, & legatis ego in partibus istis modò advenerim, pollicens se nobis justitiam de querimoniis nostris facturum. Praestolamur itaque ejus promissionem, & die constituto in crastinum monemus illum ad justitiam nobis sequendam, deinde, vitâ comite, quid super his opus sit, faciendum tractabimus. Princeps verò eadem Regi remisit, quae, & primum mandaverat. Rex autem Rogerius dicta Principis, & Comitis audiens dolore multo accensus, & quia quod mente conceperat, aliter fieri cognoscit, satis, satisque turbatus est. At Princeps (S) continuò

(S) *At Princeps continuò Crescentium Cardinalem Beneventanum Rectorem*

tinuò Crefcentium Cardinalem, Beneventanum Rectorem, & Landulphum Beneventanum Archiepifcopum vocari mandavit, quatenus cum quibufdam fapientibus civibus Beneventanis ad Regem ipfum feftinarent, & nuncio accepto, affumptis fecum Beneventanis Judicibus, & triginta aliis probis viris, ad Regem feftinaverunt. Rex itaque diligenter eos, & honeftè accepit, deinde cunctis longè, latèque confabulatus eft, ut ejus amore, & Anacleti fidelitate fecum alligati, & facramenti confaederati guerram adverfus Principem Capuanum, & Comitem Rainulphum facerent. Promittebat ideò pacem civitati Beneventanae daturum, & Beneventanorum haereditates a Normandorum fervitute, & tributis liberare. Quid multa? Cardinalis haec audiens fimul cum Archiepifcopo, et Civibus Beneventum reverfi funt. Nec mora: Beneventanorum non modicam partem congregari praecepit, quatenus fuper his, quae a Rege accepe-

rem, & Landulphum Beneventanum Archiepifcopum vocari mandavit; quatenus cum quibufdam fapientibus Civibus Beneventanis ad Regem ipfum feftinarent, &c. *ut ejus amore, & Anacleti fidelitate fecum alligati, & facramento confoederati guerram adverfus Principem Capuanum, & Comitem Rainulphum facerent.*) Capuae itaque Princeps Robertus Beneventanos ad Regem Rogerium ire perfuafit, ut adverfus fe foedera cum illo inirent? Quid fane abfurdius? Sed adverte, ne fallax lectio ad alia a vero aeque aliena commentanda te feducat: nam Falco inquit; *Princeps vocari mandavit*, &c. fcilicet *ad fe*, & praeterea, quod Card. Crefcentius, & Archiepifcopus Landulfus *affumptis fecum Beneventanis Judicibus, & triginta aliis probis viris ad Regem feftinaverunt:* foedera fcilicet cum eo inituri. Non Princeps igitur, fed Rex illos vocari mandaverat; *qui in planitiem Pontis S. Valentini, civitati Beneventanae proximam, tertiodecimo die menfis Julii intrante caftrametatus fuerat*; & per Legatos femel, & iterum Principem Robertum interpellaverat, *ut juftitiam fibi ex multis, varifque quaerimoniis confequeretur*; fed illum ad debita obfequia fibi praeftanda allicere cum nequiviffet, *dolore multo accenfus, & quia quod mente conceperat aliter fieri cognovit, fatis, fatifque turbatus eft; & continuò Crefcentium Cardinalem Rectorem Beneventanum* (fic plane legendum; non *At Princeps continuò*) *& Landulphum Beneventanum Archiepifcopum vocari mandavit*, &c. (*)

(*) Equidem *Rex* omninò aut *Rogerius* legendum; in originalibus nempe omnibus *R.* fcriptum quod clariffimè ex Falconis more aut *Rex* aut *Rogerius* interpretandus, ut patet. *Prat.*

ceperant, consiliarentur; pars autem populi praecepto Cardinalis favens Curiam Sacri Palatii ascendit, deinde ordinem rei exponens, et quid civitati pollicetur nominatus Rex, è vestigio aperiens, consilium ab eis perscrutatus est. Exposuit etiam, quoniam sine sacramentorum firmatione istud negotium agere noluisset. Quid longius moror? petitio Regis audita cursu rapido quibusdam complacuit Beneventanorum. Continuò in ipso sacro Palatio cives illi, qui convenerant, Judices primùm Joannes, Persicus, Dauferius, Benedictus, Rosfridus juraverunt, non esse in facto, consilio, vel consensu, ut Rex ille vitam, vel corporis membra perdat, aut capiatur, et vivam, et continuam guerram Principi nominato, et Comiti faciant, et alia quae in Capitulari facto legebantur, salvâ tamen fidelitate Petri Apostoli. Quibus ita peractis Cardinalis de Palatio descendit, et per civitatem, quot inveniri studuit, sacramento eodem alligavit. Cumque taliter a Beneventanis juratum esset, fama terribilis civitatem Beneventanam perculsit, et linguis solutis vociferabantur alii, quibus sacramentum illud displicebat, quod Cardinalis Crescentius simul cum Archiepiscopo Landulpho, et Judicibus nominatis, et Beneventanis quibusdam civitatem Beneventanam Regi Rogerio dare voluisset, et in ejus potestate largiri. Affirmabant quoque uncias auri a Rege innumeras accepisse. Factum est autem, cum taliter fama hujusmodi per civitatem ventilaretur, en subitò armis acceptis maxima civitatis turba in plateas exivit, & furore arrepto super Cardinalem Crescentium insurgens, in fugam illum perduxit. Cardinalis autem timore coactus civitatem fugiendo deseruit, & ad Regem festinanter acceleravit. Nunciavit itaque omnia, quae Beneventi acciderant, & qualiter in eum lapidibus, armisque acceptis insurrexisset turba civitatis; Landulphus autem Archiepiscopus sic Cardinalem fugientem aspiciens, Palatium Episcopii ascendit, & ibi timore coactus

mora-

morabatur. Quibus ita peractis populus in unum catervatus, armis eductis, palam vociferabatur, quòd sacramenta Regi Rogerio noviter facta non observentur. Nolumus quidem sic Regi alligari, & sacramentis astricti in expeditionibus suis cum Siculis, & Calabridibus, Apulisque sole ardenti, & sudore fatigati anhelare. In delitiis quidem positi, & periculis exercitalibus nunquam assueti, cum tali, tantoque Rege consortia minimè habebimus. His ita praemissis memoratus Princeps, & Comes Rainulphus, nunciis acceptis, Beneventanis miserunt pacis verba, & securitatis dilectionem. Notum sit vobis, quoniam Princeps, & Comes, & Rao de Fraineta, & Ugo Infans, sacramentis intervenientibus, dimittet in perpetuum Beneventanis omnes fidantias, & tributa, quae nobis solvere solebatis; dum tamen neque Regi Rogerio, neque nobis auxiliamen tribuatis. Revera vestrum auxilium tempore isto accipere nolumus, civitati providentes, ne tali occasione civitas Beneventana contrarietatem incurrat; volumus tamen securi transire, & timore deposito securiores manere. Quid multa? licet Cardinali Crescentio Beneventano Rectori pactum illud displicuisset, tamen Beneventanis animo libenti satis, satisque complacuit. Princeps itaque, & Comes Rainulphus militibus accitis ad Pontemmajorem venerunt, & coram Landulpho Beneventano Antistite, & turbâ multâ Beneventanorum, sicut in superiori tractavimus, simul & Rào de Fraineta, et Ugo Infans juraverunt. Juraverunt quoque B. Petro fidelitatem, et in scripto sigillato ordinem convenientiae, et sacramentorum firmitatem adnotari jusserunt per omnes civitatis portas scriptum signatum de convenientia illa ad posteritatis memoriam diligenti curâ positum est. Cumque talium sacramentorum, et convenientiae cum Principe firmiter factae Rogerii Regis aures fama tetigisset, ultrà quam credi potest, admirans obstupuit, et dolore cordis perculsus ajebat; quomodo civitas Beneventana, cujus

cujus auxilium habere putabat, erga Principis, et Comitis Rainulphi dilectionem adhaesisset, revera, sicut a multis comperimus, non aliâ de causa Regem illum circa Beneventanos fines venisse, nisi ut Beneventanorum auxilio, et virtute Principem invaderet, et eum in fugam duceret desolatum. Unde a mentis proposito decidens, cogitationibus variis frangebatur assiduè, et quod mente conceperat, ad effectum non posse perducere, oculatâ fide cernebat. Quid igitur, dicebat, ab exteris, Siculisque partibus hùc adveni, cum in his, quae excogitaverim fortuna volatili animo defecit? Et tali fractus angustiâ exercitum suum in partes divisit, et quasi ad bellandum ducturus acies diversas exercitus, et manus armatorum instruxit. Ipse verò Rex, ut erat providi animi, et cordis meticulosi, et ne ab inimicorum cognosceretur instantia, quasi bellandi, et resistendi adinvenit securitatem. Nocte etenim insecutâ cubiculariis suis, et sapientioribus consilii ejus patefecit excessum, et qualiter inde amovere desiderat, significavit. Continuò clamari voce praeconis jussit, ut vexillo ejus viso universus exercitus, quâ parte duceretur, consequatur. Praeconis itaque voce audita, timorem Regis sentientes, prout poterant, parantur ad proficiscendum. Nec mora, cohortibus militaribus, et peditum turmis divisis, fugiendo potius, quàm resistendo, castra inde amoverunt. Deum quidem testor aeternum, qui cordium occulta cognoscit; remotio illa Regis in fugam nocturnam, timoremque ascribi poterit, et memorari. Et Regem illum, cujus potentia coelum hactenus verberabat, nocturnis umbris insilire per devia, et cursu celeri festinare. Mane autem facto circa Salernitanos fines applicuit, ibique fatigatus, et aliquantisper deposito cordis timore circa fluenta Montis Atrupaldi quievit (T).

Octo

(T) *Mane autem facto circa Salernitanos fines applicuit, ibique fatigatus, & aliquantisper deposito cordis timore, circa fluenta Montis Atrupaldi quie-*

Octo verò dies in planitiem Pontis Sancti Valentini Rex ille moratus est, et illo taliter ibi morante multa frumentorum confusio, et ruina mobilium a suis peracta est. Cumque taliter Rex locum illum fugiendo dimisisset, ad exercitum Principis auditum est. Confestim Rao de Fraineta catervâ militum accitâ, post eum viriliter, et animosè insequitur: insequitur eum dentibus frendens, et ultionem de eo sitibundo pectore anhelabat: Novissimè quosdam Sarracenorum Regis, qui eum sequebantur, Rao ipse aggreditur, et eos capiens captivos secum perduxit; uni vero eorum caput abscidi praecepit, quod nomine gloriae ad Principem delegavit. Princeps autem caput illud Capuam, ut fama laudis ejus attolleretur, mandavit. Rex autem Sarracenorum suorum stragem, et captivitatem audiens, satis, abundèque condoluit: minabatur insuper dolore commotus, ut tempore ultionis accepto, vicem redderet pro acceptis. Inde castra amovens ad Castrum Nuceriam valde munitum, quod praefati Roberti Principis erat, exer-

 citu

quievit.) De Salernitanis finibus alibi erit sermo peculiaris. Nunc adverto, Atrupaldi montem ipsos esse colles, quos amnis Sabatus praeterfluit, oppido imminentes *Atrupaldo*: quandoque etiam nuncupato *Atrepaldo*, sive si ejus primitiuum nomen retinere malis. *Tripaldo*, quod etiamnum obtinent, cum dicatur *L'Atripalda* pro *La Tripalda*; unde oppidani *Atrium Palladis*, vel *Atram Paludem* nomini occasionem dedisse, poetico sanè figmento, sibi persuadent. Sed re vera cum per Langobardorum tempora in adversa Sabati ripa civitas adhuc staret Abellinum (ibi nunc Monasterium, & Ecclesia S Joannis Baptistae, & rudera antiquae urbis non obscura) speculatrix Turris a quodam Paldo in edito colle constructa fuisse videtur, dictaque perinde *Turris Paldi*, & per syncopen *Tri Paldi*, & tandem *Tripalda*; ad quam plerique Abellinates in patriae excidio, quando ea in tutiorem paulò locum secedere coacta est, se receperint, sed tandem ad ima iterum sensim descenderint, tum aquarum ad varia opificia opportunitate, tum erga excavatum ibi antiquitùs coemeterium S Hipolysti Mart. devoto cultu allecti: sicuti S. Felicis apud Nolam, & apud Capuam S. Prisci Christi Discipuli coemeteria, habitatoribus etiam ab antiquo frequentata fuisse constat. Sed hoc oppidum in Tabulis Monasterii Cavensis de an. 1174. scriptum legi *Truppoaldum*, ex Tabularii, ut reor, opinione: qui ab viri nomine ipsum appellatum audierat, nullumque *Tripaldi* vocabulo magis accedere sentiebat, quam *Truppoaldi*, viris olim imponi consuetum.

citu congregato festinavit. Continuò tubis sonantibus, et tentoriis paratis Castellum illud Nuceriam prope muros, et turres obsedit, et eo acriter circumquaque vallato, Rex ipse Rogerius praecepit, pontem ligneum frangi, qui super flumen Sarnum positus antiquitùs erat, ubi Scafati (*) cognominatur, et fractum illum omninò de loco illo tolli, et amoveri. Dubitabat revera ne Princeps, et Comes Rainulphus hostium multimoda manu auditâ obsidionis famâ super eum irruentes se se affligerent. Securus itaque Rex ipse Castellum illud Nucerium obsiderat, & ex omni parte expugnatum credebat suae obtinere voluntati. Princeps igitur Robertus, & Comes Nuceriam taliter obsessam sentientes, mente consuli mirabiliter dolent, & suos omnes convocantes, cursu rapido ad liberandum concurrunt Nucerium castrum, quod obsessum audierant, festinant; citò citissimè victorem Dominum invocantes, & gladio mori desiderant priusquàm a tanto capiantur invasore; & eis sic sitienter currentibus ad praefati fluminis Sarni oram castrametati sunt. Continuò legatos explorandi destinant inquirentes, utrum obsidio castelli, sicut audierant, vera haberetur, & veritate inventâ, tractare inter se ceperunt, quomodo obsidionem castri illius virili animo liberarent. Novissimè invento consilio, pontem ordinari, & firmari fecerunt super praedictum fluvium Sarnum, & vigore accepto contra Regis acies ad liberandam obsidionem expediti accelerarent. Deinde, ponte illo superposito, Princeps ille, & Comes, milites cunctos armatos, & peditum suorum copiosam multitudinem transire die Dominico, qui aderat, mandavit, quinto videlicet die, postquam castrum illud obsessum fuerat, & eis transflumen euntibus absque mora, Princeps ipse salutifero usus consilio, milites suos mille rogatos, in duas divisit cohortes.

At

(*) Adhuc oppidum extat *Scafati* vocitatum: ibi olim fort. *Scapha* ad Sarnum traiiciendum, quâ postmodum sublatâ, pons ligneus erectus erat.

At Comes Rainulphus, ut erat ſapientis animi, & ad quem doloris magnitudo, & uxoris amiſſa dulcedo ſpectabat, ſimiliter equites ſuos mille numero, & quingentos in quinque diviſit catervas; ducentos verò, et quinquaginta milites ad defendendum Nuceriam tranſmiſerant, qui viriliter contra Regem pugnabant. Cumque, ut dictum eſt, ad praeliandum taliter Princeps, & Comes parati inſtarent, ſubitò ad Regis aures fama eorum pervenit. Quid multa? Praeconis voce pulſatur, quatenus omnis exercitus ad praelium armaretur. Confeſtim armis acceptis coram Rege apparuere; illicò Rex ipſe, ût audivimus, octo acies militum ſuorum, & peditum pugnaturus diviſit: quibus ita diviſis ad invicem applicuerunt. Quantas lachrymas ab utraque parte armatorum, Lector, ſi adeſſes, aſpiceres, victorem Deum invocantes, ut juſtitiam ex alto inſpiciat, & ſanguinem innocentem liberaret! En ſubitò prima Regis acies contra Principis cohortem inſilivit, qui juxta eorum potentiam defendendo pugnaverunt, & ſic adinvicem aliquantulùm dimicatum eſt. Quibus ita praeliantibus, timor terribilis pedites Principis, & Comitis ex improviſo invadit, & uſque ad flumen nominatum terga vertentes ſugierunt: multi verò per pontem tranſeuntes evaſere; alii namque mille, ſicut nobis nunciatum eſt, pontem illum deſiderantes in aquam fluvii ingrediuntur, evadere cogitantes, animas ſuas in gurgite illo amiſerunt, armis eorum bibulis aquis immerſit. Qualis igitur ſtridor, luctuſque morientium accidit? quem ſi ex toto ſcribere voluiſſem, prius me tempus desereret, quam copia recitandi. Sed redeamus ad cauſam. Secunda itaque Principis manus ſtragem tantam militum, peditumque perſentiens, viribus, animiſque accepis ad Principis intravit auxilium. Regis quoque acies ad Regis juvamen ex adverſo poſitae incurrerunt; ſicque ſpatio interpoſito acriter, duriterque decertaverunt. Revera, ſicut ex ore narrantium qui interfuerunt, audivimus, ſic inſtanti

animo pars Regis praeliabatur, quod Principis acies; fugâ jam inchoatâ, deficiebat ab armis; sed divinâ providentiâ gubernante, in cujus dispositione non fallitur, justitiae partem, sicut nostrae fragilitati apparuit, ex alto prospexit. Comes enim Rainulphus, qui ex adverso positus erat, eventum pugnae jam fallentis aspiciens, equis concitatis quingentorum militum catervâ stipatus, Regem animosè invadit, vigorem illicò, & constantiam Principi pugnanti attribuit, & clamoribus ad astra levatis expugnabant. Deinde secunda Comitis acies accurrit, & Regem atrociter pugnantem aliquantisper impulit. Quid longius morer? tertia ejusdem Comitis manus ardenti animo agitata, fatigatos suos agnoscens, ex adverso exiens, sicut leonis triduana fames dentibus exasperata pervolat, & in medio praeliantium intravit, & sic, Domino auxiliante, in fugam, & stragem Rex ille conversus est. En clamor populi pugnantis ad sidera tollitur, Regem fugientem significans, suosque adhortans, ut sequantur, quatenus victoriâ caelitus concessâ de tali, tantoque viro ulciscatur. Rex autem volens militibus suis animositatem, constantiamque reparare, ne tali infortunio campum dimittant, cepit hastâ acceptâ obsistere, & suis fugientibus nomen suum manifestare: nihil tamen manifestatio nominis profuit, nihilque fugientibus auxilii accidit, cum jam talis, tantaque victoria ab excelso Salvatoris solio Principi, & Comiti orta est. Rex igitur sic suos, ultra quam credi potest, fugientes aspiciens, hastam proijcit; de sola fuga, & vita custodienda cogitabat, & equo mirabili, quem supersedebat, concitato, ut auditum est, quatuor secum militibus adjunctis fugiendo, & mirabiliter lugendo evasit. Sicque tantâ districtus angustiâ, & mentis calamitate circumquaque satiatus, Salernitanam civitatem ad solis occasum introivit. Cives autem Salernitani sic eum fugientem sentientes, Regem illum suscepere. At Comes Rainulphus milites armatos accipiens prope civita-

ta-

tatem ipsam (*) Regem illum fugientem insequitur. Revertitur Comes intrepidus; audierat enim Regem Salernum intravisse, & eo revertente simul cum Principe, Barones Regis viginti fere numero, & septingentos milites praeter multos alios, quos nominare silentio decimus, comprehendit: alios verò in fugam conversos expositos crudeliter fore audivimus. Quid plura? totus Regis exercitus militum, peditumque in fugam, occisionem, captivitatem perductus est; auri verò copiam, & argenti ineffabilem multitudinem, & vasorum aureorum abundantiam, & vestimentorum infinitas varietates, & equorum congregationes, & loricarum densitatem, cunctorumque mobilium, quae in victoria illa capta sunt, Regem Regum testamur aeternum, si universa, & singillatim describere vellem, prius in scribendo deficerem, quam universa exararem. Quid plura? universa illa mobilium gloriosa magnitudo ad potestatem Principis, & Comitis pervenit. Laetatur itaque Princeps, et Comes de tali triumpho caelitus sibi concesso. Quibus omnibus ita peractis, fragor victoriae, et Regis fugientis calamitas Apuliae partes, et Siciliae, et totius Italiae intonuit, et super auditis occisionibus, et Regis terroribus valdè mirabatur. Nemo quidem tempore isto viventium, recordatur talem tantamque praeliorum stragem infra christianos accidisse. Cum autem victoriae fama Beneventanam civitatem tetigisset, en subitò civitatis populus gaudio magno repletus, ad Episcopium, et Monasterium S. Sophiae jubilando convenit; ibique gratias Deo, et Petro Apostolo, lachrymis manantibus, egit; deinde cereorum magnorum frequentia, et luminarium lignorum accepta cum clericis, et Presbyteris catervatim ad B. Bartholomaei Apostoli Basilicam, et Monasterium Sanctae Sophiae vigilias, et laudes persolventes laetabantur quidem gaudio ineffabili totius civitatis

tatis

(*) Scil. *Salerni*.

tatis populus, ac si omnis illa victoria a Beneventanis facta fuisset. Die verò, quo bellum illud factum est, in vigiliis B. Jacobi Apostoli habebatur, octavo videlicet Kalend. Augusti (V).

Hoc anno XII. die intrante mensis Augusti obiit Landulphus Beneventanus Archiepiscopus. His ita gestis, praedictus Rex Rogerius, consilio communicato, in Apuliam descendit, et apud civitatem Melphitanam diebus non multis moratus est. Continuò quosdam ex Baronibus suis vocari mandavit, quos valde praecipiendo admonuit, quatenus in ejus permanerent fidelitate, et dilectione. Mandavit etiam, ut juxta eorum vires a Tancredi de Conversano consortio caveant; oderat enim eum Rex ipse Rogerius odio mortifero, et, sicut praemisimus, a totius Apuliae finibus eum depellere conatus est. Quibus peractis Salernum repedavit, ibique Procerum suorum frequentià magnificatus de inimicitiis Principis Capuani, et Comitis Rainulphi satis, abundeque tractabat. Consiliabatur quotidie, qualiter eos vin-

(V) *Dies vero, quo bellum illud factum est, in Vigiliis B. Jacobi Apostoli habebatur, octavo videlicet Kal. Augusti*) Cur. 8. *Kal.* vigilias B. Jacobi celebrari dicat, quae hoc an. 1132. verè in Dominicam incidere; ipsumque Festum infra ad an. 1139. in 7 *Kal.* conjiciat, ibi exponam (*). Cum autem praedicta die ingentem victoriam de Rege Rogerio Robertum Principem obtinuisse, nuncius Beneventum pervenisset; *en subitò*, inquit idem noster, *civitatis populus gaudio magno repletus, in Episcopium, & Monasterium S. Sophiae jubilando convenit, deinde cereorum magnorum frequentia, & luminarium lignorum accepta cum clericis, & Presbyteris catervatim ad B. Bartholomaei Apost. Basilicam, & Monasterium S. Sophiae vigilias, & laudes persolventes laetabantur*. Quod inobservatum praeterire nolui, ut videres, sacras Vigilias clara die, sicut superius notabam, non in nocte a populo, & Clericis turmatim cereos, & lignea luminaria deferentibus celebrari consuetas: quae sanè luminaria *Faiis* non correspondent *Campanis*; nam hi tanquam donaria quaedam Divo oblata super Templi chorum affiguntur: illa è Templo reportabantur, ad eosdem usus, quoties accideret, adhibenda.

(*) Die Dominico, qui Vigiliae B. Jacobi Apostoli erat fuit transitus supra Sarni fluvium, ut paulò superius innuit Falco. *Prat.*

vincere poſſet; quoniam quidem, ſicut praediximus, ab eis victum, et in fugam converſum eorum virtute longè, latèque audivimus. Diebus praeterea non multis evolutis, Rex praefatus Rogerius conſilio Cardinalis Creſcentii tunc Beneventani Rectoris, et aliorum Beneventanorum, ſicut audivimus, civitatem Beneventanam depraedatus eſt; viros quidem, et mulieres, et animalium multitudinem captivos apud Montemfuſcum perduxit. O qualem, Lector ſi adeſſes, luctum Beneventanorum audires, et miratus lugeres! quoniam quidem civitas ſecuritate a Rege acceptâ, jugiter ad poſſeſſiones eorum, et vineas, quia vindemiarum tempus inerat, ſine timoris aliqua dubietate exibat. Die itaque ipſo, cum talis depraedationis crudelitas acta eſt, civitatis fere totus populus armis eductis, apud Monaſterium Sanctae Sophiae, ubi praedictus Cardinalis morabatur, furore accepto, properavit. Confeſtim eum ad praefatum Regem, licet invitum, traſmittunt, quatenus cives a vinculis Regis abſolvat, et praedam Beneventanorum innumeram reducat: ajebat ſiquidem, quoniam ejus conſilio, et fautorum ſuorum talis, tantaque depraedatio facta eſt. Cardinalis igitur abſque mora, ad Regem feſtinavit. Jurabat Cardinalis ille ſacramentorum verbis coram omnibus conſilio ſuo praedam ipſam factam non fuiſſe. Cardinalis itaque ad Regem veniens nullo modo impetrare potuit, ut multitudo illa depraedationis, et civium captivorum redderetur. His ita decurſis juſſit praefatus Rex, ut horis omnibus circa Beneventanam civitatem milites ſui inſilirent, et quos cives invenire poſſent, captivos ligarent. Ipſe autem Rex, navigio parato, VIII. die menſis Decembris intrante, mare ingrediens ad Siciliae partes transfretavit; ſed antequam Rex ipſe ad navigandum pararetur; Bernardum de Fraineta, qui Dominus erat de caſtello Balba, ſuaſit nunciis interjectis, ut caſtrum illud ejus traderet poteſtati, quod et factum eſt. Accepit itaque ab eo, ſicut audivimus, cen-

centum uncias auri: ipſe vero Bernardus ad Salernitanam civitatem receſſit. Mandavit continuò Rex ille centum fere viros armatos ad caſtellum illud muniendum. Rao igitur de Fraineta, qui erat Dominus praefati Bernardi, a quo caſtrum illud tenuerat dolore cordis perculſus, caſtelli illius perditionem deprehendens, Beneventum venit, et diligenter eos precatur, quatenus ei ſubveniant, et celeri curſu feſtinent. Deinde Principem Robertum Capuanum, et Comitem Rainulphum adivit, eoſque hortatur, ut ad ejus auxilium veniant. Princeps illicò, et Comes praefati, ſimul cum Beneventanis ad obſidendum caſtrum illud totis viribus feſtinaverunt, ibique lignorum machinis ad turrem illam deſtruendam citiſſimè utuntur; cuſtodes autem, qui turrem illam obſervabant, nihil omninò eorum, quae inferebantur, metuebant: milites verò Regis, et pedites in conſpectu Principis, et Beneventanorum caſtrum illud ſecuri intrabant, arma quoque et cuncta eis neceſſaria coram omnibus deferebant. Princeps itaque talem, tantamque eorum conſtantiam, et animorum alacritatem aſpiciens caſtra ſua inde amovit, et civitatem Capuanam ingreſſus eſt: Comes autem Rainulphus, et Rao de Fraineta dolore cordis turbati ſimiliter cum Beneventanorum coetu, qui aderat, ad propria reverſi ſunt: machinas quidem lignorum, quas Rao de Fraineta ad obſidionem illam duci fecerat, timore interveniente, dimiſere. Confeſtim viri de turre illâ exeuntes, machinas illas coram omnibus capiunt, et laetanti animo eas introducunt: ſicque caſtellum illud dimiſſum eſt, et ſub Regis poteſtate magis, magiſque alligatur.

Per idem tempus pars quaedam Beneventanae civitatis, conſilio habito, Dominum Girardum Cardinalem Presbyterum, qui cum Domino Papa Innocentio aderat, in Civitatem Beneventi introduxerunt; firmabat enim pars ipſa civitatis partem Innocentii Papae tenendam fore, Anacleti verò electionem contra Canones

fore,

fore, & iniquam. Statuit itaque praefatum Cardinalem Rectorem Beneventanorum ad Romanae Ecclesiae, & ejusdem Domini Papae fidelitatem mense Novembri mediante. Alio autem die post ejus adventum in sacro Beneventano Palatio coram Beneventanorum coetu, qui convenerat, tradidit Comestabiliae honorem, & potestatem Rolpotoni de Sancto Eustasio, qui verò taliter ordinatus cepit simul cum Cardinali illo curiae statum regere, & justitiae vigorem unicuique dispartiri. Milites denique, & servientes rogavit, ut civitati subveniant, & contra Regis milites civitatis inimicos insurgant, sicque de guerra civitatis studiosus apparuit. Comestabulus autem Montisfusci a Rege ibi ordinatus, ut Beneventanae civitati timorem induceret, praecepit vineas omnes, & possessiones Beneventanorum igne, ferroque devastari, quod et factum est. Praefatus igitur Rolpoto Beneventanus Comestabulus, tantam aspiciens contra civitatem adversitatem, assiduè insurgere, vicem reddens pro acceptis absque mora, civitatis partes praeconis voce commovit, ut armis eductis, unusquisque ad Ecclesiam Sancti Martiani conveniat. Qui verò praeceptis ejus faventes, simul cum Rainulpho Comite, qui cum trecentis advenerat militibus, super castellum Farnitum (*), quod erat Raonis Pinellae, ultimo die stante mensis Januarii adivit. Quid multa? tota rusticorum habitatio igne, ferroque consumitur, deinde tota eadem manus habitantium utriusque sexus, et aetatis in timorem, fugamque conversa bona sua dimisit, sicque a civibus viri multi, et mulieres, parvulique dispoliati sunt, et depraedati; mobilia verò illorum innumera, et animalia in oppido illo inventa sunt. Dominus autem castri illius captivus perducitur: et his actis ad propria Beneventani ipso die vertuntur. Aliâ autem die insur-

 gen-

(*) Quod nunc vulgariter *Fragnito*. Ex isto Falconis loco putant aliqui Pinellae familiae exordium desumi.

gente, simul cum praefato Comite civium multitudo ad castellum, quod Plescum nominatur, properavit. Robertus itaque de la (*) Marra, cujus Castellum illud erat, viros armatos centum ferè intromisit. Praefatus autem Rolpoto Comestabulus constantiam illorum aspiciens, ad civitatem Beneventanam repedavit, et sic castellum illud a Beneventanis dimittitur, deinde securiter, et illaesum permansit. His ita peractis, Rogerius Comes, Jordani Comitis filius, qui in captione Comitis Rainulphi tenebatur; ex quo praedictus Rex Rogerius, sicut in superiori tractatu dictum est, in fugam conversus fuit, consilio amicorum suorum accepto, sacramento firmavit, ut Princip s Capuani, et ipsius Comitis Rainulphi, et civitatis Beneventanae fidelitatem teneat, et contra jam dictum Regem jugiter adversetur: idipsum Robertus de la Marra, et Bartholomaeus de Petrapolicina (**), aliique milites juraverunt.

Anno 1133. Dom. Incarn., his ita peractis, Tancredus de Conversano, vir valde bellicosus, & prudentis animi simul cum Comite Rainulpho, & aliis Baronibus Apuliae consilio salutis accepto, mille ferè milites, & peditum multitudinem copiosam rogavit, & civitatem Venusiam supersedit. Populus itaque civitatis libertatem optatam expectans gratuità voluntate sub Tancredi de Conversano fidelitate colla submisit, deinde alias civitates Apuliae suae obtinuit potestati.

Dum haec, & alia in Apuliae finibus geruntur, Innocentius Papa simul cum Lothario Imperatore Romam pervenerunt. Audivimus reverà duo millia militum secum duxisse. Apostolicus itaque honestè susceptus, Pala-

(*) En veteris nobilisque familiae *de Marra* initium, & origo apud Geneographos.

(**) Extat adhuc oppidum *Pietrapulcina* vocatum.

Palatium Lateranense ingreditur, ibique gaudio magno, & honoris copiâ supersedit. Imperator autem circa Monasterium S. Pauli cum exercitu suo viriliter castrametatur. Misit namque, sicut audivimus, ad Anacletum, ut consilio Religiosorum virorum communicato adesset, & Spiritu Sancto mediante tanti erroris, & homicidii finem poneret, quod Anacletus ille, sicut accepimus, facere contempsit. Audiens itaque Robertus Princeps Capuanus, & Rainulphus Comes Apostolici Innocentii, & Imperatoris Lotharii adventum, longè, latèque optatum, trecentum ferè militum catervâ stipati, simus cum Domino Gerardo Cardinale, qui tunc Beneventanus Rector praefuerat, & civibus quibusdam sapientibus Beneventanis, Romam festinarunt. Qui verò euntes, ordinem omnem afflictionis, quam civitas Beneventana dudum perpessa est, e vestigio intimavere, lachrymis orantes, ut civitatem Beneventanam a Comite Rogerio Siculorum jugiter oppressam liberarent, & eam libertati redderent longè, latèque desideratae. Cumque praedictus Girardus Cardinalis Rector praeesset civitati, consilio cum praedicto Rolpotone Comestabulo accepto, & aliis civitatis sapientibus, Falconem Notarium, scribam sacri Palatii, istius opusculi factorem (X), sicut in principio

 cipio

(X) ***Falconem Notarium scribam sacri Palatii, istius Opusculi factorem.)*** *Falco* certè dictus est hic auctor; non *Fulco*, ut alicubi legitur apud Baronium per typograghi fortè errorem. Quod nomen quia syllaba crescit in obliquis, Italicè dicitur *Falcone*; sed Beneventani cives efferunt *Falco*, quos non reprehendo; siquidem promiscuè olim vulgò dicebatur. *Falco*, & *Falcone*; *Leo*, & *Leone*; *Pando*, & *Pandone*; *Scipio*, & *Scipione*; *Ugo*, & *Ugone*, &c. unde ex iis variae etiam gentes, & cognomina processere apud Capuam, & alibi: nempè *De Falco*, & *De Falcone*; *De Leo*, & *De Leone*; *De Pando*, & *De Pandone*; *De Scipio*, & *De Scipione*; *De Ugo*, sive *De Vuo*, & *De Ugone*, quae Vua gens est, inque ea ante annos ferè 60. in Poetices studiis emicuit Benedictus de Vua Cassinensis patruo meo Camillo amicissimus(*).

(*) Illorum opera poetica, quamprimùm me in lucem reproducere, novis ineditisque poesibus, & epistolis aucta, Deo opitulante, promitto. *Prat.*

cipio legitur, Judicem civitatis ordinavit, & eo ordinato, sicut praediximus, Romam repedavit. Continuò Cardinalis ille simul cum civibus Beneventanis, qui cum ipso inerant, civitatis negotia, & pericula multa, quae patiebamur, intimavit praedicto Domino Papae. Inter cetera verò annuntiant ei, qualiter consilio Comestabuli, & civium, Cardinalis ille Falconem Scribam sacri Palatii Judicem statuisset. Quid multa? Apostolicus ille petitionibus eorum favens confirmavit; & privilegio signato misit civitati Beneventanae per Gregorium Beneventanum Electum, qui Romam ierat, se Falconem praefatum Judicem confirmasse Beneventanum.

Eodem anno, triginta & duo Beneventani Cives, qui apud civitatem Salernum captivi tenebantur, Domino auxiliante, de vinculis liberati sunt: dies vero eorum liberationis Sancti Eustasii (*) Martyris colebatur. Princeps itaque, & Comes Romam euntes, non sicut voluerunt, ab Imperatore consecuti sunt. Et eis illic morantibus, en ex improviso praedictus Rex Rogerius Siculorum, exercitu Sarracenorum congregato, Pharum transivit; deinde in Apuliam cursu rapido acceleravit, & continuò civitatem Venusiam, quam Tancredus comprehenderat, & alias civitates virtute comprehendens, igne, ferroque consumavit: viros quoque & mulieres, parvulosque earum variis mortis generibus necavit, quosdam verò eorum comburi fecit. Regem testamur aeternum, tantâ crudelitate in Christianos illos exarsit, quod vix aut nunquam a saeculo est auditum. Continuò Principi, & Comiti Romae morantibus est nuntiatum, ut citissimè redeant, et tanto Tyranno resistentes, Apuliam totam, et eorum bona a gutture tanti praedonis defendant. Itaque nuntio accepto celeriter redeunt, et praeconis voce tonante, Principatum totum Capuanum, et Civitatem Beneven-

(*) Al. *Eustachii. men. sept.*

ventanam exagitant, ut armis eductis contra perfidiam illius, et tyrannidem viriliter resistant; quod factum est, et praeparatum. Comes itaque Rainulphus mille fere milites accipiens circa Trojanos fines acceleravit; misit continuò legatos suos ad Trojanam civitatem, ut sacramenta, quae Comiti, et Principi cives Trojani promiserant adimplerent. Trojanus verò populus timore praedicti Regis coactus, et verbis Regis dolosè pacificis fidem attribuens, Comitis voluntati favere penitùs recusavit. Insuper etiam Episcopus civitatis populum omnem suaserat, ut Regis fidelitatem non dimitteret. Comes autem haec audiens quadraginta dierum spatio illic commorans apud Beneventum repedavit. Dum haec, et alia geruntur, Rex praefatus civitatem nomine Materam obsedit, quam acriter expugnans proditione populi comprehendit; ibique Giffredum filium Giffredi Comitis Dominum civitatis alligavit. Quibus ita peractis, civitatem aliam nomine Ansam (*) suae obtinuit potestati. Reverà thesaurum auri, et argenti Alexandri Comitis invenit. Quid multa? omnes civitates ejusdem Alexandri Comitis, et oppida suae submisit ditioni, Alexander itaque Comes, sicut naufragus, apud praedictum Comitem Rainulphum, heu miser, mortuus est. Deinde civitatem Tranum, et totam Apuliam igne, ferroque Rex ipse trucidavit. Quid dicam? quod nunquam a saeculo est auditum, Rex ipse in Christianos operatus est. Deinde amoto exercitu, Rex ipse Rogerius humano nondum sanguine satiatus, Montem Pilosum, ubi Tancredus de Conversano, et Rogerius de Pleuto viri bellicosi, et strenui aderant, obsedit; quindecim verò dies ibi moratus est. Tancredus itaque, & praedictus Rogerius viriliter, & animosè Regi Rogerio, & ejus exercitui obsistebant. Rex autem Rogerius constantiam eorum aspiciens, machinas lignorum, & belli apparatus su-

(*) Al. *Ansim*.

ſuper Montem Piloſum fieri mandavit. Ruſticorum itaque manus Montis Piloſi, ferocitatem Regis, & praeliorum terrores perſentiens, pugnare contra eum nolebant: clamabant etiam ſe minimè defendere poſſe. Quid longius? tubis ſonantibus, & praelii apparatu circa muros inchoato, Montem Piloſum circumquaque vocibus ad aſtra levatis expugnat. Tancredus autem de Converſano, & praedictus Rogerius aggreſſionem ipſam aſpiciens, equos aſcendunt, & cum militibus eorum ſecundùm vires obſiſtunt. Noviſſimè autem judicio divino ſuperveniente, & eorum infortunio horribili, civitas ipſa Montis Piloſi capta eſt. Tancredus quidem, & miſer ipſe Rogerius armis projectis, per latebras, & loca civitatis abſcondita latuerunt. Inveniuntur tamen a perſequentibus, & coram Rege Rogerio perducuntur. O quantus dolor, & lachrymarum horror inſolitus! quod ſi lector adeſſes, dolore turbatus expaveſceres! Continuò Rogerium ipſum laqueo ſuſpendi praecepit. Praecepit etiam ut Tancredus ipſe, manu ſua funem laquei traheret (Y): heu nefas, & dictu terribile! Tancredus ipſe invitus, Regis voluntati obtemperavit. Mirabatur omnis exercitus, et facta Regis horrebat, caelorum Regem depoſcens, ut tanto Tyranno, et crudeli viro reſiſtere dignaretur. Quo facto, Tancredum de Converſano virum mirabilem cuſtodiri mandavit. Et ſicut audivimus apud Siciliam captivus perducitur. Nec mora, civitatem ipſam Montis Piloſi, et Monaſteria, viros, et mu-

(Y) *Praecepit etiam, ut Tancredus ipſe manu ſua funem laquei duceret.*) Attende quo more olim, qui ſuſpendii morte erant plectendi, ad ſupplicium ducebantur; nam ex eorum collo pendentem laquei funem carnifex manu ſervabat, ac praeibat. Petrus Diac lib 3. cap. 47. ab hac eſt mente, animam dicens cujuſdam Adonis ad aeternos cruciatus damnatam, viſam eſſe Gebizoni Monacho Caſſinenſi *jumentorum more ligatam ad ſuplicium trahi.* Nec aliter capiendus Oſtienſis lib. 2. cap. 2. iis verbis. *Videns*, inquit, *Adenulfus ſe non poſſe Principis manus evadere, funem in collum ſuum miſit, & per manus conjugis ſuae ad Principis pedes ſe trahi praecepit;* ſcilicet ut reus mortis.

mulieres, omnes habitatores cum parvulis eorum in ore ignis, et gladii trucidavit. Inde exercitu amoto, cursu rapido super Trojanam civitatem advenit. Cives autem, quia verbis ejus in dolo pacificis crediderant, securiter eum expectavere. Episcopus itaque Guillelmus nomine, civitatis Clerum omnem, et Monachos, et Cives convocans, in albis vestitus, cum laudibus, et processionibus coram Rege obviavit, cogitans animi ferocitatem sedare, corpora, ut audivimus, Sanctorum ad ejus gloriam ante eum perduxit. Rex autem ipse furibundus civitatem ingressus, et securitatis datae oblitus processionem ipsam, et gloriam aspiciens, catholicae fidei immemor, et Christianae Religionis expugnator, oculis ardentibus processionem illam destruxit: Nolo, inquit, nolo huiusmodi gloriam, sed vitâ comite, omnes destruam, et omnes exulabo. Clerus autem, et populus, qui obviam exiverant, in fugam convertuntur, et, sicut potuit, quisque absconditur. Continuò cives multos Trojanorum comprehendit, et mulieres, et eorum infantes vinculis destinavit. Judicem quoque Robertum nomine, et quatuor alios viros sapientes laqueo suspendi praecepit. Multi verò Trojanorum cum uxoribus, et filiis substantiam omnem relinquentes, ad Beneventum fugierunt. Domos insuper Trojanorum, et eorum bona igne, ferroque consumari praecepit. O quantus luctus mulierum, et infantum per totam civitatem Trojanam surrexit, quod si centenas voces lingua exprimeret, prius deficerem scribendo, quam omnia singillatim enarrem! Diebus autem non multis evolutis exercitu congregato Rex praefatus apud Malphitanam (*) Civitatem festinavit, quam, sicut audivimus viriliter comprehendens, suae submisit potestati. Hoc anno praefatus Robertus Princeps videns ferocitatem Rogerii Regis, et Apuliam totam in confusionem, et mortis periculum pervenire

(*) Id. *Amalfitanam*, quae Roberto Capuae Principi tunc favebat.

nire, timens etiam, ne Rex ipse Principatum suum invaderet, consilio accepto, apud Pisanam civitatem navigiis paratis festinavit, qui quidem honorificè susceptus interrogatur, quâ de causâ tanti laboris sudorem subiret. Princeps itaque Regis Rogerii ferocitatem, et minas ejus, et terrores illatos è vestigio exponens precatur suppliciter, ut civitas Pisana auxilii manum, et consilii ei largiretur, pactis eorum intervenientibus, sicut in inferiori tractatu continebitur. VIII. quidem Kal. Julii Princeps ipse mare ingressus est, et Pisas transfretavit; qualiter autem cum Pisanis egerit, nondum plenissimè ad nostram pervenit notitiam. Sed redeamus ad causam.

Cùm praefatus Rex Rogerius Trojanam, et Malphitanam Civitatem depopulatus esset, sicut accepimus, exercitus sui magnitudinem per partes dividens, apud Barensem civitatem repedavit. Haec inter praefatus Comes Rainulphus Principatum totum Capuanum submovit, et totius Terrae suae auxilium, et Rolpotonem Beneventanum Comestabulum, et Beneventanae civitatis partes, partiumque angulos, ut omnes armis eductis, Regi tyranno resistant, qui unanimiter, et mente devotâ Comitis Rainulphi voluntati famulantur. Clamabant quidem prius morti velle succumbere, quàm sub nefandi Regis imperio colla submittere. Quid longius moror? mille numeratos equites, et viriliter armatos, et peditum fere viginti millia Comes ipse congregavit. Comestabulus autem Rolpoto praeconis voce civitatem Beneventanam exagitans, innumerabilem civium multitudinem secum gaudens eduxit, et eis in unum convenientibus, dum Rex ipse taliter Apuliam consummaret, consilio virtutis arrepto, super Castrum, quod Pellosa vocatur, festinavere. Castrum illud Ugonis Infantis fuerat, qui perjurio facto Comitem Rainulphum dimiserat, et Regi Rogerio adhaesit. At castrum illud obsessum per quatriduum, acriter expugnatum est; machinas

chinas

chinas continuò lignorum ad muros destruendos Comes ipse ordinari praecepit, aquam verò fluminis, quod prope aderat, et fontes ibi contiguos die, noctuque custodiri, ne a rusticis hauriretur, viriliter praefatus Comes, et Comestabulus mandavere. Milites itaque castellum illud servantes terrorem machinarum, et domos rusticorum a lapidibus dirutas aspicientes, et sitis periculum imminentis sentientes, ne igne, ferroque caperentur, exterriti castrum illud reddiderunt ad praefati Comitis potestatem. Deinde sacramentis intervenientibus, sub fidelitate Comitis alligantur. Inde consilio accepto, praedictus Comestabulus cum Beneventanis civitatem Beneventanam gaudens ingreditur. At Comes, suis omnibus congregatis, licentiam redeundi ad propria largitur, sacramento firmantes, ut, cum necessitas incumberet, omnes armis eductis convenirent: & sic ad propria unusquisque repedavit.

Eodem anno Crescentius Cardinalis, de quo superius mentionem fecimus, cum praefato Rege Rogerio consiliatur, ut vineae omnes Beneventanorum, & possessiones incenderentur, excogitans terrorem Beneventanae civitati inducere, et sic civitatem sub nefandi Regis imperio subjugare. Rex itaque hujusmodi nefando consilio communicato praecepit, ut vineae omnes Beneventanorum, et haereditates igne, ferroque consummarentur. Nec mora; pars quaedam vinearum, et possessionum inciditur, pars quaedam combusta est. Lector quidem, si adesses, turbatus expavesceres de tantà vinearum incisione, et combustione possessionum. Vindemias dimisimus, famis quidem penuriam, et sitis, mortisque genera sustinentes ore vociferabamur aperto, prius pelago, et morti terribili colla submittere, quam ejus imperio famulari. Quis unquam mortalium tanti Regis nefandi furorem audiens, ejus dominium subire non pertimescat? Regem verò testamur aeternum, Judicemque communem, Neronem crudelissimum Imperatorem pagano-

ganorum in Christianos stragem talem non legimus exercuisse. Cumque sicut praediximus, praefatus Rex Rogerius civitates Apuliae, et oppida, viros, et mulieres eorum crudeli manu depopulatus esset, consilio accepto, Salernum venit, ibique congregari mandavit Proceres quosdam juxta Salernitanam civitatem commorantes, et eis accitis tractavit cum eis, qualiter cives Salernitanos, et Amalphitanos, sicut Apuliae, feroci manu perderet. Sed quia congruum sibi tempus non videbatur, quod corde conceperat, imperfectum dimisit, excogitans tempore opportuno adimplere. Deinde navigio parato, mare ingrediens Siciliam transfretavit XII. Kal. Novembris. Audivimus praeterea, viginti et tria navigia auro, et argento onerata, et mobilium, quae de civitatibus Apuliae expoliaverat, in profundo maris se submersisse, in quibus navigiis multi viri, et mulieres ex omnibus civitatibus Apuliae, et infantes ligati exules ducebantur, patriam, parentesque suos nunquam visuri; qui in eodem naufragio suffocati sunt. O quantus luctus, et dolor horribilis universos fines Apuliae invasit! coelorum tamen Regem collaudantes, quòd de variis mortis generibus, et exilii periculo, eos liberavit, et momento uno de mundi hujus voragine eos eduxit.

Dum haec, et alia, quae scripta sunt, juxta Apuliam geruntur, praenominatus Pontifex Innocentius, et Robertus Capuanus Princeps, salutis accepto consilio, mense Septembri mediante, navem ingrediuntur, et ventis secundis Pisas transfretavere; nam, sicut accepimus, exercitus navium, et armatorum virorum, et Imperatoris Lotharii virtutem quaerentes, cordi proposuere, ut Domino favente civitatem Beneventanam multis, variisque calamitatibus oppressam, a gutture nefandi Regis Rogerii eripiant. Iverat enim praefatus Princeps Robertus ad civitatem Pisanam, et cum Consulibus, et sapientibus viris civitatis satis, abundèque tractavit, ut auxilium navalis exercitus ei largirentur. Qui tamen

sine

ſine populo Januenſi hoc promittere noluerunt. Tandem definito conſilio, ſacramentis intervenientibus, pactum ſtabilivere, ut circa menſem Martium futurum, cum centum navigiis paratis armatorum ſuper nefandum Regem Rogerium feſtinent. Audivimus quoque Ducem Venetiarum ad ejus auxilium manum dediſſe: ideoque Princeps ipſe Romam revertitur, et omnia quaecumque cum Piſano, et Januenſi populo tractavit, Domino Papae Innocentio è veſtigio patefecit, ſicque cum eodem Pontifice ad pactum illud firmandum Piſas feſtinavere. Cumque ſicut praefatum eſt, Rex Rogerius Siciliam peteret, praefatus Creſcentius, nomine tantùm Cardinalis, aſpiciens, quòd ſub ipſius Regis poteſtate, ſicut tractaverat, Beneventanam civitatem non poſſet ſubmittere, valde cepit ipſe cum aliis Beneventanis de civitate projectis contriſtari. Deinde multis, variiſque inſidiis, et conſpirationibus cepit quoſdam eorum muneribus, quoſdam autem pollicitationibus, ſacramentis intervenientibus, alligare. Alligavit reverà, ut Comeſtabulum Rolpotonem occiderent, et ejus ſequaces, quot invenire poſſent, et ſic armis eductis, civitatis plateas invaderent, pacem nomine doloſo clamitando. Quibus ſacramento taliter alligatis, alios Beneventanos ſanioris ſenſus, et prudentiores praefatus Creſcentius decipiendo, mandavit, ut praefatis fautoribus ſuis manum conſilii, et auxilii largirentur, quibuſdam verò pecuniam tranſmiſit, quibuſdam honoris dignitatem pollicebatur. Nam ſicut accepimus, praefatum Comeſtabulum die Solemnitatis Omnium Sanctorum trucidare diſpoſuere. Sed humani generis Salvator, qui reprobat conſilia gentium, cujus conſilium manet in aeternum, diſpoſitiones eorum ſubvertit. Deinde praefatus Creſcentius per totum menſem Novembris cum praedictis fautoribus ſuis de invaſione civitatis, et deſtructione ſubtiliter, et ſtudioſiſſimè tractare non deſinit. Quid multa? peſtifero invento conſilio, die feſtivitatis Sancti Andreae Apoſtoli ſtatuerunt, ut ipſe Cre-

ſcentius, congregatis fere ducentis militibus, et peditum multitudine copiosâ, ad incidendas vineas Beneventanorum, quae ſunt in loco, ubi dicitur Roſetum, venirent. Inciſionem illam cum cives Beneventani vidiſſent, ad defendendas vineas ſuas exire pugnaturi deberent, cum quibus exeuntibus praedictum Comeſtabulum Rolpotonem aggredi, et in fugam convertere diſpoſuerunt, ita quidem, ut ſimulatâ fide, et fraude mortiferâ, primùm ipſi terga vertentes quoſdam ſuorum militum, et peditum captivos in manus dimitterent Beneventanorum. Qua de re praefatus Comeſtabulus cum civibus eos proſequi, et invadere protinus deberet, et eis ita perſequentibus, quidam Beneventanorum praefati Creſcentii fautores, et homicidio civitatis alligati, portam Sancti Laurentii clauderent, et portâ illâ viriliter clauſâ nominatus Comeſtabulus cum Beneventanis, qui ſecum exierant, civitatem ingredi non poſſent, et ſic praefatus Creſcentius cum militibus Regis, Beneventanos inſequerentur uſque ad praedictam portam S. Laurentii, ad quam eum capere deſtinaverunt, et quot civium invenire potuiſſent; ſicque omnes particulatim trucidarent. Diſpoſuerunt etiam, ut centum milites ad Eccleſiam S. Angeli ad Crucem, quae eſt infra confinia portae Summae, latitarent, qui ſtragem illam, et captivitatem ſentientes, Portam Summam virtute intrarent, deinde viros, et mulieres, et parvulos, et omnia civitatis bona in ore ignis, et gladii confunderent, et ita civitatem in poteſtate Regis, et dominio ſubmitterent. Sed Salvator Omnipotens, qui caſtigat, et ſalvat, qui ducit ad inferos, et reducit, et poſt lachrymationem, et fletum exultationem inducit, mortifera eorum conſilia, et nefandas diſpoſitiones reprobavit. Ipſe, inquam, qui reprobat conſilia gentium, cujus conſilium manet in aeternum, reprobavit reverà, et ſubvertit malignorum machinationes, et longè aliter, quàm ipſe Creſcentius cum hoſtibus tractaverat, peractum eſt. O dolor, et dictu

ter-

terribile! ſub colorato nomine Romanae Sedis Beneventanam civitatem, quae in vigore libertatis, et in B. Petri fidelitate longè, latèque permanſerat, ſub praedicti Regis Rogerii crudelitate, execrandae, ut ita dicam, memoriae, ſubmittere diſponebant. Regem quidem teſtamur aeternum, quoniam per civitatis Beneventanae libertatem viriliter cuſtoditam, et merita Apoſtolorum Petri, et Pauli, et Bartholomaei, et aliorum Sanctorum, miſeram Apuliam a nefando illo Rege captivatam, et uſque in Romanos fines Provincias de manu ejuſdem Regis, et deſiderio ereptam fore, et ad gloriam perductam ſine dubio ſperabamus. Sperandum quippe erat, et ante oculos jugiter habendum, quoniam quidem Innocentius Pontifex cum Roberto Capuano Principe ſudore multo, et periculo arrepto, pro nobis omnibus redimendis laborabant, ſicut in ſuperiori tractu praemiſimus; modò verò apud hoſtes civitatis diſponebatur, nos omnes in mortem, & depraedationem, & diſperſionem ſubijcere. Sed redeamus ad cauſam.

Praefati igitur Creſcentii fautores, velocitate acceptà, Beneventanorum ſanguinem ſitientes, adventum inimicorum civitatis, qui ſecum conjuraverant, ſicut ſuperiùs dictum eſt, non expectavere. Continuò in praedictâ feſtivitate S. Andreae Apoſtoli, armis acceptis, in plateas exierunt. Quid dicam? mente confuſi, fideles B. Petri percutientes, pacem ſe velle clamabant. Roffridum quidem Judicem, & Abbatem Paroaldum gladiis percuſſerunt. Mira res! Quid defuncto, vel ad mortem percuſſis pax talis proficeret? pacem verò firmari, & conſolidari, armis depoſitis, & vidimus, & audivimus, & eis in plateas exeuntibus exiſtimabant, ut tota ferè civitas dictis eorum, ſi factis obtemperarent. Comeſtabulus autem Rolpoto tunc in civitate non aderat; iverat enim Comitem Rainulphum alloquuturus. Confeſtim, ſpiritu fidelitatis accepto, populus omnis Beneventanus inſurgens, armis celeriter aſſumptis, civita-

vitatem Beneventanam animosè, & studiosè obtinuimus. Quid plura? nefandos illos viros, Crescentii fautores comprehendimus. Comestabulus autem prope civitatem Beneventanam adveniens, & eam turbatam, & in tali ruina positam audiens, confisus in Beati Petri fidelitate, civitatem ingreditur: mori priùs velle desiderans, quam sic inopinatè civitatem destructam videre. Armis itaque acceptis virilitèr, & animosè cum quibusdam militibus Beneventanis secum venientibus per plateam civitatis ascendit, & ad Portam Summam acceleravit, invènit revera Portam ipsam firmiter clausam, & à fidelibus honestè custoditam. Milites interea Montisfusci cum Beneventanis, qui projecti de civitate fuerant, foris Portam Summam venerunt, ut civitatem intrarent, & desideria cordis perficerent; sicut inter se tractaverant. At ubi Portam ipsam clausam aspiciunt, paulisper ibi morati sunt; fideles autem B. Petri turrim Portae Summae ascendentes, milites illos lapidibus projectis eijciunt, & eam fideliter defendunt. Nec mora, milites illi terga vertentes cursu praecipiti ad suos revertuntur. Confestim Comestabulus ipse Portam Summam aperiri praecipiens cum militibus armatis eos mirabiliter insequitur, qui sanè timore coacti ad Montemfuscum repedaverunt: in quorum persecutione vir quidam, nomine Joannes Benedicti, qui Beneventanus erat, quique cum praefato Crescentio exierat, captus est. Praefatus autem Comestabulus ad civitatem reversus cum B. Petri fidelibus Curiam animosè gubernavit. Quid multa? praedictum Joannem Benedicti laqueo suspendi praecepit; deinde caeteros alios proditores, quos comprehenderamus, suspendi jussit. Joannem quidem de Lepore, virum nefandae memoriae, praefati Crescentii fautorem capite verso in foveam mergi praecepit, & pedibus in altum levatis, heu miser! vitam inauditâ morte finivit. His, & aliis ita decursis, Beneventana civitas a turbine tanto, & tempestate quievit. Quosdam praeterea

Be-

Beneventanos, qui in ſuſpicione illâ tenebantur, praefatus comprehendit Comeſtabulus, & vinculis alligari mandavit per Comitis Rainulphi municipia.

Anno Dom. Incarn. 1134. menſe Martio XII. Ind. Hoc anno praefatus Princeps Robertus cum duobus Conſulibus Piſanorum Alzopardo videlicet, & Cane, Viris ſapientibus, & cum aliis ferè mille Piſanis ad Principatum ſuum Capuanum revertitur IV. Kalend. Martii (Z). Qui diligenter a Magiſtro militum Neapolis, & Rainulpho Comite ſuſceptus, omnia, quae cum Piſanis, & Januenſibus firmaverat coram Papa Innocentio praedicto, patefecit, & qualiter tria millia librarum argenti Piſanis in auxilium ſuum venientibus, ſacramento mediante, dare deberet: Praedictus autem Magiſter militum, & Comes Rainulphus haec audientes, gaudio magno gaviſi ſunt, factiſque omnibus a Principe recitatis, fidem attribuerunt. Nec mora, per Eccleſias Neapolitanae civitatis, & Capuanae diſcurſum eſt, & pecuniam illam argenti, curſu celeri congregavere. Quid plura? theſaurum ipſum argenti ad Piſanos tranſmiſerunt, rogantes, ut cum feſtinatione ad eorum auxilium ſubvenirent. In quorum Comitatu Gregorium Beneventanum Electum cum quibuſdam Sacerdotibus ſuis mandaverunt, quatenùs afflictionem Beneventanae civitatis Domino Papae, qui illic aderat, & Piſanis intimaret. Quibus ita peractis, Rex Rogerius memoratus, navigiis galearum fere ſexaginta paratis Salernum pervenit. Continuò galeas illas ad

(Z) *Anno Dom. Incarn.* 1134. *menſe Martio* XII. *Indict. Hoc anno praefatus Princeps Robertus cum duobus Conſulibus Piſanorum, Alzopaldo videlicet, & Cane, viris ſapientibus, & cum aliis fere mille Piſanis ad Principatum ſuum Capuanum revertitur IV. Kal. Martii*) Si initio hujus anni Falconiani, inchoati a Martio, Robertus ad ſuum rediit Principatum, id utique non in 4. Kal. Martii, nam ſic in exitu ejus anni contigiſſet, ſed in 4 Nonas incidit, vel Idus. Ipſe planè Princeps, ut idem noſter tradit, *an.* 1133. *Kal. Julii mare ingreſſus, Piſas transfretavit; Pactumque cum Piſanis ſtabilivit, ut circa menſem Martium futurum cum centum navigiis paratis armatorum ſuper neſandum Regem Rogerium feſtinarent.*

ad civitatem Neapolim debellandam mandavit, & eis applicantibus usque ad portum Neapolis, expugnatum est. Cives Neapolitani, armis acceptis viriliter galeas illas pepulerunt, deinde Castella Neapolitanorum ibi contigua depraedati sunt, sicque ad Regem remeaverunt. His, & aliis ita decursis, praefatus Rex Rogerius, congregato exercitu Siculorum, & Apulorum, Abellinum civitatem advenit. Inde amoto exercitu, aurorâ surgente, castellum quoddam nomine Prata, quod erat Guillelmi de Abinalia (*) insilivit. Castrum quidem ipsum putans fore securum, et a tanto exercitu imparatum fuerat. Quid dicam? momento uno captum est, et in ore ignis, et gladii consummatum: Ibi milites mortuos, vulneratos, et captivos audivimus. Eâdem die castrum illud Alzacauda, et Gructa, et Submonte, ad Ranem de Fraineta (A) pertinentia, comprehendit. Dum haec, et alia

(A) ***Eadem die Castrum illud Altacauda, & Gructa, & Submonte ad Ranem de Fraineta pertinentia, comprehendit.***) Scribo *Raonem*; ut pluries illum dicit Falco, quem non confundas cum altero Raone, Ceppaluni similiter domino, jam ab anno 1120. praemortuo: nec distinguas a Radolfo, ut ipsum appellat Alexander Telesinus lib. 2. cap. 54. namque Nortmanni hoc nomen, *Rao*, videntur efferre etiam consuevisse, *Rayno*, *Radolfus*, sive *Raydolfus*, & *Ranolfus*, sive *Raynolfus*; de quo nunc non afferam exempla. Ipsum potiùs Telesinum praefato loco emaculandum collatione nostri Falconis obiter indicabo; qui Radolfum *de Frameto*, pro *de Fraineto; Grintla*, *Simonto*, & *Altacunda* habet, pro *Gructa; Submontum*; & *Alta*, sive *Alzacauda*. Et insuper subsequenti cap. 55. sicut etiam antecedenti cap. 25. est depravatus in vocabulo oppidi. *Trassandi*; quo pro utrobique nunc legitur *Cressanta*: nimirum errore nato, quòd Nortmanni inducta super majusculum C. transversa quadam lineola, facile lectorem fallebant, qui ipsum ab T ob consimillimam formam non distinguebant; unde ipse etiam Alexander cum esset *Abbas Coenobii Telesini*, reputatus est, ac dictus *Abbas Gelesinus*: Sed nec praeteream, eodem cap. 55. legendum

(*) Id. *de Abenabulo*, familia, quae diu Capuae, Teani, alibique resedit, ad praesens extincta. Hujus clarissimae familiae germen fuit Ludovicus ille, unus e XIII. Italis commilitonibus, qui cum totidem in Apulia Gallis Ducibus pugnantes, victoriae paeana cecinere. Hancce Abenabulorum familiam eandem cum ea de Vineis, & Marzanam, Capuae illustres olim familias, habuisse originem, alibi opportuniùs ostendam.

et alia crudeli manu agerentur, Beneventanam civitatem, totumque Capuanum Principatum timor invasit. Rogabamus itaque Salvatorem, ut nobis omnibus solitâ pietate subveniret. Quantas autem lachrymas, et voces in altum levatas Beneventanorum, Neapolitanorum, et Capuanorum, omniumque circumquaque habitantium, Lector si adesses, mirareris! Et nos crinibus solutis misericordem Dominum invocabamus, et castris illis ita comprehensis Rex ipse Rogerius revertens castra Roberti Principis comprehendit, Palmam quidem et Sarnum. Audiens autem talem, tantamque stragem, et invasionem Comes praedictus Rainulphus, et Robertus Princeps, et Magister militum, mirabiliter, mirabiliusque insiliunt, et praeconis voce, tubisque sonantibus civitates suas, et oppida, et vicos submoverunt, ut unusquisque armipotens omnibus eorum armis eductis insurgeret, et tali, tantoque Tyranno obviaret; Quid longius morer? Coelorum Regem testamur, milites omnes, Proceres, Sacerdotes, Clerici, juvenes, et senes occurrerunt, et mirabili, et potentissimo exercitu congregato, gaudio magno festinant, vocibus apertis dicentes: Melius est mori in bello, quam videre mala gentis nostrae, et Sanctorum: et eis ita congregatis apud castellum Marilianum, exercitus ipse castrametatus est. Ad auxilium verò eorum Rolpoto Beneventanorum Comestabulus quadraginta equites, et mille fere Beneventanos transmisit. Cumque praefatus taliter Comitem Rainulphum, et Principem paratos persensisset, super castrum Nucerium festinavit, putans illud momento, sicut et caetera

 com-

dum esse, *suis Proceribus, Baronibusque instanter omnibus mittens*: non *Principibus* (*Procerum* etiam lego apud eundem lib eod. cap. 37. non *Principum*) qui sane sub magno ceteroquin Comite Raynulfo fuere nulli: Falco hàc eâdem pag. dicit, *milites omnes, & Proceres*, virosque Ecclesiasticos tunc convenisse. Sed & ipse Auctor noster pag. sequenti auxilio eget, verbo diminutus, ubi legendum, *quadraginta equites, & mille fere pedites Beneventanos transmisit*: Nunc deest *pedites*.

comprehendi, et circa flumen nomine Sarnum milites, et sagittarios posuit, ne Comes cum suis ad eum transiret. Interea castrum illud Nucerium acerrimè ab exercitu illud expugnatum est. (*) Rogerius autem de Surrento, a Principe ibi ordinatus, cum centum quinquaginta militibus, et sagittariis multis, et armatis viris fidelibus, nihil eorum, quae inferebantur, trepidabat, et quotidiè, et animosè castrum illud tuebatur. Quid multis? proditione quorumdam Regis amicorum, Castrum illud Nucerium in potestate ipsius Regis datum est; deinde castrum Sarni, et Lauri, et universa oppida Rex ipse suae obtinuit potestati. Cumque castrum illud Lauri sic comprehensum esset, praedictus Princeps, et Comes Rainulphus, et Magister militum mirabiliter turbati sunt. Congregant itaque mille ferè equites, et multitudinem peditum copiosam, ut castrum illud Lauri de Regis potestate evellant, sed Proceres Principis, et Comitis Rainulphi, pecuniâ Regis acceptâ, auxilium eis, sicut juraverant, inferre distulerunt. Unde Princeps ipse dolore commotus, Neapolim properans, Pisas transfretavit. Praefatus autem Comes Rainulphus Baronum suorum nequitiam comprehendens, et quia tanto Regi obsistere non poterant, sacramento interveniente sub Regis

(*) De hoc Rugerio, Roberto, aliisque hujus praecelsae familiae de *Surrento*, quae Capuana in urbe jamdudum residebat, ibique post saeculum Christi XII. extinctae, alibi fusiùs verba faciam, ubi de vetustioribus Capuae familiis, earumque Cl. Viris sermo erit; ibique evellenda fundatissimis argumentis, antiquisque Chartis opinio Geneographorum quorumdam, & Surrentinorum Scriptorum, mihi alioquin commendabilium, qui absque aliâ, vel etiam leviusculâ ratione, hunc Rogerium, Robertumque, necnon hujusce stirpis alios, Surrentinos fuisse autumant, ejusdemque prorsus familiae, quae *Sersale*, seu Serisale adhuc vocitatur, caeteroqui nobilissima, quòd ab aliquo *Syre*, seu Domino, *Saro* Surrenti Duce, aut Consule, originem traxerit suam. Anilès sanè fabellae, quae viros doctos stomachantur, neque huic tam illustri familiae splendorem aliquem novum, aut fulgens decus adjungunt, quum satis superque apud omnes istius familiae dignitas, & ornamentum explorata omninò sint. *Prat.*

gis poteſtate colla ſubmiſit. Audiens autem Rolpoto Beneventanus Comeſtabulus Comitem Rainulphum ad Regis imperium perveniſſe, animo conſternatus die Kal. Julii civitate Beneventanâ exiens, Neapolim ingreſſus eſt, quem Comeſtabulum mille, et eo amplius Beneventanorum ſecuti ſunt. Triduò autem poſt, Comeſtabulus ipſe Rolpoto timore perculſus navigio parato, ne in manus Regis traderetur, cum quibuſdam fidelibus ſuis, & duobus filiis Piſas feſtinavit, & eis navigantibus, judicio Dei ſuperveniente, navis illa confringitur, & ſic ipſe cum uno filio ſuo, & duobus fidelibus ſuis, inter procellas maris mortui ſunt: alter verò filius evaſit. Rex autem Comite illo accepto, Capuam, & Averſam, & totum Principatum comprehendens, Salernum adivit, & ibi non multis diebus commorans, victorque effectus Siciliam repedavit. Pontifex autem ſub Anacleti nomine coloratus (*), curſu rapido Beneventum venit, & civitatem illam ipſius Regis virtute, ſuae obtinuit voluntati, & domos quorumdam Beneventanorum deſtrui praecepit. Princeps praeterea Capuae a Papa Innocentio, qui Piſis aderat, honorificè ſuſcipitur, & ibi uſque ad menſem Martium permanſit.

Anno 1135. Dom. Incarn. & VI. anno Pontificatus Domini Innocentii menſe Martio Indict. XIII. Hoc anno Princeps ipſe VII. die ſtante menſis Aprilis cum viginti navigiis Neapolim venit, & comprehendit Averſam, & Cucculum, quibus comprehenſis Neapolim Princeps ipſe revertitur, & ibi immoratus eſt cum Piſanis ipſis. Eodem anno praefatus Comes Rainulphus venit Neapolim cum quadringentis militibus, & civitates ſuas, & oppida dimiſit. His ita peractis praefatus Rex medio menſe Junio venit Salernum, & exercitum congregavit, & ſuper Averſam perrexit, & eam igne, ferroque eſt depopulatus, & bona eorum diripuit. Cumque Rex ipſe

(*) *Sc.* Pſeudo-Pontifex.

ſtragem illam feciſſet, ſuper Neapolim venit, & diebus novem obſedit, ſed populus civitatis, & Princeps nihil ex hoc trepidabant. Rex autem civitatem illam capere non poſſe aſpiciens, eam dimiſit, & Averſam perrexit, & eam reaedificari praecepit. His ita decurſis, praefatus populus Piſanorum cum aliis viginti navigiis, quae ſupervenerunt, civitatem Amalphitanam pergunt, & eam comprehendunt, & ejus univerſa bona diripiunt, ſicque divitiis multis locupletati, Piſas redeunt ſimul cum Principe. Rex autem, Piſanorum exercitum reverti comprehendens, iterum Neapolim obſedit, cumque die quodam in feſtivitate Nativitatis Sanctae Mariae, Rex ipſe navale bellum cum Neapolitanis incipere vellet, en ſubitò tempeſtas affuit, & omnes naves illas diviſit; ita quod in profundum mergi putarent, & ſic ad portum Puteolanum revertuntur. Tunc Rex videns neque mari, neque terra, contra civitatem agere, navigia illa reverti praecepit, & ipſe Salernum repedavit, deinde Siciliam ingreſſus eſt. Cumque Robertus Princeps Piſas reverteretur, conſilio Domini Papae Innocentii, ſimul cum Domino Girardo Cardinali, & Riccardo Comitis Rainulphi germano ad glorioſum Lotharium Imperatorem feſtinavit, qui honorificè ab ipſo Imperatore ſuſcipiuntur, & ei qualiter Principatum ſuum perdidiſſet, lachrymis multis intimavit. Precatur etiam, ut pro amore Domini Papae ſibi ſuccurreret, & quòd injuſtè perdiderat, redintegraret. Imperator itaque muneribus multis ei datis, promiſit ſe ipſo anno venturum ad Romanae Sedis libertatem, & ejuſdem Principis reſtitutionem, & ſic Princeps ipſe reverſus Domino Papae Innocentio cuncta narravit. Ipſo anno Magiſter militum Piſas perrexit, ut auxilium ab Apoſtolico Innocentio, & Piſanis inveniret, qui a Piſanis diligenter ſuſceptus eſt, & promiſerunt libentiſſimè ei auxilium inferre; ſed quorumdam inimicorum conſilio auxilium illud promiſſum deſtructum eſt. Unde Magiſter ipſe militum vehemen-

ter

ter turbatus, Neapolim revertitur, & civitatem ſuam viriliter tenuit.

Anno 1136. Dom. Incarn. & VII. anno Papae Innocentii, dum haec, & multa alia agerentur, praefatus Imperator Apoſtolico Innocentio mandavit, ut eum praeſtolaretur, quia, Domino favente, ſicut promiſerat, in feſtivitate S. Jacobi veuire deſpondebat. Pontifex autem ſpirituali gaudio gaviſus Magiſtro militum deſtinavit omnia, quae Imperator ei mandaverat; deinde Princeps ipſe audiens civitatem Neapolim famis periculo urgeri cum quinque navigiis ad eandem civitatem venit, & curſu celeri Piſas revertitur. Continuò ad Imperatorem feſtinans invenit, eum montes deſcendiſſe (B), & ſuper civitatem Cremonam caſtra ſua poſuiſſe. Illicò pedibus ejus advolvitur, lachrymis rogans, ut ſibi exhaeredato ſubveniret. Intereà ad tantam famis aſperitatem civitas pervenit Neapolis, quod infantes multi, pueri, adoleſcentes, juvenes, ſenes etiam utriuſque ſexus per civitatis plateas, & domos ſpiritum exhalabant. Sed Magiſter militum, & ejus fideles, qui libertati invigilabant civitatis, quippe antiquorum ſuorum ſequebantur honeſtatem, mori prius famis morte malebant, quam ſub nefandi Regis poteſtate colla ſubmittere. Haec inter praefatus Imperator literas ſuas ſignatas propriis Legatis ſuis Magiſtro militum, & civibus ſuis deſtinavit conſolationis verba deſcribens, ut fidelitatis propoſitum teneant, quia, ſavente Domino, in proximo ad ejus liberationem feſtinaret. Legati verò illi coram omnibus juraverunt, Imperatorem illum ad civitatem Spoletum dimiſiſſe. Diebus autem non multis excurſis, en adeſt

Le-

(B) *Continuò ad Imperatorem feſtinans, invenit eum montes deſcendiſſe*) Scribe litera grandiuſcula *Montes*, quo abſoluto nomine nobis Italis dicuntur *Alpes*; pari ratione, ac *omnes altitudines montium*, teſte Servio ad Aen. lib. 10. *a Gallis Alpes vocantur*; *propriè tamen montium Gallicorum ſunt*: illorum ſcilicet, quibus Gallia ab Italia ſeparatur.

Legatus alius ipſius Imperatoris literas ferens, conſolationis ſimiliter verba continentes, qui eum dimiſiſſe apud fluvium Piſcariam affirmavit. Item in ſubſequentibus diebus alias tranſmiſit Imperator literas continentes, ſe in proximo venturum in Apuliam, & Italiam a tanta perditione redempturum. Archiepiſcopus praeterea Marinus civitatis Neapolitanae, & Philippus de Acerra civis Neapolitanus vir prudentis ingenii, & Rainulphus Comes, qui obviam Imperatori dudum exierant, ſimiliter literas ſuas conſolationis Magiſtro militum delegarunt. Literis itaque talibus acceptis, & tali ſuſpenſi Neapolitani promiſſione, licèt fame coacti, Imperatoris tamen illius expectabant adventum.

(C) Anno 1137. & anno VIII. Pontificatus Domini Innocentii menſe Martio XV. Indictionis praefatus Apoſtolicus Innocentius, qui tunc Piſis morabatur, conſilio communicato de civitate Piſanâ exivit, & apud civitatem Bitervum advenit, praefatum Imperatorem alloquuturus. Imperator igitur Henricum generum ſuum tribus millibus equitum ad Pontificem deſtinavit Innocentium, addens ſe facturum, ut Romanos fines teneat, & Principi Roberto Principatum ſuum reſtituat. Ipſe verò Marcas adire diſpoſuit. Apoſtolicus autem continuò Romanos fines advenit, & civitatem Albanum, & Provinciam totam Campaniae ſuae obtinuit fidelitati. Romam quidem ingredi noluit, ne in Romanorum negotiis impediretur. Praefatus autem Imperator flumen Piſcariae adveniens, Paſcha Domini ibi celebravit. Inde flumen illud tranſiens, civitatem Termulenſem, & illius Provinciae Comites obtinuit; & inde amoto exercitu, & civitatem Sipontum, & Montem Sancti Angeli VIII. die intrante menſis Maii comprehendit. Tantus ita-

(C) *An. 1137. & anno octavo Pontificatus Domini Innocentii &c.*) Deſcripta a Falcone hoc anno recitat ex eo Baronius verbis pleriſque in locis, ſed leviter, immutatis, ſicuti nonnulla etiam alia anno 1138.& 1139.

itaque timor totam invasit Apuliam, quòd universus populus usque ad civitatem Barum, ad ejus imperium alligatus est. Et his actis Apostolicus ipse ad civitatem Sancti Germani pervenit, quam suae submisit ditioni. Inde Capuam veniens Roberto Principi eam restituit, & his actis Beneventum venit praedictus Apostolicus decimo kalend. Junii, & retrò montem Sancti Felicis propè Beneventum cum Henrico Duce praedicti Imperatoris genero castrametatus est. Continuò Dominum Girardum Cardinalem virum prudentem, & discretum propè civitatem misit Beneventanam, ut cum Beneventanis loqueretur, utrum cum eo pacis firmamentum ponere vellent. Venerunt itaque ad eum quidam de civibus Beneventanis, & cum illis satis, abundèque de civitatis concordiâ tractaverunt, & his actis ad Dominum Apostolicum omnia, quae dicta sunt, exposuit praedictus Girardus Cardinalis. Alio autem die adveniente praedictus Apostolicus, consilio arrepto, castra inde amovit, die videlicet sabbati, & ex hac parte praedicti montis Sancti Felicis transivit cum exercitu praedicti Ducis Henrici, & in planitie Sancti Petri Apostoli juxta flumen Sabbati, viriliter, & animosè castra apponi praecepit. Beneventanus autem populus horum, quae fiebant, nihil agnoscere poterat. Cumque taliter in praedictâ planitie Sancti Petri castra Apostolici, & Ducis illius ponerent, fama talis, tantique facti civitatem percussit Beneventanam; & Rossemannus, qui tunc praeerat Romanae Sedis adversarius, cives fere universos submovit, ut contra Apostolicum venientem insurgerent, & ad eorum posse resisterent. Nec mora, praedictus Girardus Cardinalis vocari fecit Landulphum Judicem Beneventanum, & Lodoicum Medicum, & Malfridum de Grimaldo Abbatem, ut de pacis foedere loquerentur, & civitatem Domino Papae Innocentio redderent. Exierunt itaque viri illi vocati, & petitionibus Apostolici faventes civitatem revertuntur. Praeterea ad horam ferè nonam quidam Beneventanorum exeun-

exeuntes cum Teutonicis pugnare caeperunt, putantes eis timorem inducere, aut eos in fugam sectari (*). Dux verò illorum nominatus Henricus, audiens Beneventanos ita super se insilire, armari suos omnes occultè praecepit, & catervatim eos a castris exire disponens praecepit, ut Beneventanos sic stultè, & furiosè exeuntes, insidiis positis, praeoccuparent. Quid multis? en ex improviso leonum more frendentes Teutonici insiliunt, & Beneventanos illos, qui contra eos pugnabant, usque ad Pontem majorem in fugam convertunt. In fugâ verò illorum quadraginta fermè capti sunt, & quidam illorum trucidati, inter quos Petrus de Populo vocatus, capite abscisso, heu miser! exhalavit. Alter verò, Priscianus nomine, civitatis Notarius, ibi mortuus est vulneribus multis afflictus. Decem verò vulneratorum, qui de captione evaserunt post dies quadraginta mortui sunt intra civitatem. Cumque taliter cives Beneventani capti, trucidati, & morti dediti essent, timor continuò civitatem invadit Beneventi, & luctus, quod si Lector adesses, mori cum eis putares, & afflictione multa deficere. Nocte itaque insecutâ, cives, qui capti fuerant, vinculis districti sunt, & alligati. Mane autem facto, die quidem Dominico, ad Dominum Papam veniunt quidam de civibus Beneventanis viri sapientes, & discreti, qui omnia, quae Apostolicus exquisierat, assecuti sunt, continuò captivos cives Beneventanos, quos Teutonici comprehenderant Dominus Apostolicus absolvi jussit, & ad propria reverti. Et sic sacramentis firmatis, fidelitatem Domino Papae complures civium, qui ad ipsum Pontificem exierant, juraverunt. Cumque taliter sacramenta illa perficerentur, vir quidam Jaquintus nomine, civis Beneventanus, quique per triennium exulaverat, ultionem reddere de acceptis excogitans, Teutonicos omnes submovit, ut civitatem ingredientes, quot possent, ca-
pe-

(*) In Cod. M.S. legitur: *arctari facerent*.

perent, & bona eorum auferrent; qui cursu rapido armis acceptis insiliunt, & usque ad Portam Ruffini festinaverunt; sed quia Portam illam hi, qui intrinsecùs erant, firmiter clauserunt, civitatem ingredi non potuere. Fama itaque tantae invasionis cum ad aures Pontificis Innocentii pervenit, praedictum Ducem Henricum vocari mandavit, ut exercitum illum compesceret, & a tali mortiferâ aggressione illum prohibeat. Confestim Dux ille pervolat, & totum illum exercitum ad castra reverti mandavit; sicque civitas ab eorum invasione evasit. Jaquintus verò ille per clavicam, quae Sancti Renati vocatur, ingrediens, cum quibusdam consociis suis ad sacrum Palatium Curiae festinans perrexit, & Crescentium Cardinalem, Pontificis Innocentii adversarium, qui tunc ibi occultabatur, comprehendit. Nec mora, per plateam illum ducentes ad Dominum Papam captivum illum transmiserunt; deinde in eâdem plateâ, Bernardum, qui Comes Palatii vocabatur, ejusdem Pontificis contrarium, Jaquintus ille invenit, quem audaciâ assumptâ capere conatus est, quatenus eum in captionem praedicto Apostolico delegaret; qui Bernardus videns se sic turpiter capi, quibusdam sociis suis secum equitantibus exclamavit, ut quantocyus succurrant, & eum a tanta captione eripiant, qui statim ensibus evaginatis Jaquintum illum feriunt, & plagis crudeli manu impositis terratenùs illum de equo prosternunt, & sic Bernardus ille a captione illâ liberatur. Invadit igitur civitatem illam timor mirabilis, & bonis suis oblitis, cives attoniti ruinam inauditam, & depraedationem metuebant. Praefatus autem Jaquintus ita crudeliter vulneratus ad manus quorumdam ad sororis domum perducitur, & sic novem dies sine sensu, & memoriâ advivens, mortuus est. Dominus autem Apostolicus sic illum vulneratum, & mortuum, suâque sponte taliter fuisse perductum audiens, ut erat sapientis animi, & pacifici cordis, nullam cum Beneventanis, qui eum inter-

terfecerant, excitavit quaestionem. Rossemannus autem, qui tunc contra voluntatem ipsius Apostolici Episcopus fuerat, & qui civitatem violento nomine tenuerat, noctis silentio timore coactus fugiit. Quibus omnibus ita peractis, ita praedictus Falco Judex, & Roffridus Judex, & Falco Abbatis Falconis, & Saductus, & Pando, & Potofridus, & Adonibezet (*), qui per triennium exules fueramus, cum aliis Beneventanis qui similiter exules fuerant, licentiâ praedicti Pontificis ad propria reversi sumus: coelestis quidem Regis magnalia laudantes, qui post tribulationem, & fletum exultationem inducit. Praefatus autem Apostolicus supranominatum Girardum Cardinalem ad civitatem mandavit, ut a civibus universis fidelitatem acciperet, quod & factum est.

His omnibus ita evolutis, Pontifex Innocentius sacramentis fidelitatis acceptis, consilio habito, iter arripuit VIII. Kalend. Junii, ut ad Imperatorem nominatum festinaret; veniens autem ante Portam Summam, populum civitatis, qui eum ibi praestolabatur, Pontifex ipse taliter allocutus est: Gratias vobis agimus, fratres, & Domini, quia corde hilari, & voluntate sincerâ fidelitatem nobis peregistis; rogo itaque fraternitatem vestram, ut pacem teneatis, & constantiam justitiae inter vos; civitatem verò intrare modò non possumus pro multis, variisque negotiis, quae cum Domino Imperatore definienda decrevi. Sed his, divinâ clementiâ definitis, ad vos revertemur, & de civitatis utilitate tractabimus; nunc verò praedictum fratrem nostrum Cardinalem Girardum vobiscum morari permittimus, qui erga vestras utilitates assiduè invigilabit, & pacem inter vos continebit. Haec, & his similia Pontifex ipse ubi allocutus esset, iter ceptum arripiens, ad praedictum Imperatorem tetendit Lotharium, quem super civita-

(*) Al. *Adonizebecus*.

vitatem Barensem eam acriter obsidentem invenit. Cardinalis igitur nominatus Girardus jussu praedicti Apostolici in Beneventana civitate moratus est, & confestim sacrum Beneventanum Palatium ascendens, civitatis utilitates, data pace circumquaque, operabatur. Inter caeteras ejus dispositiones praecipuè pacem tenendam viribus totis, ore, & corde praedicabat. Prius verò quam Apostolicus de civitate discederet, Octavianum Subdiaconum, virum prudentem, & sapientis animi, Rectorem Beneventi ordinavit, qui simul cum Domino Girardo statum civitatis, & pacis firmamentum studiosè regebat. Cumque Pontifex ipse apud Imperatorem pervenisset cum praefato Duce Henrico, honore mirabili, & gaudio ab Imperatore suscipitur. Deinde Barensis populus castellum civitatis, quod pro eorum afflictione Rex Rogerius fabricari jusserat valde terribile, & munitum, expugnaverunt; sicque per quadraginta dies illud obsidentes cum Teutonicorum auxilio, virtute multâ castellum illud comprehenderunt, & terratenùs prostraverunt. Custodes autem castelli, quia jam amplius illud defendere non poterant, capti, & trucidati, & in mare praecipitati sunt. Sicque de tali, tantâque victoriâ tota Italia, & Calabria, Siciliaque intonuit, & Regi coelorum gratias agens, de tanti Tyranni gutture eripi gaudebat. Inde maritima omnis usque ad Tarentum, & Calabriam ad Imperatoris fidelitatem alligari satagebat. Cumque castellum illud Barense taliter comprehensum esset, super civitatem Melfium Apostolicus, & Imperator venerunt, & eam viriliter obsidentes, diebus non multis elàpsis, comprehenderunt, & suae obtinuerunt fidelitati. Haec inter, Pisanorum exercitus, sicut juraverat, centum navigiis armatis ad civitatem pèrvenit Neapolitanam. Nec mora; jussù praedicti Imperatoris super civitatem Amalphitanam festinat, excogitans igne, ferroque eam depopulari. Cives autem Amalphitani, consilio salutis invento, pecuniâ multâ datâ, ad Imperatoris, & Pisano-

rum permansit fidelitatem; Inde super Rabellum (*), & Scalam properantes, eas invadunt, & universa eorum bona diripientes, in ore ignis, & gladii eas consumunt. Viros quoque, & mulieres cum eorum parvulis captivos perducunt, sicque super tali vindictâ gavisi, ultra quam credi potest, insultant. Interim praefatus Imperator, & Apostolicus civitatem dimisit Melfium, & civitatis Potentiae fines descendit: ibique juxta fluenta de Lacu (**) Pesele per dies fere triginta moratur. Inde universa Apuliae oppida, & civitates ad suum imperium alligavit. Et his actis mandavit Imperator, ut Pisanorum exercitus Salernum obsideat; praecepit quoque Roberto Principi, & Magistro militum Neapolitanorum, ut viribus totis, & armis simul cum Pisanis, eandem Salernitanam obsiderent civitatem; quod & factum est XV. Kalend. Augusti. Quinetiam Rainulphum Comitem, quem affectione multâ secum detinebat, mille Teutonicorum viris ei datis, super civitatem ipsam Salernum destinavit: quibus ita convenientibus prope muros obsederunt eam. In civitate illâ reverâ quadringenti milites aderant, qui civitati invigilantes, Pisanos, & Principem, suosque omnes quotidie expugnabant. Quâdam itaque die, sicut accepimus, certatum ad invicem validissimè est inter eos, & de militibus illis Rogerii Siculorum multi captivi ducti sunt, & alligati. Consules praeterea Pisanorum, civitatis constantiam aspicientes, quia talis, tantaque caterva militum intererat, consilio communicato, lignorum machinam mirabiliter, mirabiliusque excelsam, & ultra quam credi potest, terribilem construi, summâque cum festinatione levari mandaverunt. Unde factum est, quod populus civitatis mortis periculo oppressus, mortem expectabat. Audiens autem Imperator civitatis Salernitanae constantiam, & quia igne,
fer-

(*) Sc. *Ravellum*.
(**) *Lacupensuli C. C.*

ferroque Pisanì eam obsidebant, consilio invento, simul cum Domino Apostolico, ad eandem civitatem celeritèr festinavit. Sequenti igitur die Sapientes civitatis ad ipsum Imperatorem venere, & pactis intervenientibus, civitatem ipsam suo imperio submiserunt. Quidam verò militum illorum, securitate acceptâ, licentiam exeundi impetrarunt, quidam verò & praedicti Rogerii Proceres ad turrem majorem; quae super civitatem erat, confugerunt. Sicque civitas ipsa in gaudium conversa, sub tali, tantoque imperio exultabat. Audiens autem populus Pisanorum civitatem Salerni sine eorum consilio, & voluntate ab Imperatore captam fuisse, mirabiliter contristati sunt, & furore arrepto machinam lignorum factam combusserunt, & paratis navigiis Pisas regredi disponebant; sed Apostolici Innocentii precibus, & promissionibus coacti, ad Imperatoris voluntatem reversi sunt. Sicque castrum illud Turris majoris pro eorum discordiâ dimissum est. His ita peractis praefatus Imperator, & Apostolicus castra inde amoventes, Abellinum venerunt; deinde Beneventum, & juxta fluvium Caloris ex hac parte Ubiani, ad Ecclesiam Sancti Stephani castrametati sunt, II. die stante mensis Augusti. Cum autem Abellinum venisset Apostolicus ipse Innocentius Ducem ad defensionem Apuliae ordinare nomine suo satagebat. Imperator vero nomine suo, contra voluntatem Apostolici ordinare volebat. Unde factum est, ut per trigintà fere dies ad invicem discordatum sit; sed sapientum consilio communicato, discordia talis destructa est. Quid multa? divinâ favente clementiâ, & ipso Imperatore favente, omnibusque suis, Apostolicus nomine suo ad B. Petri fidelitatem Comitem Rainulphum virum utique prudentem, & discretum in Ducem elegit, & eo electo vexillum ad honorem Ducatus, Apostolicus, & Imperator in conspectu omnium ei tradiderunt, & confirmaverunt. Unde nemo tempore isto viventium recordari poterit, tali laetitiâ, & honore Ducem aliquem fuisse

fe

se electum. Cumque taliter in praedicto loco castrametati sunt, triduò post, die videlicet Kal. Septembris Imperatrix nomine Florida, militibus ferè centum assumptis, ad Ecclesiam Beati Bartholomaei Apostoli venit, Portam Auream ingrediens, & Missarum solemnia ibi audiens, pallium quoddam super Altare Beati Bartholomaei, & libram unam argenti obtulit. Prae gaudio verò Beneventanus populus utriusque sexus, quia per innumera annorum curricula Imperatricem, sive Imperatorem non vidimus, cursu praecipiti ad ipsam intuendam Imperatricem ex omni parte civitatis festinavimus, & gratias Deo agentes exultavimus, quia, quod patres, avi, & proavi videre non potuerunt, temporibus nostris vidimus. Ea autem Basilicam ipsam B. Bartholomaei egrediens, per mediam plateam civitatis ascendit, & per Portam Summam exiens, ad exercitum suum remeavit. Triduò autem post Imperatricis adventum, praefatus Apostolicus Beneventanam civitatem intravit, & a Clero, & populo universo honorificè susceptus est. Alterâ autem die adveniente in sacro Beneventano Palatio sedens in conspectu Cleri, & populi Beneventani clamavit, ut si quis contra personam, sive electionem Gregorii Beneventani electi canonicè, & rationabiliter opponere vellet, liberâ fronte opponeret: sed clementiâ divinâ opitulante, & quia electus ipse vitam suam religiosè custodierat, nemo civium contra ejus electionem objecit. Apostolicus itaque hoc aspiciens gratias Deo egit, & ipse de persona, & vita electi testificatus est honestè, & religiosè, & eidem Electo praecepit, ut de peccatis suis confiteatur; & die Dominico adveniente, Spiritu sancto cooperante, consecrationem acciperet. Quid multis? die adveniente Dominico, Apostolicus ipse Ecclesiam Episcopii descendit, quinto die videlicet intrante mensis Septembris, Electum ipsum consecravit, ad cujus consecrationem Patriarcha interfuit Aquilejae, & complures alii Archiepiscopi, Episcopi, & Abbates Teutonicorum

rum viri Religiosi. Lector si interesses, reverà miratus diceres, Archiepiscopum quemlibet Beneventanum tanto honore, & reverentià consecratum nunquam fuisse, & eo consecrato, Apostolicus ipse Palatium revertitur, His ita peractis Judices, & Sapientes civitatis eundem Dominum Papam precantur, quatenus apud Imperatorem intercederet, ut de antiquâ afflictione, quam civitas longè, latèque perpessa est, Imperator ipse Beneventanos liberaret; videlicet de vinearum fidantiis, & angariis, terratico, & de omnibus redditionibus, quas Normandis reddere soliti sunt, quoniam quidem nos, & patres nostri, avi, & proavi Deum oravimus, ut Imperatoris adventum partibus istis largiri dignaretur, per cujus adventum libertatis vigorem & securitatis, consequeremur. Nunc verò Pater sanctissime, & quia voluntas, & potestas concessa est bene nobis faciendi, lacrymis omnium oramus, ut de tanto periculo tributorum civitatem B. Petri eripias. Apostolicus itaque pietate divinà correptus super civitatis longâ afflictione condolens, Patriarcham Aquilejae, aliosque Cardinales, & Girardum specialiter Cardinalem suum Presbyterum, virum valdè venerabilem, & discretum ad Imperatorem direxit, qui foras in praefato loco castrametatus erat, expostulans, ut comiti Rogerio de Ariano praeciperet, ejusque Baronibus, ut fidantias, & omnes redditus, quos de haereditatibus Beneventanorum habere solitus erat, quietus dimitteret. Imperator itaque precibus Apostolici acceptis, absque mora, vocari fecit praefatum Comitem, ut cum Baronibus suis venirent, & sacramento interveniente, petitionibus Apostolici obtemperarent. Comes itaque adveniens coram Imperatore confessus est, se hoc juravisse, & confirmasse tempore Comestabuli Rolpotonis, qui pro civitate hoc petierat. Denique Barones, quos secum duxit, jurare coegit, sicut Apostolicus exigebat. In primis Alferius Draco, & Robertus de la Marra, & Bartholomaeus de Petrapulcina, & Tadeus

deus de la Greca, & Girardus de Lanxulinu, & Sarolus de lo Tufo, & sic juraverunt. Juro, & promitto, quod ab hâc horâ in antea non quaeram, nec quaeri permittam de cunctis haereditatibus Beneventanorum fidantias, angarias terraticum, olivas, vinum, salutes, nec ullam dationem, scilicet de vineis, terris aspris, sylvis, castanetis, & Ecclesiis, & liberam facultatem tribuo in haereditatibus Beneventanorum venandi, aucupandi, & in eis, & de eis quodcumque voluerint faciendi, & per hoc mercatum civitati non disturbabo, nec disturbari consentiam. Haec omnia attendam bona fide sine fraude. Taliter eis jurantibus, praecepit Imperator, ut alios suos Barones Montisfusculi vocaret ad idem sacramentum faciendum. Quibus actis, praefatus Girardus Cardinalis cum sapientibus civitatis omnia haec Domino Papae retulerunt. Hoc sacramentum factum est VI. die intrante mensis Septembris. Alterâ autem die idem Girardus Cardinalis cum Judicibus ad Imperatorem tetendit, ut ab ipso Comite, & suis Baronibus sacramentum hujusmodi acciperet. Comes verò Rogerius sacramentum illud facere noluit, confitens, se tempore praeterito illud fecisse, suos verò Barones de Montesusco jurare praecepit, videlicet Raonem de lo Tufo, Accardum, Gemundum, Eternum, Onfridum, caeterosque, qui circa Beneventum fidantias accipiebant, & his taliter actis Salvatori Deo, & Innocentio Papae gratias egimus, cujus virtute, & gratiâ tantam consecuti sumus libertatem. Quibus ita peractis praefatus Imperator de praedicto loco castra amovens, viam Romam redeundi arripuit, qui ante Portam Summem cum toto suo exercitu transivit, & praedictus Apostolicus cum illo festinavit IX. die intrante mensis Septembris (D).

Tunc

(D) *Et praedictus Apostolicus cum illo festinavit, nono die intrante mensis Septembris*) Haec omnino cum iis congruunt, quae in Serie Abbatum Cassin. de tempore observabam, quo Innocentius, & Lotharius apud Cassinum simul fuerunt.

Tunc ipſe Imperator caſtrametatus eſt, ubi tres (*) Sancti nominatur; deinde Capuam petens, Romam tranſierunt. Quid multa? Imperii ſui altitudinem, & Palatia Imperator ille repedavit. Apoſtolicus autem Innocentius Palatium Lateranenſe adivit. Audiens itaque nominatus Rex Rogerius Imperatorem illum viam redeundi arripuiſſe, exercitu convocato Salernum venit; continuò ſuper Nuceriam veniens, illam ſuae obtinuit poteſtati: deinde caſtra amovens, totam Terram Rainulphi Comitis obtinuit. Inde procedens Capuam furore multo, & tempeſtate comprehendit, & eam igne, ferroque depopulatur; univerſa ſiquidem civitatis illius ſpolia, & divitias partim igne, partimque virtute conſumi praecepit; Eccleſias quidem, & earum ornamenta diripuit, mulieres quoque, & Sanctimoniales in opprobrium converſae ſunt, & his taliter evolutis, Abellinum, & uſque ad confinia Beneventi obtinuit. Confeſtim Magiſter militum Sergius Civitatis Neapolitanae ad ſuam convertitur fidelitatem; deinde Judices Beneventanae civitatis cum aliis civibus Regem ipſum adeuntes ad Anacleti fidelitatem, & ipſius Regis amorem, civitatem ſubmittunt Beneventanam, Innocentii Papae fidelitatem parvipendentes: & his actis convocato exercitu civitatem Beneventanam applicuit; & ante Portam Summam medio menſe Octobris tranſiens, ad Montem Sarculum feſtinavit, quod ſuae obtinuit poteſtati. Et inde procedens ſuper civitatem Comitis Riccardi curſu volucri properavit, quam Comes ille dimittens ad Ducem confugit Rainulphum; ſicque civitatem illam ſuae voluntati alligavit. Inde Montem Corvinum capiens, in ore ignis, & gladii illud conſumi praecepit, & ſpolia ejus diripuit. Dux igitur Rainulphus memoratus audiens Regem illum ob ejus confuſionem Apuliam fuiſſe ingreſſum, & ejus deſolationem quotidie tractare, Barenſem populum, & Tranenſem, Trojanum, & Mel-

 phien-

(*) A dhuc hoc nomen retinet locus vulgo: *A Tre Santi* appellatus.

phiensem, & mille quingentos milites congregavit, affirmans prius morti velle succumbere, quàm vitam ducere infelicem, & taliter Dux ille paratus prope Regis exercitum adivit. Interea Abbas de Claravalle (*) vir valde mirabilis, & discretus, qui ad Regem illum venerat pro tanti diffidii infestatione sedandâ, inter Regem illum, & Ducem pacis foedera alligare conatur: sed pro multis, variisque negotiis, quae inter eos querebantur, apud Salvatoris Dei potentiam nondum complacuit concordia alligari. Quid plura? Rex ipse exercitum suum divisit, & ad bellandum illum viriliter stabilivit: similiter & Dux ille suos omnes sapienter ordinavit. Primùm quidem Regis acies ordinata aggreditur, & inter Ducis armatos intravit. Illicò acies illa Regis prosternitur. Rex autem, qui cum aliis aciebus suis armatis inerat, Dei adveniente judicio, timore perculsus ipse primùm terga vertens in fugam conversus est; sicque universa Regis congregatio cursu praecipiti consugit, dimissis omnibus divitiarum suarum apparatibus, & tentoriis, auri, argentique magnitudine infinitâ, quorum numerare copia non est humanae scientiae. Quid multa? Dux ille victor effectus de Regis exercitu comprehendit, & occidit, omnemqne illam magnitudinem, divitiasque tam ipse, quàm populus Barensis, & Tranensis, caeterique, quos rogaverat ad propria locupletati detulerunt. Tria millia, sicut audivimus, hominum in bello mortua sunt. Ibi Sergius Magister militum Neapolitanae civitatis mortuus est; ibi Eternus de Montefusco, & Girardus de Luzulino, & Sarolus de lo Tufo, & complures, quorum nomina pro difficultate numerandi silentio tegimus. Secundo verò die stante mensis Octobris bellum hoc actum est. Rex itaque nominatus taliter cum sequacibus suis aufugiens noctis tempore, alterâ quidem die ad castrum Paludis pervenit, deinde Salernum festinavit. Diebus autem non mul-

(*) Sc. *S. Bernardus*.

multis evolutis, Rossemannus Beneventanus Antistes, consilio accepto cum Judicibus civitatis, & sapientibus quibusdam ad Regem ipsum consolandum, & servitia civitatis offerenda festinavit. Precatur insuper, ut libertatem possessionum Beneventanorum, quam supradictus Imperator concesserat, populo Beneventano ipse largiretur. Rex igitur, precibus eorum acceptis, pro totius civitatis amore inveniendo, privilegio facto, & signato, omnes fidantias & exactiones; quas soliti fuimus persolvere, condonavit, & privilegiis paginâ acceptâ gaudio ineffabili civitatem sunt regressi Beneventanam; privilegii paginae ita est continens.

In nomine Domini Dei Salvatoris Aeterni Jesu Christi Dom. Incarn. anno 1137. *mense Novembri I. Indict. Ego Rogerius Dei gratia Siciliae, & Italiae Rex, Christianorum adjutor, & clypeus, Rogerii I. Comitis filius. Regalis Excellentiae nostrae provocamur liberalitate fidelibus nostris tanquam de nobis bene promeritis beneficia ampliori manu debere impendere, ut non solum fideliores inveniantur, sed ut caeteri spe retributionis adjuti in nostro servitio promptiores habeantur. Ea propter Venerabilis Beneventane Rossemanne Archiepiscope, qui semper in omnibus fidelis extitisti, petitionibus tuis, & Bernardi Beneventani Comestabuli, & Beneventanorum Judicum, aliorumque plurimorum Civium clementius annventes, quia vos semper nostros fideles experti sumus, pro amore Summi Regis, per quem subsistimus, & regnamus, & amore, & fidelitate vestrâ, quam in nobis habetis, & in antea habituri estis, dimittimus, & condonamus vobis ea omnia, quae nos, & praedecessores nostri Normandi circa Beneventanam Civitatem habuerunt, fidantias subscriptas, videlicet denariorum redditus, salutes, angarias, terraticum, herbaticum, carnaticum, Kalendaticum, vinum, olivas, releuum, postremò omnes alias exactiones tam Ecclesiarum, quam Civium, & omnia predicta, & possessiones liberas facimus, & quietas undecumque aliquid reci-*

 pere

pere ſoliti ſumus ; ut quamdiu in noſtra permanſeritis fidelitate , & noſtrorum haeredum , liberi , & quieti vos , & veſtri haeredes ab omnibus ſupradictis maneatis , & in veſtris praediis venandi , piſcandi , aucupandi liberam facultatem habeatis , & ut firmiter hoc tenere valeatis privilegium iſtud ſigillo aureo noſtro ſignari fecimus : Siqua verò perſona , quod abſit , magna , humiliſve hujus noſtrae conceſſionis paginam in aliquo violare praeſumpſerit , viginti libras auri puriſſimi in miſericordia noſtra Palatio noſtro componat , praeſenſque privilegium robur priſtinum obtineat . At hujus conceſſionis judicium per manus Henrici noſtri Notarii ſcribi praecepimus , & bulla aurea inſigniri . Anno Regni noſtri ſeptimo .

Cumque privilegium hoc coram Beneventanorum coetu lectum eſſet , Deo Salvatori omnium , praefatoque ; Regi , & jam dicto Antiſtiti gratias egimus , quia quod Avi , & Patres noſtri videre non potuerunt , libertatis , & ſecuritatis donum nobis dignatus eſt miſericordiâ ſuâ Jeſus Chriſtus largiri , & meritis non noſtris offerre . Quid multa ; ex tanto nobis conceſſo beneficio , & firmato , cives univerſi , ſervitia , & honores praefato Regi polliciti ſunt , & ſine offenſione ad ejus praeceptum famulari (E). Dux praeterea Rainulphus ſupra memoratus audiens Regem illum ſic devictum , & animo conſternatum cum paucis

(E) *Ex tanto nobis conceſſo beneficio , & firmato , cives univerſi ſervitia , & honores praefato Regi polliciti ſunt , & ſine offenſione ad ejus praeceptum famulari .*) Fortaſſe : *ſine offenſione Romani Pontificis* . Beneventani autem liberi ab exactionibus omnibus Rogerii Privilegio redditi , ſua ſervitia ei promiſerunt ; ſed pridem conceſſerat Anacletus . *Auxilium hominum Beneventi* , inquit in Diplomate ſuperius relato , *contra hoſtes tuos largimur , & confirmamus* . Quos anno ſequenti 1138. obſequii ſui ſpecimen eidem dediſſe , perhibet Falco , cum ait : *Praedictus Rex Dominum Papam Innocentium in Patrem , & Dominum accepit , & civitati Beneventanae , & per totius Regni ſui partes mandavit , eum Patrem , & Dominum accepiſſe . Nos autem literis ejus acceptis , Dominum illum , & Patrem vocavimus* . Schiſmati ſic renuntiaſſe videtur Rogerius ; pax tamen inter illum , & Innocentium ſequuta haud eſt , quem anno 1139. ut idem noſter habet , praefatus Papa in Romana Synodo *vinculis excommunicationis alligavit* .

cis Salernitanam civitatem fuisse ingressum, consilio habito, mille fere equites, & Apulorum peditum multitudinem congregavit; nec mora, Trojam dimittens captivatam totam suae alligavit potestati, & inde procedens super Comitis Rogerii de Ariano Comitatum advenit, qui continuò Alferium Draco, & Robertum de la Marra, & Robertum de Petramajori, & Robertum de Potofranco, aliosque Barones ipsius Comitis suae subjugavit ditioni. Postremò eundem Comitem Rogerium ad suam cocgit voluntatem. Quibus ita peractis Dux ipse prope castellum Paludis suorum virtute stipatus castrametatur, die quidem Kal. Decembris. Mirabatur interea populus Beneventanus de Ducis illius Rainulphi continentiâ, & in praedicti Regis amore, & fidelitate, & Anacleti servitio die, noctuque simul cum Domino Rossemanno Antistite invigilabat.

Aliud quoque non tegendum silentio fraternitati vestrae explicabo. Cum praefatus Abbas de Claravalle vir valde mirabilis, & discretus de foedere pacis, & Ecclesiae unitate cum nominato Rege confabularetur, assiduè Rex ipse cum Abbate illo stabilivit, ut tres Cardinales ex parte Innocentii Papae, qui ejus interfuisse electioni ad Regem ipsum venirent, & tres ex parte Anacleti, & ordinem electionis utriusque, Regi ipsi insinuarent, deinde Rex ipse ordine audito utriusque partis sanctiorem, & justiorem eligeret electionem, & sic Spiritu sancto favente, ad pacis perveniret cum totius sui Regni magnitudine firmamentum, quantum in sui arbitrio, & scientia contineret. Cognoverat enim, firmiterque crediderat, totius mundi Christicolas parti favere Innocentii, & ejus Pontificatum venerari; ipse verò solus cum Regni sui latitudine discordabat.. Continuò ad Innocentium Papam, & Anacletum delegatus est, & cursu rapido Regis positio destinatur. Placuit itaque eis, & consilio eorum firmato ex parte Innocentii Aimericus Cancellarius, & Girardus Cardinalis vir valdè venerabilis, simul

cum

cum praedicto Abbate de Claravalle Salernum super hujusmodi electione ventilandâ advenerunt. Ex parte verò Anacleti Matthaeus Cancellarius, & Petrus Pisanus Cardinalis, & Cardinalis alius nomine Gregorius similiter acceleravere. Quibus congregatis, Rex ille, ut erat sagacis animi providique consilii, prius partem Innocentii quatriduò usque ad occasum mirabiliter, & ultra quàm credi potest, examinavit; sequenter autem Anacleti partem quatriduo similiter perscrutatus est. Studiosè igitur & diligenter partibus utriusque electionis auditis, Rex ipse Clerum omnem, & populum civitatis Salernitanae congregari mandavit, & Episcopos, & Abbates Monasteriorum, qui convenerant, & coram eis taliter exorsus est: Domini, & fratres credimus vestram non latere prudentiam, qua de re Cardinales istos partes utriusque fecerim convocari; putavi etenim, quantum nostrae attinet virtuti, tali, & tanto negotio finem imponere, & justitiae semitam evidenter sectari; sed quia multis quaestionibus, variisque responsionibus animus noster impeditur, solus ego super hoc tanto negotio finem impendere nequeo: unde si Dominis istis Cardinalibus videtur, ordinem utriusque scribant electionis, & ab utraque parte unus mecum in Siciliam descendat Cardinalis, ubi, favente Domino Nativitatis Jesu Christi Salvatoris festivitatem celebraturi sumus, ibique sapientes Archiepiscopos, Episcopos, aliosque inveniemus prudentis animi viros, quorum consilio Anacleti partem usque modò sectatus sum: tunc enim ipsorum, aliorumque sapientum consilio, super hoc negotio, divinâ inspirante clementiâ, certissimum finem, quantum meae attinet potestati, imponemus. Cardinalis ad haec Girardus respondit: Sciatis reverà, quoniam ex parte nostra ordinem partis nostrae nos omnes scribemus: audistis enim ex ore nostro seriem electionis, audistis omnia, quaecumque circa nos gesta sunt: Cardinalem quidem mittemus Guidonem de Castello sapientem utique virum, & discretum, qui vobiscum,

cum, ſicut petitis, ad Siciliam veniat, deinde ſicut ſapientiae veſtrae placuerit, perficiatis, Spiritus ſanctus Paraclitus cor veſtrum illuminet, & corde recto ad Eccleſiam, & veritatis lumen perducat. Et his actis unuſquiſque ad propria remeavit. Alterâ die adveniente praedictus Girardus Cardinalis cum ſuis reverſus eſt: ſolus autem Guido praefatus Cardinalis remanſit cum Rege profecturus, ſicut ſtatutum erat. Ex parte verò Anacleti ſimiliter Cardinalis alius deſtinatur. Quibus patratis, navigio parato, Rex ipſe ad Siciliam transfretavit. Dux praeterea Rainulphus jam nominatus praefatum caſtellum Paludis viriliter obſedit, quod praeliis multis, & machinationibus quotidie expugnabat. Videns autem Dux ipſe caſtellum illud capere non poſſe, conſilio habito, illud dimiſit, & in finibus Aliſanis ſeceſſit; qui continuò civitatem illam, & munitionem caſtelli comprehendit, & ſuae obtinuit poteſtati.

Hoc anno Anacletus, qui ſub nomine Pontificatus advixit, VII. die ſtante menſis Januarii mortuus eſt, qui ſedit annis ſeptem, & menſibus undecim, & diebus vigintiduobus. Innocentius itaque Pontifex continuò viribus ſumptis, & amicorum virtute acceptâ contra inimicos viriliter inſilivit. Roſſemannus igitur Epiſcopus totius civitatis tintinnabula Beneventanae pulſare praecepit, mortem ipſius Anacleti ſcilicet ſignificando.

Hoc anno prædictus Imperator cum ad Imperium ſuum revertebatur, mortuus eſt in partibus Tuſciae, & eo defuncto Corradus ad Imperium unanimi voto ſublimatus eſt.

Anno 1138. & IX. anno Pontificatus Domini Innocentii II. Summi Pontificis menſe Martio I. Indictionis. Cum praedictus Anacletus mortuus eſſet, Cardinales ſui, conſilio accepto a fratribus ipſis Anacleti, ad Regem miſerunt Rogerium, ipſius Anacleti mortem ſignificantes, ut ſi ei placeret, Papam conſtituerent. Rex itaque, ut Domini Papae Innocentii partem impediret, voluntati

eo-

eorum aſſenſit, & Papam eligendi poteſtatem dedit; qui mam reverſi, fautoribus eorum congregatis, medio menſe Martio, Gregorium Cardinalem Papam ſibi, & invaſorem conſtituerunt, Victoremque eum vocaverunt. Sed Dei miſericordiâ auxiliante, haereſis illa, & invaſio pauco tempore regnavit. Idibus autem non multis evolutis, fratres praedicti Anacleti, tantam cognoſcentes turbationem, in ſe reverſi, Domino favente, cum praedicto Domino Innocentio Papa pacis firmamentum compoſuerunt, & ipſi, & omnes ejus adverſarii ad ejus fidelitatem converſi ſunt, & ſceleratus ille, qui ſub Victoris nomine apparuit, veſtem, & mitram depoſuit, & ad voluntatem Pontificis Innocentii pervenit. Sicque gaudio magno, & gloriâ exultationis tota Romana civitas exultavit, & Pontifex ipſe Innocentius ad unitatem Eccleſiae, & concordiam, auxiliante Domino, perducitur. Diebus autem non multis evolutis praedictus Apoſtolicus, conſilio accepto, Albanum venit, diſponens, exercitu congregato, ad Ducem Rainulphum venire; ſed infirmitate percuſſus venire non potuit. Interea Rex Rogerius congregato exercitu in finibus venit Apuliae, cogitans civitates ſibi ab Imperatore ablatas ſuae ſubmittere poteſtati. Dux igitur Rainulphus Regis illius ſentiens adventum, totius Apuliae partes ſubmovit, ut contra ejus rabiem unanimiter inſiſtant. Nec mora, curſu rapido ad Ducem feſtinant nominatum, & ſic contra Regis illius ferociam menſibus fere duobus reſiſtunt. Haec inter, ſicut nobis eſt relatum, praedictus Rex Dominum Papam Innocentium in Patrem, & Dominum accepit, & civitati Beneventanae & per totius Regni ſui partes mandavit, eum Patrem, & Dominum accepiſſe. Nos autem literis ejus acceptis Dominum illum, & Patrem vocavimus; quibus peractis Rao de Fraineta Beneventanae civitati, & Regi Rogerio rebellis apparuit, & vineas Beneventanorum incidi mandavit. Cives itaque, conſilio accepto, Raonis illius

lius infeſtationes Regi nominato mandaverunt, ut citiſſimè eos ab illius adverſitatibus eripiat. Rex illicò, congregato exercitu, iter arripuit, & in ipſius ſui adventus virtute Montemmaranum, & Caſtella alia comprehendit, & igne comburit. Inde ſuper Ceppalunum adveniens ſimul cum Beneventanis illud obſedit, & die ipſa villam ruſticorum comprehendit, & eorum bona depraedata ſunt, & domos omnes eorum deſtructae. Sequenti verò die turres, & munitiones caſtelli in poteſtate Regis datae ſunt. Rao etenim de Fraineta timore Regis coactus caſtellum illud triduò ante exierat cum uxore, & ad Ducem feſtinavit Rainulphum ſimul cum Raone de lo Tuſo, & Orrico de Sarno, qui ſimiliter faciem Regis fugientes caſtella ſua dimiſerunt. Cives continuò Beneventani Regem precantur ſuppliciter, ut caſtellum illud Ceppaluni civitati contrarium, ad deſtruendum largiatur. Quid multa? Rex ipſe petitionibus populi favens permiſit ad diruendum. Nec mora, catervatim Beneventanus populus feſtinat ad deſtruendum, & ſic radicitùs univerſa aedificia caſtelli evulſa ſunt, & civitas tota ſuper illius gaudebat deſtructione. Nam ſi univerſas crudelitates, & pericula, quae ab illius caſtelli Dominis paſſi ſumus, deſcribere vellem, nec lingua dicere, neque ſtylo pronunciare poſſem. Unde Deum laudantes Regi gratias egimus, qui nobis illud ad deſtruendum conceſſit. Et his actis praefatus Rex Capuanos fines adivit, & caſtellum, quod Calvum dicitur, comprehendit (F). Dux praeterea Rainulphus exercitu congregato horis omnibus invigilabat, ut Regem illum

(F) *An.* 1138. *Capuanos ſines adivit, & Caſtellum, quod Calvum dicitur, comprehendit*) Verè Calvum (ubi olim *Cales*, diutiſſimè quae deſerta manſit) & ab ejus conſtructionis primordio in ipſo confinio fuit agri Campani: quippè in an. 879. ab Atenulfo, qui dein Comes Capuae, & demum Princeps Beneventi evaſit, aedificari caeptum in limite Calinii, incurrente in Campanum, ex Erchemperto Num. 40. & 45. eſt intelligere; de quo offendebatur Capuae tunc Gaſtaldus Pandonulfus. Eadem autem deſcriptio, cum

virtute insiliat, & accipiat ultionem. Rex vero, ut erat sapientis consilii, per montana quaeque, & loca ardua castrametatur, & sic Ducis vitabat prudentiam, & virtutem, unde Dux ille vehementer condolens mente, & corpore fremebat, quia cordis dolorem ostendere non poterat. Novissimè apud Alifas moratur, existimans Regem illum Alifis venire. Rex verò, ut diximus, Ducis constantiam fugiens a castello Calvo revertitur, & in finibus Sanctae Agathes tentoria sua poni praecepit, Beneventum venire disponens; & inde amoto exercitu castrametatus est prope Beneventum, ubi dicitur Plancella (*), & ibi mansit duobus diebus. Tunc accepto consilio indè recessit, & districto exercitu flumen transivit Caloris, & castra posuit super Pontem Valentinum, mansitque ibi duobus diebus. Dux autem nominatus Rainulphus, ut erat prudentis animi, in finibus morabatur Petraemajoris, pertractans, ut castellum Apicis, quod Rex minabatur obsidere, virtute, & animosè illud liberaret. Rex itaque nominatus Beneventanos precatur, ut in ejus auxilio unanimitèr festinarent. Rossemannus igitur, qui tunc Praesul aderat, amore Regis coactus, cives universos rogavit, & in ejus mandavit auxilio. Audiens autem Rex ipse castellum Apicis a militibus, & viris prudentibus armatum fore, consilio accepto, castra amovit, & Petraepolicinae castellum aggredi praecepit, & igne, ferroque illud depopulatur; & inde procedens castella alia comprehendit, & comburi mandavit. Pontem Landulphi, Farnitum (**), Campugattari (***), & Guardiam, & civitatem comprehendit Alipham, & igne consumpsit, universam quidem substantiam civium, & ec-

cum postea suus ager Calvo fuisset assignatus, immutata non est, quod ex Praecepto Princ. Pandulfi superiùs allato, & ex Privilegio quodam Reginae Joannae I. in Archivo Campanae urbis aperitur; atque etiamnum manet, de quo alibi.

(*) De locis *Chianche*, & *Chianchitelle* dictum est in Appia Via lib.III.

(**) *Fragnito*.

(***) *Campolattaro*.

& ecclesiarum ornatus, galiotae Regis, & turba innumera praedonum, quae eum sequebatur, comprehendit, rapuit, dispoliavit, & unusquisque, prout potuit, dispartitur. Lector itaque, si adesses, super tali, tantâque civitatis strage, & confusione turbatus deficeres, & firmares a Graecorum tempore, & Paganorum tantam in christianos ruinam, & combustionem non accidisse. Cumque taliter civitatem illam Alipham consumasset, exercitu inde amoto, in finibus festinavit Benafri, civitates illas suae submittere volens potestati. Continuò, jussu crudelitatis a Rege illo injuncto, civitatem illam Benafrum aggredi, et expugnari mandavit: cives autem, prout poterant, et se, et civitatem defendebant. Rex itaque eorum constantiam aspiciens, crudeli manu jussionis minatur, ut civitatem illam insiliant. Continuò peccatis imminentibus, civitas illa valde munita, et divitiis plena capitur, et civium omnium bona, et divitiarum magnitudines ab hostibus capiuntur, et divisae per partes ad nihilum sunt conversae. Viri itaque, et mulieres, parvulique eorum per montana fugiunt, omnibus eorum bonis in manibus rapientium, et praedonum dimissis, sicque civitas illa, et turrium ejus munitiones in potestate Regis subacta est. Et tali crudelitate auditâ Praesentianum castellum, et Roccaromana ad Regis voluntatem convertitur, et alia castella circumquaque contigua. Quibus actis Rex inde revertens Beneventum venit, et ad Paludis castellum castrametatur XII. die mensis Septembris intrante. Dux interea Rainulphus, qui tanto Regi resistere non poterat, dolore cordis concussus circa Aliphanos fines morabatur. Inde procedens Rex ipse ad civitatem Melphium ivit, putans eam suae submittere potestati, quod obtinere non potuit, et indè reversus super castellum Toccum adivit. Continuò machinas lignorum fieri mandavit, virtute quarum turres castelli illius, et munitiones destruerentur; sicque pars quaedam turrium diruta est. Dux in-

terea Rainulphus circa eum quotidie invigilabat, ne Rex ille terras Rogerii Comitis de Ariano invaderet. Populus autem castelli, virtutem Regis, et furorem aspiciens sub ejus potestate, et ditione colla submisit, et castellum illud in ejus dominatione subactum est III. Kalend. Octobris, octo quidem dies castellum illud Teccum obsedit. Quibus ita peractis, Rex ipse castra inde amovit, et tempore valde pluviali Beneventum venit, et ipse intra Ecclesiam S. Petri Apostoli prope civitatem sitam castrametatur (G). Totus quidem ejus exercitus infra civitatem hospitatus est Beneventi, ibique mansit diebus tribus: tempus enim terribile pluviarum, et valde periculosum inerat, et pro inveniendis ad exercitum necessariis, nullo modo adire valebant; unde, sicut diximus infra civitatem Beneventi ad refocillandum exercitum commorati sunt. Rex interea nominatus civitatem intravit Beneventanam IV. die intrante mensis Octobris, et ecclesias, et civitatis palatia, et Curiam Apostolici studiosè perquisivit; et exercitu refocillato castra a civitate amovit, et prope castellum S. Severi castrametatus est. Inde procedens castellum Morcone suae obtinuit potestati, et his actis castellum Sancti Georgii,

& Pe-

(G) *Beneventum venit, & ipse intra Ecclesiam S. Petri Apostoli, propè civitatem sitam, castramentatur*) Manent etiamnum hujus Ecclesiae rudera *in planitie*, ut nostri Falconis usurpem verba ad an. 1137. *juxta flumen Sabati*, eamque Theoderada, uxor Ducis Romualdi, qui sedit ab an. 961. ad an 977. construxit; *qui in loco multarum ancillarum Dei Coenobium instituit*, ut perhibet Paulus Diac. lib. 6. cap. 1. At hoc Rogerii tempore ibi non aderant Moniales, ut reor; quae Monasterium S. Petri Apost. pariter nuncupatum, memoratumque Falconi ad an. 1121. intra urbem situm incolebant. Theoderada autem eam extra Beneventi moenia construxisse videtur ecclesiam, ut pio quodam affectu D. Petri in Vaticano campo extra Romam conditam Basilicam imitaretur; sicuti non alia occasione excitatas reputo extra Capuam, Tarentum, Viennam (Nolam mitto, aliasque urbes) Ecclesias eidem Divo, summo cultu olim habitas, quarum prima descripta habetur nostro Michaeli Monacho in suo Sanctuario Par. 3. altera Petro Diac. lib. 3. cap. 43. & 57. tertia verò in quodam Diplomate memoratur Callixti II. apud Bibl. Floriac. quâ deinde labentibus annis ignoratâ, vulgus, quem sequuti postea sunt doctiores, longè alias earundem construendarum excogitavit pias quidem rationes.

et Petraemajoris comprehendit. Comes igitur Rogerius de Ariano haec audiens, Apicis castellum dimisit, et villanis omnibus, ut Regi obedirent, licentiam largitur, et ipse civitatem intravit Arianum; ibique confidens, Ducis Rainulphi auxilium adinvenit; quâ de re nullo modo ad Regis voluntatem pervenire voluit. Continuò Rex ipse castellum Apicis suae alligavit fidelitati, et Rex ipse ad castellum Tamarum diebus quatuor moratus est. Praefatus autem Dux exercitu congregato prope civitatem Arianum venit custodiens, ne Rex ipse quoquo modo eam invaderet, et sic Rex ipse, et Dux adinvicem laborabant. Et his decursis praedictus Rex a Tamaro illo castello discedens circa Melphitanos fines festinavit; et inde procedens castellum S. Agathes valde munitum suae obtinuit potestati, et alia castella ibi contigua. Dux interea nominatus civitatem regebat Melphium, ne Rex ille quoquo modo ingenio eam invaderet: praefatus autem Rex cognoscens Ducem Rainulphum jugiter contra se, et suos obsistere, et Apuliae civitates tueri, consilio communicato, castella, quae comprehenderat, militibus, et viris armatis muniri, et observari mandavit; et ipse Rex Salernum adivit, disponens ad Siciliam reverti, quam longo tempore dimiserat. At Dux nominatus Barum descendit, et marinos fines visitavit, populum omnem hortando, ut tempore opportuno, viribus sumptis, et armis, contra Regem obsistant, qui unanimiter, et corde devoto paratos fore clamitabant.

Anno 1139. Dom. Incarnationis, & X. anno Pontificatus Domini Innocenti II. Summi Pontificis, & universalis Papae mense Martio II. Indictionis, hoc anno praefatus Apostolicus Innocentius, VIII. die intrante mensis Aprilis, Romae Synodum celebravit. Ad cujus sacri Conventus praesentiam Archiepiscopi, Episcopi, & Abbates innumeri convenerunt: ibique inter caetera, quae Spiritu sancto mediante, statuta sunt, vinculis excommunicationi alligavit Regem Rogerium praedictus Apostoli-

stoli-

ſtolicus Innocentius in praeſentia omnium catholicorum virorum, qui convenerant, & ejus omnes ſequaces. Hoc anno Rainulphus Dux, de quo in ſuperiori tractatu mentionem fecimus, ardentiſſimo febris ſinoche (*) calore correptus, ultimo die ſtante menſis Aprilis ex hoc mundo deceſſit apud civitatem Trojanam, quem Ducem Guillelmus venerabilis ipſius civitatis Epiſcopus cum univerſo clero, & populo diligenter, & honeſtè, lacrymiſque manantibus ſepulturae infra Epiſcopium tradiderunt. O quantus luctus omnium, & virginum, & viduarum, puerorum, & ſenum utriuſque ſexus, & militum, civitatem illam invaſit, quem ſi radicitùs deſcribere tentarem, nec dies ſufficerent, nec copia deſcribendi. Barenſis itaque populus, & Tranenſis, Melphienſis, Canuſinus, & omnes, qui ſub ejus dominio, & protectione confidebant, conſolatione oblitâ, crinibus evulſis, pectoribus laniatis, & genis, ultra humanum modum lugebant. Lugebant enim Ducem piiſſimum, & Patrem univerſorum, qui totius ſui Ducatus habenas dulcedine, & humanitatis ſuavitate, furore omni depoſito, diſponebat. Quid multa? de mortis illius compaſſione inimicorum etiam acerbitas, & de ejus prudentia condolens, lacrymanſque compatiebatur; ſicque tota ferè Italia de ejus probitate, & praeliis, horis omnibus recitabat. Audiens autem praenominatus Rex Rogerius Ducem Rainulphum, virum bellicoſum, & magnanimum ex hoc mundo objiſſe, vanitatis, & elationis ſpiritu accenſus ultra humanum modum gaviſus eſt. Gaviſus utique, & morte communi oblitus exaeſtuat, animoque concipiens, ut exercitu congregato Apuliae fines inſiliat, eamque ſuae ſubmittat ditioni, & fidelitati. Quid multa? ſeptem navigiis armatorum paratis, & auri, argentique magnitudine ditatis, die VII. ſtante menſis Maii, Salernum transfretavit. Continuò clerus omnis, & populus Salernitanus laudibus multis, hymniſque ſonantibus Regem illum ſuſcepit. Nec mora,

(*) Fort. *Synanche*, ſive anginae.

mora, Rex ipſe literas omnibus ſuis circumquaque manentibus direxit, ut armis eductis ad eum conveniant. Literis itaque ejus acceptis ad imperium ejus obtemperaverunt; deinde Rex ipſe exercitu congregato Beneventum venit, & ſic contra inimicos expugnandos feſtinavit.

Hoc anno IV. Kalend. Junii, mons ille (*), qui prope civitatem Neapolim eſſe videbatur, ignem validum, & flammas viſibiles projecit per dies octo, ita ut civitates ei contiguae, & caſtra mortem expectabant; ex cujus incendio pulvis niger, & horribilis exivit, & uſque Salernum, & Beneventum, & Capuam, & Neapolim pulvis ille a facie venti pervolavit; ignis verò ille per dies octo viſus eſt, de quo pulvere cives multi Beneventanorum, & ego iſtius operis deſcriptor collegimus, per dies verò triginta pulvis ille ſuper terram viſus eſt. Cumque, ut ſupra dictum eſt, Rex Rogerius exercitum congregaſſet, ſuper Comitis civitatem feſtinus adivit, & civitatem illam acerrimè expugnans ſuae eam alligavit ditioni. Comes autem fugam petens, Trojam ingreſſus eſt. Deinde Rex ille civitates, & caſtra Capitanatae ſuae obtinuit poteſtati. Dux praeterea filius praefati Regis civitates cunctas Apuliae, & maritimas ad ſuum convertit imperium, pacem omnibus, & ſecuritatem affirmans. Barum quidem, civitatem valdè munitam, obtinere non potuit; quadringentos enim milites Princeps civitatis ſecum detinebat, praeter cives quinquaginta millia habitantium (**). Dux itaque nominatus civitatem illam Barum cognoſcens, capere non poſſe, exercitu ſuo convocato ad patrem Regem Rogerium, qui in Trojanis morabatur confinibus pervenit, & eis in unum convenientibus, ſtudioſè tractare caeperunt, qualiter civitatem Trojanam ſuae ſubmittant poteſtati. Quatuor quidem millibus interjectis a ci-

(*) *Veſuvii* montis eructationem deſcribit.

(**) Vereor ne Barenſium incolarum numerus vel amanuenſis errore, vel ſcriptoris licentiâ heic plusquam revera fuerit, auctus ſit.

a civitate Trojana Comes Rogerius Ariani cum ſeptingentis militibus de morte deſperatis morabantur. Cives revera Trojani cum extraneis, qui ad eos confugerant prae timore nominati Regis, civitatem illam tuebantur. Rex itaque civitatem illam ſic a tantorum virorum virtute munitam perſentiens, ad Caſtellum Bacharezza ibi vicinum ducentos milites dimiſit pro civitatis illius infeſtatione, & ipſe cum Duce nominato filio ſuo, ſimulque eorum exercitu advocato ſuper civitatem Arianum Comitis Rogerii venit. Continuò Rex ipſe civitatem illam obſedit, & lignorum machinas ad expugnandum eam fieri mandavit. Cives autem, & milites, qui cum eis erant, nihil ex his, quae ingerebantur, metuebant; ducentos enim milites, & viginti fere millia armatorum in civitatem introduxerunt. Rex itaque ſic eam paratam, & munitam aſpiciens caſtra amoveri praecepit, & furore commotus vineas, olivas, & arbores, & ſata eorum, quae inveniri poterant, incidi mandavit, & devaſtari, & ſic civitatem illam dimittens biduo per confinia illius moratus eſt.

Eodem tempore praefatus Apoſtolicus Innocentius praedictum Ducem Rainulphum objiſſe audiens, ſatis, ſatiſque condoluit, & conſilio communicato Urbem Romam exivit, mille Equitum catervâ ſtipatus, & peditum multitudine copioſâ, deinde ad civitatem Sancti Germani pervenit. Cumque praefatus Rex Apoſtolicum illum Urbe egreſſum perſenſit, Legatos ſuos praedicto Apoſtolico de pace mandavit, & voluntatem Apoſtolici, & petitionem pollicetur perficere. Apoſtolicus autem Legatos Regis honeſtè accipiens, Cardinales duos ad Regem ipſum tranſmiſit, pacis, & dilectionis firmamentum deſcribens, & ut ad civitatem Sancti Germani Rex ipſe feſtinaret. Quid multa? Cardinales illos Rex ille diligenter, & honeſtè accipiens, civitatem Trojanam, quam obſedebat, dimiſit, & curſu rapido ad praedium Apoſtolicum cum Duce filio ſuo, & exercitibus ſuis feſtinat;

con-

continuò per Legatos ſuos ab utraque parte de pacis faedere interlocuti ſunt. Apoſtolicus itaque Principatum Capuanum a Rege petebat, quem injuſtè Principi Roberto abſtulerat. Rex verò nullo modo Principatum reddere voluit, & ſic per dies octo diſceptatio talis inter eos habita eſt; & his actis praefatus Rex ſuo omni exercitu coacervato, ad terras, quae filiorum Burelli vocantur, acceleravit, de quibus terris partem quandam caſtrorum ſuae ſubmiſit poteſtati. Apoſtolicus autem, & qui cum eo erant, Regem illum in partes illas receſſiſſe cognoſcentes, caſtrum quoddam nomine Galluzzum aggredi praecepit, & devaſtari. Nec mora, praefato Regi nunciatum eſt, qualiter jam dictus Apoſtolicus caſtellum illud eſſet aggreſſus. Quid multa? curſu rapidiſſimo Rex ille ad terram Sancti Germani, ubi Apoſtolicus ipſe morabatur, pervenit. En ſubitò de Regis adventu fama terribilis pervolat, & continuò caſtra Regis confixa ſunt. Apoſtolicus itaque, & Princeps Robertus Capuanus, & Romanorum militia Regis adventum ſentiens, caſtra eorum omnia amoveri jubent, ut in ſecuriori parte manerent. Dux autem Regis filius, mille fere equites accipiens, ſic Apoſtolicum diſcedentem deprehendens, inſidiis conſtitutis, ſuper Apoſtolici milites inſilivit, qui potentiam, & inſidias ſentientes, terga vertentes fugam petunt, & ſecundùm vires per loca illa diverſa aufugiunt. Praefatus verò Princeps, & Riccardus de Sapacanina (H), & Romanorum multitudo evaſit; multi verò militum, & peditum in flumine mortui ſunt, multos in captione Regis fore audivimus. Apoſtolicus autem Innocentius poſt ſuos omnes quaſi ſecurus incedebat. En ex improviſo militum

(H) *Praefatus verò Princeps, & Richardus de Sapacanina*) Non ſic: ſed *De Rupecanina*, quod oppidi eſt nomen in Epiſcopatu Allifano. Hic Richardus frater fuit Raynulfi, qui ex Abellini, aliarumque plurium civitatum, oppidorumque Comite, Dux Apuliae ab Innocentio, & a Lothario fuit inſtitutus; exque Comite Roberto natus erat, filio ſenioris Comitis Raynulfi, germani fratris Principis Capuae Richardi I. ut alibi eſt dictum.

caterva eum aggreditur, heu dolor! & illum comprehendunt, omnique ſuo theſauro, & ornatu diviſo, ducunt illum ante Regis aſpectum, & ſic contumeliis ditatum, captivum illum in tentorio, quod Rex illi tranſmiſit, intromittunt: & conſequenter Apoſtolici Cancellarium Aimericum, & Cardinales captivos perducunt. Decimo autem die ſtante menſis Julii, Pontifex ipſe Innocentius captus (I) eſt. O quantus luctus, & moeroris abundantia mentes fidelium, & Civitates Apoſtolici invaſit, quae ſi radicitus deſcribere vellem, nec dies, nec tempus ſufficerent! Quid multa? Continuò Rex ille per Legatos ſuos

(I) *Decimo autem die ſtante menſis Julii, Pontifex ipſe Innocentius captus eſt.*) Baronius non habet tò, *ſtante*, & abſolutè legit, *decimo die menſis Julii*, ac perinde id contigiſſe cenſuit 6. Id. Julii. Sed certè Innocentius captus a Rogerio fuit 11. Kal. Auguſti, decem tantum diebus Julii reſtantibus; nam *quarto die*, inquit Anonymus Caſſin. *pace factâ, confirmavit illi totam terram*: die nimirum 24. praedicti menſis; a quo noſter die tantum diſcrepat. *Die verò illâ*, ait, *in qua praedictus Apoſtolicus pacem cum Rege firmavit, B. Jacobi feſtivitas celebratur*. Quocirca in eodem Falcone paulò ante haec verba legam: *Rex ipſe, & Dux filius ejus, & Princeps ſeptimo die ſtante menſis Julii ante ipſius Apoſtolici praeſentiam veniunt*, non *ſeptimodecimo*. Sed in antecedentibus, ut dixi, nil mutandum. Nec ubi de eodem Rogerio ſuperiùs, qui *die ſeptimo ſtante menſis Maii Salernum tranſfretavit*, a quo ſimul loco Baronius expunxit tò, *ſtante*. Sane *quinto die ſtante menſis Maii* (fortaſſe *VI.* non *V.*) an. 1120. a Campanis conſtitutum Principem Richardum hujus nominis III. cum idem dicit Falco, ac ſubdit, *die Aſcenſionis Domini, quinto die ipſius Maii ſtante* a Campano Archiepiſcopo illum conſecratum, utique ipſam conſecrationem 27 die Maji actam demonſtrat; in quem praefato anno Feſtum contigit Dominicae Aſcenſionis Huncque Falconis locum familiari in ſermone, meo more, apud amicum, doctumque virum, ut ſaepe etiam pleraque alia antiqua minùs trita, ſic etiam olim enarrabam; qui applauſu tunc ſuo meam amplexatus interpretationem, neſcio cur poſtea eam ſcripto tradens, per me profeciſſe (quod non hâc tantum vice commiſit) diſſimulavit; Baroniumque graviſſimum abſque controverſia, ſed quem ea non ſemel fugerat, ut dictum eſt, maluit ſuper hoc laudare Auctorem. Integros autem uniuſcujuſque menſis dies in tres ſectiones; hoc eſt in dies intrantis, mediantis, & exeuntis, quos ſtantes appellabant, cum olim diſtinguerent (Sinenſius epiſt. 4. in dies tantum intrantes; & exeuntes partitur menſes) de quo exempla ſunt nimis obvia, priſcorum Latinorum Nonas, Idus, & Kalendas aliquo pacto videntur voluiſſe imitari; ſed ea praeter alias adhibitâ exceptione; ut ſtantem diem ab ultimo menſis die diſtantem, non a Kalendis, & *a principio ſucceſſuri menſis*, ut rem non ſicut

ſuos Pontifici Innocentio, quem captiuum tenebat, ſuppliciter, & ultra quàm credi poteſt, mandavit humiliter, ut pacis, & concordiae manum componat. Apoſtolicus itaque ſe deſtitutum virtute, & armis, & deſolatum aſpiciens, precibus Regis, & petitionibus aſſenſit, & capitularibus, & privilegiis ab utraque parte firmatis, Rex ipſe, & Dux filius ejus, et Princeps XVII. die ſtante menſis Julii ante ipſius Apoſtolici praeſentiam veniunt, et pedibus ejus advoluti miſericordiam petunt, et ad Pontificis imperium uſquequaque flectuntur. Continuò per Evangelia firmaverunt B. Petro, et Innocentio Papae; ejuſque ſucceſſoribus canonicè intrantibus fidelitatem deferre, caeteraque, quae conſcripta ſunt. Regi verò Rogerio ſtatim Siciliae Regnum per vexillum donavit ejus Duci filio Ducatum Apuliae, Principi alteri filio ejus Principatum Capuanum largitus eſt. Die verò illa, in qua praedictus Apoſtolicus pacem cum Rege firmavit, B. Jacobi Apoſtoli feſtivitas celebrabatur, VII. Kalendas Aug. Et his actis, Miſſae ſolemnia celebravit Apoſtolicus ipſe, ubi ſatis, abundèque de pacis continentia tractavit. Laetitia igitur, et gaudii abundantia univerſos inhauſit, et coelorum Regem magnificantes ſuper pacis firmatae, et concordiae dextrâ laetati ſunt. Beneventanus itaque populus pacem audiens firmatam, et Regem voluntati Apoſtolici alligatum, tanto gaudio, et exultatione triumphat, quòd ſi ex toto deſcriberem, deficerem in tempore, et locutione. Apoſtolicus igitur, pace firmata cum nominato Rege, Beneventum ingreſſus eſt die Kal. Auguſti, quem Beneventanus populus honore multo, et devotione cordis ſuſcipiens, quaſi B. Petrum in carne aſpi-

ſicut docueram, tradidit idem amicus meus, denotarent; quam differentiam Falco vel neſciens, vel non curans, non diverſo calculo dies Kalendarum, quo dies ſtantes ſupputavit; Feſtumque D Jacobi Apoſt celebrari dixit 7. Kal. Auguſti, quod 8 Kal. ac ſeptimo die ſtante Julii veneratur: ad annum tamen 1131. Feſtum S. Angeli figit 3. Kal. Octobris nullo errore: quippè ibi recenſitus.

aſpiciens, laetatus valdè gaudebat. Rex autem foris civitatem Beneventi caſtrametatus eſt, quia Rex uſque ad Portam Sancti Laurentii cum Domino Apoſtolico comitatur. Die verò ipsâ ad veſperam Rex ipſe civitatem ingreditur, et curiam Domini Papae aſcendens, cum eo aliquantùm moratur, deinde ad Epiſcopium pergit, et B. Mariae Baſilicam, et S. Bartholomaei Apoſtoli ingrediens pro ſalute ſuâ oravit. Intravit quoque Monaſterium S. Sophiae, et ante altare S. Mercurii ſe proſtravit. Inde procedens clauſtra monaſterii, et dormitorium, et refectorium perambulavit, et monachorum orationibus ſe commendans, civitate exivit per Portam Summam, et ad caſtra gaudens remeavit. Roſſemannus autem, qui contra voluntatem Apoſtolici quotidie pugnabat, Archiepiſcopus a Petro Leonis conſecratus, de Benevento expulſus eſt, et miſer ipſe cum Domino Rege feſtinavit. Et his actis caſtellum, quod Roſſemannus ille ad Portam Summam fabricari juſſit, Dominus Papa deſtruxit: et in his diebus cives Neapolitani venerunt Beneventum, et civitatem Neapolim ad fidelitatem Domini Regis tradentes Ducem filium ejus duxerunt, et ejus fidelitati colla ſubmittunt. Praefatus praeterea Rex, exercitu amoto, Trojam adivit, et civitatem ipſam ſuae ſubmiſit poteſtati; Epiſcopus autem Trojanae civitatis Guillelmus nomine, et populus civitatis Legatos praefato delegaverunt Regi, ut civitatem ingrediatur, et inter ſuos fideles, et amicos honeſtè maneat, et ſecurè. Rex verò, Legatis acceptis: non civitatem, inquit, ingrediar, donec traditor ille, Raynulphus ſcilicet, inter vos manſerit. Continuò, qui miſſi fuerant, civitatem regreſſi, Regis intentionem omnibus pateſaciunt; et licèt dolore commoti cives ex tantâ Regis reſponſione, quatuor tamen militibus praeceperunt, ut ſepulchro fracto cadaver Ducis Rainulphi extraheretur, et extra civitatem educerent, ut furore Regis ſedato, ad eos pacificè ingrediatur. Juſſerunt etiam inimici Ducis praefati cuidam militi nomine

Gal-

Gallicano, qui Ducis illius fideliſſimus fuerat, ut ipſe Gallicanus ob injuriam Ducis defuncti, et ejuſdem Gallicani dolorem, tumulum frangeret, et Ducis oſſa pelli, et foetori adhuc circumplexa manu ſua extraheret; qui Gallicanus timore coactus, et ne tanti Regis furorem incurrat, (heu dolor) quaſi mente hilari cum aliis, Ducis oſſa involuta, ut diximus, eduxit. Continuò in collo Ducis defuncti funem ligari fecerunt, qui ejus inimici extiterant, et uſque ad caſtellum civitatis per plateas traxerunt, deinde reverſi uſque ad carbonarium (K) foris civitatem, ubi ſtagnum luteum, putridumque inerat, Ducis ipſius ſuffocaverunt cadaver; heu nefas, et dictu mirabile, totam protinùs civitatem, timor, et luctus invadit, quod unuſquiſque mortem optabat, et amicorum Ducis ipſius, et inimicorum (Regem quidem teſtor aeternum, Judicemque ſaeculorum) tale, tantumque factum horribile in generationibus praeteritis, et inter Paganorum ſectam nunquam legimus accidiſſe. Haec ſiquidem crudelitatis potentia quid Regi illi profuit? quae victoria, vel majeſtatis gloria ei ſucceſſit? ſed ut mentis ſuae furorem pacare deſiderans, quod non potuit exercere in viventem, operatus eſt in defunctum. Reverà dum Dux praedictus vixerat, licet cum paucis adeſſet, ipſe tamen Rex nullo modo circa Ducis ipſius aciem, et ſi eum decem millibus armatorum inſtaret, propinquare audebat.

(K) *Deinde reverſi uſque ad carbonarium foris civitatem, ubi ſtagnum luteum, putridumque inerat, Ducis ipſius ſuffocaverunt cadaver*) Extra urbes ſub ipſis muris ad excipiendas ſordes omnes de more coenoſa iſta, & foetida ſtagna tunc deputabantur. Loci quid tale deſcripſit Joannes Boccacius in Fabella de Magiſtro Symeone iis verbis. *Erano allhora per quella contrada foſſe, nelle quali i lavoratori di que' campi facevan votar la Conteſſa a Civillari, per ingraſſare i campi loro.* Et fortaſſe locum pridem ſub muro urbis Neapolis, qui etiamnum antiquo nomine appellatur *Carbonaria*, eidem uſui fuit; ſed multò quidem ante Franciſci Petrarchae aetatem, qui Gladiatorum munus ſe ſpectante ibi exhibitum ait lib. 5. Famil. epiſt. 6. *Locum hunc carbonarium extra muros Teani, a me malè interpetratum fuiſſe in Diſſ. to. 1. in fine, fateor. Quare emendari a benevolo Lectore deprecor, mentiſque lapſui tribuere.*

bat. Unde ei visum fuit, mentis suae rabiem aliquantisper fore mitigatam. Sed redeamus ad causam. Dux itaque Regis illius filius factum hujusmodi audiens ad Patrem accessit audacter, et facti illius ordinem redarguit, et precatur Patrem, ut sepulturae Dux ille dehonestatus traderetur. Rex igitur Ducis filii favens orationi, sepulturae illum tradi mandavit; et his actis civitatis populus, ut ingrederetur ad eos, expectabat, sicut promiserat. Qui nec sic voluit civitatem Trojam introire; sed castra inde amovens civitatem Barensem adivit, quam terrâ, marique obsedit. Cumque praedictus Apostolicus civitatem introisset Beneventanam omnem ordinationem a Petro Leonis factam deposuit, et a Rossemanno: die verò Assumptionis S. Mariae, et in passione B. Bartholomaei Episcopium descendit, et Missarum solemnia honestè celebravit; et his actis, praedictus Apostolicus a Romanis saepe vocatus, secundo die stante mensis Septembris, iter arripuit; et, Domino favente, Romam repedavit.

Hoc anno Gregorius Beneventanus Antistes a Domino Papa Innocentio consecratus, Beneventum intravit secundo die intrante mensis Septembris, et Dominus Papa Guidonem Diaconum Cardinalem Rectorem Beneventi ordinavit. Audiens autem Populus Romanus Domini Papae Innocentii adventum catervatim obviam exivit, et illum gaudio magno, et honore suscepit, deinde eum hortabatur, ut pacem, quam cum Rege Rogerio posuerat, consilio eorum confringeret. Apostolicus autem nullo modo petitionibus eorum consentire voluit; dicebat quidem sic Domino placuisse, quòd per ejus captionem pax hujusmodi facta fuisset. Cumque ut supra dictum est, praefatus Rex civitatem obsedisset Barensem, Innocentius Papa, cum intra civitatem esset Beneventanam, Episcopum Ostiensem virum valde venerabilem ad civitatem Barensem delegavit, populum civitatis monendo, ut ad Regis fidelitatem colla submittant, et ejus voluntati famulentur. Populus autem

Ba-

Barensis, ut erat superbi animi, et elationi suppositus, Episcopum illum, ut civitatem ingrederetur nullatenùs est passus, dictis quoque ejus nullo modo credere pertentavit. Quid multa? Episcopus ille revertens, Barensis populi ferociam, et elationem Domino intimabat Apostolico; inde, ut dictum est, Dominus Papa Romam reversus est. Rex igitur Rogerius populi illius Barensis aspiciens superbiam, consilio habito, machinas lignorum, et turres triginta fere ordinari praecepit, ut civitatis muros, et munitiones prosternat; quibus peractis prope civitatis murum machinas illas appropinquari virtute multa mandavit, et continuò turres, et muri civitatis prostrati frangebantur; palatia etiam civitatis, quae prope civitatis murum intrinsecùs erant fracta, ruebant; sicque duorum mensium spatio Augusti videlicet, et Septembris ruinam illam, et timorem passi sunt, famis etiam asperitatem, et sitis sustinentes, panem unum sex romesinis emebant, carnem, ut audivimus, equorum comedebant. Novissimè autem tum pro fame, tum pro populi seditione, quae inter eos orta erat, quosdam civium cum Rogerio de Surrento, Princeps Civitatis, Jaquintus nomine, ad praefatum Regem mandavit, addens in mandatis, quia civitatem animo libenti ei redderet, dummodò securi circa eum, pace acceptâ, consistant; et Rex captivos civitatis, quos habebat, eis reddat, similiter homines Regis, quos civitas habebat, dimittat. Nec mora, pactio talis, et ordinatio et Regi placuit, et civitati, sicque civitatis populus, pace acceptà, acquievit, et, sacramentis datis, pax constituta apparuit. His ita peractis, en adest miles quidam, cui praefatus civitatis Princeps oculum evelli praecepit, pedibus Regis prostratus oravit, ut justitiam sibi de Principe Barensi faciat, qui lumen oculorum sibi evulsit. Rex itaque continuò furore accensus, et ultra quàm credi potest, admirans, cursu rapido vocari fecit Judices Trojanorum, Tranensium, et Barensium, ut de pacto judi-

judicarent, quod Rex cum civitate Barenſi poſuerat, videlicet, ut ex utraque captivi, ſani, et incolumes redderentur. Quid plura ? a Judicibus Barenſibus judicatum eſt, ut Princeps ille Jaquintus civitatis, qui ei oculum juſſit evelli, et ejus Conſiliarii in poteſtate eſſent Regis. Confeſtim Princeps ille, et Conſiliarii ejus Guaiferius quidam, et Abiut, caeterique eorum conſocii ante Regem confeſſi ſunt, juſſu, et conſilio eorum lumen oculorum militi praedicto evelli feciſſe. Nec mora; Principem illum, et praedictos viros, alioſque decem laqueo fecit ſuſpendi praefatus Rex, et decem alios oculis, et membris truncari, civeſque alios prudentes ligari, et vinculis teneri, eorumque bona auferri, ſicque de civitate illâ Barenſi inauditam fecit ultionem. Timor itaque, et tremor tantus civitatem illam invaſit, quod nemo virorum, et mulierum per plateas, et vicos incedere palam audebat. Lachrymis quidem, et ſuſpiriis Salvatoris miſericordiam invocabant, ut eorum afflictioni ſubvenire dignaretur. His ita geſtis, conſilio accepto, Rex ipſe exercitum dividens, Salernum adivit quinto die ſtante menſis Octobris, ibique de negotiis ſuis, et actibus tractavit. Octo retrò diebus intrantibus menſis Octobris civitas illa Barenſis ſic afflicta, et exagitata eſt. Cumque Salernum Rex ipſe adveniſſet, inimicis ſuis terras omnes eorum abſtulit, et ſacramento eos perſtrinxit, ut ultra montes feſtinarent: quod et factum eſt. Comitem verò Rogerium de Ariano ejus adverſarium ſimul cum uxore ſuâ, navigio parato, in partes Siciliae captivum mandavit, ſicque vindictam perficiens ſuper inimicis, quinto die intrante menſis Novembris navigio armato Panormum transfretavit.

Hoc anno XI. Kalen. Febr. primo gallorum cantu terremotus magnus factus eſt, ita quòd domos corruere putabamus: cumque, ut praediximus, Papa Innocentius civitatem Beneventanam recuperaret, Guidonem Diaconum Romanae Sedis virum valdè diſcretum, et mori-

moribus ornatum Rectorem civitatis Beneventanae ordinavit. Qui Rector usque ad Kal. Martii in civitate permansit. Deinde Apostolicus alium misit Rectorem Joannem nomine, consanguineum suum, Subdiaconum, et Guido ille Romam repedavit.

Anno 1140. et XI. anno Pontificatus praedicti Domini Innocentii mense Martio III. Indictionis. Hoc anno praedictus Rex Rogerius Amphusum filium suum Principem Capuanorum magno cum exercitu militum, et peditum trans civitatem Piscariam misit, ut Provinciam illam suae subjugaret potestati; qui verò Princeps exercitu illo accepto, sicut Rex pater ejus jusserat, labore multo peregit, et Piscariam transiens castella copiosa ibi contigua, et vicos comprehendit, et spolia illorum praedatus est, et quaedam eorum igne consumpsit. Diebus autem non multis interjectis praefatus Rex Rogerium Ducem filium suum mille cum militibus, et peditum manu copiosa in auxilium praefati Principis delegavit. Dux itaque cum Principe fratre suo simul alligati Provinciam illam prope Romanos fines adjacentem timore multo ad eorum imperium submiserunt; unde praedictus Apostolicus Innocentius turbatus, consilio accepto Romanorum, ad eos per Cardinales direxit, ne aliena invaderent, et Romanis fines non usurparent. Qui Apostolico rescribentes responderunt, non aliena petere, sed solummodò terras ad Principatum pertinentes velle redintegrare (L).

Dum haec, et alia geruntur, nominatus Rex medio mense Julio, navigiis paratis Salernum venit, ut filiorum Ducis, et Principis facta, quos, ut supra dixi, cum exercitibus miserat, agnosceret; insuper cum Do-

(L) ***Sed solummodo terras ad Principatum pertinentes velle redintegrare***) Ad Capuae ne Principatum Provincia trans civitatem Piscariam pertinebat? De hoc alibi viderimus (*).

(*) Certè sub Nortmannis, postremis Capuae Principibus ad fines usque illius Provinciae Principatus extendebatur, ut fusius sequenti tomo dicendum erit. *Prat.*

mino Apostolico Innocentio alloqui, et simul esse excogitabat. Continuo Rex ille, consilio habito, Salernum exivit, et ducentis militibus aggregatis prope civitatem venit Beneventanam, et cum Joanne Subdiacono Romanae Sedis tunc Beneventano Rectore, et aliis Beneventanis de pace, et civitatis utilitatibus, et Domini Apostolici fidelitate tenenda satis, abundeque locutus est, et inde procedens Capuam ingressus est: ibique diebus non multis commorans de quibusdam suis negotiis tractavit (*), deinde apud Sanctum Germanum festinavit. Illicò habito consilio Legatos Duci, et Principi filiis suis mandavit, ut ad eum reverterentur; audierat enim Rex ipse, Apostolicum Innocentium de Provinciae illius invasione valdè turbatum esse, et contristatum. Dux autem, et Princeps nunciis acceptis ad Patrem eorum reversi sunt, universa vero oppida, quae comprehenderant, necessariis omnibus muniverunt. Et his actis Nuncios Rex ipse praefato Apostolico delegavit, suppliciter impetrando, ut si fieri posset cum illo alloqui, et de multis, variisque negotiis terminare desideraret. Apostolicus autem consilio habito, tum pro temporis tempestate, tum pro aliis negotiis instantibus eum alloqui non posse rescripsit. Rex igitur, aggregato exercitu, Capuam repedavit, & ibi aliquantisper castrametatus exercitum omnem dimisit, licentiam ad propria remeandi unicuique praebens. Ipse vero Rex quingentis acceptis militibus Piscariam tetendit, quam supra diximus filios suos comprehendisse. Inde procedens totam illam regionem a praedictis filiis ejus obtentam circuivit, & eis omnibus studiosè perscrutatis, Arianum civitatem advenit, ibique de innumeris suis actibus Curia Procerum, & Episcoporum ordinata tractavit. Inter caetera etenim suarum dispositionum, edictum terribile induxit, totius Italiae par-

(*) Curiam ibi habuit Rogerius Rex, multaque in eâdem postea Urbe generales Curiae sive Regni Comitia sub sequentibus Regibus habita fuerunt, ut alio in opere isthaec elucidabimus.

partibus abhorrendum, & morte proximum, & egestati, scilicet, ut nemo in toto ejus Regno viventium romesinas accipiat, vel in mercatibus distribuat, & mortali consilio accepto monetam suam introduxit, unam vero, cui ducatus (*) nomen imposuit, octo romesinas valentem, quae magis, magisque aerea, quam argentea probata tenebatur. Induxit etiam tres follares aereos romesinam unam appretiatos, de quibus horribilibus monetis totus Italicus populus paupertati, & miseriae positus est, & oppressus; & de Regis illius actibus mortiferis, mortem ejus, & depositionem Regni optabat. Quibus ita mortalibus edictis, & monetis inductis, Rex ipse militibus suis congregatis Neapolim tetendit. Archiepiscopus itaque Neapolitanus, Marinus nomine, clerum omnem civitatis congregari praecepit; simul et cives, et adventum Regis eis annuncians hortatur, ut honestè, et laetitiâ multâ eum suscipiant. Cives igitur simul cum militibus civitatis foris Portam Capuanam exierunt in campum, quem Neapolim dicunt (M), et Regem ipsum honore, et diligentiâ multâ, ultrà quam credi potest, amplexati sunt, et sic usque ad praedictam Portam Capuanam perductus est. Continuò Presbyteri, et civitatis clerus ad eandem Portam obviam exivit, et eum hymnis, et laudibus ad astra levatis, civitatem introduxerunt. Quatuor illicò viri nobiles habenas equi, et pedes Regis ipsius tenentes, alii quatuor usque ad Episcopium civitatis Regem illum introduxerunt. Frequentiam verò populi per plateam incedentis, et mulie-

(M) *Exierunt in campum, quem Neapolim dicunt.*) Hunc etiam campum demonstrabat Ignotus Cassin. Num. 28. & Joannes Diac. de Episc. Neapol. in S. Athanasio. Sed cur ipse praecipuè dictus fuerit *de Neapoli*, sive *Neapolis*, hoc operae erat pretium, ut literati Neapolitani viri, omnigenaeque antiquitatis periti intactum non praeterirent (**).

(*) Tunc primò *Ducatorum* nomen in nostro Regno audiri caeptum est. De variis ejusdem monetis, earumque formâ, valore, ac generibus plenissimum habebimus Tractatum ab I.C. Antonio Clarito Neapolitanae Urbis Cl.V. *Prat.*

(**) De *Campo*, *Neapolis* dicto, superius verba fecimus to. I. *Prat.*

res viduas, conjugatas, et virgines per fenestras existentes, Lector, si aspiceres, miratus affirmares, Imperatorem, aut Regem alium, sive Principem tali sub honore, et gaudio nunquam Civitatem Neapolim ingressum fuisse. Quid multa? Rex ipse tali, et tanto honore ditatus ad Episcopium descendit, et in camera Archiepiscopi hospitatur: die verò alterâ adveniente, totam intrinsecùs civitatem, et foris Rex ipse equitavit, et palatia, et aedificia circumspexit. Inde navigio parato ad castellum Sancti Salvatoris civitati proximum ascendit (*), et civibus Neapolitanis ibi vocatis, negotia quaedam cum illis de libertate civitatis, et utilitate tractavit (N). Do-

(N) *Civibus Neapolitanis ibi vocatis, negotia quaedam cum illis de libertate eivitatis, & utilitate tractavit.*) De Neapolitanae civitatis immunitate Rex cum ejus civibus tractavit, quam Falco consueto tunc vocabulo appellat *libertatem*. Sicut ad an. 1139. *Precatur insuper*, inquit, *ut libertatem possessionum Beneventanorum, quam Imperator* Lothatius *concesserat, Populo Beneventano ipse* Rex Rogerius *largiretur*. Quam sanè immunitatem Siculi eripi sibi timebant apud Falcandum: *Non difficilè*, inquit, *persuaserant, Cancellarium, si diù perseveraverit in eo culmine potestatis, universis populis Siciliae libertatem, quam hactenus habuerant, sublaturum.* Et infra: *Ut universi populi Siciliae reditus annuos, & exactiones solvere cogerentur, juxta Galliae consuetudinem, quae cives liberos non haberet.* Nec diversae rationis libertate, & immunitate Neapolitani praediti, eâ participes fecerunt negociatores Ducatus Amalfitani, degentes Neapoli; de quo in Privilegio apud Latinam Historiam Neapolitanam (**) lib. I. cap. 12. sic legitur: *Ut sicut ista civitas Neapolis privilegio libertatis praefulget, ita & vos negociatores, campsores, sivè apothecarii in perpetuum gaudeatis.* Sed qua nam? pergit privilegium: *Ut nulla condicio* (scribo *condictio*) *de personis, vel rebus vestris, sive haeredum, & successorum vestrorum negotiatorum in Neapoli habitantium requiratur; sicut non requiritur de civibus Neapolitanis.* Haud igitur eo in Privilegio, ut censuit ejusdem Historiae Auctor, *libertas Neapolitana praeponitur, quae ab aedificationis primordiis secum vixit*, quippè illam litertatem intellexisse videtur, quâ municipia communiter omnia, foederataeque civitates, ac perinde ipsi Neapolitani olim cum fruerentur, a quibus *stipendium, & naves*, ut est apud Livium lib. 35. *Romani ex foedere exigebant*, Magistratus sibi creabant; nec satis exploratum habetur, an ei cesserint; quando in anno urbis conditae 663. ante Christum natum ferè 90. Sociali bello universa penè Italia in Roma-

(*) Nunc *Castello dell'Ovo vulgò dictum*.

(**) Julii Caes. Capacii a Peregrinio praeteriti, quod Fabii Jordani Cl. V. opus existimavit, a Capacio malis fort. artibus adquisiti. *Prat.*

Donavit insuper unicuique militi quinque modia terrae, & quinque villanos (O), & promisit eis, vitâ comite, munera multa, & possessiones largiturum. Interea noctis silen-

manos quia conspiravit, *Lege Julia civitas est Sociis, & Latinis data; in quo magna contentio Heracliensium, & Neapolitanorum fuit*, teste Cicerone pro Balbo: *cum magna pars in iis civitatibus juris sui libertatem civitati anteferrent*. Sed sanè ei tandem renunciarunt, ut indicio est idem Cicero cont. Ruil. 2. qui enumeratis Coloniis, & Municipiis Campaniae, quae Rullus suis colonis occupare destinaverat, haud Neapolim, sed Puteolos in sua potestate tunc fuisse perhibet. *Calenum*, inquit, *municipium complebunt. Teanum oppriment. Atellam, Cumas, Neapolim, Pompejos, Nucc̃riam suis praesidiis devincent. Puteolos verò, qui nunc in sua potestate sunt, suo jure, libertateque utuntur, totos novo populo, atque adventitiis copiis occupabunt*. Porrò dein & ipsum *vetus oppidum Puteoli*, ut ait Tacitus Annal. lib. 14. *jus Coloniae, & cognomentum a Nerone adipiscuntur*, cum scilicet primitivae coloniae illuc deductae, de qua Livius lib. 34. & Vellejus noster lib. 1. jam exolevissent jura; recentisque de qua Frontinus in Catal. Coloniarum, abolita fuissent. Sed eidem Tacito lib 3. Hist. adhuc inter municipia collocari judico Puteolos; qui ait, ab Claudiis, Faventino, & Apollinari, & ab Apinio Tirone *Municipia, Coloniasque impulsas, praecipuo Puteolanorum in Vespasianum studio, contra Capua Vitellio fida* (erat haec certè Colonia) *municipalem aemulationem bellis civilibus miscuisse*, quippè jus coloniae adeptos fuisse, non coloniam missam praedixerat. Sic Pompejus, ut tradit Asconius Pedian. ad Orat. in Pison. Transpadanas Colonias deducens, *non novis colonis eas constituit; sed veteribus incolis manentibus, jus dedit Latii, ut possent habere jus, quod caeterae Latinae Coloniae: id est, ut petendi magistratus gratia civitatem Romanam adipiscerentur*. Qualem etiam coloniam fuisse Neapolim, valde suspicor, quae patrios Graecanicos ritus nunquam dimisit. Haec autem civitas, *quae mirabile dictu, post Romanum Imperium*, ut cum Alexandro Teles. dicam lib. 2. cap. 12. & 66. cujus sententiam rigidè nunc non examino, *vix unquam a quoquam subdita fuit, nunc verò Rogerio, solo verbo praemisso, submittitur*. Graecis namque Impp. non armis domita, sed ex antiquissima subjectione: ut reliquo multo etiam tempore Italia, longo annorum curriculo obediverat; de quo dicam lib. 2. Hist. Langob. (*).

(O) *Donavit insuper unicuique Militi quinque modia terrae, & quinque villanos*) *Unicuique Militi*, inquit, non *Comiti*, non *Magnati*, in feudum dedit exiguum terrae modum cum glebae adscriptis colonis; ut praestito sibi perinde ab iis fidelitatis juramento, urbem in officio strictiori velut nexu devinctam detineret. Alexandrum Teles. lib. 2. cap. 27. huc advoco, ubi de eodem Rege. *Eò quod*, inquit, *supradictorum adversum se Principum* (lego. *Procerum*, ut monui supra) *comrererat cum perjurio factam conspirationem, tantâ quidem contra eos rapitur indignatione, tantoque mentis erupit furore, ut non Comiti, non Magnati, non etiam cuilibet Militi*, *qui*

(*) Et nos superius to. III. dissert. de Ducatu Neap. in qua Pandulfum Capuae Principem Neapolim subjecisse. ostendimus. *Prat.*

ſilentio praefatus Rex totam civitatem Neapolim extrinſecùs metiri fecit; cognoſcere volens, quantae eſſet circumquaque latitudinis: invenit itaque ſtudiosè metiendo in gyrum paſſus duo millia tercentum, & ſexaginta tres. Et paſſibus illis ita inventis, dum populus civitatis aggregatus eſſet, in ejus conſpectu, quaſi dilectionis affectu, eos interrogare cepit, utrùm ſcirent, quot paſſus civitas illorum per circuitum habuiſſet: qui, ultra quàm credi poteſt admirantes, ſe neſcire profitentur. Rex autem ſicut ſtudiosè invenerat, menſuram paſſuum, quos civitas eorum tenebat, patefecit. Unde populus omnis Regem ipſum ſapientiorem aliis anteceſſoribus, & ſtudioſiorem praedicabat, & quod nunquam factum fuerat, ſuper civitatis menſurâ mirabantur, quomodo Rex ille fieri contractaſſet. Et his omnibus ita peractis ipſe Salernum properavit, & ibi diebus non multis moratus, quarto die intrante menſis Octobris, navigio parato, mare ingreſſus eſt, deinde Panormum feſtinavit. Dux verò filius ejus in Apuliae partibus remanſit, & Princeps alter ejus filius apud civitatem Capuam manſit. Cumque, ut praediximus, praedictus Rex Rogerius monetas illas ſuperiùs dictas introduceret, Domino Joanni Subdiacono Sanctae Romanae Sedis, Beneventano Rectori, & civibus Beneventanis delegavit, ut monetas illas infra civitatem ſu-

qui ita perjurantes, in eum colla erexerant, penitùs parceret. Sed attende temporum vices. Rullus olim, ut Cicero perhibet de lege Agrar. 2. quinque millia colonorum Capuam ſcribi, quos è ruſticis Tribubus ſortiri decreverat, & in ſingulos tum dena, tum duodena jugera diſpertiri juſſerat, hoc eſt noſtros terrae modios plus minus octo. Porrò Fazellus Poſter. Decad lib. 7. non contentus res plures, tempora, & perſonas perperàm immiſcuiſſe, hoc etiam addit; quòd poſtquam inter Innocentium, & Rogerium convenit, ipſe *Rex Neapolim ingreditur, magno tum ſuorum, tum civium applauſu; quo die centum quinquaginta milites inſtituit, duoſque menſes ibidem feſtos egit*. Noſter ſanè nil habet tale, quam pro hoc dicto ab viris parùm cordatis (tales enim nuperrimo experimento contra ſpem ſe prodiderunt meam) citari video. Et praeterea ipſe Falco diſertè declarat, hoc anno *Rogerium medio menſe Julio Salernum* è Sicilia *veniſſe, & quarto die intrante menſis Octobris mare ingreſſum, Panormum feſtinaſſe*; variis interim negotiis, itineribuſque diſtentum.

ſuſcipiat, quod praedictus Rector audiens mirabiliter contriſtatur. Ajebat quidem Rector ipſe, quoniam ſine Domini Papae licentiâ monetas illas recipere non poſſet, praecipuè cum ad totius Italiae mortem monetarum illarum introductio ſpectaret. Tandem communicato conſilio, Rector praefatus praedicto Pontifici Regis edicta mandavit, ut quid ſuper his negotiis eſſet agendum mittere dignaretur. Pontifex itaque Innocentius his auditis, ultra quam credi poteſt, condoluit, & ſuper Regis Rogerii execrandis actibus mirabatur. Confeſtim Beneventanis mandavit literas ſuas ita continentes: *Facta Regis, & monetarum ſuarum inventiones, & a vobis accepimus, & ab aliis nobis in veritate referentibus; unde mandamus, ut non terreamini; neque jam mentes veſtras moveatis, quoniam tranſitura ſunt, & citò poſſunt emendari. Nos autem circa utilitates veſtras quotidie invigilamus.* Literis talibus acceptis, & lectis, gratiarum egimus actiones, & aliquantulum roborati reſpiravimus. Et his actis praefatus Pontifex Innocentius ad Regem tranſmiſit Rogerium ſignificando, qualiter totus populus Italiae, & extra de introductione monetarum iſtarum doluiſſet, & quomodo ad famis afflictionem deveniſſet . . . .

Hactenus Codex Benevent. papyraceus: *neque alitèr alii, quos conferre mibi datum eſt.* Prat.

F I N I S.

IGNO-

Chronicon nunc adjiciam Anonymi Barenſis, ſuperiùs promiſſum; quod nuper in exitu anteacti Autumni, cum Salernum me contuliſſem, ut ejus urbis Archivia luſtrarem, antiquae vir nobilitatis, ſed & excellenti judicio, nec minori eruditone praeditus Pyrrhus Aloyſius Caſtellomata ex vetuſto in membranis exarato exemplari, ut exſcriberem, atque Typis inde committerem, libentiſſimè aſſenſus eſt. *Cui Chronico aliud adnectere viſum eſt* Barenſe Chronicon, *priori non multùm abſimile, quod in Archivo Vaticano latitabat, & paucis abhinc annis in lucem edidit V. Cl. Ludovicus Ant. Muratorius in Diſſert. medii Ævi cum Notis Nicolai Aloyſiæ.* Prat.

IGNOTI
CIVIS BARENSIS
SIVE
LUPI PROTOSPATAE
CHRONICON
AB ANONYMO AUCTORE BARENSI

Quà auctum, quà decurtatum

Nunc primùm prodit e membranaceo Salernitano Codice

V.C. Pyrrhi Aloysii Castellomata

In quo antiqua exemplaris facies est scrupulosè expressa.
Additi autem asterisci denotant castigata ea loca in Lupo.
Majores literae Peregrinii notas, minores autem variantes lectiones, & Pratilli notulas designant.

☞ A Transitu Sancti Gregorii usque nunc an.cclii. *(a)*. Anni Dñi nostri Jesu Christi Dccclv.Ind.iii. Añ. D.Dccclx. Ind.viii. Comprehensa est ab Imp. Vari *(b)*.

Dccclxi.

NOTAE
IN CHRONICON
IGNOTI BARENSIS.

☞ PRaestat nunc quoque, levi saltem manu, praesens Ignoti Barensis Chronicon percurrere, & adnotare: quantum scilicet sit satis ad Auctoris ejus fidem, & diligentiam declarandam. Qui ceteroquin Latini sermonis haud iis peritior, qui per ea tempora in Foro versabantur, quique

(a) In Cod. P.D.Eustachii Caraccioli legitur *An.CCLI.* & rectè. Gregorius namque obiit die XII. Martii DCIV.

(b) Scil. *Barium*, & ita deinceps.

(A) Dccclxi. Ind.viiii. Mortuus est Michayl. Imp. Et surrexit Basilius * ParaKimumeno ejus. regnavit an.xxi.

Dccclxvii. Ind. xv. Incensa est Materia a Lodoyco Imp. Intravit in civitatem Orie idem Imp.

Dccclxviii. Ind. i. Exierunt Sarraceni de Vari per Francos (a).

Dccclxxv. Ind. viii. Intravit in Bari * Bajulo Stratigo.

Dccclxxx. Ind. xiii. Exierunt Sarraceni de Taranto.

Dccclxxxv. Ind. iii. Mortuus est Basilius Imp. Et ie-

que Tabellionum munere fungebantur, civem se Barensem esse clarè prodit ad an. 1054. & 1087. (vide etiam Notas ad an.1088.) rebusque postremis in annis ejusdem Chronici descriptis aequalem. Graecissat etiam quandoque, sed ex patrio nimirum more: sicuti de Lupo est pariter dictum. At ignavissimus praeterea librarius suis ineptiis Chronicon metipsum in Codice, e quo est a me exceptum, foedius conspurcavit; quae patentes sunt adeò, atque crassae, ut peculiari admonitione, paucis detractis, certè non egeant.

Hujus Chronici exemplar aliud ostendit olim mihi V.Cl.P.D.Eustachius Caracciolus (cujus memoria in benedictione sit) mecum amicitiâ, dum viveret, adjunctissimus: quo collato cum edito Peregrinii nostri Codice, quaedam aut addere, aut explicare, alia variantibus ornare lectionibus, aliaque in Chronici fine adjicere ab humanissimo possessore datum fuit. Se Codicem illum obtinuisse ab Illustrissimo Archiepiscopo Rossanensi Muscettula ex Reg.Cler. etiam Familiâ confessus est, eumque cum aliis quamplurimis Codd. MM. SS. in suo Cimelio ad Coenobii sui, Urbis, ac Literati orbis ornamentum adservare. Haec paucula, siquae valeant, ad nostrae Lang. Historiae supplementum, Lector urbanissime, offero: tu ne digneris tam parvi muneris oblationem, enixè precor. Pratill.

(A) *An.861. Ind.9.*) Quod primum occurrit, & in Lupo quoque infidet, praereundum non est haud leve tum Auctoris, tum Librarii sphalma. Nam Basilius in filium adoptatus, & Imperator creatus est a Michaele in an. 866. die Pentecostes, 26. Maji, Indict. 14. idemque Michael peremptus in an. 867. die 24. Septemb. Indict. 1. sed Auctor utraque in unum cum retulisset annum DCCCLXVI. & in Indictionem XIIII ignavus postea Librarius malè confusa tempora reddidit suâ oscitantiâ in convenientiora: notam nimirum X in describenda Indictione mutans in V: hancque eandem notam in anno omninò omittens. Qui nec majori diligentia obitum deinde Basilii descripsit ad an. 885. & Indict. 3. Vide hic ad finem adnotationum.

(a) Vide quae dixerim sup. in Differt. de Ludov. Imp. captivitate.

regnavit Leo (*a*), & Alexander filius ejus an. XXVI.

Dccccxci. Ind. VIIII. Intraverunt Greci Benevento.

Dccccxciiii. Ind. XII. Exierunt Greci de Benevento per Francos.*

An. Dom. Dccccxii. Ind. XV.* Ab obitu Scti Martini usque nunc an. D. (*b*)

(A) Dccccxiii. Ind. I. Coronatus est Constan. filius jam dicti Leonis; qui regnavit an. xlvii. (*c*)

(B) Dccccxvi. (*d*) Ind. IIII. Exierunt, volente Deo, Agareni de Gareliano. *Et sunt an. cccl. (*e*) quo intraverunt Langobardi in Italiam.

Dccccxx. Ind. VIII. Intraverunt Ungri in Italia.

Dccccxxiiii. Ind. XII. Capta est Orie a Saracenis.

Dccccxxvi. Ind. XIIII. * Comprehendit Michayl Clavos (*f*) Sipontus.

Dccccxxvii. Ind. XV. Capta est Tarantus a Saracenis in mensis Augustus.*

Dccccxxxvi. Ind. VIIII. Venerunt Ungri in Capua (*g*).

Dccccxlvii. Ind. V. (*h*) fecerunt Ungri usque Otrantus.

Dccccliı. Ind. X. Obiit Petrus Eps, & electus est Johannes. Dcccc-

(A) *An.* 913. *Ind.* 1.) De anno coronationis Constantini vide infra ad an. 960. & Notas ad finem.

(B) *An.* 916. *Ind.* 4.) Noster, & Lupus quoque, quoniam annos ducunt ab Kal. Septembris, ut postea aperietur, quod ad ipsum Lupum non adverti, reputans annos incuriâ Librarii, sicut pleraque alia, malè consignatos: referunt ejectionem Saracenorum de Gariliano ad an 916. & ad Indict. 4. quippe quòd, ut reor, non in Augusto, ut tradit Ostiensis relatus supra sed in subsequente Septembri conceperant id contigisse. *At de hoc superius in aliis Tomis satis dictum est*. Prat.

(*a*) *Ann. XXV.* Cod. Car.

(*b*) *An. DII.* C. C.

(*c*) *An. XLVIII.* C. C.

(*d*) In Cod. Caracc. *DCCCXV. Ind. III.*

(*e*) *An.* CCCLII. C.C. Vide quae dixerim to. I.

(*f*) *Sklavus* C. C.

(*g*) *DCCCCXXXVIII. Ind. XI. Venerunt Ungri in Campanea, & facerunt mala incredivilia.* C. C.

(*h*) *Ierunt.* C. C.

Dcccclvi. Ind. xiiii. Incensi sunt Marancius *(a)* Scelsula. *

(A) Dcccclx. Ind. iii. Obiit Constañ. Imp. ann. qui regn. xlvii. Et surrexit Imp. Romano filius ejus.

Dcccclxiii. Ind. vi. Obiit Romano Imp. Et reg. NiKyforo an. vii.

(B) Dcccclxx. Ind. xiii. Interfectus est NiKiforo a SimisKi. & reg. SimisKi Imp. an. iiii.

Dcccclxxvi. Ind. iiii. Obiit SimisKi Imp. Et reg. Basilius, & Constañ. germani.

Dcccclxxviii. Ind. vi. Inchoatum est monasterium Sancti Benedicti in Bari a Dom. Hieronimo Abb. Et obiit Jo-

(A) *An. 960. Ind. 3.*) Noster Cedrenum sequutus, qui pag. 500. coronationem Constantini, aetate septennis, actam perhibet post patrui Alexandri, ne dum post patris Leonis obitum, eam ad annum retulit 913. sibique nunc costans, mortuum illum dicit in 960. cui Imperii annos 47. imputat ibi, hic, & infra ad finem. Sed in anno, inquam, 960. inchoato a Septembri communis anni 959. (sic etiam dicendum de coronationis ejus anno 913.) quippe obiit Constantinus, ut ipse notat, Indict. 3. & ut notat Cedrenus, die 9. Novembris: scilicet desinente jam dicto communi anno 959. quo planè calculo uti hic noster solet. Cedrenus verò pag. 529. & post illum Zonaras Tom. III. eâ ratione tradere videntur, Constantinum imperasse cum patre, patruo, & matre an. 13. nimirum usque ad 919. quoniam vixisse illum asserunt an. 54. (menses duos addit Zonaras) annos scilicet vitae, & Imperii ejus confundentes.

(B) *An. 970. Ind. 13.*) Minimè annos *IIII.* sed annos *VI.* regnavit Simiski, sive Joannes Tzimisces; qui occiso Nicephoro in anno, & Indictione praenotatâ (ei Zonaras dat annos sex cum dimidio) eodem tempore Imperium inivit, & in anno obiit 976. Indict. 4. ut idem noster habet. Cedrenus quidem pag. 545. ab eadem stat sententiâ, referens Nicephori necem ad annum Mundi 6478. diemque 11. Decembris, & 13. Indictionem: pag. verò 562. sublimationem Basilii, & Constantini fratrum, qui regnarunt post Tzimiscem, conjiciens in annum Mundi 6484. mensemque Decembrem & Indict. 4. At cum ibidem dicat, idemque etiam affirmet Zonaras, imperasse Tzimiscem an. VI. totidemque menses, & paulò ampliùs, haereo, an Librariorum id sit imputandum errori. Ceterum apud nostrum more suo jam indicato annus 970. elevationis Tzimisces, annusque 976. depositionis ejus numeratus est ab antecedente Septembri, quod ex mensibus, & Indictionibus, quibus ea contigisse dicuntur, demonstratur. *Vid. Pag. ad h. Ann.* Prat.

(a) *Incensi sunt Maranci, & Scelsula in Vari.* C.C.

Johannes Eps; & Pau. *(a)* electus eſt.

Dcccclxxxi. Ind. viiii. Fecit prelium Otto Rex cum Saracenis in Calabria; & mortui ſuerunt ibi *(b)* xl. millia Saraceni cum Rege eorum.

Dcccclxxxvii. Ind. xv. Occiſus eſt Sergius Protoſpata a Barenſibus. Et Adraliſtus, an. ipſo interfectus eſt a Nicolao Calabriti.*

Dcccclxxxix. Ind. ii. Deſcendit Johannes Patricius, qui & Ammiropolo; & interfecit Leonem Icannato *(c)*, & Nicolao Criti, & Porfirium *(d)*.

Dcccclxxxx. Ind. iii. Deſcendit Tubali. Et interectus eſt Petrus Excubitus.

Dcccclxxxxi. Ind. iiii. Fecit bellum Atto Comes cum Saracenis in Tarantum; & ibi interfectus eſt cum multis Barenſis *(e)*.

Dcccclxxxxiii. Ind. vi. Defunctus eſt Pau. Archieps, & Chriſoſtomus *(f)* electus eſt.

Dcccclxxxxiiii. Ind. vii.* Obſeſſa eſt Materies a Saraceni; & in quattuor menſes comprehenſa eſt.

Dcccclxxxxvii. Ind. x.* Occiſus eſt Macro Theodoro Excubitus a Maraldo, & Petro germani in Orie.

(A) Dcccclxxxxviiii. Ind. xii.* Deſcendit Trahamoti, qui & Gregorius Catap. Et obſedit Gravina, & comprehendit Theofilacto.

MIll. an. ab Incarnatione Dñi Ind. xiii. Hoc anno Trachamoti comprehendit Maracdo *(g)*.

Mill.

(A) *An. 999. Ind. 12.)* Nomen Trachamoti incorruptum in Lupo probat nunc noſter; ſed ex hujus nihilominus collatione complura in illo vocabula, quin & annos perplures depravatos haberi aperitur. *Nomen* Trachamoti *utrobique corruptum non agnovit Peregrinius, quod revera fuit* Trachoniotis, *ſive* Trachoniota: Gregorius *namque* Trachoniota *fuit in A. 999. Catapanus Apuliae, ſive Italiae. Vide Cangium in Gloſſ. V. Catapanus.* Prat.

(a) Paulus, ut in C.C.
(b) XI. mill. de Saracenis C.C.
(c) Gannatum C.C.
(d) Bovi C.C.
(e) Aliis Varenſibus C.C.
(f) *Chriſtophoros* C.C.
(g) Smaragdo C. Car.

Mill. I. Ind. XIIII. (*a*)

Mill. II. Ind. XV. * Hoc anno descendit Fasi Apostata mense Magio, & obsedit Bari usque in Sancti Luce Apostoli; & liberàta est per Sancta Maria, & Petro (*b*) Dux Veneticorum.

Mill. III. Ind. I. (*c*)

Mill. IIII. Ind. II.

Mill. V. Ind. III.

Mill. VI. Ind. IIII. * Descendit Xifea Catepano; & Chanioti (*d*) perrexit.

Mill. VII. Ind. V. Obiit Xifea in Bari.

Mill. VIII. Ind. VI. * Descendit Curcua.

Mill. VIIII. Ind. VII. (*e*)

(A) Mill. X. Ind. VIII. Obiit Curcua. Et descendit Basilius Mesardoniti. Et Sellittus, & aliis homines incensi sunt ab ipsi Tranisi (*f*) in una Turre.

Mill. XI. Ind. VIIII. Mesardoniti laboravit Castello Domnico.

Mill. XII. Ind. X. Obiit Hieronimus Abbate Sancti Benedicti Barense, mense Octub.

Mill. XIII. Ind. XI.

Mill. XIIII. Ind. XII. (*g*)

Mill. XV. Ind. XIII. Obiit Samuil Rex. Reg. post filius ejus.

Mill. XVI. Ind. XIIII. Obsederunt Saraceni Salerno per mare, & terra. Mill.

(A) *An.* 1010. *Ind* 8.) *Basilius Mesardonites*, non *Basilius cum Macedonibus*. ut perperam praefert Lupi textus, descendit: hoc est advenit; qui ab eodem Lupo asseritur obiisse Butunti in 1017.

(*a*) *Obiit Otto Rex*. C. C. Obitus in sequenti potius anno consignandus.

(*b*) *Ursiolo*. C. C.

(*c*) *Salernum obsedit Caitus Saracinorum, & Normandi repulerunt*. C. *Car*. At infra A. 1016 iterum Salerni obsidio enarratur, quod equidem verum. *Barium* fort. pro *Salerno* heic appositum autumno.

(*d*) Scil. Trachoniota, ut sup.

(*e*) *Caitus Sarac. apprendit Botruntum*. C. C. Lup. ad A. 1008.

(*f*) *Tranensis* C. C.

(*g*) *Capua a Saracinis liber*. C. Car.

(A) Mill. XVII. Ind. XV. Descendit AdroniKy Cap. & fecit prelium cum Mel. & vicit Mel.

Mill. XVIII. Ind. I. * Descendit Basilius Bugiano Catp. & Abalanti Patricio. Et factum prelium in Trane mortuus est . . . . (*a*) Johannacium Protosp. & Romoalt captus est Constantinopoli.

(B) Mill. XIX. Ind. II. Fecit prelium Bugiano Catp. cum Franci in Canni, & vicit. Mel. fugiit, & ibit ad Enrico Imp. (*b*).

(C) Mill. XX. Ind. III. Mortuus est Mel. Dux. Et descendit Raica.

Mill. XXI. Ind. IIII. Dattus captus est. Intravit in Bari in Asiano (*c*) super. Mill.

(A) *An.* 1017. *Ind.* 15.) Melus Barensis civis Langobardos, hoc est suos Apulos sic Graecis nuncupatos, ut alibi dixi, ad deficiendum a Romanis, (videlicet Graecis absolutum nomen Romanorum usurpantibus) cum solicitasset ex causa Ostiensi exposita l. 2. c. 37. illustri etiam eos proelio vicit Indict. 9. (anno nimirum 1012.) ut perhibet Cedrenus pag 582. & 583. qui Graecorum Duces, tunc profligatos, appellat, alterum Basilium Argyrum, alterum Contoleonem; quo circa minimè capiendus ille erit de conflictu ad praesentem annum a nostro relato: vel ob id praecipuè, quòd eapse Indictione 9. hyemem asserit fuisse gravissimam, quae a Lupo conjicitur in an. 1009. quando, juxta ejusdem Auctoris sententiam, incepta est rebellio mense Maji. Uter igitur tempora rectiùs consignarit, inquirendum. Ostiensis praeterea loco jam dicto prodit, Melum, & ejus Barenses haud tunc Graecis praevaluisse; sed fortassè post susceptam ab Melo victoriam, descriptam Cedreno, victus ipse est hoc anno 1017. quod noster ambiguo, sed Lupus aperto magis exposuit sermone ad annum denotatum.

(B) *An.* 1019. *Ind.* 2.) Communi Francorum vocabulo Nortmannos appellat noster, quos Melus duxit adversus Graecos, eorundemque armis fulctus ter eos vicit (unius tantum, id est prioris pugnae meminit Guilielmus Apul. l. 1.) nempè ad Arenolam mense Majo, apud Civitatem, & apud Vaccariciam. Sed tandem circa Kal. Octobris anni insequentis, ut ait idem Guilielmus, a Bugiano Catapano, qui Basilius Bugianus a nostro in anno antecedenti, & a praefato Guilielmo ibid sed Bojoannes dicitur a Cedreno pag. 623. victus ingenti suorum clade fuit apud Cannas. Vide Ostiensem l. 2. c. 37.

(C) *An.* 1020. *Ind.* 3.) Obiit Melus ultra Montes, Regioque more ejus funus curavit Imp. Henricus. Ostiensis l. 2. c. 39. & Gulielmus Apul. l. 1.

(*a*) *Vasilio Joannacius Prot. & Romualt. captus, & Constantinop. missus*. C. C.

(*b*) In Francia. C. C.

(*c*) In asino C. C.

Mill. xxii. Ind. v. (a)

Mill. xxiii. Ind. vi. Rayca comprehensit Palajano (b). Et fabricata est Mutule.

Mill. xxiiii. Ind. vii. Barchavit Bugiano in Corbatia cum Barenses; & compreheſi ipsam Patricissa uxor Cosmizi, & adduxit illam in Bari; misitque eam cum filio suo in Constantinopoli.

(A) Mill. xxv. Ind. viii. Descendit Oresti Kytoniti cum exercitu, ut iret Sicilia. Et mortuus est Johannes Eps in mense Junii. Et elevatus est Bisantius Archieps. Et Bugiano cum Barenses barcavit Messinum.

Mill, xxvi. Ind. viiii. Obiit Basilius Imp. Et reg. Constant. frater ejus.

Mill. xxvii. Ind. x. Factus est Sanctus Nicolaus de monte mense Septembr.

Mill. xxviii. Ind. xi. Venit Andronicus p̄xim.

(B) Mill. xxviiii. Ind. xii. Ebstasius .... thi adduxit Catepanatum Christofcro. Oresti verò, & Bugiano barcaverunt. Et obiit Constan̄t. Imp. Surrexit Romano gener ejus. Et incensi sunt duo Hebrei, pro quo fregerunt onorandam (c) Crucem. Et venit Patho Catp. & prelia-

(A) *An.* 1025. *Ind.* 8.) Imp. Basilius in Siciliam praemiserat Orestem, quem subsequi destinaverat; sed morte praeoccupatus nequivit: obiit enim praedicto communi anno 1025. Mense Decembri, Indict. 9. qui annus nostro est 1026. jam a Septembri inchoatus. Cedrenum vide pag. 593. *Vixit, & regnavit*, inquit Zonaras, *an.* 72. (esto annos vitae, & regni habuerit pares, utique descriptis fuere pauciores) *solus an.* 50. *& amplius, reliquo tempore collega fuit primùm patris, deinde Phocae, & post illum Tzimisces. Fallitur Baronius, adserens, Basilium antequam vitae vale dixerit, monasticum habitum induisse. Vid. Pag. ad A.* 1025. *n.* 7. Prat.

(B) *An.* 1029. *Ind.* 12.) Nono die Novembris Indict. 12. Imp. Constantinus subito morbo correptus, triduo post decessit, septuagenario major. Cedrenus pag. 596. & Zonaras. Obiit itaque sub exitum communis ann. 1028. sed juxta calculum nostri Auctoris in an. 1029. jam inchoato, cum regnasset an. 3. minus mense uno, ut ex Cedreno, & Zonara.

(a) *Venit Enrico Imp. contra Bugiano, & capit Troy.* C. C. Hoc etiam notatur in Ostiens. l. 2. c. 40.

(b) *Et Misafrio* C. C. Nunc dicta *Mazzafra*, non longe a *Mottula* Urbe.

(c) *Cruce in Paraskevi* C. C.

liavit cum Rayca in Bari. Et mortuus eſt Johannes Monopolitanó. Argiro ſenex venit de ipſo exilio cum ſua familia.

(A) Mill. xxx. Ind. XIII. * Mortuus eſt Guaimarius Pſis Salernetano.

Mill. xxxI. Ind. xIIII. Compreh. eſt Caſſanum a Saraceni. Et Potho Catp. cecidit ab eis.

(B) Mill. xxxII. Ind. xv. Deſcendit Michail Protoſpata criti tuBilu, Ke tu Ypodromu. Et adduxit AnatoliKi epi tu y Kyacon Catp.

Mill. xxxIII. Ind. I. * Venit Conſtant. Protoſpata, qui Opo vocatur, Catap.

(C) Mill. xxxIIII. Ind. II. Obiit Romano Imp. Et ſurrexit Michail. Et Biſantius Archieps dirupavit Epiſcopum Barinum, & cepit laborare. Et Argiro Barenſis obiit in Conſtantinop. ideſt Argiro veterano.

Mill. xxxv. Ind. III. Objit Biſantius Archieps. Et electus eſt Romoalt Protoſpata. Poſtmodum miſſus eſt cum Petro fratre ſuo Conſtantinopoli; & poſtea electus eſt a cuncto populo Nicolaus *(a)*, intronizatus eſt.

Mill.

(A) *An.* 1030. *Ind.* 13.) Igitur verè depravatus erat Lupi textus ad annum 1029. ut ibi monebam; qui obitum Guaimarii Pr. Salerni eo anno contigiſſe repraeſentabat. Sed planè (antiquae nì me fallunt Tabulae) advixit etiam Guaimarius uſque ad an. 1031. quod fortaſſe non negat noſter; cum non ducat annos a Januario, ſed a Septembri: & praeterea inconſtanti tenore communem annorum computum ſaepius quidem praeveniat per menſes quatuor; nonnunquam autem etiam praetereat per menſes octo, communes annos extendens uſque ad Septembrem. Vide infra ad an. 1052.

(B) *An.* 1032. *Ind.* 15) Supplendus, & emaculandus eſt ex noſtro auctore Lupus ad hunc annum. Sed & ipſe a Typographo leviter hic commaculatus; namque eſt viri nomen *YKιacon*; non *y Kiacon*, legendum.

(C) *An.* 1034. *Ind.* 2) *Obiit Romanus Imp.* ut inquit Cedrenus pag. 605. *die 15. Aprilis, Indict. 2. quo die Sanctae Magnae quintae Feriae erat ſolemnitas, cum imperaſſet an. 5. m. 6.* Porrò eo anno, & Indictione nos Latini cum celebraverimus Paſcha die 14. Aprilis; quinta feria magnae hebdomadae incidit in diem 11. praedicti menſis: non 15.

(a) Et. C.C.

Mill. xxxvi. Ind. iiii. Zalate *(a)* sunt case Johannes Ycanato *(b)*.

Mill. xxxvii. Ind. v. *(c)*.

Mill. xxxviii. Ind. vi. * Descendit Michail Patricio, & Dux, qui & Sfondili; & barcavit cum ManiaKi in Sicilia. Et interfecti sunt in Curte Domnica Capozzati, & filius ejus, & Juda Proto, & zalavit dom. Maracdi Trumar. & de Adralisto, & Leo consobrino ejus.

(A) Mill. xxxviiii. Ind. vii. Dirute sunt domus Maraldi, & Adralisto. Et descendit * Niciforo Catapanus, qui & DoKino *(d)*.

(B) Mill. xl. Ind. viii. Objit NiKiforo Katap. in civitate Asculo. Et ipsi Conterati interfecerunt Chiros facti criti, & Romano sub Mutule, & venerunt in Bari cum Argiro, & dispersi sunt. *

(C) Mill. xli. Ind. viiii. Venit Michail Catap; qui & Du-

(A) *An.* 1059. *Ind.* 7.) Dixi ad Lupum distinguendum Nicephorum a Dulchiano, sive DuKiano; & verum est: nam eos distinguit noster. Nicephorus sane dicebatur etiam *DoKinus* : non *DoKianus*, unde in Lupo error.

(B) *An.* 1040. *Ind.* 8.) Praesenti, & subsequenti anno dici a nostro videntur *Conterati*, qui erant oppidani Asculanenses, quasi ejus oppidi *Conterranei* : Italicè. *Terrazzani*. In Lupo mendosè nuncupantur. *Contracti*. nec de iis quicquam certi ibi statuebam.

(C) *An.* 1041. *Ind.* 9.) Michaeli Duchiano, sive Ducaliano, vel Doceano, commissum bellum Siculum ab Imp. Michaele IV, qui Paphlagonus appellatus, tradit Guilielmus Apul. lib. 1. E qua Insula in Apuliam illum hoc anno advenisse ait noster. Ostiensis l. 2. c. 67. tacet utrumque, ac tantum perhibet, *transmissum in Apuliam ab Imperatore Ducalianum Catapanum, trucidato jam Maniaco, eo quod ad Imperium aspirasset*; qui eâ in Insulâ strenuè se gesserat contra Saracenos. At Georgius hic Maniaces, seu Moniacus per summam calumniam, quasi novarum rerum auctor, è subacta a se Siciliâ captivus tunc Constantinopolim, quod perhibet tum Cedrenus pag 613. tum Zonaras Tomo 2., perductus fuit; cui successor datus Michael Doceanus, homo ineptus, Graecorum res in Italia perdidit, easque ad recuperandas praefatus Maniaces jam liber rediit, ut constabit ad

(a) *Sc incensae.*
(b) Et cognati sui Yperisto C. Car.
(c) Multi cives de Capt. (*) & Vari fugeruut timore Imp. in Syria. C. C.
(d) Dicebatur. C.C.
(*) Id. *Capitanata*, seu *Catapanata*

DuKiano, a parte Sicilie; & pro omicidio, quod fecerunt ipsi Conterati, ibit in Asculo, & appendit unum hominem ibi propter homicidium, quod fecerunt. Et venit Botunte ipse Catapanus, & appendit ibi homines tres, & cecavit quatuor. * Et Arduino Lanbardo intravit in Melfi, erat Tepoteriti de ipso Cap. & coadunavit ubicumque potuit Francos, & rebellium exegit contra ip. Catap. & ceciderunt de ipsis Grecis, & adeo ipse Catapanus fugiit in Bari.

(A) Mill. xlii. Ind. x. Descendit Exagusto Catapanus filius Bugiano. Iterum fecit prelium cum Normanni, & cum

ad annum sequentem. Ceterum Arduinus Lombardus versâ vice falsò a Cedreno dicitur *Dominus cujusdam regionis, ac nemini subjectus*; namque *aurum non modicum Maniaco offerens* (ei inquam, non Ducaliano, quae est Ostiensis relato loco, quamvis implexo in sermone, mens) *Candidati ab illo honore donatus, & nonnullis Apuliae civitatibus praelatus est*: atque ut noster ait, *erat Tepoteriti de ipso Catapano*: idest consueto tunc Locumtenentis, sive Vicari Catapani munere in civitatibus ab Ostiensi indicatis fungebatur: quo apud Lupum ad an. 1018. functus etiam legitur Ligorius quidam. Glossae Graeco Latinae: *Τοποτηρητής Vicarius*. Idem etiam *Adjutor*, & *Loci Servator* dicebatur. Capitularia Caroli Mag. l. 2. c. 6. *Vos metipsos coram Deo, & hominibus tales exhibeatis* (Comites alloquitur) *ut & nostri veri Adjutores* (S. Paulinus Nolan. ep. 39. Adjutores ad civium juvamem nuncupatos refert) *& populi conservatores justè dici, & vocari possitis*. Et in Addit. 2. cap. 25. *Sed & hoc obsecramus, ut in eligendis Adjutoribus vestris, & Reipublicae ministris, qui vice vestra Populum Dei regere, & gubernare, atque judicare debent, solertissimam providentiam adhibeatis*. Leges quoque Langobardorum lib. 1. tit. 25. l. 78. *Si quis furem, vel latronem ad praesentiam Judicis, aut Comitis, qui in loco praeest, vel Loci Servatoris, qui missus est Comitis* (& propterea ejus Vicarius) *adduxerit*, &c. Clarè etiam in Auth. Justiniani Collat. 2. tit. 2. Novel. 8. cap. 3. & Collat. 9. tit. 14. Novel. 128. cap. 4. est Servator Loci, qui Praesidis agit vices. Inde apud Paulum Diac. l. 6. c. 1. sive 3. & c. 8. sive 24. quidam Ado Ducatum Foro Juiiensem *sub nomine Loci Servatoris*, (*quorum etiam vetusti Lapides meminere* Prat.) cum Dux ipse non esset, dicitur aliquandiù gubernasse: sub nomine scilicet Vicarii Ducis. Sed redeo ad Arduinum, quem post Siculum bellum, in quo pro Graecis militaverat, a Moniaco fustibus per contumeliam caesum, perhibet Gaufredus Malat. l. 1. c. 8. eâque de causa in Graecos exarsisse; a cujus dicto non abit Ostiensis l. 2. c. 67. Verùm Guilielmus Apul. l. 1. & Cedrenus pag. 623. non a Maniace, sed a Doceano verberibus illum dehonestatum produnt: quod rerum postea sequutatum ordini consonat sanè magis.

(A) *An.* 1042. *Ind.* 10.) Postquam DuKianus, seù Doceanus a *Francis*, vel

cum Atinolfo Dux eorum de Venebento sub Monte Pelusio; & ceciderunt Greci, & captus est Catapanus in Benevento. Et DuKiano ibit Siciliam. Et Adargiro factus est Princeps. Et Michail Imp. defunctus est. Et surrexit Michail Cesar nepus ejus, qui direxit in Apulia ManiaKi. Post mens. v. cecaverunt illum ipsum puditi, qui exiliavit

vel dicas Nortmannis ad Oliventum primùm in an. 1041. ut perhibet Ostiensis l. 2. c. 67. & Gaufred. Malat. l. 1. c. 9. (*juxta rapidas Lebenti fluminis undas*, ait Guilielmus Apulus l. 1.) iterum ad Cannas, & ad Aufidum bello fusus fuerat, de quo idem Ostiensis ibidem, Guilielmus Apul. l. 1. & Cedrenus pag. 623. atque in Siciliam recesserat, ut notat noster, & praefatus attestatur Guilielmus, missus fuit ejus loco Exaugustus, illius Bugiani filius, qui Imperante Basilio egregiè se gesserat contra Melum, sicuti praefatus Guilielmus, & Cedrenus citatis locis contestantur: etsi Cedreno tum pater, tum filius nomine appellatur *Bojoannes*. Hic itaque nil meliori quàm Doceanus usus fortunâ, conflixit cum Nortmannis (diem 3. Septembris praefert Lupus) sub Monte Pelusio (apud Monopolim ait Cedrenus pag. 624) vivusque in hostium manus devenit, cum esset Dux Nortmannorum Atenulfus, frater Principis Beneventi: quod a memoratis Guilielmo, & Ostiensi ubi supra, enarratur. Sed Ostiensis praefuisse Atenulfum Nortmannis etiam in conflictu ad Cannas, & Aufidum tradit. Gaufredus insuper Malat. l. 1. c. 10. Graecorum Ducem ad M. Pilosum devictum, nomine appellat *Annonem*, nec scio quid depravato in illo textu submurmuret de eo tunc interfecto, qui certè vivus a Nortmannis captus est, vel Cedreno adstipulante ubi supra. Cum Guilielmo itaque dicam Apulo „ *Ter Gallis illo victoria contigit anno:* nimirum an. 1041. jam ab Ostiensi denotato. Nortmanni autem praeter spem Graecum Ducem ab Atenulfo liberum dimissum, *non parvâ pecuniâ ab eo acceptâ*, ut tradit Ostiensis, cum conspexissent, Ducem, Principemque sibi constituerunt Argyrum, Meli superiùs dicti filium, quod Auctores nuper laudati Ostiensis, & Guilielmus affirmant. At mortuo inter haec Imp. Michaele Paphlagono die 10 Decembris Indict. 10. cum regnasset, ut inquit Cedrenus pag. 618. an 7. & mens. 8. (Zonaras ait, an. 7. vel paulò diutiùs) & perinde in communi anno 1041. exeunte, qui nostro est ab anteacto Septembri annus 1042. ita ut antecedentia sub hoc anno descripta, peracta intelligamus ab Kal. praefati mensis: exceptâ tantummodo praefatâ sublimatione Argyri, quae a Lupo facta asseritur mense Februarii, atqueadeò initio communis anni 1042. mortuo, inquam, inter haec praefato Michaele, nepos ejus ex sorore, qui ei successit, Michael pariter appellatus, cognomineque Calaephatus, Maniacem bello jam clarum e carcere eductum misit adversus Nortmannos, idque nostro in omnibus concors superior Guilielmus testatur: etsi Cedrenus pag. 621. 623. & 624. a Calaephato quidem illum dimissum e custodia affirmat, sed trasmissum in Italiam ab Imperatrice Zoe, demortui Paphlagoni uxore, postquam ea in filium adoptaverat praefatum Michaelem ejus nepotem (Zonaras adoptatum ait vivente

vit Zoy. Et surrexit Constanti Monomacho. Et Argiro ibit super Juvenaciem, & comprehensit ea per fraudis ab intus. Et ManiaKi se fecit Imp. in Italia, & venit super civit. Monopoli; & comprehens per ipsa campora plures homines: fecit illos decollare ante Porta. Similiter in civitate Materie truncavit homines cc. Argiro perrexit in Trane, per mare, & terra obsedit eam. fecit ibi Turrem excelsam ligneam, & Tractareas manculas, & Berbices, ut comphehenderet eam. Inter hec venit misso ab Imp. Theodorito Monomacho cum Basilisco, mandatora referentes parcentia; et patricato eidem Argiro ilico fecit incendere omne artificium, quod ibi factum abuit, reversus est in Bari.

(A) Mill. xliii. Ind. xi. Descendit Pardus Patricius cum

te Paphlagono, & Caesarem quoque institutum) evexeratque ad Imperialem dignitatem, & post menses 4. (quinque numerat noster) è solio dejiciens, etiam excaecaverat. Qui praeterea addit, a Maniace Francos ex Italia pulsos apud Capuam, Beneventum, & Neapolim, resque mediocri in quiete constitutas. At hoc postremum minimè verum est; nam res ei cum Nortmannis juxta Monopolim, & Materam tantum fuit, nec admodum sanè illustris, ut noster, & Guilielmus tradidere. Zoes itaque, deturbato Calaephato, nupsit Constantino Monomacho, eumque Imperii simul consortem fecit, quod idem Guilielmus, sed fusiùs explicat Cedrenus pag. 619. & seqq. Maniaces autem hos rerum casus cum accepisset (jam enim appulerat in Italiam, ac de Tyrannide etiam conceperat, ut ait Zonaras) ab Monomacho, & ab Zoe rebellavit ex occasione modò dictis Auctoribus exposita; tuncque per Monopolis, & Materae campos diriùs quam clariùs se exercuit. Argyrus interea Juvenacium ceperat, obsederatque deinde Tranum, quam inexpugnatam reliquit, causam dimissae ejus obsidionis tradentibus eodem nostro, & Guilielmo l. 1. ad finem. Qui Apulus scriptor cum enarrasset, Barium, Monopolim, Juvenacium, urbesque alias complures iniisse foedera cum Nortmannis, subjicit clectum postea Argyrum in ipsorum Ducem.

(A) *An.* 1043. *Ind.* 11.) Etiam Cedrenus pag. 624. & Guilielmus l. 1. habent de adveniente in Apuliam Pardo, atque a Maniace occiso: idemque Guilielmus de thesauris ab eo secum ductis, deque susceptis a Maniace Imperii insignibus, ac Bario frustra tentatâ; qui Tarentum recessit, ac ab Argyro, & Nortmannis irrito conatu circumobsessus, Hydruntum postea se contulit, denuoque ab Argyro, & insuper ab Catapano Theodorocano (Basilius hic ille videtur Theodorocanus memoratus Cedreno pag. 613. & 626. & Zonarae Tomo 3.) frustra impugnatus, in Bulgariam transfretavit, ubi cum Stephano Sebastophoro congressus (ista ex Cedreno

cum TubaKi Protoſpata, & Malg. cum theſauro, & dona Dargiro. & compreheñs illi ManiaKi in civitate Odronto. Pardus occidit TubaKi necare fam̃, & veñ ſup. Bari cum ſuo exercitu ad ſumilandum ſe Imperatore; ſed non fuit, qui ei obediret. confuſus reverſus eſt in Taranto. Et venit Guaimari Princeps Salernitanus cum Franci, & obſedit Bari dies *(a)* V. Poſtea deſcendit Theodoro Cano Catap. in Bari, & ibit cum Argiro: ille per mare, & Argiro cum exercitu per terra. Normanni, & Longobardi ſuper Idrontus ad capiendum ManiaKi; & non invenerunt eum, eo quod tranſmeavit Bulgarie. Et fecit prelium cum ipſe Sevaſtoforo, & cecidit ibi, tollentes caput ejus optulerunt Imperatori Monomacho.

(A) Mill. xlIIII. Ind. XII. Venerunt Ruſſi per mare ſine numerum ſuper Conſtantinopoli; ſed ante obviavit eis Monomacho, & ſuperavit illos, Deo volente. plurimi religati adduxerunt, reliqui fugiunt *(b)*. Et Argiro direxit Stolum ad ipſa Aſta, ubi occiſus eſt Aleſantus Nacleri.

(B) Mill. xlv. Ind. XIII. Periit nave Maraldi, filius Joannis Icananti, ubi Ygio *(c)* pelago dicitur. veniebat de Tharſo. Et in Taranto deſcendit ignis de celo, & incendit maxima pars civitatis. Et venit Chagea, & Catapanus Palatino in Bari. Et Argiro ibit cum Chagea Conſtantinopolim cum ſuis, & ipſe Catapanus remanſit Bari. Mill.

no pag. 624. & 625. & ex Zonara) victus occubuit, ejuſque caput eſt ad Imperatorem delatum. De Guaimario Principe Salerni, qui Barium obſedit, habens ſecum Francos jam ab Argyro dimiſſos, poſtquam Maniaces Hydrunto ſeceſſerat, idem Guilielmus l. 2. initio.

(A) *An.* 1044. *Ind.* 12.) De Ruſſis, qui obſederunt Coſtantinopolim, latè Cedrenus pag. 625. & ſeq

(B) *An.* 1045. *Ind.* 13.) *Ygio Pelago* videtur *AEgeum mare*. Conſtantinus Chages vir eſt bello clarus apud Cedrenum pag. 609. De Argyro Conſtantinopolim accito ab Imperatore, Guilielmus l. 2. initio.

(a) *XV.* C. C.
(b) *Fugierunt* C. C.
(c) *Ogeo* C. C.

Mill. xlvi. Ind. xiiii. Perrexit Ip. Palatino in Taranto, & fecit prelium cum Normani, & ciderunt (a) Greci, & multi antopii pèr gladio, & in mare. Et reversu Ip. Catap. in Bari. Et fecit (b) Bari cum Umfreida Comite. Et descendit Rafayl Catap. cum Guaranci, & (c) comprehenderet (d).... ſtum.

Mill. xlvii. Ind. xv. Venit Johannes Catapanus, q. & Rafayl, cum ipsis Guarangi in Bari. Intravit in Curte Domnica, & mansit ibi hunum diem; & deinde ibit, & sedit in ipsa Pinna dies ii. cum ip. Guarangi. Et postea iterum venerunt in ipso porto, & pacem firmaverunt cum Bari, & dimisit Eustathium Catap. & reversi sunt in Ydrontum. Adralisto preliavit cum Alfaraniti, & comprehendit illos, & diruerunt domos Johannis Ycanati.

(A) Mill. xlviii. Ind. i. Rebellavit Tornibey cum MaKedonis; & Botazzi consocruneo (e) suo perrexit Constantinopolim; ut faceret se Imperatorem. Argiro Magistro exivit sub nocte cum aliquanti Franci; & Greci, & fecit ei damnum maximum. Postea comprehensus est ipse TorniKi a Monomacho, & jussit eum cecare, & (f) Batazzi cecati sunt ambos. Et comprehensa est Licce ab ipsi Guarangi.

Mill. xlviiii. Ind. ii. Comprehenditur iterum uno Castello de Monte garño.

(B) Mill. l. Ind. iii. Venit Leo Papa in Siponto. Fecit

(A) *An.* 1048. *Ind.* 1) De Tornibei, qui in mense Septembri Indict. 1. salutatus est Imperator adversus Monomachum Cedrenus pag. 620. & 621. sed ab eo appellatur *Leo Tornica*, & *Tornicus*. Idem Cedrenus insuper ibidem habet de Argyro Magistro Italo, qui se Tornicio opposuit pro Imperatore, & pag. 622. de Joanne Botaza, deque eo, & Tornicio excaecatis, cui consentit Zonaras.

(B) *An.* 1950. *Ind.* 3.) Eodem anno, quo ordinatus est Leo 9. Garganum adiit,

(a) *Ceciderunt* C. C.
(b) *Fecit par.* C. C.
(c) *Ut* C. C.
(d) *Sepun. & Vestum* C. C.
(e) *Consanguineo* C. C.
(f) *Etiam* C. C.

cit Sinodo. Obiit Tioy Imprati (*a*).

(A) Mill.LI. Ind.IIII. Venit Argiro Magistri in Idronto, mense Martii cum thesauro, & dona, & honores a Monomacho Imp. Et in mense Aprilis intravit in Bari. Et occisus est Mel.Malapecza, & Liboni; et zalavit ipse Judeam (*b*), & dom̃. Adralisto & ille fugiit foras civitatem ad Umfreda Comitem, & comprehensa est Rhodia uxor sua, & filius, & Romoaldo, & Petro fratre ejus, & aliis, misitque illos Chelandiis (*c*), & direxit Constantinopolim ad Monomacho. Et usta est navis in ipsa Penna, honerata oleo, pro ut hire in Constantinopolim. Et occisus est Drogo Comes in monte Ylari ab incolis ejusdem. Et Argiro compreheñs Barbocca.

(B) Mill.LII. Ind.v.Occisus est Guaimarius Princeps Saler-

adiit, ut tradiit Ostiensis l.2.c.80. Vide supra. *Tioy* est Zoes Imperatrix; quam Cedrenus pag. 650. defunctam dicit jampridem ante Indictionem 7. & 8 hoc est ante annos 1054., & 1055. Zonaras autem notat, excessisse annum vitae 70. *Zoes Aug. non ann. 1054. defuncta est Ind. 8. & paulò post etiam Monomacus tertius ejus vir. Ipsa obiit etatis suae 62. ut ex Ducangii calculo in fam. Byzant., quum primò nupserit Romano Argyro Imp. ann.1028. annos habens 36. At non minus Dugangii calculus, quam Cedreni mendosum autumo.*

(A) *An.* 1051. *Ind.* 4.) De adventu Argyri cum thesauris Guilielmus l. 2. initio. De occiso Comite Drogone in monte Ylari (*Pontilari* habet praefatus Guilielmus ibidem) sive in *Monte.Olci*, vel *Montolio*, Gaufredus Malat. l. 1. c. 13.

(B) *An.* 1052. *Ind.* 5.) De anno occisi Guaimarii Princ. Salerni vide infra Sed quae praesenti loco narrat noster de Argyro, ea omninò silet Guilielmus, alia de illo exponens, nostro praetermissa. Conflictum verò Papae Leonis 9. cum Nortmannis ad Civitatem, quem omnes annum figunt 1053., idem noster ob id retulisse videtur in an. 1052. quoniam annos quamvis anticipare soleat per menses quatuor, ut dictum est, & plenius constabit paulò post; praesentem nihilominus annum 1052 extendisse videtur per menses octo usque ad Septembrem anni 1053.; quandoquidem ejus conflictus dies fuit 18. Junii, ejusdemque Pontificis obitum ceteris concordans Auctoribus ad annum ipse figit 1054. qui utique communi etiam omnium dicto decessit 13. Kal. Maji, sequenti anno ab acceptâ

(*a*) Imperatrix.
(*b*) *Judicium* C. C.
(*c*) *Id.* naviculis.

Jernetanus. Et Argiro ibit in Siponto per mare. Deinde Umfreda, & Petrone cum exercitu Normannorum hit super eum, & fecerunt bellum, & ceciderunt de Longobardi ibidem. ipse Argiro semivivus exiliit plagatus, & ibit in civitate Vesti. Et venit ipse Leo Papa cum Alamanni, & fecit prelium cum Normanni in Civitate, & cecidit. Comprehenserunt illum, & portaverunt Benebento, tamen cum honoribus.

Mill. IIII. Ind. VI. Argiro direxit ipso Eps Tranense Constantinopoli (*a*) messatico.

Mill. IIIII. Ind. VII. Obiit Domino Leo Papa. Et capta est Cupersano. Et surrexit Victorino (*b*) Papa.

(A) Mill. Iv. Ind. VIII. Obiit Constantinopol. Imp. (*c*) Et surrexit Theodora. Et mar Argiro cum Nicolaus Archieps perrexit Constantinopol.

(B) Mill. Ivi. Ind. VIIII. Elevatus est Michail Impr. (*d*) nobicio. Mill.

ptâ clade. Nec Malaterra l. 1. c. 14. dicens, Leonem foedera iniisse cum Nortmannis circa annos 1052. quod sanè non post multos ab pugna contigit dies; nec Guilielmus Apulus, qui l. 2. continenti narratione prodit, occisum Comitem Drogonem, & superatum a Nortmannis Papam, communi sententiae praejudicio esse possunt, qui nec annum pugnae definitè designat. *Vid Nat. Alex. Sec. XI. C 2. art. 6. & Pag. Prat.*

(B) *An.* 1055. *Ind* 8.) Obitum Constantini Monomachi, & sublimationem Theodorae etiam ad Indictionem 8. sed nullo exposito mense, refert Cedrenus pag. 650. Theodora verò, ut idem auctor subjicit, advixit per totam Indictionem 9. usque ad exitum mensis Augusti, scilicet anni 1056 cum imperasset, ait Zonaras, an 1. mens. 9. ex quo intelligimus defecisse Monomachum, coepisseque Theodoram initio Decembris, communi anno 1054. qui nostro numeratur 1055. ab anteacto Septembri. De Magistro Argyro, qui Constantinopolim abiit, sed illuc pervenit vivente adhuc Monomacho, cui non sicut olim carus, reliquam in exilio duxit vitam, Guilielmus Apul. l. 2.

(B) *An.* 1056 *Ind* 9) Die ultimo Augusti Indict. 9. declaratus est Imperator praesens Michel, defuncta Theodora sub exitum ejusdem mensis: Ce-

(*a*) *Pro sui* C. C.

(*b*) Victor II qui antea Gerardus. Victorinum fort. appellat Chronologus, quod Victor alter prius sedisset.

(*c*) Sc. Constantinus Monomacus post Zoem A. 1054.

(*d*) Stratioticus appellatus.

Mill. lvii. Ind. x. Obiit Umfreda: & surrexit Guiscardus frater ejus. Obiit Victorinus, & surrexit Stephanus Papa, qui fuit Cancellarius.

(A) Mill. lviii. Ind. xi. Surrexit Commiano (*a*) Impr. Michail vero Impr. induerat monachium. Obiit Stephanus Papa; & surrexit Benedicto. Et Argiro in Vigilia S. Petri perrexit Constantinopoli, & dimisit in Bari scinuri. Et obiit Adralisto.

Mill. lviiii. Ind. xii. Occisus est in Monopoli Leo de Garsasi.

(B) Mill. lx. Ind. xiii. Comminiano (*b*) voluntarie de-

Cedrenus pag. 651: diciturque a nostro *novitius*: hoc est recentior, qui aliis senior: nam senex erat & iners, ut Zonaras tradit. At de Theodorâ iterum hic ad finem.

(A) *An.* 1058. *Ind.* 11.) Isaacium Comnenum priùs per factionem salutatum Imperatorem octavâ die Junii Indict. 10. anno Mundi 6565. publicè autem, & solemniter postea in magno Templo coronatum in subsequentibus Kalendis Septembris Indictione 11. anno mundi 6566. cum dicat Cedrenus pag. 656. & pag. 662. quae est universi ejus operis postrema, clarè hinc, praeter alia plura rei indicia, aperitur, etiam annos aequè ac Indictiones ab eo duci a mense Septembri. Noster itaque surrexisse dicens Commianum, idest praesatum Comnenum, in an. 1058. Indict. 11. de legitimâ ejus inauguratione, peractâ Kal. Septembris, Indictione praescriptâ, est intelligendus: & praeterea annos Christi pari passu ac Cedrenus annos Mundi, auspicari ab eodem mense: quamvis ad annum Christi millesimum disertis verbis numeratum ipsum dicat ab Incarnatione, ac perinde ceteros quoque annos ab eodem termino subindicet deductos; namque eam inaugurationem, celebratam Kal. Septembris Indict. 11. communi an. 1057. in annum refert 1058. inchoatum juxta suum hunc calculum ab ipsis Kal. Septembris. Nec Imp. Michaelem, quem dixerat elevatum in 1056. quemque ad finem Chronici ait per annum imperasse, ut etiam habet Zonaras, pronunciasset abdicasse in an. 1058. nisi annos duceret a Septembri; quippè Michael die ultimâ Augusti Indict. 9. anno sibi 1056. exeunte, Imperium susceperat; deposuerat verò ineunte anno sibi 1058. Sed praeter superiùs observata, manifestissimè prodit se pluribus etiam locis infra. Ceterum de Argyro in hoc sanè anno 1058. Constantinopolim navigaturo verba facit Ostiensis l. 3. cap. 10. juxta traditum a me canonem annorum vitae & gestorum Desiderii Abb. Cassinensis, ut infra.

(B) *An.* 1060. *Ind.* 13.) Comnenus Imperium inivit Kal. Septembris communi anno 1057. sed juxta nostri Auctoris computum ineunte an. 1058.

(*a*) *Sc. Comnenus.* (*b*) *Comnenus.*

dedit Domino ſuo Conſtantino DuKizzi (*a*), & induit ſibi habitum monachicum.

(A) Mill. lxi. Ind. xiiii. Mortuus eſt Nicolaus Archieps; & a quibuſdam electus eſt Andreas. Defunctus eſt Nicolaus Papa, & conſecratus eſt Domnus Alexander. Et Robertus Dux barcavit Sicilia. Et Maruli Catapanus venit in Bari.

Mill. lxii. Ind. xv. Perierunt tres naves, que pergebant carricate Conſtantinopol; in qua obiit Kiria Maria, mater Ranno in Malea. Et Siriano venit Catap. in Bari.

Mill. lxiii. Ind. i. Venit Arnolfus Archieps Vicarium Pape Alexander; & fecit Sinodum foras in S. Nicolao, qui vocitatur de Eps. Et capta eſt Taranto a filio Petrone (*b*) in menſe Magii.

Mill. lxiiii. Ind. ii. Fecit Andreas Sinodum in ipſo Epiſcopio. Et (*c*) Apochara venit Catap. & capta eſt Idruntum a Gosfreida (*d*) ſuo Comite. Et capta eſt Materia a Robberto Comite ſuo. Et multi nobiles perrexerunt Perino in Durrachio pro tollendum honores. Et Robbertus Dux venit in Bari, & fecimus ei ſacramentum, & ille nobis. Et Gozolino (*e*) perilavit cum ſuis ad Perino. Et Chelandie (*f*) incenderunt navem, que veniebat de Calabria.

Mill. lxv. Ind. iii. (*g*).

Mill.

1058. Idem poſt an. 2. & menſ. 3. ut notat Zonaras, ſe abdicavit: nimirum in Decembri communis anni 1059. qui noſtro eſt annus 1060. jam inchoatus. *Comnenus in Studitano Monaſterio habitum induens, Imperii dignitatem Conſtantino Ducaeo ob grati animi memoriam reſignavit A. 1059. Ducang. in Fam. Ducaena.*

(A) *An.* 1061. *Ind.* 14.) Trajecit in Siciliam Dux Robertus poſt Majum in 1060. ut perhibet Gaufredus Mal. 2. c. 10. 12.

(*a*) *Duca.*
(*b*) *Noriman* C.C.
(*c*) *Ypogari* C.C.
(*d*) *Gotfrit* C.C.
(*e*) *Pericravit* C.C.
(*f*) *Chelandie ſue* C.C.
(*g*) *Kadolus oſtis Pape deulſus.* C.C.

Mill. lxvi. Ind. iiii. Perrexit Andreas Archieps Constantinopl. Et Mabrica cum Chelandiis venit Bari cum Guarangi.

Mill. lxvii. Ind. v. Capta est galea Petri de Gira a Saraceni in Malea *(a)*. Et galee quatuor Barenses comprehense sunt a stolo Imple.

(A) Mill. lxviii. Ind. vi. Obiit Constantino Duchizzi. Et surrexit Imp. Romano Diogeni. Obiit Argiro Pedro, & Apochara Catap. Et Amicetta intravit Juvenacie. Et die quinto astante Augusti venit Dux Robberto, et obsedit Bari per terra, et mare.

(B) Mill. lxviiii. Ind. vii. Venit Stephan *(b)* Patriano cum stolo. Ft perierunt naves xii. in pertinentia civitatis Monopoli onerate victo, omnique bono. Et multi homines necati sunt, et alii comprehenserunt Franci *(c)*, et truncaverunt.

(A) *An.* 1068. *Ind.* 6.) Constantinus Ducas, qui ab Decembri communis anni 1059. seù dicas cum nostro a praefato mense inchoati anni 1060. regnavit, ut notat Zonaras, an. 7. & mens. 6. utique in omnium sententiâ decessit in an. 1067. mense Junii Indict. 5. sed noster continenti sermone complexus est tùm ejus obitum, tum successoris Romani Diogenis elevationem, qui post septem menses, & dies aliquos, atque adeò ineunte communi anno 1068. ab Eudociâ praemortui Constantini uxore in conjugem, & in Imperatorem est delectus. De ceteto quamvis Argyrus, cujus mors a nostro notatur anno praesenti, Barensium *Proedrus* fuisse videatur, quod Latinè valet, *Praeses*, vel *Antesignanus*, haud tamen reputandus ille est Argyrus Dux Nortmannorum, quem Guilielmus Apulus l. 2. aerumnosam vitam in exilio clausisse tradit. Sed nec ille erit, qui eodem hoc anno obsessae Barii a Duce Roberto, quique eodem anno, quo Dux ille eam obtinuit, ipsi urbi principabatur; ut loquitur Malaterra l. 2. c. 43. sivè primus habebatur inter Barenses, ut praefatus ait Guilielmus l. 3. sed tertius fuit Argyrus inter hos medius, de quo hic an. 1058. ni tamen vel noster, vel laudati nos fallant Auctores.

(B) *An* 1069. *Ind.* 7.) Praesens Stephanus cognomine appellatur *Pateranus* a Guilielmo l. 2. Edictoque Imperiali datus dicitur Barensibus Praetor: quem Dux Robertus, captâ Bario, canitiem ejus misertus, benignè tractavit, & cum suis Graecis liberum dimisit, ut idem Auctor tradit l. 3.

(a) *Maltea* C. C.
(b) id. Stephanus, ut infra.
(c) Sc. Northmanni.

(A) Mill. lxx. Ind. VIII. Octabodecimo die menſis Julius, die Dominicâ interfectus eſt Biſantius Patritius ab iniquis homines, et proinde zalate ſunt caſe Mili Pezzi, et obrute.

(B) Mill. lxxI. Ind. VIIII. In menſe Febr. venit Stephano Patriano, et Gozolino cum ſtolio, et comprehenſa eſt chelandia, in qua erat Gozolino cum auro, et beſtimenta a ſtolo Robb. Dux; et alium gata (*a*) Imple demerſit in mare, et mortui ſunt ibi cl. omines. Et in menſe Martii cattus, qui pergebat Durracchio, ubi erat Kyri Depiſani cum aliis multis, orta tempeſtas, periit in pelago, nec unum hominem inde exivit. * Et in medio menſ. Aprilis fecit (*b*) Bari cum ipſo Duca, et in menſ. Magii exivit, et perrexit Palermo cum nabali exercitus, et obſedit eam per mare, et terram.

(C) Mill. lxxII. Ind. x. Capta eſt Palermo ab ipſo Duca (*c*) x. die intraſit mens Iān. Et in menſe Julj cattus Diogenes Imp. et (*d*) mortuus eſt.

(D) Mill. lxxIII. Ind. xI. Ibit ipſe Dux, et obſedit Tra-

(A) *An.* 1070. *Ind.* 8.) Dies 18. Julii verè in hoc anno fuit Dominicâ die, qui literam Dominicalem habuit C.

(B) *An.* 1071. *Ind.* 9.) De Gocelino transfugâ Nortmanno, qui Stolium Graecorum, hoc eſt claſſem, ad ſubſidium Barenſium ductabat, loquitur etiam Guilielmus Apul. l. 3. & Gaufredus Malat. l. 2. c. 43. qui perhibet, Ducem Robertum, receptâ Bario in 1070. fuiſſe apud Hydruntum Junio, & Julio menſe.

(C) *An.* 1072. *Ind.* 10.) Romanus Diogenes cum imperaſſet, ut auctor eſt Zonaras, an. 3. & menſ. 8. captus, excaecatus. (*Fuiſſetne excaecatus non planè ap. Scriptores conſtat*) & mortuus eſt: quod contigiſſe oportet menſe Septembri, decurrente communi anno 1071. ineunte Indict. 10. ſed juxta noſtrum Auctorem, ineunte an. 1072. captum tamen, ex eodem noſtro affirmandum in antecedente Julio.

(D) *An.* 1073. *Ind.* 11.) Obſeſſos Tranenſes ait Guilielmus l. 3. *decies jam quinque dicbus*, de captâ tunc Juvenacio loquens ſimul.

(*a*) Navilium oblongum, al. *gayta*, & *gattus*.

(*b*) *Opſidio* C. C.

(*c*) Scil. Apuliae Roberto. Vid. Pagi ad h. ann.

(*d*) *Mychail electus, & Diogenes creatus eſt*. C. C.

Trane per terra, et mare in mense Jañ. Et secundo die intrante Febr. fecit cum ipso Duce. Et die VII. intrante Febr. fecit cum ipso Duce. Et die VII. intrante Febr. capta est Juvenacie.

Mill. lxxIIII. Ind. XII. *Robb. Dux opsedit Benebento.* C. C.

Mill. lxxv. Ind. XIII. *Obiit Algrymo de Monopole.* C. C.

Mill. lxxvI. Ind. XIIII. *Saracini in Calabria veñ.* C. C.

Mill. lxxvII. Ind. xv. (*a*)

(A) Mill. lxxvIII. Ind. I. Elevatus est Imp. NiKyforo Botoniati mense Martii; et deposuit Michail Impr. et tulit uxor ejus sibi uxorem, fecitque eum Monachus, et fecit vocare (*b*) Basilahy, et Brioni (*c*).

(B) Mill. lxxvIIII. Ind. II. Mense Febr. die III. stante, rebellavit Bari ab ipso Duce, et dirutum Castello de Portanova. Passarizzi, et Stinizzi interfecerunt Basilium Meli Pezi intus Sancti Nicolaus de Monte, et eodem die cecati sunt ambo in festa Sci Marci.

(C) Mill. lxxx. Ind. III. Ipse Dux fecit fine cum Bari.

(A) *An.* 1078. *Ind.* 1.) Jussu Imp. Botoniatis, qui anno, & mense ab nostro descripto Imperium adeptus est, deposito Michaele Parapinacio (hic regnaverat, ut ait Zonaras, an. 6. & m. 6.) excaecatos Nicephorum Bryennium priùs, & dein Nicephorum Basilacium (*al. Basiliacum*) qui unus post alium Dyrrachium cum regerent (*& deindè etiam Constantinum Ducaeum, quem exilio damnavit Nicephorus*), tyrannidem affectarunt, idem Auctor tradit.

(B) *An.* 1079. *Ind.* 2.) Guilielmus quoque Apul. l. 3. Barium per hos fermè annos ab Duce Roberto rebellasse prodit.

(C) *An.* 1080 *Ind.* 3.) De receptâ Bario, Tarento, & Trano a Duce Roberto Guillelmus Apul. l. 3. fine; deque Imp Michaele, quem Botoniates dejecerat; ed Dux praefatus per duos fermè, & amplius annos, expeditionem inte.ea in Graecos parans, secum detinuit, idem Auctor l. 4. & Malaterra l. 3. c. 13.

(*a*) *Dux Robb. cum Papa*... C. C.

(*b*) id. Basiliacus.

(*c*) Briennius.

ri. et menſe Aprili fecit Taranto cum illo, et Trane. Et ſumilare fecit ibi Michael Imp. Et Urſo Archieps (*a*) intrav. in ſede Barina die III. intrante menſe Auguſti.

(A) Mill. lxxxi. Ind. IIII. Menſe Martio ipſe Dux Robbertus direxit navigia, et obſedit Corſo; et poſtea ibit ille cum multis; et decimo die ſtante Magii comprehenſit Corſò, & Bothrontò. & in menſe Iuni perrexit per mare, & terra ſuper Durracchio, & (*b*) congiravit eam per mare, & terram; pugnavitqne ea cum multis machinis. Inter hec venerunt ipſi Venetici, & continebant eam. Et elevatus eſt Alexius Imp. & intravit per vim in Conſtantinopole, & depoſuit Botoniati Imp. & induit eum Monachus.

(B) Mill. lxxxii. Ind. v. Venit Alexius Imp. & commiſit bellum cum Robb. Dux fer. III. in die S. Luce Apoſtoli, & Evangeliſte; & terga vertit ipſe Imp. vicit-

(A) *An.* 1081. *Ind.* 4.) Hoc anno, ut inquit Gaufredus Malat. l. 3. c. 24. *Menſe Majo Dux Robertus Hydruntum venit, versùs Romaniam animum intendens; & quindecim naves trans mare aliquam urbem praeoccupatum mittit*. Subdit Guilielmus lib. 4. *Gens, quae praeceſſerat, Botrontinam urbem* (*Buthrotum* Straboni l. 7. aliiſque memoratam) *capit*. Uterque etiam Auctor de captâ tunc ſimul Inſulâ. *Corſò*, id eſt *Corcyra*, & obſeſsâ Dyrrachio, Venetiſque advenientibus ad obſeſſorum ſubſidium pluribus; deque depoſito Botoniate ab Alexio; qui ut perhibet Zonaras, Conſtantinopolim occupavit in quintâ feriâ magnae hebdomadae: ea hoc anno fuit die 1. Aprilis.

(B) *An.* 1082. *Ind.* 5.) De bello inter Imp. Alexium, & Ducem Robertum Petrus Diac. l. 3. c. 48. Gaufredus Malat. l. 3. c. 27 & Guilielmus Apul. l. 4. At eo anno, qui a noſtro, ſuo more, ab Kal. Septembris numeratur annus 1082. ſed jam dictis Auctoribus eſt communis 1081. quo nimirum Alexius, ut tradit Zonaras, recens potitus rerum, nunciatâ Ducis Roberti expeditione contra Epidamnum (hoc etiam nomine dictum eſt Dyrrachium) & ipſe illuc profectus eſt, commiſſoque proelio, victus turpiter fugit: eo, inquam, anno 1081. dies S. Lucae 18. Octobris incidit in feriam II. non III. quo anno litera Dominicalis fuit C. De capta autem Dyrrachio praefati etiam Auctores. Sed Guilielmus captum tunc dicit filium Ducis, non ipſum Ducem Venetorum, ut a noſtro perhibetur. Ceterum idem noſter hoc loco uni, eidemque anno contribuit menſem Octobrem, & ſubſequentem Februarium, quippè annos exorditur a Septembri.

(*a*) i. *intravit*. (*b*) i. *circumvallavit*.

citque ipſe Dux. Et octabo die ſtante Febr. ipſe Dux cepit in Durrachi, & ibi comprehendit Dux Veneticorum, & navigie eorum cum multi homines.

(A) Mill. lxxxIII. Ind. VI. Tulit ipſe Dux multa milia ſolidorum ab ipſis Barenſes, & fecit eis pro exinde magna tribulatio, & capſiones; & perrexit ſup. civit. Canni, & pugnavit eam. & x. die intrante Julj comprehendit eam per vim.

(B) Mill. lxxxIIII. Ind. VII. (*a*) Diruit Canni; & iterum tulit multos ſolidis in Bari, & perrexit Roma, & ingreſſus eſt in urbem, tulitque inde Papa Idelpdo (*b*), & adduxit ſecum.

(C) Mill. lxxxv. Ind. VIII. Tranſiit ipſe Robb. in Romania in menſe Januarii commiſit bellum in mare cum ipſi Venetici, & vicit. Ildeprando Papa mortuus eſt in Salerno. Et in menſe Julii, in die S. Alexii, obiit Robb. Dux in Kefalonia.

Mill. lxxxvI. Ind. VIIII. (*c*):

Mill.

(A) *An.* 1083. *Ind.* 6.) De Cannis obſeſſis, & expugnatis a Duce Roberto Guilielmus Apul. l. 4.

(B) *An.* 1084. *Ind.* 6.) Dirutas a Roberto Cannas Guiliemus quoque narrat l. 4. quam hoc anno Romualdus Salern. ex noſtratibus: ex exteris Bertoldus Conſtant. aliique Romam profectum affirmant; ſed Malaterra l. 3. c. 33. & 37. accerſitum a Papa ait in 1082. & in 1083. iter intendiſſe.

(C) *An.* 1085. *Ind.* 8.) Adeſſe jam coeperat Autumni tempus, cum Dux Robertus iterum in Romaniam transfretavit, ut habet Guilielmus l. 5. ſed Malaterra l. 3. c. 40. magis ſignatè, congregaſſe ait naves apud Hydruntum menſe Septembri, & dein trajeciſſe. Trajecit itaque, ut perhibet noſter, menſe Octobri, conflixitque cum Venetis in Januario proximè ſubſequuto, victorque evaſit, quod ab eodem Apulo auctore ibidem affirmatur. Liquidiſſimè hinc etiam patet, annos a noſtro inchoari a Septembri, qui eodem anno 1085. adſcribit menſem Octobrem, & proximum Januarium. Sanè obitum Ildeprandi, ſeù dicas Gregorii 7. & Ducis Roberti omnes referunt ad unicum communem jam dictum an. 1085. Et Malaterra, qui l. 3. c. 41. figit ad antecedentem, quo Solis maximam Eclipſi factam die 6. Februarii, inter Sextam, & Nonam per ſpatium trium horatum notat, Aſtronomi dijudicent, an tempora rectè conſignarit.

(*a*) *Robb. ipſe Dux* C. C.
(*b*) Sc. Greg. VII.
(*c*) *Zalata eſt pars Juvenacie. Syracuſi cap. a Rogerio*. C. C.

Mill. lxxxvii. Ind. x. Nono die intrante Magii adduxerunt nostri Barenses Beatissimi S. Nicolai corpus.

(Z) Mill. lxxxviii. Ind. xi. * In mense Sept. x. die intrante, feria vi. magnus Terremotus factus est per omnem terram nostram, ut fundamenta moveret.

(A) Mill. lxxxviiii. Ind. xii. Mortuus est Urso Archieps * & electus est Helias. Et fecit pax Bari cum Boamonte.

(B) Mill. lxxxx. Ind. xiii. Mense Septbr intravit Urbanus Papa in civitate Bari, & consecravit Helias Archieps in civitate Bari prid. Kal. Octub. Et in Kal. Octub. edificavit confessionem Sci Nicolai.

Mill. lxxxxv. Mense Januar. Ind. iii. Juraverunt Barenses a Dño Helia Archieps obscultandum illum, quod jusserit pro communi salvatione.

Mill. lxxxxvi. Ind. iiii. (a).

Mill. lxxxxvii. Ind. v. Inspirati a Deo multi occidentales, Regib. Comitibus, Princib. cum suis multis exercitibus equestres, & pedestres, magni, & parvi, divi-

(A) *An.* 1088. *Ind.* 11.) Haud in an. 1088 sed in 1087. dies 10. Septembris incidit in feriam 6. qui annus habuit literam Dominicalem C. Est tamen haec consueta nostro Auctori annorum anticipatio, qui eos antevertit, ac exorditur ab Septembri, ut pluries dixi; quo etiam calculo Lupus Protosp. usus, praesentem Terraemotum in annum pariter refert 1088. dicens factum *per totam Apuliam*; sed Barensis iste ait, *per omnem terram nostram*: quippè Barium ut Petrus Diac. affirmat l. 3. c. 44. & l. 4. c. 106. caput fuit Apuliae. Lupus autem Canonem annorum a nostro usurpatum observasse deprehenditur: cum ad an. 1017. 1042. 1043. 1047. & 1081. disparatorum annorum menses in unum confert annum.

(B) *An.* 1089. *Ind.* 12.) Barium obtinuit Boamundus post initam cum fratre Rogerio concordiam, de qua Malaterra l. 4. c. 4. & 10. Confer. Joannem Archid. Barens. relatum sup.

(C) *An.* 1090. *Ind.* 13.) Si Helias in Archiepiscopum Barii est consecratus Prid. Kal. Octobris, ut perhibet noster, utique consecrationis ejus Diploma exaratum die 9. Octobris, atque, ut ibi asseritur, in an. 1089. qui nostro esse coeperat annus 1090. non ipsam consecrationem eo die actam, dicendum est.

(a) *Factum est Synodum in Franc.* C. C.

vites, & pauperes ſenibus, & juvenibus, infantib.; etiam multe mulieres cum illis, & Epiſcopis, Presbiteri, Abbatibus, Monachis, & Heremites cum maxima virtutes per conſenſum Pape Urbano; & fecerunt ſibi omnes ſignum ſancte Crucis *(a)* in veſtimentis ſuis; & alii perrexerunt per terram Ungarie uſque Conſtantinopoli: alii intraverunt in navibus. Barenſes ſimiliter per omnes civitates maritime noſtre totius Pronuncie intraverunt dandum naulum, paſſando cum magnis, vel infinitis navibus majores, & minores; quatinus Deo auxiliante irent, et expugnarent, et contererent omnes Sarracenos Deo revelles, et per vim intrarent Hieroſolimis, expellendum inde omnes Paganos, regnandum ibi Xriſticolas omni tempore uſque in perpetuum. Amen. Tandem ipſe Imp. Conſtantinopoli Alexius occupavit illum pro eis magnus timor, vel tremor; ne forte illum a ſuo Regno eicerent. Cepit illi abſconſe, et callide impedire, et per montibus, vel clauſuriis Vulgarie, ſimiliter Ungarie multi ſunt occiſi, et necati fame, quia non erant conjuncti. Poſtquam fuerunt addonti *(b)* magna multitudo Conſtanpl, et concordaverunt ſe cum ipſo Imperatori, et fecerunt ei de ſuo Regno ſecuritatem, tandem optulit eis dona magna, et navigie, cum quo transfretaverunt quaſi ſexcenta milia; et protinus perrexerunt NiKyam; commiſeruntque bellum cum Sarracenis, qui ibi erant; et Deo auxiliante, miſerunt eos in ore gladii, et intraverunt civitate: ipſa in ſua poteſtate tenuerunt. Et inde recedentes, totam Romaniam, atque Armeniam peragrantes cum multimodis periculis, et preliis perrexerunt Antiochia; et obſeſſa eſt igitur ab exercitu Domini viriliter; quam mirabiliter illos expugnantes, et multi ex utraque parte cecidebant. Tranſactis paucis diebus nuntiatum eſt eis, ut Corbarān Principem militie Regis Perſarum in eorum mortem conjuraſſe; et cum in-

(a) *Rubra* C.C. (b) i. adjuncti.

innumerabili exercitu ad eos veniret, et flumen Eufratem preterisse. Deus qui perseverantes in se non deserit.

MIxxxxviii. Ind. vi. * Tradita est eis Antiochia a civibus in Nonis Juniis. Occiderunt omnes Paganos. Sequenti ergo die adveniens Corbaran cum plure Regibus, & obsedit civitate, & compulsi sunt commedere carnes equorum, & asinorum. Inimici autem cupientes compellere eos inopia victus; sed Deus revelavit eis Lancea, qua perforatum est corpus Xpi, sub pavimento quasi duo statura homines inventa est; & vigilii Apostolorum Petri, & Pauli miserunt nuntios ad Corbaran: Hec dicit exercitus Domini. Recede a nobis, & ab hereditate B. Petri, alioquin armis fugaveris. Quo audito Corbaran, evaginato gladio juravit per Regnum, & Thronum suum, quia defenderet se de omnibus Francis, & terram ipsam possideret, & nec verbum ab illo jam audirent, donec derelicta Antiochia Xpm denegarent, & Regem Persarum profiterentur. His auditis Christiani, confessione mundati, perceptione corporis, & sanguinis Xpi firmiter armati, porta egressis, Lancea Domini preeunte, & ligno Dominico, ceperunt preliari, Deoque juvante, predictos Principes Turcorum confusos, & omnino victos in fugam verterunt, & numeros eorum occiderunt feliciter. Igitur cum letitia maxima celebrantes . . . . (a)

(A) MIxxxxviiii. Ind. vii. * Tertia die intrante mense Octubr venit Papa Urbanus cum plures Archiepi, & Epi, Abbatibus, & Commitibus, intraverunt in Bari, & suscepti sunt cum magna reverentia, & preparavit Dño

(A) *An.* 1099. *Ind.* 7.) Dixi ad Lupum, Synodum Barensem ab Urbano II. actam in an. 1098. mense Octobris: eandem quam solidissimè nunc firmat sententiam noster; cui more suo celebrata ea asseritur in an. 1099. inchoato a Kal. Septembris; nec Lupus, qui eundem calculum est professus, ut hic dixi ad an. 1088. quid diversum prodit.

(a) *S. Apostolor. iberunt ad illis persequendi*. C. C.

Dño Helia nostro Archiepiscopo mirificam sedem intus in Ecclesia Beatissimi Nicolay confessoris Xpi. Et fecit ibi Synodum per unam ebdomada. Post completis dies octo perrexit in pace; & in mense Julii obiit ipse Papa Urbanus, & surrexit Pascalis Papa. Et in ipso mense capta est Hierusalem per vim ab ipsis Christianis, qui ob amore sancti Sepulchri perrexerant ibi, & miserunt omnes Paganos in ore gladii.

MCIII. Tolymayde a Xristicolis cap. per Valduinus R. In Vari mortalitas grandis & fame. C. C.

Mcv. Ind. xiii. Venit Boamundo ab Antiocia in mense Janu. Et x. Kal. Junii obiit Helias Archieps.

(A) Mcvi. ind. xiiii. Mense Septemb. perrexit Boamundus in occiduas partes auxilium exinde, & milites querere; & factum est, cum multitudine Francorum insuper, & filia Philippi Regis, Constantinam nomine, in conjugio accepit; & in eodem anno mense Augusti reversus est.

Mcvii. Ind. xv. Perduravit hac in Provincia, preparandum navigie magne, & parve.

Mcviii. Ind. i. Mense Septembr. celebravit sanctam Missam super sanctum Altare, ubi Beatissimi Sancti Nicolai corpus deget. & deinde perrexit ad portum Brindisinum cum xxxiiii. millia inter equestres simul, & pedestres; & naves magne, vel parvo cc. & xxx. galee.

Decimo die intrante Octuber transfretavit pelagus, devenitque in ipsa Velona: intravit in ea pacifice: si-

Vu 2 mi-

(A) *An.* 1106. *Ind.* 14.) Annum a Septembri ductum extendit ad subsequentem Augustum, ut solet, noster; nam Boamundum communi an. 1105. ad Gallias profectum, Chronicon notat S. Albini apud Sirmondum in Notis ad Goffridum Vindocinens. Guilielmus autem Tyrius l. 11. c. 1. Boamundum dicens, Gallias petiisse in an. 1104. capiendus est de discessu ejus e Syria; quandoquidem in Apuliam ille pervenit mense Januario, anno 1105. ut tradit noster. Itaque jam dicto communi anno 1105. mense Septembri susceptum prosequutus iter, in Galliis aderat an. 1106. estque in Apuliam reversus eodem anno, mense Augusti.

militer & ipſa Canina (*a*). Deinde perrexit Durachio, & obſedit ea, nec potuit capere, fecit pacem cum Imperatore.

MCVIIII. Ind. II. Menſe Octubri Boamundus tranſfretavit Idrontum.

(A) MCXI. Ind. IIII. Menſe Feb. obiit Roggerius Dux. Et eodem an. menſe Martii obiit frater ejuſdem Ducis Boamundus.

(B) MCXII. Ind. V.XIIII. die intrante menſe Aprili, Dominico die in Palmis Domnus Riſus intravit in Barinam ſedem. In menſe Junio, in feſta Sanctorum tri, & Pauli obiit Leo Abbas Sci Benedicti de Ba

MCXIII. VI. Ind. VII. die intrante menſe Marti bas Vincentius intravit Monaſterium Sci Benedicti

MCXIIII. Ind. VII. (*b*).

MCXV. Ind. VIII. (*c*).

Concinniori aliquantulum formâ iſthæc alia in plari ſtatim poſt vacuum annum MCXV. Ind. VIII. *rata, ſtyloque minus deformi deſcripta, haud eiden ſcribenda, ſed alteri, Barenſi nihilominus, videntu nonymo.*

PAſchalius filiùs Paſſari, & Nicolaus Tirra nepos filius Sergii, qui & Ungruli, noctis hora miſ duos homines, qui poſita ſcala lignea ſuper domun colai Garzonis aſcenderunt occulte, & leviter in rem filiorum Melis Joannis Patricii; nam vigil Turr nebat ſub eo orreo, in quo illi aſcenderunt; & deſcendentes intus per ſcalam Turris, apprenderu gil

(A) *An.* IIII. *Ind.* 4.) De anno obitus Ducis Rogerii, & fratris ejus Boamundi dixi ad Falconem.

(B) *An.* III2. *Ind.* 5.) In hoc anno Biſextili, quo literae Dominicales uerunt G F, eſtque Paſcha celebratum die 21. April. verè Dominica Palmarum incidit in 14. praedicti menſis.

(*a*) Sc. *Canca*. *& Normanos*. C. C.
(*b*) *Synodus Benev. contra revelle*, (*c*) *Treuga Dei datur in Troys*. C.C.

gilem, & comprehenſam Turrem diruerunt uſque ad tria orrea; unde multa bella ſunt commiſſa inter cives utriuſque partis, in quibus nonnulli juvenes occiſi ſunt.

MIll. cxvII. Ind. x. Petrus Joannizzi, & Nicolaus Joannis Uſure cum ſocietate ſua diruerunt Turrim B. Nicolay, que erat prope Turrim Nicolai Melis Pecczie; ſub cujus ruina mortuus eſt prefatus Nicolaus Joannis Uſure cum maxima manu nobilium Barenſium. Eodem quoque anno per aſurnarium ſororis Grimoaldi de Guaragna tradita eſt Turris Majonis Polinianenſis prememorato Petro Johannizzi; qui & proditorem a ſummo Turris deorſum prohici fecit: impulerat enim ipſe predicte Turris vigilem Sarracenum a ſumma altitudine ad terram, quando prodidit eam; atque octavo die poſt captam Turrim eam ſubverti fecit.

MIll. cxvIII. Ind. xI. Menſe Sept. poſt factas utrimque ſicut dicebatur, ſecuritates, Grimoaldus filius Guaragne ſub conſiliandi ſpecie vocatum ad ſe Argiro, nepotem Danielis, in captione poſuit. Poſt triduum de captione fugit, ſicque magnum bellum inter eos exortum eſt; atque poſt tertium diem belli Riſo Archiepo cum monitionib. B. Nicolay, proibente per omnia Grimoaldo, cum ſervientibus B. Nicolay, pecunia & victu, capte ſunt due Turres predicte, Argiro cum curia, & omnibus domibus ſuis: ipſe vero fugiens, declinavit ad domum conſobrini ſui Petri Johannitii. Poſt aliquot autem dies prememoratus Archieps ibit Canuſium ad Eccleſiam B. Sabini. Ibit & predictus Argiro Tranum; ibique communicato conſilio amicorum expectabat reditum Archiepi. & paucis decurſis diebus, paratis inſidiis prope Eccleſiam B. Quirici infra Cannas, & Barolum, interfecit eum. Revertenti Argiro Tranum, milites Andrenſis Comitis Joffredi redeuntes a vigilia obviaverunt, & captum Barolum duxerunt, & nocte delapſa, die Dominico mane ſuſpendio interiit Grimoaldus, cujus ſupra memini. et Joannes frater Archiepi prenominati diruerunt

runt Turres ejus, et domos omnes funditus subverterunt.

Quae subsequitur notula ex variantis antiquae scripturae, & adnotati anni apertissimo indicio, tribuenda certè est Librario, simulque Auctori antedictis recentiori. Peregr.

Mill.cxlix. Luna Mar. xii. Eclypsim passa est, nocte Sabbati ante Palmas, quippe cum esset plena. siquidem sexta feria xxv. die ejusdem mensis, octavo videlicet Kal. Aprilis exstiterat xii. sequenti nocte Sabbato illucescente, & clare lucente nona hora noctis subito obscurate sunt fere due ejus partes inferiores, & tertia ejus parte clare fulgente superius.

In Cod. Caracc. haec alia subnectuntur, quae alterius quidem Scriptoris manu exarata fuerant post Anon. Chronicon. Prat.

Mclvi. *Hadrianus Papa venit Benev. & pacificatus est cum Rege Vilelmo, qui se ligium fecit Dopni Hadriani.*

Mclxvii. *Frigdericus Imp. obsidet Romam, & Papa Alecsander fugit Benev. Faederati sunt omnes contra Frigdericum, qui ab Italia espulsus est.*

Et Graecorum haec Imperatorum Series ex praecedenti Chronico, paucis tantum mutatis, excerpta, post binas vacuas paginas manu anterioris Librarii fuerat exarata; quas idem ille per otium erat, fortè, post describturus. Sed re non praestitâ, Librarii posteriores suis notulis, ut dictum est, eas nec totas occuparunt.

(A) Michayl cepit regnare cum prima Ind. Anno iiix. re-

(A) Imperatorum eodem Chronico descriptorum Epilogum ad finem ejus adjectum sic expono. Michael Theophili Imp. filius, qui sub tutelâ matris imperavit an. 14. solus an. 11. ut Cedrenus, & Zonaras produnt, Basilium adoptavit in filium die 26. Maji, Indict. 14. an. 866. Primus itaque annus postremorum XIII. annorum Imperii ejus ante Basilium adoptatum (haec enim videtur nostri Auctoris lectio, & mens sincera) incidit in Indictionem 1. Basilius Macedo ab Ind. 14. an. 866. regnavit an. 20. expletos, inchoatos 21. Cum Michaele an. 1. solus 19. (sic ejus tempora distinguunt laudati superiùs Auctores) usque ad Indict. 4. an. 886.

regnavit, & post ipsum Basilio. Basili ParaKymomeno Ind. quartadecima. xx. annos jam expletos migravit a seculo. Filii ejus regnaverunt Leo, & Alexandro. Isti acceperunt Regnum cum quarta Ind. XXVI. annos regnantes, sua vita finiunt. Successit Regnum Constañt, jam dicto Leo filius. Constant, qui successit Ind. XV. XXXXVII. an-

886. Leo, & Alexander filii Basilii acceperunt Regnum Indict. 4. an. 886. Regnavit Leo an. 26. praecisè 25. & mens. 3. auctore Zonara; ac pervenit ad an. 911. Alexander advixit per alium annum, & mensem, ut idem Zonaras tradit. Obiit Ind. 15. an. 912. Constantinus Porphyrog. filius Leonis successit patruo Alexandro vita functo Indict. 15 sed coronatur proxima Indict. 1. an. 912. sive 913. inchoato a Kal. Septembris. Regnavit an. 47. usque ad Indict. 2 & an. 959. Romanus filius superioris Constantini, dictus junior, successit in Regnum Indict. III. non Indict. II. an. 959. vel dicas 960. inchoato a Kal. Septembris, cujus, & filiorum ejus Basilii, & Constantini tempora, qui cum eo, & post eum, imparibus tamen annis simul regnarunt (coronatus est Basilius a patre, ut ait Cedrenus, in festo Paschae, eadem Indict. 3. an. 960. Constantinus natu posterior triennio post) anni in solidum fuerunt 70. sed cavi, inclusis in eâ summâ annis interjectorum Impp. Nicephori, & Tzimiscae. Porrò annus 41. horum fratrum mihi ex antiquis Tabulis descriptus in Prima parte Historiae PP. Langob erat, fortasse, juxta hunc calculum, secus ac ibi feci, exponendus, discrepantibus quamvis, ut aliàs saepe, nostris calculis a calculis Graecorum (mitto Tabulariorum multimodas subducendorum annorum rationes, sed & hallucinationes) de quâ discrepantiâ nonnihil supra. Romanus Argyrus surrexit Indict. 12. an. 1028. sive an. 1029. inchoato a Kal. Septemb. quo obiit praefatus Constantinus. Regnavit an. 5. insuper menses fere 6. Librario omissos: usque ad Aprilem Indictionis 2. & an. 1034. Michael Paphlago, non Calaephatus, surrexit dicta Indict. 2. an. 1034. Regnavit an. 4. (non integros, ait Zonaras) usque ad Decembrem Indictionis 10. an. 1041. sive dicas 1042. Michael Calaephatus ex sorore nepos Paphlagonis, a quo adhuc vivo in Caesarem, ut perhibet Zonaras, ascitus, coepit regnare Indict. 10. mense Decembris, anno dicto. Regnavit per annum, sed non exactum; nam post mens. 4. vel 5. excaecatus est mense Majo, Indictione, & anno praenotato. Zoes superioris Constantini filia, uxor primùm Romani Argyri, dein Paphlagonis, regnavit cum sorore Theodora post Calaephatum per mens. 3. teste Zonara: nempè usque ad Indict. 11. ac Septembrem communis anni 1042. sive inchoati 1043. Constantinus Monomachus tertius Zoes maritus regnavit ab Indict. 11. & anno jam dicto per an. 13. (praecisè an. 12. mens. 8. ait Zonaras, qui computasse simul in hâc summâ videtur tres menses solius Zoes) usque ad mensem Decembrem, Indict 8. an. 1054. sive 1055. jam inchoatum. Theodora superiùs dicta, soror Zoes, non surrexit, sed obiit Indict. 9. quae post Monomachum regnavit an. 2. non exactos: hoc est, ut perhibet Zonaras, an. 1. mens. 9. nempè usque ad exitum mensis Au-

annos vixit , & defecerat . Romano filius ejus Regno afcenderat . Romano afcendit Regnum fecunda Ind. Septuaginta annos Rex cum Conftans , et Bafilio , NiKyforo , et SimisKy balos fuos filios. Romano gener Conftant Ind. XII. Poftquam regnavit annos quinque , Michail furrexerat . Michail , qui et Calafati , fecunda Ind. ceperat : octo annos cum regnaffet , de hac vita difcesferat . Michaeli , qui dicitur Cefar , furrexit cum decima : Primo anno cum regnaffet , deinde poftpofitum , pro qua

Augufti Indictionis praedictae, elabentis anni 1056. Michael Stratioticus, a noftro dictus Utringa , a Lupo detractâ literâ *t* , ac mutata *V*. in *B. Bringa* , non furrexit, fed abdicavit fe ineunte Indict. 11. qui poft Theodoram regnavit per annum ufque ad praefatam Indict. & an. 1057 five ineuntem 1058. Ifaacius Comnenus afcendit Kal. Septembr. inennte Indict. 11. communi an. 1057. fivè 1058. Regnavit an. 2. & ut prodit Zonaras, per alios menf 3. ufque ad Decembr. Indictionis 13 & exeuntem communem an 1059. five dicas inchoatum 1060. Conftantinus Ducas coepit regnare Indict. XIII. non III. regnavit an. VIII. non XVIII. (Librarius per fummam inertiam denarii notam ab Indictione traduxit ad annos) & pervenit ad Indict. 5 & menfem Junium ; atqueadeò ad an. 1067. Zonaras definitè ei imputat an 7 & menfes 6. Eudocia uxor antecedentis Conftantini, cum imperaffet per menf. 7. & dies aliquos, ufque ad ineuntem communem an 1068 & Indict. 6 Romano nupfit Diogeni. Romanus Diogenes Eudociae maritus afcendit in Regnum Indict 6. ineunte communi an. 1068. Regnavit an. 5 non integros ; quibus cum fimul computantur menf 7. & dies Eudociae. Itaque ipfe regnavit an. & menf. 8. quot ei adjudicat Zonaras ; ac pervenit ad Septembr. Indictionis 10. communis anni 1071. five ineuntis 1072. Michael Parapinacius Conftantini Ducae filius in Regnum afcendit inchoata Indict. X communi an. 1071. qui noftro eft exoriens an 1072. non autem afcendit Indict 11. qui annus noftro effet 1073. communis 1072.; annufque vacuus inter eum, & Diogenem fupereffet. Verum idem nofter quia affignat Parapinacio an. 5. quos Zonaras facit 6. & menf 6. jam tempora fic exaequantur , regnaffeque Parapinacium conftat ufque ad Martium Indict 1. an 1078. Nicephorus Botoniates , deturbato Parapinacio , Imperium adeptus , ejufque uxore abufus eft ab Martio Indict. 1 an. 1078. ad April. Indict 4. an. 1081. Imperavit an. 3. Alexius Comnenus intravit Ind 4. die 1 April. an. 1081. *Regnavit an. 37. menf. 4. & dies aliquos . Vix. an 70. aut circiter . Obiit an. Mundi 6626.* (Chrifti 1118) *menfe Augufti:* quae addo ex Zonara, noftro Auctori non defcripta, quia nec vifa , ut reor . Imperatorum itaque hoc Chronico defcriptorum tempora fic dirigenda , ac ficubi alium Canonem fecutus fecus commiferim, ad hanc normam exponenda dijudico, denuncioque.

qua Theodora exiliavit, evulſerat ejus oculos. Coñst Monomacho Ind. XI. annos XIII regnavit Theodora. Surrexerat Theodora jam cum nona, annos duos vixerat. Michaeli Utringa cum undena, uno anno ſtiterat. IſaKy Conniano aſcendit in ipſa undecima, et regnavit annos duos. Et poſt DuKyza ceperat Coñst. Qui DuKyzi Ind. III. XVIII. annos cum regnaſſet, Romano aſcenderat. Romano, qui et Diogeni, Ind. ſexta, annos quinque. Poſt regnavit Michayl. Aſcenderat Michayl ParapinaKy Ind. XI. annos quinque cum regnaſſet, NiKyforo aſcenderat. Nicifori Botaniati cum prima. Ind. per vim intravit, et comprehenſit ParapinaKy miſerum: uxor ejus ſibi vi tulit in lecto ſuo proprio, et ille egecit a regno, induitque eum monachum anno tertio regnavit, progectus eſt a ſolio. Alexius per vim intravit cum IIII. Ind. depoſuit Botaniati, et devenit miſerum, induitque Monachilem, et perrexit irritum Regnav. . .

Nec plura Hiſtorica in Codice Salernitano: annoſque Alexii non adnotavit hic Auctor, quem forte defunctum non vidit.

FRANCISCI MARIAE PRATILLI
AD
CHRONICON BARENSE.
PRAELOQUIUM.

Ddam huic Anonymi Barensis Chronico ab Cl. Peregrinio suis animadversionibus illustrato, aliud quoque Barense Chronicon cum Notis V. Cl. Nicolai Aloysiae, quod typis consignavit non multis ab hinc annis Cl. Muratorius noster in Dissert. Medii AEvi To. I. p. 32., quod adservari dixit in Bibliothecae Vaticanae M. S. Codice Urbinate, in quo etiam Lupi Protospatae Chronicon. Auctor illius, ut ipsi videbatur (in quo neque ipse dissentio) Monachus Monast. Barensis Cassinensium profectò esse debuit, quòd & Urbis illius, suique Coenobii passim gestas res adnotarit. Pereginiano illi, quod superiùs retulimus, in multis revera est hoc Muratorianum non absimile; immo iisdem ferè verbis aliquando transcriptum. Utriusque tamen opusculi non eundem esse Auctorem quisque agnoscet, utroque conlato. Stylus ejusdem obscurus quandoque, & barbarus, ut ea ferebat aetas: in quibusdam mancus agnoscitur: neve Aloysiae notae, atque animadversiones, in ipso cuncta penitus castigarunt, aut illustrarunt, sicuti Lector apertè noscet. Multa ex jam suprà in Peregriniano Chronico adnotatis poteris intelligere, & emendare. Ea quidem ipse lubens fecissem, nisi me ad hunc Tomum explendum Amici, & Typographus, qui biennio editionem expectaverant festinassent: sique ipse (studio, laboribusque meis penitùs intermissis) inservire potiùs valetudini, quam eorum genio indulgere debuissem. Haec Lectori meo humanissimo indicasse sufficiat.

CHRO-

CHRONICON BARENSE.

ANno DCV. (1) Obitus S. Gregorii Papae. Phocas regnavit Annis VIII.

Anno DCXII (2) Domitianus regnavit Annis XV.

Anno DCCLXXXII. (3) Hoc anno Carolus Rex celebravit sanctum Pascha in Roma, & baptizatus est Pipinus filius ejus ab Adriano Papa.

Xx 2 An-

ALOYSIAE NOTAE.

(1) Unius anni anachronismo peccavit Chronographus noster, quo ceteroquin non caruit Lupus Protosp. Ambo enim ad annum 605. S Gregorii Magni obitum consignant, qui fuit secundus Sabiniani Pontificis in Suprema Petri Cathedra successoris: quum anno 604. Martii XII. Sanctus Gregorius vivendi finem fecerit, ut Pagius pluribus ostendit.

(2) Certâ, constantique tum veterum tum recentiorum sententiâ, Heraclium annis XXX. imperasse constat; quamvis non idem sit veterum de ejus die emortuali consensus. Cl. Pagius annis XXX. mensibus IV. diebus VI. imperasse, ex Nicephori, aliorumque Chronographorum testimoniis putat. Utcumque sit, sex annorum anachronismus in nostri Anonymi Chronico deprehenditur, qui quindecim tantum annos ei tribuit. Nos de Heraclio eum heic loquutum fuisse non immeritò suspicamur, quem Phocae successisse certum compertumque est. An & Domitianus adhuc vocaretur, praeter ejus auctoritatem, nobis non constat (A).

(3) Amanuensis lapsum suspicor, annum 782. pro anno 781. scribentis; id ex Francorum Annalistarum, & Reginonis testimoniis liquet. Quare detracta unitate, quae ob numeros Romanis literis inscriptos facili negotio ab imperito scriptuario addi potuit, remanet annus 781. quo Carolus Magnus Romae iterùm Pascha celebravit, ejusque filius Pippinus in Nocte Sanctâ, baptismate initiatus fuit, sacra peragente Adriano Summo Pontifice (B).

(A) *An fortasse, ut ab Heraclio Constantino ejus filio, & Heraclio Constante ipsius nepote, ejusdemque immediatis successoribus, distingueretur? nisi credere malis, quod aut Caesareo Domitiani se sanguine jactitaret, aut moribus: haereses namque Eutycheorum Monophisitarum, Monothelitarumque amplexus fuerat.* Prat.

(B) *Quo etiam tempore Lodovicus Rex Aquitaniae inunctus est.* Prat.

Anno DCCCII. Hoc anno descendit Habraam (4) Rex Saracenorum in Calabriam, et mortuus est in Cosentia in Ecclesia S. Pancratii.

Anno (5) DCCCCXV. Hoc anno Orie capta est a gente Saracenorum mense Julio, et obitus Eusebii in Clauso.

Anno (6) DCCCCXXVIII. Hoc anno comprendit Ita-

(4) Habraymus (vel Habraym, Ignatio Pragensi in vita Sancti Berthari MStâ in Coenobio Casinensi, & aliis; qui omnes ejus interitum ad annum 903. consignant) periit prope Consentiam; sive, ut Auctor ejusdem vitae S. Berthari scribit, *super Civitatem Consentiam* in loco, ubi Ecclesia in *S. Pancratii Martyris memoriam* Deo sacra erat, sita. Anonymus noster ad superiorem annum interitum revocat: at nescio, cui anachronismum adscribam. De loco a nostro Chronographo adnotato fit mentio in alio chronico Lupi Protospat. ad Cod. Excell. Andriae Ducis Castig. in quo *fulmine percussus interiisse* dicitur, ut doctissimus Peregrinius animadvertit in notis ad Chronicon Lupi Protospat. Habraymum hunc Saracenorum Regem a Petro Diacono in vita S. Placidi Martyris memorari scribit Constantinus Cajetanus in notis ad Martyr. S. Procopii, de Script. Hist. Saracenico-Sicul. tom. 1. part. 2. pag. 272. Rer. Italicarum. Verum hallucinatus est vir doctus: enim verò in vita S. Placidi a Petro Diacono interpolatâ non *Habraym*, sed *Abdalla* Rex Arabum dicitur, nec ipsum in Siciliam adventasse, sed ejus Ducem Mamucham, sub quo martyrium S. Placidus consummavit anno Aerae vulg. 541. tradit Petrus: quare loco S. Placidi substituendum reor S. Bertharium Abbatem. Vide quae de Petri Diaconi anachronismo notavit doctissimus Mabillonius pag. 68. Act. Sanctor. Ordin. S. Benedicti (C).

(5) Ad superiorem annum revocavit Lupus Saracenorum incursionem, quâ Oriam Hydruntinae Provinciae Urbem ceperunt, atque ad eundem annum Eusebii obitum in Clusio consignavit. An rectè alii viderint.

(6) Peregrinius in Notis ad Lup. Prot. Chron. ex Cod. Andr. diem adjecit, quem & noster exhibet. At uterque in anno statuendo aberrat. Cl. Scholiastes, dum chronographi Chronotaxim sequitur, ad annum 926. Siponti expugnationem illigat. Et sane, cum anno 926. Indictio XIV. rectè concurrit, & Festum S. Felicitatis, quod VI. Idus Julii celebratur, eo anno in Feriam secundam incidit, literâ Dominicali A. recurrente, ut & in hoc nostro chronographo legimus. Quare castigandus est hic locus & indictione XIV. signatâ, annum restituemus 926. qui Lupo Michaël, nostro Itachaël est; Michaël quoque dicitur ab altero Anonymo Barensi, qui eundem annum cum Indictione XIV. ritè contulit.

(C) *Vide etiam, quae de hoc Habraymo dixerim super. in Chron. Saracenico-Calabro. Heic fort. aut illic Habraymi nomen a Chronographis confusum videtur.* Prat.

Itachael Rex Sclavorum Civitatem Sipontum mense Julio, die S. Felicitatis, secunda Feria, Indictione XV.

Anno (7) DCCCCXXIX. Hoc anno Tarentum captum est a gente Saracenorum mense Augusti in solemnitate S. Mariae.

Anno DCCCCXXXI. Hoc anno obiit Ambrosius (8) Mediolanensis Antistes.

Anno DCCCCXLIX. (9). hoc anno intraverunt Hungari in Italiam, et venerunt usque ad Idrontum, et fuit interitus.. Et Placipoli (10) obsedit Cupersanum.

Anno DCCCCLXXIX. Heic inchoatum est Monasterium Barense S. Benedicti a Domino Hieronymo Venerabili Abbate. (E)

Anno DCCCCLXXXI. Hoc anno fecerunt bellum Sipontini, et Asculenses Vado Somilo.

Anno (11) DCCCCXCVI. Hoc anno obsessa est Materies tribus mensibus currentibus ab iniqua gente Saracenorum: et in quarto mense idest Decembri per vim in-

(7) Non anno 929. sed 927. Tarenti excidium contigit, ut Marinum Frecciam castigando, ex Lupo notavit Cl. Peregrinus loco citato.

(8) Fortassis Amanuensis lapsu Ambrosius, pro Hacho irrepsit. Hachus enim exeunte anno 931. decessit, Hilduinumque successorem habuit; sed cur locus heic sit Archiepiscopo Mediolanensi, nemo facile divinet. (D)

(9) Rectè ad annum 949. Hungarorum in Italiam irruptionem consignavit Chronographus noster, a quo eos Hydruntum usque pervenisse edifcimus. Eorum sanè in Italiam ingressus meminit Flodoardus in chronico a Cl. Pagio ad hunc annum laudatus. Quare haud recte anno 947. eos in Italiam irrupisse Lupus scripsit (F).

(10) Lupus habet Plaropidi.

(11) Freccia, a Peregrinio in notis ad Lupum laudatus, ad hunc annum Materae obsidionem illigat, quam ad annum 994. revocavit Lupus. Tribus porrò mensibus perdurasse testatur: quatuor verò ejus Auctarius scribit. Lupi Protospatae epocha amplexanda videtur, Romualdo Salernitano adstipulante in Chronico ad hunc annum, Tomo VII. Rer. Italicarum pag. 165.

(D) *Fort.* Materensis, *seu* Materiensis *Antistes. In Ughellianâ tamen collectione de hoc Ambrosio verbum nullum*. Prat.

(E) *Hujus profectò Monasterii assecla fuit Chronographus noster, ut hocce ex loco induci facilè potest*. Prat.

(F) *Vid. inferiùs in Chron. Cavensi.*

inde eam comprehenderunt, in qua quaedam foemina filium suum comedit.

Anno MIII. Hoc anno obsessa est Civitas (12) Bari a Saphì Apostata, atquae Caiti, et perseveravit ipsa obsidio a mense Majo usque ad X. Kal. Oct. Et liberata est per Petrum Ducem Venetiarum bonae memoriae.

Anno MXI. Hoc anno rebellavit Longobardia (13) cum Male ad ipsum Curcua mense Majo, IX. die intrante. Et fecerunt bellum in Betete (*), ubi multi Barenses ceciderunt. Et Ismael fecit bellum in monte Pelusio cum ipsis Graecis, et cecidit illic Pasiano.

Anno MXII. Hoc anno obsessa est Bari a Catepano Basilio cognomento Sardonti undecimo die astante mense Aprilis, et completis diebus sexaginta unum fecit pacem cum ipsis: et ipse intravit Castellum Bari, ubi sedes est nunc Graecorum Magnatum.

Anno MXXI. Heic fecit praelium (14) Basilius Vulca-

(12) Lupus ad annum 1002. Barensis Urbis obsidionem refert, quam porrò quinque mensibus, & decem & septem diebus perdurasse scribit. Noster vero ad annum insequentem protrahit, tempusque obsidionis contrahit ad diem XXII. mensis Septembris, nempe, quo tempore per Petrum Ducem Venetiarum, & Gregorium Imperialem Catapanum, fugatis Saracenis, soluta obsidio fuit. Dandulus qui Gregorium cum Petro in praelio adfuisse nos edocet, ad hunc annum videtur eam consignare. Pagius ad annum 1002. Lupi sententiae adhaeret n. XIII. Caytus idem ac Princeps, Nonnoso apud Photium, Dux Pagio est.

(13) Ad annum 1010 ea Apuliae pars, quae Longobardis olim paruit, Longobardia a nostro Anonymo, & Lupo Protospata dicta, tumultu concitato, a Caesare defecit, Meli Ducis operâ, qui corrupto vocabulo ab imperito Amanuense *Male* dicitur. Noster porro ad insequentem annum eam protrahit. Nulla apparet ratio, cur alterutri epochae subscribamus, vel harum alteram statuamus. Corruptum verò locum ita ex Codice Andriensi Lupi restituimus: *Anno MXI. Hoc anno rebellavit Longobardia cum Melo: at ipse accurrens mense Majo* (dies in Codic. Andr non occurrit) *nono die intrante. Et fecerunt bellum in Botunto, ubi multi Barenses ceciderunt.* Ex hoc loco intelligimus, ne tempore quidem, quo haec scribebat Chronographus noster, Graecos ex Apulia ejectos fuisse.

(14) Ad ann. 1019. Lupus praelium revocavit.

(*) Fort. *Bitecto oppido prope Barium.*

cano cum Francis, et vicit illos in Civitate Canni.

Anno MXXVII. Hoc anno descendit (15) Ispochitoniti in Italiam cum exercitu magno, idest Russorum, Guandalorum, Turcorum, Burgarorum, Ulachorum, Macedonum, aliorumque, ut caperet Siciliam; et Regium restaurata est a Vulcano Catepano. Sed peccatis praepedientibus mortuus in secundo anno (16) Basilius Imperator: qui omnes frustra reversi sunt.

Anno MXXXV. Heic in Epiphania Domini obiit Bisantius Episcopus, qui fuit piissimus Pater orfanorum, et fundator Sanctae Ecclesiae Barensis, et cunctae urbis custos ac defensor, atque terribilis Dux, et sine metu contra omnes Graecos, et electus est in ipso Episcopatu ab omni populo Romualdus Protospatarius. Et in mense Aprili vocavit eum ad se Imperator in exilium: et quinto Idus, intrante Augusto electus est Nicolaus.

Anno MXL. Heic nono die intrante Januarii, obiit (17) Nichiforus, qui et Dulchiano Catepanus, in Civitate Ascolo. Et quinto die intrante mense Maii, occisus est Mahael Catt. qui vocatur Kirosfacti (18) sub castello Mutulae ab ipsis conterratis (*). Et septimo die astante ve-

(15) Lege *Despotus Nicus* &c. *Vandalorum*: *Bulgarorum*: Lupus habet *Brunchorum*; rectiùs crederem in nostro *Ulachorum*, sive *Valacchorum*.

(16) Historici lapsus, Constantinum scribere debentis, qui hoc anno 1027. extremum clausit diem, Romano Argyro in successorem electo, ut ex Cedreno disertè constat (F).

(17) An Dulchianum a Nicephoro distinxerit, an unum eundemque crediderit, depravata Chronici lectio dubitare nos facit. Si conjecturis uti licet, ita locum hunc restitui posse autumamus *Heic nono die intrante Januarii obiit Nicephorus* (undecimo habet codex Andr. Lupi, in quo annus 1039. emortualis ejus statuitur) *qui & Dulchianus Catapanus* (lapsum Historici ex Codice Andr. castigandum observat Peregrinius in Notis ad Lupum) *in Civitate Asculo: & quinta die intrante &c.* Quare, vel in eo mendosus non est, ut hoc anno Dulchiani adventum statuat.

(18) Lege *Chirifactora* pro *Kiros facti*.

(G) *Basilius Imp. defunctus est A. 1025. eique successit Constantinus, qui A. 1028. obiit, atque Imp. Romanus Argyropolus ejusdem locum occupavit.* Prat.

(*) Scil. concivibus.

millia, exceptis ſervitoribus. Hinc rediens Michael confuſus cum paucis relictis ſemivivis pro pavore Normannorum ſervientium, ſcripſit ad Siciliam, et venerunt ipſi Muſeri (25) Macedones, et Paulikiani, et Calabrenſes, et collectis inſimul cum reliquis in Catuna (H) Montis Piluſi. Tunc deſcendit Catepanus filius Budiano in Apuliam. Michael rediit ad Siciliam, jubente Imperatore, unde venerat.

Anno MXLII. Hoc anno, tertiâ die intrante menſe Septembri, Graecorum exercitus deſcenderunt ex Monte Piloſo; et Normanni ex Caſtello Siricolo inter duos Montes inierunt conflictum maximum, in quo omnes miſeri Macedones ceciderunt, et pauci de reliquo remanſerunt exercitu. Ibi quippe Bugiano vivus captus, et portatus eſt per totam Apuliam uſque Beneventi Patriam. Nam, ut ajunt veraciter, qui in ipſo bello inventi ſunt, Normanni ſeptingenti, et Graeci decem millia fuerunt. Poſtmodum peracto bello tertio jam dicto inierunt pactum cum ipſis Franchis Materienſes, et Barenſes, dum non eſſet, qui ex ipſorum manibus eas eriperet. Deinde menſe Februarii Normanni, et Cives Bariſani (*) elegerunt Argyro, qui et Meli, Principem, et Seniorem ſibi. Menſe Aprilis deſcendit Manichi in Tarentum, qui et Magiſter, et coadunavit omnem exercitum Graecorum, et fecit (26) Suda in loco, qui dicitur Tara. Tunc ſcripſit Argyri in Averſam ad ipſos Normannos, et in Melfiam, et omnes venientes, quos ſeptem

(25) *Paulo, & Macedonio* in Codice Andrienſi, qui Calabrorum ſubſidiariorum Duces fuiſſe videntur, a quibus Paulikiani, & Macedònes milites fortaſſe dicti. *Aptiorem expectaſſem interpetrationem*. Prat.

(26) *Suda* ideſt *foſſam*, ſeu potius *Vallum*, vel *Sudes*, quibus vallum ipſum, & Caſtra muniuntur. Vide Du-Cangium in Gloſſar. Med. & infim. Latinitat. Tom. 3. pag. mihi 1000.

(H) Catuna, *adhùc vulgaritèr apud Calabros* Catojo, *locus cavernoſus, paluſtris, & ſubtùs montem aliquem ſitus, in qua armenta aſſervantur*. Prat.

(*) i. *Barenſes*.

ptem millia in Mutulam . . . . Tunc ipse iniquus Manichi unà cum cuncto agmine hostium pavore nimio exterriti, nocte fugientes, reclusi sunt in Tarentum. At ipsi Normanni quum starent ante Portam terraneam, quaerentes pugnam, et minimè esset qui eis percunctaret, depraedaverunt totam Terram Oriae, et sic reversi sunt ad sua (27). Mense quidem Julio miseri Juvenatienses, peracto foedere cum ipsis Graecis manentibus in Trane, ipse Princeps Argyro circumdedit eandem miseram Juvenatiam cum Normannis, et Barensibus: et ea flebilis tertiâ die suae obsessionis per vim capta est, et expoliata omni suppellectili. Et Graeci nec non interfecti in eâdem sunt. Populum verò ipse Princeps virorum, ac mulierum prece liberavit ex Normannorum manibus. Postea verò dum Tranenses non acquiescerent Baresanis malum ingerere, ultimâ hebdomadâ mensis Junii ipse Princeps cum Normannis, et Barensibus obsederunt eam triginta sex diebus. Quam praeliis, vel aliis calamitatibus angustiavit tandem fortitèr. Nam talem Turrem ex strue lignorum ibidem componere fecit, qualis humanis oculis nusquam visa est modernis temporibus. Sed ipse Argyro susceptis Imperialibus literis foederatis, et Patriciatus (*) an Catepanus (**), vel Vestati

(27) Haec a Lupo breviter hoc anno gesta narrantur, fusius a nostro Anonymo descripta, qui & obsidionem Tranensem graphice exponit triginta sex dierum spatio confectam, ut videtur, ab Argyro, quem a Barensibus Ducem creatum antea adnotarat. Mense uno obsidionem perdurasse, testatur Lupus: at praeferenda Codicis nostri lectio, nam Anonymus noster per ea tempora chronicon hoc consarcinasse videtur ex hoc loco, quum ait: *Nam talem Turrem exstrue lignorum ibidem componere fecit, qualis humanis oculis nusquam visa est modernis temporibus*. Et antea Normannicum bellum ex eorum relatione se didicisse fatetur, qui veraciter in eo inventi sunt. Contra verò Lupus, qui Chronicon suum ad ann. 1102. protraxit, longè ab his temporibus res gestas scribebat: nihilque de iis habet, quae post Trani obsidionem Argyrus egit, ab altero Anonymo Barensi recitata.

(*) Lege: *& Catepanatus*.

(**) Sc. *Turrim*, aliasque belli machinas.

ti (28) honoribus, jussit argumenta incendi. Et reversi Bari ad laudem de Imperatore Constantino Monomacho, cum suis concivibus hactenus facti talia. Nunc ad (29) Maniachi impietatem reducam articulum. Igitur remotis, ut dixeram, Normannis ab ejus finibus, conglobato in unum exercitu mense Junio, Maniachi sub nocte unâ ad Materiem Civitatem profectus est: ubi quantos per segetes, et undecumque homines cepit, ante coram Materianorum oculis plusquam ducentum occidi fecit impius. Similiter secundâ profectione in Monopolim iniquus facere non timuit.

Anno MXLIII. Hoc anno mense Septembri descendit Tubachi Protospatarius, et Pardus Patricius, et Nicolaus Archiepiscopus Idruntum cum Chrysobulo, et Simbatia. Tunc ipse iniquus Maniachi pacificâ fraude eis obviam exiens, statim occidi jussit Pardum (30) gladio, et Tubachi retrudi in custodia, quem mense Octobris occidi similiter fecit.

(28) Vide Du-Cangium in Glossar. Med. & Infim. latinit. Tom. 3. ad vocem *Vesti*.

(29) Quae de Maniachi feritate habentur heic descripta, in Lupo desiderantur. Ea non praetermisit Anonymus alter, qui primum in Materenses eum saevisse scribit, deinde in Monopolitanos. Matera urbs est Lucaniae, haec Apuliae.

(30) Perperam a Pardo Tubachin occisus dicitur ab Anonymo Barensi Tom V. pag. 151. Rerum Italicarum, sed a Maniacho eum interemtum Hydrunti. recte a nostro Chronographo refertur. Haec tamen ad annum 1043. consignari debebant, Amanuensis certe oscitantia ad antecedentem annum revocata. De Nicolao forte Barensi Archiepiscopo, ne verbum quidem, tum in Lupi, tum in alterius Anonymi Chronicis.

FRANCISCI MARIAE PRATILLI

Ad Chronicon Monast. S. Sophiae Beneventi Anonymo Authore.

P R O L U S I O.

Arvum hoc Chronicon Monasterii S. Sophiae Beneventi ab Anonymo Monacho ejusdem Monast. descriptum De rebus gestis in Ducatu Beneventano ab Anno Christi DCCLXXXVIII. usque ad A. MCXIII. *perductum, quod extat in Bibliotheca Vaticana M. S. characteribus Langobardis, jamdiu ediderat praeclarissimum Italiae decus, & ornamentum Ludovicus Antonius Muratorius Tomo I. Antiquit. Med. AEvi p. 254. & seqq. cum notis V. Cl. Nicolai Aloysiae. Idipsum A. MDCCXXIV. Septembri mense in capsâ quadam stanneâ in parietinae domui suae adnexae demolitione (priscis fort. temporibus ibi inclusum) invenit V. Cl. Joannes de Nicastro Patricius, & Archidiaconus Beneventanus. Codex, qui apud heredes adservatur operimento ligneo inaurato cum imaginibus Deipare Virginis, & S. P. Benedicti utrinque anaglypho opere exornabatur, illumque ad intercludendum, fibulum unciñatum nimis solidum ex orichalco perbellè quidem circumcirca caelato, affixum erat. Eo in codice erant* Litaniae Sanctorum cum orationib. multis. Acta S. Barbati Episcopi Benevent. S. Sycundini Ep. AEcaniensis, SS. Septem Fratrum. Et S. Vitaliani Capuae Episcopi, *quae diu optabantur, eaque, D. O. M. annuente, notis illustrata typis dabimus: post quae* Chronicon de Rebus gestis in Ducatu Benev. *aliaeque chartae quamplurimae erant ad ejusdem Coenobii res pertinentes. Chronicon autographum statim ab dilectissimo Amico Arcbid., quem adhuc lugeo, exscribi fidissimè datum fuit. Characteribus illud etiam Langobardis in membranaceis paginis descriptum erat; multòque auctius,* atque

atque emendatiū illo, quod Muratorius edidit, Benevolus Lector agnoscet. Ea quae novus Nicastrianus Codex Muratorianum supplent, aut corrigunt, asterisco signavi, measque animadversiones numeris (quum Aloysiae notae literis signentur) indicabo. Illo ex tempore ad Historiae Princ. Langobardorum Cam. Peregrinii novam editionem, novisque additionibus locupletatam oculos, mentemque adverti; quod scilicet alia quaedam opuscula, chartas, & inedita diplomata collegeram, aliaque me collecturum sperabam. Quâdere diu anceps haesi, num Muratorio Codicem istum mittere debuissem ad suam Ital. Script. Collectionem exornandam: at animi mei anxietatem Nicastrius ipse praecidit, qui ne aliis thesaurum hunc (ita ipse Codicem suum jure quidem merito adpellabat) communicarem, vetuit omninò; eo magis (subdebat) quod ego Historiam Lang. Principum Peregrinii recudere excogitabam, cui Historiola isthaec lucem profecto plurimam praestare poterat; ipseque mihi, quoad vixit, stimulos ad diem addebat fere importunos; ad quod & alii quoque cordati viri, me quotidie incitabant. Nec vota tandem incassum impensa. Opus diu meditatum caepi, & S. Sophiae Chronicon Vaticanum, hoc novo invento Codice, illustratum magis iri, atque auctum cognovi, quare id publicae luci donandum fore existimavi. Ceterum & aliud hujusce Coenobii Chronicon habes apud Ughellium Ital. Sac. to. ult. editionis Venetae Coleti: at id nihil ad nos; quum chartas solummodo concessionum, sive Praecepta, Placita, Bullas Summorum Pontificum, Imperatorum, ac Principum Diplomata, eaque quae ad monasticam disciplinam, oeconomicas res, & distributiones, privilegia, indulta, atque exemptiones pertinebant, complectatur: Neque eadem absque maculis, plurimisque mendis ob amanuensium inscitiam dignoscuntur. Hinc quoniam parùm nobis utilitatis, aut commodi suppeditarent, ea lubenti animo praetermittere duxi, ne taedio Lectorem afficerem. Atque haec de Chronico Sansophiano dicta sint satis.

BRE-

BREVE CHRONICON

Monasterii S. Sophiae Beneventi.

Anni Domini.	Indictiones.	
DCCLXXXVIII.	X.	Mense Augusti VII. Kal. Septembris obiit Arechis Princeps, et Dux Samnitum, atque Fundator (*a*) S. Sophiae.
A. 787. Ind. IX.		Θ. *Romoaldus fil. Arechi in prid. Kal. Aug. & post mensem ejus Pater Arichis extinctus est: qui fuit Dux Langobardorum, & nostri Monast. fundator.* Chr. ined.
A. 788.		*Ajo fil. ejus.* C. in.
A. 790.		*Roduualdus, & Grimualdus fratres: hic factus est Rex Langob.* C. in.
DCCCVI.	XIII.	Θ. Grimoaldus Princeps successor Domni Arechis (1); & electus est Grimoaldus Thesaurarius Princeps in Benevento.
DCCCXVIII.	XI.	Electus est Sico Princeps in Benevento, de quo fama fuit (*b*) venenasse Grimoaldum Principem.

Syco

(a) Anno 774. circitèr Monasterium, Ecclesiaque alterius ad instar Constantinopoli a Justiniano excitatae, Sanctae Sophiae nomine aedificasse videtur Arechis ex praecepto donationis bonorum, eidem concessorum, ab altero Chronographo Sansophiano apud Ughellium to. 8. Ital. Sac. in append. part. 34

(b) Grimoaldum Thesaurarium, sive Grimoalt Comitis Compsini insidiis a Sycone morti proximum jugulatum fuisse, veteres historici omnes fa entur; at venenum eidem a Sycone propinatum, nemo. Eum ergo moribundum adhuc necatum qui scribant, fortè vel veneno hebetem interimere securiùs voluere. Vide Herchempertum p. 283.

(1) *Rodualdi* Chr. ined.

Anni Domini.	Indictiones.
A. 830.	*Syco Princeps in Neapolites*. C. in.
DCCCXXXI.	IX. Θ. Sico Princeps (c)
DCCCXXXII.	X. Electus est Sycardus filius ejus in Benevento (2).
DCCCXXXVIII.	I. Translatum est Corpus S. Bartholomaei in Benevento (d).
DCCCXXXIX.	II. Occisus est (e) Sycardus Princeps, & electus est Radelchis; & eodem anno dedicatum est Oratorium S. Bartholomaei.
DCCCXXXXIX.	XII. Obiit Radelchis Princeps (f) & electus est Radelgarius filius ejus.
DCCCLIV.	II. Obiit Radelgarius Princeps, & Adelgis frater ejus electus est filius Radelgarii Principis.
	Θ. *Madelmus Abbas*. C. in.

Com-

(c) Metachronismus. Ad annum enim 833. Siconis emortualis annus protrahendus est; atque Sycardi electio, Patre adhuc vivente, qui eum Ducatus consortem anno praesignato effecerat, huic anno illiganda est; etsi anno 833. solus imperare coeperit; cum in ejus diplomatibus & praeceptis ab eo anno Ducatus anni numerentur.

(d) Pagius ad insequentem annum ex Leone Ostiensi, aliisve monumentis, translationem hanc protrahit, & quidem exeuntem: nam cum tertio Praefecturae Bassacii anno, qui exeunte Februario 837. ordinatus fuerat, eam copulat. Noster porrò hoc anno. Anastasius apud Pagium ad hunc usque annum Liparis fuisse sacrum pignus, annoque 839. Beneventum translatum fuisse dehinc subjungit.

(e) Quum annos 6. & men. 10. ei tribuat post Patris decessum Chronographus alter Sansophianus, sequitur ut anno 839. exeunte decesserit.

(f) Quia Radelchim ann. XI. & men. 10. regnasse ex altero Sansophiano Chronographo certum est, sequitur duorum annorum. Metachronismo Anonymum nostrum peccasse: quare ad annum 851. ejus emortualis annus consignandus est. Sicuti rectè Radelgario quatuor annos tribuit, ita memoriâ lapsus, cum Adelgim, sive rectiùs Radelchim filium Radelgarii scripsit, quem revera ejus fratrem, Radelchis porrò filium, tum ipse infra, tum veteres omnes fuisse tradunt.

(2) Θ. *Syco Princ. & electus Sycardus fil. ejus*. Chr. ined.

Anni Domini. Indictiones.

DCCCLXI. IX. Comprehensum est Varum (g) ab Imperatore (3).

DCCCLXVI. XIV. Venit Lwodicus Rex, & pugnatum cum Sotane Rege Ismaëlitarum, & vicit eum.

A. 869. 2. Ind. *Comprehensum est Varium ab Imp. Lugdovico.* C. I.

DCCCLXXII. V. Comprehensus est a Beneventanis Lwdovicus Rex (h) (4).

DCCCLXXV. VIII. Graeci ingressi sunt Varum (i).

DCCCLXXVIII. XI. Electus est Princeps Gayderis filius Radelchis, & occisus est Adelchis Princeps frater ejus.

DCCCLXXXI. XIV. Ejectus est de Benevento Gayderis Princeps mense Januario, & electus est Radelchis junior.

DCCCLXXXV. III. Radelchis junior expulsus est de Benevento, & electus est Alo Princeps.

DCCCLXXXVIII. VI. Perditio fuit facta in Varo per Graecos.

Obiit

(g) Non hoc anno, sed ferè post decennium, hoc est anno 871. id accidit. Ludovici adventum anno 866. rectè illigavit Chronographus noster, praeliumque cum Saracenis in Apulia gestum a Francis: Quod cum felicitèr nostri gessissent, insequenti anno Barium obsidione cinxit Ludovicus, quae triennio fermè integro perduravit. Vide Herchempertum loc. cit. num. 32.

(h) Ad annum antecedentem revocandum est Ludovici infortunium. Nam cum Hadriano II. Papa adhuc superstite, qui anno Christi 872. Januarii mense currente decessit, vinculis mancipatum fuisse certum sit, sequitur quod anno 871. comprehensus fuerit Ludovicus. Vid. Annalistam Bertinianum tom. 2. rer. Ital. p. 557. & Pagium ad hunc annum.

(i) Videsis praelaudatum Herchempertum num. 76. ibidemque Peregrinium. Porrò sub Ayonis Principatu, qui ab anno 875. exeunte imperare caepit, Graeci potiti sunt Bario.

(3) *In Chr. ined. habetur:* Incensum est Ausculum a Saracenis.

(4) *In C. ined. hoc fuisse dicitur in* A. 870. 3. Ind.

Anni Domini.	Indictiones.
DCCCXCI.	IX. Obiit Alo Princeps mense Octobris, & electus est Ursus puer filius ejus.
DCCCXCII.	X. Intravit Sybbaticius Stratigo cum Graecis in Benevento mense Octobris, & in Sipontum de mense Junii.
A. 893. 12. Ind.	*Graeci a Salernitis debellati per Weimari Princ.* C. in.
DCCCXCV.	XIII. Expulsi sunt Graeci (*k*) de Benevento per Guidonem Marchionem.
DCCCXCVIII.	I. Radelchis Princeps junior recuperatus in Principem.
DCCCXCIX.	II. Hungari in Italiam venerunt. *Et Atenolfus in Benev. ingressus pulso Radelchi* Chr. ined.
DCCCC.	III. Beneventani ejecerunt (*l*) Radelchim Principem de Principatu, & ele-

(k) Rectè ad hunc ann. consignatur expulsio Graecorum; nam Graeci Leone Host. lib. 1. cap. 4. & Anonimo Salernitano testibus, nonnisi annis tribus & mensibus novem Beneventi dominati sunt.

(l) Rectè quidem: Atenolphus enim Capuano Principatu potitus est Sabbato post Epiphaniam, quod in VII. Idus Januarii incidit, litera Dominicali A. Herchemperto teste. Atqui nonnisi cum anno 887. indict. 5. copulari potest haec ab laudato historico chronologica nota. Quare cum ille annis 13. Capuae imperarit, ut Johannes Archidiaconus in chronico Comitum Capuae refert, sequitur ut primus annus ejus Principatus in Benevento illigandus sit anno 900. Corrigendus est tamen Anonymus Salernitanus, qui par. 4. pag. 255. tom. 2. rer. Ital. initium anno LI. accidisse scribit, postquam nova Capua condita fuerit, quod anno 856. contigit, cum stare non possint cum iis, quae antea tradidit, scilicet Guidonem Marchionem duobus annis, mensibus sex, expulsis Graecis, Beneventi regnasse: totidemque annis Relelchim; quorum Principatus anni ad invicem collati annos V. integros reddunt. Hinc eo referente, Graecis anno 895. depulsis, superest ut additis quinque Guidonis nempe & Radelchis annis, Atenulphi initia contrahamus ad annum 900. & loco LI. XLIV. notam eidem Salernitano apponamus.

Anni Domini. Indictiones.	
	electus (5) eſt Atenolfus Cognatus ejus a Capua.
DCCCCII.	V. Tertio anno *(m)* Principatus Domini Atenolfi electus eſt Landulphus filius ejus. Iſte Landulphus ſuit Patricius, & Princeps.
A. 904.	*Hungari per omnia loca vaſtant, & incendunt. Et Saraceni per Calabriam* (6).
A. 910.	*Obiit Papa Sergius. Anaſtaſius ſuccedit.*
DCCCCXI.	XIV. Electus eſt Atenolphus Princeps.
DCCCCXII.	XV. Obiit Atenolphus Princeps.
DCCCCXVI.	IV. Saraceni ejecti ſunt de ... & Gariliano. *De tota Gaeta* (7), *& Garelliano*. Chr. ined.
A. 919.	*Tres Imperatores facti ſunt in Francia* (8).
DCCCCXXI.	IX. Intravit Dominus Atenolphus in Sypuntum.
DCCCCXXII.	X. Intraverunt Hungari ſecundò in Italiam menſe Februario.
DCCCCXXVI.	XIV. Michael Rex Sclavorum comprehen-

(m) Diſſentit Chronographus alter Sanſophianus, qui annum unum integrum Ateulpho Patri tribuit, cum ſcilicet ſolus regnavit, decem vero & menſes ſex cum filio. Verum cum nonniſi anno 900. exeunte Principatum Beneventanum obtinuerit XIII. Capuani Principatus anno, qui cum eodem anno 900. exeunte copulari debet, ſequitur ut anno 902. ejus Principatus tertio incunte, filium collegam elegerit.

(5) Coronatur in Kal Decembr. Ind. III. Atenolphus de Capua *Chr. ined.*

(6) *Iſthaec in eundem coire non poſſunt Annum. Hungari namque in Annis 900 901. & 902. Italiam infeſtarunt: Saraceni Calabriam poſt A. 904. ut alibi notatum.*

(7) *Scil. de toto Ducatu, qui Minturnas uſque protendebatur.*

(8) *De hoc Imperii Occidentalis Schiſmate vid. Pag. ad h A. Bar. Panvin. de Comitiis Imp. alioſque.*

Anni Domini. Indictiones.

		hendit Sypuntum.
A. 928.		*Moritur Papa Johannes in castro jugulatus: & Leo sublimatur.*
DCCCCXXXVIII.	XI.	Sol obscuratus est.
DCCCCXLI.	XIV.	Obiit Atenolphus (n) frater Domni Landulfi.
A. 952.		*Saraceni diripiunt Sanctuarium S. Michaelis in Gargano, & depraedantur loca Beneventi.*
DCCCCXLIII.	I.	Obiit (o) Landulphus Antipater frater ejus.
DCCCCXLVII.	V.	Intraverunt tertiò Hungari in Italiam.
DCCCCLIV.	XII.	Translatum est (p) corpus Sancti Matthaei in Salernum.
DCCCCLVIII.	I.	Electus est Landolphus Episcopus.
DCCCCLX.	III.	Obiit (q) Constantinus Imperator.
DCCCCLXI.	IV.	Obiit Landulphus Princeps, & electus est Landulphus Germanus Pandulphi Principis.

Zz 2 Obiit

(n) Emortualem annum Atenulphi junioris, primus hic noster prodit Chronographus.

(o) Annis XLIV. regnasse in serie Comitum Capuae dicitur Landulphus apud Peregrin. computatis annis, quibus simul cum Patre Regno praefuit. Quare rectè ejus initia ad annum 902. consignantur a Chronographo nostro: certamque ejus Regni annorum vel hinc periochem habemus, quam ex veteribus monumentis exoptabat. ediscere C. V. Peregrin. Antipatri nomen occurrit in ejus charta in Chronico Sansophiano apud Ughellium tom. 8. vet. edit.

(p) Vide Hostiensem in Chronico lib. 5. cap. 2. & Chronicon Cavense tom. 7. rer. Ital. ejus memoriam pridie nonas Maji, Cassinenses recolebant, ut ex eorum ordine apud C. V. Patrem Martene de Antiq. Monac. Rit. tom. 2. p. 596. habetur. Quare hac die anno 954. accidisse non immeritò inarguere licet.

(q) Constantini emortualis annus ad antecedentem 959. retrahendus est. Obiit enim eodem anno mense Novembri, ut recte Pagius statuit.

Anni Domini.	Indictiones.	
DCCCCLXIV.	VII.	Obiit (*r*) Romano Imperator filius Conſtantini . Otto Senior Rex Romam venit .
DCCCCLXVII.	X.	Septimâ die intrantis menſis Septembris venit Papa Johannes (*ſ*) in Beneventum .
DCCCCLXVIII.	XI.	Sol obſcuratus eſt decima die ſtante menſe Decembris . Obiit Landolphus Princeps (*t*), & electus eſt Pandulphus filius ejus .
A. 969.		*Nicipborus Imp. occiditur : & Simiski extollitur.*
DCCCCLXX.	XIII.	Papa Johannes (*u*) primùm conſecravit Landulphum Archiepiſcopum Beneventanum .
A. 970.		*Otto Romae Teofanu ducit uxorem* (9) . *Papa Johannes .*

Otto

(r) Ad annum antecedentem conſignanda eſt Romani II. Auguſti depoſitio: Ottonis verò Magni Romam adventum anno 962. ſecundum vulgarem Epocham eſt illigandus.

(ſ) De Johannis XIII. Papae Beneventum appulſu nemo veterum, quem ſciam, verbum fecit. Quod ex Oſtienſis Chronico certum apparet, anno 965. Pagio emendante, Capuam is Pontifex venit. Verùm ſi noſtro Chronographo fides, ſententia Baronii ſtabit aſſerentis, bis Capuam appuliſſe Johannem, nempe anno praeſignato; tùm anno 968.

(t) Septem annos & menſes ſex Landolpho Principi tribuit Anonimus Sanſophianus alter. Quare cum anno 961. electus antea hic dicatur, ſequitur eum reipſa hoc anno deceſſiſſe die 28. Decembris, cum a V. Kal. Julii anni 961. alterius Landolphi emortuali regnare caepiſſe eum viderimus. Chronographus Cavenſis ejus mortem ad ſuperiorem annum revocat.

(u) In Concilio Romano Metropolitani dignitas Beneventanae primùm acceſſit Eccleſiae, poſt quam jam Capuana eâ praerogativâ fuerat inſignita: Quidquid perperam in retractione ſuâ dicat nuperus eruditus criticus. Extat tom 9. Conciliorum col. 1238. Edit. Labeanae. Epiſt. Johann XIII Papae, Data Romae VII. Kal. Junii Indict XII. Pontificatus anno IV. Quare in antecedentem annum protrahenda ſunt ea, quae ad hunc annum Chronographus noſter conſignavit. *Sed haec alibi aptiùs erunt expendenda*. Prat.

(9) *Potiùs ſequenti A.* 1071.

Anni Domini. Indictiones.

A. 973. *Otto magnus moritur: & M.... Abbas.*

A. 975. *Obiit Simiski, & regnavit Basilius* (10). *Et Papa Benedictus a Cincio occisus. Donus eligitur: qui paulò post defunctus est* (11).

A. 981. *Otto junior venit Beneventum contra Saracenos.*

A. 982. *Otto a Saracenis victus fugit Salernnm, & Capuam. Illi Calabriam omnem depraedantur.*

DCCCCLXXXIII. XI. Electus est Alphanus Archiepiscopus. Obiit Otto Rex Romae.

DCCCCLXXXIV. XII. Gregorius Papa consecravit Alphanum Archiepiscopum.

DCCCCXC. III. Octavo Kalendas Novembris factus est terremotus magnus in Benevento, pro quo ceciderunt multa aedificia, & plures homines mortui sunt.

A. 994. *Matera a Saracenis incensa.*

A. 996. *Obiit Papa Johannes: Gregorius eligitur.*

A. 997. *Rex Otto venit Beneventum, & fecit praeceptum nostro Monast. de omnibus suis rebus. Postea ivit in Monte Gargano.*

A. 998. *Idem Rex Otto redit Beneventum.*

DCCCCXCVIII. XI. Otto Rex (*x*) venit Beneventum. Obiit

(x) Cum non semel Beneventum venerit Otto III. observante Pagio ad hunc annum n. 20. hoc tamen anno venisse, vel ex Leonis Hostiensis scho-

(10) *Sed simul cum Constantino ejus germano.*

(11) *Haec potius antecedenti anno reponenda.*

Anni Domini. Indictiones.

MI. XIV. Obiit Alphanus Archiepiscopus: *Et Otto Rex* (12).

MII. XV. *Saraceni venerunt super Varum die ante Nonis Junii, sed post . . . . dies pulsi sunt, & postea apprenderunt Asculum, & castrum S. Angeli, & incenderunt. Et* tertia die intrantis mensis Augusti venerunt Saraceni in Beneventum, & nocte transierunt ad Capuam, & ad Neapolim.

MIII. I. Beneventani expulerunt Landulphum Principem, & miserunt vinctum usque Surrentum. *Sylvester Papa obiit: & Joannes sublimatur, qui paulò post moritur; & alter Joannes fit Papa in die Natalis Dom.*

MV. III. Reversus est Pandulphus de exilio. Electus est Alphanus Archiepiscopus.

A. 1007. *Capua iterum a Saracenis infestatur.*

A. 1009. *Saraceni comprenderunt Botuntum, & castrum Natii.*

MX. VIII. Fuit destructum Sepulcrum Domini.

MXIV. XII. Obiit Pandulphus Princeps mense Augusti.

Sa-

Scholiaste eruditissimo ediscimus, qui Casinum adventasse, praeceptumque confirmationis bonorum eidem Archimonasterio concessisse datum VIII. Kal. Junii anni 998. ex Regesto n. 125. refert. Quare inde Beneventum usque pervenit. *Ibique praeceptum confirmationis bonorum Mon. S Sophiæ indulsit, quod habes in Chron. S. Sophiæ ap. Ughell. to. ult. Edit. Colet.* Prat.

(12) *At Otho Imp. non hoc Anno, cussum apud Scriptores. sed insequenti defunctus est, ut incon-*

Anni Domini.	Indictiones.
A. 1016.	*Saraceni obsiderunt Salernum, & vastaverunt omnia usque Acropolis, & Capatium.*
MXVII.	XV. Mense Majo venerunt Normanni in Apulia, & in mense Julio fecerunt bellum cum Graecis.
MXVIII.	I. Apparuit stella Crinita.
A. 1020.	*Venit Rex Heinricus Beneventum Prid. Kal. Majas* (13), *& confirmavit Mon. nostro omnia bona per praeceptum.*
MXXV.	VIII. Obiit Henricus Rex (14).
MXXIX.	XII. Inundaverunt aquae fluminis Caloris, & Sabbati. *Et fuit magna fames, & pestilencia in toto Principatu.*
MXXXIII.	I. Eclypsis Solis mense Junio *valde tenebrosus.*
MXXXIV.	II. Obiit Landulphus Princeps mense Septembris. Die S.Petri Sol obscuratus est.
MXXXVIII.	VI. Mense Junio venit Conradus Rex in Beneventum, *qui nobis praeceptum fecit de rebus Monasterio pertinentibus.* Mense Augusto factus est Landulphus Junior. *Scil. Princeps.*
MXLIV.	XII. Fuit Terraemotus in Caena Domini horâ tertiâ mense Aprilis.
MXLV.	XIII. Obiit Alphanus Archiepiscopus, & ele-

(13) *Contra Graecos praeliaturus advenit Henricus. Vid Ostiens. l.2.c.40. & 44.*

(14) *Non anno 1025. sed A. antecedente obiit Henricus Imp. Miror, Aloysiam hunc errorem non emendasse. Fort. in authographo deficit ante V primus numerus, qui additur in Indice, quae esse debuit VII.*

Anni Domini. Indictiones.

electus eſt Madelfridus.

MXLVII. XV. Venit Henricus Rex (*y*) filius Conradi ſuper Beneventum cum Papa Clemente. Et Leo Sanctus Papa excomunicavit eos.

MXLVIII. I. Fuit fames valida *in omnem terram cum multa deſolacione hominum, & beſtiarum pre ſiccitate, & frigore.*

MXLIX. II. Menſe Aprili deſcendit Leo Papa in Apuliam ad Oratorium Sancti Angeli.

A. 1050. *Beneventum Papae Leoni conceditur, propter quod plurima diſſidia commiſſa ſunt.*

MLI. IV. Leo Papa miſit Legatos ſuos Beneventum, qui acceperunt (*z*) Saccummattum a Beneventanis ad .... *portam civitatis ingreſſi die poſt Idus Juliis.*

MLIII. VI. Deſcendit Leo Papa in Apuliam, ubi facto bello cum Normannis (*a*), reverſus eſt Beneventum, ubi poſtquam ordinavit Uderiſium Ar-

(y) Eadem Hermannus Contractus & Wippo in vita Conradi lib. 2. cap. 4. tum Hoſtienſis apud Pagium ad hunc annum. Lapſus Librarii, Leonem pro Clemente excomunicatione Beneventanos perculiſſe ſcribentis. Porrò illi Agnetem Auguſtam contumeliis affecerant. Ceterum Leo IX. Papa anno nonniſi 1049. Clementi II. ſuffectus fuit, qui eos contra, teſte Hoſtienſ. ab excomunicatione per Clementem deceſſorem ſuum latâ abſolvit.

(z) Pro ſaccummattum fortaſſe ſcribendum *ſchaccum mattum*.

(a) Immerito Hoſtienſ. prælium Normandicum conſignans a Pagio carpitur, quaſi unius anni Anachroniſmo peccarit, & in ſubſequentem illud protraxerit, cum apertis verbis Epocham ſignet cap. 77. dicens, *poſt hac adjunctis ſibi ferè cunctis partium iſtarum militibus, Apuliam cum Normannis dimicaturus perrexit Anno D.* 1053.

Anni Domini.	Indictiones.
	Archiepiſcopum „ reverſus eſt Romam, & obiit XIII. Kal. Maji.
MLIV.	VII. Obiit Leo Papa.
MLV.	VIII. Tertiadecima die ſtante menſe Junio factus magnus ſonus in celo hora tertia.
A. 1057.	*Victor Papa obit. Et Stephanus eligitur.*
MLVIII.	XI. Factus eſt Pandolphus Monachus in Sancta Sophia.
MLXI.	XIV. Menſe Februario obſedit Nicolaus Papa (*b*) Alipergum, *al. Alibengam*, & ſequenti menſe Julio obiit. *Et Alexander Papa ordinatus eſt poſt tres menſes*. Chr. ined.
MLXII.	XV. Alexander Papa ordinatus eſt (*c*) & Riccardus Princeps cepit Capuam.
MLXIII.	I. Tertio Nonas Octobris fuerunt grandines magnae ſicut ova poſt cenam. *Concilium celebratur in Varo.*
MLXV.	III. Cecidit reſina nimia (*d*) de menſe Novembris.

(b) De hac Alipergi obſidione apud hiſtoricos, ne jota quidam. Quis etiam locus indicetur, nondum didici.

(c) Alexander II. Papa anno antecedenti Nicolao II. ſufficitur; Quare haud copulari poteſt cum Capuana expugnatione, quae rectè ad hunc annum conſignatur, conſentiente Hoſtienſi lib. 3. cap. 15.

(d) Reſina ideſt pluvia faetida, ſeu immunda. Vide Ducangium in Gloſſar. lat. verbo Bromoſus, Brumoſus. Idem infra repetitum ad ann. 1081. (*)

(*) *Potiùs heic* reſina *accipienda eſt pro nebulâ, ſeu caligine, quæ humorem quemdam deponit faetidis vaporibus imbibitum, ejuſque faetorem nimis caput, nareſque offendentem emittit: in paluſtribus locis frequèns iſthaec illuvies invadit, ut omnes norunt.*

Anni Domini. Indictiones.

MLXVI. IV.xvi. Kal. Maji (e) apparuit Stella Cometis. III.die stante mense Februarii factae sunt tenebrae hora nona, & permanserunt horae tres. Postea subsecuta est pluvia rapida nimium. Dux Gotofredus (15) venit. Et Normanni bella crudelissima fecerunt cum Britannis in terra Anglorum & Saxonum.

MLXVIII. VI.Obiit Udalrigus Archiepiscopus.

MLXXI. IX.Capta est Palermus a Roberto Duce. *Varum a Roberto Duce: & postea Palermus in Cicilia, & Saraceni plurimi occisi* (16). Chr. ined.

MLXXII. (f) X.xi. Kal. Maji obiit Alexander Papa, & Gregorius fit Papa mense Aprili.

MLXXIII. XI.Obiit Pandulphus Princeps (g) mense Februarii, & Burgum a Porta Rufina crematum est mense Augusti. Gregorius VII. Papa venit Beneventum. Ele-

(e) Ad hunc annum tum Graeci, tum Latini historici, qui tamen mense Majo visam scribunt, & Arnulphus Mediolanensis, declinante vere. Quae cum per mensem & ultra visa fuerit, rectè ejus apparitio ad illum diem consignari potest. Corrigenda indictio in Chronico Cavensi, & Annus in Lupo. Gotifredi adventum hoc anno confirmat Anonymus Casinensis: Quare corrigendus Sigonius, qui lib. 9. de Regno Italiae praecedente anno illigavit.

(f) Librarii sphalma. Annum 1072. pro 1073. scribentis: Quo tempore & Alexander II. decessit praenotato rectè die; & Sanctus Gregorius VII. electus fuit die 22. Aprilis.

(g) In hâc rerum narratione ordo praeposterus observatur. Praemittitur Pandolphi mors, quae exeunte hoc anno contigit. Porrò Gregorii VII. adventus hoc eodem anno Indict. XI. mense Augusti.

(15) *Dux Hetruriae cum Pontifice Nicolao contra Normannum Riccardum Capuae Principem foederatum.* C.in.

(16) *Panormum hoc A. obsessum, sed insequenti anno captum, ut ostendit Pagius, & Carusius in Hist. Sicul.*

Anni Domini.	Indictiones.
MLXXIV.	XII. Electus est Domnus Madelmus (*b*). & consecratur in Abbatia Sanctae Sophiae a Domno Papa Gregorio. Et Milo fit Archiepiscopus.
MLXXV.	XIII. Robertus Dux perrexit super Salernum, quod tenebat Gisolfus Princeps Cognatus suus; & sedit super eum a mense Magio usque in festum Sanctae Luciae : & in ipsa nocte cepit eandem Civitatem. Obiit (*i*) Milo Archiepiscopus.
MLXXVI.	XIV. Roffridus fit Archiepiscopus.
MLXXVII.	XV. Quintodecimo Kal. Decembris obiit Landulphus Princeps, & quarto decimo Kal. Januarii venit super Beneventum (*k*) Robertus Dux, & sedit ibi usque in VI. Idus Aprilis.
MLXXVIII.	I. Gregorius Papa tradidit Roberto Ducatum.
MLXXIX.	II. Gelavit flumen Calor, itaut desuper homines calciati transirent *absque periculo*. Chr. ined.
MLXXX.	III. Henricus Imperator venit Romam

 in

(h) Rectè Madelmi ordinatio in Abbatem Sanctae Sophiae cum Milonis ordinatione conjungitur : Quem hoc anno Beneventanae praefuisse Ecclesiae ex Synodico ejus judicato ediscimus in Chronico Sansophiano, quamvis ibi mendosa sit indictio.

(i) Milonis obitus rectè designatur, qui insequente ineunte anno Roffridum successorem habuit. Corriggendus Ughellius, in annum sequentem ejus obitum protrahens.

(k) Rectè: Nam VI. Idus Aprilis obsidionem pene reliquit Robertus, a Desiderio Casinensi Abbate monitus, uti praeter Romualdum narrat, Hostiensis lib. 3. cap. 44. Porrò S. Gregorius VII. hoc eodem anno praedicti Beneventani Ducatus investituram Junio decurrente, Aquini Roberto Guiscardo concessit, a quo sacramentum fidelitatis accepit. Quare perperam a nostro Chronographo in subsequentem annum id protrahitur.

Anni Domini. Indictiones.

pam, & cum eo venit Beneventum. Demorati sunt ibi aliquibus diebus. Ivit Salernum, & dedicatum est ibi (n) Oratorium Sancti Matthaei.

MLXXXV. VIII. Obiit Gregorius Papa apud Salernum. Obiit Robertus Dux trans mare.

MLXXXVI. IX. Obiit Girardus Comes *VI. Idus Maji ordinatus est Desiderius, qui & Victor Papa dictus est, & in Capua coronatur a Concilio.*

MLXXXVII. X. Translatum est Corpus Sancti Nicolai in Varum. Sexto Idus Magi ordinatus est Desiderius, qui & Victor Papa dictus est, & obiit XV. Kal. Octobris.

MLXXXVIII. XI. Mense Martio ordinatus est Urbanus Papa, *& venit in Apuliam*. C.in.

MLXXXIX. XII. Pisani & Genuenses Africanam Regionem afflixerunt. *Concilium celebratur in Melfe per Urbano Pontifice, qui postea in Siciliam transfretavit cum Rogerio* (17). *Capuani rebellaverunt.*

A. 1090. *Rogerius Saracenos de Sicilia expellit.*

Sic-

(n) De Oratorio S. Matthaei a Roberto Guiscardo anno 1077. constructo meminit Guillielmus Apulus, extatque Epistola responsiva S. Gregorii VII Alphano Salernitano Archiepiscopo scripta, quae est octava libri 8. qui Sanctum Pontificem de ea re monuerat. Consecrationis tamen ejus Oratorii Epocham ex nostro Chronographo nunc primum discimus.

(17) *Errat Baron., hoc Concilium Trojae hoc A. celebratum, quod revera fuit in A. 1093. convocatum, ut etiam infra Chronologus noster: & recte post eum Labbaeus to. X. Conc. & Pagius ad h. a. num. 3.*

Anni Domini. Indictiones.	
A. 1091.	*Siccitas magna fuit per menses septem.*
A. 1092.	*Urbanus Papa venit Salernum cum multis Cardinalibus.*
A. 1093.	*In Troja Urbanus celebravit Concilium cum CC. Episcopis; & Abbatibus; & post rediit Romam* (18).
MXCIII.	I. Mense Aprilis visae sunt a multis quasi in unum Stellae in occidente cadere de celo.
MXCIV.	II. xiv. die intrantis mensis Januarii factus est tremor magnus, & in quarto die *renovatus est cum multa ruina Civitatis, & magnus frigor venit cum ventis, & nive.*
MXCVI.	IV. Gens Christianorum transit mare dimicatura contra Paganos.
MXCVII.	V. Alma Hierusalem est reddita Christianis. Obiit Datmarus (*o*).
MXCVIII.	VI. Capua est reddita *Rogerio*. *Concilium in Varo*. AEstas fuit fervida plus solito, ut pro eo vites cum uvibus arescerent.
MXCIX.	VII. Obiit Urbanus Papa tertio die stante mense Julio, & electus est Paschalis, qui & Raynerius Cardinalis: inde cessavit Schisma.
MC.	VIII. Obiit Clemens (*p*) Papa *intrusus: Obiit*

(o) Dathmarus fuit Beneventanae urbis Praeses, de quo Coptin. Hostiens. lib. 4. c. 19.

(p) Clemens scilicet Antipapa: Quo confirmatur annus ejus emortualis a Pagio signatus ad hunc annum n. 2.

(18) *Romam regressus est Urbanus sequenti A. 1094. ut probat Pagius ad h. a. n. 3.*

Anni Domini. Indictiones.

Obiit Rogerius Comes. Paschalis Papa descendit in Apuliam, & fecit Synodum in Melphia mense Octobris, & excomunicavit Beneventanam Civitatem, & permansit ita excomunicata menses XI. dies XXI.

MCI. IX. Rogerius Comes Siciliae, & Calabriae, Paschalis Papa, cum Duce Rogerio, & multitudine militum, hominumque innumerabilium venit super Beneventum: quorum timore perterritus Anso Dathmari filius fugit X. Kal. Octobris *Indict. X.* Alio verò die triumphans ingressus Urbem suo dominatui subdens.

MCII. X. Fuit fames valida, itaut modium frumenti venderetur centum denarios, & mortalitas fuit hominum maxima.

A. 1103. *Buamundus a Sancta Civitate rediit Apuliam* (19).

MCV. XIII. Apparuit Stella Cometes X. die intrante mense Februarii ab occidente. *Paschalis Papa ivit in Franciam contra Heinricum*.

MCVI. XIV. Obiit Henricus Rex.

MCVII. XV. Obiit Roffridus Archiepiscopus. Obiit Domnus Adelmus Abbas, & Do-

(19) *Boemundus hoc anno e Saracenorum captivitate liberatus fuit operâ sui nepotis Tancredi. Quare potiùs insequenti Anno in Apuliam regredi potuit.*

Anni Domini.	Indictiones.
	& Domnus Benedictus fit Abbas.
MCVIII.	I. Paschalis Papa venit Beneventum, & facto Synodo mense Octobris consecravit Landulphum VI. Id. Novembres.
MCIX.	II. Secundo die intrantis mensis Novembris combustum est Thesaurum S. Mariae.
MCX.	III. Apparuit Stella Cometis mense Junio per triginta dies. Filius Henrici Regis venit Romam mense Februario: fraude cepit Papam Paschalem & Cardinales. Obiit Robertus Dux VIII. Kal. Martii: & Boemundus frater ejus post eum (20).
MCXII.	V. Paschalis Papa fecit Synodum Romae mense Martio, infringens pactum, quod fecerat cum Rege sicut praecedenti anno juraverat cum Cardinalibus, & confirmato decreto Pontificum praedecessorum suorum de investiendis Pontificibus Germaniae. XII. Kal. Julii apud Neapolim mare recessit tantum, & aqua quasi *per quadraginta passus retroducta est*, itaut pisces remanserint in sicco. Postmodum autem apparuit Stella clarissima. XI. Kal. Augusti ceptum est aedificari Orato-

(20) *Anno sequenti autumant alii. De laudibus Boemundi vid. Anna Comnena lib. XIII. Ipsi Tancredus nepos successit.*

Anni Domini.	Indictiones.	
		torium S. Bartholomaei a novo fundamento.
MCXIII.	VI.	Jordanes Comes & Robertus simul cum Principe Capuano sumentes arma venerunt super Beneventum II. Id. Augusti. Qui turpiter fugati sunt a Landulpho Comitestabili similiter cum Beneventanis.

Hucusque Chronicon Muratorii. Quae sequuntur, ab Nicastriano Codice te habere scito.

1114.	Fuit celebratum Concilium in Cipparano. Pandulphus Archiep. deponitur.
1116.	Trojae concilium convocatur pro Treuga Dei (21).
1117.	Aliud in Benevento concilium celebratur, ubi CXIII. Archiepiscopi, & Episcopi cum multis Abbatibus de tota Italia convenerunt cum Papa Paschali: qui sequenti anno mortuus est, & Gelasius electus.
1119.	Obiit Papa Gelasius. Callistus supstituitur in Gallia.
1121.	Papa Callistus venit Salernum pro pacificatione Normannorum.
1123.	Rediit Papa Beneventum cum magna leticia.

(21) *Diffident Scriptores in hujus Concilii epoche. Baron. illud ad A. 1117. figit. Falco Benev. Petr. Diac. l. 4. c. 57. quos sequitur Nat. Alex. ad A. 1115. constituunt.*

Anni Domini.

1126. Obiit Dux Guilielmus Salerni. Rogerius Comes in Apuliam descendit (22).

1130. Rogerius Comes, qui multa loca debellaverat, in Salerno, Rex Italiae honorificatus est a suis, & a Sergio Duce Neap. civitas tradita est; propter quod bella plurima facta sunt; quae ab aliis describi possunt (23).

F I N I S.

FRAN-

(22) *Amanuensis fortasse sphalma. Anno namque* 1127. *Wilielmus Dux Apuliae Salerni diem clausit, qui haeredes non relinquens suos, Sanctam Sedem heredem instituit. Eapropter Rogerius Apuliam invasit. Vid. Alex. Teles. Baronius, & Pagius h.a. n.* 5. *&* 6.

(23) *Suo Chronico heic finem dedit Anonymus, non quòd aut facta ignoraverit, vel obierit; sed quoniam tunc temporis Beneventana urbs Anacleto Pseudo Pontifici adhaeserit, ipseque Anacletus Rogerio Regi faverit, dignum Viro Monacho existimavit, quae dein contigerint, reticere; ne alterutri partium se ingerendo, aut Innocentium Pontificem offenderet, aut in Rogerium, suosque fautores, non sine timore delinqueret: utraque profectò res scandalum, aut periculum, aut pro suis Monachis, civibusque formidinem satis inferebant. Quare sibi meliùs consulens, cuncta reticuit, aliis locum linquens, ut quae inposterum acciderint, describere securiùs possent.*

FRANCISCI MARIAE PRATILLI
AD
CHRONICON CAVENSE
PRAELOQUIUM.

N Cavenſe *ineditum uſquemodò* Chronicon *hunc Tomum IV. abſolvit. Ineditum revera dixi, quoniam licèt hoc ecdemmet alterum titulo inſignitum a Cl. Muratorio To. VII. Coll. Ital. editum fuerit, illud attamen parùm, aut nihil ad Cavenſe Coenobium pertinere dignoſcitur; neque noſtratum Principum Langobardorum, quàm vix quaedam ſolummodò delibat; & Graecorum potiùs Impp. ſucceſſionem, quam illorum Dynaſtarum hiſtoriam congeſſit: plurima prorsùs quidem inutilia, innumeriſque mendis oppleta continens, quae vel nobis omninò nihil, aut parùm certè poterit ſuffragari. Huic profectò Chronico a me fortuitò jamdudum invento (poſtquam igne, Peregrinii noſtri mandato autographum, ut ſuſpicor, ejuſque deinde apographum, peſſimâ poſſeſſoris oſcitantiâ, ut ajunt, perierint) laudes impertiendae, quòd lucem plurimam noſtris rebus emiſerit, multaque illuſtraverit, quae aut ignota priùs, aut obſcura videbantur. De ejus inventione pauca dicam, quum ipſius ſimile aliud exemplar, neque in Cavenſi prorsùs Coenobio; neque alibi adſervetur, quod diù fruſtra expetivi, ſive ejuſdem ad lacunas ſupplendas, vel ad ſaniorem fortaſſe in aliquibus locis lectionem inveniendam.*

Fabius Vecchionius, pluries a me hocce in opere commendatus, Campanus ſacerdos, Cl. Peregrinii comes, & amanuenſis plurima rerum patriarum e ſui Directoris penu deſcripta collegit, eaque in Tomos XXIV. diſtribuit (in quibus multa, quae Peregrinius in ſuae Campaniae

Differtationibus, *atque* in Principum Langob. Historiā *ediderat, parùm tamen quandòque appositè, consarcinavit) in Tomis XXII. XXIII. & XXIV. suae collectionis, Anecdota quaedam, vel jam a Peregrinio typis consignata, vel adbuc inedita, variasque chartas seu Diplomata, multaque ad sacra nostrae urbis Capuae Coenobia non indiligenter inclusit. Extat ibi inter alia, Chronicon istud Cavense* suā manu (*ut, ipse fatetur*) ex Cavensi autographo apud Camillum Peregrinium tunc extante transcriptum Anno MDCLIII. cui Titulus inscribebatur: Incpt. Chronicon Sacri Mon. S. Trinitatis Cavensis per Petrum de Sal. Cancellarium, & Girbertum Archivar. collectum sub P. (fort. Petro) Abb. ejusdem Mon. *Initium habet hoc Chronicon a Catalogo Principum Salerni (quem sequenti Tomo cum aliis Langob. Principum Catalogis dabo) utique aliis omnibus accuratiore: inde vitas habet IV. priorum Abbatum ipsiusmet Coenobii, quas lubentèr omisi, quòd nulla ad Langob. Historiam illustrandam conferat; illasque habes apud Muratorium Coll. Ital. To. VI. p.* 201. *Eas prosequitur Series Summorum Pontificum, quae errores plures adglomerat, nec nova aliqua, aut necessaria producit: quare ipsam quoque lubentiùs praetermisi: eò magis quod aliis in Chronologis eadem, ac fortasse meliùs, exhibetur. Subsequitur Chronicon, quod incipit ab Anno DCCVC. in quo praecisè Monasterium Casinensium Salerni aedificatum, bistoriamque Scriptores suam producunt ad An. usque MLXXXV. in quo prima Cavensis Ecclesiae solemnis Dedicatio a Gregorio PP. VII. celebrata fuit. In fine verò hujus Chronici Chartae aliquot veteres Salerni Principum pro Cavensi Monasterio, aliisque sibi adnexis, referuntur, quas Cl. etiam edidit Muratorius in Diss. Med. Aevi. Hic, sicuti supra monui, To. VI. profert* Vitas primorum IV. Abb. Cavensium; *ipsaeque parùm ab iis, quas Vecchionius noster exhibuit, differunt. Deindè To. VII. p.* 915. Cavense *quoddam* Chronicon *edidit, ceptum ab A. DLXVIII. ad A. usque MCCCXVIII. In eo praefatiun-*

uc-

tulam suam de more reposuit, quam heic subdere placuit, ut diversitatem horum Chronicorum, cuique major adhibenda sit fides, recognoscere ex se quisque valeat. Ex Cod. M. S. (*ait ille*) existente in Monast. Sñae Trinitatis Cavae desumtum est hoc breve Chronicon ab A. Ch. 569. deductum ad A. 1318. Legebatur ibi: Chronicon Anglorum a Beda Presbytero compositum, & in margine addita erant Chronologica ista, quae in unum collecta Chronicon Cavense inscripsi. Subsequuntur excerpta ex Martyrol. Casin.... Tum excerpta e Necrologio itidem Cas. cui identidem inscribebantur quicumque Principes, & Nobiles devotiorem animum gerebant, aut gesserant erga Cas. Monast....... Utrumque utile Italicorum Historiae.

Utrumque profectò Chronicon Cavensis Coenobii eademmet aliquando profert: ineditum tamen multa quidem quam ea, quae in edito extant, continent; illaque ad Langob. Historiam utiliora aequè, ac opportuniora existimanda omninò sunt: quippe plurimorum annorum Chronotaxis in Muratoriano deficit, quae plenius in nostro explicatur ferè annuâ continenti serie. Illud itaque typis mandare proposui, quòd plurimùm revera ad nostrorum Langob. Historiam, atque Salerni Dynastiam elucidandam, resque aliquas ad Comitatum Capuae, ad Neapolitanum Ducatum, necnon Beneventi, Salerni, Capuae Principatus cognitionem nimiùm conferat. Et ne obscura aliquot, aut dubia, falsave suis deficiant animadversionibus, notulisque ad plenam ejusdem Chronici illustrationem, has equidem, quâ potui diligentiâ, adjicere curavi. Excogitaveram sanè Chronicon quoque Muratorii huic adnectere; at quoniam paucula illa, quae nostrâ interesse poterant (ipsaque suo exponam loco) in nostro M. S. Codice continebantur, satiùs duxi, ineditum solummodò publicae luci impertiri: altero tamen Muratoriano in rebus iis reproducto, in quibus nostrarum rerum aliqua saltem attingit. Annorum supplementum, quo loco Codex ineditus finem

nem facit, cum Editi excerptis, absolvam; in iis scilicet tantùm, quae nobis opem, lucemque praestare poterant: ne sex saeculorum historia mutila, atque imperfecta sub Lectorum oculis incongruè relinquatur: neque hoc aut mihi, aut illis laborem ullum, sive incommodum, immò utilitatem potiùs deferet.

At id profectò utilitatis, ad quod magis hujus parvi Chronici editio conducat, id sanè esse autumo, Cavensis scilicet Coenobii initium, quod apud eosdem Cassinenses, & Cavenses Monachos adhuc ignotum, incertumque. Quandoquidem hocce in Chronico, non tam Salernitani S. Benedicti, necnon S. Laurentii, quàm & Cavensis S. Trinitatis, aliorumque plurium eo in Principatu Coenobiorum primordia, aut saltem monumenta clarissimè proferuntur, sicuti legentibus patefiet. Hanc equidem Cavensis Mon. extructionis epochem V. Cl. Mabillonius, Ughellius, & post eos attentissimus Rerum Cassinensium descriptor Abbas Erasmus Gattula, vix de eodem pauca attingentes, firmare adnixi sunt. Sed ipsorum primus, Mabillonius scilicet, veritati magis approperavit, asserens, intra annorum circiter XXX. spatium (ab An. nimirùm VM. ad A.MXXV.) Cavense Monasterium fuisse aedificatum: quod equidem verissimum. At indubiam Fundationis aetatem (quam unicè e Chronico nostro desumere tantummodò datum foret, si in ejus Archivo adhuc adservatum fuisset, quum illic Scriptor iste perdiù degeret) penitùs ignoravit, validis licèt conjectationibus, suis in Annalibus, veritatem aliquomodo detegere conatus sit. Neque parcendum omninò Chronologo alteri Cavensi apud Ughellium, qui hujus Coenobii initium figit ad A.DCCCCLXXX. quum eo potiùs anno S.Petri Monasterium in ipsâmet Salerni Urbe extrui ceptum fuerit; non autem Cavense extra Urbem, & penè tribus ab illâ distans milliariis in Metelliano, *seu* Arsitiâ, *quem vocant*, monte, *nunc* S. Eliae *vulgò adpellatum, situm. Mirabar sanè, Anonymum Salernitanum, qui quidem Monachus vel Salernitani, vel Cavensis Coenobii*

fue-

fuerat, quique tot inutilia, imò nugas, ac pueriles fabellas suo in Chronico immiscuit, suorum Monasteriorum extructiones penitùs praeteriisse: ea porrò utiliora magis, atque ad Historiam suam necessaria videbantur. *At quid ab incultissimo illius aevi Viro sperandum erat, qui totus in Grammaticalibus nugis, in Sacrae Scripturae apophtegmatis ineptissimè emendicatis, atque adsutis totus incubuit? Hâc igitur ratione ductus Chronicon istud typis consignare studui, ut celeberrimi Cavensis Monasterii exordium usquemodò latitans, aperirem, ejusque decori me aliquid in grati animi testimonium, retributurum sperarem.*

De Cavensi hoc illustri omni ex parte Coenobio heic modò aliquid dicere excogitaveram; at ne crambem, coctam toties, recoquere debuissem (quum de eo Scriptores alii verba fecerint) ad Mabillonium, Ughellium, Muratorium, Gattulam, aliosque studiosos meos Lectores remitto, apud quos multa profectò hujus Monasterii peculiaria, ac decorosiora inveniri poterunt. Hujus Chronologi utriusque stylus pro saeculi barbarie parùm excultus; cultior aliquantulùm posterior Gerbertus, qui historiam suam attentiùs, extentiùsque concinnavit: nisi dicere malis utrumque simul, ac intermistè, Chronicon istud ab veteribus Monasterii monumentis, & chartis eruisse, collectaque indè ordinatim ad posteritatis instructionem descripsisse: fabellis fort. illis, quas vulgus ineptè crediderat, quasi ad arae focos, retentis. Atque haec ad hujus Chronici, & Cavensis Monasterii cognitionem brevî dicta sufficiant. Vale.

IN-

INCIPIT CHRONICON
SACRI MONASTERII
S. TRINITATIS
CAVENSIS

Per Petrum de Salerno Cancellarium, & Girbertum Archivarium collectum sub Petro Abbate ejusdem Monasterii.

ANno Dom. 794. Ind. I. decurrente (1) temporibus Constantini Aug. & Hadriani Pape Guibaldus Monachus Beneventi, qui in Civitate Salerno de nobilibus Langobardorum ortus erat, Grimuald Principem esoravit (2), quatenùs Cenovium Monachorum in Salerno (3) istrui faceret sub invocatione S. Patris Benedicti. Quod & post aliquos menses factum est, & Guibaldus ipse Prepositus ejusdem Cenovii ordinatur, per quem a Principe ipso multa dona, & predia optenta sunt in castro nempe Metuliano, in partibus Ebulo, in Tisciano, in Rota, & Capaque (4).

Anno 795. Eclesia, & Cenovium cepit havitari a Guibaldo Preposito cum duo Monachis, & aliis servientibus in sollepnitate S. Andree (5) A. Ind. III. Moritur Hadrianus Papa in Rom. civitate. Et Langobardi de Benevento opsiderunt totam Leburiam denuo usque ad Neapoles (6). Anno

(1) An potius Ind. 2.? Error quoque infra corrigendus.
(2) Exoravit.
(3) Extrui.
(4) Adhuc *Capaccio* adpellatum.
(5) Id. Apostoli
(6) Frequentes fuisse hasce Langob irruptiones, in Liburia ex relatis, in superiobus Tomis apud Chronogrophos notissimum est. Hinc dicendum, eas Sarace-

Anno 796. Agilmundus Salernitanus optulit in hoc Monafterio fil. fuum Wectari, qui donavit Cafale de Pinianu cum aliis rebus, fervis, & ancillis fuis in Lucania (1), & Gefuni.

Anno 797. Pepinus Rex contra Grimuald defcendit, & zalationes multas, & mala in Benevento commifit. Poft que tributum a Principe pro pacis federe datum eft eidem Regi (2)

Anno 798. Ind. VI. Grimuald Princeps Salernum venit, & in noftro Monafterio pro fua devocione avitare (3) voluit tres dies. Tunc Malfitani cum ipfo fedus pacis confirmati funt per annos XV. a menfis Madio, & per Ducem, & Confulem Sergium, & Johannem Bajulum Grecorum de Calabria facramenta .... (4).

Anno 800. Ind. VI. (5) Karolus ordinatur Aug. per Leonem Apoftolicum in civitate Româ, & Pepinus venit iterum contra Grimuald e partibus Marfiorum cum valida manu Francorum. Et tunc Tiates deftructa eft per ipfos (6).

cenorum in Neap. agrum irruptiones, quas Ubaldus Monachus in Chron. Ducum Neap. memorat ante IX. Xpi faeculum, ad Langobardos potius, quam ad Saracenos pertinere, ut rectè advertit V. Cl. Jofeph Affemanus to. II. Script. Rer. Ital. p.400. ubi me rite arguit, hanc Chronologi illius hallucinationem neutiquam agnoviffe, & aliquomodo adprobaffe. Quare gratias illi maximas refero, mihique ille reddere prae mercede non dedignetur, quod ipfe eodem Tomo II. p. 191. me injuftè carpens adfirmet *nullum Gunduino locum inter Duces Neap. fuiffe tributum*: quum praeclariffimè ipfe to.3. Hift. Princ. Lang. p.28. Gunduinum 4. loco poft Gudifcalcum Ducem in ferie adtexverim, ut patet. Neque hunc fpectatifs. Scriptorem, aut mendacii, aut calumniae criminari audeo, quod me offenderit fortaffe: mente quidem excidere potuit.

(1) For. in partibus Urbis Peftanae fitum erat hoc cafale Piniani, ut alibi notatum.

(2) Confer quae alibi in Erchemp. aliifque Chronologis dicta funt.

(3) i. habitare.

(4) In foederis jurejurando obfirmato inter Amalfitanos, & Salernitanos, Bajulus (qui & fort. Catapanus) interfuit, idemque e Calabriâ illuc progredi neceffe habuit. Videant Amalfitani, quam debili eorum Refp. fundamento innitatur, fi Graeci Imp., affenfus pacis facramenta confirmet.

(5) Malè Indictio VI. fignatur, quum potius VII. decurrebat.

(6) Fallitur Eginhardus in Annal. *Reatem* Urbem incendio traditam fuiffe, quae quidem *Theate* (*Chieti*) fuit, ut apertè tradit Erchemp. ut fup.

to.

Anno 801. Niciphorus fit Imp. & Heirinam expellit. Rachildis Abbatissa monasterii....

Anno 803. Winigisis (1) a Grimuald liberatur. Indulfus Comes Potentie Salerni mortuus est, & in Monasterio nostro sepultus XI. die stante mensis Aug. Hic donavit Monachis ss. Casale S. Donati cum pertinenciis suis in dicto Comitatu pro vestiario Monachorum.

Anno 805. Moritur Guibaldus Prepositus mense Julio die 23. & Aidulfus ejus nepos electus est in ejus locum.

Anno 807. Grimuald Princeps obiit Salerni postridie Kal. Februarii Ind. X. postquam regnasset in Principatu Annis XX. & hic sepultus est (2). Grimuald alter ei succedit.

Anno 808. Hic Princeps cum Neapolitis pacem firmavit per suos Comites, & affines Majonem de Potentia, & Gaytum de Acerentia. Post quae Salernites horrendis malis irretivit pro sue superbie consilio (3).

Anno 809. Stella grandis apparuit a parte occidenti parum supra mare tertia die intrante Nobembre: & cepit hiemizare cum frigore magno usque ad messionem agrorum (4).

An-

to. I. Neque profectò *Reate* (*Rieti*) Urbs ad Spoleti Ducatum pertinens, Pipinum aliquomodo offenderat.

(1) Winigisus Spoleti Dux Pipino foederatus Grimoaldi Princ. Beneventi captivus post Pipini ab Apulia discessum anno 802. effectus fuerat. Grimoaldus, ut Italiae Regem sibi amicitia devinctum redderet, Winigisum libertate donavit, Regique multis auctum muneribus remisit. Quod quidem spem suam non frustravit, sicuti antea excogitaverat.

(2) Sepulchri Inscriptionem habes ap. Anon. Salern. to. 2. hujus operis. Decessit absque filiis, quadere electus est Grimoaldus alter, Storesayz, sive Thesaurarius appellatus. In Chron. Cavensi ap. Murat. legitur. *Anno 807. Ind. XV. Grimoaldus*, scil. Princeps, qui Principatum eo iniit anno.

(3) Salerni Chronologi profectò hujus Grimoaldi Princ. mansuetudini, aut pietati invidentes, illum maledictis pessundant. Sed calumniatos fuisse suspicor ex eo, quod Erchempertus, *virum mitem*, *suavem*, *pacificumque* adpellaverit, ut sup. to. I. Uter vera dixerit, alii judicent.

(4) Scil. usque ad mensem Junium, quo segetes in agris metuntur.

Anno 810. Quiricus Sacerdos Salernit. optulit huic Monasterio Casale cum curti in S. Severino, & casas duas in civitate ad Portam Rotense.

Anno 811. Michael Curpolates. Agareni veniunt ad Siciliam (1), & devastaverunt plurima loca.

Anno 812. Multi Salerni proceres ad Neapolites confugiunt, ut Benev. Principis sevitiam, & malivolentias evitarent.

Anno 813. Lugdovicus fil. Karoli factus est cum patre suo Imp. Aidulfus Prepositus nostri Monasterii Romam proficiscitur pro confirmacione nostri Monasterii, & ab Apostolico cuncta prospere optenta sunt. Precatus est etiam Lugdovicum ut Grimoald .... contra Beneventum exercitum mitteret. Post que Karolus Imp. Francorum (2) defunctus est Februario mense. Et Lugdovicus ejus fil. federis pactum firmari cum Grimoald, & Salernites pro defensione commendavit (3).

Anno 816. Dauferi Grimuald aggressus est prope Salernum (4); sed a suis revelata nequitia fugit ad Nuceriam cum paucis sociis; atque alii a Principe necati sunt. Post que exercitum comparavit, & Nuceriam profectus est. Sed fugiens Dauferi Neapolim, Grimuald Neapolites multos pro despectu vapulari fecit, aut occidi, & agros incendi. Leo Apostolicus moritur. Ind. IIII. (5)

Anno 817. Ind. IV. Obiit Grimualt Princeps a suis occisus, & Sico de Spoletio (6) electus est cum ausilio

(1) Nescio an vere heic loquatur Chronologus, quum ad Siciliam Saracenici adventus nimis festinantèr epocham praesignaverit, ut alibi.

(2) Carolus A. 814. diem suum clausit extremum.

(3) Certè A. 815. Ludovicus Imp. in Germania missos a Princ. Grimoaldo Legatos, pacis firmandae causâ, tributo etiam exsoluto, benignè excepit, pacisque foedus renovavit, in quo fort. Salernitanorum protectionem inclusit, ut Chronologus noster testatur. At hujus pacti conditionem irritam fuisse noscimus ex iis quae sequuntur.

(4) Haec distinctiùs habes apud Anon. Salern. To. II. hujus operis.

(5) Indictione potius III. Librarii error.

(6) In Chron. Murat. A. 818. legitur: *Sico*.

Radelchi de Contia, Dauferi, & Salernitanorum in ipsis Kal. Decemb. Leutarius fit Imp. in Francia.

A. 818. Sico nuncios suos misit in Francia ad Lugduicum Imp., Rathpertum nempe Gastald Venusie, & Risonem consanguineum ipsius Principis, qui dona multa illi ferentes, de nece Grimualt eum excusarent, ne Imp. iram incurreret. Quod & optentum est per illos, & cum magna leticia reversi sunt.

A. 820. Radelchis de Contia efficitur Monachus in Casino sub Apollinare Abbate, & uxor ejus Monasterium in dicta Urbe Contia ingreditur pro Dei famula. Saracenorum classis totam undique Siciliam, Calavriam, & nostras plagias, necnon Neapoles, & Gajete usque ad Romam infestantur (1). Leo Armenicus a suis occiditur, & Michail sublimatur, qui etiam fuit sceleftissimus. Adelmus Archipresbiter Salerni estruxit hospitale S. Maximi prope nostrum Cenovium, cui omnia bona sua donavit per manus Rotfridi Judicis, & dedit illud ad regendum Adulfo Preposito thio suo.

A. 821. Ind. VIII. Sico qui Sicard filium suum ad principandum consociaverat, Neapolem cum grandi exercitu perrexit, a quo civitas opsidetur per circuitum. Stephanus magister militum a suis occiditur cum omnium displicencia (2).

A. 823. Leutarius Lugduici filius coronatur Augustus a Papa Paschali. Landulphus Gastaldus fit Comes, & Sicopoles estruitur pro sui comitatus custodia (3).

A. 825. Moritur Pascalis (4). Et paulo postea obiit Adulphus Prepositus, cui supstitutus est Aleprand de Busentio (5).

A. 827.

(1) Haec quidem serius accidisse vidimus sup.
(2) Vid. Chron. Ducum Neap. Tom. sup. in quo haec fusius enarrantur.
(3) Erchemp. n. 9. to. 1. hujus operis, & to. 2., ubi de hoc *Landulfo plurima*.
(4) A. potius 824. ut Pagius, aliique evincunt.
(5) Fort. *Cusentia*.

A. 827. Landulfus Comes de Capua cum Principe Sicone inemicatus est pro Aguenard Castald (1).

A. 829. Teofilus regnavit in Grecia post patrem Michail etiam pessimus & nefandus. Sico, & Sicard filius ejus denuò Neapolem (2) opsident.

A. 832. Ind. VII. (3) Panormus a Saracenis Siciliensibus post multos annos debellatur, & post eam quasi tota Sicilia in servitutem damnatur preter Siracusia, & Castrumedianu.

A. 833. Sico Spoletius moritur, & Sicard regnavit pro ipso solus cum grandi immanitate pro malo suorum consilio (4), qui sequenti anno germanum suum Sichenolfum in Tarento ad exulatum commisit.

A. 834. Sicard Princeps demoniaco instigatus consilio sanctissimum (5) B.Benedicti in Casino Abbatem Deodedit deposuit, & carceribus detrusit, adque res omnes prefati Monasterii per violentiam apstulit. Quod a cuntis quidem in illo tempore lacrimas, & misericordiam assequitur (6).

A. 835. Surrentus a Sicard aggreditur; sed Dei ope statim liberatur ab opsidione per socios suos. Postea Neapolem aggreditur pro tributo, quod ei debebant Neapolites per Ind. 14.

A. 837. Malfia capta est cum dolo a militibus Sicardi Principis in ipsis Kl. Marczi.

A. 838. Hoc anno mense Augusto per Indict. I. corpus S. Bartolomei Apostoli ad Beneventi Urbem translatum est per manus (7)....

A. 839.

(1) Vid. sup. To. II. in Differt. Capuae Com.
(2) Erchemp. n. 10.
(3) Si haec in A. 831. contigere, aut indictio mendax, aut narratio oscitanter anteversa. Vid. Caruf. in Collect. Sicula T. I.
(4) Erchemp. n. 12. aliique ut sup.
(5) Beati.
(6) Vid. Ost. l. 1. c. 21. aliosq.
(7) Vid. Pagi ad A. 840. n. 12.

A. 839. Princeps sceleſtiſſimus Sicardus a Daiſerio occiditur in foribus Sacri Palatii. Ejus occiſor poſt paulum tempus etiam peremtus eſt. Ratelchiſius ſublimatus eſt Princeps, qui fuit Theſaurarius illius, & Gamalus (1).

A. 840. Sichenolſus a Salernitis, & Daiſerio cum filiis, aliiſque de primoribus Beneventi, Princeps Salerni factus eſt, poſtquam a Tarenti cuſtodia fugiit per mare latenter cum thio ſuo, & Salernitis, & Malfitanis multis (2). Landulſus Comes de Capua ad Sichenolſum properavit cum donis, & militibus multis, etiam Neapolitis, qui ei federati erant contra Beneventanos.

A. 841. Ratelchiſius Saracenorum turmas contra rebellantem Comitem Landulſum miſit, qui Capua Urbe potiti, illam funditus devaſtarunt. Deinde in ſequenti anno Salernum aggreditur; ſed Sichenulſus cum Comitibus, & Senioribus ſuis de Urbe egrediens fortiter eum proſternit, & perſecutus eſt uſque ad S. Angelum in Montauro. Beneventani innumeri vel occiſi vel ſauciati: alii captivati. Vix cum paucis ſuorum evadens Radelchiſius, Beneventum trepidans, & cum multo rubore poſt noctis crepuſculum introgreſſus eſt. Saraceni introierunt in Calabriam, & apprenderunt Tarentum.

A. 843. Landulſus Sicopoles Caſtro magis munivit, & Saracenos profligavit in Calacta, que ab illis antè incenſa fuerat cum auſilio Beneventanorum; deindè in Furcolo Sichenolſus de Ratelchiſio triumphavit, & in Benevento bellum magnum factum eſt: quod nempe per Widum Spolitenſem turbatum eſt. Landulſus Comes moritur in Caſtro Sicopole, & illut reliquit filiis ſuis cum aliis locis ſimul.

A. 844. Poſt Idus Januario menſe Ind. VII. obiit Gregorius Papa, qui Cenovio noſtro dona aliqua miſit per ma-

(1) Sc. de ſua cognatione.

(2) Iſthaec in Murator. Chron. eveniſſe leguntur in A. 843. Neutiquam haec, anno uno confici poterant.

manus Severini Prepositi, & Heribaldi de Venusiu ejus consanguinei. Ob quam causam in Kalendario Monasterii ejus memoria scripta legitur pro remuneracionem. Fuit hoc anno magnus terremotus in Salerni Urbe, & aliis viciniis. Dux (1) Guntardus a majoribus Civitatis Neap. fuit occisus; & fuit fames in tota regione Legurie. Siconolfus Romam vadit ad Lugdoicum.

A. 846. Saraceni Romam invadunt, qui partem Urbis devastant, & dexpoliant. Sergius Papa fugiit in Castro Romanie. Saraceni Gajetam aggrediuntur. Sed Dux Neapoles debellavit eos, & suus Calisus peremtus est in prelio.

A. 847. Landulphus Comes de Capua cum nostris multis de Salerno in Sicopole, Limatulu, & S. Agata Beneventanos, & Saracenos denuò profligatus est in mense Madio. Deinde cum exercitu suo veniens Salerno, in Calabriam pugnaturus ingreditur, & multas ibi urbes in suo dominio accepit usque Cunsentiam, & Tarantum.

A. 848. Leutarius Aug. in Principatum Ben. suos exercitus conducsit contra Saracenos quos ab illis finibus feliciter espulit. Sed illi denuò Principatum Ben. introgressi sunt, devastantes cuncta in circuitu. Comes Comsinus occisus est ab eis, & etiam Atelchis nepos ejus; Barim per Saracenos occupatur, Paldo occiso.

A. 849. per Ind. XII. Sichenolfus Leutario Aug. fidelitatem juravit, & cum ipso sociatus est. Saraceni prope Nuceriam a Sichenulfo disperfi sunt in octabo stante Julio.

A. 850. Lugdoicus fil. Leutarii fit Imp. a Papa Leone decembri mense, & ad instigationem Landoni Comitis de Capua venit ipse Beneventum pro Saracenis espellendis. Tunc facta est pax inter Ratelchisium, & Sichenolfum, diviso inter utrosque Principatu facto federe cum sa-

(1) Ejus occisio fuit potius praecedenti anno, ut videre est in Chr. Duc. Neap.

ſacramentis ab ipſis. Hinc Lugdoicus Saracenos omnes, qui aut Ratelchiſio, aut Sichenolſo ſavebant, facile ſubmittere potuit, & a totius (1) Principatus locis eos eſpulſare.

A. 851. Ind. XIV. Moritur Sechenolfus primus Salerni Princeps, & illi ſuccedit Sico ejus filius adhuc puer ſub cuſtodia Petri Caſtaldei (2).

A. 852. Obiit Ratelchiſi Ben., & Ratelchari Princeps regnavit pro eo. Lugdoicus Imp. contra Saracenos venit, & Barim deſcendit, ſed fruſtra. Exinde pergit in Salerni Civitate, ubi Adimario viro belligero Principatum Salerni dedit, ſecumque in Francia Siconem puerum aſportavit ex Landonis Comitis Capue (4), & ejus fratris conſilio. Poſt hec defunctus eſt Severinus Prepoſitus noſtri Monaſterii, & electus Hilarius Gravinenſis.

A. 853. in ipſis Kal. Auguſti I. Ind. Obiit Hilarius, cui ſucceſſit Teobaldus de Salerno, qui fuerat de Com. Capudaquei.

A. 854. Moritur Ratelchari in Ben. & Atelchiſi ejus germanus regnavit poſt eum. Mortuus eſt quoque Sico Sal. Princeps in Capua venenatus a ſuis (5).

A. 855. Obiit Leutarius Imp. Conſini (6) rebellantes a ſuo Comite Landemario, occiderunt eum in porta Civitatis equitantem cum ſuis proceribus.

A. 856.

(1) Scil. ab integro, ut prius erat, Beneventi Principatu cum ejus Comitatibus ipſi adnexis, & faederatis, ſive tributariis, de quo alibi dicendum.

(2) In Chron. Murator. Haec leguntur in A. 849. accidiſſe.

(3) In Chr. Mur. A. 853. *Radelgarius*.

(4) Aliter haec ab Anon. Salernit., aliiſque enarrantur. Verè quidem Lando Capuae Comes Ademario ſavebat, a quo Comitatus ſui patrocinium ſperabat, Radelgarii Benev. Principis, ſuorumque foederatorum potentiam metuens.

(5) Fort. Salernitanis, a Landone Comite Capuano ſeductis, ne Ademarius Principatui cedere debuiſſet, Sicone regreſſo. At heic, ne chronotaxis nutet, valdè timeo: haec namque anno potiùs inſequenti reponenda autumo. Alibi aptiùs expendam.

(6) Compſini.

A. 856. Nova Capue (1) civitas a Lando Comite estructa est, & Neapolites, & Beneventani non valuerunt eam impedire. Saracenorum classis Neapolem in penam aggreditur, que per virtutem Sergi Consulis, & ejus filii Cesarei post menses aliquos liberatur.

A. 858. Wido Spolitensis opsedit Cansolinum (2), & optinuit Soram ab eis. Salernitani cum Benev. pugnarunt in Canne cum Saracenis, & persecuti sunt usque Rubos.

A. 859. Neapolites cum Capuanis conflictantur, quos Lando Comes destruxit, & Cesareus Consul captivatus est. Qui postea liberatur, & Neapolites cum Capuanis fedus confirmarunt sub Lando Comite Capue, & Sergio Consule VII. Id. Novembrio mense.

A. 861. Sol opscuratus est in meridie die Kal.II. (3) Apriles mensis per mediam horam indictione IX. Segetes in hoc anno esiccate sunt ante messionem. Lando senior Comes Capue ibi paralipse estinctus est, cui successit Lando alter fil. ejus. Guaiferius in Ademarium. Princ. insurgit, qui statim quasi per tanolam (4) captus est & carceri mancipatus; & ipse Guaiferius cum supsidio Landulfi Episcopi (5) fit Princeps Salerni.

A. 862. Saraceni per totam Apuliam, & Benev. excursas plurimas, & occisiones fecerunt, Asculum, Minorbinum, & Canusias incenderunt, & captivatos multos secum adduxerunt in Barim.

A. 863. Relandus Judex de Salerno arrigavit (6) in

 hoc

(1) De novae Capuae extructione Vid. Differt. to. 3.

(2) Scil. Capuam novam, quae aliter Casilinum dicebatur a ponte Casilini, penes quem eam Langobardi extruxerunt.

(3) Secunda Videl. post Kal.

(4) *Tanola*, eadem quae descipula, laqueus, tendicula, pedicia, in qua ferae capiuntur L. si in pedica & L. si quis feram de Venatorib. ap. Margarin. in Dict. Langob.

(5) Capuani. In alio Chron. Murator. *Guaiferius Princ. Salerni* sublimatus legitur in sequenti anno 862.

(6) Sc. donavit, seu obtulit.

hoc Monaſterio calicem unum cum ſuo operculo inauratum, planetas duas de ſerico (1) corcirato, & alias veſtes miniſteriales pro eccleſia: item quatuor candelabra de ereo (2) obrizato, & colomulam (3) coloratam pro cereo majore; & curtem grandem prope Rotenſe ad ſupſidium pro noſtro veſtiario. Actum in Salerno in ipſis Kal. Nobembri per manus Atenulfi Judicis, & Potoni ....

A. 864. Piſcis grandis apprehenſus eſt prope litus Tuſciani cum duabus bracchiis, & cum capite canino cum duobus cornibus, & barba: ſtellam albam habebat in fronte, & aliam ſupra caudam: vocem magnam emiſit per plures vices, & ſubito mortuus eſt, quod non erat amplius viſum, neque auditum ab omnibus. Ipſe quidem poſtea iſtringatus (4) eſt, & cor abebat quaſi hominis grande, ſed in una parte ſcapellatum (5). Hoc quidem accidit quarta die intrante Octobris per Ind. XIII.

A. 865. Landulfus Epiſcopus ſuos nepotes morigeros Capue Comites eſpellit, qui a Guaiſerio Sal. Principe, & Atelchiſi Beñ. in eorum Urbem exinde regredi facti ſunt cum magna ſuorum leticia. Neapolites aput Nuceriam, & Sarnu a Beneventanis ceſi ſunt, & tributum dare coabiti (6) ſunt in biſanteis aureis CCC.

A. 866. Saraceni denuo Apuliam, & Beñ dexpoliati ſunt. Propterquod Lugdoicus Imp. Beneventum venit cum ſua conjuge Anguelpergia, & ſtatim in Barim exercitum miſit ſub Chuonrado Comite, qui a Saracenis aggreſſus eſt ſuper Auſenti fluvium, & leudatus (7).

Sed

(1) Fort. *concinnato*. An. *Corcyrato* ab Corcyra Inſula adpellato? divinandum.

(2) Id. *aere inaurato*.

(3) A *Colo* fort. deducta Machina, quae Cereum ſubſtinebat. Vel forma columbae, & legendum *Columbulam*.

(4) Sc. *eviſceratus*.

(5) I. *ruptum* ſeu *mutilatum*.

(6) Id. *coacti ſunt*.

(7) Fort. *interfectus*, a verbo ſc. *Leudus* qui *interfector* dicebatur; unde *Leudum*, precium ſcilicet ſeu valor hominis interfecti L. ſi quis ex levi de Homic. lib. hom. ap. Margarinum in Diction. Langob.

Sed postero die auxilio novi exercitus confortati sunt Franci & Ben., qui Saracenos detorquerunt usque ad Silicitum (1); & postea Barim obsiderunt. Exinde in sequenti anno venit quoque Lugdoicus Aug. cum aliis federatis, & cepit Venusium, Materam, & Oream, & Messapias, ubi plurimi Saraceni destructi, aut captivi facti sunt per circuitum.

A.868. Franci cum Salernitanis Rodulfo Comite (2) eos conducente in Calabriam contra Saracenos irrumpunt, ubi tres Seodas summictunt cum suis exercitibus, paucis ex eis superstantibus, qui ad Tarentum inermes, & sauciati fugierunt.

A. 869. Obiit Teobaldus Prepositus, & electus est post menses duos Leotarius de Langobardia, qui erat Vicecancellarius Imp. Lugdoici. In principio hujus anni bellum magnum factum est in Bari cum Saracenis, & quarta die ante Kal. Martias capta est Civitas illa, & Seodas captus est. Augustus Beneventum cum ejus Principe cum gaudio magno recepti sunt ab Episcopo cum suis Sacerdotibus, & Monachis. Sed postea a Beneventanis pro Grecorum vafritia, & sue ucsoris malignitate in carceribus traditur Lugdoicus (3). Et post dies plurimos ad intercessionem Joannis Episcopi (4) liberatus est, & a Benevento per Capuam cum exercitu suo discessus est per Ind. secunda.

A. 870. Saracenorum classis ab Africa in Salernum venit prope Oct. Kal. & Civitatem obsiderunt. Sed Dei ope a Beneventanis, Malfitanis, & Sergio Consule cum Neapolitibus suis suspsidium attulerunt nobis: exinde in anno sequenti etiam per Francos ob preces Landulfi Episco-

(1) Fort. Appiae Viae, aut Trajanae praerupti *silices*, *siliceti* ibi nomen indidere.

(2) Fort. S. Severini, ut ex charta quadam ejusdem Monast. anni 908. in qua dicitur *Rodulfus fil. quondam Rodulfi Comitis de Sancto Severino*.

(3) Haec alibi jam discussa.

(4) Beneventani.

ſcopi Capue, & noſtri Abatis de S. Benedicto in Caſino ſubvenitur. Qua de cauſa opſidio ſtatim apſoluta eſt, & Saracenorum claſſis fugiit in Calabria, ſed multum confracta propter pelagi procellas, que illam triduo rebolberunt.

A.871. Leotarius Prepoſitus factus eſt Abbas in Langobardia, & diſceſſit cum ſuo Imp. Lugdoico. Factus eſt ſucceſſor Radenolfus de Sancto Severino, qui fuerat Principis collactaneus.

A.872. Lugdoicus Imp. contra Benev. Civitatem minas multas ructabat, quare Atelchiſus Princeps ad Joannem Apoſtolicum ſe commendavit, quatenus cum Aug. pacem, & amicitiam faceret: qui prope Beñ adveniens Atelchiſo veniam pro ſua feditate commiſſa a Piiſs. Imp. impetravit, & ſecum Romam versùs progreſſi ſunt, ut veniam a B. Petro impetraret (1).

A. 873. Multa locuſtarum, & rumulorum (2) copia agros, & vitimina funditùs depopulavit in Principatu Beñ & Salerni, & per alias provincias in circuitu: ob quam cauſam fames valida fuit in toto illo anno, & ſequenti, itaut modium frumenti valeret ſol. LX. & fabarum L. Radenolfus Prepoſitus Moñ noſtri apud Lugdoicum Imp. diſceſſit, & ad nos miſſus eſt novus Prepoſitus a venerabili Berthario Caſinenſe Abbate Andreas de Aquino ſuus Cancellarius, qui donavit duos libros evangeliorum, Antiphonarium cum graduale, & planetam ſericam auro intextam pro hoc Monaſterio.

A. 874. Guaiferius Princeps Sal. ob invidiam, & malignitatem Landulfi Epiſcopi Capue in carcere mancipatus eſt per Lugdoicum Aug. ſed poſt menſem datis filiis ſuis

(1) An ut peccati ſatisfactoriam aliquam paenam lueret? Judicent alii.
(2) Fort. inſecta illa, quae vulgò *muroli* appellantur, arborum frondes, viteſque corrodentes, & a rumore quem agunt aut volantes, aut comedentes, *rumoli* eo tempore adpellati: ſpecies ſunt locuſtarum, ſeu bruchorum, aeſtivo tantummodo tempore quandoque apparentium.

ſuis opſidibus liberatus eſt, & a Capua Salernum repedavit. Regillus Imperialis ſtationarius a Cotruno confugiit in Salerno cum uxore ſua, & filiis, necnon divitiis multis locupletatus, & in noſtro Moñ S. Benedicti donavit aliqua vaſa miniſterialia pro ſolepnitatibus in Ecclelia.

A. 875. Moritur Imp. Lugdoicus, qui fuit valde pius, miſericors, & magnanimus in ipſo die Id. Auguſti per Ind. VIII. Saraceni videntes Imp. longinquum in finibus Langobardie denuò Apuliam devaſtantes multa mala fecerunt in toto Baru, Canuſio, Monerbino, & viciniis: & Atelchiſus contra eos irruens in Cannis non prevaluit, ſed conquiſus eſt; & multi ſuorum in aquis Auſenti ſubmerſi ſunt.

A. 876. Saraceni magis contra Beñ arma converſi ſunt: Teleſis, & Alliſis incenderunt, necnon Bujanum, &, Sernias, aliaque loca multa uſque Troadem. Atelchiſus Princeps bis eſpulſus eſt ab eis. Gregorius Vajulus cum Grecis in Barim urbem introgreſſus eſt. Claſſis Saracenorum per Romana littora dapna plurima, occiſiones, & predaciones commiſerunt.

A. 877. Atelchiſus Pr. Beñ occiſus eſt, cum regnaret An. 24. & ſedit Guaideri nepos ejus pro eo. Sergius Neapolitum Conſul a Joanne Papa interdicitur, quod nempe Saracenis fidelitatem juraverat, & in urbem ſuam portaverit ad avitandum. Guaiferius Sal. ab ipſo Conſule inimicatus eſt, quia Pape preceptis obedire voluit, pro qua cauſa Sergius in ſuum Principatum cum Saracenis profectus eſt, & prelia multa & ſtrages fecit in Sarnenſi, in Sanſeverino, Montaureo, & Jeſuni. Sed ipſe Princeps poſtea debellavit eos in Nuceria, & Conſul a fratre ſuo apprenſus. & deoculatus ad Apoſtolicum Rome deportatur, & Atenaſium inde ſublimarunt in Conſulem ſuum.

A. 878. Saraceni denuò Romam, & Calabriam eſcurrunt, & incendunt, & in Sal. Principatum .... uſque ad Acropoles, & Capaqueum funditùs devaſtant; & Lucaniam,

niam, ruptis bocheturis (1), espugnant.

A. 879. Landulfus Episcopus in Capua defunctus est, & magna discidia, & bella inter Nepotes, jurgia & mala inibi acciderunt, ex eo quod unusquisque fratri suo, aut consanguineo machinamenta moliebatur in patulo ad suam ditionem augendam. Guaiferius Princ. pacificare tentavit eos, sed irrito conatu: unde dapnis plurimis Capua fuit divessata etiam pro sequenti anno: quippe a Beñ, Sal., Neapolitib., Saracenis, & Spolitinis Capua, & Castrum vetus (2) adgressi sunt, & incensi per circuitum.

A. 880. Pandenolfus Comes in fratres & consanguineos suos debellaturus discessit, & cum Saracenis, & Neapolitis federatur, qui totam Leburiam primo impetu insiliunt, & devastant, Sessulam incendunt, & Calactum; necnon Castrum vetus, & totam Capuam in circuitu funditùs exterminati sunt. Joannes Apostolicus Capuam venit pro reconciliatione eorum Comitum; & Episcopatum Capue inter Landulfum, & Landinulfum divisit ad preces Bertarii Abbatis. Greci de classe Saracenorum victoriam deportarunt sub Gregorio Censuleo Duce eorum in mari Isculano. Carolus fit Imp. Rome in fine anni. Guaiferius Princeps fit Monachus, & obiit in Teano, eique successit Weimarius filius ipsius (3).

A. 881. Hoc anno Octobri mense (4) per Ind. XIV. Monasterium S. Vincentii in capite Volturni maximo omnium gemitu & merore a Saracenis incenditur (5). Monachi vix a periculo liberantur in castro S. Benedicti confugientes. Ratelchisus de Beñ espulsus est, & Ajo ejusdem germanus sublimatur (6). A. 882.

(1) Arginibus videl., sive transitus impedimentis, ut ex Legib. Langob. patet.
(2) *Castrum Celossense*, cujus supra memini.
(3) Cuncta ab Eremperto expilata videntur.
(4) Fuit Die XX Octob.
(5) Haec potius in antecedenti anno sunt consignanda. Sed alibi opportunius.
(6) Vid. Annal. Francor. apud Leibnitium, Baron. Pagium, aliosque.

A. 882. Joannes Papa occisus est a furone Armenico ejus Dapifero, qui partem thesauri sui statim apstulit, et fugiit Bissancium. Gauderisus Pr. Ben. carceribus mancipatur a suis, & Ratelchisus est elevatus (1).

A. 883. Per I. Ind. Bertharius sanctiss. Abbas Casinensis Cenobii a Saracenis truculenter peremtus est; & cenobium dexpoliatum, & inde incensum factum est; & exinde ad Gariillanum cum spoliis multis retrogressi sunt (2). Atenasius Consul interdictus denuò Capuam invasit, sed a Comite Landone fugatus in Leburia. Post hec ipse dictus Comes ryptisia (3) correptus occubuit, & Landenolfus successit.

A. 884. Saraceni in Calabria a Grecis destructi sunt sub . . . . . . Duce, qui trasfixus Lancea & truncatus est. Greci statim ceperunt Tropiam, Sanctam Severinam, & Amantheum (4). Salernitani cum Saracenis Neap. in Malfia confligant, & cesi sunt multi ex illis. Sed postea ad prelium revertentes altera die eos funditus profligarunt prope Nucerias. Inde ad Salernum cum tripudio magno, & Osanna nostrorum, spoliis multis & captivis ditati, reversi sunt 7. die stante Septembri III. Ind.

A. 885. Atenasius Consul Neap. interdictus iterùm Capuanites insiliit, & impietate detestabile scalari fecit muros civitatis in circuitu in sanctis diebus Parasceve Domini. Sed Dei profundo judicio a viris, & feminis adcurrentibus statim espulsi sunt (5), & precipitati cum multa ruina suorum scismaticorum. Hadrianus Papa moritur, & elegerunt Stefanum.

A. 886. Wido Spoletinus de Saracenis victor evasit

(1) Accinit etiam Chron. ap. Murat.
(2) Male Baron. hoc ad A. insequentem
(3) Apoplexiâ fort.
(4) Vid. Const. Porphyr. in vita Basilii & Cedren. qui fusè de hac victoria verba faciunt.
(5) Haec etiam habes in Erchemp. aliisque.

ſit in Garillano , et poſtea Capuam ingreſſus eſt ; quare Atenaſius Neapolim ſubitò fugiit cum ſuis . Ajo Princ. Ben. captivatus a Widone in Apulia liberatur a ſuis. Angelarius venerabilis Abbas Caſini Salernum venit , et Prepoſitum noſtrum fecit Ludgerum de Putentia ſuum Cancellarium . Reliquit in hoc Monaſt. Antiphonarium, et Pſalterium novum bene (1) paginatum ; et multa varietate depictum per totum (2) . Inde ad Ben. proceſſit . Vaſilius Imp. obiit , et Leo . . . . . Greci Capuam invadunt , ſed ab eorum Comite (3) perſecuti ad Atellis uſque cum ſuo Duce Atenaſio Conſule . Guaimarius Princeps in Biſſancio Patricius factus eſt , & Sebaſtius a Baſilio Aug.

A. 887. Lando Comes ob ſuam ignavíam Capuam amiſit per Atenulſum ejus conſanguineum , et Atenaſium Conſulem Neap. , qui multa optinuit in Leburia , et Acerris , et filium prefati Atenulfi opſidem pro federe accepit : et exinde ipſe Comes Atē (4) regnavit in Capua . Interim a Widone Spoletino auſiliatus eſt , a quo filium opſidem a Neapolitis liberatur . Cenovium (5) S. Benedicti in Caſino eſtructum eſt a Ven. Abbate Angelario .

A. 888. Karolus Imp. a ſuis eſtinctus eſt . Et Verengarius regnavit in Italia ; et poſtea quoque Wido , qui alternatim ſe preliis profligarunt . Saracenorum claſſis in freto Regienſe a Grecis diſſipata eſt , et funditus everſa , aut incenſa (6) . Ajo Ben. Barim recepit eſpulſis Grecis , aut enecatis a civibus (7) . Cum Atenolfo Capue Co-

(1) I. *compatum*.
(2) *Circumcirca*.
(3) Sc. Landone juniore , ut in Erchemp. to. I.
(4) Atenulfus.
(5) Vid. Peregrin. to ſequ. in Serie Abb. Caſſ.
(6) Vid. Erchemp cap. ult.
(7) Initium Ajonis Principatus heic non exprimitur : In Chron. Murat. legitur: *A.* 885. *Ind. III. Ajo Subdiaconus ejus Frater , ejecto fratre*, ſc. Radelchi .

Comite ſederatus Neapolites exterminatus eſt a Caſtro (1) Cap. / et a tota pene Leburia. Sed venientes inde Greci Barim opſiderunt, et Ajo ab iis valde detritus, ceſſit iis eam Urbem; et Beñ cum rubore repedatus eſt antecedente die ad Kal. Decembri. Atenaſius cum Neap. Avellanum Caſtrum dolo cepit.

A. 889. Verengarius Rex a Widone deviƈtus eſt, et a regno Italico dejeƈtus. Atenulſus de Neapolitibus iterum triumphat in Acerris. In hoc monaſterio venit Stephanus de Cuſentia, & optulit in eo duos filios ſuos Walteri, & Guinigiſi, eique adſignavit curtes quatuor in Schiſanu, & Perulliu in Cuſentia; item alia multa dona auri, argenti, & ſericea obrizata; & poſt dies aliquos ad ſuos reverſus eſt.

A. 890. Lugdoicus alter Italicus Rex conſtituitur a Papa Stephano. Ajo Princeps obiit, & Urſus ejus filius ſedit in Beñ pro eo. Eribertus Caſtaldus monaſt. noſtro ſua bona per hereditatem reliquit, & in paradiſo ſiniſtrorſum ſepultus eſt in arca lapidea ſignata.

A. 891. Greci opſiderunt Beneventum die ante Id. Julii, & optinuerunt eum ad ..... XX. Oƈtobres apſque prelio & ſanguine. Wido Imp. coronatur cum Aceltrude ucſore ſua, & Alecſander Grecorum Aug. fecerunt edilma (2) mon. noſtro per Georgium Protoſpatarium, Sebaſtum, & Strategum Imperialem menſe Marcio die tercia Ind. X.

A. 892. Civitas Capua per Georgium prefatum Protoſp. cum Grecis, & Saracenicis plurimis fuit opſeſſa per quaſi quatuor menſium curriculos, & non ceperunt eam, licet fame ultima eſſet ipſa civitas affliƈta, & deſolata. Lantpert Widonis filius fit quoque Imp. cum patre ſuo (3).

(1) Caſtro ſcil. *Coloſſenſe*, ſeu Arce veteris Campani Amphitheatri, quod & *Borolaſis*, ut alibi diƈtum.

(2) Scil. privilegium confirmationis bonorum monaſt.

(3) In Mur. Chr. leg. *Urſus filius Ajonis &c.*

A. 893. Aliqui Salerni proceres, qui Guaimarium oderant, ad Georgium (1) Protospatarium in Beñ clam fugierunt, & insidias moliti sunt, ut urbem illi traderent. Sed patefacta earum tradicione per Romoalt fidelem suum Guaimarius in Grecos nocte prope Nuceriam ex inopinatu insiliit, qui statim retroversi sunt cum rubore; & Princeps persequens eos loca multa circa Beñ dexpoliatus est, multosque captivos in Salerno asportavit. Post hec Dauferandum, Polfritum, Magenaldum, & alios rebelles suspendi fecit foris portam superam. Egit postea fedus cum Atenulfo Comite Cap. contra Grecos, & Benev.

A. 894. Wido Imp. defunctus est, & Lantpert fil. ejus regnavit, qui preliatus est statim cum Verengario. Sikelgaita nepos Guaimarii efficitur Sanctimonialis in Monast. S. Juste in Consia cum duabus suis adfinibus.

A. 896. Arnulfus accepit Imperii coronam a Papa Formoso; & paulò post fugiit in Franciam, & Lantpert regnavit: & ipse Papa etiam mortuus est in Jul. Kl. & successit Bonefacius. Wido Spoleti, & Guaimari Pr. cognatus ejus apprenderunt Beñ espulsis Grecis, & ipse Wido factus est Princeps, Dux, & Marchius. Guaimari a suis traditus pro ejus nequitia exoculatus (2) est. Interim Greci cum Saracenis fines Principatus invadunt in Calabria, nempe in Cusentia, Besinianu, Latinianu, & Russianu usque Potentiam (3).

A. 897. Rachetrudis Augusta post Widonis discessum Ratelchisi fratrem suum ad Beñ regredi fecit Principem post ann. XI. cum consensu Beñ procerum. Apparuerunt signa in celo de stellis que videbantur cadere in terram XII. die intrante Aug. Ind. I. Atenulfus Comes Gem-

(1) A. 893. *Georgius Patricius*. ibid.

(2) Ab Adelferio nempè Abellini Castaldo ejus nepote, ut rectè Pereg. advertit in Stemmate Princ. Salern.

(3) Isthaec fort. Loca seu Urbes eo temporis Principatum Salernitanum circumscribebant in Calabria, & Lucania, ut alibi enodandum.

Gemma filiam Atenaſii Coñs filio ſuo Landulfo dedit ucſorem, quia nempe non potuit optinere a Guaimario Sekelgardam ejus filiam. Sol opſcuratus eſt 17. die ſtante Jun. men. ab hora 6. uſque ad horam 7. & vix dies adparebat in mundo.

A. 898. Salernitani contra ſuos Principes rebellati ſunt, ſed Guaimarius pater, ejuſque filius rebelles profligati ſunt intro & foris cibitate multoſque a muris, & turribus precipitare fecerunt, vel in mare necare, vel laqueis ſuſpenſuri ſuper lignis in muro de circa eum: multi Neapoli fugierunt, aut Siciliam. Rome ſciſſura multa facta eſt propter duos Apoſtolicos B. Petri Joannem, & Sergium. Guaimarius junior bonus Princ. ſuum Patrem a Principatu poſtea ſuſpendit (1), & ad Ecleſiam S. Macſimi ab ipſo conſtructa relegatus eſt, ut ſuis ſupditis gratiam diſpenſaret pro ſui genitoris crudelitate, & malicia multa.

A. 899. Moritur Lantpert, precipitatus, & Arnulfus (2) venenatus, & Lugdoicus alter regnavit in Francia pro eo. Atenulfus Comes Cap. cum aliquantis ſuis conſortibus Beneventi contra Princ. Ratelchiſi inſidias molitus eſt, ut illum detroniczarent a ſua ſede Principali, & ipſum elevarent in ſuo loco, quod factum eſt in die poſt Kl. Nobembres.

A. 900. Ungri per Italiam devaſtantes eſcurſitare ceperunt a menſe Apreli cum macſima omnium deſolacione, & Verengarius cum ſuo exercitu funditus proſtratus eſt ab eis. Benedictus fit Papa. Atenulfus ſolep-

 niter

(1) Hoc potius A. 899. ut etiam 900. evenire debuit: quum ex Cavenſi Charta ejuſdem anni 900. abſolute ſignatur Guaimarius (qui fuit II.) abſque Patre Guaimario I. jam Principatu abdicato: neque tunc filios habebat, annuſque ejus Principatus deſignatur VIII. Indict. III. quae quidem ad annum collimant 900. ut patet.

(2) Arnulfo ſucceſſit Ludovicus III. ejus filius ſeptennis, qui ultimus fuit e Caroli Magni progenie legitima; nam e Luitgarda ejus uxore liberos neutiquam obtinuit. Vid. Sleidan. lib. 3.

niter coronatus est Princeps in Beñ Civitate cum (1) Capuanorum, & Beneventanorum leticia. Joannicius de Nuceria missus est nostro Monast. Prepositus ab Abbate Ragibrando.

A. 901. Lugdoicus Rex coronatus est Imp. a Papa Benedicto cum magno gaudio Roñ, qui despectabant Verengarium. Landulfus fil. Atenulfi Pr. cum patre in Cap., & Beñ principatus est. Herimannus Comes Consie optulit chartam in hoc monast. de Casale Serpilli, & curtibus in Balinulo (2), & Montilla, que fuerunt Potoni thii sui, qui degebat in ipso hospitale nostri Moñ per manus Joannis Judici de Venusia per Non. Sept. ex Ind. IV. Ebraimus Rex Saracenorum debaccatus est per totam Calabriam, & Principatum usque Cusentiam, sed percussus est a fulmine (3).

A. 902. Verengarius Italiam suam recuperatus est per Ind. VI. Petrus Episcopus Benev. propter inimicitias aliquorum civium a Principe Atenulfo e sua sede pulsus, in Salernum se (4) confugiavit cum nepotibus, & fratruelibus suis, et benignè hic receptus est ab omnibus.

A. 903. Saraceni in Calabriam fortiter armati multa loca cum igne, et rubariis vastati sunt. Scillacium, et Tesene castrum a Grecis apstulerunt. Atenasius Episcopus, et Consul Neap. ad fidem conversus obiit in pace; et Gregorius electus est. Moritur Papa Benedictus, et illi succedit Leo, qui statim defunctus est: et post ejectionem cujusdam Scismatici iterum Sergius sedit (5).

A. 904. Casinense Cenobium per Leonem Abbatem iterum estruitur, quod a Saracenis nempe prius incensum,

(1) Accinit Chron. ap. Murat. ubi: *A. 900. III. Ind. Atenulfus Magnus Princeps*; sicuti & insequenti A. *Landulfus filius ejus*.

(2) Adhuc *Bagnuoli*, & *Montella* adpellatae.

(3) Non hoc anno isthaec contigisse ait Chronologus Saracenico-Calaber, ut To. III. dictum est.

(4) Neque hoc An. Petri Episcopi expulsio; sed potius A. 905. Vid. Anon. Salern. c. 159. sup. To. II. Amanuensis fort. lapsus.

(5) Vid. Baron. ad A. 907, Nat. Alex. ad A. 906. & Pagi ad h. ann.

ſum, et eſpoliatum fuerat: monachi a Tiano, aliiſque Cenoviis recollecti ſunt in Caſino, et dies dedicationis celebrata eſt in Feſto S. Andree Apoſt. Luidgerus Judex de Nuceria optulit in hoc monaſterio omnia bona ſua, et ipſe monachus factus.

A. 905. Lugdoicus Imp. per Verengarium in dolo exoculatus eſt. Ungri Italiam invaſerunt. Saraceni ſupra Cuſentiam inſederunt, et Principatum uſque (1) Capſianum diſrupti ſunt per eſtatis tempus, et in autupno vinee devaſtate.

A. 906. Saraceni de Garillano Tianum, Calena, et alia loca uſque Capuas predati ſunt: et in Calabria ceperunt Catanzarium, et cives occiderunt.

A. 908. Urbs Regium a Saracenis capta eſt in tribus diebus, et Cuſentia (2). Atenulſus Princ. cum Conſule Neapoles victi ſunt a Saracenis in Garillano. Terremotus magnus fuit in tota Calabria, et Principatu.

A. 909. Atenolſus miſit in Greciam Landolſum filium ſuum majorem, ut ab Imp. ſtolium mitteretur in Saracenos de Garillano. Ipſe Princeps tunc factus eſt Patricius, et Antipatus, et poſtea (3) moritur, et filii regnaverunt pro eo (4).

A. 911. Obiit Leo Imp., & Conſtantinus regnavit. Moritur etiam Papa Sergius, & ſucceſſit illi Anaſtaſius. Sol opſcuratur per duas quaſi horas in . . . .

A. 912. Saraceni inter ipſos in Calabria belligerati ſunt, & occiſus eorum Dux. Lugdoicus Rex Francie defunctus eſt, & Conradus coronatur. Grandines magni ponderis, & lapidifici fuerunt in tota Terra Neap., & Leguria, qui homines, & animalia multa occiderunt in

Kl.

(1) Adhuc *Caſſani* Civitas extat in Calabria.

(2) Malè conſignantur res in Calabria a Saracenis peractae. Vid. Chron. Sarac. tomo ſup.

(3) Scil. A. 910.

(4) In Chron. ap. Mur. legitur; A. 910. *Atenolſus frater ejus*, ſc. Landulſi: uterque Magni Atenulſi I. filius, Capuae, & Benev. Princ.

Kl. Aug. Paulò poſt Saraceni a Neapolitibus profligati ſunt in paludibus Leuterniis (1) per Gregorium Conſulem, & Arsbetium Ducem Romanie.

A. 913. Landus factus eſt Papa poſt Anaſtaſium. Sed poſt annum mortuus eſt, & coronatur Joannes de Rabenna. Saraceni in Calabria predati ſunt Murtoranum, & Ciricum. Guaim̃ Pr. miſit Unfrid. Gaſt. in Montilla, quem Algerius Com̃ de Conſia expulit e finibus ſui Gaſtaldus a filio ſuo Adelſerio, & in Abellino ob metum predicti Com̃ Algerii contutari.

A. 914. Manſò Dux Malfie multa optulit in noſtro Monaſterio; & ipſe Monachus quoque factus. Domninus Sacerdos itidem donavit noſtro Monaſterio Curtem ſuam cum Eccleſia S. Petri in Rota, & ſilbam in monte Piloſo.

A. 915. Verengarius Rome coronatur Imp. a Joanne Papa in die Natalis Domini Sol opſcuratus eſt per multas horas :. magna tonitrua, & fulgores fuerunt. Locrea eſpoliata, & deſtructa a Saracenis, qui Principatum infeſtantes, a Guaimario in Grumenti (2) occiſi ſunt, & captivati per inſidias, quando reverſi ſunt.

A. 916. Tandem ex gratia Dei omnipotentis Saraceni a Garillano eſpulſì ſunt, & pro majori parte trucidati, aut exuſti in eorum cavernis per Dopnum Apoſtolicum Joannem, per Principem Capue, & Salerni (3) per Duces Gajete, Neapoles, & Malfie, & cum auſilio Verengarii Aug., & ſtolio magno Grecorum, & Zeruſcorum. Ob mortem Joannicii Prepoſiti in ſolepnitate Sanctorum, ſupſtitutus eſt in noſtro Cenobio Tibaldus de Salerno, qui erat de adfinibus Guaimarii Pr.

A. 918.

(1) *Paludes* exciſae Urbis *Literni*, quae adhuc le *Paludi di Patria* vocitantur.

(2) Ubi nunc oppidum *Saponara*.

(3) Hujus Saracenorum expulſionis, multa ſuperius dicta ſunt, quae vide.

A. 918. Cuonradus obiit, & illi fucceffit Heinricus Rex Romanorum vocatus . Sarnenfis flubeus per tres dies in Fefto Pentecofte currebat turbidus quafi aquas fanguine miftas haberet , de quo omnes ftupebant.

A. 919. Regium civitas in Calabria a Saracenis acquiritur, & omnes mafculi in ore gladii occifi funt: femine ad eorum luxuriam funt refervate : propter fcelera nempe civium percuffit eos Dominus (1) plagâ defolacionis.

A. 921. Rodulfus Rex regnavit in Italia contra Verengarium. Saraceni de Scillacio pugnaverunt cum aliis Saracenis de Regio , qui rupti in totum , & fugati funt. Interea Calabri cum Grecis, Salernitanis, & Malfitanis pactum fecerunt jurantes inter eos , quod Saracenos omnes exterminarent a tota Calabria, & loca fuis Dominis reddi, & eorum fpolea diftribuere inter ipfos. Quod factum eft, & validè pugnatum in Valle Grate, ubi Saraceni deftructi funt , & pauci ex eis confugierunt in Regio. Cufentia recuperata eft noftris, & Catanzanum, Befunianum, et Scillacium, aliaque loca Grecorum fuplata funt.

A. 922. Federati in Calabria pugnaverunt etiam cum hiberno frigore, et ceperunt Regium , occidentes plurimos de Saracenis cum eorum Rege (2) Usbeco, et Braimo ejus fratre.

A. 923. Herimannus Comes Agerentie fupdidit huic Monafterio de Sal. fuas Ecclefias S. Benedicti , et S. Agnetis de Monte (3) cratono, et S. Petri in Matelliano, et S. Marie Matridonni in Materienfe, et S. Fauftini in Cofelliano , que omnes erant fub fua dicione. Saraceni videntes federatos Criftianos in patria effe regref-

(1) Heic fe monachum fuiffe oftendit Chronologus nofter.

(2) Confer quae habet Chronologus Sarac. ut fup. To. III. Aut Cavenfis, aut alter erravit, ut vides.

(3) Mons inter Acherontiam, & Materam, qui adhuc, ut ajunt, eandem retinet denominationem.

greſſes, convocaverunt ſtatim alios ſocios de Sicilia, qui opſederunt Regium, et Cuſentiam, et ceperunt eas cum pauca ſanguinis effuſione. Poſt hec ſine mora invaſerunt Apuliam, et ceperunt Uriam, et Brindiſium.

A. 924. Verengarius occiſus eſt poſt Paſcha celebratum . . . .

A. 926. Venerunt Slavi, et cum magno furore depredarunt omnia in Principatu Capue, Neapoles, et in Leguria (1) Salernitana. Sipuntum, et alia loca a Saracenis comprenduntur cum multa civium ſtrage. Et etiam Tarentum propter Grecorum deſidiam. Ugo Rex in Italia . . . .

A. 927. Abellinenſis Com̃ Dauferi preceptum fecit huic Monaſt. de opnibus curtibus, caſis, ſilbis, et vineis cum Ecleſia S. Petri in Salerno cibitate, et rebus, et finibus ſuis cum conſenſu, et boluntate noſtri Principis. Hoc factum eſt in ſolepnitate S. Benedicti menſe Marczio per manus Aliprandi Judicis de Sal. Federati bene armati prope Uriam belligerati ſunt cum Saracenis, et exterminaverunt eos, et recuperati ſunt cunta loca, que ipſi ceperant antea.

A. 928. Papa Joannes ſtragulo ſericeo occiditur a Widone Tuſcanenſi; et Leo elevatus eſt, ſed ſtatim eſtinguitur; et Steſanus ſedit pro eo (2).

A. 929. Landulfus Princeps cum Guaimario Sal. contra Grecos pugnant, eo quod ipſi Apuleam non defenſaverant. Multa proindè . . . .

A. 931. Lotarius fil. Ugonis Regis fit conſocius Regni in Italia cum conſenſu Pape Stefani, qui poſtea mortuus eſt, et Joannes electus. Alfanus Abbas Mon. no-

(1) *Leguria*, ſeu *Liburia* Salernitana, quae Principatui Salernitano tunc erat adnexa: eam ſic denominabant regionem, quamvis impropriè, in qua pars Nolani, Sarnenſis, & Nucerini agri continebatur. Vide quae dixerim in Diſſert. *de Liburia*.

(2) De hac Pontificiae Sedis invaſione, Vid. Baron. Pag. aliique, qui hoc ſcandalum execrantur.

nostri in Casinum profectus est, ut multa ibi cum Abbate perficeret pro nostro Mon., et cellis in Principatu (1).

A. 932. Tibaldus Cancellarius nostri Monast. in Casinum quoque secessit cum opnibus chartis, et illi supstitutus est interim Gregorius de Agerentia frater Herimanni Coñ, qui multa optulerat in hoc Monast. pro amore germani sui, cui tradidit in tirocinium suorum monachorum puerulum Agelmannum nepotem suum, et Aliprandum adfinem suum de Putentia cibitate.

A. 933. Guaimarius Princ. moritur, et ejus fil. Gisulfus quatriennis sublimatus est in Principem sub tutela Prisci Tesaurarii, et Comitis. Alfanus Abbas, de Casino revertitur pro solepnitate S. Benedicti, et multa dona optinuit a Joanne Abbate Moñ Casin. simul cum charta confirmationis per Ind. VI.

A. 934. Navale prelium commissum est prope Capreas inter Neapolites, et Saracenos de Sicilia, qui superati sunt, et multe eorum naves plumbate sunt in equore, et quinque alias Neapolites acquisiti sunt; una in Capreis reducta, ab incolis occupata est cum occisione omnium Saracenorum, qui guernisabant eam (2).

A. 936. Otto Magnus factus est Rex in Francia post mortem Heinrici. Joannes fit Papa . . , ...

A. 937. Ungri per Campaneam, et Legurias discurrentes omnia devastaverunt per circuitum radicitus pro sua barbarie, et feritate: Sarnum, Abellam, et Cemeterium incendunt. Leo Papa electus est post Joannem, qui confirmavit omnia bona, et Eclesias nostro Moñ per manus (3) Petri Subd.

A. 938. Constantinus, et Romanus Augusti multa privilegia, et eximitiones concesserunt huic Monast. aurea

(1) Undè huic Salernitanae Prov. *Principatus* nomen invexit, quod Salerni olim Principi subjecta fuerit.

(2) Custodiebant.

(3) Servatur adhuc haec charta confirmationis in Cavensi Archivo.

rea bulla ſignata, per manus Zenonis Strategi nobis tradita; et ſub ſua protecione recepit omnes cellas, Ecleſias, et Monaſteria nobis ſubjecta cum rebus, pertinentibus, et atnexis ipſorum, et hominibus, ſerbis, et ancillis ad ipſum . . . . Abbas Caſinenſis Adelpertus ad rogatum, et preces olim factas a Guaimario Principe, et ejus conjuge, et filiis huic noſtro Monaſt. Sal. conceſſit omnia alia Cenovia, que ad illud pertinebant in toto Principatu, et in Calabria, que a Saracenis dextructa, aut proſtituta fuerant, et ipſi univit, et adſignavit, faciens Monaſt. S. Benedicti de Sal. omnium aliorum caput (1). Et in quo Domus reſidebat Abbas Alfarius: qui preſtare debebat in ſingulis annis Abbati S. Benedicti de Caſinenſi Cenobio Sol. aur. LX. in Feſtivitate S. Benedicti de menſe Marczio. Multa propterea in Salerno feſta et gaudia facta ſunt; et ipſe Giſulfus Princeps in noſtra Ecleſia venit cum plurima Comitum, et Primorum ſuorum turba ad cantica Solepnitatis in Miſſa.

A. 939. Moritur Papa Leo, et in ejus locum Papa Stefanus per Ottonem Regem ſublimatus, deindè a Romanis baccantibus ceſus (2), et vituperatus eſt cum fidelium ſcamnalo (3).

A. 940. Atenulfus Princeps moritur, et Landulfus frater ejus, et . . . . a Kl. Nov. Greci Langobardos prope Materiam . . . . et Calabriam rapinati ſunt.

A. 941. Claſſis Saracenorum de Africa a Grecis funditus incenditur in . . . .

A. 942.

(1) Quadere ſubſequentibus faeculis Abbas Cavenſis dicebatur: *Magnus Abbas*, ejuſque Prior: magnus Prior, ut paſſim in Chartis ejuſdem Caenobii.
(2) De hoc paſſim Scriptores Eccl.
(3) In Chron. Cav. ap. Murator. legitur. *Anno 939. Ind. XII. Landulfus frater ejus*, ſc. Atenulfi. Sed malè, ut ex ſequentibus patebit.

A. 942. Stephanus Papa defunctus est, cui Marinus successit. Gisulfus Princeps cepit estruere Monast. S. Trinitatis in Venusiu ad preces Indulfi Comitis consanguinei sui, qui postea factus est ibi Mon. Sol obfuscatur per tres dies in mense Magio, et tenebre erant cum terrore super faciem universe terre.

A. 943. Obiit Landulfus senior Princ. IV. Id. Apriles (1). Comes Gisuni optinuit a Gisulfo Princ. totum Castaldatum S. Severini cum Montaureo usque Serrinas de Ripilea.

A. 944. Greci cum nostris pugnaverunt prope Cusentiam cum Saracenis, qui profligati sunt; et eorum Rex Acimelek remansus est sauciatus, et fugiit. Nostri, et Greci plura loca recuperati sunt ab illis.

A. 945. Verengarius Regnum Italie cepit, et Ugo in Franciam fugiit relictus a suis. Comes Laurini optulit in hoc Monast. Casale de Moriano, et Silbam de Monte piloso, qui sibi pertinebant de dotario Engilperge matris sue. Pandulfus . . . .

A. 946. Saraceni venerunt iterum a Sicilia in Calabriam, et multa loca a Grecis, et a nobis apstulerunt. Ugo Rex Monacus factus est in Francia, et mortuus est ibi.

A. 947. Ungri Apuliam iterum devastant excursitando in circuitum per tres menses. Alfanus Abbas nostri Monast. sincope in choro correptus post biduo Non. mense Octobri revaluit. Gilbertus de Scillacio cum Joanne de Cutruno venerunt . . . .

A. 948. Aque multe diruptim cum tempestatib. magnis fuerunt per septem menses a Kl. Julias, itaut messis pene tota corrupta est, et vindemia; nec seminati sunt agri in toto Princ.

(1) Heic noscis quam male Chron. Murat. horum Principum Atenulfi, & Landulfi obitum designarit, ibique non Landulfum, sed Pandolfum dixerit A. 939., & 946., & Landulfi mortem ad A. 959. protraxerit.

A. 949. Pestilentia magna cepit in mense Magio per omnem locum Principatus, et in Salerno; et multa etiam loca dextructa sunt. Moritur etiam Alfanus Abbas valde senex, et electus Gregorius Agerentinus post Vesperas Ascensionis Dom. Ind. VII.

A. 950. In Lucania XV. Kl. Januar. per Ind. VIIII. inventum est pro Dei omnipotentia corpus S. Mathei Apost., quod Principi, & Presuli Sal. referens Joannicius Comes Capudaquei statuerunt eum in Sal. transferri. Ejus solepnitas facta est cum multis comitantibus, ut habetur in Legenda per prefatum Presulem descripta. A Grecis opsessa est Urbs Asculum in Apulia, & comprenderunt eam ab hostibus suis. Regienses quoque multos Saracenos occiderunt.

A. 951. Saraceni opsessi sunt Regium, sed Regienses se valide defenderunt; & post 38. dies illi fugierunt.

A. 952. Malchianus cum Calabris, cum nostris, multisque Romanensibus preliavit in Nicotri cum Saracenis, qui funditus profligati sunt; & pauci qui remanserunt partim in montibus contutati sunt, partim ad Apuliam excurrerunt, & multa loca usque Beneventum incendiati sunt. Comes de Caputaqueo plenus hitropisi Salerni estinctus est, et in Eclesia S. Laurentii sepultus VII. stante Augusti per Ind. XI.

Heic annorum X. deficit Chronotaxis, vel quod aliqua exciderit pagina: vel quod primus Chronologus fato functus, alteri locum dederit prosequendi; nec nisi ab A. 963. ab Othonis Imp. Neapolim adventus epoche, Chronicon suum incipiendum existimarit. Me aliorum sententiae subscribo. Stylus certe pro saeculi imperitia aliquantulum cultior, quamvis barbarismo etiam, fabellisque intermixtus.

A. 963. Otto Imp. Romae coronatus Neapolim venit, omnesque Principes illi homagium praestiterunt, & auxilium contra Saracenos promiserunt, qui Calabriam, & Apuliam incessanter vessabant, Graecis nullimodo resisten-

sistentibus. Inde iterum Romam reversus est, ut Romanos rebellantes puniret. Antipapa deponitur; Monast. S. Laurentii in Salerno aedificat Gisulfus Pr. & omnia sibi jura reservavit.

A. 964. Otto Imp. per sui exercitus pestilenciam a Deo multatus est per quatuor menses circiter. Ipse a Dom. veniam impetrabat.

A. 965. Johannes Narniensis in Papam eligitur, qui paulò post a Rofrido Comite, & Hugone Consule Roma depulsus, in Castro Circensi (1) damnatur. Sed Domini auxilio, & Capuanorum Principum consanguineis clam fugiens, Capuam validis equis pervenit sequenti die, scilicet de serò Nativitatis Domini, quasi exanimis ob timorem, & tristiciam (2).

A. 966. Papa per multos menses egrotavit in Capua, & in solepnitate Deiparae Virginis post Idus Aug. cum multis Episcopis, & Abbatibus Johannem germanum Pandulfi Principis fecit Capuae Archiepiscopum, subjiciens illi decem Episcopos. Posthaec cum Pandulfo, & suis militibus Romam pergere voluit, ubi pacificè a Romanis acceptus est; & Rofridus, ejusque fratres, & filii, aliique quamplurimi occisi sunt. Hugo Consul ad Greciam fugit. Ermericus Praep. Cellae S. Mauri in Centulis a Saracenis destructae Cellam prope Salernum ad latus Fenestellae Montis fecit cum Gisulfi, & Abbatis nostri consensu.

A. 967.

(1) Fort. meliùs: *Circejensi*.

(2) Hucusque de Papae Johannis XIII. Roma expulsione, ejusque in Circaeo castro custodia aliorumque subsequenter gestorum prosecutione parum, & confusim a Scriptorib. enarrata fuerunt; quasque Pontifex ille res Capuae profugus gesserit a Pandulfo Principe liberatus, benigneque exceptus. Chronographo nostro gratias, qui distinctè omnia posteritati tradidit, & præsertim Capuanae Metropoliae erectionem clarè, distincteque enarraverit, ut Beneventanos inter, Capuanosque adsertores pro Metropoliae hujus Primatu in Regno Neap. omnis acquiesceret concertatio. At de litigio isto plenam dabo dissertationem in fine hujus operis, quae Capuanae Ecclesiae patrocinium, immò justitiam luculenter ostendet. In eaque de decem Episcopis Campanae Provinciae, Metropolitano Capuae subjectis verba faciam.

A. 967. Otto Imp. ad Johannem Papam venit (1) cum filio suo, quibus Pandulfus Princeps cum suis occurrit in Spoletio. In Vigilia Nativit. Domini Otto Junior in Aug. coronatur cum grandi triumpho; & interfuit quoque Pandulfus cum consanguineis, & primoribus suis. Inde discessit, ut Saracenos e Calabria, & Apulia exterminaret (2).

A. 968. Otto Imp. Barium cum exercitu suo progressus est, ut de Graeco Imp. vindictam faceret pro Theophane. Sed inde post mensem discessit. Landulfus Cap. & Ben Princeps obit, & Pandulfus Capiteferreus ejus germanus ad solium evectus est.

A. 969. Praefatus Imp. Bibinum, Uriam, Neritonum, Cassanum, Acheruntiam, & Materam, aliaque Castella vi cepit: deinde totam Calabriam ad usque prope Salerni fines depopulatur (3). Graeci primo de Teutonicis victoriam reportarunt in postr. Kl. Sept. Sed post dies

(1) De hoc Othonis adventus vid. Contin. Regin. Baron. ad A. 966. Liutprand. in Legat. & Herm. Contract. Pandulfus jamdiu vel a Berengario, ut dixi To. I. vel ab Othone in Spoleti Ducem, & Camerini Marchionem sublimatus, Imp. occurrit, ut fidei suae homagium confirmaret: eundem Romam secutus, ubi Romanae Synodo interfuit, quod plenius ap. Murator. in Ital. Annal. habes. Male igitur Peregrin. hanc Ducatus Spoleti adquisitionem consignat A. 969. cum jam ab A. 968. Pandulfus inscriberetue Princeps, Dux, & Marchio!, ut alibi: & in chartis plurimis A. 966. 967. 968. id etiam evincitur.

(2) Hujus in Graeco-Saracenicos Imperatoris discessu vid. Witichindus Annal. l. 3. Chronol. Saxon. ap. Leibnit. Ostiens. l. 2. c. 4 Quare nescio cur Peregrin. in Lup. Prot. A. 867. aliique crediderint, inanem hanc Othonis expeditionem in Gtaeco-Saracenos. Eam namque Witichind. Ditmar. l. 2. Sigebert. Anon. Salern. aliique adfirmarunt, ejusque apertissima monumenta habentur in veterib. chartis, necnon apud Graecae Historiae Scriptores.

(3) Imp. ad Salerni usque fines furoris sui stimulos incitans, rapinas, incendiaque asportavit, quoniam Sal. Princeps Gisulfus Graeco-Saracenicis foederatus Othoni subsidia fort. denegaverit, illisque adhuc adhaeserit: quum primùm Augusti foedus amplexus fuerit Neap. Dux, & Capuae Princeps. Quod fort. causae fuit, ut timens Gisulfus, cum Othone novi foederis pactiones aliquas produxisset. Unde Saraceni in ejusdem Sal. Principis territorium excurrerint, praedasque commiserint (ut in sequenti anno ex Chronographo nostro patefit) ne a sua, Graecorumque amicitia descifcerent Langobardi.

dies quinque Otto cum universo exercitu Graecos aggressus est prope S. Marcum in Plano Suberani, & prosternit eos usque ad Besinianum, & captivatis fecit dexteram precidere, & aures, & nares, pro opprobrio, & abjectione omnium hominum (1).

970. Saraceni mille & sexcenti excurrerunt per Castrum Amantei usque Acropolim, multasque occisiones, & praedas commiserunt in mense Marzio: milites Imp. conducti per Comitem Guntarium, dum illi regrediebantur, apprenderunt in insidiis prope silvas Clarimontis, & multos caederunt, & praedam suam praedati sunt ipsi. Otto in Capuam redit, ut Neapolites.... Niciphorus Imp. occisus est, & Semisces elevatus, a quo Princ. Capuae a carceribus liberatur (2).

A.971. Theophane Ottoni Juniori Aug. in conjugium traditur a Semisce, & paciscuntur Imperatores inter eos (3). Ipsa sequenti Anno Romam venit post sanctum Pascha Id. Apriles. Et Augusti Pater. & filius in Teutoniam regressi sunt, multa jura, possessiones, et privilegia concedentes Capuae Principi Capitiferreo; imo et milites multos pro defensa sui Principatus (4)..... Abbas, et electus est Faustinus de Abellino, qui erat Praepositus in Grimento.

scia

(1) An haec causa occisionis Nicephori Imp. fuerit, aut alia, vid. Script. Hist. Byz. qui non istam solummodo, sed alias ad Nicephorum trucidandum occasiones adsignant. Hoc A. Chron. Murat. refert Landulfi obitum, & Solis Eclypsim II. Kal. Januarii Ind. XII.

(2) Princeps Pandulfus in pugna cum Graecis habita non longe a Bibino captivatus est, & Constantinopolim missus; sed statim, Nicephoro e vivis sublato libertati restitutus. Vid. sup. To. II. in Anon. Sal. C. 164. & Muraror. h. a. p. 431. & seq.

(3) Usque ab A. 966. Theophaniam Romani II. Imperatoris filiam per Liutprandum Legatum suum Otho Magnus expetierat pro Othone ejus filio uxorem. Sed a Nicephoro rejecta postulatio. Quod indignè ferens Otho, bellum Graecis indixit. Extincto exinde Nicephoro, Joannes Zemiscius successor, Augusto Othoni Theophaniam concessit.

(4) *Multa jura, & privilegia*, quasi ejus in Italiae Regno Vicarium constituens. Sed haec ad Annum pertinent 972.

A. 973. Pandulfus Princeps cum Azzone (1) de Tuſcia deſcenderunt in Apuliam contra Saracenos, et perſecuti ſunt eos uſque Calabriam, occidentes quamplurimos eorum, et captivantes. Caliphus Bekelech remanſit ſauciatus, et fugiens in Siro merſus eſt. Deindè ipſi cum magno exercitu contra Neapolim deſcenderunt, ſed contra Salernitanos poſt Nuceriam depredatam nihil . . . .

A. 975. Landulfus fil. Atenulfi Benev. Principis a ſuo patruo expulſus, qui Salerni a ſuo conſanguineo Giſulfo Principe receptus erat, pro ſumma inhumanitate, et nequitia ſua Principem, ſuamque conjugem cum dolo captivavit: et ſe in Salerni ſolium ſublimavit cum auxilio Neapolitum, et Malfitanorum. Sed Dei judicio Pandulfus Capuanus Giſulfum auxiliando venit Prid. Non. Jun. Salerno potitus eſt, et Giſulfum in ſuo Principatu reſtituit. Qui filios cum non haberet, adoptavit ſibi Pandulfum juniorem, filium minorem Capiferrei, in proprium filium, qui poſtea pacificè regnavit poſt eum (2).

A. 976. Gravinum a Saracenis obſeſſum, liberatur in Kl. Majas a Langobardis, qui aderant in Bibino, in Aſculo, et Venuſia; et multi ex illis caeſi ſunt in valle. Apium caſtrum cum Pariſeano, S. Amato, et Noritiano a Saracenis incenſa ſunt. Otto junior ad preces Paldulfi Salernitani Princ. confirmavit Monaſt. noſtro omnia alia, quae

(1) Lup. A. 972. eum vocat *Aſtonem filium Traſmundi Marchiſi, qui pugnavit cum 14. mill. Saracenorum; & Otto in ſubſidium miſit ſex millia ſuos: & vicit Aſto, perſequens Agarenos uſque Tarentum*. Sex millia Teutonicos non miſit Otho, ſed jam Pandulfo reliquerat: qui ſimil cum A.zone Tuſciae Marchione Saracenos de Apulia repulere, ut ſup. dictum. Vid. Anon. Salern. C. 168.

(2) Haec plenius ap. Anon. Salern. C. 167. & ſequ. Peregrinius, aliique iſthaec ad A. 974. reponunt. At conciliari perquam facile poſſunt Authores. Conjuratio namque, & Giſulfi captivatio exequi nullimodo potuit, niſi in fine A. 964. Auxilium a Pandulfo Principe praeſtitum, militum collectio, expeditio, aliaque ad ejus libertatem ſolicitandam multum quidem temporis exigebat. Propterea eventus initium A. 974. finis verò inſequenti anno contigiſſe debuit. Chronologus noſter exordium cum fine commiſcet.

quae erant in toto Principatu, et Calabria cum cellis, et sua mobilia, stabilia, animalia, servos, piscaria, silvas, aliaque bona in XII. Kl. Aug. Anno Imperii sui XI. Ind. IV.

A. 977. Orea per dolum a Saracenis compreenditur, omnesque cives in Siciliam captivatos miserunt in mense Novembrio. Nix magna fuit post illum mensem, et pene cuncta animalia, et pecudes periere in Principatu nostro, et Calabria.

A. 978. Gisulfus Princeps magnanimus, pius, illustris defunctus est; cui successit Paldolfus, et ejus Pater Capiferreus Capuanus, et Benev. Princeps (1).

A. 979. Landulfus fil. Atenulfi, qui Salerni Principatum arripuerat, et postea transfugit a Costantinopoli in Itruntum rediit cum quinque navibus magnis, et militibus multis. Sed nihil profecit (2).

A. 980. Otto junior in Italiam descendit cum maximo exercitu Teutonicorum, ut Regnum Graecorum Italiae in Apulia, et Calabria sibi arriperet pro Theophania uxore sua (3). Graeci propterea cum Saracenis novum foedus impie pacti sunt in Castro Scillacis. Neapolitani prope Siciliam de navibus Saracenis victoriam retulerunt sub Duce Marino.

A. 981. Capiferreus Princeps obiit IV. Id. Majas, cui successit Landulfus fil. ejus, eique Otto Imp. firmavit Spoletium, et Marchiam: indè Aug. venit Capuam in Kal. Sept. et audiens quod Salernitani rebellaverant a Paldulfo Pr. et Mansoni Malfitano se dederant, exercitu

 con-

(1) Habes isthaec plenissimè ap. Chronologos, & Peregrin. quos consule.

(2) Hujus expeditionis ne verbum quidem apud alios Scriptores. Graeci in Pandulfum Capiteferreum nepotem suum immiserunt, ut ejus nimiae potentiae superbiam infringeret.

(3) Otho Theophaniae nubens justè sibi pollicebatur Calabriam, & Apuliam (quod Thema Langobardiae adpellabant) ad suum spectasse Imperium: nulla enim alia Viro suo bona pro dote uxor dederat; tametsi Graecus Aug. ipsi Calabriam, ut ejus Scriptores adfirmant, spopondisset.

congregato venit ad obsidendum Salernum in 3. die post Non. Oct. & cepit eam post 42. dies : & Paldulfus revocatus cum Mansone Duce pacificati sunt, & faederati cum Imp. ejusque germano Landulfo, & Trasemundo Tusciae Marchione ejus adfine. Qui simul cum XVI. mill. de eorum militibus profecti sunt contra Graecos, & Saracenos versus Apuliam, & Calabriam per Tarentum, quem comprenderunt sequenti mense Februar. & hybernati sunt ibi per menses duos. Pandulfus vero novus Beñ Princeps (1) noluit Ottoni sociari, sed tantum suos milites misit cum Umfrido Thesaurario, & Aldegisio Comite in Tarentum.

Hoc anno Otto Imp. confirmavit nostro Monasterio omnia sua bona, Cellas, & Ecclesias, quas habebat in Salerno, & Calabria per manus Petri Cancellarii in mense Dec. Ind. IX. (2).

A. 982. Otto cum suis in 4. die post Idus Majas a Tarento discessit cum grandi exercitu, & cepit multa loca Graecis, & Saracenis, quos bis debellavit prope Cotrunum, & Ruscianum. Sed post captas has Urbes, et Catanzarum, volentes faederati obsidere Scillacium, ubi omnes Graeci, et Saraceni se fortiter copulaverant prope fluvium Crotulum factum est ibi praelium maximum a mane ante Id. Jul. usque ad meridiem, in quo Graeci omnino profligati fuerunt, fugientes versus Scillacium. Teuthonici absque consilio, depositis armis, spolia hostium colligere ceperunt : & statim Saraceni magno robore insilierunt in eos, et plurimos interfecerunt, et submerserunt ; et Otto in fugam per naviculam salvatus est in fluvio ad Ruscianum semivivus per-

(1) *Pandulfus novus Ben. Princ.* quod Landulfo IV. Capiteferrei filio e Benev. Principatu pulso, subrogatus illi fuerit Pandulfus ejus fratruelis, filius scil. Landulfi III. Capiteferrei germano. Timebat fort. Ottonis iram ob Benev. occupationem, inscio, & inconsulto Aug. cui fidelitas praestanda.

(2) Charta adhuc in Archivo Cavensi adservatur.

pervenit. De Principibus primis plerique extincti sunt, inter quos Princeps Capuae, et fratres ejus, Trasemundus, Dagobertus, et alii. Postea loca plurima jam ab Aug. occupata, ab inimicis recuperata sunt, et multi captivati. Ipse Imp. cum conjuge sua vix evaserunt cum paucis militibus per Marsicum, et Abellinum Capuam, ubi Aluarae Principissae, et ejus filio Landenulfo Principatum confirmavit in mense Octobris Ind. X. (1).

A. 983. Otto Imp. post unitum exercitum suum tam de Italia, quam de aliis suis faederatis, misit illum Beneventum, quatenus ipse postea iret ad ulciscendum se, et debellandos suos inimicos. Sed in nonis Decembris Romae infirmatus ardenti febre fere furens post dies aliquos pie defunctus est, et statim flavus totus in pelle factus est, et in S. Petri forib. solepni pompa sepultus. Otto ejus filius puerulus in Teutonia Rex sublimatus est. Salernitani suos Principes expellunt; et in eorum Principem extulerunt Joannem de Lamberto Tuscanense in prid. Kl. Januarias. Ejus Urbis Episcopus Amatus (2) Romam ad Pontificem fugit per mare.

A. 984. Benedictus Papa moritur IV. die post Kl. Januar. et succedit Joannes, qui post sex menses decumbit propter potentiam schismaticorum. Theophania Augusta Roma discedit, et in Teutoniam pergit ad filium adjuvandum contra rebelles. Barium a Grecis capitur cum consensu civium. Poto de Sarno optulit Monasterio nostro curtem suam de Macerano cum omnibus sibi pertinentibus.

A. 985. Bonefacius schismaticus obit in impietate sua, et electus Joannes post Non. April. Saraceni vastant Calabriam, et Apuliam usque Venusio: Regium capiunt,

 Ty-

(1) Non eadem apud Scriptores hujus belli narratio. Pro sua quisque natione certaminis fatum ostendunt.

(2) Ille idem Amatus Episcopus, qui postea Pallium obtinuit A. 986. a Johanne PP. XV. ut infra.

Tyropeas, et Manteam: et poſtea Cotrunum. Fauſtinus Abbas paralyſi extinctus eſt; et ſucceſſit Domnicus, qui vix annum explevit, et ſupſtitutus Angelarius in ſequenti anno III. Kal. Aug.

A. 986. Amatus Eps. Salernitanus factus eſt in ſua Sede Archiepiſcopus, et ipſi ſubditur totus Principatus (1) cum aſſenſu Papae Joannis, et Principis. Saraceni cum novis ſociis appreenderunt Catanzarium, Tabernas, Ruſcianum, et alia loca, excurrentes uſque ad Tuſcianum, et praedantes omnia. Monachi noſtri ad Salernum fugientes vix evaſerunt ab eorum manibus in . . . .

A. 987. Papa Joannes propter tyrannidem Creſcentii Praefecti fugit in Tuſciam. Sed cum audiret quod Ottonem de Teutonia vocaſſet ad deprimendum eum, converſus ad Apoſtolicum, veniam petiit, & Romam revertere fecit illum ante ſolepnitatem Nativitatis Domini. Leutius Monachus de Caſino propter mala quae erant in dicto Monaſterio ex Abbatis (2) ferocia, cum aliis fratribus venerunt Salernum; & poſt dies aliquos habitare ceperunt cellam noſtram in Matelliano. Sed volentes pergere Hieroſolymam, ingreſſi ſunt in navem Veneticorum, quae in Soriam proficiſcebatur de Salerno; & cum iis ſociatus eſt Paulus Praepoſitus Venuſi, & alii duo e Monachis noſtri Monaſterii, & Malefrit Comes de Monte Aureo cum Magefrit ejus filio.

A. 988. Oppidum Montis Piluſi fere totum ab igne incenſum eſt; ſed a Joanne Principe ſtatim fuit extructum, melius quam antea fuerat. Amalfitani contra Manſonem Ducem rebellant, ejuſque filium occiderunt in porticu Eccleſiae. Coſentia a Saracenis capta. Guaimarius factus eſt Princeps a patre ſuo, defuncto Widone 9. die ſtante m. Aug.

A. 989.

(1) Id. totius Principatus Sal. Epiſcopis.
(2) Scil. Manſonis. Vid. Oſtienſ. l. 2. C. 12.

A. 989. In Acropole, & Lucania lupi multi famelici venerunt, & multas greges pecudum devastaverunt in circuitu, & etiam homines. Grandines lapidosi fuerunt in Acherontia, qui cuncta sata sepelierunt, & bestias multas occiderunt.

A. 990. Nova stella cum grandi cauda rubea per multos dies apparuit; & terremotus (1) magnus fuit in toto Principatu, & Benev. & Capua; & Consia concidit, & pars Matere, & Urie, & Tarenti.

A. 991. Sichinolfus de Consia optulit Monast. nostro Magelfridum ejus filium, & multa bona, que ipse possidebat in ipsa Consia, in Castro vetere, & in Vallemura. Atto Comes bellavit in Tarento cum Saracenis; sed ibi cecidit ipse cum suis, & multis Barensibus.

A. 992. Aluara Principissa Capue defuncta est. Fames magna pro aquarum inundatione fuit in omni parte nostri Principatus, & etiam in Benevento, in Capua, & in Apulia. Alferius Princ. consanguineus fit Monachus in nostro Mon.

A. 993. Prope Sarnum occisus est serpens basiliscus, qui deglutibat homines in campis laborantes, & animalia, que pascebant in silbis (2). Mortuus est Landenulfus fil. Aluare a quibusdam malignis, seductis a Laydulfo pessimo suo germano. Propter quod Trasemundus Comes cum suis obsedit Capuam, que a peste vorabatur. Interim Otto Imp. misit illùc etiam Hugonem (*Tuscie*) Marchionem, & apprehenderunt civitatem, & impios homicidas laqueis suspenderunt. Laydolfus se innoxium fingens factus est Princeps (3). . . . . .

A. 994. Tempestas magna fuit in postr. Kal. Martii in Civit. Salerni cum fulminum multitudine, propter quod

(1) Hujus terremotus verba faciunt Romuald. Salern., & Leo Ost. l. 2. C. 11.

(2) Fabellam olet, ut vides. E vulgi simplicitate haec hausit Chronographus.

(3) De hac immani occisione satis supra.

quod Turres, Ecclesie, & Castrum conquassata sunt, & in nostro Monasterio campanas truncavit, & crucem campanarii. Joannes Princeps mortuus est in maledictione sempiterna; & Besubius in igne suo recepit cum cum scorto suo, a demonio nocturno suffocati propter scandalum civitatis in V. post Idus Aug. Matera opsessa est a Saracenis per tres menses continuos, & postea capta est, & incensa. Guaimarius solus fit Princeps.

A. 995. Angelarius, qui post biennium Rome morabatur, Abbatem nobis misit Conrhadum de Teutonia Ottonis Aug. familiarem, qui cum ipso Romam advenerat mense Madio; & paulò post rediit (1). Leutius ab Urbe Sancta Hierusalem cum sociis suis; sed Prepositus Venusi ibi mortuus erat; & Comes Malefrit remansus est illic. Siccitas magna fuit a mense Madio usque ad Nativitatis Domini Festa. Guaiferius Comes, & Joannes Comes filii Landoarii Comitis de S. Severino optulerunt in hoc Monasterio Curtem in Matelliano, & Silbam grandem in Fenestra cum piscariis, & vinea quae dicebatur Capitella cum molendino, & casis, & hortis in ipso loco, ut ex charta per manus Petrijanni Judicis de Salerno in 3. die intrante Sept. Ind. (2).

A. 996. Mortalitas magna hominum fuit. Saracini multos cives de Cosentia occiderunt, quod rebellare volue-

(1) Ostiens. l. 2. C. 30. ait, *Leutium regressum, qui primò quidem apud Salernum in quadam heremo, ubi nunc Monast. Cavense S. Trinitatis constructum esse dinoscitur; aliquandiu remoratus est. Ubi a Guaimario Principe agnitus, atque in maxima est reverentia habitus*. Ibi Abbas Nucaeus notat: *Ante Sanctum Cavensis Monasterii Abbatem Alpherium, vel forte cum eodem tunc heremicola cryptae illius habitator extitit Liutius. Crevit postea in amplissimam dignitatem Cavense Monast.* Hinc ex Ostiensis, & Nucaei mente deducitur, initium Cavensis Caenobii Leutio huic esse referendum, quod Cellam in Metelliano, & in Fenestrâ monte, antequam Hierosolymam pergeret, incoluerit; atque Salernum regressus, cum sociis illuc etiam solitariè vitam egerit, cellam eandem amplificans, usque ad Alpherii adventum, ut infra. At Cella in Matelliano jam incolebatur, ut superiùs dictum est A. 987. hujus Chronici.

(2) Chartam istam non adservat Cavensis Arca.

luerant ; & Salernitanos recipere . Sed Dei judicio inter ipsos preliati sunt , & occisi permulti ipsorum ; & Cosentia capta est a nostris ob prudentiam , & virtutem Uberti Comitis , & sui fratris Joannis Episcopi . Obiit Papa Joannes .

A. 997. Otto Imp. Romam reversus est , ut (1) Romanos rebellantes , ejusque Urbis Tyrannum Crescentium Prefectum extirparet , & pacem Apostolico impertiret , quod ut precogitaverat factum . Guatelgrima Principis uxor optulit nostro Monasterio Curtem unam in Vetere , & aliam in Murico cum servis , & ancillis suis pro remedio anime sue , & fratris sui Pandulfi . Theobaldus factus est Abbas in Salerno .

A. 998. Joannes Scismaicus a Teutonicis , & fidelibus Romanorum apprehensus est , & statim obcecatus , & carceribus traditus , catena ad collum alligata . Crescentius in Turre S. Angeli captus est ; & in Foro majore decapitatus . Romani se omnes submiserunt , & pax facta est . Inde Aug. Casinum profectus est , & postea Beneventum , & Capuam .

A. 999. Moritur Papa Gregorius , et supstitutus est illi Sylvester Rabennensis . Laydolfus Princeps Capuanus , qui germanum suum piissimum Landenulfum mactare fecerat , ab Ottone Aug. propter suam improbitatem a Principatu suo depulsus est , et in vinculis mancipatus : Ademarius Aluarae affinis factus est Princeps. Sikelgaita mater Guaimari Pr. defuncta est post Kl. Apr.

A. 1000. Ademarius Princeps a Capuanis pellitur, qui

(1) Post mortem Johannis Pp. XV. A. 996. electus est Gregorius V. Augusti Othonis adfinis , qui in die Pentecostes eundem Imperiali diademate coronavit . Vix tamen Otho Româ discesserat , Crescentius Pseudo Pontificem Johannem intrusit , & Gregorius in exilium missus , qui ad Imperatorem confugit sequenti A. 997. Neque Otho ante annum insequentem Romam rediit , & tunc Pontificem suae Sedi restituit , debellatis rebellibus , eorumque Pseudo Pontifice deturbato , atque carceri mancipato .

qui Landulfum Sancte Agathe Comitem filium Princ. Benev. in Capuanum Principem statim sublimarunt cum consensu ejus Patris, et Archiepiscopi (1) S. Stephani, qui oderat Ademarium. Otto Imp. Romam iterum venit, et postea Barium (2).

A. 1001. Otto a Beneventanis deluditur pro corpore S. Bartholomei Apostoli: propter quod eam opsidere cepit civitatem. Sed nihil contra eam praevalere potuit ob sui exercitus mortalitate. Et post tres menses regredi cogitur, acceptâ tamen auri magna quantitate ad devitandas militum rubbarias, et agrorum zalationes.

A. 1002. Prefatus Otto Imp. prope Romam in Castro Paterno mortuus est febre pestifera X. die post Idus Januar. in quo die infirmatus erat; et cum eo mortuus est quoque Comes Tusculanus, Marchio Tuscie, et Bernardus ejus Cancellarius, et alii Primores exercitus sui ab eadem febre correpti. Saracini audito Imp. discessu subitò Barim ad opsidendum venerunt; sed a Veneticis liberatur post XV. dies. Illi postea venerunt Beneventum, et per Furculas processerunt ad Capuam, et Neapolim, excurrentes totam Leburiam, et plurimis predacionibus onustati sunt.

A. 1003. Defunctus est Papa Gerbertus, qui cognominabatur Sylvester; et successit illi Joannes, qui post quinque menses etiam mortuus est, et Joannes alter supstitutus in die S. Natalis Domini. Saraceni debaccantes opsiderunt Consiam, Montem Gabiosum, et Castellittum (3); sed virtute Dei, et S. Benedicti, cujus

(1) Sc. Capuae, cujus Episcopium S. Stephano dicatum erat, ut alibi notatum.

(2) Corr. *Garganum*, quo pedestri itinere se contulit Imp. Otho, ut perjurii crimen purgaret ob Crescentium capite detruncatum. Vid. Ost. S. Petr. Dam. Romoald. Salern. aliosque.

(3) Fort. *Castellaneta*.

jus duo (1) Monachi simul incedebant, nihil in eas profecerunt, sed repulsi sunt a Comite Magefrido. Landulfus Ben. Princeps a suis captus est in proprio Palatio, et ad Surrentum captivus ductus est.

A. 1004. Romae fuit magna pestilentia, & fames propter scelera Romanorum. Regium a Saracenis de Sicilia obsidetur ab postr. Id. Jul. sed a classe Pisanorum, & Populonum incensa est Saracenica, & Civitas liberata est per illos, quibus a Regiensibus data sunt dona plurima per eorum Episcopum Nicomedem (2). Saraceni fugerunt in Milito.

A. 1005. Landulfus de Surrento liberatur, & in sua sede reponitur in Non. Junias. Fames fuit magna per omnes partes, itaut modium frumenti in Salerno vendebatur tribus visanciis aureis, & corba una fabarum visanciis duo. Fuit siccitas magna per novem menses, & fluvii pene desiccati videbantur. Postea fuit etiam pestis, quae innumerabiles homines in omni loco occidebat. Indicta fuit omnibus penitentia cum jejunio ad Dominum obsecrandum.

A. 1006. Propter magnam pestilentiam Saraceni plurimi in Calabria, & Apulia extincti sunt, & ideò quievit terra a facie eorum. Mortuus est Salerni Guipertus Comes Venusie, & ejus uxor Herimanna de Putentia, qui non habebant filios, sed una tantum filia Imula nomine, que data est Comiti Moaldo filio Madelmi, Guaimarii Pr. consanguineo. Joannicius Judex, & Petrus Sacerdos cuncta sua bona donaverunt cellae Metelliani, ut ibi alios Monachos alerent pro Dei servicio. Alferius ibidem residere voluit pro Dei famulatu.

A. 1007. Capua a Saracenis per dolum capta. Teobaldus in Tusciano necatus occubuit in Vig. Epiphanie; & Aripertus ejus Cancellarius Abbas factus est in Idib. Jan.

(1) Fabulosi aliquid redolet haec Chronographi enarratio.
(2) Ab Ugell. nulla hujus Episcopi mentio.

Jan. qui in Metelliano (1) nova edificia fecit, & cum primis ibidem incolentibus tres alios Monachos distribuit (2). Capue pro languore obiit Landulfus Pr. VIII. Kl. Aug. & successit illi Pandulfus, qui cognominabatur Rufus.

A. 1008. In Metelliano nocte & die voces magne audite sunt, clamantes: *Vae nobis, fugiamus hinc, quia Benedictus nos hinc expellit* (3). Com. Caputaquei, & filius Ducis Malfie in Salerno mortui sunt, & in nostro paradiso sepulti. Mulier de Magliano peperit quatuor filios in tres dies.

A. 1009. Saraceni apprenderunt Cusentiam, Besiniam (4), Uriam, Moctilam, & Botunti. Obit PP. Joannes in X. intrante Apr. & sublimatus est Sergius, qui Petrus Pessularius. Pandulfus Cap. insociavit sibi Paldulfum de Benev. patruum suum, quia filios non habebat. Nix magna cecidit, & omnia desiccata sunt etiam arbores, & vineta: etiam pecudes pene extinctae sunt.

A. 1010. Capta est iterum per Saracenos Cusentia, postquam Greci illam per fraudem Jesimundi Bajuli recuperati sunt in Festo Ascensionis; & postea venerunt ad infestandum Salernum. Sed nostri exierunt contra illos in planicie de Montepilusi, ubi commissum est prelium, & Calisus Sayrus occisus est, & Saraceni plurimi aut mactati sunt, aut captivati: reliqui per montes fugierunt. Hec facta sunt in ultima Augusti Ind. VIII. de mane ad post meridiem. Romoaldus Comes ibi occisus est cum sexaginta octo nostrorum militum. Sepulcrum Domini a Saracenis in S. Civitate Hierusalem destruitur: propter scelera populi sui plaga ista percussit nos Dominus. Peregrini, & incolae Christiani pene omnes oc-

(1) Ubi B. Patris Alferii Cella posita erat, simul cum Leutio, & Leone sociis suis.
(2) En Cavensis Caenobii exordium.
(3) Monachorum somnia, quae phanatismum quandoque provehunt.
(4) Vid. Lup. Prot. h. a.

occisi. Greci nihil agentes . . . . . contra Saracenos in Apulia, concitaverunt Apulienses ad rebellandum, & Dux eorum factus est Melus, & Dactus frater ejus (1), qui depulerunt eos de multis locis de Baro, Rubo, Asculo, Monerbino, & Canusio . . . . .

A. 1011. Fames magna fuit per cuncta loca. Greci obsiderunt Barum; sed post XL. dies Melus clam fugit in Asculo: & inde cum Dacto fugierunt per montana in Beneventum, ut adjutoxium a Principe illo optinerent. Inde pergit etiam Capuam, & Salernum, ut omnes festinarent contra Grecos in Apuleam . . . . qui Barum jam apprehenderant, & cuncta loca quae illos depulerant, recuperati fuerant. Sergius Consul Neapoles voluit juvare Grecis, timens virtutem Longobardorum, qui erant in circuitu per totam Liburiam, & Sarnum, & Nuceriam. Mortuus est in Mon̄ S. Benedicti Teobaldus Abbas II. die post Pentecostes prima noctis vigilia; & post tres dies electus est in Abbatem Alferius, qui erat Praepositus Cellae in Matelliano, & ibi residere voluit; & in Mon̄ Salerni misit Rotpertum affinem suum Praepositum, & Petrum germanum Comitis Malliani pro suo Cancellario (2).

A. 1012. Papa Sergius obiit in Kl. Augusti, & post aliquos dies successit Benedictus, qui postea a Gregorio S. Crucis (3) pulsus, in Teutoniam ad Regem Heinricum se contulit, quem Apostolicus ipse Imperatorem coronavit. Humbertus Comes Aggerentinus optulit in hoc Monast. Rodipertum puerulum nepotem suum cum multis donariis, & vestibus preciosis cum auro, & argento pro nostra Eclesia, & calicem unum deauratum pond. V. libr., cum Antiphonario, & missali bene descripto, & de-

(1) Potius cognatus, ut alii.
(2) Isthaec quidem addi possent Vitae S. Alferii Abbatis, quam vulgavit Murator. to. VI ut sup. notavi.
(3) Fort. illius Ecclesiae Titularis.

decorato (1). Alferius Abbas Ecclesiam S. Trinitatis edificare cepit cum hospitio peregrinorum. Dauferius Benev. oblatus est in hoc Monast.

A. 1013. Saraceni denuo Capuam infestati sunt. Heinricus in Italiam venit cum Apostolico; & in Ticino S. Domini Nativitatem celebravit cum eo. Tempestas magna fuit in Malfia, & aquae maris intraverunt in Urbem, & ceciderunt turres in Episcopio, & multae naves submersae sunt in portu, & in mari. Comes Comsinus, & Humfridus de Putentia preliati sunt cum Saracenis in Vatillianu, & multos illorum occiderunt, & postea alios captivati sunt in Plajanu in die Kl. Octobr. sequente.

A. 1014. Gutelpertus Abbas S. Vincentii de Bolturno constituit Symeonem Cancellarium Monacum hujus Monast. Praepositum Monasteriorum, & Cellarum cum Eclesiis suis, curtibus, terris, sylbis, & cum servis, & ancillis suis per totum Principatum Salerni sibi pertinentibus: Scil. in Acropoles, in Capudtusciano, in Vallo, in Aquivillia, in Castro Ruchi, in Lucania, in Monteaureo, Lucinianu, Pesculosu, Centulu, Amanteu, Vayra, & Cusentia, aliisque locis hujus Principatus (2). Defunctus est Pandulfus Princeps in Idib. Aug.

A. 1015. Saraceni per Abellinum, & Venusium venerunt ad depredandum Lucaniam, & Capudaqueo, & Acropole cum multo damno. Luna conversa est in sanguinem per dies tres a IV. Jul. Locustae dextruxerunt segetes, & arborum folia dexpoliaverunt per totum Principatum a Calabria usque ad Beneventum in mense Majo, & Junio. Greci, et Saraceni in Bujanu, Telesia, et Allifis excursaverunt: sed a Principibus Landulfo, et Adinulfo disrupti sunt in Valle Telesiae, et Saracenorum Califus Albikes sauciatus est. Heinricus Piiss. Imp. Monast.

(1) Scil. imaginibus, & picturis, ut tunc moris erat.
(2) Vid. Chron. Vulturn. ad h. a.

naſt. noſtro cuncta ſua bona confirmat (1): quod etiam fecit . . . . . per Benedictum Papam.

A. 1016. Saraceni opſiderunt noſtram Civitatem Sal. de parte tam maris, quam terre in ſecunda poſt Non. Majas. Sed poſt menſem, et dies tres pervenerunt in Malfia Civitate quatraginta novem de Noritmanis Primoribus, qui peregrinati fuerant in Civit. S. Hieruſalem cum aliis ſociis Francigenis; et ad preliandos Saracenos hortati ſunt per Rutfridum Comitem Abellini. Qui ſtatim omnes (preter unum ſenem nomine Ruſimund, qui voluit in patriam repedare) in armis poſiti, cum XXX. aliis ſociis ſuis, cum multis Malfitanis, Abellinenſibus, Nucerianis, et aliis venerunt in Salernum, et hoſtes poſt trium dierum prelium nocte et die fugati ſunt, & cum eorum navibus in Siciliam redierunt XII. Kl. Julias de Noritmanis quidam cum Princ. noſtro Vaimario remanſerunt, alii in montem Garganum ad S. Michaelis gryptam pedeſtri itinere, & peregrinorum habitu profecti ſunt.

A. 1017. A Melo Duce Apulianenſium Noritmani ad bellum contra Grecos conducuntur; & in Aſculo pugnatum eſt cum ipſis, & Greci ſuperati ſunt, plurimi eorum ceſi, etiam Leo Patricius, & Iſacius Comes. Vaimarius cum ſuis Noritmannis exierunt in prelium contra Saracenos, qui proſtrati ſunt prope Lucaniam; & poſtea in Caſſiano, expellens eos de cuncto ſuo Principatu, & Cuſentia. Mortuus eſt Dauferius Comes Laurini a ſuo equo precipitatus in valle.

A. 1018. Multae ſtelle cadentes de celo viſae ſunt in menſe Julio, & una grandior apparuit crinita, & caudata in partibus auſtralibus: & ingentes procellae multos homines occiderunt cum fulgurationibus, & tonitribus, & diverſa aedificia, & Ecleſiae per Principatum quaſſata ſunt ex ipſis in menſe Auguſto. In Apulia praelia-

(1) Servatur adhuc in Arch. Mon. Cavenſ.

liatum est cum Basilio Catapano, & Melus Dux cum Noritmanis . . . . . victor evasit. Sed postea victi sunt in Castrumontis. Vaimarius Princ. filium suum Vaimarium in Princ. sociavit in solepnitate S. Mathei Apost. cum interventu Archiepiscopi, & aliorum Episcoporum, & Abbatum, & omnium Comitum, & Gast. suorum.

A. 1019. Melus Dux post multas victorias a Grecis propter suorum desidiam superatus est in Cannis. Ipse sauciatus in brachio, & capite fugit ad Pandulfum Princ. in Capua, & in valetudine sua restitutus post dies triginta pergit in Teutoniam; & Noritmani iverunt ad Salernum cum aliis suis sociis. In Non. Novembr. dedicata est Ecclesia S. Trinitatis a B. Abbate Alferio . . . . .

A. 1020. Pandulfus Cap. Princeps timens nimiam potentiam Grecorum, cum ipsis pacificatus est, & hominium fecit Basilio Augusto per Paldonulfum nepotem suum, quem misit Byzancium. Propterquod Apostolicus ivit contra illos in Teutoniam, ubi Melus paralysi maligna mortuus est. Saraceni in Calabria apprenderunt Castrum Maydanum, Vergusium, & Besinianu cum multa strage suorum civium; & inde per . . . . .

A. 1021. Dattus frater (1) Meli Ducis captus est, & in mare precipitatus. Heinricus Imp. in Longobardiam descendit, ut preliaret Grecos, qui insolenter omnia devastabant. Alferius Abbas multa dona habuit a Francia per manus Rodulfi Monachi, & Dyonisi de Burgunda in solepnitate S. Michael. IV. Ind.

A. 1022. Prefatus Imp. Heinricus in Apuliam profectus est, & cepit Trojam, Traconarium, & Asculum. Pandulfus Capuanus captus est, & in Teutoniam relegatus. Landulfus Benev. Princ. cum Augusto paciscitur, & in Benev. magno honore eum recepit, & cum sublimi triumpho hospitatus est: quod quidem accidit paucos dies ante S. Pasca Domini mense April. Hoc etiam fecit

(1) Sive cognatus, ut sup. notavi.

fecit Vaimarius Princ. Sal., & Consul quoque Neapoles, qui seipsos, & sua in Heinrici homagium tradiderunt, quia videbant suos Grecos jam pene dextructos. Imp. deinde ivit Capuam, et fecit Principem ibi Pandulfum Tianensem, nepotem Pandulfi relegati; et inde profectus est in Casinum . . . . . .

A. 1023. Pandò Comes Laurini donavit Monast. nostro S. Trinitatis Curtem S. Heliae cum omnibus adjacentibus suis: item molendinum in ribo Furari, et trapezium in Rota cum oliveto suo, quod dicitur Frainetu de S. Marco. Nova nostro Monast. Cenobia, et Cellas assignavit Guaiferius Princ. Alferio Abbati per totum Principatum, quae prius a Saracenis erant dextructa. Sed Guaiferius, Majo, et Magenolfus ejus Nepotes occupaverunt Monasterium S. Benedicti intus Salerni civitatem ad habitandum, et Monast (1) . . . . . a Principe sublatum est.

A. 1024. Hoc anno multum Eclesia concussa est, quia mortui sunt Benedictus Apostolicus, cui successit Joannes laicus; et Heinricus Imp. Cuonradus electus est pro eo juxta suum consilium.

A. 1025. Pandulfus Capuanus e Teutonia liberatur ad preces Vaimarii Princ. Sal., qui ab illo suplidium contra Saracenos sperabat opportunum; eoquod a Calabria iterum in Acropoli reversi erant. Waimarius Princeps fecit chartam (2) . . . . .

A. 1026. Constantinus Imp. Graecorum misit stolium in Sicilia; sed pro pestilentia nihil profecit, et ipse quoque postea mortuus est. Pandulfus Cap. auxiliante Vaimario Salernit. Cognato suo; et Grecis de Apulia cum suis Normanis Capuam opsedit, & cepit eam post menses octo, & plus. Pandulfus Teanensis cum filio suo Joannicio Neapole liber eductus est per Grecos. Ipse

(1) Vide Ostiens. l. 2. C. 14. & Gattulam to. 1. p. 220.
(2) Hanc donationis chartam exhibuit Muratorius To. VI. Coll. Ital. p. 201.

Ipse Cap. Princeps Paldulfum filium suum ad Principatum associatus est in X. stante Sept. Ind. . . . . .

A. 1027. Cuonradus coronatus est Imp. ab Joanne Apostolico in die solepni Pasche , & sua etiam conjux Gesela . Postea cum exercitu suo subjugavit sibi Capuam, & Beneventum , & tradidit Noritmanis Asculum , Canusium , & Rubos ad Graecorum custodiam . Pandulfus Cap. Neapolem opsedit cum grandi exercitu suorum , & cepit eam . Sed Pandulfus Teanensis , & Sergius Consul fugientes salvati sunt per mare . Etiam Putiolum (1) occupavit , & dedit Atenulfo Com̃ nepoti suo .

A. 1028. Vaimarius Salern., & Pandulfus Capuan. praeliati sunt cum Saracenis prope Acropolem , & vicerunt eos in III. stantis m. Sept. & cum magna preda Salernum reversi sunt . Magenolfus Comes , qui sauciatus fuerat obiit post X. dies in Pyranu Acropoles . Salipertus , Guiselgardus , & Herimannus germani , Comites Malliani optulerunt in nostro Mon̄ multa dona pro Eclesia , & vestiario Monachorum , & curtem unam cum Casalenis , & Vineis quatuor in Pesclo nigro .

A. 1029. Raycus Dux Barensis post Dattum praeliatus est cum Graecis , qui victi sunt prope Botuntum; et cepit eam cum Castrumonte , et Tranu cum Rubi . Sed Tranum postea a Christophoro Bayulo reprehensum est in die IV. post Kl. Novemb. propter Civium timorem .

A. 1030. Sergius Consul Neap. cum supsidio Graecorum , & Noritmanorum receptus est in Neapoles, espulso Pandulfo Cap. qui Urbem illam funditus dexpoliatus est . Sergius Rannulfum Noritmanum Comitem praemiavit , et donavit ei terras in Octabo , ubi extruxerunt aliam (2) . Urbem Atellam , quam postea dixerunt Ad-

(1) Sc. *Puteolos* , ad Neap. urbis custodiam .

(2) Aversanae Urbis initia prope locum , qui adhuc ad *Octavum* dicebatur , de quo multa in Appiae Viae descript. lib. II. egimus .

Adversam inter Neapolem, et Capuam, eoquod in medio adversabatur ipsis. Rannulfus, ut Comes ab omnibus suis, et Neapolitibus salutatus est.

A. 1031. Vaimarius Sal. Princeps defunctus est in prid. Id. Octob. post mediam noctem, in qua fuit magna procella in mari, et in terra. Ejus filius regnavit pro eo. Saraceni comprenderunt Cassianum, Grummentum, et Planulam, ubi novum Castrum fecerunt, ab eorum nomine Castrum Saracenum vocatum. Plotius Grecorum Bayulus ab illis captus, suspensus est cum aliis in Valle Planulae.

A. 1032. Navis valde dives, et onusta Veneticorum fracta est in scopulis prope Veteri, et res per Salernitanos, et Tuscianenses navicularios, aliosque de confiniis captae sunt, et pro medietate oblatae sunt Monast. nostro pro suffragio illorum, qui in mare omnes perierunt supmersi. Comes Montisaurei Polfridus a febre pharnetica extinctus est: ejus ucsor Risperga fit sanctimonialis in Venusio, ubi nata erat a suis Comitibus.

A. 1033. Moritur Papa Joannes, et supstitutus est ei Benedictus de Alberico, qui nondum a pueritia excesserat. Vae mundo ab scandalis. Greci de Saracenis in Africa magnam in mari victoriam optinent, que per totum orbem celebrata est. Solis eclypsis fuit valde diffusa in po. . . . . . .

A. 1034. Multi Peregrini ab Hierusalem . . . . Salernum, et multi dona optulerunt in Altare S. Mathei. Guaiferius Princeps cuncta bona confirmavit Mon̄ nostro: item omnes Cellas, Curtes, piscaria, molendina, montes . . . . (1), cum ribis suis, et alia quecumque erant in suo Principatu. Landulfus Princeps defunctus est.

A. 1035. Sol per multas horas opscuratur postquam Vesubius magnum fecit incendium (2). . . . .
. . . .

(1) Servatur adhuc charta in Cav. Archivo.
(2) Haec fort. ad insequentem Annum (qui deficit in hoc Chronico) remittenda

Comitis de Putentia cum ſociis pugnaverunt Caſtrum Saracenicum, et expugnaverunt, quia Saraceni peſtilentia . . . . fil. Ratiperti Comitis Sarnenſis optulit in hoc Moñ Caſale ſuum de . . . . cum ſylbis, et . . . . . . Majo Judex de Nuceria edificavit ibi Cellam S. Benedicti pro Monachis noſtris in hoſpitium Peregrinorum, et . . . .

A. 1037. Cuonradus Imp. venit Capuam in Pentecoſtes, et coronatus eſt ibi, poſtquam ea potitus eſt. Pandulfus Princ. fugit, et ſe proinde ſupmiſit, dans Imp. aurum multum, et opſides praebuit filiam ſuam, et nepotem; et reſtituens Moñ S. Benedicti in Caſino cuncta, que ibi eripuit. Capuae Principatum conceſſit Imp. Vaimario Princ. Salern., et Atenolfo ſuum Archiepiſcopatum: et Pandulfus Pr. trans mare in Greciam profectus eſt. Imp. Cuonradus propter peſtilentiam in exercitu ſuo per Caſinum regreſſus eſt (1).

A. 1038. Saraceni in Sicilia pugnaverunt inter eos diviſi. Propterquod Greci cum Noritmanis iverunt contra illos, et ceperunt Meſſanam, et Sirracuſum. Poſtea preliati ſunt cum ipſis, et Saraceni ceſi ſunt ad viginti millia circiter a Maniaco Duce Grecorum cum ſuis Noritmanis, et eorum ſociis. Salipertus, et Guiſelgardus Comites Malliani bona multa . . . . .

A. 1039. Cuonradus Imp. obiit, et Heinricus ejus fil. regnavit pro eo. Malfia a Vaimario Sal. et Cap. Princ. ſupmittitur. Noritmani cum Grecis dexguſtati ſunt propter horum avaritiam, & diſceſſi in Calabriam occiderunt

tenda arbitror. Chron. Murat. habet: *A. 1037. Ind. 5. Mons Veſuvius Kal. Febr. eructavit incendium; itaut uſque ad mare diſcurreret*. Vid. quae ſup. p. 73.

(1) Haec aptius ad A. 1038. reponi debent: Conradus enim Aug. non ante annum quidem 1038. Caſini morabatur, ut alibi dictum eſt. Heic Cavenſe Chronicon ab Amanuenſibus fort interpolatum eſt, quod mutilum, & corruptum apparet. Ad A. quidem 1038. haec refert Chron. ap. Murat. Vid. ſup. p. 74.

runt multos Grecos , et eorum Civitates supmiserunt sibi in paucis dieb. . . . .

A. 1040. Noritmani ceperunt Melse, et Castrum fecerunt in ea ; et postea apprenderunt Asculum, Venusium, Minerbinum, Labellum, et alias Urbes finitimas, Baris a filio Meli Ducis recuperatur cum civium consensu, et Graeci omnes in vindictam Patris sui occisi sunt, et necati. Vaimarius etiam Surrentum adeptus est ; nec Neapolites succurrerunt ei, ut per cives suos postulati sunt pluries, et per Sergium Mansonis Consulis.

A. 1041. Noritmani cum Atenulfo Benev. Pr. consociati, Graecos in Labento primum, et inde in Aufento fluviis vicerunt ; et Catapanus fugit in Bario (1). Argyrius Meli fil. fit Dux, & Princeps a Noritmanis in Baro, & multa alia loca ceperunt a Grecis in Apulia.

A. 1042. Argyrius cum suis, & Noritmanis praeliati sunt in Cisternio (2), & funditus eversi sunt post Kl. Julias. Noritmani dispartiti sunt Apuliam inter eos: & Atenulfum Beñ a se dexpectati sunt. Maniachus Catapanus apprendit Monopoles, Urias, & Materam cum magna civium strage. Argyrius cepit Tranum, & Natium (3). Joannicius Princ. Vaimari fil. moritur, dum Pater suus obsidebat Barium, & Gesulfus in Principem est sublimatus a Patre in IV. die stante Augusti. In Moñ nostro S. Laurentii Sal. obiit . . . . . .

A. 1043. Stella cometes apparuit cum cauda nigra in Fer. II. Pentecostes hora prima noctis. Argyrius Barensis factus est Patricius a Constantino A. & cum eo fedus fecit firmans eidem suum Principatum, ut antartum (4) Maniacum suo supmitteret imperio. Ipse cum Noritmanis contra prefatum antartum in Tarentum simul

(1) Potius *Botunto*.
(2) Cisternium nunc oppidum *Cisternino*, non longe a Monopoli Urbe. Cedrenus ait in *Monopole*.
(3) Adhuc *Juvenacium* adpellatur.
(4) i. rebellem, ut alibi.

mul profecti sunt, a qua Urbe fugit ipse Maniacus Duracium incognitus quasi piscator aut nauta, & ibi recognitus a quodam Tarantino statim occisus est. Argyrius habuit pro se quoque Hitruntum, Naritum (1), & Mallii Castrum, & iterum in Bari reversus est.

A. 1044. Fuit terremotus in toto Principatu Sal. & Benev. in Feria V. de Cena Domini hora sexta post meridiem, & prima Tenebrarum (2). Vaimarius Sal. & Cap. Princ. & Dux Malfie, & Surrenti fit etiam Dux Italiae; & cum Noritmanis federatus in Calabriam contra Saracenos, & Graecos ivit, apprendens ab iis multas civitates, & eorum exercitum in Squillacio. . . . .

A. 1045. Droco Noritmanus Comes cepit Bibinum, & dextruxit. Marcualdus, & Ragembrandus Comites preliati sunt inter eos pro Castro Saracenico, & a Vaimario pacificati sunt. Hic Princeps Dalmaticas duas cum sua Planeta cum pretiosis margaritis interceptas optulit in Altari S. Benedicti in nostra Eclesia pro conjuge sua, & Joannicio filio . . . .

Deficiunt Anni 1046. & 1047.

A. 1048. . . . . Argyrius contra Noritmannos pergit in Bisancium. Eorum Dux Vilelmus obiit. Neapolites a suo Comite Atinulfo apstulerunt Urbem Putiolum, & . . . . in custodiam Maginol. . . . .

A. 1049. Argyrius a Bayulo Catapano leudatus est, qui tamen statim convaluit, & insurrexit contra eum; & in Cupersano prelium commiserunt; & Catapanus occiditur in fovea, in qua cecidit equitans. Leo Papa (3) venit in Apuliam ad paciscendum Apulienses . . . . Pandulfus Capue mortuus est, & successit Pandulfus.

In

(1) *Nerітum*, nunc *Nardò*, & *Magli*.
(2) Sc. *Matutini* officii, *Tenebrarum* adpellati.
(3) Amanuensis annos 1049. & sequentem 1050. immiscuit, & Chronotaxim confudit.

In die magna Caenae Domini Ind.7. obiit B. Alferius Abbas annorum 109.eique datus est successor Dopnus Leo, qui ejus adjutor fuerat (1).

A. 1051. Iterum Leo Papa descendit in Apuliam, mittens Legatos suos ad Beneventanos pro reconciliatione. Sed Beneventani Legatos ipsos multis contumeliis ornarunt (2). Apostolicus aliquantulum Capue remoratus est, & postea venit Salernum, & in nostro Monast. post multa reconciliatus est cum Beneventanis, qui cum eorum Archiepiscopo veniam quotidie expetebant. Ad preces Abbatis nostri Leonis confirmavit omnia privilegia Mon nostro S. Trinitatis, atque alia Monasteria, & Cellas sibi conjunctas. Droco occiditur a suis in Apulia cum dedecore . . . .

A. 1052. Vaimarius ob nequitiam Sayri nepotis sui cum aliquibus Malfitanis, & Salernitanis malignantibus, & flagitiosis, qui clam conjuraverant, occisus est, & extra civitatem viliter tractus; sed ab ejus germano Vidone, auxiliantibus Noritmanis, Gesulfus est repositus in Principatu suo, & conjurati partim ferro, partim igne, & laqueo multati: Dux eorum in partes multas discissus est ante Palatium absque pietate. Beneventum in manus Apostolici contraditum est ab Heinrico Pio Imp. quod invidiam, & livorem dedit Noritmanis, qui illam Urbem pro seipsis optabant in regnum. Apostolicus ab Heinrico contra eos suplidium petiit. Laurencius Monachus Prepositus Celle S. Mauri in Planula, & S. Benedicti in Centulis a furonibus occisus est prope Tuscianum, veniens Salernum, & in totum bonis dexpoliatus.

A. 1053. Leo Apostolicus venit iterum Beneventum cum exercitu suo, & pugnavit cum Noritmanis in Traconaria, & victus est, et captivatus, qui Beneventi mul-

(1) Errant qui dicunt eum obiisse A. 1050. Major fides Chronographo nostro praestanda.

(2) Lege: *onerarunt*.

multum afflictus est pre rubore, et postea liberatus Capuam regressus est. Malfis rebellatur. Majo Comes S. Severini, et Monsauri a Paldo germano suo occisus est propter suam incontinentiam, et improbitatem. Ejus uxor Madelma fugit Salernum cum filiis suis, quos tradit Rotfrido fratri suo Decano Moñ nostri ad educationem. Vaimarius Comes Corneti factus est Monachus in nostro Monasterio sub Leone Abbate, cum quo multimodè conjunctus erat.

A. 1054. Idem Leo Apostolicus Capue remorans infirmatur. Illi Archiepiscopo plura tribuit beneficia, & privilegia. Deinde cum Richierio Abbate ivit Casinum, & postea Romam, ubi defunctus est V. die post Id. Apriles; & successit post multos menses Victor, qui dicebatur Gerardus Noritmanorum hostis. Noritmani in Apulia ceperunt Tranum, Canusium, & alias civitates, expulsantes Grecos, & Saracenos, qui dominabantur iis. Deinde cum valida manu profecti sunt in Calabriam, & pene totam supmiserunt sibi.

A. 1055. Celebratur concilium contra Verengarium. In Salerno ingressus est ursus, & quatuor viros, & duas puellas occidit; sed a Petro Thesaurario jaculo per fenestram confossus est. Noritmani apprenderunt Trojam, & Castrumontis in Apulia; & in Calabria Catanzarium, Valeam, & Tabernas. Riccardus de Adversa opsedit Capuam, & recepta quantitate auri, & argenti discessit ab ea. Juvencus Monachus noster, & Sacerdos in cella sua fulmine estinctus est; & ab alio fulmine Turris Eclesie concussa est in Kal. Sept.

A. 1056. Moritur Heinricus Imp. cui astitit Victor Apostolicus, & supstitutus est illi filius suus Heinricus alter, qui erat puerulus in anno post. Noritmani ceperunt Besinianum, Ileriam, Cariatum, & Geocastrum cum castro Mensula, et Montalto in Calabria. Saraceni clauserunt Sepulcrum Domini in S. Civitate. Obiit Rodulfus Abellinensis, et reliquit thesaurum magnum filio suo Hei-

Herimanno, qui veniens post dies aliquot Salernum ad praestandum hominium Gesulso Principi, optulit illi preciosa munera; et postea etiam nostre Eclesie, et Mon̄ . . . . . .

A. 1057. Victor Papa obit; & Stefanus Abbas Casin. . . . . ipse etiam defunctus est; et Benedictus intruditur (1) ob potentiam Alberici Consulis Rom̄, et aliorum de populo . Mortuus est. in Apulia Omfridus Comes Noritmanicus, et successit ei Habailardus filius suus. Sed a Roberto patruo suo depulsus est apsque misericordia a cunctis finibus Apulie. Incensum est molendium, cellarium, et servatorium vestiarii, et farinarum in nostro Mon̄, sed intercessione S. Patris Benedicti ignis post duas horas a se destinctus est.

A. 1058. Romoaldus Judex fabricare fecit omnia, que a flammis devorata fuerant pro sua devocione. Fuit fames magna in toto Principatu, et Calabria: et bruchii voraverunt etiam herbas, et frondes, et fructus, propterquod supervenit mortalitas grandis hominum, et pecudum, et magna locorum desolacio: Estendit brachium suum Dominus super nos pro peccatis nostris. Rogerius novus Dux multas Urbes cepit in Calabria, et hoc etiam fecit Viscardus, qui duxit ucsorem Sikelgaytam sororem Gesulfi Princ. Et ipse Vischardus multa loca in Calabria restituit Gesulfo cognato suo, que erant a Grecis, et Saracenis ablata, pro reconveniencia sue affinitatis . . . .

A. 1059. Dauferius, qui fuit hujus Mon̄ Monachus . . . Card. S. Eclesie . . . . . a Nicolao Apostolico . . . . .

. . . .

. . . .

Vischardo occcupata in tota Calabria, et Apulea, et etiam in Sicilia, quatenus a Saracenis liberaret (2) . . . . . . Riccardo honorem Principatus Capue, si espulsaret Landul-

(1) Intrusio fuit mense Majo sequentis anni. Vid. Pag. aliosq.

(2) Chron. Murat. haec habet in A. 1058.

dulsum. Propterea Noritmani consociati sunt cum Apostolico, et hostes Eclesiae supmiserunt . . . .
. . . .
Riccardus accepit Capuam in mense Augusto; sed postea ab illa pulsus est.

A. 1060. Rogerius navigat in Siciliam cum LXXVI. navibus contra Saracenos post captum Scylacium, et Castella Insule, et Metiloni. Vischardus cepit multa loca prope Barim, volens eam opsidere. Sed tunc non potuit, quia siccitas magna fuit a mense Januar. usque ad Majas Idus, et sata parum profecerunt. Tempestas horribilis accidit in ultima cadentis Maii, que multa dapna fecit in terra, et in mare: ubi prope Acropole necati remanserunt tres Monachi Mon̄ nostri, qui ab Regio Urbe redibant.

A. 1061. Papa Nicolaos obiit in Florencia, et post menses quatuor electus est Alexander. Cadalunus intruditur a Teutonicis. Rogerius cum Vischardo apprenderunt Messanam, et venientes Saraceni contra Noritmanos occisi sunt multa millia eorum. Noritmani predati sunt Barim post captam Urbem post multos menses, et Greci multi qui exiverant occisi sunt. Indulsus Sacerdos Eclesie Salernitane ad estremum vite sue perductus, salvatur per merita S. Benedicti: quare Monachicum habitum induit in Mon̄ nostro, eidemque donavit cuncta sua bona, que habebat in Salerno, in Veteri, in Castelliano, et in Rotensi.

A. 1062. Riccardus espugnavit totam Capuam cum turribus suis, pulso Landulfo ejus Principe. Postea ivit Romam ad suspidium Apostolici, ubi pugnatum est cum Scismatico Cadaluno, qui fugere coactus est, et postea depositus. Vischardus cepit Moctylam, Oream, et Brundisium, et occidit Patricium Pulcharium in Castro S. Martini. Ipse deinde exasperatus est cum Rogerio, cum quo preliavit acriter in Melito, et Yracio, quas occupavit Rogerius; et volens eas recuperare Viscardus captivatus est.

est. Sed a Rogerio dimissus pacto inter ipsos federe, quod Calabria dividatur inter eos post espulsionem Graecorum. Jordanus fil. Riccardi factus est etiam Princ. Capue cum patre suo, & cepit Calenam, Traconi, & Tiano a Langobardis: Et postea Trajectu, Gajetam, & castra prope illas in Garillano.

A. 1063. Rogerius in Sicilia multas victorias de Saracenis reportavit. Tarantum a Vischardo captum est. Naves alique de Pisa incenderunt classem Saracenorum in Panurmo. Mortuus est Vidoni Comes Marsicensis apsque liberis, & Agnessa ejus ucsor in ultima die anni post menses tres; & illa reliquit Mon nostro Curtes duas, & Casale S. Helie in Marsico cum vinea, & curte in Cavitella (1).

A. 1064. Vischardus cepit Castrovetete, Cassianum, & Materam in mense Marczio, & Aprile; & postea navigavit in Siciliam ad ausilium Rugerii, opsidentes validè Panurmum; sed non ceperunt eum propter improvitatem Grecorum, & Siciliensium. Riccardus Princ. Capue cepit Aquinum, Soram, & alia loca cum Jordane ejus filio. Joannes Comes Consiae venit in nostro Mon, & optulit Curtem de Verrone in Consia, & Casale S. Donati cum opnibus pertinenciis suis (2).

A. 1065. Vischardus alia multa loca in Calabria a Grecis apstulit; & Rogerius in Sicilia etiam multas Urbes Saracenorum. Nova Casini Basilica edificatur per Abb. Desiderium Cardinalem Monachum nostri Mon. Robertus, & Jordanus Princ. Capue opsiderunt Cajacium, & Allifis, & ceperunt eas, & eorum Comites remanserunt in hominium eorum, qui novas ibi Turres, & in Capua estrucserunt. Per grandinem magnam in Idus Sept. vinee, & oliveta dissipata sunt in Principatu. Hugo Comes de Parentia de partibus Veneticorum rediens ab Alessandrea

(1) Habes chartam in Arca Cav Mon.
(2) Hanc etiam possidet Arch. Cavense.

drea procellam horribilem passus est, & in Malfiam deportatus, venit in nostro Mon̄, & habitum induit Monachicum, donans ibi omnia sua.

A. 1066. Guimarius de Jesuno, Vaiserius de Capudaqueo, & Radulfus de Potentia Comites, & consanguinei Vaimarii olim Principis optulerunt in hoc Mon̄ S. Trinit. montem (1), qui dicitur de Gallusi cum aquis, & ripis fluminis Cepillosi, molendino, piscaria, Trapitu, oliveto, & aliis rebus cum Eclesia S. Marci, & Casale Cocci pro redemcione animarum suarum, & prefati Vaimarii in prid. Non. Februar. Vischardus cepit Vesti, & captivavit Cyriaci Catapanum: et postea etiam Sepuntum, et Termulas. Rogerius in Siciliam magnam victoriam reportavit de Saracenis.

A. 1067. Papa Alexander venit Capuam facta pace cum Princ. Riccardo, qui Apostolico dedit omagium cum Jordane fil. suo; et ambo in Principes cum multorum Episcoporum concilio coronati sunt. Multa etiam dona concessit Eclesie Cap., ejusque Archiepiscopo Yldeprando dedit totam Eclam̄ de Bolturna cum opnibus pertinenciis suis in Leburiis, cum Eclesiis (2) S. Naczari, S. Apolinaris, et S. Petri, et multas etiam gracias fecit Alfano Archiep. Sal. et Uldrico Benev. Arch., et Abbati nostro, quem ego sociatus sum, qui inibi omnes interfuerunt. Vischardus cepit Ytruntum, Lesianum, Castrum Leocadium, et alia castra in finibus Calabrie usque ad Alitium. Inde cum suo exercitu processit ad Barum debellandum pro esterminandis Grecis ab Apulia; qui tamen nihil timentes, irridebant ei.

A. 1068. In Nuceria vacca nigra peperit bovunculum monstruosum, quem omnes vidimus cum capite, et

(1) Haec charta desideratur.

(2) Quid sibi velit heic Chronograhus noster cum concessione Ecclesiae Vulturnensis Capuano Archiepiscopo, haeret aqua. Nam dudum Ecclesia illa Capuano Praesuli adjuncta erat, ut in Chronol. Episc. Cap. alibi disceptabimus. An fort. ejusdem Eccl. confirmatio?

cauda equi cum sex pedibus, et quatuor corniculis super oculos, pellis erat bovina albissima cum aliquibus baccillis nigris (1). Post quinque dies mortuus est. Rogerius Comes in Sicilia aggressus est a Saracenis, sed fracti sunt ab eo usque ad ultimum cum eorum Caliso Mamedio. Vischardus apstulit a Goffrido de Cupersano nepote suo montem . . . . Nix magna fuit in Moñ nostro in die S. Crucis de men. Sept. Neapoli occisus est a populo Demitrius Tribunus, et postea etiam duo ejus filii, et domus ejus eversa, quod multa flagitia contra populum fecisset per VI. annos.

A. 1069. Vischardus venit super Barum, et pugnavit cum Grecis, qui . . . .
Joannicius Dux Malfie obiit, et reliquit Moñ nostro suam vestem clamydalem pro servicio Eclesie . . . .

A. 1070. Rogerius Comes venit cum navibus Siciliensibus Barum in supsidium Vischardi . . . . substernit (2) eam cum Duce suo. Quod videntes illi de Urbe supmiserunt se illi, qui statim ingressus est in . . . . progressi in Siciliam ad espugnandum Panurmum per mare . . . .

A. 1072. Vischardus post captam Panurmi Urbem, dedit Rogerio Comiti totam Siciliam, tantummodo reservans sibi prefatam Civitatem cum castro suo, et Messanem. Obiit Salerni Rangarda Comitissa neptis Gesulfi . . . .

A. 1073. Alexander Papa defunctus est, et electus Gregorius Monachus S. Benedicti in IX. Kl. Majas. Ipse ivit Beneventum, ubi Landolfus Princ. illi praestitit omagium

(1) An poeticum aliquod monstrum fixerit Chronologus, judicent alii.
(2) Scil. Classem Graecorum, quam miserat in auxilium Graecus Imp., uti ab eorum eruitur Scriptoribus.

gium pro ſuo Principatu : quod item fecit Riccardus Cap. in ſua Civitate.. Pandulſus Princ. obiit in VII. die ſtante menſ. Decembr.

A. 1074. Guiſelgardus Comes Malliani mortuus eſt in aetate multum decrepita annorum CIX., et reliquit Moñ noſtro aliqua bona in S. Severino, in Nuceria, et Montaureo, et curtem in Salerno prope Epiſcopium, et palacium in porta maris, ubi dicitur Curſana (1). Geſalſus Princ. cum noſtro Abbate Leone, et alii Comites cum Archiep. profecti ſunt Romam ad Concilium; ſed non potuerunt amovere Apoſtolicum, ut anathema faceret contra Viſchardum, qui omagium praeſtare nolebat, ut alii, Domno Apoſtolico. Nicotrum ex improviſo a Saracenis captum, et depopulatum eſt, et Ecleſia incenſa, et ſtatim regreſſi ſunt.

A. 1075. Viſchardus ſub pretextu, quod Geſulſus cognatus ſuus feciſſet illum anatematizare a Papa Gregorium, opſedit Salernum poſt Kl. Apr., et poſt ſeptem menſes ſupmiſit eam. Sed nihil mali fecit in Civitate, ſolummodo theſaurum ſuum eſpoliavit, et armamentariam (2). Haec fuerunt in Idib. Dec. Geſulſus Princ. qui aufugerat in caſtro poſt XXXII. dies pacem firmavit cum cognato ſuo; et ipſe Romam exutus omnibus bonis petiit, ubi a Gregorio Papa factus eſt Dux Campanee, dum viveret. Viſchardus poſt captum Salernum, apprendit etiam Malfiam.

A. 1076. Rugerius Comes multos Saracenos occidit in Mazaria, qui ceperant eam; ſed ejus Ductor, qui erat

(1) Legitur in Arca Cav. Monaſt.

(2) De anno Salernitanae Urbis ſubjectione, ſuperiùs, quàm inter ipſos diſſenſiſſent Chronographi, vidimus. Cavenſis noſter, qui ibi fort. morabatur, rem acu tetigit: neque aliter Peregrinius opinatus fuit, ut ex ejus nota in Lup. Prot. ad A. 1077. educi poſſe autumo. Quare hallucinatur Murator in Annal. dicens, A. 1077. Salernum a Viſchardo fuiſſe ſubmiſſum, nimis Guilelmo Apulo fidens, qui neque tempus Salernitanae obſidionis, neque veros Northmanni Ducis praetextus nobis propoſuit.

erat consanguineus Regis, captivatus est. Saraceni postea ordiuntur insidias Hugoni Genero Rugerii Comitis, qui occisus est ibi: Sed veniens Com̃ Roger. profligavit eos, nemini volens condonare suas penas. Vischardi filia nupsit Constantino Aug. Imperatori, et ivit Byssancium cum multis Primoribus tam Noritmanis, quam nostris, et Grecis. Heinricus Imp. Teutonie fuit ab Apostolico publice anatematizzatus.

A. 1077. Salerni Dopna Imma Comitissa peperit tres filios, et duos mures apsque cauda, que tamen citò estincta remansit, et omnes quos peperit intra tres dies etiam mortui sunt. Riccardus Cap. Princ. opsedit Neapolem, sed irrito conamine: nam post aliquos menses ipse mortuus est. Heinricus Imp. venit ad Italiam, et a Papa Gregorio ad penitentiam recipitur; sed ille fingebat santificacionem, ut securius posset Apostolico tendere suas insidias. Landulfus Princ. obiit Beneventi, ad quam Urbem profectus est Vischardus, qui paulò ante e Byssancio rediverat, ut comprenderet eam. Sed nihil facere potuit ob civium virtutem, et minas Apostolici, qui iterum anatemizavit eum. Vischardus Dux interea novum in Salerno Oratorium edificavit ad honorem S. Mathei Apost., quod sacravit Alfanus Archiep. in Dominica post Kl. Dec. Ind. I.

A. 1078. Jordanus Princ. Capue cum Papa Gregorio inivit fedus contra Vischardum, qui multas tunc amisit civitates: sed postea pacificati sunt inter eos in Festivitate Omnium Sanctorum propter zelum Desiderii Abb. Casin. qui pluries cum ipsis confabulatus est vadens, & rediens apsque interrupcione. Vischardus duas alias filias suas fecit uxores Comiti de Tuscia, & Remundo Comiti de partibus Spanie. Redulfus Vicecomes Sarnensis optulit in hoc nostro Mon. filium suum, & donavit partem montis de S. Angelo in Cirritu, & Casale de Capuponte cum pertinenciis suis. Ylardus Cast. Consiae seipsum precipitavit propter sui thesauri de-

depredacionem a furenibus conludiofis (1).

A. 1079. Nix maxima fuit in menfe Januario per totum Principatum, ut aque, fluminum apparerent omnibus congelatae, et fupra tranfitare poffent homines, et jumenta: quod numquam antea vifum fuerat. In Mon. noftro non poterat egredi, et claufa fuit Eclefia per decem dies, nam nix erat elevata per fex cubitos, et plus. Barum denuo rebellavit Vifchardo, et ftrangulatus eft Umbertus Strategus Civitatis, qui male cum civibus procedebat in jufticia, et libertate. Jordanus Capuanus fe intromifit pro eis, et a Vifchardo pro ejus injuria condonantur. Mortalitas magna fuit, et fames per totam terram de Principatu. Mortuus eft cum omnium dolore, et trifticia B. Leo Abbas Mon. noftri valde fenex in prid. Idus Jul. Ind. II. decurrente, et multa ab illo miracula facta funt. Mane poft, congregato concilio Monachorum, elevatus eft in ejus fede Petrus de Salerno, venerabilis Abbatis Alferii nepos eximius, et fanctiffimus in poftrid. Idus.

A. 1080. Heinricus deponitur ab imperio fuo, et elevatur Rodulfus pro eo. Ille volens venire in Italiam contra Apoftolicum, qui ob hanc caufam federatus eft iterum cum Jordane, et Vifchardo, cui reftituit nomen Magnifici Ducis . . . .

. . . .

Jordanes fil. Rogerii Com. victoriam reportavit in Sicilia de Saracenis, qui Cataneam ceperant; fed ftatim fugere coacti funt. Corpus S. Mathei Apoftoli ab Alfano Archiep. inventum eft. Ejus facti defcriptio facta eft per Marinum fuum Archidiaconum.

A. 1081. Heinricus venit in Italiam . . . . Vifchardus cum Claffe fua LXXVI. navium apfque aliis lintris, fcherafatis, et fcyfonibus, navigavit de Brundifio in Greciam, linquens filio fuo Rugerio Ducatum: ibi

(1) Id. qui dolo malo illum deceperunt. Bullar. Cafin. to. 2. Conft. 61.

ibi cepit Corifium, et alias urbes. Sed poftea ejus claffis rupta fuit per Veneticos, et Buamundus Vifchardi fil. vix falbatus eft cum paucis navibus. Ipfe tamen Dux in terra habuit victoriam de Grecis, qui fugierunt ab illo, et Durachium captum eft. Heinricus Romam opfedit cum exercitu fuo, fed fruftra ob conftantiam Romanorum, qui eum oderant. Aquarum inundatio per tres dies vix aliquando interrupta a Non. Novembr. multa dapna fecit Moñ noftro, et partem Eclefiae conquaffavit: fed ftatim dapnum reparatum eft, et novi parietes aggerati ad defenfionem . . . . .

A. 1082. Abbas nofter voluit praefatam Eclefiam intus renovare, et eam multis picturis, et mufivis ornavit, et novum fecit pavimentum opere (1) grecanico: item novum Caemeterium, et Hofpitale Peregrinorum, et Oratorium pro Monachis infirmis fupra Clauftrum S. Martini. Iterum venit Romam Imp. Heinricus cum fuo Scifmatico Guiberto, et ofpedit eam: qui cum pofuiffet incendium ad Bafilicam S. Apoftolorum, Apoftolicus accurrens cum fuis, figno crucis ftatim ignem eftinfit. Imp. ab opfidione receffit in fine Madii. Troja rebellavit a Rogerio Vifchardi fil. qui in Caftro fe munivit, et habens fupfidium opportunum a fuis Urbem recuperat, multos fufpendit fuper muros in circuitu. Quod etiam fecit Jordanes Rogerii fil. . . . . . qui a Patre poftea multatus eft, et alii conjurati excaecati, vel ligno fufpenfi. Fulmen cecidit Salerni prope portam Rotenfem, et accenfa palea, et farmentis multas domos incendit . . . . .

A. 1083. Heinricus pro tertia vice venit fuper Romam cum alio exercitu magno valde, fed etiam irrito conatu: qui enim habitat in adjutorio Altiffimi in protecione Dei morabitur. Jordanes interea Capuae Princ. cum praefato Imp. treugam fecit. Dux Vifchardus deftrucfit

(1) Sc. *teffelato*.

struxit funditus Cannes in Apulea , quia rebellaverat ab eo. In nostro Moñ in mense Augusto , et Septembre crassavit pessima febris cum piticulis, et parotibus, ex qua defuncti sunt novem fratres, duo Oblati, et quatuor servientes laici: quae res valde terruit omnes alios. Hoc anno omnes fructus a vermibus consumti sunt.

A. 1084. Heinricus tandem Romam pacifice ingressus est in die X. ante Kl. April. Gregorius Papa salvatus est in Castro S. Angeli, et Guibertus scisinaticus intronizatus est cum maximo fidelium scamnalo in Festivitate Palmarum , qui postea in Paschali Resurrectione coronavit Imp. Heinricum . Vischardus cum grandi exercitu Romam vadit pro Papae adjutorio, & Imp. statim discessit a Romana Urbe per Tusciam. Igitur liberatus est Papa per Noritmanicos , qui scismaticos Romanos occiderunt, et eorum domos incenderunt; atque simul cum Vischardo processerunt Casinum , & deinde Capuam, ubi per dies quindecim remoratus est; & postea venit Salernum cum laeticia magna.

A. 1085. Eclesia Mon. nostri cum compleretur per Petrum Abbatem hujus Caenovii; idem Abbas Apostolicum supplicavit, quatenus eam dignaretur consacrare in Solepnitatibus Paschalibus. Quare invitati sunt omnes Episcopi , & Archiepiscopi ad istam Festivitatem, que celebrata est in die Dominico ante Kl. Majas per manus Gregorii Pape cum interventu quatuor Archiepiscoporum scil. Capuani , Beneventani , Salernitani , & Malfetani , & aliis XXVIIII. Episcopis , & VIII. Abbatibus cum Abbate Casinensi , & Petro Abbate nostro . Hujus solepnitatis acta scripta sunt per Odonem Cancellarium hujus Mon. in hoc anno, quae presentavit Dopno Apostolico , cui valde placuit . Idem Papa multa dona , & privilegia concessit omnibus Archiep. & Episc. qui intersuerunt. Eclesiae itidem Salernitane, & suis Sacerdotibus , & Diaconis multa privilegia concessit in Festivitate S. Michaelis Arcangeli, cujus

jus S. Altare plurimum exornavit, atque ditavit, postquam illud ab eo fuit consacratum. Renovata est febris peticularis in nostro Mon. in Salerno, & toto Principatu, & ipse Papa illam passus est, & post aliquot dies defunctus est in Dei gratia, & cum omnium tristicia, & dolore in VIII. Kal. Junias in Sal. Eccl. sepultus.

FINIS.

Hucusque Cavensis Chronologus suam prosecutus est Historiam. Neque dubitandum autumo, quin aut eodem anno 1085. in quo desiit, diem suum obierit, aut insequentis initio anni ejus Author, febri fortasse illâ peticulari, seu malignâ, quam descripsit, extinctus. An alius ejusdem Caenobii Monachus Chronicon istud suppleverit, ignoramus. In Cavensi profectò Archivo, aliisque illius Provinciae, aut in Cassinensi, aut Neapolitano, aut Aversano, in quibus mihi pervolutare pro eorum Patrum humanitate datum est, nihil omninò invenire concessum. Muratorius quidem Cavense aliud Chronicon edidit, ut dixi. Sed illud nec mendis, neque rebus ad nos omninò impertinentibus caret; nec Salernitanae Urbis, aut illius Principatus, vel Cavensis Monasterii peculiares res (nisi incidenter, aut ex necessitate) enarravit. At ne Lectori meo quidquam ad medii aevi, & Langobardorum Historiam pertinens reticerem, illius recudendam, eam tantummodo partem putavi, ex qua suppleri possit integra Chronotaxis usque ad finem, quoniam ad historiae nostrae lumen, & complementum aliquod revera conducit, quamvis neque ipsa mendis scateat, ut vides. Faxit Deus Opt. Max. ut alia inedita adhuc monumenta mihi suppeditentur, & Regni nostri Neap. obscura saecula ab IX. ad XIII. usque elucidari aptiùs queant. Sed (ne animi mei dolorem insimulem) difficillimè hoc sperandum mihi promitto; quum aut veterum chartarum, characterumque inscitia, tenebricosae instar umbrae, pene omnium ocu-

los, menteſque obſundat; aut irrationabilis timor (ſacrorum praecipue Archivorum) animos obvertant, ne ſacra haec adyta aperiantur; & inanis denique fere a cunctis hic labor, aut cura prorſus inutilis reputetur: non animadvertentes, rerum noſtrarum agnitionem, & Literarae Reip., & ſuis reſpectivè urbibus maximam potiſſimùm laudem, atque utilitatem parere potuiſſe. At haec ipſi viderint inſipientes, qui damna iſta inſanabilia ad diem nobis inferunt, perpetuòque illaturi, quum pretioſa iſtbaec monumenta, aut pulvere, aut carie, aut incuriâ diſperdantur. Parce precor, Lector humaniſſime, ſi denuò animi mei dolorem hâc lenire eructatione contenderim.

SUPPLEMENTUM

CHRONICI MURATORIANI

ANno 1087. Deſiderius Abbas Romae in Victorem Papam invitus eligitur ab Epiſcopis, & Cardinalibus Romanis ipſo die Pentecoſtes 7. die Maii. Quo die Sancti Nicolai Corpus Barium devenit. Idem Victor apud Caſinum omnium Fratrum conſenſu ordinato Abbate Oderiſio, poſt tertium diem defungitur XV. Kal. Octobris.

1091. Jordanus Princeps obiit, & Capuani rebellaverunt.

1092. Eccleſia S. Trinitatis dedicata eſt ab Urbano II. Papa Nonis Septembris.

1096. Rogerius Comes Siciliae cum exercitu valido Chriſtianorum, & Saracenorum, Syleris fluenta pertranſiens, obſedit Nuceriam 2. Kal. Julii Vigilia Pentecoſtes, & tradita eſt. Inde profectus Malfiam obſedit cum Rogerio Duce Apuliae, & Calabriae terra, marique. Mox Amalfitani Marinum Sebaſtos Ducem ſubſtituunt, reverſuſque

ſuſque eſt Comes ſinè effectu iter quo venerat.

1097. Eccleſiam Sancti Pauli dedit Urbanus Papa Petro Abbati S. Trinitatis de Cava.

1098. Rogerius Comes Siciliae, & Rogerius Dux obſederunt Capuam cum magno exercitu, & ceperunt eam, & reddiderunt eam Riccardo filio Jordani.

1100. Rogerius Dux obſedit Amalfiam, & cepit eam.

1101. Rogerius Comes Siciliae obiit. Paſchalis Papa obſedit Beneventum cum valido exercitu Apuliae, & Calabriae, & cum Rogerio Duce cepit eam.

1105. Riccardus Pr. filius Jordani obiit.

1106. Petrus Abbas S. Trinitatis Cavenſis emit Caſalem in Apulia, qui dicitur Fabrica mill. & c. ſchifat. Robertus filius Jordanis invaſit Capuam, & ex parte igne eam ſuccendit.

1110. D. Abbas Petrus S. Trinitatis Cavenſis emit Caſtrum S. Adjutoris 1500. ſchifat. de menſe Februario. Eodem menſe Rogerius Dux obiit, & Boamundus poſtea obiit 8. die.

1113. Saraceni ab Africa venientes Lucaniam depopulantur. Salernum applicaverunt: auctore Deo Salernitani, Amalfitani, & Neapolitani ceperunt eos, & interfecerunt in mari.

1119. Domnus Conſtabilis ordinatus eſt Abbas.

1120. III. Non. Junii obiit Riccardus Princeps VI. Kal. Jun. unctus eſt Riccardus filius ejus in Principem. II. Id. Junii obiit Riccardus Princeps. IV. Non. Julii unctus eſt Jordanus Princeps. Domnus Abbas Venerabilis Petrus conſtructor, atque inſtitutor hujus Monaſterii S. Trinitatis cum eo perenniter regnaturus, migravit ad Dominum.

Eodem anno Indict. . . . . . temporibus noſtri Domini Gulielmi magnifici Ducis, atque Religioſi Abbatis noſtri Conſtabilis X. die intrantis menſis Octobris Caſtellum noſtrum S. Angeli in Cilentum firmare cepimus.

1124. Domnus Conſtabilis hujus Monaſterii S. Trinitatis Venerabilis Abbas obiit.

1125. Domnus Simeon Venerabilis Abbas ei ſucceſſit.

1127. Obiit Guilielmus Dux, & Jordanus Princeps.

1128. Rogerius Comes Siciliae, Calabriae factus eſt Dux.

1130. Rogerius Dux, Rex efficitur 8. Kal. Januarii. Eodem anno dum Dux eſſet, obſedit Salernum terrâ, marique, & cepit eam. Et anno quo factus eſt Rex, obſedit Amalfiam, & cepit eam.

1132. Rogerius Rex obſedit Barum terra marique, & cepit eam. Eodem anno obſedit Nuceriam*, & pugnavit cum Principe apud Schifatum flumen, & aufugit.

1134. Cepit Capuam, Averſam, & Nuceriam.

1135. Idem Rex ab obſidendum Neapolim terra, marique ivit. Piſani ceperunt Amalfim, ſed ab eodem Rogerio Rege fugati ſunt, & quamplures capti, nonnullique interempti.

1137. Lotharius Imperator intravit Apuliam cum Papa Innocentio ſalvus cum Piſanis; & conſtituto Duce Raynone reverſus eſt. Cui ſucceſſit Conradus nepos Henrici Imperatoris. Eo anno factum eſt bellum inter Regem Rogerium, & Ducem Raynonem, ubi multa millia hominum Regis interfuerunt inter . . . . . . & Caſale novum; Et Rex aufugit. Mortuo Duce Raynone, dum in Sicilia ageret, Malfia reddita eſt illi: Poſt hoc Salernum veniens, Mons Veſuvius magnum eructavit incendium, quod ſecutus eſt pulvis tantae denſitudinis, ut totum aerem obtenebraret, & totam hanc operuit Regionem uſque Principatum, & Calabriam, & cepit paulatim decreſcete. Per triginta dies, totidemque noctes ſiccus ventus eumdem pulverem aſportabat, & terram operiebat, qui quievit die Apoſt. Petri, & Pauli. Poſt hec Innocentius Papa cum exercitu Romanorum Campaniam adveniens

veniens Rex egressus est contra, et fugam Papa arripiens, captus est a Rege cum maxima parte exercitus Romanorum qui coactus est . . . . non tantum sui populi Romani: Regi vexilla tria tradidit, unum Regni . . . . aliud Ducatus Apuliae, tertium Principatus Capuae. Postea Rex Barum proficiscens cum magna difficultate reddita est illi, ubi Principes, et Barones interfecit. Et siluit terra in conspectu ejus. Et veniens Salernum filium suum, quem Capuae Principem fecerat, etiam Neapoli Dominatorem constituit.

1141. Domnus Simeon hujus Monasterii S. Trinitatis Cavensis Abbas obiit, & Domnus Falco Abbas successit ei.

1146. Rex Rogerius stolium suum in Romaniam misit, & Corfu, & Cephaloniam, & Estivam, & Corintum, omnemque illam Maritimam usque ad Malvasiam cepit. Principes, & omnes Majores, & cunctos Judeos illius terrae captivos ad Siciliam duxit.

1147. VIII. Id. Junii obiit Domnus Falco nostrae Congregationis Abbas, & 7. Id. Julii Marinus Vestararius loco ejus successit. In prefato mense Junio Rogerius Rex Siciliae misit stolium suum.

1154. Obiit Rogerius Rex, & Guilielmus filius ejus substituitur.

1170. D. Marinus Abbas S. Trinitatis obiit.

1191. D. Benencasa eligitur Abbas S. Trinitatis II. Kal. Februarii.

1174. In hoc anno multitudo Saracenorum in partibus Tarentum ab habitatoribus . . . .

1185. Rex Guilielmus II. misit stolium suum in Romaniam, & apprehendit Durachium, & totum illum Ducatum usque Thessalonicam, & ipsam Thessalonicam cepit.

1190. Rex Guilielmus II. obiit, & Tancredus Comes Rex efficitur. Primo anno Regni ejus venit Henricus Testa cum Alemannis in Apuliam, & destruxit ibi Cor-

Cornetum, & venit uſque ad Aquamputridam, & poſtea reverſus eſt .. Imperator venit uſque Neapolim, & obſedit eam, & poſtea illic infirmatus rediit in Alemanniam.

1193. Id. Jan. obiit Benencaſa Abbas S. Trinitatis.

1194. Hoc anno reverſus eſt Imperator Henricus, & miſit ante ſe ſtolium in Siciliam, & ipſe venit per terram ſuper Salernum, & obſedit eam, & eadem die obſidionis ſuae capta eſt Civitas, videlicet 15. Kal. Octob. quarto die ante feſtum S. Matthei; & omnes fugerunt viri, & mulieres, & Civitas depopulata eſt, & deſpoliata. Et poſtea perrexit, & cepit totam Siciliam. Cepit filium Tancredi, quem fecerant Regem, & matrem ejus, & ſorores, & Archiepiſcopum Salernitanum, & fratres ejus, & multos alios, & vinctos duxit ſecum in Alemanniam.

1208. 11. D. Balſamus eligitur Abbas S. Trinitatis VI. Id. Martii; & poſt III. diem obiit Petrus II. Abbas Trinitatis.

1220. Hoc A. coronatus eſt Federicus Imp. & D. Coſtantia uxor ejus Imperatrix a Domno Papa Honorio III. in Urbe Roma in feſto videl. S. Caeciliae.

Eodem etiam A. recuperavimus Caſtrum S. Adjutoris in Vig. ſcil. Natalis Domini, Domno Balſamo Vener. Abbate multum perinde laborante. Et ipſomet A. Capuana Curia exitit celebrata per ipſum Dom. Imperatorem.

1231. VIII. Kal. Dec. obiit Balſamus noſtrae Congreg. Abbas; & D. Leonardus Veſtararius, Abbas eligitur Id. Dec.

1249. In hoc A. deſtructa eſt Civitas Benev. In hoc etiam A. translatum eſt corpus S. Bartholomaei, et alia multa corpora SS., et reliquiae a Dom. Leonardo Abbate in Monaſt. Cavenſi videl. XIX. Kl. Feb. Et in ſequenti A. mortuus eſt Fredericus Imp. in partibus Apuliae in Caſtello Florentini.

1252.

1252. In hoc A. Corradus Rex venit de Alemannia, et obedivit ei totum Regnum praeter Neapolim, Capuam, et Nuceriam, et quasdam alias terras.

1253. In hoc anno omnes terrae quae rebellatae fuerant Corrado Regi reversae sunt ad eum preter Neapolim; unde iratus congregavit totum Regnum, et obsedit eam 18. Jun. a mari, et terra; et circumdata est Civitas viriliter, et fecit contra eam multas machinas, et exquisita ingenia. X. itaque die intante mense Octob. cogente eos fame simul, et exercitu reversi sunt ad eum et precepit Rex, et destruxerunt totum murum ejus per circuitum usque ad solum, et multos ex eis exiliavit. Similiter fecit Capuae.

1254. Mortuus est Rex Henricus parvulus in Civitate Melfiae in mense Decembri. In eodem anno mortuus est Rex Conradus.

1255. XVIII. intrante mense Augusti obiit Leonardus Cavensis Abbas; et D. Thomas Prior magnus Claustralis eligitur Abbas.

1258. In hoc anno Manfredus Princeps Tarenti vocavit omnes Prelatos, cum esset Bajulus Regis, et apud Panormum . . . . . in festo S. Laurentii.

1264. VIII. Kal. Aprilis obiit Thomas Abbas Cavensis, et Jacobus Abbas S. Benedicti ex mandato Urbani PP. IV. effectus est Abbas Cavensis.

1266. Carolus Comes Provinciae intravit Romam XIII. Kal. Jan., et Senator effectus est. In die Episaniae coronatus est Rex . . . . Manfredus, qui vocabatur Rex dextruxit terram Cavae, et depopolavit eam.

Heic bellum inter Carolum, & Manfredum narrat. Deinde bellum cum Conradino anno 1267. quod apud alios habes.

1268. Hoc anno 23. Jan. mortuus est Amicus Abbas Cavensis Monasterii, et elegerunt Leonem Monacum, et Camerarium ejusdem Monasterii.

1296. Hoc anno XIV. Kal. Septembris mortuus est Ab-

Abbas Leo, et concorditer elegerunt Rainaldum Monachum, et Praepositum ejusdem Monasterii in Abbatem.

1318. Frater Robertus hujus Monasterii Abbas in ipso itinere dum ibat in Concilium apud Viennam graviter apud Marsiliam infirmatus 20. Octob. diem clausit extremum, et elegerunt Fratrem Bernardum Priorem Sanctae Mariae Montis Serrati, cujus electio post quinque annos extitit annullata, et translatus in Abbatem Frater Filippus Abbas Sancti Joannis in Venere.

F I N I S.

ERRATA	CORRIGE
Pag. 21. l. 34. Casilius	Basilius
62. l. 35. Jovianns'	Jovianus
76. l. ult. Praeposteto	praepostero
84. l. 29. alere	aleret
103. l. 8. fultius	fultus
ibib. l. pen. Scrisalium	Serisalium
110. l. 13. parre	patre
112. l. 25. partibus vulgo	partibus sauma (vulgò &c.
117. l. 30. Conveneus	Conventus
142. l. 27. Judicium	Judicum
150. l. 8. fecere	facere
197. l. ult. fiellorum	bellorum
215. l. 34. impedit,	impendit
282. l. ult. Iverunt	iverunt
285. l. 10. privilegiis	privilegii
313. l. 29. erudrtone	eruditione
326. l. 33. clectum	electum
328. l. ult. 1950.	1050.
329. l. 15. tradiit	tradit
337. l. 30. Occobril'	Octobri
363. l. 36. Relelchim	Radelchim
391. l. 32. 332.,	832.
405. l. 30. ut	aut
408. l. 9. Gastaldus	Gastaldtus
418. l. 30. A zone	Azzone
ibid. l. 36. 964.	974.
419. l. 2. fervos	servos

IN-

INDEX
TOMI IV.

A

B

Ce-

Lu-

M

N

Ob-

O

P

R

Ri-

